

รายงานการวิจัย

แนวโน้มภาพอนาคตการศึกษา

และการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573

รายงานการวิจัย

แนวโน้มภาพอนาคตการศึกษา และการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573

สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals; SDGs) ซึ่งถือเป็นทิศทางร่วมกันของโลกอนาคตระหว่างปี ค.ศ. 2015 – 2030 (พ.ศ. 2558 – 2573) หรือในอีก 15 ปีข้างหน้า ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพพลเมืองให้มีคุณภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศทุกด้านในระยะยาว โดยใช้การศึกษาและการเรียนรู้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยให้บรรลุเป้าหมาย *ว่าให้ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต* โดยเร่งพัฒนาคุณภาพในทุกระดับการศึกษาที่ครอบคลุมทั้งด้านโอกาสทางการศึกษา ความเสมอภาค ความเท่าเทียมและทั่วถึงในทุกช่วงวัย ผ่านกระบวนการวิจัยซึ่งเป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม

งานวิจัย “แนวโน้มภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573” เป็นการวิจัยเอกสารด้วยวิธีศึกษาเชิงคุณภาพแบบหลายกรณี เพื่อวิเคราะห์ความสำเร็จของการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของกลุ่มประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐฟินแลนด์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) และเปรียบเทียบกับประเทศไทย เพื่อเสนอภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573 งานวิจัยพบว่า นโยบายและวิธีปฏิบัติของทั้งสามประเทศแตกต่างกัน จำแนกได้เป็นสองขั้ว คือ มีลักษณะยึดหยุ่นให้อิสระในการทำงานและการตัดสินใจ ไม่มีการประเมินเชิงตัดสิน และไม่มุ่งการแข่งขัน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสาธารณรัฐฟินแลนด์ ส่วนอีกขั้วหนึ่งมีลักษณะรวมอำนาจ ควบคุม และกำกับดูแลอย่างจริงจัง ขับเคลื่อนเป้าหมายด้วยการประเมิน และเน้นการแข่งขัน ซึ่งพบในสาธารณรัฐสิงคโปร์และเกาหลีใต้ ลักษณะร่วมทั้งสามประเทศ คือ การให้ความสำคัญกับคุณภาพการศึกษาที่เป็นเลิศ สร้างความทั่วถึงและความเท่าเทียม เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และใช้ภาษามากกว่า 1 ภาษาในการเรียนการสอน โดยให้ความสำคัญกับภาษาแม่ของผู้เรียนระดับปฐมวัย และให้ความสำคัญกับคุณภาพครูในระดับสูง และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยมีความแตกต่างที่ชัดเจน ประเทศไทยมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาการเรียนรู้มากกว่าบูรณาการเนื้อหา ทักษะแห่งศตวรรษ และสาระท้องถิ่น และยังไม่สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบและสนับสนุนการเรียนรู้ได้ และในส่วนของการศึกษาขั้นต้น ระบบการผลิตของไทยยังไม่สัมพันธ์กับระบบ

การใช้ครู คุณสมบัติพื้นฐานผู้ที่เข้าเรียนยังไม่ได้อยู่ในระดับเก่ง สมรรถนะของบัณฑิตครู ยังไม่สามารถสร้างศรัทธาให้กับวิชาชีพครูได้ และวิชาชีพครูยังไม่เป็นตัวเลือกของผู้เรียนที่ถือเป็นระดับยอดของประเทศ

ข้อค้นพบของงานวิจัยนำเสนอภาพอนาคตการศึกษาขั้นพื้นฐานและการฝึกหัดครูของประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ประกอบด้วย **ภาพอนาคตที่ 1** กระจายอำนาจระบบบริหารการศึกษาสู่ท้องถิ่นแบบประสานพลังด้วยความร่วมมือร่วมใจ ร่วมรับผิดชอบ โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล มีการกำหนดนโยบายที่มีมาตรฐาน/ตัวชี้วัดกำกับชัดเจน และมีความยืดหยุ่นตามบริบทท้องถิ่น **ภาพอนาคตที่ 2 แกร่ง** หลักการพื้นฐานการจัดการศึกษาที่แข็งแกร่งด้วยการตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง ยึดคุณภาพมาตรฐานระดับสากล ตามแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ มีระบบและกลไกเพื่อพัฒนาการวัดและการประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาแบบก้าวกระโดด **ภาพอนาคตที่ 3 หยั่งลึก** ให้การศึกษาปฐมวัยเป็นปัจจัยในการสร้างพื้นฐานของชีวิตที่แข็งแกร่ง และเป็นรากฐานสำหรับการเติบโตของประเทศอย่างมั่นคง **ภาพอนาคตที่ 4 ยกระดับ** คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง เท่าเทียม สามารถร่วมมือและแข่งขันได้ในระดับสากล และ**ภาพอนาคตที่ 5 พลิกพลัง** ของวิชาชีพครูด้วยการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพให้เป็นวิชาชีพชั้นยอด มีความมั่นคงและยั่งยืน เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่สังคมให้การยอมรับและเชื่อถือ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการเผยแพร่งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายการศึกษา การวางแผนการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อให้เกิดคุณภาพการศึกษาในการสร้างคนไทยในอนาคตให้มีคุณภาพและศักยภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยต่อไป

(นายกมล รอดคล้าย)
เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

งานวิจัย เรื่อง แนวโน้มภาพอนาคต การศึกษาและการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573 มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการ คือ (1) วิเคราะห์ความสำเร็จของการศึกษาและการเรียนรู้ ของประเทศไทยและกลุ่มประเทศที่มีแบบปฏิบัติ เป็นเลิศ (2) เปรียบเทียบความสำเร็จของการศึกษา และการเรียนรู้ระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศ ที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ และ (3) เสนอการสร้าง

ภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573 โดยใช้การวิจัยเอกสาร (documentary research) ด้วยวิธีศึกษาเชิงคุณภาพแบบหลายกรณี และมีการทวนสอบความคิดเห็นโดยกลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขอบเขตเนื้อหาในการศึกษายึดตามประเด็น ที่มีน้ำหนักสูงของ SEAMEO และผลการวิจัยที่ผ่านมาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของการศึกษาและการเรียนรู้ ให้ข้อสรุปประเด็นสำคัญที่เป็นขอบเขต ในการศึกษา ได้แก่ ระบบบริหารการศึกษา หลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกหัดครู ร่วมกับการพิจารณาแนวคิดกระแสโลกในเรื่องของทักษะ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 วาระการศึกษาหลัง ค.ศ. 2030 ของยูเนสโก ปฏิญญาอินซอน และ ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 20 ปี ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทางสังคม นอกจากนี้ การสร้างภาพอนาคตนั้นได้ยึดหลักการของ Ogilvy & Schwartz (2006) คือ (1) มีจุดสำคัญ ที่เป็นกรอบการตัดสินใจ (2) คำโครงเรื่องที่ง่าย กระชับ สามารถเข้าใจและสื่อสารสิ่งที่ต้องการ ได้ดี (3) หลีกเลี่ยงคำโครงเรื่องที่มีความน่าจะเป็นสูง (4) ยึดประเด็นสำคัญในการเขียนบรรยาย คำโครงที่มีความสมเหตุสมผล แต่มีจินตนาการ และมีความคิดสร้างสรรค์ (5) จำนวน ภาพอนาคตที่เสนอไม่มากเกินไป ที่เหมาะสมประมาณ 4 ภาพ (6) ใช้ชื่อเรื่องของภาพอนาคต ที่ติดหู และกระชับใจ และ (7) ให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจระดับสูงเป็นเจ้าของภาพอนาคต เพื่อให้เกิด การขับเคลื่อนและผลักดันให้เห็นผลในเชิงปฏิบัติการ สำหรับแหล่งข้อมูลที่ให้แนวคิดสำคัญ ของการศึกษาครั้งนี้ได้จากการเรียนรู้นโยบาย และวิธีทำงานของประเทศที่มีคุณภาพการศึกษา อยู่ใน 20 ลำดับแรกของโลกติดต่อกัน ในที่นี้ได้เลือกประเทศสาธารณรัฐฟินแลนด์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

ประการแรก นโยบายและวิธีการทำงานของทั้ง 3 ประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า (1) คุณภาพของผลลัพธ์และผลผลิตของระบบการศึกษาทั้ง 3 ประเทศ อยู่ในระดับเดียวกันของโลก สามารถเทียบเคียงกันได้ (2) นโยบายและวิธีปฏิบัติแตกต่างกัน โดยจำแนกได้เป็น 2 ชั่ว ชั่วแรก มีลักษณะยืดหยุ่นให้อิสระในการทำงานและการตัดสินใจ ไม่มีการประเมินเชิงตัดสิน และไม่มุ่งการแข่งขัน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสาธารณรัฐฟินแลนด์ ส่วนอีกชั่วหนึ่ง มีลักษณะรวมอำนาจ ควบคุม และกำกับดูแลอย่างจริงจัง ขับเคลื่อนเป้าหมายด้วยการประเมิน และเน้นการแข่งขัน ซึ่งพบในสาธารณรัฐสิงคโปร์ และเกาหลีใต้ (3) ลักษณะร่วมทั้ง 3 ประเทศ ได้แก่ (3.1) ให้ความสำคัญกับคุณภาพการศึกษาที่เป็นเลิศ (3.2) สร้างความทั่วถึง และความเท่าเทียม เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (3.3) ปรับใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ (3.4) ใช้ภาษามากกว่า 1 ภาษาในการเรียนการสอน โดยให้ความสำคัญกับภาษาแม่ของผู้เรียนระดับปฐมวัย ทั้งนี้ มีการกระจายลักษณะร่วมนี้สู่การปฏิบัติในการจัดการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพร้อมร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ที่เป็นภาคีเครือข่ายเพื่อการขับเคลื่อนและปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา โดยยึดคุณภาพและความโปร่งใสเป็นสำคัญ และ (3.5) ให้ความสำคัญกับคุณภาพครูในระดับสูง เห็นได้ชัดจากการคัดเลือกนักศึกษาคู กระบวนการผลิต การรับเข้าทำงาน การพัฒนา การวางแผนทางวิชาชีพ และการประเมิน เป็นที่น่าสังเกตว่าในเรื่องการวางแผนทางวิชาชีพครู และการประเมินครูมีใช้จุดเน้นของสาธารณรัฐฟินแลนด์ เนื่องจากมีความเชื่อเบื้องต้นว่าครูมีสมรรถนะสูง รับผิดชอบสูง และสามารถกำกับตนเองได้

ประการที่สอง ภาพฉายอนาคตสาธารณรัฐฟินแลนด์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และเกาหลีใต้ ภายใน ค.ศ. 2030

สำหรับการฉายภาพอนาคตการศึกษาของประเทศทั้ง 3 ในปี ค.ศ. 2030 หรือ พ.ศ. 2573 นั้น เกาหลีใต้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการตามปฏิญญาอินซอน ส่วนอีกสองประเทศมีลักษณะเฉพาะ ดังนี้

ตาราง ก ผลการเปรียบเทียบภาพอนาคตการศึกษาของสาธารณรัฐฟินแลนด์ และสาธารณรัฐสิงคโปร์

หัวข้อ	สาธารณรัฐฟินแลนด์	สาธารณรัฐสิงคโปร์	
วิสัยทัศน์	เป็นประเทศที่แก้ปัญหาของโลก และกระจายพันธกิจออกไปสู่การบริหารจัดการด้านต่างๆ ของประเทศ	Talent in Singapore 2030	
แนวปฏิบัติหลักในการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1. มุ่งยกระดับการศึกษาของกลุ่มผู้อพยพในทุกกระดับ	1. เพิ่มความสำคัญให้กับการเรียนรู้ที่แท้จริง การเรียนรู้ตลอดชีวิต	
	2. จัดการศึกษาที่ทำให้เกิดความปรองดอง การแก้ปัญหา ความขัดแย้ง และการไกล่เกลี่ยด้วยสันติวิธี	2. เน้นการเข้าไปมีส่วนร่วม การส่งผลกระทบการบริการผู้อื่นและการสร้างความแตกต่างให้กับชีวิตและประเทศ	
	3. จัดให้ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องของการไกล่เกลี่ยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนโดยที่ทุกฝ่ายต่างมีความสุข		3. มีจัดการให้โรงเรียนทุกโรงเรียนเป็นโรงเรียนที่ดี
			4. มุ่งให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาเป็นองค์กรรวมและขยายศักยภาพออกไปให้เต็มที่
			5. ใส่ใจผู้เรียนในเรื่องของความรู้และความต้องการ ความสนใจและจุดแข็งของผู้เรียน และจูงใจให้ผู้เรียนเรียนรู้และเติบโต
			6. สนใจการประเมิน และการให้เกรดน้อยลง

หัวข้อ	สาธารณรัฐฟินแลนด์	สาธารณรัฐสิงคโปร์
		<p>7. ประกันว่าเด็กทุกคนมีพื้นฐานมั่นคงในการอ่านเขียนและการคิดคำนวณและพัฒนาตนเองเป็นองค์รวมทั้งลักษณะ ความรู้ และทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณ</p> <p>8. สร้างสรรค์ประสบการณ์เชิงบวกให้แก่เด็กเรียนแต่ละคน ทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและเป็นผู้เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต</p>
การฝึกหัดครู	<p>4. มุ่งให้บทเรียนที่ดีที่สุดแก่โลกในเรื่องของการผลิตครู</p> <p>5. ฝึกให้กลุ่มผู้อพยพสามารถเข้ามาเป็นครู</p> <p>6. ให้ทั้งศาสตร์การเรียนการสอน (pedagogy) และบทเรียนที่ดียิ่งอย่างต่อเนื่อง</p> <p>7. เตือนให้ผู้เรียนและสังคมตระหนักถึงความสำคัญของสมรรถนะและแรงจูงใจในความเป็นครู</p> <p>8. ยินดีรับวิธีสอนแปลกใหม่จากครูทั่วโลก</p> <p>9. ปกป้องครูให้มีสิทธิในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง</p> <p>10. จัดสัมมนานานาชาติเรื่องครูอย่างน้อยปีละครั้ง โดยเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของครูคุณภาพชั้นนำที่ได้รับเลือกจากทั่วโลก</p>	<p>9. มีครูเก่ง ใส่ใจผู้เรียน และแน่วแน่ในงานของตน</p> <p>10. ยกย่องมาตรฐานวิชาชีพครูข้ามระบบโดยเน้นให้ครูแต่ละโรงเรียนได้เรียนรู้ข้ามโรงเรียน</p> <p>11. กระตุ้นการเรียนรู้ และนวัตกรรมการเรียนรู้</p>
ภาพการศึกษาโดยรวม	11. สร้างภาพการศึกษาของฟินแลนด์ให้อยู่ในลำดับต้นของนานาชาติ	12. จัดการศึกษาตามมาตรฐานที่เป็นเลิศ ถือเป็นสัญญาณทองของวิสัยทัศน์ Talent สิงคโปร์ เป็นจุดหมายสำคัญ

ประการที่สาม ผลการเปรียบเทียบกับประเทศไทย

ข้อแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างประเทศไทยและประเทศคูเวต คือ (1) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาการเรียนรู้มากกว่าบูรณาการเนื้อหา ทักษะแห่งศตวรรษ และสาระท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อมุ่งเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (2) ยังไม่สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบและสนับสนุนการเรียนรู้ได้เช่นเดียวกับทั้งสามประเทศ และ (3) ในส่วนของการฝึกหัดครูนั้น พบว่า (3.1) ระบบการผลิตของไทยยังไม่สัมพันธ์กับระบบการใช้ครู (3.2) คุณสมบัติพื้นฐานผู้ที่จะเข้าเรียนยังไม่ได้อยู่ในระดับเท่ากับนักศึกษาครูของอีก 3 ประเทศ (3.3) สมรรถนะของบัณฑิตครูยังไม่สามารถสร้างศรัทธาให้กับวิชาชีพครูได้ และ (3.4) วิชาชีพครูยังไม่เป็นตัวเลือกของผู้เรียนที่ถือเป็นระดับยอดของประเทศ

ประการสุดท้าย ภาพอนาคตการศึกษาขั้นพื้นฐานและการฝึกหัดครูของประเทศไทย พ.ศ. 2573

ภาพอนาคตการศึกษาขั้นพื้นฐานและการฝึกหัดครูของประเทศไทย พ.ศ. 2573 จำแนกเป็น 5 ภาพหลัก ดังนี้

ภาพอนาคตที่ 1 กระจาย ระบบบริหารการศึกษาไทยจะกระจายอำนาจการปฏิบัติสู่ท้องถิ่น แบบประสานพลังด้วยความร่วมมือร่วมใจ ร่วมรับผิดชอบ โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล มีการกำหนดนโยบายที่มีมาตรฐาน/ตัวชี้วัดกำกับชัดเจน และมีความยืดหยุ่นตามบริบทท้องถิ่น

ภาพอนาคตที่ 2 แกร่ง หลักการพื้นฐานการจัดการศึกษาที่แข็งแกร่งด้วยการตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง ยึดคุณภาพมาตรฐานระดับสากลตามแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ใช้นวัตกรรมทางการศึกษาเป็นค่านิยมคุณภาพ

มีระบบและกลไกเพื่อพัฒนาการวัดและการประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาแบบก้าวกระโดด โดยในภาพนี้ได้ฉายภาพย่อยอีก 4 ภาพ ที่เป็นองค์ประกอบของความแกร่ง ได้แก่

2.1 เคียงบ่าเคียงไหล่ หมายถึง คุณภาพการศึกษาที่สามารถแข่งขัน และร่วมมือได้อย่างเท่าเทียมกันทั้งในระดับภูมิภาค และระดับสากล

2.2 โดดเด่น หมายถึง ผู้เรียนทุกระบบและทุกระดับต้องมีโอกาสเข้าถึงคุณภาพสูงอย่างสะดวก ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยไม่มีอุปสรรคด้านภูมิหลังและประสบการณ์สังคม มีคุณภาพพื้นฐานที่โดดเด่น และสำคัญ คือ สามารถใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียนตามบริบทพื้นที่ได้อย่างน้อย 1 ภาษา และภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียนบวกอีก 1 ภาษา ในระดับใช้การได้ดี

2.3 มั่นคง หมายถึง ผู้เรียนมีอนาคตมั่นคงจากการเลือกช่องทางการศึกษาได้ตามความถนัด และตามความสามารถของตนเอง หากไม่ได้ศึกษาต่อก็สามารถเป็นแรงงานที่มีสมรรถนะพอในการทำงานเพื่อพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ในระดับหนึ่ง หลังจากนั้นสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องในแต่ละช่วงวัย หรือช่วงชีวิต

2.4 คานงัด หมายถึง ใช้นวัตกรรมเป็นคานงัดคุณภาพการศึกษาให้ก้าวกระโดด โดยครอบคลุมถึงนวัตกรรมด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมสังคม และนวัตกรรมด้านยุทธศาสตร์การสอน

2.5 ล้ำหน้า หมายถึง การพัฒนาและใช้ประโยชน์จากระบบการประเมินเพื่อป้อนผลสู่การพัฒนาคุณภาพ (feed forward) การจัดการเรียนรู้ที่พุ่งสู่มาตรฐาน

ภาพอนาคตที่ 3 หยั่งลึก หมายถึง การศึกษาปฐมวัยให้เป็นปัจจัยในการสร้างพื้นฐานของชีวิตที่แข็งแกร่ง และเป็นรากฐานสำหรับการเติบโตของประเทศอย่างมั่นคง

ภาพอนาคตที่ 4 ยกระดับ คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง เท่าเทียม สามารถร่วมมือ และแข่งขันได้ในระดับสากล

ภาพอนาคตที่ 5 พลิกพลัง ของวิชาชีพครูด้วยการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพให้เป็นวิชาชีพชั้นยอด มีความมั่นคงและยั่งยืน เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่สังคมให้การยอมรับและเชื่อถือ โดยในภาพนี้ได้ฉายภาพย่อยอีก 3 ภาพ ที่เป็นองค์ประกอบของการพลิกพลัง ได้แก่

5.1 ศรัทธา วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ประชาชนยอมรับ และเชื่อถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนเพื่อพัฒนาประเทศ ครูมีความศรัทธาต่ออาชีพของตนเอง มีการพัฒนาตนเอง และอาชีพสู่ความเป็นมืออาชีพที่จะคงอยู่ในวิชาชีพได้อย่างน่าเชื่อถือ และไว้วางใจได้ของสังคม

5.2 ชั้นยอด ระบบการฝึกหัดครูจะได้รับการปฏิรูปให้เทียบเคียงกับประเทศที่มีครูชั้นยอดได้โดยเริ่มจากการวางแผนจำนวนการผลิต มีระบบการคัดเลือกคนเก่งเข้ามาเป็นครู ออกแบบการเรียนรู้บนฐานวิจัยที่มีสมรรถนะด้านภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียนอย่างน้อย 2 ภาษา ในระดับดี มีระบบการฝึกวิชาชีพครูอย่างเข้มข้น โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ให้หลักประกันแก่ผู้ที่เข้าศึกษาวิชาชีพครูโดยระบบประกันเงิน ประกันผลสัมฤทธิ์ และประกันงาน

5.3 มั่นคง และยั่งยืน ครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ผู้ประกอบวิชาชีพสามารถอยู่ในระบบได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยระบบบริหารจัดการการเข้าสู่วิชาชีพ การรักษาครูดีไว้ในวิชาชีพอย่างจริงจัง การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการกำหนดผลประโยชน์และสวัสดิการที่เทียบเคียงได้กับวิชาชีพชั้นสูง และดึงดูดใจให้เยาวชนของประเทศเลือกเป็นอาชีพ 1 ใน 3 ที่ต้องการเลือกหลังจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	
ที่มาและความสำคัญของปัญหาวิจัย	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
ข้อจำกัดของการวิจัย	4
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	5
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
ภาพอนาคต	7
การเรียนการสอนทักษะในศตวรรษที่ 21	9
วาระการศึกษาขององค์การยูเนสโกหลังปี ค.ศ. 2015	26
ปฏิญญาอินซอน	34
ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทางสังคม	39
กรอบความคิดการวิจัย	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย

	หน้า
แหล่งข้อมูลการวิจัย	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
การวิเคราะห์ข้อมูล	46

บทที่ 4 ผลการศึกษาระดับศึกษาและประเทศไทย

ตอนที่ 4.1 การศึกษาของประเทศสาธารณรัฐฟินแลนด์	47
1. ระบบการศึกษาและหลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา	47
2. การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน	52
3. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดการเรียนรู้	61
4. การฝึกหัดครูของฟินแลนด์	72
5. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและ การฝึกหัดครูของฟินแลนด์ในปี ค.ศ. 2030	77
ตอนที่ 4.2 การศึกษาของประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์	78
1. ระบบการศึกษาและหลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา	78
2. การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน	82
3. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	90
4. การฝึกหัดครูของสิงคโปร์	101
5. ภาพอนาคตของสิงคโปร์ในปี ค.ศ. 2030	106
ตอนที่ 4.3 การศึกษาของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี	107
1. ระบบการศึกษาและหลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา	108
2. การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน	117
3. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	121
4. การฝึกหัดครูของเกาหลีใต้	126

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ตอนที่ 4.4 การศึกษาของประเทศไทย	132
1. ระบบการศึกษาและหลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา	134
2. การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน	143
3. หลักสูตรการจัดการศึกษา	146
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546	146
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	148
4. การฝึกหัดครูของประเทศไทย	153

บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างประเทศและภาพอนาคตในปี พ.ศ. 2573

ผลการเปรียบเทียบความสำเร็จของประเทศไทยที่มีแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศ	163
1. ระบบบริหารการศึกษา	163
2. หลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา	164
3. การศึกษาระดับปฐมวัย	165
4. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	167
5. การฝึกหัดครู	169
ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มประเทศ ที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศกับประเทศไทย	175
1. ระบบบริหารการศึกษา	175
2. หลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา	175
3. การศึกษาปฐมวัย	177
4. การศึกษาขั้นพื้นฐาน	178
5. การฝึกหัดครู	180
ภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2573	183

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	195
อภิปรายผล	196
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	221
บรรณานุกรม	223
ภาคผนวก ก บริบททั่วไปของประเทศไทยที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ	233
ภาคผนวก ข ตารางเปรียบเทียบการศึกษาระหว่างประเทศ	241

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง		
2.1	เป้าหมายและตัวอย่างตัวชี้วัดในขอบเขตทางเลือกสำคัญของการจัดการศึกษา	30
2.2	แนวโน้มทิศทางการจัดการศึกษาตามปฏิญญาการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All, EFA)	38
3.1	แบบแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยด้วยวิธีเชิงคุณภาพแบบหลายกรณี	44
4.1	การศึกษาปฐมวัยในศูนย์เด็กปฐมวัยของฟินแลนด์	54
4.2	ลักษณะสำคัญของหลักสูตรปรับปรุงการใช้ภาษาแม่	86
4.3	วิธีการของการจัด subject-based banding	87
4.4	ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	91
4.5	การเพิ่มและลดตามแนวคิดของ TLLM	95
4.6	ร้อยละของผู้ปกครองนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่แสดงความนิยมส่งลูกเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายแต่ละชนิด (เปรียบเทียบระหว่าง ค.ศ. 2009 และ 2010)	111
4.7	จุดประสงค์ของการใช้ผลการวัด/ประเมินผู้เรียนของเกาหลีใต้	114
4.8	ลักษณะสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยในเกาหลีใต้	117
4.9	สัดส่วนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และสายอาชีพ ระหว่างปีการศึกษา 2553 และปีการศึกษา 2556	136
4.10	ลักษณะสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย	143

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
2.1	หลักการชี้แนะของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	11
2.2	กรอบความคิดการวิจัยแนวโน้มภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ ของไทยในปี พ.ศ. 2573	41
4.1	ระบบการศึกษาของฟินแลนด์	48
4.2	สมรรถนะทั้ง 7 ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปรับใหม่ของฟินแลนด์	65
4.3	ระบบการศึกษาของสิงคโปร์	79
4.4	หลักสูตรประถมศึกษาของสิงคโปร์	92
4.5	รูปแบบการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 ของ NIE	103
4.6	ระบบการศึกษาของเกาหลีใต้	109
4.7	ระบบการศึกษาของประเทศไทย	135

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประชาชนของทุกประเทศต้องการทักษะสำคัญชุดหนึ่งสำหรับการดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ซึ่งทักษะที่จำเป็นสำหรับดำรงชีวิตที่แตกต่างจากอดีตอย่างมีนัยสำคัญคือ ทักษะการคิด (econ.tu.ac.th/) ตั้งแต่ปัจจุบันไปจนถึงอนาคต ทุกประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพที่ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศทุกด้านในระยะยาว และเสริมประสิทธิภาพของเครื่องมือต่างๆ ที่กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใช้ในการทำงานและดำรงชีวิตในระยะยาว โดยใช้การศึกษาและการเรียนรู้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญ (Sterling, 2014 cited in www.universityworldnews) สำหรับประเทศไทยมีความคาดหวังอย่างสูงในการพัฒนาประชาชนไทยเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมและพัฒนาทักษะทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเท่าเทียมในสังคมในระยะยาวอย่างทั่วถึงโดยผ่านการศึกษาและการเรียนรู้เช่นกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเหตุให้มีข้อเรียกร้องและความคาดหวังให้การศึกษาของประเทศมีคุณภาพสูง โดยมีเกณฑ์หลากหลายในการจัดลำดับคุณภาพการศึกษาของประเทศต่างๆ ดังในปี ค.ศ. 2015 ได้มีผลการสำรวจ “The World Top 20 Education Poll” ซึ่งเป็นผลสำรวจระบบการศึกษาจากทั่วโลกกว่า 200 ประเทศ เพื่อพัฒนาศักยภาพทางการศึกษาของนักเรียนอายุตั้งแต่ 3-25 ปี ซึ่งการสำรวจครั้งนี้ประกอบไปด้วยปัจจัยที่สำคัญในด้านการศึกษา 5 ข้อด้วยกัน คือ (1) อัตราการลงทะเบียนของเด็กช่วงปฐมวัย (2) คะแนนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่านของโรงเรียนประถมศึกษา (3) คะแนนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่านของโรงเรียนมัธยมศึกษา (4) อัตราการสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และ (5) อัตราการสำเร็จการศึกษาในระดับวิทยาลัย การสำรวจครั้งนี้เป็นการรวบรวมสถิติจาก 6 องค์กรระหว่างประเทศ คือ องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) โครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA) องค์กรการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO) หน่วยข่าวกรองเศรษฐกิจศาสตร์ (EIU) โครงการศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (TIMSS) และความคืบหน้าในการอ่านและการเรียนรู้ (PIRLS) ส่งไปยังกระทรวงศึกษาธิการของแต่ละประเทศเพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล (usent.org/World_Top_20;https:// blog.eduzones.com/)

ผลการสำรวจพบว่าในบรรดา 20 ประเทศที่มีความเป็นเลิศทางการศึกษาเรียงตามลำดับ ได้แก่ (1) สาธารณรัฐเกาหลี (2) ญี่ปุ่น (3) สาธารณรัฐสิงคโปร์ (4) สาธารณรัฐฟินแลนด์ (5) สหราชอาณาจักร (6) ฮังการี (7) เนเธอร์แลนด์ (8) แคนาดา (9) เดนมาร์ก (10) เยอรมนี (11) ไอร์แลนด์ (12)

รัสเซีย (13) นิวซีแลนด์ (14) โปแลนด์ (15) สวิสเซอร์แลนด์ (16) อิสราเอล (17) ออสเตรเลีย (18) สหรัฐอเมริกา (19) สาธารณรัฐประชาชนจีน และ (20) เบลเยียม (<https://blog.eduzones.com/>) ทั้ง 20 ประเทศดังกล่าวจัดเป็นประเทศต้นแบบของการมีคุณภาพการศึกษาระดับสูงของโลก

เมื่อย้อนกลับมาดูคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยจะเห็นได้ว่ายังอยู่ในระดับที่ต้องการพัฒนาอย่างจริงจัง คุณภาพการศึกษาทั้งระบบของประเทศถือเป็นประเด็นที่สังคมเรียกร้องและให้ความสนใจมานาน จากงานวิจัยที่ผ่านมาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ชี้ให้เห็นว่าเป้าหมายของการปฏิรูประบบการศึกษาไทยคือ (1) การพัฒนาระบบการเรียนการสอนเพื่อเติมเต็มศักยภาพให้นักเรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (2) การพัฒนาระบบครูให้มีคุณภาพ (3) การสร้างความรับผิดชอบ (accountability) ในระบบการศึกษา และ (4) การลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านต่างๆ ในระบบการศึกษา (econ.tu.ac.th/) นอกจากนี้ ในทศวรรษที่ 2 ของศตวรรษที่ 21 ได้มีการเคลื่อนไหวและขับเคลื่อนประเด็นทางการศึกษาด้วยรูปแบบต่างกันจากทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งหมดล้วนเป็นประเด็นที่ประเทศไทยต้องให้ความสนใจในการพัฒนาโดยต้องมองไปในอนาคตระยะยาว

สำหรับความพยายามที่จะแก้ปัญหาโดยมองไปยังภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทย ในระยะยาว ซึ่งในที่นี้คือ ในปี พ.ศ. 2573 หรืออีก 15 ปีข้างหน้ามีความจำเป็นต้องทบทวนปัจจัยที่เกี่ยวข้องในระดับโลกและระดับประเทศเพื่อเป็นกรอบความคิด ปัจจัยระดับโลกที่นำมาพิจารณาประกอบด้วย (1) ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อันได้แก่ ความหมายและความสำคัญ หลักการชี้นำวิธีการจัดการเรียนการสอน และการประเมินการเรียนรู้ (2) วาระการศึกษาขององค์การยูเนสโกหลังปี ค.ศ. 2015 ซึ่งได้แก่ วิสัยทัศน์และหลักการชี้นำ ขอบเขตทางเลือกสำคัญของการจัดการศึกษาและวัตถุประสงค์หลัก เป้าหมายและตัวอย่างตัวชี้วัดในขอบเขตทางเลือกสำคัญของการจัดการศึกษาและการดำเนินการของวาระการศึกษาหลัง ค.ศ. 2015 และ (3) ปฏิญญาอินซอน โดยระบุวิสัยทัศน์ว่าภายในปี ค.ศ. 2030 การศึกษามีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึงและปวงชนมีโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (<http://www.p21.org/a>; <http://www.ecolint.ch/s>; unesdoc.unesco.org) สำหรับปัจจัยระดับประเทศที่ต้องนำมาพิจารณาควบคู่ไปด้วย ได้แก่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ภาพความสำเร็จในอนาคตและประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ สร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม และพัฒนาศักยภาพคนในทุกช่วงวัยให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ (<http://www.ppb.moi.go.th/>)

จากปัจจัยทั้ง 2 ระดับจะได้กรอบความคิดสำหรับภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทย ในปี พ.ศ. 2573 แต่สิ่งที่เป็นคำถาม คือ จะพัฒนาไปอย่างไรและแบบใด ซึ่งเป็นปัญหาวิธีการที่ต้องการการศึกษาอย่างถี่ถ้วน วิธีการพัฒนาการศึกษานั้นมีหลากหลาย แต่มีวิธีหนึ่งที่ได้ให้ความสนใจอย่างมากในยุคสังคมฐานความรู้หรือในศตวรรษที่ 21 นี้ได้แก่ การเรียนรู้ความสำเร็จของประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ (best practice) ทางการศึกษา Brinkerhoff (2003) นักวิชาการที่สนใจเรื่องการประเมิน

โดยมุ่งศึกษากรณีของความสำเร็จเสนอว่า การศึกษาแบบนี้จะช่วยให้ประเทศที่มีบทบาทเป็นผู้ใฝ่รู้ได้ทราบถึงแนวทางในการดำเนินการ กระบวนการและการใช้ทรัพยากร รวมถึงอุปสรรคที่ประเทศซึ่งทำงานสำเร็จนั้นพบมาและแก้ไขได้ เพื่อการหลีกเลี่ยงการทำผิดพลาด ผลักดันก้าวไปข้างหน้าได้เร็วขึ้น และประหยัดขึ้น

ดังที่ได้เสนอแต่ข้างต้นว่าการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยต้องมองไปในอนาคตระยะยาว ดังนั้นจึงต้องมีข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างภาพอนาคตจากปัจจัยสำคัญต่างๆ โดยกำหนดระยะเวลาไว้ 15 ปี ตามวาระสำคัญทางการศึกษาใหม่ขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Ministers of Education Organization: SEAMEO) ซึ่งเป็นระยะเวลายาวนานพอที่จะสร้างฐานของระบบการศึกษาและการเรียนรู้ของประเทศได้ เมื่อผสมผสานเข้ากับวิธีการเรียนรู้จากความสำเร็จ การศึกษาครั้งนี้จะเริ่มจากการศึกษาเอกสารความสำเร็จทางการศึกษาของประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ วิเคราะห์และเปรียบเทียบระหว่างประเทศเหล่านั้นกับประเทศไทย ต่อจากนั้นจึงเผยแพร่ข้อค้นพบสำคัญสำหรับการนำไปใช้หรือการวิจัยในระยะต่อไป (Brinkerhoff, 2003)

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาครั้งนี้จะให้ความสนใจไปยังประเด็นที่มีความสำคัญในระดับพื้นฐานของระบบการศึกษาซึ่งได้เลือกมาจาก (1) ประเด็นที่มีน้ำหนักสูงของ SEAMEO ได้แก่ การจัดการศึกษาปฐมวัยหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาครู (www.seameo.org) (2) ประเด็นสำคัญที่เรียนรู้จากประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ ประกอบด้วย การวางระบบการศึกษา หลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาครู (Darling-Hammond, 2011 cited in <http://www.nea.org/>) และ (3) งานวิจัยที่ผ่านมาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ที่ชี้ให้เห็นว่า เป้าหมายของการปฏิรูประบบการศึกษาไทยส่วนหนึ่ง คือ การพัฒนาระบบการเรียนการสอนเพื่อเติมเต็มศักยภาพให้นักเรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาระบบครูให้มีคุณภาพ (econ.tu.ac.th/; <http://seminar.qlf.or.th/Seminar>)

ประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศที่เลือกมาเป็นความสำเร็จ และให้บทเรียนเพื่อใช้ในการเรียนรู้ครั้งนี้ประกอบด้วย สาธารณรัฐฟินแลนด์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) โดยเหตุผลประการแรก เป็นประเทศที่อยู่ใน 20 ลำดับแรก ของ “The World Top 20 Education Poll” ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพทางการศึกษาของนักเรียนอายุตั้งแต่ 3-25 ปี โดยสาธารณรัฐเกาหลีอยู่ในลำดับ 1 สาธารณรัฐสิงคโปร์อยู่ในลำดับ 2 และสาธารณรัฐฟินแลนด์ อยู่ในลำดับ 4 (<https://blog.eduzones.com/>) และประการที่สอง สอดคล้องกับการมอบนโยบายการศึกษาของนายกรัฐมนตรีแก่คณะกรรมการนโยบายและพัฒนาระบบการศึกษาที่ให้ศึกษารูปแบบการศึกษาจากจุดเด่นของ 3 ประเทศดังกล่าวข้างต้น (ข่าวสำนักนายกรัฐมนตรี 100/2558)

โดยภาพรวมการศึกษาเรื่องนี้ใช้ภาพของประเทศที่มีแบบปฏิบัติที่ดีเลิศด้านการศึกษา 3 ประเทศ ร่วมกับแนวโน้มการศึกษาในอนาคตของโลกในปี ค.ศ. 2030 เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับ

สร้างเป็นข้อเสนอภาพอนาคต (scenario) ซึ่งเป็นเรื่องเล่าของการศึกษาและการเรียนรู้ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2573 พร้อมข้อเสนอนโยบายขับเคลื่อนในด้านหลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกหัดครู

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เป็นไปเพื่อ

1. วิเคราะห์ความสำเร็จของการศึกษาและการเรียนรู้ของประเทศไทยและกลุ่มประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ
2. เปรียบเทียบความสำเร็จของการศึกษาและการเรียนรู้ระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ
3. เสนอการสร้างภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างแนวโน้มภาพอนาคตของการศึกษาไทยในระดับปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกหัดครู ด้วยวิธีวิจัยเอกสาร จากแหล่งข้อมูลที่เป็นแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศของ 3 ประเทศด้วยการอ้างอิงจากเอกสารทุติยภูมิ ปัจจัยหลักที่นำมาสร้างภาพอนาคต คือ คุณภาพของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกหัดครู และฉายภาพอนาคตของประเทศไทยจากสภาพปัจจุบันโดยใช้แบบปฏิบัติของประเทศทั้ง 3 เป็นฐาน เพื่อสร้างภาพอนาคตแบบก้าวกระโดด

2. ด้านแบบการวิจัย

แบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ที่มีการตรวจสอบความตรง (validity) ของเนื้อหา ด้วยการวิพากษ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา

3. แหล่งข้อมูล

เอกสารจากเว็บไซต์ของหน่วยงานในและต่างประเทศ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของสาธารณรัฐฟินแลนด์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐเกาหลี และไทย

4. ระยะเวลาในการศึกษา

มกราคม-ตุลาคม 2559

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ ที่ย้อนหลังไม่เกิน 5 ปี และทำการรวบรวมข้อมูลภายในขอบเขตด้านเวลาของการวิจัย ระหว่างนี้ประเทศมีการทดลอง

เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมหลายโครงการ เช่น การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ และการเรียนฟรี เป็นต้น ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ จึงยังไม่พบผลการศึกษาที่เผยแพร่โดยหน่วยงานที่เป็นเจ้าของแนวปฏิบัติที่สามารถนำมาอ้างอิงได้ และถึงแม้จะมีข้อมูล/สารสนเทศที่ถูกบันทึกไว้ แต่มักอยู่ในลักษณะของบล็อกของหน่วยงานและบุคคลระดับปฏิบัติการ เช่น สถานศึกษา และบุคลากร และเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดเกณฑ์การเจาะจงเอกสารในการศึกษาที่มาจากสถาบันที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติที่มีความน่าเชื่อถือ จึงไม่สามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการศึกษาได้

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ภาพอนาคตของการศึกษาและการเรียนรู้ของประเทศไทย หมายถึง เรื่องเล่าที่คาดหวังและข้อเสนอเชิงนโยบายขับเคลื่อนในด้านระบบบริหารการศึกษา ด้านหลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกหัดครู ซึ่งสกัดมาจากลักษณะโดดเด่นของกลุ่มประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศเพื่อนำไปสู่ภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของประเทศไทยที่ต้องการให้เป็นในปี พ.ศ. 2573

ประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ หมายถึง สาธารณรัฐฟินแลนด์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)

ภาพอนาคตของประเทศไทย หมายถึง ภาพความสำเร็จอนาคตของประเทศไทย พ.ศ. 2573

ระบบบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการกำหนดนโยบายและมาตรฐานชาติ ขับเคลื่อนสู่ท้องถิ่น รับผิดชอบดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานชาติ กิจกรรมระบบการศึกษา และกำกับดูแลการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ขั้นปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และการฝึกหัดครู ที่ต้องการให้เกิดในปี พ.ศ. 2573

หลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา หมายถึง ข้อตกลงเบื้องต้นที่ยึดถือร่วมกันในการจัดการศึกษาของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2573

การศึกษาปฐมวัย หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กอายุไม่เกิน 6 ปี ที่ต้องการให้เกิดในปี พ.ศ. 2573 ตั้งแต่เริ่มบริการ กำหนดคุณลักษณะที่เป็นผลลัพธ์ สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการ พัฒนาความรู้และวิธีปฏิบัติ จัดการเรียนรู้ และเปิดช่องทางให้พ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วม

การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนไทยได้เรียนถึง 12 ปีที่ต้องการให้เกิดในปี พ.ศ. 2573 โดยกำหนดเป้าหมาย ออกแบบหลักสูตร พัฒนาวิธีนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ขับเคลื่อนโรงเรียน ปฏิรูปการเรียนรู้ และปฏิรูปกระบวนการประเมินผลการเรียน

การฝึกหัดครู หมายถึง กระบวนการสร้างความเข้าใจและการยอมรับวิชาชีพครู ยกย่องระดับค่าตอบแทน ปฏิรูปการผลิตครู บริหารจัดการ การเข้าสู่วิชาชีพ และรักษาครูไว้ในระบบ ที่ต้องการให้เกิดในปี พ.ศ. 2573

กลุ่มประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ หมายถึง สาธารณรัฐฟินแลนด์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีแนวทางสำหรับการขับเคลื่อนคุณภาพของการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ไปบรรลุอนาคตที่ต้องการในช่วงเวลา 15 ปี
2. เป็นการเสนอข้อค้นพบเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามวาระสำคัญทางการศึกษาใหม่ขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
3. เป็นฐานข้อมูลสำหรับการวิจัยในระยะต่อไป

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์และสร้างภาพอนาคตได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 5 เรื่องหลัก ได้แก่ ภาพอนาคต การเรียนการสอนทักษะในศตวรรษที่ 21 วาระการศึกษาขององค์การยูเนสโกหลังปี ค.ศ. 2015 ปฏิญญาอินซอน และยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทางสังคม

ภาพอนาคต

ลักษณะของสังคมที่ทุกคนกำลังเผชิญอยู่ขณะนี้เรียกกันว่า สังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยที่การเปลี่ยนแปลงของสังคมนั้นรวดเร็วและไม่แน่นอนจนยากที่จะพยากรณ์ เพราะการพยากรณ์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ยากนี้เอง ทำให้วิธีการศึกษาและวางแผนอนาคตของสังคมระดับต่างๆ มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงจากการใช้ข้อมูลและแนวโน้มต่างๆ มาเป็นการคาดการณ์อนาคตที่เรียกกันว่า ภาพอนาคต (Scenario) ซึ่งปัจจุบันนี้จัดเป็นแนวคิดและเครื่องมือสำคัญอีกชนิดหนึ่งสำหรับนักการศึกษาที่ใช้เพื่อการบริหารจัดการ โดยเฉพาะเพื่อออกแบบและวางแผนกลยุทธ์ และจัดเป็น 1 ใน 25 เครื่องมือบริหารจัดการที่นักบริหารนิยมใช้ในปี ค.ศ. 2013 (www.bain.com/.../management-tools-and-trends)

1. ลักษณะสำคัญของภาพอนาคต

ภาพอนาคตนั้นมีการให้นิยามที่แตกต่างกันตามแนวคิดของนักวิชาการในศาสตร์แต่ละสาขา แต่มีลักษณะร่วมที่ตรงกัน คือ เป็นการเรียบเรียงสารสนเทศแบบเรื่องเล่า (stories) เพื่อใช้พรรณนาถึงภาพอนาคตในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่มีเหตุผลพอที่จะเกิดขึ้นได้ เรื่องเล่าที่สร้างขึ้นนั้นมาจากการผสมผสานอย่างระมัดระวังระหว่างปัจจัยที่ไม่แน่นอนทั้งหลายที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อม (Schwarz, 1996) เป้าหมายสำคัญของการใช้ภาพอนาคต คือ การกระตุ้นการคิดเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น ทั้งในด้านของเหตุและปัจจัย ประเด็นสำคัญที่ต้องตระหนัก คือ ภาพอนาคตนั้นมิใช่เรื่องเล่าที่สร้างขึ้นมาจากจินตนาการไร้จุดหมาย ตรงกันข้ามภาพแต่ละภาพล้วนสร้างขึ้นโดยมีจุดประสงค์หรือเป้าหมายเฉพาะเพื่อให้รายละเอียดเกี่ยวกับอนาคตที่ต้องการบรรลุ

สำหรับนักการศึกษา ภาพอนาคตได้นำมาใช้โดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development) หรือ OECD และได้รายงานไว้ในปี ค.ศ. 2001 ในหัวเรื่อง โรงเรียนสำหรับพรุ่งนี้ โดย OECD ได้สร้างภาพอนาคตไว้ 6 ภาพด้วยกัน พื้นฐานแนวคิดที่ OECD ใช้อธิบายภาพอนาคตของโรงเรียนว่าไม่ใช่สิ่งต่อไปนี้ ประการแรก

ไม่ใช่การพยากรณ์อนาคต ประการที่สอง ไม่ใช่การกำหนดวิสัยทัศน์แบบสั่งการเพื่ออนาคตอุดมคติ และประการสุดท้าย มุมมองต่อโรงเรียนว่าไม่ใช่องค์กรแต่เป็นระบบการเรียนรู้ ดังนั้น ภาพอนาคตตามแนวคิดของ OECD คือ เครื่องมือที่ถูกออกแบบอย่างระมัดระวังเพื่อสร้างภาพเป็นเรื่องราว เพื่อให้พรรณนาถึงอนาคตที่ต้องการให้เกิดในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยมีวิธีที่เป็นไปได้หลายวิธีที่ทำให้ภาพอนาคตนั้นปรากฏขึ้น ภาพอนาคตจะช่วยการคิดแบบมุ่งเน้นไปยังปัจจัยที่สำคัญที่สุดจำนวนหนึ่งของการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเฉพาะด้าน และจากการพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจำนวนมากจะทำให้เข้าใจว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นอย่างไร และเราควรทำอย่างไรเพื่อ นำการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดขึ้น การสร้างภาพอนาคตอย่างรอบคอบจึงต้องมีรายละเอียดพอที่จะใช้ประโยชน์สำหรับการวางแผนกลยุทธ์ เป็นกระบวนการพัฒนาอนาคตจากหลายมุมมอง เพื่อสร้างกลยุทธ์ทางเลือกที่ยืดหยุ่น แต่ไม่ต้องมีรายละเอียดจนถึงขั้นเฉพาะเจาะจงทุกประเด็นจนขวางกั้นจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

เหตุผลที่ต้องใช้ภาพอนาคตเป็นเครื่องมือแทนการพยากรณ์อนาคตแบบที่เคยเป็นมานั้น Ogilvy (2006) ผู้เป็นคนแรกที่สะท้อนงานของ OECD ในการใช้ภาพอนาคตกับวงการการศึกษาโดยเปรียบเทียบกับวงการธุรกิจว่า ภาพอนาคตนั้น (1) กระตุ้นให้เกิดการร่วมสนทนาเชิงกลยุทธ์ Ogilvy เสนอว่า นักวางแผนการศึกษาต้องชัดเจนว่าการสนทนาภาพอนาคตนั้นไม่ใช่การพูดคุยโดยไร้จุดหมายและไม่มิจุดจบ แต่จะต้องตกลงให้แน่ลงไปว่าใครจะมีศักยภาพพอที่จะตัดสินใจ และเป็นเจ้าภาพที่จะนำเอาภาพอนาคตที่สร้างไว้เสร็จแล้วไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผล และ (2) ไร้ให้เกิดการคิดเชิงวิสัยทัศน์ที่แปลกใหม่ แม้ว่าจะค่อนข้างยากที่จะทำให้คนคิดต่างออกไปจากเดิม แต่ก็มีความเป็นไปได้ที่จะใช้ภาพอนาคตสำหรับการคิดที่เป็นการเปลี่ยนแปลงระบบแทนการคิดวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นปัจจัยย่อยในการคิดแบบนี้การศึกษาจะต้องใช้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ของการศึกษาเข้ามาพิจารณาแบบเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวม โดยที่ไม่คิดถึงการเปลี่ยนแปลงเพียงปัจจัยเดียว และต้องเชื่อว่าจะอย่างอื่นจะเปลี่ยนตาม นอกจากนี้ ต้องไม่คิดเปลี่ยนทุกอย่างไปพร้อมๆ กันในคราวเดียว

2. การสร้างภาพอนาคต

การสร้างภาพอนาคตมีตั้งแต่ไม่ซับซ้อนจนถึงซับซ้อนมาก ซึ่งในที่นี้จะได้เสนอขั้นตอนและเทคนิควิธีที่ผสมผสานกันของ NCVO (2006) และ Jisc (<https://www.jisc.ac.uk/full-guide/scenario-planning> 2006) ซึ่งประกอบกันเป็น 5 ขั้นตอน จากการศึกษาเริ่มต้นจนได้ภาพอนาคตที่เป็นเรื่องราว (1) กำหนดกรอบการตัดสินใจ ประเด็นที่ต้องทำในขั้นนี้ คือ สิ่งสำคัญที่องค์กรต้องตัดสินใจ โดยมีคำถามที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คืออะไร มีขอบเขตแค่ไหน ผลกระทบจากการตัดสินใจนี้เป็นอย่างไร และใช้เวลานานเท่าใด (2) วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่สำคัญ คำว่า “สำคัญ” หมายถึง ปัจจัยภายนอกที่มีบทบาทต่อการปรับปรุง หรือส่งผลต่ออนาคตที่ต้องการไม่ว่าจะเป็นเชิงบวกหรือเชิงลบ ปัจจัยเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน ปัจจัยบางตัวอาจเป็นผลลัพธ์ของปัจจัยตัวอื่นๆ บางตัวก็ชัดเจนพยากรณ์ได้ด้วยสถิติวิเคราะห์เชิงปริมาณ แต่ปัจจัยหลายตัวกลับไม่แน่นอนและพยากรณ์ไม่ได้ ที่มาของ

ปัจจัยสำคัญเหล่านี้มาจากการค้นหาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ตำรา หนังสือพิมพ์ งานวิจัย สถิติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการพูดคุยกับผู้รู้หรือผู้สนใจในด้านต่างๆ (3) กำหนดปัจจัยสร้างอนาคต ในขั้นนี้จะได้ปัจจัยสำคัญของการกำหนดภาพอนาคต เรียกว่า ปัจจัยสร้างอนาคต ซึ่งเป็นการสลาย กรอบความคิดเดิม และสร้างกรอบความคิดใหม่ขึ้นมาตนเอง (จ๊กกฤษณ์ พุ่มไพศาลชัย, แพล 2003) (4) สร้างตรรกะของภาพอนาคต ก่อนสร้างจะต้องวิเคราะห์หาความสมเหตุสมผลเชิงตรรกะ โดยอาศัย ความเห็นพ้องกัน (Ogilvy & Schwartz, 2006) และ (5) เขียนเรื่องเพื่อบรรยาย การเขียนเรื่องเล่าเพื่อ บรรยายภาพอนาคตในแต่ละสถานการณ์ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ เริ่มเรื่อง ดำเนินเรื่อง และจบเรื่อง ให้คำนึงว่า เรื่องเล่านั้นต้องตอบคำถามที่กำหนดเป็นกรอบการตัดสินใจไว้ในขั้นแรก ผู้เล่ามีอิสระ ในการสร้างเค้าโครงเรื่อง (plot) ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว มีเพียงกำหนดว่าให้นำเอาปัจจัยสำคัญที่เป็น พลัณฑ์กดันมาสร้างเค้าโครงเรื่อง

3. หลักการสร้างภาพอนาคต

Ogilvy & Schwartz (2006) ให้หลักการสำหรับการฉายภาพอนาคต ดังนี้ (1) ภาพอนาคตต้องมีจุดสำคัญอยู่ที่คำถามที่เป็นกรอบการตัดสินใจ (2) เค้าโครงเรื่องที่ยืดหยุ่นและกระชับจะช่วยให้คนอื่นเข้าใจ และสื่อสารสิ่งที่ต้องการได้ดีกว่า (3) หลีกเลี่ยงเค้าโครงเรื่องที่มีความน่าจะเป็นสูง ประเด็นสำคัญของการเขียนบรรยายภาพอนาคต ได้แก่ เค้าโครงเรื่องที่เหมาะสมผล และมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ (3) ไม่เขียนภาพอนาคตมากเกินไป จากประสบการณ์ของ Ogilvy & Schwartz ภาพอนาคตควรกำหนดไว้ที่ 4 ภาพ (4) คิดชื่อเรื่องภาพฉายที่ติดหู และกระทบใจ (5) ให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ระดับสูงเป็นเจ้าของภาพอนาคต ข้อนี้จะนำไปสู่การขับเคลื่อนและผลักดันให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดของการสร้างภาพอนาคตของการศึกษาและการเรียนรู้ในปี พ.ศ. 2573 หรืออีก 15 ปีข้างหน้า โดยวิเคราะห์บทเรียนจากประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศในการจัดการศึกษา ระดับโลก 3 ประเทศ ต่อจากนั้นจึงสกัดปัจจัยโดดเด่นทั้งที่เป็นส่วนร่วมและส่วนต่างของกลุ่มประเทศ เหล่านั้น ร่วมกับภาพอนาคตของประเทศ และประเด็นยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี สร้างเป็นภาพอนาคต ที่ต้องการ พร้อมข้อเสนอแนะสำคัญที่ใช้กำหนดนโยบายขับเคลื่อนภาพอนาคตที่ต้องการ

การเรียนการสอนทักษะในศตวรรษที่ 21

การเตรียมผู้เรียนเพื่อดำรงชีวิตและทำงานในศตวรรษที่ 21 เป็นงานที่ซับซ้อนและแตกต่าง อย่างมากเมื่อเทียบกับศตวรรษที่ผ่านมา ทั้งนี้ ด้วยสภาพที่ทำลายของภาวะโลกร้อน เทคโนโลยี การอพยพถิ่นฐาน การแข่งขันระดับนานาชาติ การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และ สิ่งแวดล้อม ล้วนทำให้ทุกประเทศต้องกำหนดกรอบความคิดการเรียนการสอนทักษะใหม่เพื่อตอบรับ กับศตวรรษที่ 21

อย่างไรก็ตาม ทั่วทั้งโลกยอมรับกันว่าทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และหลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ล้วนเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องนำไปสู่การปฏิบัติ แต่จากปรากฏการณ์จริง พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ ในประเทศต่างๆ ของโลกโดยประเทศในกลุ่มกำลังพัฒนา ผู้เรียนยังไม่สามารถเรียนรู้ทักษะของศตวรรษที่ 21

ได้มาจากเหตุผลสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) การสอนส่วนใหญ่ยังเป็นรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งครูสอนเฉพาะความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริงด้วยการบรรยายและตำรา (2) หากผู้เรียนไม่ได้รับการสอนโดยตรงและชัดเจนในชั้นเรียนที่โรงเรียน ผู้เรียนจะไม่สามารถเรียนรู้จากที่อื่นได้ด้วยตนเอง ด้วยขาดทักษะการคิดและการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ (3) การวัดการประเมิน ซึ่งทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่วัดและประเมินได้ยากกว่าการวัดความจำซึ่งสอดคล้องกับการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่เคยใช้มา เมื่อครูไม่สามารถวัดได้ก็เลยที่จะลดการสอนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อมิให้ต้องไปเกี่ยวข้อกับการวัดและประเมิน ซึ่งในตอนนี้จะได้นำเสนอแนวคิดในการแก้ไข ประกอบด้วย ความหมาย และความสำคัญของทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 หลักการชี้แนะที่สำคัญ วิธีการจัดการเรียนการสอน การประเมิน และการพัฒนาครู ตามลำดับ

1. ความหมายและความสำคัญของทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21

ทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้มีการกล่าวถึงในการประชุมหลายโอกาส และหลายวาระ Rosefsky & Opfer (2012) ได้ประมวลความหมายของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ว่าหมายถึง ความรู้ เจตคติ ค่านิยม และจริยธรรมใน 4 ประเภท ดังนี้ คือ (1) วิธีคิด ประกอบด้วย การคิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงนวัตกรรม การคิดแบบมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ และการเรียนรู้ที่จะเรียน (2) วิธีการทำงาน ประกอบด้วย การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม (3) เครื่องมือการทำงาน ประกอบด้วย ความรู้ทั่วไป และความรู้ในการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และ (4) การดำรงชีวิตในโลก ประกอบด้วย ความเป็นพลเมือง ชีวิตและอาชีพ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รวมไปถึง ความตระหนักรู้และสมรรถนะด้านวัฒนธรรม ในขณะที่ Wagner (2008) ผู้เขียน The Global Achievement Gap ได้สัมภาษณ์ผู้บริหารธุรกิจจากองค์กรที่ทำกำไร และองค์กรไม่หวังกำไรหลายร้อยคน และได้ประมวลเพื่อนำเสนอว่า ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนจะต้องมีทักษะชีวิต ทักษะการทำงาน และมีความเป็นพลเมือง 7 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ (1) การคิดแบบมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา (2) การร่วมมือร่วมใจ และภาวะผู้นำ (3) ความกระฉับกระเฉง และการปรับตัว (4) การริเริ่ม และการเป็นผู้ประกอบการ (5) การสื่อสารด้วยภาษาเขียนและภาษาพูด (6) การเข้าถึงและการวิเคราะห์สารสนเทศ และ (7) ความกระตือรือร้น และจินตนาการ ส่วน Asia Society (2012) ให้ความหมายว่า ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ศักยภาพและแนวโน้มที่จะเข้าใจและกระทำในประเด็นที่สำคัญระดับโลก โดย (1) การสืบเสาะเรื่องของโลกนอกจากสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน (2) ตระหนักถึงมุมมองของตนเองและผู้อื่น (3) สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับกลุ่มผู้ฟังที่หลากหลาย และ (4) ลงมือกระทำเพื่อปรับปรุงเงื่อนไขต่างๆ ที่ต้องปรับปรุง

โดยสาระสรุปทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นความรู้ ทักษะ และเจตคติที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในโลกที่ซับซ้อนซึ่งได้มาจากศาสตร์สหสาขา ในปัจจุบันทุกประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญของทักษะการเรียนรู้ใหม่นี้ และได้นำไปพัฒนาเป็นกรอบความคิดสำหรับการจัดการศึกษาของประเทศ รวมถึงประเทศไทยด้วย

สำหรับความสำคัญของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย (1) เหตุผลด้านเศรษฐกิจที่ต้องใช้เครื่องจักรและนวัตกรรมต่างๆ เพื่อลดต้นทุนการผลิต เป็นเหตุให้แรงงานไม่สามารถใช้การกระทำซ้ำๆ และทักษะดั้งเดิมในการทำงาน ตรงกันข้าม ต้องการทั้งความรู้ทักษะใหม่ และการคิดขั้นสูง หรือเรียกว่า ใช้ปัญญาในการทำงาน (2) ในศตวรรษที่ 21 ความเป็นพลโลกและพลเมือง ตลอดจนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเรื่องสำคัญ ด้วยเหตุนี้จึงต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของความเป็นพลโลก ความเป็นพลเมือง และทักษะในการเรียนรู้ที่จะเรียน เพื่อที่จะได้สามารถวิเคราะห์ประเด็นใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น ระบุอคติต่างๆ ที่มีอยู่ และลงคะแนนเสียงเพื่อการเลือกสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่ฉลาดและสร้างสรรค์ ทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ในประเด็นที่เป็นข้อท้าทายของประเทศและของโลก และสามารถแสดงออกซึ่งสิทธิและความรับผิดชอบที่ก่อให้เกิดสุขภาวะในสังคม (3) ภาวะโลกาภิวัตน์เป็นภาวะที่มาพร้อมกับ การอพยพของมวลชนขนาดใหญ่ การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการสื่อสาร การบินข้ามโลกเพื่อประกอบธุรกิจ และเหตุผลส่วนตัว การมีตลาดนานาชาติที่ทั้งเป็นอิสระจากกันและขึ้นอยู่กับกัน การผันแปรของภูมิอากาศ สงครามระหว่างชาติต่างๆ และปัจจัยอื่นที่ทำให้ปัจจัยของแต่ละประเทศพึ่งพาอาศัยกัน อย่างแยกกันไม่เด็ดขาด ประชาชนของทุกประเทศล้วนเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องทำให้คนทั่วโลกได้เรียนรู้ทักษะของการสื่อสาร การร่วมมือ และการแก้ปัญหา ที่นอกเหนือไปจากประเทศของตนเอง (Opfer, 2012)

2. หลักการชี้้นำของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

หลักการชี้นำของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการสังเคราะห์หลักการและวิธีปฏิบัติการต่างๆ ทางการศึกษาซึ่งจะช่วยในการเตรียมผู้เรียนในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านพัฒนาการส่วนตัวและสภาพที่ดีขึ้นของโลก หลักการชี้นำประกอบด้วย 10 ข้อ แต่ละข้อจะมีหลักการ และข้อเสนอในการนำไปใช้ในโรงเรียน โดยหลักการดังกล่าวแสดงดังภาพ

ภาพ 2.1 หลักการชี้นำของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ที่มา : <http://www.ecolint.ch/s>

จากภาพหลักการชี้แนะของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีสาระสรุป ดังนี้ (<http://www.ecolint.ch/s>)

2.1 ความซื่อสัตย์ทางวิชาการ (Academic honesty)

ผู้เรียนควรจะได้รับ การส่งเสริม และสนับสนุนให้ทำวิจัย ศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระ และมีความเป็นต้นตำรับ โดยเข้าใจเรื่องความซื่อสัตย์ทางวิชาการอย่างชัดเจน ประเด็นที่ผู้เรียน ครู และผู้ปกครองต้องเข้าใจตรงกัน ได้แก่ (1) คำที่เกี่ยวข้องกับความไม่ซื่อสัตย์ทางวิชาการ และความหมายที่ชัดเจนของทรัพย์สินทางปัญญา แนวคิดนี้จะต้องได้รับการทวนซ้ำตลอดตั้งแต่เริ่มเรียนจนกระทั่งสอบปลายภาค

โดยต้องบอกกล่าวให้เหมาะกับอายุของผู้เรียน และด้วยถ้อยคำที่เหมาะสม (2) มอบหมายงานที่ต้องใช้การสร้างสรรค์ งานชนิดนี้จะกลายเป็นงานใหม่แบบต้นตำรับ (originality) จึงไม่ซ้ำกับของใคร (3) อ้างอิงแหล่งที่มาอย่างชัดเจน และ (4) ทำงานร่วมกันเป็นที่ระหว่างผู้สอน และกลุ่มบรรณารักษ์เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนได้ค้นคว้าและค้นหาจากแหล่งข้อมูลที่ทวนสอบได้

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน (1) โรงเรียนควรจะใช้โปรแกรมแบบตรวจสอบการโกงในชั้นงานของผู้เรียน (2) พัฒนาคู่มือการทำชิ้นงานให้แก่ผู้เรียนโดยมีข้อเสนอเรื่องความซื่อสัตย์ทางวิชาการที่ชัดเจน และ (3) ในกรณีที่พบว่าผู้เรียนไม่ซื่อสัตย์ทางวิชาการ ครูและผู้เกี่ยวข้องต้องประชุมร่วมกับผู้เรียนแจ้งให้ผู้ปกครองผู้เรียนทราบ และจัดทำใบเตือนอย่างเป็นทางการ

2.2 ความรู้เท่าทันสารสนเทศ (Information literacy)

ผู้เรียนทุกคนควรจะสามารถในการใช้สารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ มีวิจารณญาณ และจริยธรรม ดังนี้ (1) ใช้สารสนเทศเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายส่วนตนในการเรียนรู้ในทุกกระตบของการเรียน ด้วยการสืบค้นสารสนเทศจากหลายแหล่ง หลายสาขาวิชา และหลายวัฒนธรรม (2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะ และเจตคติที่จำเป็นต่อการมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และพัฒนาทักษะในการวิเคราะห์ ไตร่ตรอง สังเคราะห์ สร้างสรรค์ สืบค้น ร่วมมือร่วมใจ สื่อสาร จัดระบบ มีวิจารณญาณ

ในการประเมินแหล่งสารสนเทศ (3) โรงเรียนต้องแสดงให้เห็นว่าความรู้เท่าทันสารสนเทศเป็นทักษะสำคัญที่ต้องจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจัง และระมัดระวัง (4) ผู้เรียนทุกคนต้องได้รับโอกาสให้เรียนรู้ด้วยการใช้การสืบค้นอย่างอิสระและมีความหมาย ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบฐานโครงการ (5) วิธีที่ดีที่สุดในการจัดให้มีความรู้เท่าทันสารสนเทศ คือ การวางแผนร่วมมือกันระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดในการจัดการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน (1) นิยามความรู้เท่าทันทางสารสนเทศ และกำหนดเกณฑ์การประเมินความสำเร็จประสิทธิผลของการเรียนการสอน (2) กำหนดเส้นทางของความรับผิดชอบในการนำโครงการสู่การปฏิบัติ และการประเมินโครงการ (3) ใช้กลวิธีบูรณาการเพื่อใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยมีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้สอน บรรณารักษ์ นักเทคนิค และผู้ประสานเทคโนโลยีการเรียนรู้ (4) พัฒนาวិชาการสร้างสรรค์มัลติมีเดีย/ดิจิทัล (5) สร้างกรอบความคิดในการวิจัยและมาตรฐานภาษาที่ใช้ร่วมกันระหว่างครู พ่อแม่ และผู้เรียน (6) เปิดโอกาสให้พัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับช่วงอายุ และ (7) ทวนสอบและประเมินประจำปีเพื่อให้แน่ใจว่าการปฏิบัติการต่างๆ ประสบความสำเร็จระดับใด และอย่างไร

2.3 การคิดแบบมีวิจารณญาณ (critical thinking)

ผู้เรียนจะต้องเป็นนักคิดแบบมีวิจารณญาณ โดย (1) นิยามอย่างง่ายว่าเป็นการคิดที่ดีและชัดเจน เป็นความสามารถในการตัดสินใจเสนอ หรือความเห็นต่างๆ โดยปราศจากอิทธิพลของปรัชญา อุดมการณ์ หรืออคติใดๆ มีอิสระในการคิด และการกระทำต่อสารสนเทศ หรือข้อมูลที่มีอยู่ในมือ ขณะนั้น ด้วยการใช้การตรวจสอบ การทำประเด็นให้กระจ่าง พัฒนาเกณฑ์ประเมิน ฟังและคิดอย่างระมัดระวัง และใช้ศัพท์อย่างไต่ตรอง (2) การคิดแบบนี้เกิดขึ้นในทุกมิติของความรู้ ทักษะ และเจตคติ และเรียนรู้ได้ผ่านทุกกลุ่มสาระวิชา คือ รู้ว่าอะไร อย่างไร และทำไม ซึ่งจำเป็นต้องเรียนและสอนกันตั้งแต่วัยเด็กด้วยกลยุทธ์

ที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย (3) ใช้การเรียนรู้แบบสืบเสาะเป็นฐานในการพัฒนาการคิด โดยเฉพาะการกระตุ้นให้เด็กมีวิธีการตั้งคำถามที่สำคัญ และที่สำคัญครูต้องใช้คำถามที่เหมาะสมกับเด็ก จากนั้นจึงตามด้วยการอภิปรายร่วมกัน (4) จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย มีความเสี่ยงและการได้/เสียในระดับต่ำ เพื่อที่เด็กจะได้กล้าแสดงออกทั้งในการตั้งคำถาม การให้ข้อวิพากษ์ ตั้งข้อท้าทาย และอภิปรายในมุมมองที่แตกต่างกัน ในบางโอกาสก็อาจออกไปจากกรอบเนื้อหาในหลักสูตร (5) ความรู้ถือเป็นบัพปัจจัยของการคิดแบบมีวิจารณญาณ คุณภาพของการคิดจะขึ้นอยู่กับระดับของความรู้ที่สอดคล้องกับการใช้เพื่อสนับสนุนการคิด (6) การคิดแบบมีวิจารณญาณต้องมีจิตสากล เนื่องจากต้องการจิตใจที่เปิดกว้าง มองความเห็นต่างๆ จากหลายมุมมอง และ (7) ครูจะต้องเป็นต้นแบบของความคิด โดยแสดงความสงสัยใคร่รู้กับสารสนเทศที่ยังไม่มีการพิสูจน์ คิดอย่างมีหลักการ และวิวิธนาการ

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน คือ (1) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่จัดเรียงกันอย่างมีเหตุมีผล และสอดคล้องกับหลักสูตร (2) เปิดโอกาสให้ครูได้พัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (3) จัดให้มีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่มาจากการจัดการเรียนรู้ การประเมินตนเอง และการให้เพื่อนประเมิน และทำเป็นแฟ้มสะสมงาน และ (4) เมื่อมีการประเมินครูต้องมีหลักฐานเชิงประจักษ์ด้วยว่าครูได้สอนให้เด็กเรียนรู้การคิดแบบมีวิจารณญาณในชั้นเรียน

2.4 การสร้างสรรค์ (Creativity)

ผู้เรียนจะต้องถูกสอนให้มีความคิดสร้างสรรค์โดยที่ต้องตระหนักว่า (1) การคิดสร้างสรรค์มิได้จำกัดอยู่ที่วิชาศิลปะเท่านั้น การคิดสร้างสรรค์เป็นองค์ประกอบสำคัญของการดำรงชีวิตอยู่ในโลกที่มีปัญหาซับซ้อน นอกจากนี้ กระบวนการของการคิดสร้างสรรค์ยังเป็นทักษะที่นำไปสู่การหาวิธีใหม่ในหลากหลายเรื่อง ถือว่าเป็นทักษะชีวิต (2) การสอนการคิดสร้างสรรค์ของครูมี 2 ประเด็นสำคัญ อย่างแรก ครูต้องมีการสอนที่สร้างสรรค์ และอย่างที่สอง ครูยังต้องเน้นไปยัง

การกระตุ้นทักษะการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน (3) เลือกใช้คำสิ่งที่แนะนำการคิดสร้างสรรค์ เช่น เพิ่ม ปรับ เปลี่ยน จัดเรียง ออกแบบใหม่ ทวนคำ ย้อน แทนที่ และเติมเต็ม เป็นต้น นอกจากนี้ต้องตระหนักว่าการแก้ปัญหาเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการคิดสร้างสรรค์ การเรียนการสอนจึงควรตั้งคำถามให้สังเกต ระบุความต้องการหรือโอกาส หาข้อแย้ง เลือกจากตัวเลือกต่างๆ รวบรวมข้อมูลทดสอบทางเลือก ทวนสอบวิธีการแก้ปัญหา ประยุกต์แนวคิด และประเมินผลลัพธ์ เป็นต้น (4) ใช้การเล่นและความสนุกในการสร้างการคิดสร้างสรรค์ ขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาสาระของวิชาไว้ (5) ครูต้องแสดงการคิดสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนเห็นเพื่อช่วยในการกระตุ้น และหนุนเสริมการคิดของผู้เรียน (6) การประเมินการคิดสร้างสรรค์อย่างท้าทายและแหลมคม โดยต้องระบุพฤติกรรมหลักที่เป็นตัวแทนความคิดสร้างสรรค์ เช่น การตั้งคำถามและข้อท้าทาย การเชื่อมโยงและสร้างความสัมพันธ์ การคาดการณ์ความเป็นไปได้ การสำรวจแนวคิดและค้นหาทางเลือก เป็นต้น (7) คำถามเฉพาะอย่างที่ต้องการการใช้ปัญญาขั้นสูงในการคิดหาคำตอบสามารถกระตุ้นการคิดสร้างสรรค์ ตัวอย่างเช่น การถามให้สังเคราะห์ ประเมิน ประยุกต์แนวคิดเดิมเพื่อใช้ในสถานการณ์ใหม่ หรือคำถามว่า ถ้าหาก.....หรือทำไม..... เป็นต้น (8) การคิดสร้างสรรค์เชิงลึกสามารถบ่มเพาะให้เกิดขึ้นได้ หากเข้าใจความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ใช้เป็นฐานสำหรับการเตรียมการคิด (9) กระตุ้นให้ผู้เรียนเลือกความคิดต่างๆ ที่ตัดสินใจแล้วว่าเหมาะสม ติดตามความคิดนั้นต่ออย่างจริงจัง วิเคราะห์เพื่อตัดสินใจคุณค่า และผลกระทบที่เกิดจากการกระทำตามความคิดนั้น (10) ความสร้างสรรค์เกี่ยวเนื่องกับกระบวนการที่ถูกมองว่า ทั้งถูกควบคุมและเป็นไปอย่างอัตโนมัติ ทั้งรู้ตัวและไม่รู้ตัว หรือในอีกแง่หนึ่งอาจมองว่าเป็นกระบวนการที่ไวต่อปัญหา ข้อบกพร่อง ช่วงห่างของความรู้ ชิ้นส่วนที่ขาดหายไป

ความไม่กลมกลืนและอื่นๆ ซึ่งทำให้สามารถระบุถึงปัญหา การค้นหาวิธีแก้ไข ตั้งสมมุติฐานเกี่ยวกับปัญหานั้น ทดสอบซ้ำๆ นำมาแก้ไข และสื่อสารผลที่ได้รับ ซึ่งทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่นจริงจัง และการทำงานหนักในช่วงเวลาหนึ่ง

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน คือ (1) เลือกสรรผู้ปฏิบัติงานที่มีความคิดสร้างสรรค์ (2) กำหนดช่วงเวลาสำหรับครูและผู้เรียนสำหรับการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ (3) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับบทบาทผู้นำในการเรียนรู้ของตน (4) ให้ผู้เรียนได้ทบทวนการเรียนรู้ของตนเองในหลายมุมมอง (5) สร้างพื้นที่ในโรงเรียนเพื่อทำกิจกรรมสร้างสรรค์ และ (6) กำหนดจรรยาพฤติกรรม และวิธีปฏิบัติในชั้นเรียนที่ให้คุณค่า และส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์

2.5 การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์ (STEM learning)

STEM เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้ระหว่างวิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรม (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) ที่มีการเรียนรู้ผ่านโครงการแบบสหสาขา ซึ่งใช้เทคโนโลยีและหลักการของวิศวกรรมเป็นหลัก การจัดการเรียนรู้แบบ STEM สร้างโอกาสของการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ มีความหมาย ได้ปฏิบัติการที่ใหม่แปลก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ในโลกแห่งความเป็นจริง มีลักษณะสำคัญคือ (1) การจัดการเรียนรู้ STEM จะต้องให้ความสำคัญกับการจัดเวลาที่เพียงพอ โดยให้เวลากับครูสำหรับการวางแผน การจัดตาราง การพัฒนาวิชาชีพ

และเครือข่ายหุ้นส่วน ซึ่งดำเนินการให้มีการเรียนรู้ผ่านโครงการสหวิทยาการ (2) การเรียนรู้ STEM เน้นที่นวัตกรรมในสภาพจริงและมีการสร้างสรรค์สูง ผู้เรียนทุกคนจะต้องมีโอกาสทำงานกับปัญหาที่เป็นจริง และสื่อสารกับผู้ชำนาญการจากภายนอกโรงเรียน โดยโรงเรียนจะหนุนเสริมการค้นหาผู้ชำนาญการจากกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองของผู้เรียนที่มีความรู้ใน STEM และส่งเสริมเด็กหญิงให้เรียนรู้ STEM เท่าๆ กับเด็กชาย (3) ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้สาระสำคัญในความเป็นมาของ STEM ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ที่เป็นพื้นฐานของวิชาต่างๆ มองการเรียนรู้ STEM ในรูปโครงสร้างที่พัฒนาตามช่วงเวลาและข้อตกลงเบื้องต้นในขณะนั้น มีการวิเคราะห์กรณีศึกษาข้ามวิชา และตั้งคำถามเพื่อทวนสอบการเรียนรู้ของตน (4) โครงการ STEM จะต้องแสดงให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้ในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนภายในชุมชน และเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรม ผู้เรียนจะได้ประโยชน์จากการติดต่อกับสถานการณ์ภายนอก และ (5) การเรียนรู้ STEM จะทำให้ความสามารถในการถ่ายโอนความรู้และทักษะในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ของผู้เรียนแข็งแกร่งขึ้นตามทักษะหลักของ STEM ได้แก่ ขยายการประมาณค่า การคาดคะเน การตั้งสมมุติฐาน การพยากรณ์ และสรุปก่อนหน้าการทดลอง และการกำหนดปัญหาและแก้ปัญหา

อย่างสร้างสรรค์ รวมไปถึงความเข้าใจกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน คือ (1) จัดตารางเรียนให้มีระยะคาบเรียนสั้นลง รวมตลอดทั้งปีเพื่อที่จะได้มีเวลาทำโครงการ (2) ให้ความมั่นใจว่ามีเวลาวางแผนและพื้นที่การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับครู และผู้เรียน (3) ใช้ทักษะความรู้และทรัพยากรของผู้ปกครอง อุตสาหกรรมท้องถิ่น และเครือข่ายอย่างเป็นทางการให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (4) กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจนสำหรับความร่วมมือ และการประเมินโครงการ โดยต้องเตรียมตัวผู้เกี่ยวข้อง ด้วยการฝึกอบรมที่จำเป็น และ (5) ขับเคลื่อนโครงการด้วยคำถามสำคัญที่เห็นพ้องกันระหว่างผู้สอน ผู้เกี่ยวข้อง และผู้เรียน

2.6 การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นกรอบแนวคิด (Concepts-focused learning)

แนวคิด (Concept) เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ เนื่องจากแง่หนึ่งที่สำคัญ

ที่สุดของการเรียนรู้ คือ วิธีการที่เรียบเรียงสารสนเทศ เพื่อทำความเข้าใจและทบทวนเมื่อต้องการ ประเภทของความคิดที่เราใช้จัดระเบียบสารสนเทศเรียกว่า แนวคิด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนระบุ พัฒนา และจัดจำแนกประเภท วัตถุ เหตุการณ์ หรือความคิด เพื่อสร้างความเข้าใจ ในสิ่งเหล่านั้น ท่ามกลางการเพิ่มขึ้นของสารสนเทศ ที่ยังคงต้องการคำอธิบายอีกมาก ผู้เรียนจำเป็นต้อง ยกระดับปัญญาขั้นสูงถึงขั้นสร้างแนวคิด (concept)

ด้วยวิธีปฏิบัติ (1) สร้างสรรค์โครงสร้างความรู้ความเข้าใจในสมองด้วยวิธีเรียบเรียง และจัดประเภทสารสนเทศ (2) อำนวยความสะดวกในการถ่ายโอนการเรียนรู้ผ่านเวลาข้ามวัฒนธรรม และข้ามสถานการณ์ ดังนี้ (2.1) ทำความเข้าใจความต้องการของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้ เริ่มจากความรู้ที่อยู่ในลักษณะแยกส่วนหัวเรื่องแนวคิด หลักการ และนำไปสู่ทฤษฎีในที่สุด (2.2) ผู้เรียนควรจะถูกกระตุ้นหรือแนะนำให้จัดวางความรู้ที่เรียนไปให้อยู่ในรูปของกรอบแนวคิด (conceptual framework) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์ที่ใช้ได้หลากหลาย และใช้ได้หลายสถานการณ์ (2.3) การคิดแบบประสานพลังเป็นการคิดร่วมกันระหว่างระดับ ข้อเท็จจริงกับระดับแนวคิด ถือเป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาปัญญาและแรงจูงใจ (2.4) แนวคิด เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังสำหรับการถ่ายโอนความรู้สู่บริบทที่แตกต่าง ซึ่งความสามารถนี้ จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนสามารถเข้าใจแนวคิดที่เป็นวงจรต่างๆ กับแนวคิดทั่วไป มากกว่าที่จะเข้าใจ แนวคิดเฉพาะเรื่องที่ใช้จัดการกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น (2.5) การเรียนรู้แบบสหวิชาขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้แบบมุ่งแนวคิด ซึ่งเท่ากับว่าสาขาวิชาที่ต่างกันสามารถจะนำมาเปรียบเทียบกัน ได้อย่างมีความหมาย โดยใช้แนวคิดหลักที่ดึงออกมาจากลักษณะหลักที่สอดคล้องกัน ของความรู้ในสาขาต่างๆ ในสถานการณ์ใหม่เดียวกันนั้น (2.6) ต้องระบุพื้นฐานที่มาของแนวคิด ไว้ในหลักสูตร ซึ่งคำนี้หมายถึงความเข้าใจพื้นฐานที่อยู่บนแนวคิดหลักขององค์ความรู้ซึ่งผู้เรียน

จำเป็นที่จะต้องรู้และเข้าใจเพื่อสร้างความหมายให้กับความรู้หลักของสาขา ถือเป็นตัวแทนของวิธีการถ่ายโยงความเข้าใจหรือตีความ ผลที่เกิดตามมาจากความเข้าใจ พื้นฐานที่มาของแนวคิดอาจทำให้มีการถ่ายโยงความรู้ภายในศาสตร์ และทำให้ผู้เรียนสามารถก้าวหน้าต่อไป ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนและการออกแบบหลักสูตรควรนำจุดเริ่มต้นของแนวคิดมาพิจารณา และตรวจสอบวิธีวางฐานการสอนความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ (7) วัตถุประสงค์การเรียนรู้และการประเมิน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความเข้าใจแนวคิดโดยสร้างความคิดใหม่จากประสบการณ์และความรู้ที่ได้มาก่อน

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน คือ (1) ประกันความมั่นใจว่าหลักสูตรถูกสร้างด้วยแนวคิดที่เน้นวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (2) โครงงานแบบสหสาขาควรจะเน้นไปยังแนวคิดที่ชัดเจน (3) ควรจะมีพัฒนาการทางวิชาชีพที่ต่อเนื่องซึ่งมุ่งไปยังการเรียนรู้แบบชี้จุดเน้น และ (4) การบริหารโรงเรียนควรจะให้ความมั่นใจว่าได้จัดเวลาส่วนหนึ่งไว้ให้ครูเพื่อร่วมกันวางแผนเพื่อสอนโครงการสหสาขาวิชา

2.7 สุขภาวะ และสติสัมปชัญญะ (Health and mindfulness)

ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้ตื่นตัวในการรักษาสุขภาพทางด้านร่างกาย ปัญญา อารมณ์ และสังคม และพร้อมที่จะปรับใช้วิธีการใหม่ในการแก้ปัญหาสถานการณ์ที่พบ โดยคำนึงถึงจริยธรรม คุณธรรม และจรรยาบรรณ พร้อมทั้งมีการตระหนักรู้โดยเอาใจจดจ่อกับการกระทำและวัตถุประสงค์ ปัจจุบัน หรือที่เรียกว่ามี สติ แนวทางคือ (1) สติถือเป็นวิธีการสำหรับรักษาสุขภาพองค์รวม สมาชิกในชุมชนโรงเรียนควรจะต้องทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้คิดไตร่ตรองความหมายของปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับโลกภายนอก และปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในตนเอง (2) โรงเรียนควรมุ่งที่การเอื้ออำนาจให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และคิดอย่างชัดเจน มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพิ่มขึ้น (3) การศึกษาของแต่ละโรงเรียนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนตระหนักถึงตนเอง ผู้อื่น และบริบทที่แวดล้อม และมีการจัดการเรียนการสอนแบบองค์รวม (4) โรงเรียนควรมุ่งเป้าที่การจัดหาพื้นที่และเวลาสำหรับการไตร่ตรองสะท้อนคิดเพื่อตระหนัก พัฒนา และเข้าใจศักยภาพของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบตนเองในสิ่งแวดล้อม และไตร่ตรองอย่างลึกซึ้งถึงการเลือกต่างๆ ของตน และ (5) สมาชิกทุกคนของชุมชนโรงเรียนควรจะตระหนักถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมที่เข้ามาเกี่ยวเนื่องกันทุกระดับของการสื่อสาร โรงเรียนควรเป็นสถานที่ของกลวิธีการเรียนรู้และการสื่อสารที่หลากหลายเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน คือ (1) กระตุ้นให้แต่ละคนในโรงเรียนเกิดพฤติกรรมแห่งสติทุกระดับ (2) จัดเวลาให้ทั้งครูและนักเรียนได้มีโอกาสในการคิดไตร่ตรองอย่างลึกซึ้ง (3) กำหนดเวลารวมถึงอาจจะบูรณาการในหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดไตร่ตรองถึงตนเอง ผู้อื่น และบริบทแวดล้อม (4) ออกแบบพื้นที่ในอาคารเรียนสำหรับการเจริญภาวนา ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้คิดเงียบๆ (5) กระตุ้นให้ครูใช้เทคนิคความเงียบเป็นสื่อที่มีพลัง (6) สื่อสารหลักการของสุขภาพ และสติสัมปชัญญะไปยังพ่อแม่เพื่อที่จะได้มีการปฏิบัติที่นอกเหนือไปจากการปฏิบัติในชั้นเรียน (7) มอบหมายให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลติดตามศึกษาความหมายของสุขภาพ และสติสัมปชัญญะจากทุกระดับ

ของชุมชนโรงเรียน (8) นำสุขภาพและสติสัมปชัญญะเข้ามาร่วมพิจารณาสำหรับการพัฒนาวิชาชีพด้วยการใช้โครงการ กลยุทธ์ และปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบปฏิบัติที่เป็นเลิศในเรื่องดังกล่าว และ (9) พัฒนา รักษา และตรวจติดตามโครงการส่งเสริมสุขภาพของแต่ละโรงเรียน

2.8 การเรียนรู้การให้บริการ (Service learning)

ผู้เรียนควรจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพื่อให้บริการ เพื่อเตรียมตัวเป็นสมาชิกของสังคม การเรียนรู้การให้บริการเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นผ่านงานจิตอาสาและโครงการสังคม ผู้เรียนจะต้องเข้าใจให้ลึกซึ้งมากขึ้นว่าเหตุใดตนควรจะไปมีส่วนร่วมให้บริการสังคม และควรมีส่วนร่วมอย่างไร โดย (1) การเรียนรู้การให้บริการจะต้องสำรวจความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนก่อนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในงานอาสา (2) ผู้เรียนต้องรับรู้ และตระหนักถึงผลที่จะตามมาอย่างชัดเจนของการเรียนรู้การให้บริการ (3) การเรียนรู้การให้บริการจะต้องเกี่ยวเนื่องอยู่กับการอุทิศตนในระยะยาวเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนั้น โครงการควรพัฒนาขึ้นให้ผู้เรียนได้ร่วมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง (4) พัฒนาเจตคติแห่งการเคารพและความเข้าใจในขณะที่ผู้เรียนบริการสังคมแบบจิตอาสา หลีกเลี่ยงท่าทีแบบผู้ให้ที่เหนือกว่า (5) มุ่งไปดูแลภาวะส่วนบุคคลของผู้เรียนซึ่งเกิดจากความเข้าใจที่แตกต่างกันในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริการ ผู้เรียนจะต้องประเมินเปรียบเทียบกับเป้าหมายส่วนตัว (6) การเรียนรู้การให้บริการต้องเป็นไปตามวงจรของการสืบเสาะความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงความเครียดเมื่อต้องการค้นพบ การสืบค้น การแลกเปลี่ยน การกระทำ และการไตร่ตรอง และ (7) โรงเรียนทุกโรงเรียนต้องจัดการฉลองความสำเร็จเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ไปยังชุมชนทั้งโรงเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน คือ (1) พัฒนาโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดเกี่ยวกับการกระทำเพื่อบริการอย่างมีความหมาย (2) จัดหาสถานที่และเวลาโดยอยู่ภายในหลักสูตร เพื่อประกันได้ว่าผู้เรียนได้มีโอกาสสืบค้น กระทำ และคิดไตร่ตรองถึงความหมายโครงการบริการของตน (3) ผู้สอนต้องหาโอกาสนำแง่มุมของการบริการและการไตร่ตรองสะท้อนคิดของผู้เรียนเข้ามาสู่สาขาวิชา และแง่มุมต่างๆ ของชีวิตผู้เรียน (4) พัฒนาวัฒนธรรมของแต่ละโรงเรียนในการยอมรับผู้ที่ทำงานบริการ โดยนำกรณีที่เป็นเลิศมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งโรงเรียน (5) ควรต้องนำสมาชิกทุกคนในโรงเรียนมารวมกันเพื่อสร้างความเป็นเครือข่ายหุ้นส่วนกับพ่อแม่และศิษย์เก่า และ (6) ควรให้ความมั่นใจว่าความรับผิดชอบต่อการร่วมมือร่วมใจในการเรียนรู้เพื่อให้บริการได้สนับสนุนหลักการของกิจกรรมอย่างจริงจัง

2.9 สนับสนุนการเรียนรู้ (Learning support)

ผู้เรียนควรถูกสอนให้เข้าใจว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร และตนเองสามารถเรียนรู้ได้ด้วยวิธีใดบ้าง โดย (1) ยอมรับแบบการเรียนรู้ (learning style) และสมรรถนะของผู้เรียนทุกคนว่ามีความแตกต่างกัน และให้คุณค่าต่อความหลากหลายนั้นโดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้สึกมีส่วนร่วมในการเข้าถึงการเรียนรู้ตามหลักสูตร (2) ขยายการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ท้าทาย ปลอดภัย และยอมรับ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ (3) จัดกลยุทธ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างคล่องตัวและเชื่อมั่นในตนเอง โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างอิสระ เข้าใจจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง สามารถกำกับตนเอง (4) พิจารณาให้รางวัลความพยายามและความก้าวหน้า

และให้ข้อมูลป้อนกลับที่จำเป็น เป้าประสงค์ของการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ต้องเน้นไปที่ความก้าวหน้าของผู้เรียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องวัด/ประเมินด้วยแบบทดสอบเพียงอย่างเดียวเท่านั้น และ (5) ทำงานเป็นเครือข่ายหุ้นส่วนร่วมกับพ่อแม่ ผู้เรียน กลุ่มผู้ร่วมงาน เพื่อให้เกิดความพยายามที่จะสนับสนุนผู้เรียนให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน คือ (1) จัดประชุมกลุ่มสนับสนุนผู้เรียนบ่อยๆ (2) ออกแบบโครงสร้างกระบวนการอ้างอิงที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ (3) ศึกษาเพื่อทำรายงานทางจิตวิทยาเมื่อจำเป็น (4) สรรหาและคัดเลือกผู้เรียนเพื่อจัดวางตัวอย่างมีประสิทธิภาพในช่วงเวลาที่เหมาะสม (5) เตรียมแผนการศึกษาของผู้เรียนรายบุคคลเมื่อจำเป็น (Prepare Individual Education Plans : IEPs) และตรวจสอบวิธีการของการประยุกต์แผนในชั้นเรียนในระหว่างปี เพื่อสารสนเทศที่มีประโยชน์จะได้ถูกนำไปแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (6) คิดวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับการนำผู้เรียนออกจากบทเรียนหนึ่ง และแนะนำบทเรียนอื่นให้ โดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลือในการปฏิบัตินี้อย่างใส่ใจ (7) ประเมินการออกกลางคันของผู้เรียนซ้ำๆ และสม่ำเสมอ เพื่อสามารถที่จะนำผู้เรียนกลับเข้าสู่กระแสหลักได้ (8) ประเมินโครงสร้างที่สนับสนุนการเรียนรู้ซ้ำๆ และค้นหากลวิธีใหม่ในการทำความเข้าใจประชากรผู้เรียนที่มีลักษณะต่างกันไปในแต่ละปี (9) ออกแบบโอกาสที่หลากหลายและสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนทุกคนให้สามารถบรรลุศักยภาพขั้นสูงสุด (10) ฉลองความสำเร็จที่เป็นเลิศของผู้เรียนในด้านที่แตกต่างกัน (11) สื่อสารวิธีการและกลยุทธ์ใหม่ของโรงเรียนในการสร้างโอกาสให้กับผู้เรียน เพื่อให้ชุมชนรับรู้อย่างชัดเจน (12) สร้างสัมพันธภาพที่มีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดวิธีปฏิบัติที่สามารถทำให้บรรลุผลสำเร็จในแต่ละระดับของทุกปี และ (13) สร้างสรรค์รูปแบบของความร่วมมือที่นำไปใช้ได้ในการทำงาน และสร้างเวทีการสนทนาแลกเปลี่ยนการพัฒนาวิชาชีพอ่างต่อเนื่องระหว่างครูผู้ปฏิบัติงานสอนกับผู้ชำนาญการ

2.10 การประเมิน (Assessment)

หลักการชี้แนะประการสุดท้าย ได้แก่ การประเมินเพื่อทราบว่าผู้เรียนรู้อะไร และสามารถทำอะไรได้บ้าง โดยการประเมินทางการศึกษามีองค์ประกอบสามส่วนที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ รูปแบบของการรู้คิด เครื่องมือการสังเกต และรูปแบบของการตีความสมรรถนะผู้เรียน สำหรับการประเมินที่มีคุณภาพสูงองค์ประกอบทั้งสามส่วนต้องเท่ากัน ตามหลักการนี้ ด้านรูปแบบการรู้คิด หมายถึง การคิดและการเรียนรู้ ซึ่งปกติแล้วจะระบุไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร รูปแบบการเรียนรู้ ประกอบด้วย ประเภทของความรู้ ทักษะและสมรรถนะ เจตคติ และการรู้คิดในตนเองหรืออภิปัญญา (metacognition) ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลที่มีต่อกระบวนการคิดของตนเอง รู้ว่าอะไรที่เหมาะสมกับตนเองในการเรียนรู้ ตลอดจนสามารถเลือกกลวิธีในการวางแผน กำกับควบคุม และประเมินการเรียนรู้ของตนเองได้ เพื่อให้การเรียนรู้หรือการปฏิบัติงานต่างๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (<http://sa.ipst.ac.th/>) หลักการข้อนี้ประกอบด้วย (1) ใช้แหล่งข้อมูลเชิงประจักษ์ที่กว้างขวางและหลากหลาย (2) ทุกฝ่ายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการประเมินต้องเข้าใจวัตถุประสงค์การประเมินอย่างชัดเจน (3) ประเมินการเรียนรู้เพื่อเป็นส่วนเติมเต็มการเรียนการสอนทั้งหมดโดยรวม (4) ประเมินการเรียนรู้

ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถรวมสรุปความรู้ สมรรถนะ และทักษะของตนได้ (5) ประเมินแบบวิเคราะห์อย่างเหมาะสมในการช่วยให้การเรียนรู้ดำเนินไปได้ตั้งแต่เริ่มต้น (6) ประเมินตรงตามสภาพจริงเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ติดต่อกับสถานการณ์จริงในชีวิตที่ผู้เรียนต้องเผชิญ (7) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ไตร่ตรองสะท้อนคิดผลการประเมิน (8) ออกแบบการประเมินให้ผู้เรียนที่มีภูมิหลังแตกต่างกันสามารถแสดงสิ่งที่สามารถทำได้ และเรียนรู้ได้ในเงื่อนไขที่เป็นธรรมชาติและเท่าเทียม (9) ใช้แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือในการประเมินเพื่อให้ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง และ (10) วิธีปฏิบัติในการประเมินทั้งหมดจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของการประเมินแบบสามเส้า คือ การรู้จัก การสังเกต และการตีความอย่างเคร่งครัด (http://www.ecolint.ch/sites/default/files/document_files/guiding_principles_brochure.pdf)

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน คือ (1) ออกแบบการประเมินแบบสรุปพร้อมตั้งแต่เริ่มต้นหน่วยการเรียนรู้ (2) ออกแบบการประเมินแบบสามเส้า ได้แก่ ภาระงาน การสนทนาในชั้นเรียน และการประเมินเพื่อทบทวนทั้งแบบก้าวหน้าและสรุปพร้อม (3) ประเมินการทำงานเป็นทีมแบบร่วมมือร่วมใจ (4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างกลุ่มครูในการออกแบบการประเมินอย่างสม่ำเสมอ (5) ใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประโยชน์ของผู้เรียนและการปรับปรุงงานของครู (6) ใช้วิธีการประเมินแบบกัลยาณมิตรและเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายกันแบบเปิด และ (7) พัฒนาคู่มือในการให้ข้อมูลป้อนกลับ การรายงานผล และการให้เกรดเพื่อใช้ในชุมชนการสอนของโรงเรียน

3. วิธีการจัดการเรียนการสอนทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21

Asia Society (2012) ได้วิเคราะห์การนำทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ลงไปสู่การจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของ 6 ประเทศ ประกอบด้วย ฮังการี ญี่ปุ่น จีนแผ่นดินใหญ่ ฟินแลนด์ สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา และประมวลผลด้วยการใช้ศาสตร์การเรียนรู้เป็นกรอบ ปรากฏผลดังนี้

3.1 จัดหลักสูตรและทักษะให้สอดคล้องกันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การปฏิบัติเริ่มจากการกำหนดหัวข้อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตซึ่งอยู่ในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งหรือเป็นสหศาสตร์ที่เห็นพ้องกันว่าต้องเรียนรู้ทั้งครูและผู้เรียนในช่วงนั้นเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในระดับต่างๆ สำหรับการเลือกหัวข้อ Box-Mansilla & Jackson (2011) ได้ให้กรอบในการตั้งคำถามว่า หัวข้อนี้เชื่อมโยงกับความเป็นจริงในชีวิตของผู้เรียนอย่างไร เป็นเพียงความสนใจส่วนตัวของผู้สอนหรือไม่ และมีวิธีอื่นที่ดีกว่าหรือไม่ในการที่จะให้ผู้เรียนเรียนรู้หัวข้อนี้เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์จริง ในการเริ่มต้นเรียนรู้ควรให้ผู้เรียนเห็นภาพใหญ่ของเรื่องนี้ก่อน แล้วจึงเรียนรู้ความรู้ทักษะและเจตคติที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งส่วนที่เป็นแนวคิด ข้อเท็จจริง วิธีการ เครื่องมือ และเทคนิคต่างๆ โดยกำหนดว่าต้องจัดโอกาสการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันให้กับผู้เรียนทุกคน ซึ่งเปิดโอกาสเสรีให้ครูได้คิดยุทธศาสตร์การสอนที่สร้างสรรค์

3.2 สอนผ่านกลุ่มสาระวิชา

ในข้อนี้หมายความว่า การเรียนรู้ไม่ได้จำกัดตนเองอยู่ที่ความรู้เฉพาะศาสตร์ แต่ต้องเชื่อมโยงกับทักษะจำนวนมากที่ผลิตความรู้ในศาสตร์นั้นขึ้นมา การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรผู้เรียนจะต้องรู้และเข้าใจว่าเหตุใดศาสตร์นั้นจึงสำคัญที่จะต้องเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญต่างๆ สร้างสรรค์ศาสตร์ใหม่นั้นขึ้นมาอย่างไร และมีวิธีการใดที่ใช้ในการสื่อสาร ซึ่งประเด็นต่างๆ เหล่านี้ต้องเชื่อมโยงให้เข้ากับแผนที่การเรียนรู้ ความรู้ และทักษะของศตวรรษที่ 21 ยิ่งไปกว่านั้น การเรียนรู้ศาสตร์และทักษะการเรียนอย่างลึกซึ้งและกว้างขวางจะกลายเป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับศาสตร์ต่างๆ จนสามารถเรียนรู้ต่อไปได้หากสนใจ

3.3 พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและขั้นพื้นฐานไปพร้อมกัน

ปกติแล้วในการจัดการเรียนรู้เป็นเรื่องที่จะต้องเรียนรู้ทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน แต่สำหรับทักษะการคิดขั้นสูงขึ้นเป็นทักษะการคิดที่ยากสำหรับผู้เรียน เนื่องจากมิใช่เพียงต้องการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ (ทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน) เท่านั้น แต่ยังต้องรู้วิธีการนำไปประยุกต์หรือถ่ายโยงซึ่งเป็นการเข้าใจในสิ่งใหม่ที่ไม่อยู่ในบริบทเดิม (ทักษะการคิดขั้นสูง) ซึ่งทักษะการคิดขั้นสูงนั้นใช้เวลานานในการพัฒนา และต้องทำให้สมดุลระหว่างความกว้างและความลึกของสิ่งที่เรียนรู้ ซึ่งการเรียนการสอนของสิงคโปร์ในกลยุทธ์ Teach Less Learn More ถือว่าประสบความสำเร็จในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง และอีกกลยุทธ์หนึ่งที่ประสบความสำเร็จในฟินแลนด์และสิงคโปร์เช่นกัน คือ การจัดการเรียนรู้แบบพลิกกลับ (Flipped Learning) ซึ่งแทนที่จะเป็นการฟังคำบรรยายในชั้นเรียนแล้วกลับไปทำการบ้าน แต่ในชั้นเรียนจะเป็นที่สำหรับกระตุ้นการคิดด้วยคำถามแล้วผู้เรียนจะกลับไปเรียนรู้นอกชั้นเรียนผ่านแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อหาคำตอบ

3.4 กระตุ้นการถ่ายโยงการเรียนรู้

การนำความรู้ไปประยุกต์หรือการถ่ายโยงการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย (1) สิ่งที่จะถ่ายโยง ซึ่งอาจเป็นทักษะ แนวคิด ความรู้ เจตคติ และกลยุทธ์ (2) บริบทหรือสถานการณ์ที่ถ่ายโยง ซึ่งอาจเป็นการเรียนในกลุ่มสาระวิชาอื่นๆ การเรียนวิชาอื่นๆ ในกลุ่มสาระวิชาเดียวกัน การเรียนรู้กิจกรรมพิเศษ หรือการนำไปใช้ในการทำงานในอนาคต และ (3) วิธีการเกิดการถ่ายโยง อาจได้แก่ การไตร่ตรองถึงการถ่ายโยงระดับต่ำที่ใช้ได้ทันที (Low-road transfer) หรือการคิดใคร่ครวญอย่างรอบคอบ และคิดวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนก่อนที่จะถ่ายโยง (high-road transfer) ซึ่งครูสามารถกระตุ้นการถ่ายโยงทั้ง 2 ประเภท ดังนี้ (1) ออกแบบประสบการณ์เรียนรู้ซึ่งคล้ายคลึงกับสถานการณ์ที่ผู้เรียนต้องนำไปประยุกต์ (2) กำหนดความคาดหวังโดยการบอกผู้เรียนถึงโครงสร้างและงานที่จำเป็นโดยให้สอดคล้องกับที่เรียนในชั้นเรียน (3) ให้ผู้เรียนจับคู่กันอภิปรายถึงการถ่ายโยงก่อนขยายขนาดเป็นการอภิปรายของชั้นเรียน (4) จัดสถานการณ์จำลองเพื่อผู้เรียนจะได้ฝึกในสถานการณ์ที่คล้ายจริง (5) คิดตั้งๆ เกี่ยวกับกระบวนการแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการคิดที่ชัดเจน และ (6) ฝึกการค้นหาและการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิหลากหลาย นอกจากนี้ครูอาจฝึกให้ผู้เรียนคิดแบบระดมสมอง สรุปหลักการจากข้อมูลหลากหลาย เปรียบเทียบความเหมือน

และความต่างของสิ่งต่างๆ แก่ปัญหาที่มีลักษณะคล้ายกัน แต่เกิดในสถานที่ต่างกัน และให้ผู้เรียนแสดงกระบวนการคิดในเรื่องต่างๆ ออกมาให้ผู้อื่นได้ยิน แม้การสอนให้ถ่ายโยงเป็นเรื่องยากแต่พบว่าการจัดการเรียนรู้ของเชียงใหม่ประสบความสำเร็จอย่างมากในเรื่องนี้ โดยดูจากผลคะแนนการทดสอบ PISA ค.ศ. 2009 ซึ่งข้อสอบเน้นเรื่องการถ่ายโยงการเรียนรู้ และเชียงใหม่คะแนนมาเป็นอันดับ 1 ในปีนั้น

3.5 สอนให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะเรียน

ภายในชั้นเรียนไม่สามารถสอนความรู้ ทักษะ และเจตคติต่างๆ ได้อย่างครบถ้วนตามที่คาดหวัง ด้วยเหตุนี้การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จึงต้องสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะเรียนด้วยตนเอง โดยหมายถึงการรู้จักคิดของบุคคลในการที่จะพัฒนากระบวนการทางปัญญาของตนเองหรือสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป้าหมายของการเรียนรู้ที่จะเรียนมุ่งไปยังการเพิ่มพูนความสนใจใฝ่รู้ และแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน การส่งเสริมความกระตือรือร้น การกำกับตนเอง และการสร้างสรรค์ด้วยการนำเสนอปัญหา และข้อท้าทายที่น่าสนใจ ในฮ่องกงเมื่อ ค.ศ. 2000 ได้มีการปฏิรูปการเรียนรู้ที่จะเรียน โดยครูจะต้องออกแบบบูรณาการยุทธศาสตร์หลากหลายสำหรับพัฒนาการรู้คิด (Metacognition) หรือความสามารถของบุคคลที่มีต่อกระบวนการคิดของตนเอง รู้ว่าอะไรที่เหมาะสมกับตนเอง ในการเรียนรู้ ตลอดจนสามารถเลือกกลวิธีในการวางแผน กำกับควบคุม และประเมิน การเรียนรู้ของตนเองได้ เพื่อให้การเรียนรู้หรือการปฏิบัติงานต่างๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (<http://sa.ipst.ac.th/>) ครูสามารถพัฒนาสมรรถนะการรู้คิดของผู้เรียนด้วยการกระตุ้นให้ผู้เรียนตรวจสอบวิธีคิดของตนเอง เครื่องมือที่มีประโยชน์มากชนิดหนึ่งของการกระตุ้นการรู้คิด ได้แก่ แผนที่แนวคิด (concept map) โดยให้แต่ละคนหรือกลุ่มบันทึกกระบวนการคิดของตนเองลงในแผนที่แนวคิดและนำมาอภิปรายโต้แย้งกัน นอกจากนี้เพื่อพัฒนาการรู้คิดของผู้เรียนควรจะได้พัฒนารูปแบบการคิดเชิงบวกของตนเอง ข้อจำกัดของการเรียนรู้ และตัวบ่งชี้ความผิดพลาดถือว่าให้ความสำคัญกับความพยายามและวิธีเรียนรู้มากกว่าระดับเชาวน์ปัญญา

3.6 ยกสิ่งที่เข้าใจผิดมาพูดคุยอย่างตรงไปตรงมา

อีกประเด็นหนึ่งที่พบในงานวิจัยเรื่องการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนมีความเข้าใจผิดหลายอย่างเกี่ยวกับความรู้และสิ่งต่างๆ ที่ดำเนินอยู่จริงในโลก และยึดถือความเข้าใจผิดนั้นอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะได้รับคำอธิบายทางเลือกที่มีฐานอยู่บนประสบการณ์ ความเข้าใจผิดและการมีแนวคิดที่ไม่ถูกต้องนั้นพัฒนามาจากกระบวนการสร้างคำอธิบายซึ่งมาจากสิ่งที่เราได้เห็นและได้ยินโดยผิวเผิน เพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดผู้เรียนจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจใหม่โดยนำตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำหรือค้นหาคำความจริงด้วยตนเอง ไม่ใช่เพียงแต่ฟังคำบอกกล่าว วิธีที่ดีที่สุดที่ครูจะช่วยแก้ความเข้าใจผิดนี้ได้คือ อย่าปล่อยให้ผ่านเลยแต่ต้องยกประเด็นของความเข้าใจผิดขึ้นมาพูดคุยอย่างชัดเจนตรงไปตรงมา จัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างลึกซึ้งเพื่อหาคำอธิบายในแง่มุมใหม่

3.7 สนับสนุนการเรียนรู้เพื่อทำงานเป็นทีม

การทำงานเป็นทีมเป็นเงื่อนไขสำคัญสูงสุดสำหรับการเรียนรู้ เนื่องจากมีผลการวิจัยพบว่า การเรียนร่วมกับเพื่อนก่อให้เกิดผลดีมากกว่าการเรียนรู้เป็นรายบุคคล มีหลายวิธีที่ครูสามารถ

ออกแบบการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อสร้างทักษะการทำงานเป็นทีม เช่น การทำงานเป็นคู่ เป็นกลุ่มขนาดเล็ก และเป็นกลุ่มใหญ่ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น คัดค้าน และหาข้อตกลงที่เป็นมิตรร่วม นอกจากนี้จะจัดให้กับผู้เรียนชั้นเดียวกันยังอาจทำด้วยวิธีตัว โดยให้รุ่นพี่ตัวรุ่นน้อง ซึ่งทำให้รุ่นน้องแต่ละคนต้องให้ความสนใจ ตั้งคำถาม และเรียนรู้ความเข้าใจของตนเอง เมื่อรุ่นพี่ตัวพร้อมกันไปในรุ่นพี่จะเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในสิ่งที่ตนเองตัวรุ่นน้อง นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาคุณลักษณะอื่นๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความเห็นใจ และเข้าใจผู้อื่นอีกด้วย

3.8 ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้

เทคโนโลยีช่วยให้ผู้เรียนมีวิธีใหม่ๆ ในการพัฒนาการแก้ปัญหา การคิดแบบมีวิจรรย์ญาณ และทักษะการสื่อสาร ถ่ายโยงการเรียนรู้ไปยังบริบทต่างๆ สะท้อนการคิดของตนเอง และของคนอื่นๆ ผึกค้นหา และยกประเด็นที่เข้าใจผิด และเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจากการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี คือ การเรียนรู้ฐานข้อมูลอินเทอร์เน็ต ที่ผู้เรียนจากหลากหลายแหล่งทั่วโลกสามารถปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยน ได้แย้ง และเรียนรู้จากกันและกัน อินเทอร์เน็ตเองก็เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการเรียนรู้ทักษะในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็นแหล่งสารสนเทศที่ไม่จำกัด สารสนเทศเหล่านั้นมีทั้งสอดคล้องกันและไม่สอดคล้องกัน ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องทวนสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและตัวข้อมูล พร้อมทั้งเรียนรู้ที่จะวิเคราะห์ข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อสร้างเป็นสารสนเทศ และสังเคราะห์สารสนเทศมาเป็นความรู้ใหม่ นอกจากนี้แล้วครูอาจใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนา และแลกเปลี่ยนแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศ ตัวอย่างเช่น ครูของสิงคโปร์และเซี่ยงไฮ้ใช้การสร้างแฟ้มสะสม การสอนอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การสอน เนื้อหา และความเข้าใจที่ได้รับมาจากการประสบการณ์ นอกจากนี้ ยังใช้ข้อมูลของผู้เรียนในการประเมินผลทั้งแบบก้าวหน้า (formative assessment) และแบบสรุปรวม (summative assessment)

3.9 ปลูกฝังการสร้างสรรคของผู้เรียน

การสร้างสรรค หมายถึง ความสามารถในการรู้คิดเพื่อจะประดิษฐ์สิ่งใหม่และความคิดที่มีคุณค่า (Saeki, Fan, & Van Dusen, 2001) การสร้างสรรคมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อทั้งเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพราะช่วยจุดประกายนวัตกรรมที่สามารถสร้างงาน เอาชนะความท้าทาย จูงใจบุคคลและสังคมให้ใฝ่หาความก้าวหน้า การสร้างสรรคของบุคคลนั้นจะเพิ่มพูนขึ้นได้ทีละน้อยด้วยการเรียนรู้ และผ่านการเรียนรู้ในศาสตร์ต่างๆ โดยมีได้หมายถึงศิลปะแต่เพียงอย่างเดียว การสร้างสรรคนั้นเกิดมาจากแรงจูงใจภายในที่ต้องการการปลูกฝังและเพิ่มพูนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ครูจะต้องสอนในสิ่งที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับชีวิตของผู้เรียน ยิ่งสอดคล้องกับชีวิตจริงมากเท่าใดผู้เรียนจะถูกจูงใจให้เรียนรู้สิ่งนั้น และใส่ใจที่จะค้นหาความรู้และความเข้าใจใหม่ๆ ที่แตกต่างกันไป และทำให้ตนเองดีขึ้นจากสภาพเดิมที่อาจเป็นปัญหา การสอนให้สร้างสรรคนั้นครูอาจใช้การเรียนรู้แบบลองผิดลองถูกผ่านประสบการณ์จริง ผ่านการเรียนรู้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และใช้กระบวนการนั้นแก้ปัญหาหรือเรียนรู้ และฝึกในวิชาที่เป็นศาสตร์ต่างๆ และถ่ายโยงความรู้และ

ทักษะจากแต่ละศาสตร์เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ นอกจากนี้ ครูยังต้องใช้วิถีกระตุ้น ชี้นำ และปลูกฝังการคิดสร้างสรรค์และพฤติกรรมสร้างสรรค์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตน

4. การประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

นอกจากยุทธศาสตร์การเรียนการสอนแล้วอีกสิ่งหนึ่งที่ต้องนำมาพิจารณา คือ การประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งในที่นี้จะได้กล่าวถึงหลักการและประเภทของการประเมิน

4.1 หลักการพื้นฐานของการประเมินการเรียนรู้

4.1.1 หลักการการประเมินการเรียนรู้ขององค์การ P21 (Partnership for 21st Century Skills)

หลักการแรกประกอบด้วย (1) ประเมินอย่างสมดุลทั้งการประเมินแบบก้าวหน้าและแบบรวมสรุปด้วยแบบทดสอบที่มีมาตรฐานสูง (2) เน้นการให้ข้อมูลป้อนกลับสมรรถนะผู้เรียนที่เนียนไปกับการเรียนรู้ประจำวัน (3) ใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการประเมิน และ (4) พัฒนาแฟ้มสะสมงานที่สามารถใช้ประเมินทั้งประสิทธิผลของระบบการศึกษาและสมรรถนะขั้นสูงของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 http://www.p21.org/storage/documents/21st_Century_Skills_Assessment_e-paper.pdf

4.1.2 หลักการการประเมินการเรียนรู้ของสำนักงานการศึกษาของ UNESCO หลักการนี้ได้นำเสนอไว้แล้วในตอนที่ 2 ข้อ 2.10

4.2 การประเมินสมรรถนะ

การประเมินสมรรถนะ (performance assessment) เป็นการประเมินการสร้างคำตอบ ชิ้นงาน การกระทำหรือกิจกรรมการทำงานของผู้เรียน ดังนั้น การประเมินสมรรถนะจึงเป็นการประเมินกิจกรรมต่างๆ ในพิสัยกว้าง อาจเป็นการถามตอบสั้นๆ เรียงความ การทดลองและวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ โดยการประเมินชนิดนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างและแสดงการริเริ่มขึ้นใหม่โดยตนเองได้ดีกว่าการเลือกคำตอบถูกหรือผิด หรือการเลือกตอบ ในการประเมินสมรรถนะครูต้องมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงกับสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องสร้างสรรค์และทดสอบสิ่งที่ตนเองสนใจศึกษา จากการตั้งคำถามและคำตอบที่ได้มาด้วยรูปแบบต่างๆ โดยสิ่งที่ผู้เรียนแสดงออก การถามและตอบต้องสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ที่ระบุไว้เป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สามารถวัดได้และประเมินค่าระดับได้

การประเมินสมรรถนะนั้นประเมินได้หลายแบบ แต่ที่สำคัญจะต้องให้ผู้เรียนได้แสดงทักษะที่หลากหลาย รวมถึงการวางกรอบคำถาม การวางระบบการศึกษา ค้นคว้า และผลผลิตซึ่งแสดงออกได้ด้วยการเขียนหรือการนำเสนอด้วยวาจา เช่นในประเทศสิงคโปร์ได้ให้ความสำคัญกับการประเมินสมรรถนะของผู้เรียน ได้ระบุเกณฑ์ไว้ว่า ผู้เรียนจะต้อง (1) ระบุปัญหา ออกแบบ และวางระบบการศึกษาค้นคว้า ประเมินวิธีการ และเทคนิคของตนเอง (2) ดำเนินการตามคำชี้แจง ใช้เทคนิค เครื่องมือ และวัสดุอย่างปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ (3) จัดทำบันทึก และบันทึกการสังเกต การวัด วิธีการและ

เทคนิคที่มีความเที่ยงและความตรง และ (4) ติความ และประเมินข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการสังเกต (Darling-Hammond & Adamson, 2010)

4.3 การประเมินแบบก้าวหน้าและสรุปรวม

ทั้งการประเมินแบบก้าวหน้าและสรุปรวม ล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการประเมินผล การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การประเมินแบบก้าวหน้าจะเป็นการเตือนความจำผู้เรียนถึงเป้าหมาย การเรียนรู้ และให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับความก้าวหน้าและความเข้าใจผิดที่เกิดขึ้นระหว่างการ เรียนรู้ เป็นการแนะผู้เรียนให้เปลี่ยนแปลง ถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งของการเรียนรู้ สำหรับการประเมินแบบสรุปรวมนั้น ให้โอกาสผู้เรียนแสดงความเข้าใจของตนเองในช่วงเวลา หนึ่งที่กำหนดไว้ เป็นการยืนยันผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ระบุถึงระดับความพร้อมที่จะเรียนใน ขั้นต่อไป ยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถใช้ประเมินสมรรถนะครู โรงเรียน และระบบที่โปร่งใส และ นำไปสู่การปรับปรุง ปัจจุบันการประเมินผลแบบสรุปรวมให้ความสำคัญกับการประเมิน สมรรถนะความเข้าใจของผู้เรียน (performance of understanding - type summative assessment) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงให้เห็นว่าตนเองเข้าใจเนื้อเรื่องที่เรียน และสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ในบริบทต่างๆ หลายประเทศได้ลงทุนออกข้อสอบการประเมินสมรรถนะความ เข้าใจเพื่อเป็นแบบทดสอบเข้ามหาวิทยาลัย โดยเป็นข้อสอบปลายเปิดที่ผู้ตอบต้องแสดงถึงความรู้ การคิด และทักษะการสื่อสาร อย่างไรก็ตาม นอกจากจะมีข้อดีแล้วการประเมินเช่นนี้ยังมีข้อท้าทาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของผู้ออกข้อสอบที่ต้องการสมรรถนะระดับสูงในการออกแบบวัดประเมิน ความเป็นมืออาชีพ และสังคมให้ความเชื่อถือ

5. การสร้างสมรรถนะการสอนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

เพื่อสนับสนุนการสอนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนต้องรับบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการ เรียนรู้ของครู โดยสร้างสรรค์โอกาสการเรียนรู้ สนับสนุนการสอนและสืบค้นความรู้ การร่วมมือ ร่วมใจและการเรียนรู้ กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยเหลือครูเท่านั้น แต่ยังสร้างความแข็งแกร่งให้กับ โรงเรียน การช่วยให้ผู้เรียนได้มีทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 มีสาระที่น่าสนใจ ดังนี้

5.1 การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างมีประสิทธิภาพถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง

สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะต้องลงทุนเพื่อเตรียมตัวรับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 คือ พัฒนาการของวิชาชีพครูที่ต้องอยู่ในระดับสูงมาก โดยจุดเน้นของการพัฒนาครูจะต้องมีฐานอยู่บน แนวทางการจัดการเรียนทักษะศตวรรษที่ 21 ครูจะต้องใช้เวลาในการพัฒนา ดุดค้น อภิปรายและ ฝึกวิธีปฏิบัติในความรู้ใหม่ๆ กิจกรรมที่จัดจะต้องกว้างและลึกแทนที่จะเป็นแคบและตื้น สิ่งโปร์ได้ กำหนดเงื่อนไขไว้ว่าครูทุกคนจะต้องมีเวลา 100 ชั่วโมง/ปี เพื่อพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความ เปลี่ยนแปลงทางการศึกษา นอกจากนี้ องค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งของการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ในศตวรรษที่ 21 คือ การออกแบบกิจกรรม และการมีวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม ครูจะต้องเรียนรู้ กิจกรรมการสอนพร้อมกับการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการสอนจริง พัฒนายุทธศาสตร์การสอน ที่เน้นกระบวนการคิดระดับสูง และเรียนรู้วิธีการไตร่ตรองสะท้อนคิด (reflection) วิธีการที่ตน

ใช้สอนผู้เรียน และการพัฒนาวิชาชีพครูจะมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นหากครูมาจากโรงเรียนเดียวกัน กลุ่มสาระวิชาเดียวกัน และสอนในระดับชั้นเดียวกัน

5.2 โรงเรียนในฐานะองค์กรต้องสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครู

ในช่วงที่ครูจะต้องปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อการสอนตามแนวทางของศตวรรษที่ 21 ครูจะต้องใช้ความพยายามอย่างมากและอย่างต่อเนื่อง ในช่วงนี้โรงเรียนจะต้องเข้ามามีบทบาทหลัก เพราะครูจะทำงานให้มีคุณภาพอย่างที่คาดหวังไม่ได้หากอยู่ในบรรยากาศเชิงลบและขาดการสนับสนุนจากโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การไม่ร่วมมือ การขาดภาวะผู้นำ การขาดกิจกรรมกลุ่ม และการไม่อุทิศตนกับการพัฒนาวิชาชีพ มีงานวิจัยเกี่ยวกับการสนับสนุนของโรงเรียนในการพัฒนาวิชาชีพครูของประเทศอังกฤษ ข้อค้นพบสำคัญ ได้แก่ (1) ต้องนำครูเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) สื่อสารวิสัยทัศน์การเรียนรู้ที่ชัดเจน (3) สนับสนุนการเรียนรู้ด้านวิชาชีพ และ (4) สนับสนุนเครือข่ายวิชาชีพ (Pedder, 2006)

5.3 โรงเรียนจะต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ประเด็นที่สอดคล้องและสัมพันธ์อย่างยิ่งกับการพัฒนาวิชาชีพครู คือ การที่โรงเรียนต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ลักษณะขององค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เป็นโรงเรียนนั้น พบว่า (1) ดูแลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ทุกระดับในโรงเรียน (2) ใช้การประเมินตนเองเป็นวิถีของการสนับสนุนการเรียนรู้ (3) ตรวจสอบค่านิยมหลักและค่านิยมแฝง ข้อตกลงเบื้องต้น และความเชื่อที่เป็นหมุดหลักของวิถีปฏิบัติต่างๆ ในโรงเรียนโดยผ่านการคิดไตร่ตรอง และ (4) สร้างสรรค์ระบบของการจัดการความรู้ที่ยกระดับทรัพยากร สมรรถนะหลัก และความชำนาญการของกลุ่มบุคลากรปฏิบัติงานและผู้เรียน MacGilcrist et al (2004) ได้สรุปความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ขององค์กรและการเรียนรู้ของบุคคลว่า อยู่ที่วัฒนธรรมของการสืบเสาะ และการไตร่ตรองสะท้อนคิดที่แพร่หลายทั่วทั้งโรงเรียน ร่วมกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของครู ซึ่งพบในหลักการข้อที่ 4 ของกรอบสมรรถนะครูในโรงเรียนของฮ่องกง และยืนยันด้วยแนวคิดที่ว่าโรงเรียนควรจะถูกพัฒนาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ พัฒนาการทางวิชาชีพควรถูกจัดให้เป็นพลังหลักของการพัฒนาโรงเรียน

วาระการศึกษาขององค์การยูเนสโกหลังปี ค.ศ. 2015

ยูเนสโกได้นำเสนอเอกสารแสดงความคิดเห็น (position paper) วาระการศึกษาขององค์การยูเนสโกหลังปี ค.ศ.2015 ในเรื่องของวิสัยทัศน์ หลักการชี้นำ และขอบเขตหลักในการจัดการศึกษาแต่ละระดับ ซึ่งสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และปฏิญญาอินซอน ดังรายละเอียด (unesdoc.unesco.org)

1. วิสัยทัศน์และหลักการชี้นำ

ยูเนสโกได้กำหนดวิสัยทัศน์การศึกษาหลัง ค.ศ. 2015 ไว้ว่า เป็นสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ และเป็นสาระสำคัญของพัฒนาการด้านเศรษฐกิจ สังคม และส่วนตน โดยเป้าหมายของการศึกษาดังกล่าวจะต้องทำให้มองเห็นชัดเจนในมุมมองเชิงกว้างของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มุ่งไปยังการทำให้บุคคลมีความสามารถ และมีอำนาจในการตระหนักถึงสิทธิของตนในการศึกษา เติบโตเต็มความคาดหวัง

ส่วนตนในเรื่องชีวิตและการทำงานอย่างเหมาะสม และเป็นส่วนหนึ่งของการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นอกจากการได้รับความรู้และทักษะการรู้คิดพื้นฐานแล้ว เนื้อหาการเรียนรู้ต้องส่งเสริมการแก้ปัญหาและการคิดสร้างสรรค์ เข้าใจและยอมรับนับถือสิทธิมนุษยชน อันได้แก่ ความเท่าเทียมและเท่าเทียม ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งจะต้องก่อให้เกิดความต้องการและสมรรถนะในการเรียนรู้ตลอดชีวิตควบคู่กับการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน ซึ่งทั้งหมดนี้สำคัญต่อการสรรสร้างโลกที่ดีขึ้น พร้อมกันนั้นก็ต้องตระหนักถึงสันติภาพ ความเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เพื่อให้วิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้เป็นจริงจึงได้กำหนดหลักการชี้แนะสำหรับวาระการศึกษาในอนาคตไว้ ดังนี้

1.1 ย้ำการรับรองหลักการพื้นฐาน

1.1.1 การศึกษาเป็นสิทธิพื้นฐานของมนุษย์และมีส่วนร่วมอย่างสำคัญต่อการตระหนักถึงสิทธิของผู้อื่น

1.1.2 การศึกษาเป็นประโยชน์ของสาธารณะ รัฐจะต้องพิทักษ์การศึกษาในฐานะประโยชน์สาธารณะ ขณะเดียวกันการได้มาของการศึกษาที่มีคุณภาพขึ้นอยู่กับบทบาทของภาคประชาสังคม ชุมชนต่างๆ พ่อแม่ และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

1.1.3 การศึกษาเป็นพื้นฐานของมนุษย์ที่สมบูรณ์ สันติภาพ การพัฒนาอย่างยั่งยืน การเติบโตทางเศรษฐกิจ งานที่เหมาะสม ความเท่าเทียมทางเพศ และความเป็นพลโลกที่มีความรับผิดชอบ

1.1.4 การศึกษาเป็นส่วนช่วยสำคัญของการลดความไม่เท่าเทียมและความยากจนโดยกลายเป็นมรดกที่เป็นเงื่อนไขและโอกาสที่ดีขึ้นสำหรับมนุษย์และสังคมที่ยั่งยืน

1.2 กฎเกณฑ์ที่จำเป็นของการศึกษาหลัง ค.ศ. 2015

1.2.1 จัดให้เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา

1.2.2 คุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ทุกระดับและทุกสถานการณ์ต้องเป็นแกนหลักของวาระการศึกษาหลัง ค.ศ. 2015

1.2.3 ความใส่ใจเรื่องการลงทุนเน้นความเท่าเทียมถือเป็นสิ่งที่ต้องจัดให้สำหรับกลุ่มคนชายขอบ

1.2.4 ความเท่าเทียมกันทางเพศยังคงต้องการความใส่ใจอย่างยิ่ง

1.2.5 โอกาสของการได้รับความรู้และทักษะของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ความเป็นพลโลกและโลกของงานต้องได้รับการยกระดับ

1.2.6 การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหลักการศูนย์กลาง โอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่กว้างและยืดหยุ่นจะต้องถูกจัดไว้ในการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย รวมไปถึงการสร้างความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับสร้างวัฒนธรรมใหม่ของการเรียนรู้

2. ขอบเขตทางเลือกสำคัญของการจัดการศึกษา

สำหรับขอบเขตของการศึกษาที่ถือเป็นทางเลือกที่มีความสำคัญลำดับแรก ประกอบด้วย

2.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นทางเลือกที่มุ่งไปถึงการให้ความมั่นใจในการเข้าถึงการศึกษาที่เท่าเทียมและเป็นสากล และทั้งหมดจบการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาอย่างน้อย 1 ปี และการศึกษาให้เปล่า 9 ปี เป็นการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น และการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องจัดให้ทุกคน โดยไม่มีการกีดกันด้านเพศ เชื้อชาติ ความด้อยความสามารถ ภาษาหรือถิ่นที่อยู่ โดยคาดหวังว่าในปี ค.ศ. 2030 ทุกประเทศสามารถจัดการศึกษาภาคบังคับ 10 ปี ครบวงจร โดยเด็กทุกคนต้องบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน รวมถึงชุดของทักษะขั้นพื้นฐานตามที่ระบุไว้ และวัดได้โดยมีมาตรฐานชาติเป็นเกณฑ์เทียบ

2.2 การศึกษาหลังขั้นพื้นฐาน

สืบเนื่องมาจากความต้องการแรงงานที่มีทักษะสอดคล้องกับงานและการเปิดโอกาสให้เรียนรู้ตลอดชีวิต จึงเกิดความจำเป็นที่ต้องมีเส้นทางที่แตกต่างกันสำหรับผู้จบการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ 2 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาหลังจบขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา หรือการศึกษาระดับที่สาม (tertiary education) คือ การศึกษาสำหรับผู้จบชั้นมัธยมศึกษาบริบูรณ์แล้ว โดยการจัดการศึกษาระดับนี้เป็นการให้ความมั่นใจว่าทุกประเทศสามารถทำให้ปวงชนสามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 2 ประเภทอย่างเท่าเทียม ข้อท้าทายนี้สำคัญมากสำหรับกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาซึ่งโอกาสที่จะเข้าถึงการศึกษาระดับสูงขึ้นกว่าการศึกษาภาคบังคับของประชาชนมีช่องว่าง เนื่องจากพัฒนาการทางสังคมและเศรษฐกิจ การเพิ่มโอกาสในการเข้าถึง และจบการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นกว่าเดิม จึงเป็นกุญแจสำคัญในการให้ความมั่นใจได้ว่าจะมีสภาพการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นด้วย เนื่องจากจะทำให้เป็นแรงงานที่มีฝีมือและมีรายได้เพิ่มขึ้น สืบเนื่องจนถึงพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนขึ้นเช่นกัน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการเรียนรู้ทางไกลกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ นโยบายระดับชาติและระบบการศึกษาหลังขั้นพื้นฐานควรต้องแสวงหาการจัดตั้งระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสม

2.3 การศึกษาผู้ใหญ่และเยาวชน

การอ่านเขียนของผู้ใหญ่และเยาวชนยังคงเป็นข้อท้าทายหลักระดับโลก มีรายงานว่าผู้ใหญ่และเยาวชน (อายุ 15 ปีขึ้นไป) ประมาณ 774 ล้านคนทั่วโลกไม่สามารถอ่านและเขียนได้ และ 2 ใน 3 ของจำนวนดังกล่าวเป็นผู้หญิง นอกจากนี้ ทักษะการอ่านเขียนระดับต่ำก็ยังคงเป็นประเด็นที่น่าเป็นห่วงในประเทศที่มีรายได้สูงหลายประเทศเช่นกัน ทำให้ไม่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพตามที่ควรจะเป็นในสังคมสมัยใหม่ เป้าหมายของการศึกษาระดับนี้จึงมุ่งให้ความมั่นใจว่าเยาวชนและผู้ใหญ่ทั่วโลกมีทักษะการอ่านเขียนและการคิดคำนวณ ซึ่งช่วยให้อ่าน ทำความเข้าใจ ตีความ สร้างสรรค์ สื่อสาร คิดคำนวณ โดยใช้สื่อภาษาที่เชื่อมโยงกับบริบทที่หลากหลาย การเขียนอ่านยังเกี่ยวข้องกับมิติของ

การเรียนรู้ที่กระตุ้นให้คนบรรลุถึงเป้าหมายของตน พัฒนาความรู้และศักยภาพ และเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในชุมชนของตนและสังคมที่กว้างออกไป

2.4 ทักษะงานและชีวิต

การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม และลักษณะประชากรส่งผลต่อการเปลี่ยน การดำรงชีวิตและลักษณะงาน จึงจำเป็นต้องให้ความมั่นใจว่าเยาวชน และผู้ใหญ่ทุกคนต้องมี โอกาสที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงและสำเร็จการศึกษาในระบบ ได้รับการศึกษาด้านอาชีพ การศึกษานอกระบบ และการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับโลกของงาน เท่าๆ กับการมีโอกาสในการ เรียนรู้ตลอดชีวิตที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะที่หลากหลายอันสอดคล้องกับ พัฒนาการส่วนตนและอาชีพ รัฐควรจะจัดหา สารสนเทศ ให้คำปรึกษา และอำนวยความสะดวก ในเส้นทางของการเรียนรู้ที่หลากหลายซึ่งขึ้น อยู่กับตัวเลือกและศักยภาพของผู้เรียน โดย คำนึงถึงทักษะที่จำเป็นในโลกของงาน และให้ ความมั่นใจว่าผู้เรียนจะมีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ ต้องการ ไม่ว่าจะเรียนรู้ผ่านการศึกษาในระบบ นอกระบบ หรือตามอัธยาศัย

2.5 การเรียนการสอนที่สอดคล้องกัน

และมีคุณภาพ

การให้ความมั่นใจว่าการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกันทั้งปัจจัยนำเข้า เนื้อหา สารระ กระบวนการ และสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนพัฒนาการองค์รวมของเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ เป็นเป้าหมายหลักของวาระการศึกษาหลัง ค.ศ. 2015 มีหลักฐานเชิงประจักษ์ยืนยันว่าการศึกษาด้อยคุณภาพเกี่ยวข้องกับระดับการเรียนรู้ที่ต่ำและไม่เท่าเทียม ซึ่งทำให้นักวางนโยบายและ ชุมชนนานาชาติต้องวางจุดเน้นใหม่เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในด้านต่อไปนี้ (1) สรรหาและ รักษาครูที่ได้รับการอบรมที่มีคุณภาพและมีแรงจูงใจในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ยุทธศาสตร์ การสอนแบบมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อเพศสภาพ และให้ความสำคัญต่อความทั่วถึงเพื่อให้เกิด ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล (2) จัดให้มีเนื้อหาสาระที่สัมพันธ์กับผู้เรียนและบริบท ที่ผู้เรียนดำรงชีวิตอยู่ (3) จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย เหมาะกับเพศสภาพ ครอบครัวและเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยให้มีการศึกษาแบบพหุภาษาที่นำเอาภาษาแม่เข้ามาร่วม (4) ทำให้มั่นใจได้ว่าผู้เรียนบรรลุถึงความรู้และสมรรถนะที่เป็นไปตามมาตรฐานชาติในแต่ละระดับ (5) สร้างสมรรถนะผู้เรียนให้แข็งแกร่ง เพื่อให้เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์และคิดเชิงนวัตกรรม สามารถรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและงานตลอดช่วงชีวิต และ (6) สร้างความแกร่งให้กับ วิธีการของการศึกษาให้มีส่วนช่วยในสันติภาพ ความเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ การพัฒนาอย่างยั่งยืน และการเจรจาข้ามวัฒนธรรม

2.6 การจัดหาเงินทุนเพื่อการศึกษา

หลัง ค.ศ. 2015 การศึกษาต้องการการจัดหาเงินทุนอย่างมีเป้าหมายที่เหมาะสมหาได้เพิ่มขึ้น และมีนวัตกรรมการจัดหา พร้อมกับมีการจัดสรรเงินเพื่อใช้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งตามจุดมุ่งหมายของขอบเขตนี้ต้องการความมุ่งมั่นใหม่ที่ชัดเจนของรัฐและผู้บริจาคทั้งหมดเพื่อจัดหาการลงทุนทางการศึกษาในขอบเขตหลักอย่างเท่าเทียมและเพียงพอ ยิ่งกว่านั้นยังต้องการความร่วมมือการตรวจติดตาม และการประเมินที่ชัดเจนทั้งในระดับประเทศและระดับโลก เพื่อสร้างความมั่นใจว่างบประมาณที่ลงทุนในการศึกษาไม่ว่าจะมาจากฝ่ายใดได้นำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลร่วมกับมีตัวบ่งชี้ผลลัพธ์และผลกระทบทั้งในระดับบุคคลและสังคม

3. วัตถุประสงค์หลัก เป้าหมาย และตัวอย่างตัวชี้วัด ในขอบเขตทางเลือกสำคัญของการจัดการศึกษา

ยูเนสโกได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาหลัง ค.ศ. 2015 ไว้ว่า“มั่นใจในการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียม และมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อปวงชนภายในปี ค.ศ. 2030” จากวัตถุประสงค์หลักข้างต้นได้นำมากระจายเป้าหมายในขอบเขตทางเลือกสำคัญของการจัดการศึกษา และให้ตัวอย่างตัวชี้วัดสำคัญเพื่อการตรวจติดตามและประเมินความก้าวหน้าระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก ดังตาราง

ตาราง 2.1 เป้าหมายและตัวอย่างตัวชี้วัดในขอบเขตทางเลือกสำคัญของการจัดการศึกษา

การศึกษาระดับพื้นฐาน	ตัวอย่างตัวบ่งชี้
เป้าหมาย 1 : เด็กทุกคนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมและจบการศึกษาภาคบังคับแบบให้เปล่า โดยศึกษาต่อเนื่องอย่างน้อย 10 ปี รวมถึงการศึกษา 1 ปีในระดับปฐมวัย โดยมีการวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานระดับประเทศ	อัตราการเข้าเรียนระดับก่อนประถมและประถมศึกษาของอายุแรกเข้าเรียนอย่างเป็นทางการ จำแนกด้วยเพศและถิ่นที่อยู่ในเมือง/ชนบท
	อัตราการจบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกด้วยเพศและถิ่นที่อยู่ในเมือง/ชนบท
	ร้อยละของเด็กจำแนกด้วยเพศและถิ่นที่อยู่ในเมือง/ชนบท ซึ่งต้องพัฒนาทักษะพื้นฐานในการอ่านเขียน และคิดคำนวณ และทักษะอื่นๆ ที่กำหนดด้วยมาตรฐานชาติเมื่อจบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น
	อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นสุทธิ จำแนกด้วยเพศและถิ่นที่อยู่ในเมือง/ชนบท

ตาราง 2.1 เป้าหมายและตัวอย่างตัวชี้วัดในขอบเขตทางเลือกสำคัญของการจัดการศึกษา (ต่อ)

การศึกษาระดับพื้นฐาน	ตัวอย่างตัวบ่งชี้
	อัตราการเรียนต่อจากระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามเพศและถิ่นที่อยู่ในเมือง/ชนบท
	จำนวนประเทศที่ระบุการจัดการศึกษาภาคบังคับอย่างชัดเจนในกรอบกฎหมายและนโยบาย
เป้าหมาย 2 : เพิ่มการศึกษาต่อและการจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีคุณภาพ โดยผู้จบการศึกษาทั้งหมดจะต้องแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เป็นไปตามมาตรฐานชาติ	อัตราการได้เรียนสุทธิในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามเพศ/ถิ่นที่อยู่ในเมือง/ชนบท
	อัตราการจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำแนกตามเพศ/ถิ่นที่อยู่ในเมือง/ชนบท
	ร้อยละของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามเพศ/ถิ่นที่อยู่ในเมือง/ชนบทที่สามารถบรรลุถึงตัวเทียบเคียงการเรียนรู้ตามมาตรฐานชาติขั้นต่ำในชั้นเรียนปีสุดท้ายของมัธยมศึกษาตอนปลาย
เป้าหมาย 3 : ระดับการศึกษาหลังการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับการขยายเพื่อให้ผู้เรียนที่มีคุณสมบัติสามารถเข้าถึงและสำเร็จการศึกษาขั้นประกาศนียบัตรอนุปริญญาหรือปริญญา	อัตราการศึกษาต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสู่ระดับที่สูงขึ้นจำแนกตามเพศ/ถิ่นที่อยู่ในเมือง/ชนบท
	อัตราการเข้าเรียนในระดับหลังการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามเพศ/ถิ่นที่อยู่ในเมือง/ชนบท
	จำนวนของผู้เรียนที่เข้าเรียนในระดับหลังการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อประชากร 10,000 คน จำแนกตามเพศ/ถิ่นที่อยู่ในเมือง/ชนบท
การอ่านเขียนในผู้ใหญ่และเยาวชน	ตัวอย่างตัวบ่งชี้
เป้าหมาย 4 : ผู้ใหญ่และเยาวชนทุกคนมีทักษะในการอ่านเขียน และคิดคำนวณได้คล่องในระดับที่จำเป็นต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม และการศึกษาต่อ	ร้อยละของเยาวชน (อายุ 15-24 ปี) และผู้ใหญ่ที่สามารถแสดงทักษะอ่านเขียน และคิดคำนวณได้คล่องตามเกณฑ์ที่ต้องการจำแนกตามเพศ/ถิ่นที่อยู่ในเมือง/ชนบท
ทักษะงานและอาชีพ	ตัวอย่างตัวบ่งชี้
เป้าหมาย 5 : เยาวชน (อายุ 15-24 ปี) มีร้อยละเพิ่มขึ้นในการได้รับความรู้ ทักษะที่สอดคล้องกับวิชาชีพ เทคนิค และอาชีพเพื่อสามารถเข้าถึงงานที่เหมาะสม	อัตราของเยาวชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับวิชาชีพ เทคนิค และอาชีพทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ตาราง 2.1 เป้าหมายและตัวอย่างตัวชี้วัดในขอบเขตทางเลือกสำคัญของการจัดการศึกษา (ต่อ)

ทักษะงานและอาชีพ	ตัวอย่างตัวบ่งชี้
	<p>ร้อยละของเยาวชนที่มีคุณสมบัติตามการศึกษาและการฝึกอบรมด้านเทคนิคและอาชีพ จำแนกตามเพศ/ถิ่นที่อยู่</p> <p>อัตราการจ้างงานจำแนกตามการศึกษา/เพศ : ผู้ถูกจ้างอายุระหว่าง 15-24 ปี และ 25-64 ปี ตามระดับของกลุ่มสาขาวิชา เทียบสัดส่วนกับประชากรกลุ่มอายุ 15-24 ปี และ 25-64 ปี</p>
<p>เป้าหมาย 6 : ผู้ใหญ่มีร้อยละเพิ่มขึ้นในการเข้าศึกษาต่อในการศึกษาผู้ใหญ่ และโครงการฝึกอบรมที่ได้รับการยอมรับและการรับรองทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ</p>	<p>ร้อยละของเยาวชนและผู้ใหญ่ที่เข้าเรียนในการศึกษาผู้ใหญ่และโครงการฝึกอบรม จำแนกตามเพศ/ถิ่นที่อยู่</p>
การเรียนรู้การสอนที่สอดคล้องกันและมีคุณภาพ	ตัวอย่างตัวบ่งชี้
<p>เป้าหมาย 7 : ครูได้รับการยกระดับคุณภาพโดยสรรหาครูด้วยปริมาณที่เหมาะสม และได้รับการฝึกอบรมที่ดี เป็นไปตามมาตรฐานชาติ และสามารถสอนเนื้อหาสาระที่สอดคล้องโดยเน้นความสมดุลของเพศสภาพ</p>	<p>ร้อยละของครูที่มีคุณสมบัติตามมาตรฐานชาติ จำแนกตามเพศ/ถิ่นที่อยู่</p> <p>ร้อยละของครูที่ได้รับการฝึกอบรมขณะประจำการต่อปีการศึกษา จำแนกตามเพศ/ถิ่นที่อยู่</p> <p>อัตราการออกของครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำแนกตามเพศ/ถิ่นที่อยู่</p>
<p>เป้าหมาย 8 : เยาวชนและผู้ใหญ่ทุกคนมีโอกาสได้รับการสนับสนุนให้มีความรู้และทักษะที่ปลอดภัยเหมาะสมกับเพศ และสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ทั่วถึงเพื่อมั่นใจได้ว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการส่วนตน มีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพและโลกที่ยั่งยืนและเท่าเทียม</p>	<p>ร้อยละของสถาบันการศึกษาที่ปลอดภัยเหมาะสมกับเพศ และจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ทั่วถึงตามบรรทัดฐานชาติ</p> <p>ร้อยละของผู้เรียนที่มีจำนวนรวมของชั่วโมงเรียนซึ่งเน้นสันติภาพ การพัฒนาที่ยั่งยืน ความเป็นพลโลก และความหลากหลายทางวัฒนธรรม</p>
<p>เป้าหมาย 9 : ความก้าวหน้าของทุกประเทศที่จัดสรรงบประมาณรายได้ประชาชาติ ร้อยละ 6 และจัดสรรร้อยละ 20 ของงบประมาณรัฐบาลเพื่อการศึกษาตามลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุดของกลุ่ม</p>	<p>ร้อยละของรายได้ประชาชาติที่จัดสรรเพื่อการศึกษา</p> <p>ร้อยละของงบประมาณรัฐบาลที่จัดสรรเพื่อการศึกษา</p>

ตาราง 2.1 เป้าหมายและตัวอย่างตัวชี้วัดในขอบเขตทางเลือกสำคัญของการจัดการศึกษา (ต่อ)

การจัดหาเงินทุนเพื่อการศึกษา	ตัวอย่างตัวบ่งชี้
เป้าหมาย 10 : ความก้าวหน้าของผู้บริจาคทุกรายที่จัดสรรงบประมาณอย่างน้อยร้อยละ 20 จากงบการช่วยเหลือการพัฒนาอย่างเป็นทางการต่อการศึกษาในประเทศกำลังพัฒนา ตามลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุดของประเทศและกลุ่ม	ร้อยละของงบที่จัดสรรเพื่อช่วยเหลือการพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นทางการ

ที่มา : <http://www.unesco.org/new/en/unesco/resources/online-materials/publications//unesdoc-database/>

4. การดำเนินการของวาระการศึกษาหลัง ค.ศ. 2015

นอกจากจะกำหนดขอบเขตสำคัญของการศึกษาแล้ว ยูเนสโกยังได้เสนอวิธีดำเนินการของวาระการศึกษาหลัง ค.ศ. 2015 ดังนี้

4.1 ทุกประเทศจะต้องตระหนักถึงความทะเยอทะยานของตนในการจัดการศึกษาตามวาระดังกล่าว ทั้งนี้สามารถแตกต่างกันตามบริบทของประเทศ เนื่องจากวาระการศึกษาข้างต้นมีความยืดหยุ่นพอที่จะให้แต่ละประเทศได้จัดการศึกษาตามความแตกต่างและความหลากหลาย โดยคำนึงถึงวิวัฒนาการของสถานการณ์ในประเทศนั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องทำให้เนยงไปกับแผนและเป้าหมายระดับชาติ

4.2 เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างเป้าหมายโลกและการปรับเป้าหมายเพื่อใช้ในระดัประเทศเป้าหมายระดับโลกควรได้กำหนดไว้ในระดับที่สามารถนำตัวบ่งชี้มาเปรียบเทียบข้ามชาติ ขณะเดียวกันก็ต้องเปิดให้มีการกำหนดตัวบ่งชี้เพื่อการพัฒนาในระดับประเทศเพื่อนำเอาทางเลือกและบริบทของประเทศมาเข้าร่วมกำหนดด้วย

4.3 ใช้กลวิธีที่เป็นไปได้ในการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำที่ทุกบริบทสามารถบรรลุถึงได้ และกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมกับระดับชาติ โดยกลวิธีทั้งคู่สามารถดำเนินการต่อเพื่อปรับปรุงให้ก้าวถึงเป้าหมายระดับโลก แต่ละประเทศสามารถกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมกับความทะเยอทะยานในแต่ละระดับของประเทศตน โดยเลือกเหนือระดับต่ำสุดเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาตามศักยภาพและทรัพยากรที่สามารถใช้ได้

4.4 วาระการศึกษาโลกหมายถึงการครอบคลุมของการปฏิบัติที่มีรายละเอียดและเฉพาะเจาะจงซึ่งใช้ชี้แนะประเทศในการดำเนินการตามวาระการศึกษาในระดับชาติ เพื่อที่จะตอบสนองบริบทที่หลากหลายทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยนำเอาเป้าหมายที่กำหนดรวมเข้าไปในแผนและกลยุทธ์ระดับชาติ

4.5 ในการนำวาระการศึกษาหลัง ค.ศ. 2015 ไปปฏิบัติ รัฐต้องกำหนดตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมเพื่อจัดการศึกษาภาคบังคับแบบให้เปล่า และมุ่งเปิดโอกาสให้เข้าถึงการศึกษาในระดับสูงขึ้น การนำ

เอาตัวบ่งชี้เหล่านี้ไปสู่การปฏิบัตินั้นจะต้องสร้างความแข็งแกร่งในการเข้าไปมีส่วนร่วมของรัฐ สร้างกลไกขับเคลื่อนที่เหมาะสมในทุกระดับ พร้อมทั้งปรับปรุงกลไกการวางแผน การติดตาม การรายงาน และกระบวนการในทุกระดับเช่นกัน ยิ่งไปกว่านั้นยังต้องการมีหุ้นส่วนระดับชาติที่เข้มแข็ง รวมถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนด้วยเป้าหมายเดียวกัน

4.6 รักษาและสร้างความแข็งแกร่งให้กับพันธมิตรเครือข่ายการศึกษาทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค โดยพันธมิตรนั้นหมายรวมถึง รัฐบาลและองค์กรที่เป็นพหุภาคีและทวิภาคี ภาคประชาสังคม ภาคส่วนธุรกิจ และวิชาการ และรวมไปถึงผู้ชำนาญการจากภาคส่วนต่างๆ ที่สัมพันธ์กับการศึกษา

4.7 ในระดับประเทศต้องขับเคลื่อนกลไกการตรวจสอบและการสร้างความโปร่งใส ด้วยการสนับสนุนจากกลุ่มประเทศที่เป็นสมาชิกยูเนสโก โดยพัฒนาสมรรถนะให้สามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยระบบต่างๆ จะต้องพัฒนาและจัดหาสารสนเทศและตัวบ่งชี้ต่างๆ ที่เปรียบเทียบกันได้ เครือข่ายระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาคจะต้องสร้างกลไกการตรวจสอบความก้าวหน้าของประเทศต่างๆ ขณะเดียวกันต้องจัดให้มีการตรวจสอบอิสระเพื่อดูความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ

ปฏิญญาอินซอน

ปฏิญญาอินซอน (Incheon Declaration) เป็นปฏิญญาการศึกษาเพื่อปวงชนฉบับปัจจุบัน (Education for All หรือ EFA) ซึ่งสืบเนื่องมาจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และ

วัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก (UNESCO) ร่วมกับประเทศต่างๆ ได้ประกาศคำมั่นสัญญาในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน นัยคือ มนุษย์ทุกคนบนโลกต้องได้รับการศึกษาหรืออีกนัยหนึ่ง การศึกษาต้องจัดให้กับมนุษย์ทุกคน จึงมีการจัดประชุมเพื่อพัฒนาคำมั่นสัญญาที่เรียกว่า “ปฏิญญา” ขึ้น เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในประเทศต่างๆ

1. ความเป็นมา

เมื่อปี ค.ศ. 1990 มีการจัดการประชุมเพื่อประกาศคำมั่นสัญญาการศึกษาเพื่อปวงชนในประเทศไทยที่จอมเทียน ทำให้เกิดปฏิญญาฉบับแรก ชื่อว่า ปฏิญญาจอมเทียน (Jomtien Declaration) มีเป้าหมายสำคัญ ได้แก่ ให้ทุกประเทศยอมรับว่า การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึงเท่าเทียม และมีคุณภาพอย่างน้อยให้ได้เรียนจบในระดับประถมศึกษา สำคัญของปฏิญญาจอมเทียน ประกอบด้วย (1) ขยายการดูแลเด็กปฐมวัยและกิจกรรมเพื่อการพัฒนาอื่นๆ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กด้อยโอกาส และเด็กพิการ (2) ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง ภายใน ค.ศ. 2000 (3) ปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนผ่านมาตรฐานขั้นต่ำที่สูงขึ้น (4) ลดอัตราการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ในปี พ.ศ. 2543 ให้เหลือครึ่งหนึ่งจากเดิม โดยเน้นที่การเรียนรู้ของเด็กหญิงและสตรี (5) ขยายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของเยาวชน

และผู้ใหญ่ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสุขอนามัย และการงานอาชีพที่ดีขึ้น และ (6) เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและครอบครัว ในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย (เอนก รัตน์ปิยะภรณ์ <https://anekrati.wordpress.com>)

สิบปีต่อมา (ค.ศ. 2000) ยูเนสโกได้จัดประชุมครั้งที่ 2 เพื่อติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อปวงชนที่กรุงดาการ์ ประเทศเซเนกัล พบว่า ยังมีอีกหลายประเทศทั่วโลกที่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย EFA ที่ประชุมครั้งนั้น จึงได้จัดทำกรอบปฏิบัติการใหม่ที่เรียกว่า Dakar Framework of Action โดยมีเป้าหมายหลัก 6 ประการให้มีความชัดเจนขึ้น ได้แก่ (1) ขยาย ปรับปรุง และดูแลเด็กเล็กก่อนวัยเรียน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่เปราะบางและด้อยโอกาส (2) ให้เด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก และเด็กชนเผ่า เข้าถึงการศึกษาระดับประถมศึกษาภาคบังคับที่มีคุณภาพ (3) เยาวชนและผู้ใหญ่ทั้งหมดได้รับทักษะ การเรียนรู้ และทักษะชีวิตอย่างเสมอภาค (4) พัฒนาอัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่เพิ่มขึ้นร้อยละ 50 (5) ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศโดยเน้นการศึกษาของเด็กหญิงมากขึ้น (6) พัฒนาคุณภาพการศึกษา ในทุกด้าน โดยเฉพาะเรื่องการเรียนรู้หนังสือ การคำนวณเลข และทักษะที่จำเป็นต่อชีวิต โดยกำหนดให้ทุกประเทศดำเนินการให้บรรลุผลตามเป้าหมายดังกล่าวภายในปี ค.ศ. 2015 (ภัทณิตา พันธุมเสน, 2554; <http://www.moe.go.th/>)

ต่อมาในปี ค.ศ. 2015 ยูเนสโกร่วมกับสาธารณรัฐเกาหลี ได้จัดประชุมที่ว่าด้วยการศึกษา เพื่อปวงชน ณ เมืองอินซอน สาธารณรัฐเกาหลี เป็นการจัดการประชุมครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 19-21 พฤษภาคม ค.ศ. 2015 เพื่อประเมินผลความก้าวหน้าในการดำเนินการตามเป้าหมายของการศึกษา เพื่อปวงชน ที่สืบเนื่องจากการประชุมครั้งที่ 2 การประชุมครั้งนี้มีเป้าหมายหลักเพื่อกระตุ้นชุมชน การศึกษาจากทั่วโลกให้นำปฏิญญาอินซอน (Incheon Declaration) ไปสู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับ คุณภาพการศึกษาเพื่อปวงชนภายใน ค.ศ. 2030

2. สาระสำคัญของปฏิญญาอินซอน

วิสัยทัศน์ใหม่ของการศึกษามุ่งไปยังการเปลี่ยนชีวิตโดยผ่านการศึกษา ตระหนักถึงบทบาท ของการศึกษาในฐานะกลไกหลักของการขับเคลื่อนพัฒนาการ และการบรรลุถึงเป้าหมายของการพัฒนา ที่ยั่งยืน โดยกำหนดวาระการพัฒนาศึกษาที่เป็นองค์รวม สร้างแรงบันดาลใจ และความคาดหวัง โดยไม่ละทิ้งใครไว้เบื้องหลัง วิสัยทัศน์ใหม่ของการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย 4 ข้อของการพัฒนา แบบยั่งยืน (Sustainable Development Goal 4 : SDG4) คือ คุณภาพของการศึกษา โดยระบุ วิสัยทัศน์ว่า ภายในปี ค.ศ. 2030 การศึกษามีคุณภาพ เท่าเทียม และทั่วถึง และปวงชนมีโอกาส ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีคำอธิบายดังนี้

2.1 กระจายความทั่วถึงและเท่าเทียม ถือเป็นหมุดหลักของวาระการศึกษเพื่อการ เปลี่ยนแปลง ประชาชนทุกกลุ่มต้องสามารถเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้แบบมุ่งผลลัพธ์ ต้องมีการ เปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษา และเน้นความพยายามไปที่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสโดยเฉพาะกลุ่ม ที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้ ทั้งนี้ต้องไม่มีใครถูกทิ้ง

2.2 สร้างความเท่าเทียมกันทางเพศเป็นความพยายามที่จะบรรลุถึงสิทธิของปวงชนในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ด้วยการกำหนดนโยบายสนับสนุนความเท่าเทียมของเพศสภาพ วางแผนจัดสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาหลักเรื่องเพศที่เกิดในการฝึกหัดครูและหลักสูตร และขจัดกีดกันทางเพศและความรุนแรงในโรงเรียน

2.3 เน้นคุณภาพการศึกษา และปรับปรุงผลลัพธ์การเรียนรู้ ซึ่งต้องการความแข็งแกร่งของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และการประเมินผลลัพธ์และกลไกวัดความก้าวหน้า ดังนั้น ต้องกระจายอำนาจให้กับครูและนักการศึกษาที่จะได้รับการคัดสรร ฝึกฝนอย่างเท่าเทียม มีคุณภาพด้านวิชาชีพ ได้รับการจูงใจ และสนับสนุนภายใต้ทรัพยากรสนับสนุนที่เพียงพอ และมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การศึกษาที่มีคุณภาพจะเร่งให้ความรู้และการสร้างสรรค์เป็นไปอย่างรวดเร็วขึ้น ทำให้มั่นใจได้ว่าเกิดทักษะพื้นฐานด้านการอ่านเขียนและการคิดคำนวณเท่าๆ กับทักษะการรู้คิดในเรื่องการแก้ปัญหาและการคิดวิเคราะห์ ทักษะสังคมและทักษะส่วนบุคคล เจตคติและค่านิยมที่ก่อให้เกิดความเป็นพลเมืองเพื่อนำไปสู่ชีวิตที่มีสุขภาวะสามารถตอบสนองต่อข้อท้าทายทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

2.4 สนับสนุนโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตของปวงชนในทุกสถานการณ์และในการศึกษาทุกระดับ ซึ่งหมายรวมถึงเพิ่มการเข้าถึงการศึกษาด้านอาชีพและเทคนิค การฝึกอบรม การวิจัย และการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างเท่าเทียม นอกจากนี้ ยังมีการสร้างเส้นทางการศึกษาแบบยืดหยุ่นและมีคุณภาพผ่านทาง การศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สร้างความมั่นใจว่าเยาวชนและผู้ใหญ่ทุกคน โดยเฉพาะเด็กผู้หญิงและสตรีสามารถอ่านเขียนคิดคำนวณเบื้องต้นได้คล่อง มีทักษะชีวิต และได้รับโอกาสในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โอกาสในการศึกษาและการฝึกอบรม สนับสนุนความแข็งแกร่งด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาสร้างความแข็งแกร่งของระบบการศึกษา การดูดซับความรู้ การเข้าถึงสารสนเทศ การเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิผล และการเข้าถึงบริการที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (<https://en.unesco.org/world-education-forum-2015/incheon-declaration>)

การกำหนดวาระร่วมเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติมีข้อเสนอว่า (1) กำหนดกรอบความคิดทางด้านนโยบายและกฎหมายที่สนับสนุนความโปร่งใส ความเป็นธรรมในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และการมีเครือข่ายในทุกภาคส่วน (2) สร้างความร่วมมือ การประสานงาน และการตรวจติดตามการปฏิบัติงานในระดับภูมิภาคโดยมีฐานบนการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และการรายงานข้อมูลระดับประเทศภายใต้กรอบความคิด กลไก และยุทธศาสตร์ของระดับภูมิภาค (3) เรียกร้องให้เพิ่มทุนสนับสนุนการดำเนินงานจากประเทศต่างๆ และผู้สนับสนุนหลักเพื่อเพิ่มกองทุนทางการศึกษา และสนับสนุนการนำวาระการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ (4) สนับสนุนให้องค์การยูเนสโกและผู้สนับสนุนร่วมให้การสนับสนุนแก่ประเทศที่นำปฏิญญาอินซอนสู่การปฏิบัติ โดยให้การช่วยเหลือคำแนะนำด้านเทคนิค พัฒนาศมรรคนะของประเทศ และการสนับสนุนทางการเงิน (5) ให้องค์การยูเนสโกรับบทบาทในการนำ และร่วมมือวาระการศึกษาในปฏิญญาอินซอน ด้วยการสนับสนุนให้มีการเจรจาเชิงนโยบาย

การแลกเปลี่ยนความรู้ การกำหนดมาตรฐาน การตรวจติดตามความก้าวหน้าในทุกระดับ และเป็น ศูนย์กลางของการศึกษาภายใต้การพัฒนาแบบยั่งยืน (6) พัฒนาระบบการประเมิน และตรวจติดตามการ ปฏิบัติงานระดับชาติอย่างกว้างขวาง เพื่อให้มั่นใจว่านโยบายต่างๆ ได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างโปร่งใส และ (7) ร่วมกันสร้างกรอบความคิดเพื่อการปฏิบัติการศึกษาในปี ค.ศ. 2030 และได้้นำเข้าสู่การประชุม ของสหประชาชาติที่นิวยอร์ก เมื่อกันยายน 2015 (<https://en.unesco.org/world-education-forum-2015/incheon-declaration>)

ในระหว่างการประชุมครั้งนี้ มีการอภิปราย ในแต่ละหัวข้อที่สนับสนุนการจัดการศึกษาในช่วง 15 ปีข้างหน้า และข้อเสนอแนะต่างๆ ที่น่าสนใจ ดังนี้ (1) การเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยก่อน เข้าสู่ชั้นประถมศึกษา ซึ่งควรกำหนดให้การศึกษา ปฐมวัยหรืออนุบาลเป็นการศึกษาภาคบังคับอย่างน้อย 1 ปี และกำหนดให้แต่ละประเทศจัดการศึกษา ภาคบังคับอีกอย่างน้อย 9 ปี รวมการศึกษาภาคบังคับ

10 ปี (2) การพัฒนาคุณภาพการศึกษา คำนึงถึงเรื่องของคุณภาพการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับชุมชน ของผู้เรียน และจะต้องมีการจัดการศึกษาทางเลือกต่างๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียนด้วยความหลากหลาย และเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตของกลุ่มคนต่างๆ ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มโดยคำนึงถึงวิถีจัดการเรียนการสอน หลักสูตร สื่อและตำราเรียน การใช้เทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ ระบบการประเมินผล และการพัฒนาครู รวมทั้งการให้การศึกษาแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง (3) การศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกที่ดี ถือเป็นสิ่งที่ให้ความสำคัญ เป็นพิเศษ โดยมุ่งสอนให้คนรู้จักการพัฒนาที่เป็นประโยชน์และยั่งยืน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ที่ดีขึ้นของคนในโลก การพัฒนาทักษะเหล่านี้จะต้องคำนึงถึงการสร้างความสมดุลระหว่างการแข่งขัน (Competitiveness) และการสร้างความสามัคคี (Solidarity) เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือกันมากขึ้น ทั้งนี้ เรื่องการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกที่ดี (Global Citizenship Education : GCE) เป็นเสาหลัก หนึ่งของ Global Education First ซึ่งเป็นข้อริเริ่มของเลขาธิการสหประชาชาติ ที่คำนึงถึงความสำคัญ ของการศึกษา เพื่อให้เกิดสังคมที่สันติสุขควบคู่ไปกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (4) การเพิ่มงบประมาณ ลงทุนด้านการศึกษา โดยรัฐควรจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาประมาณร้อยละ 4-6 ของผลิตภัณฑ์ มวลรวมของชาติ (Gross Domestic Products : GDP) หรือประมาณร้อยละ 15-20 ของงบประมาณ ของประเทศ และมีผู้เสนอให้จัดตั้งกองทุนโลกว่าด้วยการศึกษา (Global Education Fund) เพื่อช่วย สนับสนุนประเทศที่ไม่สามารถจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาเพิ่มเติมได้ และมีแนวคิดว่าการจัดสรร งบประมาณให้ภาคการศึกษาควรจะต้องรวมถึงการวางแผนใช้งบประมาณเพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดด้วย และ (5) การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา จัดทำการประเมินติดตามผลเป็น ระยะเช่นเดิม ดังนั้น รายงานในระดับโลกก็ควรจะปรับเป็น Global Education Monitoring Report

ส่วนการดำเนินการติดตามในระดับชาติ ควรขอให้ประเทศต่างๆ กำหนดแนวทางตามกลไกของตนได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ หลายประเทศได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้ที่จะต้องจัดเก็บข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้สะท้อนความเป็นจริงให้ได้มากที่สุด (http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=41669&Key=news_boontee)

เมื่อเปรียบเทียบแนวปฏิบัติตามปฏิญญาการศึกษาตั้งแต่ปฏิญญาจอมเทียนจนถึงปฏิญญาอินซอน ซึ่งทิ้งช่วงห่างแต่ละระยะ 10-15 ปี ทำให้เห็นว่าแนวโน้มของการจัดการศึกษาควรเป็นไปในทิศทางใด และจะมีพัฒนาการได้มากน้อยเพียงใดในช่วง 10-15 ปี (แสดงดังตาราง)

ตาราง 2.2 แนวโน้มทิศทางการจัดการศึกษาตามปฏิญญาการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All, EFA)

Jomtien Declaration (ค.ศ.1990-2000)	Dakar framework of Action (ค.ศ. 2000-2015)	Incheon Declaration (ค.ศ. 2015-2030)
1) ขยายการดูแลเด็กปฐมวัย ด้วยโอกาส และพิการ	1) ขยาย ปรับปรุง และดูแลเด็ก เล็กก่อนวัยเรียน โดยเฉพาะเด็ก เปราะบาง และเด็กด้อยโอกาส	วิสัยทัศน์ใหม่ : การศึกษาเป็น กลไกพัฒนาการ และการพัฒนา ที่ยั่งยืน
2) ขยายโอกาสการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึงภายใน ค.ศ. 2000	2) ขยายโอกาสการเข้าถึงการ ศึกษาภาคบังคับ ไปยังเด็กที่อยู่ใน ภาวะยากลำบาก และชนเผ่า	เป้าหมาย : การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal 4, SDG4) ได้แก่
3) ลดอัตราการไม่รู้หนังสือ ในประชากรวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งสตรี และเด็กหญิง	3) เพิ่มอัตราการรู้หนังสือ วัยผู้ใหญ่เป็นร้อยละ 50	1) กระจายความทั่วถึงและ เท่าเทียมทางการศึกษา และ การเรียนรู้แบบมุ่งผลลัพธ์ของ ประชาชนทุกกลุ่ม
4) ปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน เพื่อเพิ่มปริมาณ ผู้ผ่านมาตรฐานขั้นต่ำ ทางการศึกษา	4) ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศ โดยเน้นการศึกษาของเด็กหญิง	2) สร้างความเท่าเทียมทาง เพศสภาพในการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งการฝึกหัดครู และขจัด ความรุนแรงในสถานศึกษา
5) ขยายการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ฝึกอบรมทักษะ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เพื่อสุขอนามัยและงานอาชีพ ที่ดีขึ้น	5) เยาวชนและผู้ใหญ่ได้รับทักษะ การเรียนรู้ และทักษะชีวิต	3) เน้นความทั่วถึงและเท่าเทียม ในการพัฒนาคุณภาพระบบ การจัดการศึกษาโดยเน้นที่ครู และนักการศึกษา 4) เน้นความทั่วถึงและเท่าเทียม ของปวงชนทุกกลุ่มในการศึกษา ต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งการศึกษา

Jomtien Declaration (ค.ศ.1990-2000)	Dakar framework of Action (ค.ศ. 2000-2015)	Incheon Declaration (ค.ศ. 2015-2030)
6) เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นต่อคุณภาพชีวิต	6) พัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกด้านโดยเฉพาะเรื่องการเรียนรู้หนังสือ (literacy) และทักษะที่จำเป็นต่อชีวิต (life skills)	อุดมศึกษา และอาชีพ ด้วยการสร้างเส้นทางการศึกษาที่ยืดหยุ่น : ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 20 ปี ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทางสังคม

ประเทศไทยได้จัดทำกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยระบุวิสัยทัศน์ประเทศไทยไว้ว่า “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภาพความสำเร็จในอนาคตของประเทศไทย พ.ศ. 2579 ได้แก่ (1) เศรษฐกิจและสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน (2) เศรษฐกิจขยายตัวด้วยการค้าส่งค้าปลีก และเศรษฐกิจดิจิทัลที่เข้มข้นขึ้น (3) คนไทยมีศักยภาพและสามารถปรับตัวรองรับบริบทการพัฒนาในอนาคต (4) สังคมไทยมีความเป็นธรรม มีความเหลื่อมล้ำน้อย (5) เศรษฐกิจและสังคมพัฒนาอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (6) ระบบการบริหารภาครัฐมีประสิทธิภาพ ทันสมัย รับผิดชอบต่อโปร่งใส ตรวจสอบได้ และประชาชนมีส่วนร่วม (<http://www.dla.go.th/>)

สำหรับประเด็นยุทธศาสตร์ได้กำหนดไว้ 5 ประเด็นด้วยกัน ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ ประเด็นด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทางสังคม (Inclusive Growth) โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพคนให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และมีความมั่นคงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมสูงวัย โดยมีแนวทางในการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1. สร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทยให้เอื้อต่อการพัฒนาคน
2. พัฒนาศักยภาพคนในทุกช่วงวัยให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ
3. สร้างความมั่นคง และการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
4. ยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง
5. พัฒนาระบบสุขภาพ บูรณาการระบบหลักประกันสุขภาพภาครัฐ 3 กองทุน เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการ มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และลดความเหลื่อมล้ำ ในระบบหลักประกันสุขภาพภาครัฐ สร้างโอกาสในการเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติทั้งในด้านศูนย์กลางบริการสุขภาพ (Medical Service Hub) ศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness

Hub) ศูนย์กลางยาและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ (Product Hub) และศูนย์กลางบริการวิชาการ และงานวิจัย (Academic Hub)

6. สร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย โดยเตรียมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส

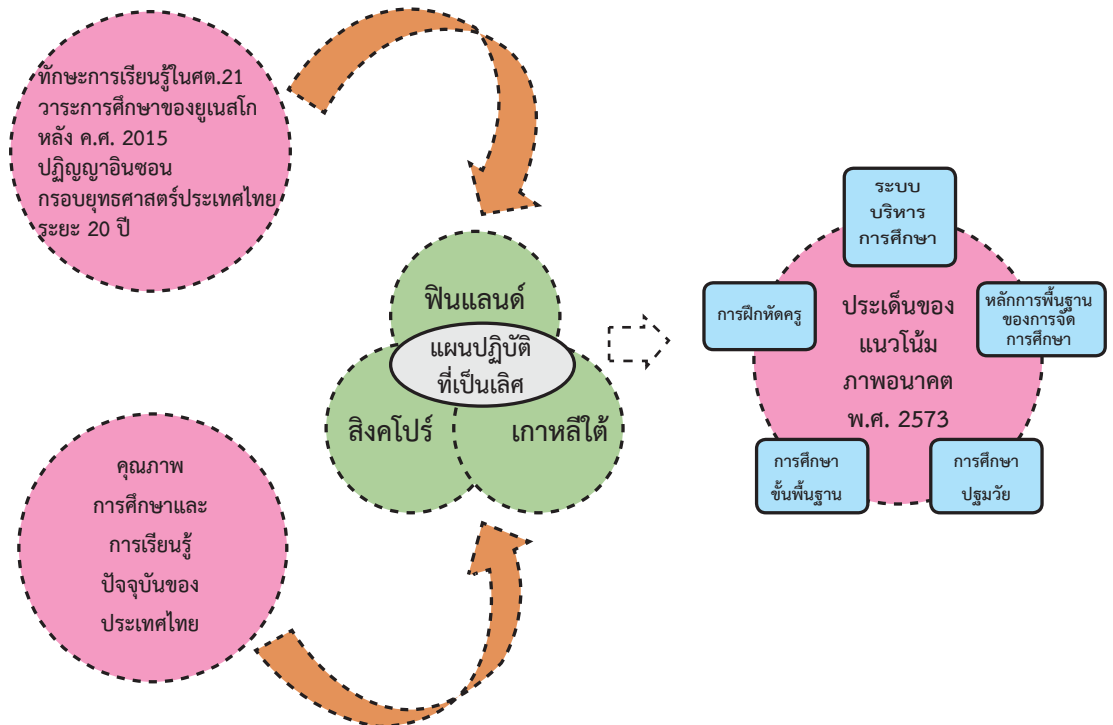
7. สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นฐานรากที่เข้มแข็งในสังคมท่ามกลางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และการบริหารจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (<http://www.ppb.moi.go.th/>)

โดยสรุปปัจจัยที่สามารถใช้เพื่อฉายภาพอนาคตของการจัดการศึกษา และการเรียนรู้ของประเทศไทย มี 3 ปัจจัยสำคัญ ปัจจัยแรก เป็นปัจจัยระดับโลก ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 วาระการศึกษาหลัง ค.ศ. 2015 ขององค์การยูเนสโก และปฏิญญาอินซอน ปัจจัยที่สอง ได้แก่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยเฉพาะประเด็นกลยุทธ์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม และปัจจัยสุดท้าย คือ แบบปฏิบัติที่เป็นเลิศจากประเทศต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพระดับโลก ซึ่งเป็นสาระสำคัญของงานวิจัยครั้งนี้

กรอบความคิดการวิจัย

จากการทบทวนที่มาและความสำคัญของปัญหาวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถสร้างเป็นกรอบการวิจัย (แสดงดังภาพ 2.2) ที่มีจุดเริ่มของปัญหา คือ ความจำเป็นที่ต้องมีการใส่ใจคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของประเทศไทยให้เกิดการพัฒนาอย่างจริงจัง และต้องมองไปในภาพอนาคตระยะยาวในระยะ 15 ปี โดยใช้ปัจจัยหลักของการมองภาพอนาคตมาจากปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 วาระการศึกษาของยูเนสโกหลัง ค.ศ. 2015 และปฏิญญาอินซอน ส่วนปัจจัยที่สอง ได้แก่ ภาพฉายความสำเร็จในอนาคตของประเทศตามกรอบยุทธศาสตร์ประเทศไทยระยะ 20 ปี ร่วมกับการเรียนรู้ความสำเร็จของประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ โดยประเทศที่เลือกมาเป็นตัวแบบในการศึกษาประกอบด้วย สาธารณรัฐฟินแลนด์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) โดยเหตุผลสำคัญ คือ เป็นประเทศที่อยู่ใน 20 ลำดับแรก ของ “The World Top 20 Education Poll” ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพด้านการศึกษาของผู้เรียนอายุ 3-25 ปี และสอดคล้องกับการมอบนโยบายการศึกษาของนายกรัฐมนตรีแก่คณะกรรมการนโยบายและพัฒนาการศึกษา ที่ให้ศึกษารูปแบบการศึกษาจากจุดเด่นของ 3 ประเทศดังกล่าวข้างต้น สำหรับประเด็นในการศึกษายึดตามประเด็นที่มีน้ำหนักสูงของ SEAMEO (Southeast Asian Ministers of Education Organization) ความสำเร็จจากประเทศมีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ และงานวิจัยที่ผ่านมา

ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย โดยประเด็นความสำเร็จของการศึกษาและการเรียนรู้ ประกอบด้วย ระบบบริหารการศึกษา หลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกหัดครู

ภาพ 2.2 กรอบความคิดการวิจัยแนวโน้มภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ.2573

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ด้วยวิธีศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) แบบหลายกรณีจากประเทศที่มีแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการศึกษา 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐฟินแลนด์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐเกาหลี เพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่โดดเด่นคือ มีการปฏิบัติที่คล้ายคลึงหรือร่วมกัน และมีการปฏิบัติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะแหล่ง สะท้อนความเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของประเทศนั้นๆ จากนั้นทำการกำหนดภาพอนาคตของการศึกษาและการเรียนรู้ของประเทศไทยใน พ.ศ. 2573 ยึดหลักการของ Ogilvy & Schwartz (2006) รายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็นดังนี้

แหล่งข้อมูลการวิจัย

การกำหนดแหล่งข้อมูลยึดหลักการทวนสอบแบบสามเสา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายสามารถใช้ทวนสอบซึ่งกันและกัน แหล่งข้อมูลการวิจัยจำแนกเป็นสองประเภท ได้แก่

แหล่งความรู้ประเภทเอกสารปฐมภูมิ และเอกสารทุติยภูมิที่เป็นกฎหมาย/นโยบายทางการศึกษา บทความวิชาการ และผลงานวิจัย ที่เผยแพร่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง คือ (1) มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการฝึกหัดครู (2) เป็นแหล่งข้อมูลที่จัดทำโดยหน่วยงาน องค์กรวิชาชีพ และบุคคลที่น่าเชื่อถือ และ (3) มีการตีพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) เป็นต้นมา

แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิผู้มีประสบการณ์การปฏิบัติงานในองค์กรการศึกษาระดับสากล การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกหัดครู คัดเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติด้านความเชี่ยวชาญ และมีผลงานทางวิชาการหรือทางการบริหารการศึกษาจนเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ นักวิชาการทางการศึกษาจากองค์การยูเนสโก ศึกษาพิเศษที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และอาจารย์ผู้สอนคณะศึกษาศาสตร์ สาขาบริหารและพัฒนาการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ประกอบด้วย ตารางวิเคราะห์คำหลัก และแบบบันทึกสาระสำคัญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสารจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิเกี่ยวกับประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ มีขั้นตอนการปฏิบัติตามลำดับ ดังนี้

1. กำหนดรอบการศึกษา ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกหัดครู
2. กำหนดประเทศที่มีแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศเพื่อเป็นกรณีศึกษา จำนวน 3 ประเทศ ใช้เกณฑ์คัดเลือกจากผลการสอบ PISA ประจำปี 2012 อยู่ใน 10 อันดับแรกมากกว่า 1 ครั้ง
3. กำหนดประเด็นการศึกษาแต่ละกรณีศึกษาที่มีขอบเขตตามรอบการศึกษา 4 หัวข้อหลัก ได้แก่ (1) ระบบการศึกษา (2) หลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา (3) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ (4) การฝึกหัดครู
4. รวบรวมข้อมูลการจัดการศึกษาของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา
5. วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบให้เห็นแนวโน้มของการปฏิบัติร่วมหรือคล้ายคลึง และที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะประเทศ
6. กำหนดข้อเสนอภาพอนาคตจากการศึกษาการปฏิบัติของประเทศไทยและของกรณีศึกษา โดยใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญ
7. ตรวจสอบความตรงเชิงปฏิบัติการโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาของประเทศไทย 3 ท่าน รอบการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเพื่อให้ข้อเสนอภาพอนาคตมีแบบแผนการดำเนินการวิจัยสรุปดังตาราง

ตาราง 3.1 แบบแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยด้วยวิธีเชิงคุณภาพแบบหลายกรณี

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล	กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง	ผลการปฏิบัติ
1. กำหนดรอบการศึกษา เป็นแนวโน้มภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573 2. กำหนดกรณีศึกษา	1. เตรียมข้อมูล และกำหนดขอบเขตของปัญหา (indeterminate situation) (1) สืบค้นประชากรเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมประเด็นศึกษา (2) สืบค้นความรู้ ข้อเท็จจริงจากเอกสารเพื่อให้ได้ความรู้ที่ลึกซึ้ง กำหนดกระทงคำถาม และวัตถุประสงค์การวิจัยที่สอดคล้องกัน	1. บทบาททวนวรรณกรรม แนวคิดการจัดการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อสรุปแนวปฏิบัติเป็นเลิศในปัจจุบัน 2. รายชื่อกรณีศึกษา

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล	กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง	ผลการปฏิบัติ
3. กำหนดประเด็นสำคัญเพื่อใช้ในการศึกษาจากกรณีศึกษา	2. วิเคราะห์จำแนกข้อมูล (typological analysis) (1) วิเคราะห์จำแนกข้อมูลระดับคำหลัก (domain analysis) โดยใช้ตารางวิเคราะห์คำหลัก (2) วิเคราะห์จำแนกข้อมูลระดับเหตุการณ์ (event analysis) โดยใช้แบบบันทึกสาระสำคัญ	ประเด็นการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านระบบการศึกษา หลักการพื้นฐานการจัดการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกหัดครู
4. รวบรวมข้อมูลการจัดการศึกษาของกรณีศึกษาและประเทศไทย	3. วิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุการณ์ (constant comparison) (1) เปรียบเทียบ และแสดงความสัมพันธ์ข้อมูลที่มีการวิเคราะห์แยกประเด็นแล้ว (2) สรุปผลในภาพรวมที่อาจมีความเป็นนามธรรมเกิดขึ้น โดยใช้ตารางเปรียบเทียบ	รายงานผลการศึกษารายกรณีศึกษา และประเทศไทย : ความสำเร็จของการศึกษา และการเรียนรู้ (วัตถุประสงค์การวิจัยข้อแรก)
5. วิเคราะห์เนื้อหา และเปรียบเทียบกรณีศึกษากับประเทศไทย	4. วิเคราะห์ขยายวงการเปรียบเทียบ (1) ขยายการเปรียบเทียบกับเหตุการณ์อื่นของกรณีศึกษาโดยใช้ข้อสรุปความสัมพันธ์ และแนวคิดที่ได้จากชั้นวิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุการณ์ (2) สังเกตความเหมือน และความต่างที่เกิดขึ้น และสร้างข้อสรุปความคิด	รายงานผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประเด็นเหมือนและประเด็นต่าง (1) ระหว่างกรณีศึกษาด้วยกันเอง (2) ระหว่างกรณีศึกษากับประเทศไทย (วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2)
6. กำหนดข้อเสนอ/แนวคิดภาพอนาคตของประเทศไทยในระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2573)	5. สร้างข้อสรุปเชิงอุปนัยที่เป็นภาพอนาคตตามหลักการของ Ogilvy & Schwartz (2006) ดังนี้	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เป็นภาพอนาคตการศึกษา และการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573 (วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 3)

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล	กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง	ผลการปฏิบัติ
	<p>(1) พิจารณาข้อสรุปของข้อเท็จจริง (fact) ที่เป็นรูปธรรม ทั้งที่เป็นลักษณะร่วม และเอกลักษณ์เฉพาะที่เป็นปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จ ในการสร้างข้อสรุปของกรอบความคิดเชิงนามธรรม ให้ครอบคลุมทุกประเด็นของข้อเท็จจริงที่เป็นส่วนย่อย (general validity)</p> <p>(2) เชื่อมโยงข้อสรุปกับหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย และข้อสรุปของความรู้/ความคิดตาม หลักการเชิงรูปธรรมที่มีลักษณะเฉพาะ ที่โดดเด่น (characteristic features) สมเหตุสมผล มีความตรงเชิงอ้างอิงทั่วไป</p>	
<p>7. ตรวจสอบความตรงตามหลักการ และเชิงปฏิบัติการ (practical validity)</p>	<p>6. ตรวจสอบความตรงตามหลักการ และการเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา</p> <p>(1) ศึกษาผลการวิจัยเสร็จสิ้นตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1-2</p> <p>(2) วิพากษ์ ให้ข้อเสนอแนะ และกำหนดภาพอนาคต</p>	<p>ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เป็นภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573 จากแหล่งข้อมูลประเภทบุคคลที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ (วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 3)</p>

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยยึดหลักการวิเคราะห์เนื้อหาที่มีหลักการสำคัญคือ การลดทอนขนาดและปริมาณข้อมูล (data reduction) ตามวิธีนิรนัย (deductive approaches) และลงข้อสรุปผลการวิเคราะห์เป็นหมวดหมู่ตามวิธีอุปนัย (inductive approaches)

การนำเสนอผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ในรูปแบบความเรียง ตาราง และแผนภาพ (diagram) ตามความเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล

บทที่ 4

ผลการศึกษาจากกรณีศึกษาและประเทศไทย

การนำเสนอเนื้อหาในบทนี้แบ่งเป็น 4 ตอน ตามลำดับผลการศึกษาความสำเร็จในการจัดการศึกษาจากกรณีศึกษา 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐฟินแลนด์ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี และประเทศไทย ตามลำดับ สำหรับข้อมูลพื้นฐานของแต่ละประเทศนำเสนอในภาคผนวก

ตอนที่ 4.1 การศึกษาของประเทศสาธารณรัฐฟินแลนด์

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 เป็นต้นมา โลกได้หันมาให้ความสนใจกับการจัดการศึกษาของฟินแลนด์อย่างยิ่ง เนื่องจากฟินแลนด์ประสบความสำเร็จในการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนและผู้เรียนจนกระทั่งสามารถขึ้นเป็นลำดับสูงสุดในการจัดอันดับคุณภาพการศึกษานานาชาติเมื่อจัดอันดับด้วยผลการทดสอบ PISA ซึ่งฟินแลนด์ได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในอันดับที่ 1 เมื่อค.ศ. 2000 ค.ศ. 2003 และ ค.ศ. 2006 ยิ่งไปกว่านั้น ในปี ค.ศ. 2015 ระบบการศึกษาของฟินแลนด์ได้รับการจัดลำดับให้อยู่ในลำดับที่ 4 ของโลก (<http://worldtop20.org/>) และเมื่อพิจารณาจากผลสอบ PISA 2012 ผู้เรียนของฟินแลนด์มีค่าคะแนนเฉลี่ยด้านวิทยาศาสตร์ 545 คะแนน คณิตศาสตร์ 524 คะแนน และการอ่าน 519 คะแนน โดยอยู่ในลำดับที่ 12 จากกลุ่มประเทศที่เข้าสอบ 65 ประเทศ (www.oecd.org)

ผลการศึกษาความสำเร็จทางการศึกษาของฟินแลนด์จะได้จำแนกเป็น 5 หัวข้อ ต่อไปนี้

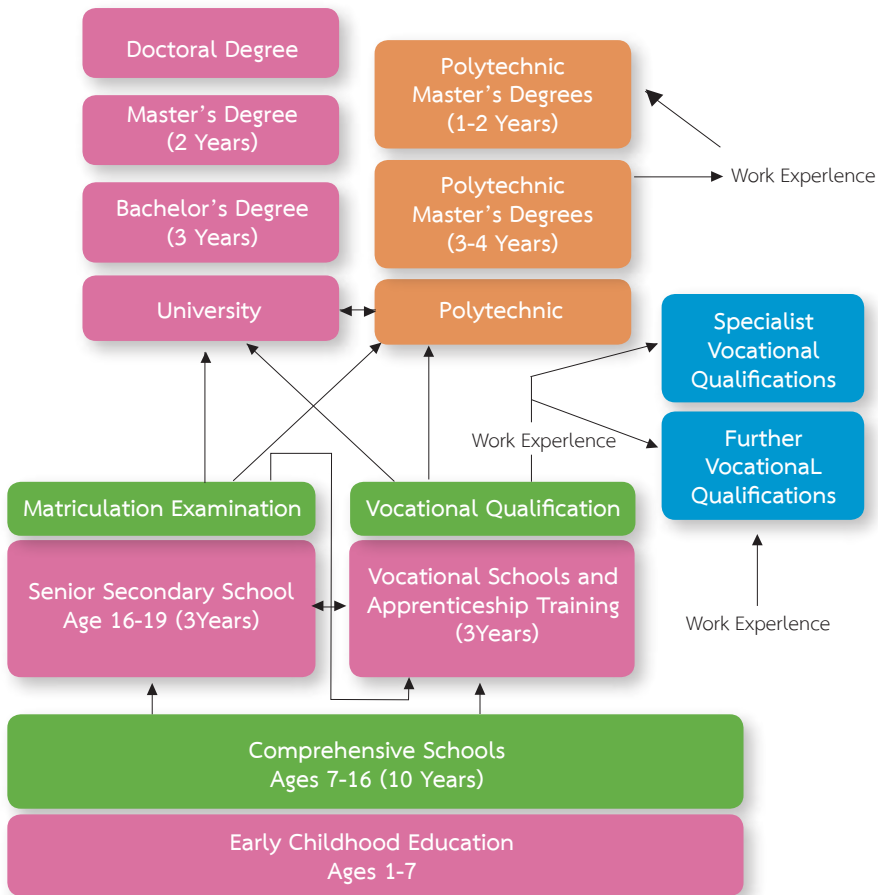
1. ระบบการศึกษา และหลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา

ฟินแลนด์เป็นประเทศที่มีประชากรและทรัพยากรธรรมชาติเมื่อเทียบกับชาติอื่นๆ ที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วของโลกแม้ไม่สามารถแข่งขันทางธุรกิจและอุตสาหกรรมกับประเทศอื่นๆ เหล่านั้นในตลาดโลกได้ แต่ผลิตผลที่เป็นจุดแข็งที่สุดจากฟินแลนด์ซึ่งรู้จักกันดี คือ การส่งออกความรู้ know-how ต่อเทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ขั้นสูง และสินค้าสำหรับผู้บริโภคที่นิยมศิลปะ ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการมอบรางวัลในชื่อของ Finnish design ซึ่งทั้งหมดนี้มาจากคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบของประเทศ (www.15uta.fi/wesfin)

ในหัวข้อแรกเป็นการนำเสนอระบบการศึกษาและหลักการพื้นฐานของจัดการศึกษาของฟินแลนด์ ดังนี้

1.1 ระบบการศึกษา

โครงสร้างระบบการศึกษาของฟินแลนด์ ประกอบด้วย การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี (ภาคบังคับ) การศึกษาระดับสูงกว่าภาคบังคับ (3 ปี) และการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามลำดับ แสดงให้เห็นดังภาพ 4.1

ภาพ 4.1 ระบบการศึกษาของฟินแลนด์

แหล่งข้อมูล : <http://www.edufinn.net/>

จากภาพ 4.1 มีสังเขปการศึกษาแต่ละระดับ ได้แก่

1.1.1 การศึกษาปฐมวัย เป็นการศึกษิตามสมัครใจเริ่มตั้งแต่ 0-6 ปี ทั้งนี้ เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลจากรัฐในศูนย์เด็กปฐมวัย แต่จำนวนการเข้ารับสิทธิตั้งแต่อายุ 0-5 ปี มีระดับต่ำกว่าประเทศอื่นๆ ในกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตก ยกเว้น การเข้าเรียนอนุบาล 1 ปี เมื่ออายุ 6 ปี เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่ประถมศึกษา

1.1.2 การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี โดยการจัดโครงสร้างแล้วจัดในรูปแบบโครงสร้างเดี่ยว (single structure) รวมระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าด้วยกัน เด็กจะเข้าเรียนเมื่ออายุ 7 ปี และเรียนจบเมื่ออายุประมาณ 16 ปี และอาจเรียนต่ออีก 1 ปี หากสมัครใจ เพื่อเตรียมตัวเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.1.3 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่ต่อเนื่องจากการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ระยะเวลา 3 ปี จำแนกเป็น 2 ระบบ ระบบแรก เป็นการศึกษาสายสามัญที่มุ่งตรงเข้าศึกษาต่อโดยตรงในมหาวิทยาลัย และระบบที่สอง เป็นการศึกษาสายอาชีพ สำหรับการเข้าสู่การจ้างงานโดยตรง หรือเข้าสู่การศึกษาในมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิค

1.1.4 การศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาในระดับนี้จำแนกออกเป็น 2 สาย สายแรก เป็นผู้เรียนที่มุ่งตรงเข้ามหาวิทยาลัยโดยตรง ซึ่งจำแนกเป็นระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ระยะเวลาที่ใช้เรียนระหว่าง 3-6 ปี และระดับปริญญาเอก จุดเด่นคือเป็นการศึกษาและวิจัยเฉพาะศาสตร์สำหรับสายที่สอง เป็นสายอาชีพที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิค ซึ่งจำแนกการศึกษาระดับปริญญาตรี ต่อด้วยการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และระดับปริญญาโท จุดเด่นคือเป็นการศึกษาและวิจัยที่เป็นศาสตร์ประยุกต์สำหรับการทำงาน และผู้เรียนที่จบการศึกษาปริญญาโทแล้วสามารถเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาเอกในมหาวิทยาลัยได้หากต้องการ เนื่องจากมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคจะไม่เปิดการศึกษาระดับปริญญาเอก

1.2 หลักการจัดการศึกษา

ความสำเร็จของการจัดการศึกษาของฟินแลนด์นั้น ประกอบด้วยหลักการพื้นฐานที่สำคัญดังนี้ (2012, minedu.fi/export/sites/.../Finnish_education_in_a_nuttshell; 2013, OECD)

1.2.1 พัฒนาคุณภาพและความเท่าเทียมกันทางการศึกษา

ฟินแลนด์เป็นประเทศที่คุณภาพการศึกษาและความเท่าเทียมในโอกาสทางการศึกษาล้วนอยู่ในระดับสูง ความเท่าเทียมกันทางการศึกษาถือเป็นฐานค้ำจุนระบบสังคมสงเคราะห์ของประเทศ โดยเฉพาะความครอบคลุมและเป็นธรรมของนโยบายการดูแลและให้การศึกษาระดับปฐมวัย (Early Childhood Education and Care : ECEC) ถือว่ามีส่วนเอื้อที่สำคัญต่อระบบการศึกษาที่ก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันตั้งแต่เริ่มต้น ในระยะต่อมาประชาชนของประเทศจะต้องสามารถเข้าถึงการฝึกอบรมและการศึกษาที่มีคุณภาพสูง โดยไม่จำแนก เชื้อชาติ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจและถิ่นที่อยู่ ลักษณะสำคัญของหลักการข้อแรก ประกอบด้วย (1) จัดการศึกษาส่วนใหญ่แบบให้เปล่าทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา (2) สนับสนุนให้ผู้เรียนทุกคนมีสิทธิได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพสูงสุด (3) เชื่อมโยงการศึกษาพิเศษเข้ากับการศึกษากระแสหลัก ทั้งนี้ หากผู้เรียนไม่สามารถเรียนได้ในชั้นเรียนปกติก็ต้องเข้าชั้นเรียนกลุ่มพิเศษที่จัดไว้ในโรงเรียนปกติ (4) สนับสนุนภาษาที่ใช้โดยชนกลุ่มน้อยและผู้อพยพ ภาษาทางการของฟินแลนด์มี 2 ภาษา คือ ภาษาฟินนิชและสวีดิช โดยมีผู้เรียนที่จบประถมศึกษาเพียงร้อยละ 5 ที่เรียนมาจากโรงเรียนที่สอนด้วยภาษาสวีดิช แต่ในการศึกษาต่อขั้นสูงขึ้นไปตั้งแต่ละกลุ่ม

จะมีทั้งสถานศึกษาที่สอนด้วยภาษาฟินนิชหรือสวีดิช และสถานศึกษาบางแห่งจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ นอกจากนี้การศึกษายังสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนตามภาษาแม่ของผู้อพยพ และเตรียมให้เด็กจากครอบครัวเหล่านั้นสามารถใช้ภาษาเพื่อเข้าเรียนในระดับที่สูงขึ้นด้วย และ (5) เน้นการศึกษาตลอดชีวิต ประเด็นนี้หมายถึงการศึกษาไม่มีจุดสิ้นสุด ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนไปได้เรื่อยๆ ตามความต้องการ โดยจะมีกระบวนการตรวจสอบมิให้การเรียนนั้นซ้ำหรือเหลื่อมกัน

1.2.2 เตรียมผู้เรียนสำหรับอนาคตด้วยการฝึกอบรมและการเรียนสายอาชีพ

สมรรถนะของระบบการศึกษาของฟินแลนด์ คือ สามารถพัฒนาทักษะและกำลังคนซึ่งตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทักษะเฉลี่ยของคนวัยทำงาน (16-64 ปี) ได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งของประเทศที่มีสมรรถนะสูงสุดในบรรดาประเทศที่เข้าร่วมรับการประเมินทักษะและการศึกษาของผู้ใหญ่ด้วยการสำรวจ (the Programme for the International Assessment of Adult Competencies, PIAAC) และกลุ่มทำงานวัยหนุ่มสาว (16-24 ปี) มีระดับทักษะและความชำนาญการในการทำงานสูงสุด อัตราการเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงกว่ามัธยมศึกษาของผู้เรียนประมาณร้อยละ 90 ทั้งที่อยู่ในรูปของการศึกษาสายอาชีพและการฝึกอบรม โดยผู้เรียนเป็นผู้เลือก การจัดการศึกษาระดับนี้ถือเป็นระดับคั่นกลางระหว่างการศึกษาภาคบังคับกับอุดมศึกษา มีลักษณะเด่น คือ (1) คัดเลือกผู้เรียนเพื่อศึกษาต่อหรือฝึกอบรมในระดับอาชีวศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็สามารถศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาต่อไป (2) จัดด้วยหลักของความยืดหยุ่น ถึงแม้ว่าจะออกแบบให้นักศึกษาเรียนจบได้ภายใน 3 ปี แต่นักศึกษาสามารถใช้เวลาเรียนได้ระหว่าง 2-4 ปี โดยออกแบบการสอนเป็นแบบระบบโมดูล (Modular system) ที่ไม่ผูกติดไว้กับจำนวนภาคเรียน และแต่ละวิชาจะจบภายในตัวเองโดยไม่ต้องมีวิชาอื่นเป็นฐานหรือเป็นฐานของวิชาอื่น (3) ทำร่วมกันไปกับโลกของการทำงาน นั้นหมายถึงว่า ในระหว่าง 3 ปีของการเรียนสายอาชีพผู้เรียนจะต้องฝึกงานในสถานประกอบการอย่างน้อยครึ่งปี และการสำเร็จการศึกษาอาจอยู่ในรูปของการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานหรือการฝึกงานในสถานประกอบการก็ได้ ทั้งนี้ แผนการศึกษาของผู้เรียนจะเป็นแผนรายบุคคลทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก และ (5) ใช้คุณสมบัติที่แสดงสมรรถนะเป็นเส้นทางที่ใช้ส่งเสริมและรักษาทักษะในการทำงานของตน โดยคุณสมบัติที่แสดงสมรรถนะนั้นแสดงให้เห็นด้วยแผนการศึกษารายบุคคลของผู้เรียน ซึ่งก่อนจบผู้เรียนแต่ละคนต้องผ่านการทดสอบทักษะที่ระบุเอาไว้ในแผน โดยผู้ประเมินจะเป็นผู้ชำนาญการในทักษะด้านนั้นๆ

1.2.3 สร้างความเชื่อถือและความไว้วางใจในระบบการศึกษา

การจัดการศึกษาของฟินแลนด์ยึดหลักการกระจายอำนาจ และที่สำคัญคืออำนาจและความรับผิดชอบทั้งหมดอยู่ที่ส่วนท้องถิ่นซึ่งมีอยู่ 320 แห่งทั่วประเทศ งบประมาณสนับสนุนการศึกษาทั้งระบบส่วนใหญ่จะมาจากแหล่งงบประมาณสาธารณะ ลักษณะเด่นของหลักการข้อนี้ประกอบด้วย (1) รับผิดชอบปัจจัยการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) ร่วมกันรับบทบาทหลักในการจัดการศึกษา โดยในระดับชาตินั้นกระทรวง

การศึกษาและวัฒนธรรมจะรับผิดชอบในเรื่องนโยบายการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จะรับผิดชอบการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับสถานศึกษา จะรับผิดชอบในการตัดสินใจให้งบประมาณ การออกแบบหลักสูตร การสรรหาบุคลากรและกิจกรรม อื่นๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นแต่ยังตอบสนองนโยบายระดับชาติ (3) สร้างความคล่องตัว ในการศึกษาทุกระดับ ประเด็นนี้หมายถึง กลุ่มผู้ให้บริการการศึกษารับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา อย่างอิสระ แต่ต้องรักษาประสิทธิผลและคุณภาพของการศึกษาไว้ และ (4) ร่วมกันประกันคุณภาพ การศึกษาโดยไม่ควบคุม คุณภาพการศึกษาทั้งระบบขึ้นอยู่กับความชำนาญการของครูและบุคลากร ทางการศึกษาเป็นสำคัญ

1.2.4 ให้ความสำคัญต่อการศึกษาลดชีวิต

การออกแบบระบบการศึกษาของฟินแลนด์ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้แบบ ต่อเนื่อง ตั้งแต่การศึกษาปฐมวัยไปจนถึงอุดมศึกษา ลักษณะเด่นของหลักการข้อนี้ประกอบด้วย (1) สนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กด้วยการศึกษาปฐมวัย โดยการดูแล การศึกษาและการสอนต้องสนับสนุนการเจริญเติบโต พัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก อย่างสมดุล (2) สร้างสมรรถนะผู้เรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับโดยเน้นคุณภาพ ด้วยการทำงานแบบยืดหยุ่น โดยแต่ละที่สามารถปรับตารางการทำงานของโรงเรียนได้ตามบริบท โดยกำหนดจำนวนวันของปีการศึกษาเท่ากันทั้งประเทศแต่ตารางเรียนและตารางการทำงานประจำ สัปดาห์จะแปรไปตามบริบทของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นได้ตาม บริบท โดยหลักสูตรแกนกลางของชาติแม้จะระบุวัตถุประสงค์ สาระหลักและวิชา แต่มีพื้นที่ ให้สามารถปรับเปลี่ยนได้ในตามบริบทท้องถิ่น และการประเมิน (assessment) ถือเป็นส่วนหนึ่ง ของงานประจำวันในโรงเรียน เป็นการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อแนะแนวและช่วยให้ผู้เรียน ก้าวหน้าในกระบวนการเรียนรู้ของตน (3) จัดการศึกษาแบบให้เปล่าเป็นส่วนใหญ่สำหรับการศึกษา ก่อนเข้าสู่อุดมศึกษาในสายสามัญและสายอาชีพ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ และองค์กรระดมทุนจากภายนอก และ (4) เปิดโอกาสให้แรงงานทุกวัยเข้ามาศึกษาหรือฝึกอบรมตาม ความต้องการอย่างต่อเนื่อง

1.2.5 เน้นครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพระดับสูง

หลักการข้อสุดท้ายนี้เป็นการรักษาคุณภาพการศึกษาของฟินแลนด์ให้ก้าวหน้า อย่างยั่งยืน โดยภาพรวมฟินแลนด์ให้ความสำคัญต่อบรรยากาศการเรียนรู้อย่างยิ่ง ในที่นี้หมายรวมถึง สัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้เรียน บรรยากาศชั้นเรียน และวิธีการบริหารจัดการของผู้บริหาร ในฟินแลนด์ วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ดึงดูดใจและถือเป็นหัวใจสำคัญของคุณภาพการศึกษา ลักษณะเด่นของ หลักการข้อนี้ได้แก่ (1) กำหนดเงื่อนไขให้ครูจบการศึกษาระดับปริญญาโท ยกเว้นครูที่ทำงานในศูนย์ เด็กปฐมวัยเท่านั้นที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ครูที่สอนระดับประถมศึกษา (เกรด1-6) จะจบการศึกษาปริญญาโทในสายการศึกษาทั่วไป แต่หากสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (เกรด 7-9) จึงจะมีวิชาเอกและสอนตามวิชาเอก ดังนั้น การศึกษาปริญญาโทของครูมัธยมศึกษาตอนต้น

จะเป็นด้านการสอนเฉพาะวิชาสำหรับครูแนะแนวซึ่งทำหน้าที่ในการแนะแนวและให้คำปรึกษา
ทุกระดับจะต้องจบการศึกษาขั้นต่ําระดับปริญญาโทด้านการแนะแนวและการให้คำปรึกษา
นอกจากนั้นครูที่สอนเด็กพิเศษก็เช่นกันต้องจบปริญญาโทด้านการศึกษาพิเศษ ซึ่งมียุทธศาสตร์
การสอนที่เหมาะสมพร้อมที่จะช่วยเด็กพิเศษและเป็นที่ปรึกษาของครูทั่วไป ทั้งหมดนี้รูปแบบ
การศึกษาของครูในมหาวิทยาลัยจะเป็นแบบมุ่งเน้นวิจัย (research oriented approach) ครูจึงเป็น
นักวิจัยไปด้วยพร้อมกัน (2) ระบุให้ผู้บริหารโรงเรียนมีประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ปกติแล้ว
ผู้บริหารจะจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับสูงแต่จำเป็นต้องมีประกาศนียบัตรวิชาชีพครูด้วย
นอกจากนั้นผู้บริหารยังต้องมีประสบการณ์ในงานวิชาชีพครูที่เหมาะสมและต้องมีประกาศนียบัตร
ด้านการบริหารการศึกษา และ (3) กระตุ้นให้พัฒนาการฝึกหัดครูอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาครู
ทุกระดับจะต้องใช้รูปแบบการฝึกอบรมขณะประจำการ (in-service training) โดยครูทุกคน
จะต้องเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความชำนาญการโดยถือเป็นข้อตกลงประการหนึ่งของ
การรับเงินเดือน ประกอบกับรัฐยังจัดให้มีโครงการฝึกอบรมในเรื่องที่จำเป็นต่อการนำเอา
นโยบายและการปฏิรูปการศึกษาไปสู่การปฏิบัติให้กับครู และยังกระตุ้นให้ครูศึกษาต่อในระดับ
ที่สูงขึ้นกว่าเดิมตามความสนใจ โดยเชื่อว่าทั้งหมดนี้จะช่วยให้ครูมีสมรรถนะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

Matilainen (2014 cited in [ims.mil.lt/education model finland](http://ims.mil.lt/education_model_finland)) สรุปว่ารูปแบบ
การศึกษาของฟินแลนด์ซึ่งเป็นที่สนใจของนานาชาติประเทศนั้นเป็นเพราะ ประการแรก การศึกษา
ถือเป็นสิทธิของประชาชนทุกคนที่จะได้รับบริการโดยไม่มีภาระกีดกัน ประการที่สอง การบริหารจัดการ
การศึกษาเป็นการร่วมมือการทำงานระหว่างกระทรวงการศึกษา คณะกรรมการการศึกษา องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาทุกระดับ โดยการทำงานของแต่ละภาคส่วนมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน
แต่เน้นความคล่องตัวและความยืดหยุ่น และประการที่สาม สถานศึกษาทุกระดับมีสิทธิที่จะให้บริการ
การศึกษาตามบริบทของตนเองด้วยคุณภาพสูงสุดตามเป้าหมายของประเทศ

2. การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำหรับฟินแลนด์การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานถือเป็นบทเรียนแห่ง
ความสำเร็จของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน ที่นานาชาติให้ความสนใจเข้ามาศึกษา วิจัย
แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปปรับประยุกต์กับการจัดการศึกษาของตน ในการจัดการศึกษาทั้ง 2 ระดับ
มีภาพคร่าวที่จะนำเสนอ ดังนี้ (www.minedu.fi)

2.1 การจัดการศึกษาปฐมวัย

ก่อนหน้าปี ค.ศ. 2013 การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยอยู่ในความรับผิดชอบ
ของกระทรวงพัฒนาการสังคมและสุขภาพ ต่อมาช่วงปลายปี ค.ศ. 2012 รัฐบาลฟินแลนด์
ได้พยายามมองความเป็นไปได้ที่จะทำให้การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาที่เด็กทุกคนต้องเข้ารับ
บริการเพื่อเป็นการประกันว่าเด็กในกลุ่มอายุนี้นี้ทั้งหมดจะได้รับการศึกษาขั้นต้นที่มีมาตรฐานสูง
ดังนั้น เมื่อต้นปี ค.ศ. 2013 กระทรวงพัฒนาการสังคมและสุขภาพซึ่งได้ร่างพระราชกฤษฎีกา
ว่าด้วยการศึกษาปฐมวัยแล้วได้ส่งต่อไปยังกระทรวงการศึกษาและวัฒนธรรม ต่อจากนั้นรัฐบาล

ได้ยื่นเสนอต่อรัฐสภาและผ่านการพิจารณาให้มีผลบังคับใช้เมื่อกลางปี ค.ศ. 2014 โดยสาระคือ การจัดการศึกษาปฐมวัยพัฒนาขึ้นโดยให้เป็นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เด็กจะมีความเจริญเติบโต พัฒนาการ และการเรียนรู้ที่สมดุล โดยกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนมีฐานมาจากความรู้ที่เป็นสหวิทยาการ (multidisciplinary) ใช้งานวิจัยเป็นฐาน ซึ่งเป็นการทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าเด็กในกลุ่มปฐมวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงอย่างทั่วถึง ปัจจุบันการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการศึกษาและวัฒนธรรม

โดยภาพรวมการจัดการศึกษาปฐมวัยจำแนกเป็น 3 แบบให้พ่อแม่เลือก แบบแรก คือ การดูแลเด็กที่บ้านโดยพ่อแม่เองตั้งแต่เด็กแรกเกิด - 3 ปี สำหรับแบบแรกนั้นถือเป็นสิทธิของพ่อแม่ที่จะเลือกดูแลเด็กเองที่บ้านจนถึง 3 ปี แต่เมื่อเด็กโตขึ้นพ่อแม่จะเลือกที่จะให้เด็กไปที่ศูนย์เด็กปฐมวัยหรือไปโรงเรียนอนุบาล แบบที่สอง ศูนย์เด็กปฐมวัย ซึ่งมีทั้งของเอกชนและของเทศบาล ซึ่งปกติแล้วจะดูแลเด็กอายุ 1-5 ปี และ แบบที่สาม โรงเรียนอนุบาล ซึ่งรับเด็กอายุ 4-6 ปี ขึ้นไปมาเรียนเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่ประถมศึกษา แต่ปกติเด็กที่มาเรียนจะมีอายุ 6 ปี

กรณีของการดูแลเด็กโดยศูนย์ปฐมวัยนั้นหากเป็นของเทศบาลเป็นการบริการแบบให้เปล่า ส่วนหากเป็นศูนย์เอกชนหรือองค์กรอื่นๆ จะพิจารณาโดยผู้ให้บริการซึ่งพ่อแม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง แต่ก็เป็นไปได้ที่พ่อแม่อาจขอรับเงินพิเศษเพื่อมาใช้จ่ายส่วนนี้

การนำเด็กมารับบริการการศึกษาระดับนี้อยู่ที่การตัดสินใจและความสมัครใจของพ่อแม่ ปกติแล้วเด็กที่รับบริการการศึกษาปฐมวัยจะมีช่วงอายุระหว่าง 1-3 ปี ซึ่งถูกบังคับด้วยกฎหมายว่าเด็กเล็กจะต้องได้รับการศึกษาปฐมวัยจนกระทั่งอายุ 3 ปี เมื่ออายุ 6 ปีเด็กส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 98 จะไปเรียนที่โรงเรียนเตรียมประถมศึกษา หลักสูตรสำหรับการศึกษาปฐมวัยเป็นหลักสูตรแกนกลาง

ของประเทศที่อยู่ในการดูแลของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ขอบเขตขั้นต่ำของหลักสูตรจะต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีจำนวนชั่วโมงขั้นต่ำ 700 ชั่วโมงต่อปี โดยผู้ให้บริการจะเป็นฝ่ายจัดตารางสำหรับการศึกษาและประสบการณ์ต่างๆ ทั้งนี้ ต้องมุ่งไปยังการศึกษาและการสอนเพื่อให้เด็กเติบโตและมีพัฒนาการสมดุลและสมวัย สิ่งที่เป็นประเด็นที่ต้องพิจารณากัน ได้แก่ ภาษาที่ใช้ในศูนย์ โดยให้ความสำคัญกับภาษาแม่ของเด็กที่มายังศูนย์ โดยปกติจะเป็นภาษาฟินนิช สวีดิช หรือทั้ง 2 ภาษา สำหรับเด็กที่มีภาษาแม่ นอกเหนือจากนี้ทางศูนย์จะสนับสนุนให้มีการเรียนร่วมโดยใช้ภาษาหลักคู่กับภาษาแม่ของตน นอกจากนี้ยังเปิดรับเด็กอย่างทั่วถึงไม่ว่าจะมาจากครอบครัวที่นับถือศาสนาหรือมีความเชื่อที่แตกต่างกัน

การบริการการศึกษาปฐมวัยภาครัฐอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับการให้บริการนั้นอาจเป็นการบริการสำหรับเด็กจากทุกครอบครัวหรือการให้บริการเป็นกลุ่มครอบครัว โดยจำแนกบริการออกเป็น 2 แบบ แบบแรก เป็นแบบเต็มเวลาจะมีชั่วโมงบริการ 10 ชั่วโมงต่อวัน และแบบที่สอง เป็นบริการบางเวลา ให้บริการ

5 ชั่วโมงต่อวัน ในการเข้ารับบริการจากศูนย์จะเริ่มหลังจากที่เด็กคลอดมาแล้วระยะหนึ่ง พ่อแม่ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตนั้นจะได้รับแจ้งสิทธิเพื่อนำเด็กมาเลี้ยงที่ศูนย์จนกว่าเด็กจะถึงวัยเข้าโรงเรียน ทั้งนี้ พ่อแม่ต้องลงทะเบียนแจ้งความจำนงก่อน 4 เดือน แต่หากพ่อแม่ที่เป็นผู้เลี้ยงดูเด็กเริ่มต้นทำงานหรือศึกษาต่อจะต้องนำเด็กมารับบริการจากศูนย์เลี้ยงเด็กภายใน 2 สัปดาห์ ในศูนย์นั้นจะจำแนกเด็กออกเป็น 2 กลุ่มอายุ กลุ่มแรก คือ อายุ 1-2 ปี และกลุ่มสอง 3-5 ปี ส่วนเด็กที่อายุน้อยกว่า 1 ปี จะเลี้ยงดูที่บ้าน

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการบริการจากภาคใด ในแง่ของคุณภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องให้ความมั่นใจว่าสามารถจะให้บริการแก่ครอบครัวจำนวนมากที่มีลูกเล็กๆ ได้ ซึ่งในการให้บริการนี้ องค์กรอาจจัดบริการเองหรือให้ผู้บริการรายอื่นรับจัดบริการแต่อยู่ภายใต้การนิเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งบริการจะต้องทั่วถึงและที่สำคัญคือตอบสนองความต้องการของครอบครัว โดยเฉพาะการบริการในช่วงเวลาที่ครอบครัวต้องการ

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งของคุณภาพการบริการ คือ บุคลากร ทั้งนี้ บุคลากรที่ให้บริการจะได้รับการฝึกอบรมมาอย่างเหมาะสม โดยหากเป็นครูจะต้องได้รับปริญญาบัตรครูปฐมวัยจากมหาวิทยาลัยของประเทศ หากเป็นเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่ทำงานอยู่ในศูนย์แต่ไม่ใช่ครู คุณสมบัติจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานการดูแลเด็กเล็กและตามกฎหมายที่ว่าด้วยวิชาชีพของนักสังคมสงเคราะห์ เช่น ผู้ดูแลเด็กอย่างน้อยจะต้องมีประกาศนียบัตรด้านสังคมสงเคราะห์และสาธารณสุข ผู้ให้บริการครอบครัวจะต้องได้รับประกาศนียบัตรสายอาชีพในการให้บริการครอบครัว หรือผ่านการฝึกอบรมที่เหมาะสมอย่างน้อย 2-3 สัปดาห์ โดยสรุปการศึกษาปฐมวัยในศูนย์เด็กปฐมวัยของฟินแลนด์ มีลักษณะดังตาราง 4.1

ตาราง 4.1 การศึกษาปฐมวัยในศูนย์เด็กปฐมวัยของฟินแลนด์

ด้าน	รายละเอียด
การบริหารจัดการส่วนกลาง	อยู่ในความรับผิดชอบกระทรวงการศึกษาและวัฒนธรรม
กลุ่มอายุเด็กที่มารับบริการ	1-5 ปี
เป้าหมาย	มุ่งให้เป็นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้เด็กเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้ที่สมดุล
หลักสูตร	700 ชั่วโมงต่อปี
การนำเด็กมารับบริการ	ขึ้นอยู่กับทางเลือกและการตัดสินใจของพ่อแม่
ค่าบริการ	บริการแบบให้เปล่าหรืออาจเสียค่าใช้จ่ายในการเลือกรับบริการจากศูนย์ทางเลือก

ด้าน	รายละเอียด
รูปแบบการให้บริการ	เป็นไปตามบริบทของท้องถิ่น อาจเลือกรับบริการแบบเต็มเวลาหรือบางเวลา แต่มีทางเลือกสำหรับพ่อแม่ที่มีความต้องการพิเศษคือการเลือกรับบริการจากศูนย์เอกชนหรือศูนย์ที่องค์กรภาคประชาชนจัดตั้ง
คุณสมบัติผู้ให้บริการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูจะต้องได้รับปริญญาบัตรครุปฐมวัยจากมหาวิทยาลัย 2. ผู้ดูแลเด็กอย่างน้อยจะต้องมีประกาศนียบัตรชั้นสูงด้านสังคมสงเคราะห์และสาธารณสุข 3. ผู้ให้บริการครอบครัวจะต้องได้รับประกาศนียบัตรสายอาชีพในการให้บริการครอบครัว หรือผ่านการฝึกอบรมที่เหมาะสมอย่างน้อย 2-3 สัปดาห์

ส่วนอีกแบบหนึ่งดังที่มีข้อมูลว่าเด็กอายุระหว่าง 1-3 ปี ส่วนใหญ่จะอยู่ในศูนย์ หลังจากนั้นจะไปเข้ารับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาหรืออาจเรียกว่าอนุบาลศึกษา โดยจะรวมลักษณะของศูนย์เด็กปฐมวัยกับประถมศึกษาชั้นต้นเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะเมื่ออายุ 6 ปีเด็กส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 98 จะไปเรียนที่โรงเรียนเตรียมประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาตามสมัครใจ จุดประสงค์คือเพื่อให้มั่นใจว่าจะมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องจากการศึกษาปฐมวัยกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาระดับนี้ถือเป็นหน้าที่ขององค์กรการศึกษาส่วนท้องถิ่นที่ต้องให้บริการเด็กที่มีครอบครัวอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ ความท้าทายของการจัดการศึกษาระดับนี้ คือ เด็กบางกลุ่มที่ต้องการเข้ารับการศึกษายู่กันอย่างกระจัดกระจาย และมีภูมิหลังเป็นครอบครัวผู้อพยพ แต่การจัดการศึกษาของโรงเรียนจะต้องจัดให้มีคุณภาพในระดับเดียวกันกับเด็กส่วนใหญ่ของประเทศ

สำหรับการศึกษาระดับนี้เด็กอาจไปเรียนทั้งวันหรือครึ่งวันโดยมีบริการอาหารกลางวันบริเวณใกล้ๆ โรงเรียนหรือในบริเวณโรงเรียนจะมีคลินิกชุมชนให้บริการรักษาพยาบาล ค่าบริการการศึกษาระดับนี้เริ่มตั้งแต่ให้เปล่าจนถึงคิดค่าบริการจากพ่อแม่ ฐานการคิดมาจากรายได้ของครอบครัว และจำนวนชั่วโมงที่ขอใช้บริการ ตั้งแต่ไม่เสียค่าบริการไปจนถึงประมาณ 300 เหรียญสหรัฐต่อเดือน แต่หากมีลูกหลายคนอัตราค่าบริการสำหรับลูกคนต่อไปจะลดลง สำหรับครูที่สอนในโรงเรียนเตรียมประถมศึกษาจะต้องจบปริญญาตรีด้านการอนุบาลศึกษา หลักสูตร 3 ปี แม้จะไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับ แต่เด็กส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์การศึกษาระดับนี้ก่อนเข้าสู่ประถมศึกษา (www.minedu.fi/export/sites)

มีงานวิจัยเรื่องคุณภาพของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ให้บริการเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี โดย เรื่องแรก Rutanen et al (2013) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างฟินแลนด์กับบราซิล ผลการศึกษาพบว่า ทั้ง 2 ประเทศมีนโยบายการจัดการศึกษาปฐมภูมิเพื่อสิทธิเด็ก แต่จุดแข็งของฟินแลนด์

คือ เป็นบริการให้เปล่า จัดการศึกษาทั่วประเทศด้วยคุณภาพเดียวกัน ไม่มีการกีดกันผู้รับบริการไม่ว่าจะมาจากกลุ่มใด และการเลี้ยงดูเด็กเองที่บ้านถือเป็นสิทธิของพ่อแม่ ขณะที่ การส่งเด็กเล็กมาที่ศูนย์ถือเป็นบริการที่ต้องได้รับตามสิทธิทั่วไปและต้องได้รับอย่างทั่วถึง เรื่องที่สอง เป็นงานวิจัยที่ศึกษาถึงคุณภาพครูปฐมวัย เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันว่า

ครูเป็นองค์ประกอบสำคัญของการศึกษาที่มีคุณภาพทุกระดับของฟินแลนด์ โดย Happo, Maatta, & Uusiautti (2013) ได้วิเคราะห์ปัจจัยของความชำนาญการในงานของครูปฐมวัย ในบริบทของฟินแลนด์ ความชำนาญการนั้นถูกนิยามว่า เป็นครูที่มีทักษะและความรู้ระดับสูงสุดในการดูแลเด็กปฐมวัย ใช้ทักษะความรู้นั้นอย่างเต็มที่ในการทำงานประจำวัน และวิธีการปฏิบัติงานถือเป็นแบบปฏิบัติที่ดีเลิศในการทำงาน โดยเลือกศึกษาครูจำนวน 80 คนของศูนย์เด็กปฐมวัย เครื่องมือเป็นแบบสอบถามการรับรู้ตนเอง ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยแรก ได้แก่ การศึกษาและการได้รับสารสนเทศในวิชาชีพของตนอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ครูปฐมวัยจะต้องทำงานโดยมีความรู้เชิงทฤษฎีเป็นฐาน ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย การศึกษา การศึกษาพิเศษ นโยบายสังคม จิตวิทยา การศึกษาผู้ใหญ่ และประวัติศาสตร์เชิงวัฒนธรรม นอกไปจากนั้นยังต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยตนเองผ่านสื่อ เช่น นิทาน ละคร บทความ และงานวิจัยร่วมกับการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการทำงานของตน เมื่อวิเคราะห์ย่อยลงไป พบว่า ครูได้พัฒนาความชำนาญการอย่างต่อเนื่องของตนผ่าน 3 วิธี วิธีแรก ศึกษาเป็นรายวิชาหรือรายเรื่องที่ตนเองสนใจและต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม วิธีที่สอง ศึกษาในเรื่องที่เป็นพลังขับเคลื่อนหรือแรงผลักดันของสังคมเพื่อหาเครื่องมือหรือวิธีการใหม่ในการทำงาน และวิธีที่สาม ศึกษาคู่ขนานไปกับคนอื่นๆ ทั้งในองค์กรเดียวกันและต่างองค์กรเพื่อให้ตนเอง

มีความรู้และทักษะที่ทันสมัย ปัจจัยที่สอง ได้แก่ ประสบการณ์การทำงาน สำหรับข้อนี้หมายถึงกระบวนการที่บุคคลทำงานมิได้เกี่ยวกับอายุงาน ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวข้องกับความกล้าเผชิญกับสถานการณ์ที่แปลกใหม่และท้าทาย ซึ่งเมื่อสะสมกันจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของความชำนาญการ นอกไปจากนั้นการทำงานอยู่ในชุมชนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้ชำนาญการด้านอื่นๆ ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อันจะเป็นการช่วยให้ความชำนาญการของตนเข้มข้นขึ้น ปัจจัยที่สาม ได้แก่ ภูมิหลังและประสบการณ์สังคมของครู ในข้อนี้พบว่า การมีชีวิตครอบครัวที่เป็นสุขทั้งในช่วงที่เป็นเด็กและครอบครัวของตนเองในปัจจุบันเป็นตัวเอื้อสำหรับความชำนาญการ เนื่องจากช่วยให้พูดคุยกับพ่อแม่และดูแลเด็กได้อย่างเข้าใจ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มารับบริการ แต่สำหรับผู้มีภูมิหลังและ

ประสบการณ์สังคมที่ไม่ราบรื่น การผ่านความทุกข์ยากก็กลายเป็นเหตุหนึ่งที่จะช่วยให้การรับมือกับปัญหาในงานได้ดีขึ้นเช่นกัน และปัจจัยสุดท้าย เจตคติต่องาน ปัจจัยสุดท้ายนี้ พบว่า ประมาณร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่ามีผลต่อกิจกรรมที่ใช้ในการทำงาน และการที่จะมีเจตคติเช่นใดนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะส่วนตัว และวิธีที่เรามองสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกับความสนใจส่วนตัว ส่วนที่ตรงกัน คือ ครูชำนาญการมีความเต็มใจและความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นซึ่งส่งผลให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการทำงาน และถือเป็นส่วนหนึ่งของการเพิ่มความชำนาญการตามลำดับ และเรื่องที่สาม เป็นความคิดเห็นของกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ของสหรัฐอเมริกาที่เข้ามาทำข่าวการจัดอนุบาลศึกษาของฟินแลนด์ ซึ่งประเด็นสำคัญของการเสนอข่าว คือ ในชั้นอนุบาลการจัดการเรียนรู้เป็นแบบการเล่นเป็นสำคัญ (play-based learning) แต่จากการศึกษาสมรรถนะของเด็กโตไม่พบว่าเด็กมีความสามารถในการเรียนด้อยลง นอกจากนี้จากผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดยังพบว่า ฟินแลนด์เป็นประเทศหนึ่งที่ประชาชนมีอัตราการอ่านออกเขียนได้สูงที่สุดในโลก แต่ถึงกระนั้นไม่ได้หมายความว่าโรงเรียนอนุบาลจะไม่สอนการอ่าน ครูจะสอนการอ่านหากพิจารณาแล้วว่าเหมาะสมกับเด็กหลังจากที่ได้คุยกับผู้ปกครองของเด็กแต่ละคนเพื่อสร้างแผนการเรียนรู้ของเด็กคนนั้นแล้ว (Erbenraut, 2015 cited in www.huffingtonpost.com)

2.2 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาขั้นพื้นฐานของฟินแลนด์เป็นการศึกษาให้เปล่าจำนวน 9 ปี จัดสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีอายุระหว่าง 7-16 ปีโดยประมาณ และอาจเรียนต่ออีก 1 ปี หากมีความต้องการ ในหัวข้อนี้จะได้สรุปภาพคร่าวของการจัดการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (<http://www.infopankki.fi/>; <http://www.minedu.fi/> ; <http://www.oph.fi/>)

2.2.1 ลักษณะทั่วไป

โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเรียกว่าเป็นโรงเรียนแบบประสม (comprehensive school) ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาระดับประถมศึกษา (alakoulu) ร่วมกับมัธยมศึกษา (yläkoulu) โดยประถมศึกษาเริ่มจากเกรด 1-6 ขณะที่มัธยมศึกษาเริ่มจากเกรด 7-9 เป้าหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การสนับสนุนให้ผู้เรียนเติบโตเป็นมนุษย์และเป็นพลเมืองที่มีจริยธรรมพร้อมรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับชีวิต หลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ โรงเรียนมีมาตรฐานระดับสูงรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศ

ด้วยเหตุดังกล่าวโรงเรียนทุกโรงเรียนในฟินแลนด์จะจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ และสาระหลักของสาระวิชาแตกต่างกัน การจบการศึกษาตามหลักสูตรจะไม่ได้วุฒิบัตรใดๆ แต่การจบจากโรงเรียนสามารถทำให้เข้าศึกษาต่อในการศึกษาระดับสูงขึ้น ทั้งนี้ ผู้เรียนที่จบการศึกษา 9 ปีแล้ว สามารถศึกษาต่ออีก 1 ปี ตามสมัครใจ เพื่อช่วยและกระตุ้นให้ตนเองสามารถศึกษาต่อในการศึกษาขั้นสูงต่อไปได้สะดวกขึ้น (<http://www.oph.fi/>)

2.2.2 การเข้าโรงเรียน

ในการเริ่มต้นเข้าศึกษาในปีแรก โรงเรียนจะไม่คัดเลือกผู้เรียน แต่ผู้เรียนจะถูกจัดสรรให้ไปเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน แต่ก็อาจมีบางครอบครัวที่สามารถเลือกโรงเรียนได้โดยมีเงื่อนไขที่เข้มงวด เด็กจะต้องเข้าเรียนโดยผู้ปกครองนำมา ซึ่งเทศบาลจะยื่นหนังสือแจ้งเรื่องการเข้าศึกษาภาคบังคับไปยังผู้ปกครองในช่วงเริ่มต้นของแต่ละปี ข้อมูลที่ยื่นคือรายชื่อโรงเรียนในท้องถิ่นที่ปกติแล้วจะอยู่ใกล้บ้านที่สุด พ่อแม่สามารถเลือกส่งลูกไปยังโรงเรียนอื่นที่นอกเหนือโรงเรียนใกล้บ้านได้แต่ก็เป็นไปได้ยาก ส่วนใหญ่พ่อแม่จะสมัครให้ลูกไปเรียนที่โรงเรียนด้วยตนเอง แต่บางเทศบาลสามารถสมัครเรียนให้ลูกทาง online ได้ ช่วงเวลาการรับสมัครจะอยู่ในช่วงเริ่มต้นของปี ปกติแล้วคือเดือนมกราคม

นอกจากเด็กสามารถจะสมัครเข้าเรียนในโรงเรียนกระแสหลักแล้ว พ่อแมียังสามารถนำเด็กไปเข้าโรงเรียนเฉพาะทางซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นโรงเรียนเอกชน โรงเรียนเหล่านั้นอาจจัดสอนพิเศษในวิชาเฉพาะเหล่านั้น เช่น ศิลปะ ดนตรี กีฬา ภาษา โรงเรียนนานาชาติซึ่งมีอยู่จำนวนมากในเมืองใหญ่ซึ่งจัดสอนด้วยภาษาต่างประเทศ และโรงเรียนที่ใช้กลยุทธ์เฉพาะอย่างในการจัดการเรียนการสอน

2.2.3 การบริการแบบให้เปล่า

การศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐเป็นการศึกษาแบบให้เปล่า ที่รวมถึงตำรา สื่อการเรียน เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการเรียน รวมทั้งอาหารกลางวัน นอกไปจากนั้นยังมีบริการสุขภาพและสงเคราะห์แบบให้เปล่าด้วยเช่นกัน เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าถึงการแนะแนว การสนับสนุนในการเรียนรู้ และการทำงานต่างๆ รวมไปถึงความต้องการอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น 1 ปีการศึกษาจะมีวันทำงาน 190 วัน เริ่มจากกลางเดือนสิงหาคมและสิ้นสุดในต้นเดือนมิถุนายน วันหยุดภาคฤดูร้อนประมาณ 60 วัน เครือข่ายของโรงเรียนแบบประสมครอบคลุมไปทั่วประเทศ การจัดการศึกษาสามารถจัดได้ในโรงเรียนข้างๆ หรือสถานที่ที่เหมาะสม ซึ่งทำให้เด็กใช้เวลาเดินทางสั้นมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ปกติแล้วภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะเป็นภาษาฟินนิชหรือสวีดิช แต่ก็พบว่าผู้เรียนประมาณร้อยละ 5 ที่มีภูมิหลังเป็นครอบครัวอพยพที่มีภาษาแม่เป็นภาษาอื่นๆ ซึ่งทางโรงเรียนต้องหาวิธีการสนับสนุนทุกทางเพื่อให้สามารถเรียนในโรงเรียนได้

2.2.4 ครูมีคุณภาพสูง

การศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นแบ่งเป็นเกรดหรือชั้น เกรด 1-6 ปกติแล้วจะสอนโดยครูประจำชั้นตั้งแต่เกรด 7-9 จะสอนโดยครูเฉพาะวิชา ครูจะต้องเลือกวิธีสอนที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งในหลักสูตรแกนกลางนั้นจะมีการชี้แนะการเลือกวิธีสอน สำหรับวัสดุการเรียนรู้ต่างๆ นั้นส่วนใหญ่จะผลิตจากบริษัทผู้ผลิตสื่อ โรงเรียนและครูตัดสินใจว่าจะใช้สื่ออะไรและตำราใด ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกันกับการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2.2.5 การบริหารจัดการ และการเงิน

ปกติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายที่จะบริหารจัดการโรงเรียนในเขตรับผิดชอบของตนให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดของประเทศโดยปรับให้คล่องตัวตามบริบทของท้องถิ่น แต่หากเป็นเอกชนซึ่งต้องการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานผู้จัดจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐ แต่ก็ต้องดำเนินการภายใต้หลักสูตรแกนกลางเดียวกัน สำหรับเรื่องของงบประมาณสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกเป็น 2 ส่วน คือ จากรัฐบาลกลางและจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยที่รัฐบาลกลางจะโอนยอดงบประมาณที่จัดสรรแล้วมายังท้องถิ่น ซึ่งการโอนเงินนี้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกระทรวงการคลัง ผู้จัดการศึกษาในโรงเรียนจะมีหน้าที่ตัดสินใจในการใช้งบประมาณกลางที่ได้จากรัฐ งบประมาณอีกส่วนที่ยังไม่ได้รับการจัดสรร เช่น งบสนับสนุนสำหรับเด็กที่มาจากครอบครัวผู้อพยพ เงินส่วนนี้กระทรวงการศึกษาและวัฒนธรรมจะจัดสรรให้ นอกจากนี้กระทรวงการศึกษาและวัฒนธรรมยังจัดการระดมทุนสำหรับผู้ให้บริการการศึกษาเอกชน และการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดในต่างประเทศด้วย

2.2.6 การจบการศึกษาและการศึกษาต่อ

เมื่อสิ้นสุดการศึกษาในแต่ละปี เด็กจะได้รับเกรดแบบประมาณค่า 10-4 เกรด 10-9 หมายถึง น่าพอใจมาก 8-7 หมายถึง ดี 6 หมายถึง พอใจ 5 หมายถึง ผ่าน 4 หมายถึง ตกหรืออ่อน แต่ปกติแล้วเกรด 5 เป็นขั้นต่ำสุดของเกรดที่ให้ผ่าน สำหรับเด็กที่จบเกรด 9 แล้วก็จะได้รับเกรดพิมพ์ไว้ด้านล่างของใบวุฒิบัตรพร้อมคำอธิบาย เด็กสามารถนำไปจบการศึกษานี้ไปสมัครเข้าศึกษาต่อในการศึกษาระดับที่สูงขึ้นทั้งที่เป็นสายสามัญและสายอาชีพหรือเข้าสู่การทำงานโดยตรง

มีนัยการศึกษาจากหลายประเทศสนใจการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของฟินแลนด์ เนื่องจากมีลักษณะที่ต่างไปจากประเทศอื่น เช่น ในระดับประถมศึกษา การจัดการเรียนรู้จะเน้นไปที่การเล่น ดังนั้น กิจกรรมในโรงเรียนจึงเป็นฐานการเล่นที่เป็นการปั้นหรืองานศิลปะสร้างสรรค์มากกว่าจะเป็นการเรียนอ่านเขียน โดยการเล่นนี้เองที่ครูจะเชื่อมโยงเข้ากับการเรียนรู้ Korpela (2011 cited in finland.fi/life-society) ได้ศึกษากิจกรรม 1 วันภายในโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้น (เด็กอายุ 7-13 ปี) พบลักษณะดังนี้

(1) เปิดมิติสังคม แสงสว่าง และพื้นที่

ในโรงเรียนเด็กจะเรียกชื่อจริงของครู และเล่นกันในพื้นที่ที่มีแสงสว่าง วัสดุต่างๆ เต็มไปด้วยสีสัน ต่างไปจากชั้นเรียนปกติ ชั้นเรียนจะมีมุมปฏิบัติการสำหรับเด็กได้ทดลองฝึก ปะ ตัด ปั่น ดนตรี ละคร วิทยาศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการเคลื่อนไหวร่างกายและมุมหนังสือ

(2) เรียนอย่างกระฉับกระเฉง

ในชั้นเรียนเด็กจะเรียนบทเรียนบางส่วนมาจากที่บ้าน สำหรับบทเรียนที่สอนกันที่โรงเรียน ได้แก่ ภาษา คณิตศาสตร์ และวิชาอื่นๆ โดยเด็กจะตั้งเป้าหมายการเรียนแต่ละสัปดาห์ของตนกับครู และเลือกงานที่ต้องทำตามระดับความเร็วของตนเอง บางกลุ่มจะเรียนรู้ด้วยกันผ่านการปฏิบัติการในเรื่องที่ตนสนใจ ในชั้นเรียนจะไม่มีเวลาที่จัดไว้ให้ท่องจำ เด็กจะเดินไปรอบๆ ห้อง เก็บข้อมูลข่าวสาร ถามคำถามครู ร่วมมือกับเพื่อนคนอื่นๆ และอาจพักผ่อนบนโซฟาได้เป็นระยะ

บรรยากาศในชั้นเรียนกระฉับกระเฉง ครูจะไม่ใช้อำนาจแต่ก็ไม่ปล่อยให้ชั้นเรียนไร้ระเบียบ

(3) เรียนรู้ผ่านการกระทำ

แต่ละบทเรียนจะจัดเวลาไว้ให้ประมาณ 90 นาที ใน 30 นาทีแรก เด็กจะออกไปเล่นในสนามไม่ว่าอากาศจะเป็นอย่างไร โดยเล่นกีฬาตามฤดูกาล บางโรงเรียนจะมีกลุ่มผู้เรียนแบบคละชั้น ในแต่ละกลุ่มจะมีการยอมรับความแตกต่างระหว่างวัย และไม่มี การเปรียบเทียบผลการเรียน

(4) มองโลกกว้าง

หลักสูตรการเรียนที่ออกแบบไว้ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการทำงานบ้าน นั้นหมายความว่า เด็กจะรู้จักงานบ้านตั้งแต่เริ่มต้นเรียนหนังสือ โดยผลัดเปลี่ยนการทำงานเป็นกลุ่ม งานบ้าน ในที่นี้นอกจากงานในบ้านแล้ว ยังหมายถึงการดูแลสิ่งแวดล้อม พืชผัก ขยะ การใช้ของซ้ำ สวนหรือ ที่เลี้ยงสัตว์น้ำ ภายใต้การสนับสนุน และช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่คนอื่นๆ ที่ไม่ใช่ครู ซึ่งถือว่าต้องมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ในแต่ละปีผู้เรียนแต่ละคนจะต้องมีหัวเรื่องสำหรับศึกษาของตนเอง หัวเรื่องอาจ เป็นสหวิทยาการหรือเจาะลึกลงไปในสาระวิชาก็ได้ โดยในแต่ละปีเด็กแต่ละคนจะมีหัวเรื่องในการ เรียนรู้ต่างกันออกไป

(5) บริการอาหาร

อาหารในโรงเรียนเป็นการบริการให้เปล่า โดยจะมีอาหารแบ่ง เนื้อ พร้อมกับ สลัดผัก ขนมปังและนม สำหรับปริมาณอาหารของเด็กแต่ละวัยจะแตกต่างกันออกไปตามความต้องการ ที่ควรได้รับ หรือตามเงื่อนไขด้านสุขภาพหรือศาสนา

(6) จัดเวลาสนุก

ปกติโรงเรียนจะเลิกประมาณบ่าย 2 โมง แต่พ่อแม่ชาวฟินแลนด์นั้น มักจะทำงานเต็มเวลาทั้งคู่ และเด็กก็ไม่อยากถูกทิ้งไว้ที่บ้านคนเดียว ด้วยเหตุนี้ในท้องถิ่นจึงจัดให้มี สนามเด็กเล่นที่ใกล้โรงเรียนและสามารถเดินทางได้โดยสะดวก สนามเด็กเล่นของเด็กจะเป็น บริเวณพักผ่อนขนาดใหญ่ มีทั้งส่วนที่เป็นสนามเล่นและส่วนที่มีอุปกรณ์สำหรับเล่นเกมต่างๆ โรงเรียนจะเข้ามาช่วยจัดกิจกรรมนันทนาการหรือกลุ่มสนใจสำหรับเด็กและขายอาหารว่างราคาถูก สำหรับเด็กที่ต้องการ ในสนามจะมีผู้ดูแลความปลอดภัย ส่วนการเล่นในสนามนั้นไม่เสียค่าใช้จ่าย หลังจาก 4 โมงเย็นไปแล้วสนามเด็กเล่นจะเปิดปิดเป็นระยะเพื่อให้พ่อแม่มารับเด็ก

ในปี ค.ศ. 2013 Huizenga (2013) ได้ศึกษาบรรยากาศระดับมัธยมศึกษา ในฟินแลนด์ และใช้การสังเกตร่วมกับการพูดคุยกับนักศึกษา ชั่วโมงเรียนจะเริ่มเวลา 8.15 น. ในตอนเช้า และเรียนสัปดาห์ละ 5 วัน ปกติแล้วผู้เรียนจะเรียนคณิตศาสตร์และภาษาต่างประเทศ 1-2 ภาษา และอาจมีโอกาสได้เรียนสังคมศึกษาด้วย พลศึกษาจัดเป็นวิชาบังคับที่ต้องลง 2 วิชา ในปีแรก ต่อมาจะเป็นวิชาเลือก ครูจะกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเรียนรู้และทำทายกันและกัน ระหว่างวิชาแต่ละวิชาเด็กจะมีช่วงเวลาพักที่นานกว่าและสามารถไม่เข้าชั้นเรียนที่ไม่อยากเรียน โดยจะนั่งคุยและเล่นกับเพื่อนเพื่อรอเรียนวิชาถัดไปด้วยทำที่ผ่อนคลาย

วันหนึ่งๆ เด็กอาจเรียนได้มากถึง 4-5 วิชา แต่ก็ขึ้นอยู่กับทางเลือกของเด็กเองว่าต้องการจะเรียนอะไรอย่างไร และหากเรียนไปแล้วสอบ แต่ผลสอบออกมาไม่น่าพอใจคือไม่ได้แสดงถึงความก้าวหน้าก็สามารถลงสอบใหม่ได้ สำหรับในเรื่องการบ้านนั้น พบว่าขึ้นอยู่กับวิชา แต่ก็ขึ้นอยู่กับเด็กว่าจะใช้เวลาานเท่าใดในการทำบ้าน ทั้งหมดนี้ดูเหมือนว่าโรงเรียนจะไม่มีกฎระเบียบใดๆ แต่เมื่อถามผู้เรียนกลับได้รับคำตอบว่าโรงเรียนเรามีกฎแน่ๆ แต่ยังไม่เคยเห็น เท่าที่ใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนรู้สึกพึงพอใจ หากมีเรื่องอะไรเกิดขึ้นผู้เรียนสามารถเข้าไปคุยกับครูหรือครูใหญ่ได้ ปกติแล้วผู้เรียนและครู ผู้เรียนกับผู้เรียนจะยอมรับนับถือกัน ทำงานและเรียนรู้ไปด้วยกัน

โรงเรียนให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนมาก และผู้เรียนก็มีทักษะทางคอมพิวเตอร์ในระดับสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Jarvinen; Karsikas, & Hintikka (2007) ที่ศึกษาพบว่า การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนของฟินแลนด์กระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นนวัตกร เรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าไปในกระบวนการของการเกิดเทคโนโลยี โดยเรียนรู้แบบโครงการ เริ่มจากการออกแบบ ผลิต และใช้ ผลที่เกิดขึ้น คือ (1) มีต้นแบบที่แปลกใหม่และสร้างสรรค์ (2) ประยุกต์เพื่อตอบสนองความต้องการที่จะใช้ในชีวิตประจำวัน (3) ใช้ในการแข่งขัน และ (4) เป็นสิ่งประดับหรือเพื่อความสนุก

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่คิดว่าผู้ปกครองจะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการตัดสินใจของตน ผู้เรียนสามารถเลือกได้ว่าตนต้องการอะไรในอนาคต ในทางตรงข้ามผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนโดยทำงานร่วมกับครูและผู้บริหาร ผู้บริหารและครูก็จะมาพูดคุยหรือติดต่อกับผู้เรียนอีกต่อหนึ่ง ซึ่งโดยทั่วไปพบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนเป็นไปในเชิงบวก แม้ว่าครูและพ่อแม่จะไม่แสดงความคาดหวังในตัวของผู้เรียนชัดเจน แต่ผู้เรียนรับรู้ได้ว่าทั้งครูและพ่อแม่คาดหวังในตัวผู้เรียนระดับสูง และผู้เรียนเองก็มีแรงจูงใจภายในที่จะแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความคาดหวังระดับสูงเช่นกัน

เรื่องสุดท้ายซึ่งเป็นเรื่องของพฤติกรรมเสี่ยง โดยเฉพาะในเรื่องสิ่งเสพติด แอลกอฮอล์ และเพศ เนื่องจากผู้เรียนอยู่ในวัยรุ่น ซึ่งจากคำตอบ พบว่า ในโรงเรียนจะไม่พบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงด้วยเหตุที่มีการศึกษาถึงการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงเหล่านี้ในโรงเรียน แต่เมื่อเด็กพ้นออกไปจากโรงเรียนก็ยังพบได้บ้างว่ามีเด็กบางคนมีพฤติกรรมเสี่ยง สิ่งที่ไม่พบเลยทั้งในและนอกโรงเรียนที่จัดการศึกษาภาคบังคับ คือ การรังแกกันระหว่างผู้เรียน เพราะถือเป็นพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับ แต่อาจพบบ้างในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและการจัดการเรียนรู้

ตอนนี้ เป็นการนำเสนอหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและการจัดการเรียนรู้ก่อนการปรับหลักสูตรและหลังการปรับหลักสูตร ซึ่งจะประกาศใช้ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2016

3.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนการปรับหลักสูตร

สำหรับฟินแลนด์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับระบบการศึกษาของประเทศ เนื่องจากใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนและบริหารจัดการการศึกษาและแนะแนวการเรียนการสอนในระดับพื้นฐานที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Vitkka & Hurmerinta, 2011) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศจะเกิดขึ้นและตั้งมั่นอยู่ไม่ได้หากโรงเรียนไม่มั่นคง และไม่สามารถนำหลักสูตรแกนกลางที่ออกแบบไว้ไปสู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ในการพัฒนาหลักสูตรทุกครั้งนอกจากจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทั่วไปของหลักสูตรแล้ว สิ่งที่ต้องทำให้แข็งแกร่งขึ้นเรื่อยๆ คือ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการแนะแนวหลักสูตร ระบบการพัฒนาหลักสูตรของฟินแลนด์มีฐานอยู่บนแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ (1) บริหารจัดการโดยมุ่งเป้าหมายที่ระบุไว้ในกฎหมายและในหลักสูตรแกนกลางของประเทศ (2) ให้ความสำคัญต่อตัวขององค์กรส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา โดยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและเอกสารหลักสูตรระดับท้องถิ่น และ (3) ใช้ครูในฐานะผู้ชำนาญการที่มีคุณค่าด้านพัฒนาหลักสูตรฐานโรงเรียนในฐานะเป็นแหล่งของกลวิธีที่หลากหลายของการทำงานโรงเรียน (The Finnish National Board of Education, 2011) จากฐานคิดดังกล่าวจึงทำให้หลักสูตรแกนกลางมีบทบาท 2 แบบ โดยแห่งหนึ่งเป็นเอกสารสำหรับการบริหารและอำนวยความสะดวก ส่วนในอีกแห่งหนึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับครูในการพัฒนากลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ของตน

ระบบอำนวยความสะดวกการศึกษาขั้นพื้นฐานถือเป็นพื้นฐานของพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากเป็นเครื่องมือในการกระจายการปฏิบัติ และเชื่อมโยงการปฏิบัติในระดับต่างๆ เข้าด้วยกัน และเชื่อมโยงเข้ากับการฝึกหัดครู ทรัพยากรทางการศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น และการสอนและการศึกษาในโรงเรียน หลักสูตรแกนกลางเดิมได้กำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนเนื้อหาแยกเป็นรายวิชา จำนวน 18 รายวิชา

คุณภาพของหลักสูตรแกนกลางเห็นได้ชัดจากผลการทดสอบนานาชาติของผู้เรียนในผลการสอบ PISA ตั้งแต่เริ่มต้นเมื่อปี ค.ศ. 2000 ผู้เรียนจากฟินแลนด์มีคะแนนเฉลี่ยสูงเป็นอันดับ 1 ในบรรดาประเทศที่เข้าสอบ และได้ครองอันดับ 1 ต่อมาอีก 2 ครั้ง ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เกิดขึ้น ฟินแลนด์เริ่มให้ความสนใจต่อการปรับหลักสูตร เหตุผลหลักของการปรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของฟินแลนด์ คือ โลกกำลังเปลี่ยนแปลงและทุกอย่างที่เปลี่ยนแปลงล้วนเชื่อมโยงกับโรงเรียน ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะและการตั้งคำถามถึงความหมายของสิ่งที่ต้องร่วมมือกันทำในอนาคตโดยใช้ความรู้ข้ามศาสตร์แบบสหวิทยาการ จึงกลายมาเป็นกรอบแนวคิดในการปรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งใหม่ (Halinen, 2014)

3.1.2 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับปรับปรุง

เมื่อปี ค.ศ. 2014 คณะกรรมการการศึกษาแห่งฟินแลนด์ได้พัฒนาหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งล่าสุด โดยพัฒนามาจากหลักสูตรแกนกลางหลายฉบับ และพร้อมที่จะนำสู่การปฏิบัติในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2016 หลักสูตรฉบับใหม่นี้เน้นไปยังความสุขใจ

ในการเรียนรู้และบทบาทที่กระตือรือร้นของผู้เรียน การสอนเนื้อหาวิชายังไม่ได้ยกเลิกแต่มีการเปลี่ยนแปลงบางประการในวัตถุประสงค์ เนื้อหาหลัก กลวิธีจัดการเรียนการสอน หลักการประเมินผู้เรียน การศึกษาพิเศษ การแนะแนว รวมถึงการจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ โดยมีประเด็นหลักที่น่าสนใจ ดังนี้

(1) ภูมิหลังของการปรับหลักสูตร

ความก้าวหน้าของโรงเรียนและการมีสิ่งแวดล้อมแบบเปิด ก่อให้เกิดความจำเป็นที่ต้องปรับแนวคิดของหลักสูตรเสียใหม่ เป้าประสงค์แบบกว้างของหลักสูตรจะเป็นการประกันการศึกษาทั้งระบบของฟินแลนด์ว่ามีคุณภาพ และเปิดโอกาสในการเรียนรู้ได้เท่าเทียมกันทั่วทั้งประเทศ (Sahlberg, 2015)

ในการปรับหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นลักษณะเด่นคือมอบอำนาจหน้าที่การตัดสินใจให้กับระดับท้องถิ่น รูปแบบนี้จะยอมให้ครูและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่มเข้ามาร่วมในกระบวนการของการปรับปรุงหลักสูตร (Halinan, Hopala & Jaaskelainen, 2013) ลักษณะสำคัญในการปรับเปลี่ยนหลักสูตร ประกอบด้วย (1) นำโครงสร้าง วัตถุประสงค์ ชั่วโมงเรียน หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น แนวคิดในการเรียนรู้ การสนับสนุนการเรียนรู้ และวิชาต่างๆ ที่สอนในการศึกษาขั้นพื้นฐานมาพิจารณา (2) นำเอกสารหลักสูตรแกนกลางหลายฉบับมาพิจารณาคบคู่กัน และขณะเดียวกันก็ให้เทศบาลและโรงเรียนในพื้นที่นำเอาหลักสูตรท้องถิ่นทั้งหมดมาพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และ (3) กำหนดกลุ่มทำงานแต่ละกลุ่ม ประกอบด้วย นักบริหารการศึกษา นักวิจัย และครู การเตรียมพัฒนาหลักสูตรเป็นการทำงานแบบปฏิสัมพันธ์ กล่าวคือ นักการศึกษาทั้งหมดทุกระดับจะต้องป้อนข้อมูลให้แก่กันและกัน และกระตุ้นให้หน้าผู้เรียนและผู้ปกครองเข้ามาร่วมในกระบวนการด้วย (OPS 2016 – Renewal of the core curriculum for pre-primary and basic education www.oph.fi) ซึ่งกระบวนการเช่นนี้ถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ธรรมดาเมื่อเปรียบเทียบกับการพัฒนาหลักสูตรของประเทศอื่นๆ (Sahlberg, 2015)

(2) เป้าหมายที่เป็นอุดมคติและวัตถุประสงค์ของการปรับหลักสูตร

หลักสูตรแกนกลางของฟินแลนด์ได้กำหนดเป้าหมายสูงสุดที่เป็นอุดมคติของหลักสูตรไว้ดังนี้ (1) ต้องมีการร่วมมือกันระหว่างพ่อแม่เพื่อสนับสนุนเงื่อนไขที่จำเป็นของการศึกษา สุขภาพ ความปลอดภัยและสุขภาวะ (2) การศึกษาต้องมุ่งไปที่การแสวงหาความจริง ความเป็นมนุษย์และความยุติธรรม การรู้จักสิทธิ รับผิดชอบต่อการเลือกและการกระทำของตนเอง (3) บริการผู้เรียนมุ่งเน้นไปยังสุขภาวะภายใต้สิ่งแวดล้อมทางการศึกษา โดยระบุปัญหาและวิธีการช่วยเหลือปัญหาในการเรียนรู้และปัญหาอื่นๆ ของผู้เรียนตั้งแต่ต้น (4) ผู้เรียนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนสุขภาวะของชุมชนที่ตนเองทำงานและใช้ชีวิตอยู่ และ (5) สร้างความนับถือตนเองให้ผู้เรียนในระดับเข้มข้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงเอกลักษณ์เฉพาะตน

สำหรับวัตถุประสงค์ของการปรับหลักสูตรประกอบด้วย (1) สร้างจุดแข็งให้แก่การศึกษาขั้นปฐมวัยและขั้นพื้นฐาน และพัฒนาหลักสูตรทั้งคู่ให้ตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป (2) กำหนดค่านิยมและหลักการทางการศึกษาเพื่อที่จะได้เป็นฐานสนับสนุนการเจริญเติบโตของผู้เรียนให้มีความถนัดหลากหลาย สร้างความแข็งแกร่งให้กับเอกลักษณ์ และใช้วิธีการปฏิสัมพันธ์เพื่อสนับสนุนพัฒนาการที่ยั่งยืน (3) ระบุวัตถุประสงค์ที่มีฐานบนสมรรถนะที่ต้องการในอนาคต สร้างความเข้มข้นในการร่วมกันระหว่างวิชาต่างๆ (4) สร้างความแข็งแกร่งให้กับเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและสิ่งแวดล้อมของการปฏิสัมพันธ์ (5) จัดเนื้อหาการศึกษาให้มีโครงสร้างเพื่อมุ่งเน้นในสาระสำคัญ (6) สนับสนุนการพัฒนากลยุทธ์ที่ท้องถิ่น (7) กระตุ้นให้ผู้จัดการศึกษาบูรณาการงานเข้ากับหลักสูตรด้วยพัฒนาการเชิงกลยุทธ์ (8) สร้างสรรค์เว็บเพจที่ยืดหยุ่นเพื่อเป็นเครื่องมือหลักสูตรสำหรับโรงเรียนและผู้จัดการศึกษา

(3) ความรู้และสมรรถนะที่มุ่งพัฒนา

หลักสูตรแกนกลางมีฐานอยู่บนแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้ต้องเป็นประสบการณ์ทางอารมณ์เชิงบวก การทำงานร่วมกันและการปฏิสัมพันธ์กันเท่าๆ กับการมีกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ ดังนั้น ความรู้และสมรรถนะที่มุ่งพัฒนาจึงต้องปรับเปลี่ยน ประการแรกเป็นความรู้ที่ได้มาจากเนื้อหาวิชาซึ่งสัดส่วนของวิชาถูกปรับใหม่ เนื้อหาของแต่ละวิชาจะถูกลดลงก่อนปรับปรุงหลักสูตรนั้นวิชาต่างๆ ที่ผู้เรียนต้องเรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐานรวม 18 วิชา โดยแยกเรียนเป็นรายวิชา ได้แก่ กลุ่มแรก ภาษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ 6 วิชา กลุ่มสอง สังคมศาสตร์ จริยศึกษา วิทยาศาสตร์สุขภาพ ศิลปะแขนงต่างๆ คหกรรมศาสตร์ และวิชาเลือก รวม 12 วิชา แต่หลังการปรับหลักสูตรเนื้อหาของแต่ละวิชาจะถูกปรับให้กว้างและครอบคลุม ซึ่งทำให้การจัดการเรียนรู้ต้องสอนเป็นแบบโมดูลสหวิชาแทนที่จะแยกเรียนเป็นรายวิชา (Sahlberg, 2015 retrieved from <http://theconversation.com/>) และประการที่สอง จุดเน้นของการเรียนการสอนมุ่งไปยังสมรรถนะที่ต้องพัฒนา 7 ด้าน (Schaffhauser, 2015 retrieved from thejournal.com) ประกอบด้วย (1) การคิดและการเรียนรู้ที่จะเรียน (learning to learn) การเรียนรู้ที่จะเรียนนี้หมายถึงความสามารถที่จะติดตามและยืนกรานในการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ของตนเอง รวมไปถึงการบริหารจัดการเวลาตนเองและกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถือเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (2) การดูแลตนเอง การจัดการกิจกรรมประจำวันและความปลอดภัย (3) การรู้ทันวัฒนธรรม การปฏิสัมพันธ์และการแสดงออก (4) การรู้ทันสื่อที่ใช้ในการสื่อสารหลากหลาย (multiliteracy) ซึ่งเป็นความสามารถในการระบุ ตีความ สร้างสรรค์ ประเมิน และสื่อสารความหมายที่ส่งผ่านการเขียน การพูด และสื่อที่มีรูปแบบหลากหลาย พร้อมกันนั้นก็ตระหนักถึงปัจจัยทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นกรอบของสื่ออื่นๆ เป้าหมายของการรู้ทันสื่อ คือ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสดงตนเองโดยใช้จุดแข็งที่ตนเองมีอยู่ (<http://www.igi-global.com/>) (5) สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (6) สมรรถนะที่ต้องการในโลกของงานและการเป็นผู้ประกอบการ และ (7) การเข้าไปมีส่วนร่วมและมีอิทธิพลในการสร้างสรรค์อนาคตที่ยั่งยืน

ภาพ 4.2 สมรรถนะทั้ง 7 ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปรับใหม่ของฟินแลนด์
แหล่งที่มา : jenniesnyder.co

โดยสรุปการปรับหลักสูตรครั้งนี้ วิชาที่ต้องเรียนในหลักสูตรเดิมยังคงอยู่แต่ขอบเขตที่แยกวิชาออกจากกันโดยเด็ดขาดลดน้อยลง ตรงกันข้ามกลับนำมาผสมผสานกันเพื่อการปฏิบัติงานมากขึ้น การเน้นการเรียนรู้ร่วมกับสมรรถนะจะนำไปพิจารณาออกแบบการสอน และถือเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลวิชา ถือเป็นวิธีใหม่ในการผสมผสานการเรียนการสอนแบบฐานวิชาเข้ากับฐานสมรรถนะ ที่น่าสนใจ คือ หลักสูตรแกนกลางไม่มีช่วงของระยะทดลองใช้ แต่ตรงกันข้ามกลับเปิดอิสระให้กับองค์กรส่วนท้องถิ่นได้นำลงไปจัดการศึกษา ซึ่งอาจจะพัฒนากลวิธีเชิงนวัตกรรมสำหรับการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติแตกต่างกันไปตามบริบท

(1) โรงเรียนมัธยมแบบผสมสำหรับอนาคต

อีกประเด็นหนึ่งที่ได้รับการปรับใหม่ควบคู่กับหลักสูตรคือ โรงเรียนมัธยมแบบผสม ในโรงเรียนจะมีนักวิจัย นักการศึกษา ครูใหญ่ และครูทำงานร่วมกัน เพื่อหาวิธีพัฒนาแรงจูงใจ และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี เพื่อตอบสนองแนวคิดนี้โรงเรียนในระยะต่อไปของฟินแลนด์ จึงเป็นโรงเรียนที่ (1) ออกแบบให้การบริหารจัดการจัดการเชื่อมโยงระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน กับภูมิหลังและประสบการณ์สังคม ถิ่นที่อยู่หรือเพศ (2) จัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการประกันคุณภาพการสอนระดับสูงของการศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต (3) พัฒนากลยุทธ์การแก้ปัญหาที่สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนตามความต้องการ (4) พัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีจริยธรรม เป็นที่ซึ่งผู้เรียนมีเสียงและทางเลือก และรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง

(5) พัฒนาการฝึกหัดครูแบบฐานวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อก่อรูปการศึกษาที่ต่อเนื่องร่วมกับพัฒนาการทางวิชาชีพของครู (6) สนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูตลอดชีวิต (7) พัฒนารูปแบบใหม่สำหรับการทำงาน และการใช้เวลาในการทำงานของครู (8) สนับสนุนการเตรียมผู้บริหาร และวางแผนสำหรับบุคลากรเพื่อสนับสนุนวิชาชีพที่ทำงานในโรงเรียน (Sahlberg, 2015)

(2) การจัดชั้นเรียน การออกแบบการเรียนรู้ และการประเมิน

ตามแนวคิดของหลักสูตร โรงเรียนจะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และชั้นเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เน้นไปยังบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุก เบิกบาน สนับสนุนให้ผู้เรียนมีอิสระและความคล่องตัวในการเรียนรู้และใช้ชีวิตในโรงเรียน วิชาสามัญที่ผู้เรียนต้องเรียนจะอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดสรรชั่วโมงเรียนจะกำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา ปี ค.ศ. 2012

การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนยังคงเน้นไปที่การร่วมมือแบบสหวิทยาการ และใช้กลยุทธ์การเรียนรู้แบบฐานปรากฏการณ์ (phenomenon – based learning approach) และสร้างเป็นโครงงาน ซึ่งครูหลายคนจะร่วมทำงานกับเด็กจำนวนหนึ่งไปพร้อมๆ กัน นอกจากนี้ในแต่ละปีทุกโรงเรียนจะต้องจัดคาบการศึกษา 1 คาบสำหรับผู้เรียน 1 คนที่ต้องศึกษาแบบเน้นไปยังปรากฏการณ์ หรือหัวข้อที่ผู้เรียนคนนั้นสนใจเป็นพิเศษ ผู้เรียนจะถูกคาดหวังให้เข้าร่วม

การศึกษาตั้งแต่กระบวนการวางแผน โดยความเห็นและความรู้ แนวคิดและวิธีการที่เกี่ยวข้องจะได้มาจากการเรียนวิชาต่างๆ ในโรงเรียน ส่วนจะศึกษาในหัวข้อใดและจะบูรณาการอย่างไรจะต้องตัดสินใจในระดับท้องถิ่นและโรงเรียน

การประเมินผลผู้เรียนเน้นการประเมินผลแบบก้าวหน้า (formative assessment) โดยต้องพัฒนา

การประเมินสำหรับการเรียนรู้และการประเมินในฐานะการเรียนรู้ ภาระงานของการประเมินเป็นไปเพื่อการกระตุ้นผู้เรียนและสนับสนุนการเรียนรู้ โดยช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและวิเคราะห์ความก้าวหน้าของตนเองไปทีละน้อย และรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยที่นักการศึกษาของฟินแลนด์เชื่อว่าความสามารถในการเรียนรู้เป็นทักษะที่จะต้องพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบและเป็นความสามารถที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิต มีเหตุผลสำคัญ 3 ประการที่โรงเรียนฟินแลนด์ไม่ใช้แบบทดสอบมาตรฐานในการประเมินผู้เรียน ข้อแรก การประเมินนั้นได้ระบุไว้ชัดเจนแล้วในเอกสารหลักสูตรแกนนำว่า นโยบายการประเมินมุ่งไปที่การเรียนรู้และการสร้างสรรค์ส่วนตนของผู้เรียน ความก้าวหน้าและความเจริญเติบโตของผู้เรียนจะเปรียบเทียบกับตนเองมากกว่าจะอ้างอิงกับตัวบ่งชี้ภายนอก ข้อสอง การศึกษาให้ความสำคัญกับหลักสูตร การสอน และการเรียนมากกว่าการทดสอบ ซึ่งความสำคัญ

ดังกล่าวเป็นกลไกการขับเคลื่อนการสอนเพื่อการปรับปรุงทั้งตัวผู้เรียนและตัวครู และข้อสาม สมรรถนะด้านวิชาการและสังคมของผู้เรียนถือเป็นความรับผิดชอบของโรงเรียนมิใช่ผู้ประเมินภายนอก ครูเป็นผู้ตัดสินที่ดีที่สุดว่าผู้เรียนของตนก้าวหน้าหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ หากมีการทดสอบระดับชาติ การทดสอบเองจะกลายเป็นข้อจำกัดหลักสูตรและการสอนให้มุ่งไปเพียงการทำข้อสอบ และอาจมีการปฏิบัติที่ไร้จริยธรรมเพื่อให้ผู้เรียนของตนเองสอบผ่าน นำไปสู่การแข่งขันกันระหว่างโรงเรียนและอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา (Sahlberg, 2011) ในหลักสูตรปรับปรุงใหม่ผู้เรียนจะได้รับการสนับสนุนให้ประเมินตนเองเพื่อจะได้เป็นผู้เรียนที่สามารถคิดแบบสะท้อนไตร่ตรอง ตระหนักถึงความก้าวหน้าด้านวิชาการและด้านสังคมของตนเอง จนกระทั่งสามารถพัฒนาทักษะในการเรียนรู้และความรู้เกี่ยวกับตนเองได้ การประเมินตนเองของผู้เรียนถือเป็นส่วนสำคัญของระบบการประเมิน นอกจากนี้แล้วผู้เรียนยังได้รับรายงานเพื่อส่งไปที่บ้านอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

เมื่อสิ้นสุดการเรียนการศึกษาภาคบังคับผู้เรียนจะได้รับประกาศนียบัตรจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีที่ 9 ซึ่งครูของผู้เรียนเป็นผู้บันทึกเกเรตนี้ตามแนวทางการประเมินทุกวิชาที่อยู่ในหลักสูตรแกนกลาง ประกาศนียบัตรจบการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญเพราะจะช่วยให้ผู้เรียนยื่นเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เลือกไว้ เป็นที่น่าสังเกตว่าฟินแลนด์ไม่มีการทดสอบระดับชาติในระหว่างที่เรียนอยู่ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนจะเข้ารับการทดสอบระดับชาติต่อเมื่อได้รับการทดสอบหลังจากจบมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียกว่า matriculation examination ไปแล้ว (www.teachers.org.uk/) จุดประสงค์ของการสอบนี้เป็นไปเพื่อดูว่าผู้เรียนมีความรู้และสมรรถนะตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือไม่ และบรรลุถึงระดับที่กำหนดไว้ตามเป้าประสงค์ของโรงเรียนหรือไม่ หากผู้เรียนผ่านการทดสอบนี้ก็สามารถสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ การทดสอบนี้จะจัดขึ้นที่โรงเรียน ปีละ 2 ครั้ง ในฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมดของประเทศ โดยมีช่วงเวลาสอบที่ตรงกัน (www.ylioppilastutkinto.fi/)

3.2 การจัดการเรียนรู้ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยทั่วไปการจัดการเรียนรู้ของชั้นเรียนในฟินแลนด์จัดได้ว่าเป็นแบบผู้เรียนเป็นสำคัญ มีจุดเน้นไปยังการกระตุ้นการคิด การทำงานร่วมกันในรูปโครงการ และเน้นการให้ผู้เรียนประเมินผลตนเองอย่างต่อเนื่อง (Matilanienims.mi.lt/educationmodelfinland) ในที่นี้ได้แยกการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ตอนแรก เป็นความสำเร็จของฟินแลนด์ที่ผ่านมา และตอนที่สองเป็นการวางแผนการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ในหลักสูตรที่ปรับใหม่

3.2.1 ความสำเร็จที่ผ่านมา

Faridi (2014) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในฟินแลนด์ และพบว่าความสำเร็จของการเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐานของฟินแลนด์ คือ สอนเป็นสุขเรียนเป็นสุข ทั้งนี้เห็นได้จาก (1) เน้นไปที่การเล่น โดยนักการศึกษาของฟินแลนด์มีความเชื่อว่าเด็กจะเรียนรู้ผ่านการเล่น จินตนาการ และการค้นพบตนเอง (2) ไม่มีการทดสอบมาตรฐาน แต่ในชั้นเรียนจะใช้

ครูชำนาญการวัด/ประเมินผลผู้เรียนและให้ผู้เรียนประเมินตนเอง (3) ความไว้วางใจ ตรงประเด็นนี้หมายถึง การกระจายอำนาจจากรัฐไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น ไปสู่โรงเรียน จากโรงเรียนไปสู่ครูและจากครู ไปสู่ผู้เรียน (4) โรงเรียนไม่แข่งกันเองเนื่องจากไม่มีการประเมินเพื่อจัดอันดับโรงเรียน จึงไม่ต้องพะวง เรื่องการจัดอันดับ แต่มีความเชื่อว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนดี โดยสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ตามหนทางที่โรงเรียนเลือก (5) ให้คุณค่าของความเป็นส่วนตัวสูง ทุกๆ 45 นาที ผู้เรียนจะมีเวลาพักเป็น ส่วนตัว 15 นาที โดยเชื่อว่าสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียนจะประสบความสำเร็จที่สุดหากได้มีโอกาส ผ่อนคลายเพื่อกลับมาสนใจสิ่งที่เรียนใหม่ (6) น้อยกว่าคือมากกว่า ในข้อนี้หมายถึง ผู้เรียนจะไม่เข้าเรียน การศึกษาขั้นพื้นฐานจนกว่าจะอายุ 7 ปี และใช้เวลาไม่นานนักในการอยู่ในโรงเรียนแต่ละวัน (7) ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต ฟินแลนด์ตระหนักว่าครูที่มีความสุขจะเป็นครูที่ดี และครูที่ทำงานมากเกินไป อาจไม่ใช่ครูที่ทำงานได้มีคุณภาพสูง ดังนั้น ครูจึงมีชั่วโมงสอนประมาณ 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (8) ให้ คุณค่ากับมาตรฐานชาติ แม้จะให้อิสระกับโรงเรียนและครู แต่การทำงานทุกระดับจะต้องเป็นไปตาม มาตรฐานชาติ (9) ผู้เรียนจะได้รับการประเมินเป็นเกรดเมื่ออยู่เกรด 4 การประเมินผู้เรียนในชั้นเกรด 1-3 จะไม่มีเกรดแต่ให้ความสนใจต่อพัฒนาการด้านต่างๆ และการเรียนรู้ที่จะเรียน (10) สอนจริยธรรม ตั้งแต่ประถมศึกษาโดยไม่ถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนศาสนา (11) ให้ความสำคัญระดับสูง กับสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการร่วมมือร่วมใจกัน สิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียนถูก ออกแบบมาเพื่อให้สะดวกสำหรับการทำงานร่วมกัน มีพื้นที่ที่ใช้ร่วมกันแบบคละชั้น และครูมีพื้นที่ ร่วมสำหรับการพูดคุยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ (12) ครูเก่ง วิชาชีพครูในฟินแลนด์เป็นอาชีพ ที่ถือว่ามีความเกียรติและได้รับการยอมรับในระดับสูง ผู้เรียนที่เรียนได้ดีที่สุดเท่านั้นจึงจะได้รับการยอมรับให้ เข้ามาเรียนครู นอกจากมีคะแนนการทดสอบสูงแล้วยังต้องมีการสัมภาษณ์เพื่อดูความสนใจ บุคลิกภาพ และกลยุทธ์ต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนและการทำงาน มหาวิทยาลัยจะคัดเลือกผู้สมัครที่เหมาะสมที่สุด เพื่อเรียนรู้ กระบวนการเรียนจะเป็นแบบฐานวิจัย ครูจะต้องจบปริญญาโทและมีผลงานวิจัยตีพิมพ์ เผยแพร่

อีกส่วนหนึ่งซึ่งทำให้การจัดการเรียนรู้ของฟินแลนด์น่าสนใจในทัศนะของ นักการศึกษาแลกเปลี่ยนทุนฟูลไบรท์จากสหรัฐอเมริกา ได้แก่ (1) มีทางเลือกมากกว่าในการเรียนรู้ (2) มีเวลาพักผ่อนมากกว่าขณะอยู่ในโรงเรียน (3) ใช้เวลาวางแผนมากกว่าการสอน (4) มีครูไม่มาก แต่ครูให้ความสนใจและดูแลผู้เรียนสม่ำเสมอ (5) รับผิดชอบน้อยแต่ครูที่รับมีความเชื่อมั่นและสมรรถนะ ในวิชาชีพสูง (6) มีชั่วโมงเรียนน้อยและพักย่อยบ่อย (7) ทดสอบน้อยแต่เรียนรู้มาก (8) เนื้อหาน้อย แต่เรียนลึกซึ้ง (9) การบ้านน้อยแต่การเข้าไปมีส่วนร่วมมาก (10) ให้ความสนใจกับนักเรียนเป็น รายบุคคลระดับสูง และ (11) โครงสร้างไม่ซับซ้อน ให้ความวางใจและเชื่อใจกันในการทำงานระดับ สูง (Kelly, 2515)

โรงเรียนในฟินแลนด์ในเขตชนบทจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนผู้เรียน และครูน้อยแต่ต้องเปิดสอนครบชั้นและเป็นไปตามหลักสูตร การจัดการเรียนรู้อีกแบบหนึ่งที่ใช้กัน คือ การสอนแบบคละชั้น (multiclass) โดย Hyry-Beihammer & Hascher (2015) ได้ศึกษา

การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนของฟินแลนด์และออสเตรเลียด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์และเรื่องเล่าเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผลการศึกษา พบว่า ในการสอนแบบคละชั้นของฟินแลนด์จะเริ่มจาก (1) การจัดกลุ่มผู้เรียนและการเรียบเรียงวิชาที่จัดสอน บางวิชา เช่น วิทยาศาสตร์ ศาสนา และศิลปะจะจัดสอนแบบขั้นใหญ่ โดยใช้วิธีการสอนแบบเดียวกัน แต่สำหรับบางวิชาจะใช้การหมุนหลักสูตร เช่น วิชาภูมิศาสตร์ สอนแบบคละชั้นในเกรด 3-4 ทั้งชั้นจะต้องเรียนเนื้อหาของเกรด 4 แต่ปีถัดไปครูจะสอนหลักสูตรวิชาเดียวกันนี้ของเกรด 3 ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ผู้เรียนบางคนอาจมีช่วงห่างของความรู้ในเนื้อหาหรือสิ่งที่ต้องอ่านทำให้เป็นอุปสรรคต่อการทำความเข้าใจของผู้เรียน สำหรับวิชาที่ใช้การสอนแบบขั้นคู่ขนาน คือ วิชาคณิตศาสตร์ซึ่งสอนแบบหลักสูตรคู่ขนาน ซึ่งหมายถึงว่าทั้ง 2 ชั้นจะเรียนเนื้อหาเดียวกัน แต่มอบหมายงานแตกต่างกัน ขณะที่ครูอธิบายงานให้ชั้นหนึ่ง ผู้เรียนอีกชั้นหนึ่งจะนั่งทำงานของตนเองไปเรื่อยๆ ข้อท้าทายของการสอนแบบคู่ขนานนี้อาจทำให้เกิดพฤติกรรมรบกวนการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มที่ต้องนั่งเรียนเงียบๆ รอครูกลับมาแนะนำการทำงาน ครูหลายคนเลี่ยงการสอนวิธีนี้โดยการใช้วิธีการที่เรียกว่า curricular alignment โดยการค้นหาหัวเรื่องเดียวกันที่ต้องเรียนคละ 2 ชั้น แล้วจัดเรียบเรียงแนวคิดที่ต้องเรียน แต่หากไม่พบก็จะพัฒนาหัวเรื่องขึ้นมาเองโดยเชื่อมโยงเนื้อหาและบูรณาการวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันเข้าด้วยกัน (2) การใช้เพื่อนตัวเพื่อน กลยุทธ์นี้เป็นเรื่องปกติสำหรับการสอนแบบคละชั้น ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 แบบ แบบแรก เป็นการตีแบบทันทีและแบบสอง เป็นการตีด้วยการชี้แนะของครู ซึ่งพบว่าในชั้นเรียนผู้เรียนเต็มใจที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะที่ช่วยน้อง แต่บางกรณีเพื่อนรุ่นเดียวกันก็ตีให้กันในลักษณะของการแลกเปลี่ยนกันและกัน แต่วิธีการใช้ของครูแต่ละคนต่างกันไป ครูบางคนใช้การตีแบบครูชี้แนะด้วยการให้งานพิเศษ เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำงานตามความสนใจภายใต้การตีของเพื่อนที่มีความถนัดในเรื่องนั้น ส่วนครูบางคนให้ผู้เรียนที่อยู่ในเกรดสูงกว่าตีผู้เรียนที่อยู่ในเกรดต่ำกว่า และ (3) การแยกแยะข้อท้าทายประการหนึ่งที่ครูต้องพบในการสอนแบบคละชั้น ได้แก่ จะตอบสนองความต้องการเป็นรายบุคคลของผู้เรียนได้อย่างไร สำหรับในโรงเรียนขนาดเล็กค่อนข้างจะไม่มีปัญหาเรื่องการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล แต่วิธีการที่จะตอบสนองค่อนข้างจะเป็นเรื่องยาก ครูบางคนรายงานว่าสำหรับเด็กเก่งจะให้งานที่ท้าทายความสามารถหรืองานพิเศษที่ต้องใช้ความสามารถสูง ขณะที่คนที่เหลือจะมียานอีกแบบให้ ส่วนครูบางคนใช้กลยุทธ์เข้าถึงผู้เรียนเป็นรายบุคคล และช่วยเหลือหรือสนับสนุนเป็นรายบุคคลจริงๆ นอกไปจากนั้นครูยังให้ความสนใจกับการสอนซ่อมเสริมเพื่อสนับสนุนผู้เรียนที่มีระดับความก้าวหน้าช้ากว่าที่วางแผนไว้ โดยจัดไว้ช่วงหลังเวลาเลิกเรียนแล้ว บางกรณีก็ไม่ใช้เรื่องการเรียนแต่เป็นปัญหาการปรับตัว และบางครั้งก็จัดเวลาควบคู่กันไปกับขั้นเรียนปกติ โดยสรุปครูฟินแลนด์เชื่อในความต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน แม้จะต้องสอนคละชั้นแต่ก็วางแผนตอบสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนที่แตกต่างกัน

สำหรับจุดเด่นของการจัดการเรียนรู้ในฟินแลนด์ที่ Brobowsky (2515) ประมวลมาประกอบด้วย (1) มีการบ้านน้อยหรือทดสอบน้อยจนกว่าเด็กจะอยู่ในวัย 10 ปีขึ้นไป (2) ในช่วง

การเรียนรู้ 6 ปีแรกจะยังไม่มีการวัดใดๆ (3) มีแบบทดสอบมาตรฐานระดับชาติ 1 ฉบับ ซึ่งผู้เรียนต้องเข้ารับการทดสอบเมื่ออายุ 16 ปี (4) ผู้เรียนทุกคนไม่ว่าจะเก่งหรืออ่อนเรียนอยู่ในชั้นเดียวกัน (5) ความแตกต่างระหว่างผู้เรียนที่เก่งที่สุดกับอ่อนที่สุดถือว่าเป็นเรื่องเล็ก และ (6) ไม่มีโรงเรียนใดดีกว่าโรงเรียนใด ในมุมมองระดับกว้างของอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาและการต่างประเทศของฟินแลนด์ Stenback (2015) เห็นว่ามีประเด็นสำคัญอยู่ 3 ข้อที่ทำให้ฟินแลนด์ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาจนถึงจุดให้กลุ่มต่างๆ จากหลายประเทศเข้ามาศึกษาดูงาน ข้อแรก การยอมรับและชื่นชมในการศึกษาและการเรียนรู้อย่างจริงจัง และพัฒนาต่อเนื่องไปเรื่อยๆ โดยไม่หยุดยั้ง ข้อสอง ไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะมีปัญหาในการเรียนยุ่งยากและซับซ้อนขนาดไหน เพื่อน ครูและคนอื่นๆ จะต้องช่วยกันสนับสนุนจนกระทั่งบรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ และข้อสุดท้าย ครูต้องมีคุณภาพสูงและมีใจรักในงาน เมื่อเปิดรับครูจะมีผู้มาสมัครจำนวนมากแต่จะรับได้เพียงร้อยละ 11 ของผู้สมัครเท่านั้น ดังนั้น ผู้ผ่านการคัดเลือกจึงเป็นผู้ที่มีความพร้อมและมีแรงจูงใจที่จะเป็นครูในระดับสูง ในทางกลับกันวิชาชีพครูจะกลายเป็นวิชาชีพที่ดึงดูดให้คนเก่งมากๆ เข้ามาเรียนและเป็นครู

3.2.2 การเรียนรู้ในหลักสูตรที่ปรับเปลี่ยน

เท่าที่ผ่านมาจะเห็นว่าโรงเรียนของฟินแลนด์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้แบบฐานกิจกรรม ฐานงาน และฐานโครงงาน แต่เมื่อประกาศใช้หลักสูตรใหม่ การจัดการเรียนรู้ก็ได้รับการปรับเปลี่ยนเช่นกัน การปฏิรูปการเรียนรู้ของฟินแลนด์มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ ประการแรก เปิดให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ประการที่สอง ให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน และประการที่สาม เน้นการร่วมมือจากผู้เรียนเพิ่มขึ้น (Klien, 2015 www.huffingtonpost)

การจัดการเรียนรู้ใหม่ที่โรงเรียนของฟินแลนด์เลือกใช้ คือ การจัดการเรียนรู้ฐานปรากฏการณ์ (Phenomenon-based learning: PHenoBL) หากดูจากวิวัฒนาการของ PhenoBL พบว่า ฟินแลนด์ได้ทดลองการจัดการเรียนรู้แบบนี้มาตั้งแต่ ค.ศ. 1980 แต่เพิ่งมาประกาศนำ PhenoBL ไปสู่การปฏิบัติเมื่อ ค.ศ. 2013 และเลือกให้เป็นกลยุทธ์หลักของการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรที่ปรับเปลี่ยน ซึ่งจะเริ่มต้นในปี ค.ศ. 2016 แนวคิดของ PHenoBL มาจากจิตวิทยากลุ่มนิรมิตนิยม (Constructivism) ซึ่งผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างกระฉับกระเฉง จากชิ้นส่วนความรู้และสารสนเทศเล็กๆ จนกระทั่งสามารถแก้ปัญหาและหาคำตอบภาพใหญ่ได้ ตามหลักสูตรที่ปรับเปลี่ยนมองเห็นว่า PHenoBL สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะ แบบแก้ปัญหา แบบโครงงาน และการใช้แฟ้มสะสมงานหลายอย่างประกอบกัน (www.phenomenaleducation.info/)

จุดเริ่มต้นของการเรียนการสอน PHenoBL คือ ปรากฏการณ์จริงแบบองค์รวมที่เกิดขึ้นในโลก ปรากฏการณ์จะถูกรับรู้ว่าเป็นหน่วยสมบูรณ์ในบริบทจริง สารสนเทศและทักษะที่เกี่ยวข้องกับบริบทนั้นจะเรียนรู้มาจากสหสาขาวิชา ปรากฏการณ์จะอยู่ในหัวข้อดังตัวอย่าง มนุษย์ สหภาพยุโรป สื่อและเทคโนโลยี น้ำ หรือ พลังงาน เป็นต้น จุดเริ่มของการเรียนรู้

แบบนี้ต่างออกไปจากที่เคยปฏิบัติมาซึ่งแบ่งสิ่งที่จะเรียนออกเป็นรายวิชา และเรียนแต่ละวิชา แยกจากกันเป็นหน่วยเล็ก PHenoBL ในหลักสูตรใหม่ของฟินแลนด์มีส่วนร่วมสร้างสรรค์ การบูรณาการวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน เป็นหัวเรื่องเท่าๆ กับมีวิธีการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ หลากหลายแบบเพื่อให้เข้าถึงสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ PHenoBL ไม่ติดยึดอยู่กับกฎเกณฑ์ใดๆ แต่เป็นการรวมและผสมผสานความเชื่อและวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศที่สนับสนุนด้วยงานวิจัยที่ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง กลวิธีนี้เริ่มจากการสังเกตชั้นเรียนเพื่อหาภาพชีวิตที่เป็นจริงหรือ ที่เรียกว่าปรากฏการณ์ ซึ่งเป็นเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นปัจจุบัน ต่อจากนั้นจึงวิเคราะห์ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยการใช้กลวิธีของสหวิทยาการ จุดสำคัญของกลวิธีนี้อยู่ที่การสืบเสาะ ที่มีผู้เรียนรับบทบาทนำในการค้นหาช่วงห่างของความรู้ที่ตนเองต้องการจะเติมเต็ม (Zhukov, 2015)

เป้าหมายของ PhenoBL มุ่งไปที่การเรียนรู้และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง จุดเริ่ม ของการเรียนจะมาจากปรากฏการณ์จริงของโลกที่เกิดขึ้นในชุมชนแห่งการเรียนรู้ การสังเกตนี้ มิได้กำหนดว่าจะต้องมาจากมุมมองเดียว แต่เป็นการมองแบบองค์รวมจากหลายมุมมอง โดยแต่ละ มุมมองมาจากสาขาวิชาต่างๆ และนำมาบูรณาการเป็นหัวเรื่องที่แตกต่างกัน PhenoBL จะเริ่มต้น ด้วยการตั้งคำถามหรือการยกประเด็นปัญหา (ตัวอย่าง ทำไมเครื่องบินจึงบินได้และลอยอยู่ ในอากาศ) ต่อจากนั้นผู้เรียนจะเป็นฝ่ายศึกษาและเรียนรู้ประเด็นต่างๆ ตามคำถามหรือหัวข้อที่ตั้ง ขึ้นมาด้วยตนเองจนพบคำตอบ สามารถตอบคำถามของคนอื่นๆ ที่สนใจเรื่องนี้ และมีแนวทาง ในการถ่ายโยงข้อค้นพบจากการเรียนรู้ไปใช้งาน เมื่ออยู่ในกระบวนการเรียนรู้ข้อมูลสารสนเทศ ที่ได้มาใหม่จะถูกใช้ทันทีเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งหมายความว่าความรู้และทฤษฎีที่เรียนมาจะมีคุณค่า ที่เห็นได้ชัดเจน พิสูจน์ได้ในสถานการณ์การเรียนรู้ ในการศึกษาที่จะเกิดการเรียนรู้ระดับลึกได้มีความจำเป็น อย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องประยุกต์และใช้สิ่งที่ได้มาระหว่างที่อยู่ในสถานการณ์การเรียนรู้ การแค่เพียง ได้อ่านและไม่ได้นำไปใช้งานจะเป็นการเรียนรู้แบบพื้นผิวและอยู่แบบแยกส่วน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถ เข้าใจเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้ง

ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบ PHenoBL ประกอบด้วย (1) เพิ่มการเรียนรู้ (2) ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข (3) เหมาะที่สุดสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่แตกต่างกัน (4) ผู้เรียนใหม่ สามารถเข้าร่วมได้ทันที และ (5) เหมาะสำหรับการฝึกหัดครูก่อนประจำการ

เมื่อประกาศเรื่องการจัดการเรียนรู้ฐานปรากฏการณ์ออกไป ปรากฏว่า PHenoBL ของฟินแลนด์ได้รับความสนใจจากสื่อมากที่สุดในด้านที่เป็นการเรียนรู้โดยอาศัยสหวิทยาการ แทนที่จะเน้นไปยังศาสตร์ดั้งเดิมอย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การใช้กลยุทธ์แบบนี้ต้องการ เวลาระยะหนึ่งสำหรับโรงเรียนและครูที่จะปฏิรูปหน่วยการเรียนรู้ให้เป็นหัวเรื่อง และศึกษาหัวเรื่องนั้น จากหลากหลายสาขาและหลากหลายวิธี การเปลี่ยนแปลงนี้มิได้จัดการเรียนรู้แบบรายวิชา ออกไปจนหมด แต่เป็นการเติมในส่วนที่รายวิชาจัดไว้ให้สมบูรณ์ สำหรับสิ่งสำคัญที่สุดของการ จัดการเรียนแบบนี้ คือ การที่ครูกับผู้เรียนทำงานไปด้วยกัน เคียงข้างกันเพื่อพัฒนาโครงการ แทนที่ ครูจะเป็นฝ่ายสอนและผู้เรียนเป็นฝ่ายรับจากครู ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนจะเป็นจุดเริ่มต้นของคำถาม

แนวคิด และทฤษฎี เพื่อนำไปสู่การวางแผนสำหรับการทำงานเพื่อหาคำตอบ ยิ่งไปกว่านั้น ผู้เรียนจะนำสิ่งต่างๆ เข้ามาเพื่อเป็นปัจจัยนำเข้าในการวางแผนการเรียนรู้ และเป็นส่วนหนึ่งของการนำมาประเมินตนเองระหว่างการทำงานตามโครงการ ซึ่งปกติจะอยู่ในช่วง 3 สัปดาห์ ผู้เรียนจะรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองและแบ่งปันมุมมองใหม่ๆ ที่ค้นพบกับเพื่อนร่วมชั้น

อีกองค์ประกอบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ฐานปรากฏการณ์ คือ การบูรณาการเข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น สื่อ online หรือการเรียนรู้ด้วยเกม การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ หมายถึง การเตรียมให้ผู้เรียนพร้อมต่อการเรียนในระดับสูงขึ้นไป การเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานนอกไปจากนั้นยังช่วยพัฒนาสมรรถนะและทักษะที่ต้องการสำหรับศตวรรษที่ 21 เช่น การสื่อสาร การร่วมมือ การสร้างสรรค์ และการคิดแบบมีวิจารณญาณ ในแง่มุมของประสาทวิทยายังแสดงให้เห็นชัดเจนว่าสมองของคนเราเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อสารสนเทศถูกนำเสนออย่างสอดคล้องกับชีวิตส่วนตัวของเรา การเรียนรู้ฐานปรากฏการณ์จะนำเอาสาระวิชาเข้าไปส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้เรียนและทำให้เป็นแกนของการเรียนรู้ (Cary, 2014) ประโยชน์อีกอย่างหนึ่งของการเรียนรู้แบบนี้ คือ ช่วยให้ครูเกิดความยืดหยุ่นในวิธีการและเวลาในการนำไปสู่การปฏิบัติ ครูสามารถเลือกได้ว่าจะใช้หัวข้อใดที่สำคัญและสอดคล้องกับชีวิตผู้เรียน ซึ่งแต่ละโรงเรียนและชั้นเรียนล้วนมีหัวข้อศึกษาที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป ยิ่งไปกว่านั้นโรงเรียนยังมีสิทธิตัดสินใจว่าจะเลือกใช้การจัดการเรียนรู้ฐานปรากฏการณ์บ่อยเท่าใด และใช้เวลานานเท่าใดที่จะรวมเอาการจัดการเรียนรู้แบบนี้ในบทเรียน

ข้อท้าทายของการนำเอา PhenoBL มาใช้ คือ ครูต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งพบว่าครูต้องปรับวิธีคิดและวิธีปฏิบัติใหม่ ซึ่งอาจเป็นเรื่องยากสำหรับครูที่ทำงานมานาน โดยเฉพาะครูผู้สอนรายวิชาใดวิชาหนึ่งมาเป็นเวลานาน จะไม่ชินกับการใช้ศาสตร์จากหลายวิชาประกอบกัน ในการทำโครงการ อย่างไรก็ตาม ครูจะได้รับการฝึกให้ใช้การจัดการเรียนรู้แบบนี้ใหม่นี้ จากการตั้งคำถามของสื่อมวลชนว่า การเรียนการสอนแบบนี้จะช่วยเพิ่มคะแนนผลการทดสอบระดับนานาชาติของผู้เรียนฟินแลนด์ที่ลดระดับลงหลังจากที่ครองอันดับ 1 มาถึง 3 สมัยหรือไม่ นักการศึกษาฟินแลนด์ให้ความเห็นว่า คะแนนสอบอย่างเดียวไม่ได้เป็นตัวระบุความสำเร็จของผู้เรียน โรงเรียน หรือชาติ สิ่งที่สำคัญกว่า คือ ฟินแลนด์ต้องเตรียมให้ผู้เรียนได้พบกับปัญหาจริงของโลก เตรียมตัวให้เข้าสู่การศึกษาระดับที่สูงขึ้นและเข้าถึงอาชีพได้ดีขึ้น ซึ่งคาดหวังว่า PhenoBL จะเป็นการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเป้าหมายที่ต้องการ (Halinen, 2015)

4. การฝึกหัดครูของฟินแลนด์

การศึกษาถือเป็นส่วนที่ทำให้วัฒนธรรมและสังคมของฟินแลนด์สมบูรณ์ วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ได้รับการยอมรับอย่างสูง ชาวฟินแลนด์เห็นว่าวิชาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ถูกนับถือด้วยจริยธรรมมากกว่าเงินและวัตถุ ครูยังเป็นเหตุผลหลักประการหนึ่งที่ทำให้ฟินแลนด์เข้าสู่ประเทศที่มีอันดับความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ วิทยาศาสตร์และการคิดคำนวณสูงสุดเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในโลก เงินค่าตอบแทนแรกเข้าของครูฟินแลนด์ระดับประถมศึกษาอยู่ที่

ประมาณปีละ 30,587 เหยียดสหรัฐ และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นประมาณ 33,034 เหยียดสหรัฐ (<http://www.oecd-ilibrary.org/>)

ในหัวข้อนี้จะได้นำเสนอการเข้ามาเป็นครู การเตรียมครู การจัดการเรียนรู้ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การจ้าง การประเมิน และการตั้งครูไว้ในโรงเรียนรวมถึงภาระงานครูประจำการตามลำดับ (Sahlberg, 2010, 2011)

4.1 การเข้ามาเป็นนักศึกษาครู

หลักการสำคัญของการรับนักศึกษาครู คือ เลือกคนที่ดีที่สุดจากเยาวชนของฟินแลนด์ที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิชาชีวพฤกษศาสตร์เป็นอาชีพที่น่าสนใจในอันดับสูงติดต่อกันมาอย่างต่อเนื่อง (Helsingin Sanomat, 2004) ในช่วงฤดูใบไม้ผลิ ผู้จบการศึกษามัธยมปลายยื่นสมัครศึกษาต่อในคณะครุศาสตร์ โดยผู้สมัครจะต้องมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีทักษะด้านปฏิสัมพันธ์เป็นเลิศ และแสดงให้เห็นถึงความพร้อมที่จะอุทิศตนให้กับวิชาชีวพฤกษศาสตร์อย่างลึกซึ้ง แม้จะมีเกณฑ์สูงเช่นนี้อัตราการแข่งขันก็ยิ่งสูงมาก ตัวอย่างเช่นในปี ค.ศ. 2013 มีผู้สมัครผ่านการทดสอบระดับชาติ 12,493 คน สมัครเข้าเป็นนักศึกษาครูประมาณ 8,000 คนแต่เข้าเป็นนักศึกษาครูได้เพียง 886 คน (Ministry of Education and Culture, 2014) โดยทั่วไปอัตราการแข่งขันจะอยู่ที่ 1 : 9-10 โดยประมาณ (Sahlberg, 2010)

การสมัครเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์โดยเฉพาะเพื่อเป็นครูประถมในโรงเรียนมี 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก กลุ่มผู้สมัครจะถูกเลือกจากผลการทดสอบระดับชาติเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และในขั้นตอนที่สอง ผู้สมัครจะต้อง (1) สอบข้อเขียนจากตำราที่กำหนดไว้ในเรื่อง การคิดและการสอน (2) เข้ารับการสังเกตพฤติกรรมในคลินิกจำลองสถานการณ์ในโรงเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารแบบต่างๆ (3) ผู้สมัครที่มีคะแนนสูงสุดจะเข้ารับการสัมภาษณ์และอธิบายเหตุผลของการเลือกมาเป็นครู ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกจะได้เข้าศึกษาต่อในคณะครุศาสตร์ โดยรัฐบาลออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด

4.2 การเตรียมครู

ครูที่สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องจบปริญญาโทครุศาสตร์ ส่วนครูเด็กเล็กและระดับก่อนประถมศึกษาจะจบการศึกษาวุฒิปริญญาตรีครุศาสตร์ ผู้ที่จบการศึกษาสายครุศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเท่านั้นจึงจะได้ไปประกอบวิชาชีพครู ไม่มีทางเลือกอื่นให้ ในฟินแลนด์มีมหาวิทยาลัย 8 แห่งที่มีคณะครุศาสตร์ แต่ละแห่งจะมีหลักสูตรและแนวทางการผลิตครูของตนเอง แต่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความต้องการครูของประเทศ ครูประถมศึกษาซึ่งสอนเกรด 1-6 จะจบการศึกษาวิชาเอกครุศาสตร์ ส่วนครูที่สอนเกรดสูงขึ้นหรือระดับมัธยมศึกษาจะมีวิชาเอกและโท คือ เน้นการสอนเฉพาะวิชาจึงต้องเรียนเนื้อหาวิชาร่วมกับ pedagogy

มีคำหนึ่งในหลักสูตรการผลิตครูที่มีความหมายต่างกันอย่างออกประหว่างการฝึกหัดครูไทยและฟินแลนด์ คำนั้นคือ pedagogy โดย Vibulphol, Areesoponpichet & Rukspollmung (2015) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบการฝึกหัดครูของไทยและฟินแลนด์ พบว่า pedagogy ในบริบท

ของไทย หมายถึง วิธีการและวิธีวิทยาการของการสอน การกระจายความรู้ในแต่ละหัวเรื่อง และเนื้อหาสำหรับผู้เรียน สำหรับในบริบทของฟินแลนด์คำนี้เป็นร่มใหญ่ของกลยุทธ์การสอนทั่วไปวิชาที่เกี่ยวกับการสอน การสอนวิชาเฉพาะ และการศึกษาเพื่อความหลากหลาย

การจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์จะสมดุลกันระหว่างพัฒนาการส่วนตัวกับสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียน ในหลักสูตรจะให้ความสนใจกับการพัฒนาทักษะกลยุทธ์การคิดเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาจัดการกับกระบวนการสอนที่สอดคล้องกับความรู้และสถานการณ์ ผู้สมัครเป็นครูในระดับประถมศึกษาจะต้องเรียนรู้ใน 3 ด้าน ได้แก่ (1) ทฤษฎีการศึกษา (2) เนื้อหาและความรู้ที่ต้องสอน (3) pedagogy และฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และจะต้องทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทในเรื่องการศึกษา สำหรับครูที่สอนระดับมัธยมศึกษาจะเลือกการสอนเนื้อหาเฉพาะวิชาและทำวิทยานิพนธ์ด้านการสอนวิชาที่เลือก

หลักสูตรสำหรับครูจะต้องเรียนปริญญาตรี 3 ปี ต่อด้วยปริญญาโทอีก 2 ปี โดยทั้ง 2 ปริญญาจะเป็นการเรียนแบบสหวิทยาการ อย่างน้อยต้องบูรณาการระหว่าง 2 สาขาวิชา การจัดการศึกษาฝึกหัดครูของฟินแลนด์จะดำเนินการสอดคล้องกับกระบวนการ Bologna ซึ่งนับจำนวนหน่วยกิตที่เรียนและโอนย้ายกันได้ระหว่างกลุ่มประเทศยุโรป 46 ประเทศ หน่วยกิตที่เรียนในระดับปริญญาตรีจำนวน 180 ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System) หน่วยกิต และศึกษาต่ออีก 120 ECTS หน่วยกิตสำหรับปริญญาโท การจบการศึกษาของครูทั้งตรีและโทจะใช้เวลาระหว่าง 5-7 ปีครึ่ง (Ministry of Education, 2007) หลักสูตรที่จัดเป็นหลักสูตรแบบกว้างเพื่อประกันว่าครูที่จบใหม่จะมีความรู้ทั้งด้านเนื้อหาที่สมดุลกัน และมองเห็นแง่มุมของการพัฒนาวิชาชีพได้จากหลากหลายทิศทาง ดังนั้น ครูประถมศึกษาจึงต้องเรียน pedagogy ครึ่งหนึ่ง ส่วนอีกครึ่งหนึ่งจะเป็นรายวิชาอื่นๆ ทางการศึกษา สำหรับครูมัธยมศึกษาจะต้องเลือกวิชาเอกที่ต้องการจะสอนในชั้นสูงซึ่งต้องลงทะเบียนเรียนจากคณะหรือภาควิชาอื่นๆ โดยตรง โดยอาจเลือกวิชาโท 1-2 วิชาได้ด้วย และอีกส่วนหนึ่งเป็นการเรียนวิชาต่างๆ ที่เปิดสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งหมายถึงได้ร่วมเอาเรื่อง pedagogy วิชาอื่นๆ เข้าไปด้วย นักศึกษาต้องลงทะเบียนจากคณะครุศาสตร์ ต่อจากนั้นจึงออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

4.3 การจัดการเรียนรู้แบบมุ่งวิจัย

การจัดการศึกษาครุศาสตร์ที่ดึงดูดใจนักการศึกษาในประเทศต่างๆ อีกประเด็นหนึ่งคือ การจัดการเรียนรู้แบบมุ่งวิจัย ซึ่งเริ่มพัฒนาเมื่อ ค.ศ. 2005 ตามกระบวนการ Bologna และปัจจุบันเข้าไปบูรณาการกับการเรียน การสอน และการสอบของคณะครุศาสตร์ในทุกมหาวิทยาลัยอย่างเต็มรูปแบบ นักศึกษาครูต้องลงทะเบียนเรียนวิชาวิธีวิทยาการวิจัยและต้องทำวิทยานิพนธ์

ในระดับปริญญาตรี นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จะต้องลงทะเบียนเรียนวิธีวิทยาการวิจัย วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ รวม 3 วิชา พอถึงปีที่ 4 จะนำเสนอวิทยานิพนธ์เพื่อการสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ซึ่งในปีที่ 4 หรือปีแรกของปริญญาโทจะเรียนวิธีวิทยาการวิจัย วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ขึ้นก้าวหน้า อีก 3 วิชา หลังจากนั้นจึงนำเสนอเค้าโครงวิทยานิพนธ์

และคาดว่าจะสำเร็จในปีที่ 5 (Ekland, 2015) เหตุผลที่ออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งวิจัยมาจากความต้องการที่จะสร้างพื้นฐานให้ครูสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดการประกอบวิชาชีพครู และทำให้ครูปฏิบัติงานประจำวันด้วยพื้นฐานของการศึกษาอย่างเป็นระบบสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนางานด้วยกระบวนการวิจัย (Jakku-Shivoneb & Niemi, 2006) ต่อมา Niemi & Nevgi (2014) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งวิจัยในการจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์ ผลการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนการสอนดังกล่าว ทำให้ (1) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้ (2) ร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงาน (3) ปฏิบัติการตามนโยบายที่กำหนดให้มีหลักฐานเชิงประจักษ์ (4) อุทิศตนอย่างมีจริยธรรมให้กับวิชาชีพ และ (5) พัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายให้มีความก้าวหน้าสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในศตวรรษที่ 21 และ (6) เตรียมครูให้เป็นผู้เรียนแบบกระตือรือร้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

4.4 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูถือเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่ง ในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัย ผู้เรียนต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3 ระยะ คือ ระยะต้นระยะกลาง และระยะสุดท้าย โดยผู้เรียนสังเกตการสอนของครูชำนาญการ และปฏิบัติการในชั้นเรียนภายใต้การนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ ทั้งหมดนี้จะมีกลุ่มผู้ประเมินประกอบด้วยอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และอาจารย์ผู้สอน

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะใช้เวลาระหว่างร้อยละ 15-25 ของเวลาเรียนทั้งหมด และหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะเป็นโรงเรียนที่อยู่ในการดูแลของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีหลักสูตรและการปฏิบัติงานต่างๆ เหมือนโรงเรียนรัฐบาล นักศึกษาครูบางคนสามารถเลือกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้จากโรงเรียนรัฐบาลที่คณะและฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเลือกแล้วว่ามีคุณภาพสอดคล้องกับเกณฑ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ยิ่งไปกว่านั้นโรงเรียนที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ยังถูกคาดหวังให้ร่วมวิจัยและพัฒนาบทบาทในความร่วมมือระหว่างโรงเรียน หน่วยฝึกประสบการณ์ และคณะครุศาสตร์ โรงเรียนสามารถให้ข้อเสนอแนะเรื่องบทเรียนและการออกแบบหลักสูตรทางเลือกอื่นๆ ให้กับนักศึกษา ยิ่งไปกว่านั้นโรงเรียนเหล่านี้ยังมีครูที่เตรียมมาอย่างดีในการทำหน้าที่นิเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและยุทธศาสตร์การประเมินผล

4.5 การจ้าง การประเมิน และการเก็บครูไว้ในระบบ

เนื่องจากการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ ดังนั้น ผู้บริหาร คณะผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาจะเป็นกลุ่มที่ตัดสินใจในเรื่องการจ้างครู โรงเรียนในชนบทจะมีค่าตอบแทนในการทำงานน้อยกว่าโรงเรียนในเมืองจึงไม่ค่อยเป็นที่นิยมของครูนัก ครูส่วนใหญ่ของฟินแลนด์เป็นสมาชิกสหภาพการศึกษา

การประกอบวิชาชีพครูไม่มีการประเมินอย่างเป็นทางการ ครูจะได้รับผลป้อนกลับจากครูใหญ่หรือคณะทำงานของโรงเรียน เนื่องจากฟินแลนด์ไม่มีแบบทดสอบมาตรฐานสำหรับประเมินผู้เรียนจึงไม่มีการพิจารณาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการประเมินครู ครูที่ดี คือ ครูที่ต้องช่วยเหลือเด็กทุกคนในความรับผิดชอบของตนให้ก้าวหน้าและเติบโตโดยองค์รวม

มหาวิทยาลัยเป็นเพียงองค์กรที่ช่วยให้ครุมีสิทธิได้ใบประกอบวิชาชีพครู แต่ตำแหน่งการสอนจะถูกบรรจุและแต่งตั้งโดยผู้บริหารโรงเรียนหรือคณะกรรมการทางการศึกษาขึ้นอยู่กับข้อบังคับของเทศบาลที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ การบรรจุคนลงในตำแหน่งครูจำแนกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรก เป็นการกำหนดด้วยเวลา (fixed-term) ซึ่งครูจะถูกจ้างตามสัญญา 1 ปี เนื่องจากเป็นความต้องการชั่วคราวของโรงเรียน ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก ส่วนประเภทที่สอง เป็นแบบปลายเปิด ซึ่งได้รับความสนใจมากกว่าเพราะเป็นการจ้างต่อเนื่องโดยไม่มีช่วงของการทดลองปฏิบัติงาน ไม่มีการประเมินสมรรถนะของครูหรือไม่มีการใดที่จะมาสิ้นสุดสัญญาจ้างของครู ทั้งนี้เพราะฟินแลนด์มีระบบการเตรียมครูที่แข็งแกร่งมาก จึงทำให้ครุมีสมรรถนะสูงในทุกด้านแม้กับด้านที่ประเมินยาก เช่นจริยธรรม

เมื่อครูใหม่ถูกจ้างเข้ามาในโรงเรียนปกติแล้วจะประกอบวิชาชีพครูไปจนตลอดชีวิตการทำงาน มีประมาณร้อยละ 10-15 เท่านั้นที่ออกจากวิชาชีพครูระหว่างการทำงาน มักมีการเปรียบเทียบการทำงานของครูประมณกับแพทย์ในคลินิก ทั้งนี้เพราะลักษณะเด่นของครูได้แก่ ความคล่องตัว ความรับผิดชอบ ความน่าเชื่อถือ และการได้รับการยอมรับ ถึงแม้ว่าครูที่เข้าไปทำงานจะได้ชื่อว่าถูกฝึกมาดี แต่หลายโรงเรียนยังได้ริเริ่มกระบวนการดึงครูไว้กับโรงเรียน ซึ่งแต่ละโรงเรียนทำด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน และเป็นที่ยืนยันกันว่าฟินแลนด์ยังคงต้องการงานวิจัยในเรื่องนี้อีกมาก สำหรับการพัฒนาศาสตร์ครูด้วยการฝึกอบรมครูประจำการซึ่งเทศบาลให้การสนับสนุน ประเด็นนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปรจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการของครูหรือครูใหญ่ที่จะตัดสินใจว่าสมรรถนะวิชาชีพในแต่ละด้านควรได้รับการสนับสนุนเรื่องใดและด้วยวิธีการใด ถึงแม้ว่าโรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลกลาง แต่รัฐก็แทบไม่มีอิทธิพลในการเข้าแทรกแซงเรื่องวิธีการใช้งบประมาณของโรงเรียน คงยกให้เป็นความรับผิดชอบของเทศบาลและโรงเรียนเท่านั้น (http://www.oph.fi/Teacher_education) โดยปกติแล้วเท่าที่ผ่านมาในแต่ละปีครูจะมีเวลาเตรียมแผนการสอน 3 วัน และพัฒนาวิชาชีพ 3 วัน แต่ในปี 2016 คาดว่าจะมีการให้งบประมาณส่วนนี้กับโรงเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า

4.6 ภาระงานของครู

ภาระงานหลักของครูในฟินแลนด์ คือ การรับผิดชอบงานในชั้นเรียน โดยจัดการเรียนการสอน เตรียมการสอน และวางแผนการทำงานร่วมกับเพื่อนครูสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง ครูฟินแลนด์จะใช้เวลาสอนผู้เรียนน้อยกว่าครูชาติอื่นๆ ปกติแล้วครุมัธยมศึกษาจะสอนประมาณ 600 ชั่วโมงต่อปี แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าครุมีภาระงานน้อย เพราะเวลาที่ครุมีจะใช้เวลาไปในการปรับปรุงการเรียนการสอน และการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ในชั้นเรียน รวมถึงการทำงานร่วมกับชุมชนซึ่งมักเป็นการทำแบบอาสาและสมัครใจ ดังนั้น ครุจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการรับผิดชอบเรื่องการบริหารหลักสูตรและการประเมินเท่าๆ กับริเริ่มทดลอง pedagogy แบบใหม่ๆ

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง ได้แก่ ครูทุกคนถูกคาดหวังให้มีภาระงานเท่ากันและทำงานประเภทที่คล้ายคลึงกัน น้อยครั้งมากที่พบว่าครุได้รับมอบหมายให้ทำงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอนอย่างถาวร แต่หากดูแฟ้มสะสมงานของครู จะพบว่า แม้ครูจะทำงานต่างกัน เช่น ทำงานร่วมกับกลุ่มพัฒนาหลักสูตร พบปะผู้ปกครอง หรือกิจกรรมอื่นๆ แต่ที่ตรงกันคือครูทุกคนสอนด้วยจำนวนเวลาที่ใกล้เคียงกัน และถึงแม้ครูจะได้รับมอบหมายงานพิเศษแต่จะไม่มีค่าตอบแทนพิเศษ

ครูใหญ่อาจจะจัดสรรค่าใช้จ่ายเงินจำนวนไม่มากนักสำหรับงานพิเศษของครูใหม่ เพราะอัตราค่าจ้างระหว่างครูใหม่กับครูที่ทำงานมานานแล้วแตกต่างกันมาก

สำหรับความสำเร็จของครูฟินแลนด์จนกระทั่งกลายเป็นบทเรียนของโลกนี้ ฐานเริ่มต้องยกให้เป็นความเข้มแข็งของการฝึกหัดครูที่มีกลยุทธ์อันชาญฉลาดในการคัดเลือกนักศึกษาครู และสอนให้ครูคิดอย่างอิสระ ปฏิบัติการอย่างจริงจัง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยความกระตือรือร้น และรับรู้ว่ามีวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติและมีศักดิ์ศรี แทนการฝึกครูให้มีแต่เทคนิควิธีทำตามคู่มือปฏิบัติการที่พัฒนามาจากหน่วยงานภายนอก และประเมินทุกอย่างด้วยแบบทดสอบมาตรฐาน สมรรถนะที่เข้มแข็งของครูที่ได้รับและการเตรียมมาเป็นอย่างดีถือเป็นบุพปัจจัยของคุณภาพครูซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาชั้นเลิศของประเทศ

5. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการฝึกหัดครูของฟินแลนด์ในปี ค.ศ. 2030

เมื่อ ค.ศ. 2010 ฟินแลนด์ได้จัดทำเอกสารชื่อ Mission For Finland ขึ้นเป็นการสร้างภาพลักษณ์อนาคตฟินแลนด์ในปี ค.ศ. 2030 โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า ในปี ค.ศ. 2030 ฟินแลนด์จะเป็นประเทศที่แก้ปัญหาของโลก และกระจายพันธกิจออกไปสู่การบริหารจัดการด้านต่างๆ ของประเทศ (<http://www.demoshelsinki.fi/>)

ในส่วนของกระทรวงการศึกษาและวัฒนธรรมได้กำหนดว่า มุ่งยกระดับการศึกษาของกลุ่มผู้อพยพในทุกระดับและฝึกให้กลุ่มผู้อพยพสามารถเข้ามาเป็นครู ฟินแลนด์เห็นว่าการศึกษาคือสิ่งมหัศจรรย์ที่ช่วยเปิดโอกาสให้ประเทศประสบความสำเร็จ ในฟินแลนด์นั้นมีผู้อพยพอยู่จำนวนหนึ่งซึ่งไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรของประเทศ วิธีที่ดีที่สุดคือลงทุนกับกลุ่มผู้อพยพเหล่านั้น ด้วยการศึกษาระดับสูงและกระตุ้นให้ลูกหลานของกลุ่มผู้อพยพเข้ามาเป็นครู เนื่องจากมีผลการวิจัยชี้ชัดว่าครูและผู้เรียนที่มีภูมิหลังคล้ายคลึงกันจะส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นให้จัดการศึกษาที่ทำให้เกิดความปรองดอง การแก้ปัญหาความขัดแย้งและการไกล่เกลี่ยด้วยสันติวิธี ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องของการไกล่เกลี่ยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนโดยที่ทุกฝ่ายต่างมีความสุข

ในส่วนของครูฝึกหัดครู ฟินแลนด์มุ่งให้บทเรียนที่ดีที่สุดแก่โลกในเรื่องของการผลิตครูของฟินแลนด์มีความรับผิดชอบและมีอิสระในการเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ให้ทั้ง pedagogy และบทเรียนที่ต่อเนื่อง ก้าวต่อไปของการฝึกหัดครูฟินแลนด์ คือ จะริเริ่มอย่างเข้มข้นในทิศทางเดียวกันนี้เพื่อให้บทเรียนแก่โลก สร้างภาพการศึกษาของฟินแลนด์ให้อยู่ในลำดับต้นของนานาชาติ ยิ่งไปกว่านั้นจะต้องเตือนให้ผู้เรียนและสังคมตระหนักถึงความสำคัญของสมรรถนะและแรงจูงใจในความเป็นครู พร้อมทั้งสื่อสารแนวคิดให้แพร่ขยายออกไปทางอินเทอร์เน็ตด้วยสื่อประเภทต่างๆ และยินดีรับวิธีสอนแปลกใหม่จากครูทั่วโลก เพื่อเป็นการแจ้งให้รู้ว่าโลกนี้ไม่ได้มีวิธีสอนเพียงวิธีเดียว นอกจากนั้น ฟินแลนด์ยังปรารถนาที่จะให้ครูทำงานอย่างสันติ ปกป้องครูให้มีสิทธิในการเรียนรู้

อย่างต่อเนื่อง และสุดท้ายฟินแลนด์จะเป็นสถานที่จัดสัมมนานานาชาติเรื่องครูอย่างน้อยปีละครั้ง โดยเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของครูคุณภาพชั้นนำที่ได้รับเลือกจากทั่วโลก

ตอนที่ 4.2 การศึกษาของประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์

ระบบการศึกษาของสิงคโปร์ถือว่าโดดเด่นและได้รับการยอมรับระดับโลก โดยจากการจัดลำดับของ The World Top 20 Project's mission จุดเด่นของสิงคโปร์อยู่ที่การให้ความมั่นใจว่าเด็กทุกคนจะได้โอกาสในการบรรลุถึงศักยภาพสูงสุดด้วยการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ครบถ้วนและปลอดภัย ระบบการศึกษาของสิงคโปร์ได้รับการจัดลำดับให้อยู่ในลำดับที่ 4 ของโลก (<http://worldtop20.org/>) และเมื่อพิจารณาจากผลสอบ PISA 2012 สิงคโปร์อยู่ลำดับ 2 จากประเทศที่เข้าสอบ 65 ประเทศ โดยได้คะแนนเฉลี่ยคณิตศาสตร์ 573 คะแนน การอ่าน 542 คะแนน และวิทยาศาสตร์ 551 คะแนน และเมื่อแยกตามลักษณะพิเศษ ผู้เรียนสิงคโปร์ได้คะแนนด้านการแก้ปัญหาอยู่ในลำดับสูงสุด (www.oecd.org/) ผลการศึกษาความสำเร็จทางการศึกษาของสิงคโปร์จำแนกเป็น 5 หัวข้อ ต่อไปนี้

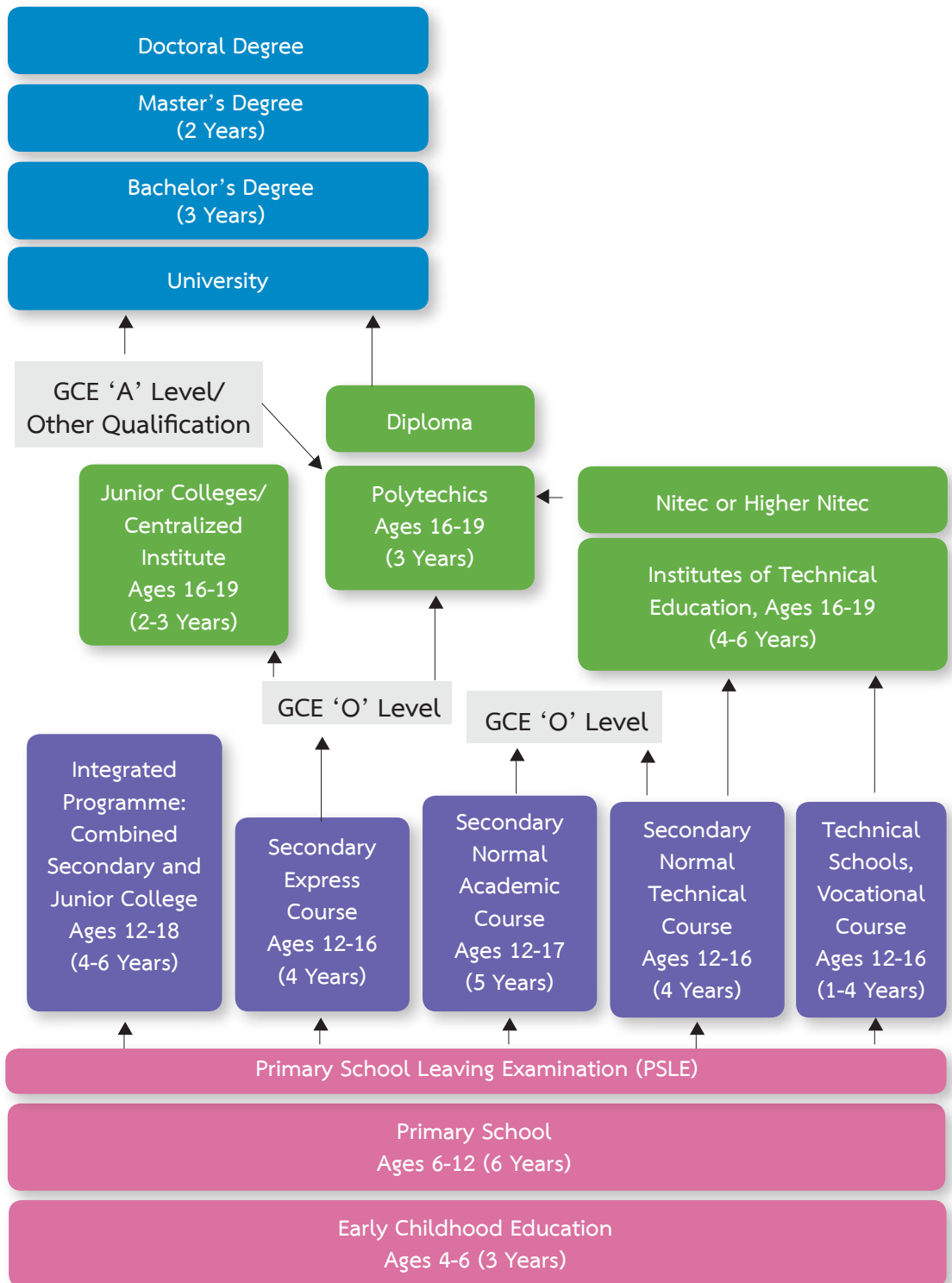
1. ระบบการศึกษาและหลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา

การบริหารจัดการระบบการศึกษาของสิงคโปร์เป็นแบบรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง คือ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งค่อนข้างจะแตกต่างไปจากประเทศอื่นๆ ที่มีคุณภาพการศึกษาในระดับเดียวกัน ทั้งนี้ เป็นเพราะขนาดและบริบทของประเทศ และเพื่อให้การนำนโยบายและกลยุทธ์สู่การปฏิบัติทำได้เร็วและสะดวก และสื่อสารกันได้ง่ายระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานผลิตครู และโรงเรียน

ในตอนแรกนี้จะกล่าวถึงระบบการศึกษาของสิงคโปร์และหลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาปฐมวัยและขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ตอนต้นตามลำดับ

1.1 ระบบการศึกษา

สิงคโปร์ได้กำหนดผลลัพธ์ของการศึกษาของผู้ที่จบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาของประเทศไว้ว่าต้องมีคุณลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ (1) มั่นใจในตนเอง มีสำนึกของการแยกแยะความถูกและผิดออกจากกันได้ชัดเจน ยืดหยุ่นและปรับตัวได้ คิดอย่างเป็นอิสระ และคิดเชิงวิพากษ์ และสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2) กำกับตนเองในการเรียน ซึ่งสามารถรับผิดชอบการเรียนของตนเอง ตั้งคำถาม ไต่ตรอง และมุ่งมั่นในการเรียนรู้ (3) มีส่วนร่วมแบบกระตือรือร้น สามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ริเริ่มงาน กล้าเสี่ยง คิดและทำเชิงนวัตกรรม มุ่งสู่ความเป็นเลิศ และ (4) มีจิตสำนึก ซึ่งถือเป็นฐานรากของสิงคโปร์ มีจิตสำนึกที่เข้มข้นของความเป็นพลเมือง รับผิดชอบต่อสังคม แสดงบทบาทอย่างกระตือรือร้นในการทำให้ชีวิตของคนรอบตัวอยู่ในสภาพที่ดีขึ้น

ภาพ 4.3 ระบบการศึกษาของสิงคโปร์

ที่มา : <http://skoolopedia.com/preschool-singapore-2015-infographi>

ระบบการศึกษาของสิงคโปร์จำแนกเป็นการศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญา และอุดมศึกษา ดังภาพ 4.3

1.1.1 ระดับปฐมวัย ในสิงคโปร์มีหลายทางเลือกสำหรับพ่อแม่ในการเลี้ยงดูเด็กเล็ก ก่อนที่จะเข้าสู่โรงเรียนอนุบาลซึ่งเป็นการจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการ พ่อแม่มีทางเลือกในการทำให้เด็กปรับตัวกันได้ง่ายขึ้น โดยใช้กลุ่มเล่น และศูนย์เด็ก

กลุ่มเล่น ประกอบด้วย กลุ่มของเด็กที่มาเล่นด้วยกัน มีโครงสร้างของการเล่นน้อยกว่าอนุบาลศึกษา เป็นวิธีที่ดีในการช่วยให้เด็กเข้าสู่ประสบการณ์ใหม่โดยไม่มีพ่อแม่ ทำให้

สามารถปฏิสัมพันธ์และฝึกทักษะสังคมก่อนที่จะเข้าสู่อนุบาลศึกษา ส่วนศูนย์เด็กจะรับดูแลเด็กตั้งแต่อายุ 16 เดือนถึง 6 ปี โปรแกรมของศูนย์เด็กจะมีระยะเวลายาวกว่าอนุบาล ปกติแล้วจะแยกกันระหว่างงานและเล่น ให้บริการอาหารและทำความสะอาดร่างกาย เป็นทางเลือกสำหรับผู้ปกครองที่ทำงานเต็มเวลา หรือผู้ที่ไม่สามารถดูแลเด็กที่บ้านได้ โรงเรียนรับเด็ก

อายุระหว่าง 4-6 ปี ระยะเวลาเรียน 3-4 คาบต่อวัน เน้นไปยังวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนเข้าสู่ประถมศึกษา โรงเรียนอนุบาลในสิงคโปร์มีทั้งของกระทรวงศึกษาธิการและที่จัดโดยเอกชน (<http://skoolopedia.com/preschool-singapore-2015-infographi>)

1.1.2 ระดับประถมศึกษา จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนอายุ 6-12 ปี ใช้เวลาในการศึกษา 6 ปี หลังจากนั้นจะมีการสอบที่เรียกว่า Primary School Leaving Examination (PSLE) เพื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาซึ่งมีอยู่ 5 ประเภท

1.1.3 ระดับมัธยมศึกษา จำแนกตามประเภทออกได้ 5 ประเภท ได้แก่ (1) ระดับเทคนิคและวิชาอาชีพ จัดสำหรับผู้เรียนอายุ 12-16 ปี ใช้เวลาเรียนระหว่าง 1-4 ปี (2) มัธยมศึกษาสายเทคนิค จัดสำหรับผู้เรียนอายุ 12-16 ปี ใช้เวลาเรียน 4 ปี (3) มัธยมศึกษาสายวิชาการ สำหรับผู้เรียนอายุ 12-17 ปี ใช้เวลาเรียน 5 ปี (4) มัธยมศึกษาทางด่วน สำหรับผู้เรียนอายุ 12-16 ปี ใช้เวลาเรียน 4 ปี และ (5) มัธยมศึกษาแบบบูรณาการ ผสมผสานระหว่างมัศึกษากับอนุปริญา สำหรับผู้เรียนอายุ 12-18 ปี ใช้เวลาเรียน 4-6 ปี

1.1.4 ระดับอนุปริญา จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนอายุ 16-19 ปี แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) สถาบันเทคนิค จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนอายุ 16-19 ปี ใช้เวลาเรียน 1-2 ปี (2) สถาบันโพลีเทคนิค จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนอายุ 16-19 ปี ใช้เวลาเรียน 3 ปี และ (3) สถาบันเตรียมอุดมศึกษา จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนอายุ 16-19 ปี ใช้เวลาเรียน 2-3 ปี

1.1.5 ระดับอุดมศึกษา รับนักศึกษาจากผู้จบประกาศนียบัตรจากสถาบันโพลีเทคนิค และสถาบันเตรียมอุดมศึกษา จำแนกการศึกษาเป็น 3 ระดับ คือ ปริญญาตรี ระยะเวลาเรียน 3-4 ปี ปริญญาโท ระยะเวลาเรียน 1-2 ปี และระดับปริญญาเอก ระยะเวลาเรียน 2-5 ปี

1.2 หลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์ได้วางหลักการพื้นฐานไว้ว่า เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคน มีพื้นฐานที่กว้างและลึก พร้อมทั้งสนับสนุนเพิ่มเติมสำหรับผู้ที่ต้องการเส้นทางในการศึกษาตลอดชีวิต ที่สำคัญคือ ต้องดึงส่วนที่ดีที่สุดของผู้เรียนแต่ละคนออกมา ด้วยหลักการพื้นฐานต่อไปนี้ (www.moe.gov)

1.2.1 จัดการศึกษาฐานกว้างและเป็นองค์รวม หลักการข้อแรกเกี่ยวข้องกับดูแลผู้เรียนทุกด้าน พัฒนาทักษะสำคัญ เจตคติและสมรรถนะ พร้อมกับค่านิยม และคุณลักษณะ ที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถอยู่ได้ในงานอนาคต ดำรงชีวิตอย่างมีจุดประสงค์ และมีความหมาย การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบกว้างจะช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนเปิดตัวเองต่อความเป็นไปได้ที่แตกต่าง หลากหลาย และทำให้เชื่อได้ว่ามีฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการเรียนรู้ในหลากหลายมิติ

โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่แตกต่างหลากหลาย ให้กับผู้เรียน นอกจากจะสอนให้อ่านออก เขียนได้ และคิดคำนวณแล้ว โรงเรียนยังพัฒนากาย จริยธรรม สุนทรียะ และแง่มุมทางด้านอารมณ์และสังคมของผู้เรียน ที่เหนือไปจากการจัดการเรียนการสอนเชิง วิชาการแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาความสนใจทางศิลปะ ดนตรี และกีฬา ด้วยกิจกรรมร่วม หลักสูตร (co-curricular activities : CCA) กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนขยายความสามารถพิเศษ เฉพาะตน และฝึกทักษะภาวะผู้นำเท่าๆ กับพัฒนาสมรรถนะด้านอารมณ์และสังคม

ในชั้นประถมศึกษามีการจัดโปรแกรมสำคัญ 3 ประเภท ประเภทแรกคือ การเรียนรู้ แบบกระตือรือร้น (Programme Active Learning : PAL) สำหรับผู้เรียนประถมศึกษาเพื่อช่วยให้เรียนรู้ และค้นพบความสนใจและจุดแข็งของตน ประเภทที่สอง คือ โปรแกรมการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning for Life Programme : LLP) ซึ่งเปิดโอกาสที่กว้างขึ้นสำหรับผู้เรียนที่จะเรียนรู้ไปในแนวทางที่ตนเองสนใจ และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้เข้มข้นขึ้น และประเภทที่สาม คือ โปรแกรม Value-in Action Projects (VIA) ซึ่งเป็นการกระทำที่สร้างคุณค่าและเป็นส่วนเติมเต็มของชีวิตโรงเรียน นอกไปจากนั้น ยังมีการแนะแนวอาชีพและแนะแนวการศึกษาเพื่อเปิดมุมมองที่เหนือไปจากชั้นเรียน สำหรับช่วยให้ ผู้เรียนค้นหาจุดแข็งและความสนใจของตน และเลือกเส้นทางที่จะทำให้อัตนเองบรรลุถึงศักยภาพสูงสุด

ประสบการณ์การเรียนรู้ที่กล่าวมาจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพ เช่น ความคิด สร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเอาใจจริงในสิ่งที่เลือก และความยืดหยุ่น ทั้งหมดนี้เป็นทักษะชีวิต ที่สำคัญสำหรับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นผู้เรียนยังต้องเรียนรู้ค่านิยม เช่น การยอมรับนับถือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความใส่ใจ และความปรองดอง ค่านิยม เหล่านี้ล้วนจำเป็นต่อความมั่นคงของชาติที่มาจากหลายเผ่าพันธุ์

1.2.2 ใช้ประโยชน์จาก 2 ภาษา ลักษณะเด่นของระบบการศึกษาสิงคโปร์ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษ ขณะเดียวกันเด็กก็สามารถใช้ภาษาแม่เมื่ออยู่กับ

ครอบครัว นโยบาย 2 ภาษาที่มุ่งไปถึงการติดเครื่องมือการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนด้วยสมรรถนะทางภาษาที่สามารถใช้เรียนรู้วิชาการเพื่อการแข่งขันกับโลก ขณะเดียวกันก็สามารถหาข้อดีกับวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นรากเหง้าของตนและของอาเซียนทั้งที่เหมือนและทั้งที่แตกต่างออกไป สมรรถนะทางภาษานี้จะช่วยให้เด็กสิงคโปร์สามารถติดต่อกับบุคคลที่มีภูมิหลังหลากหลายในโลกได้อย่างมั่นใจ

1.2.3 วางนโยบายครูดีและผู้บริหารโรงเรียนดี โดยที่ครู นักการศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนถือเป็นโครงสร้างหลักของระบบการศึกษาในสิงคโปร์ โดยมีนโยบายที่แน่ชัดว่ารัฐจะดูแลและสนใจบุคลากรการศึกษาเรื่องนี้ให้เติบโต และสามารถบรรลุถึงเป้าหมายส่วนตนร่วมกับเป้าหมายทางวิชาชีพในระดับที่ดีที่สุด โดยสอดคล้องไปกับความมุ่งมั่นและความสนใจส่วนตน ซึ่งนโยบายดังกล่าวทำให้เห็นชัดเจนในรูปแบบความเติบโตของครู (Teacher Growth Model) ซึ่งจะได้รับการฝึกอบรมก่อนประจำการในสถาบันการศึกษาระดับชาติ ต่อมาสภาวิชาการครูของสิงคโปร์จะสนับสนุนให้มีทักษะวิชาชีพที่เข้มแข็งและลึก ด้วยการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน การพัฒนาวิชาชีพระหว่างประจำการจะช่วยสนับสนุนและโอบอุ้มวัฒนธรรมของการเสียสละ การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจอันนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

1.2.4 พัฒนาหลักสูตรที่ผสมผสานกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ในสิงคโปร์มีความพยายามอย่างสม่ำเสมอในการเพิ่มพูนและเปลี่ยนรูปลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน และช่วยให้ผู้เรียนมีสมรรถนะสำคัญเพื่อความสำเร็จในสังคมฐานเศรษฐกิจความรู้ ครูจะร่วมมือกันในระหว่างครูและร่วมมือกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำหรับการพัฒนาการจัดการสอนเชิงนวัตกรรม ร่วมกับการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีวัตถุประสงค์ และจัดหาทรัพยากรการเรียนรู้ online ที่มีคุณภาพเพื่อส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนในการรับประสบการณ์การเรียนรู้ นำเอาประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อเตรียมผู้เรียนสำหรับอนาคต

1.2.5 เป็นเครือข่ายกับผู้ปกครอง โดยที่พ่อแม่ถือเป็นเครือข่ายสำคัญในการพัฒนาการศึกษาแบบองค์รวมสำหรับผู้เรียน การเข้ามาเกี่ยวข้องและสนับสนุนโปรแกรมต่างๆ ของโรงเรียนเป็นองค์ประกอบหลักที่ช่วยให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของสิงคโปร์สามารถดึงเอาส่วนที่ดีที่สุดของผู้เรียนออกมาได้ ระบบการศึกษาของสิงคโปร์กระตุ้นพ่อแม่และชุมชนให้ออกมาทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ภายในบ้าน และชุมชนของผู้เรียน

2. การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัยและขั้นพื้นฐานถือเป็นบทเรียนแห่งความสำเร็จของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนของสิงคโปร์ที่นานาประเทศให้ความสนใจเข้ามาศึกษาวิจัย แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปปรับประยุกต์กับการจัดการศึกษาของตน ในการจัดการศึกษาทั้ง 2 ระดับ มีภาพคร่าวๆ ที่จะนำเสนอ ดังนี้ (www.minedu.fi)

2.1 การจัดการศึกษาปฐมวัย

เมื่อ ค.ศ. 2011 ได้มีการจัดลำดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัย 45 ประเทศ โดย The Lien Foundation ของสิงคโปร์ ผลการจัดลำดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัย สิงคโปร์อยู่ในลำดับที่ 29 เพื่อเป็นการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาปฐมวัยจึงได้จัดให้มีการรับฟังเสียงสะท้อนจากผู้ปกครองถึงคุณภาพของการศึกษาปฐมวัยของสิงคโปร์ ผลการรับฟังสรุปได้ว่า ประการแรก การศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญสำหรับเด็ก ที่สำคัญเป็นการเตรียมให้เด็กเรียนรู้และเรียนรู้ตลอดชีวิต ประการที่สอง ค่าใช้จ่ายไม่ถูกนักสำหรับผู้ปกครองที่จะส่งลูกมาyangศูนย์ปฐมวัย ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ 500-600 ดอลลาร์สิงคโปร์ และผู้ปกครองต้องการให้รัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายส่วนนี้ และประการที่สาม ต้องการให้ปรับปรุงคุณภาพครูเพื่อคุณภาพการศึกษา (<http://sg.theasianparent.com/>)

สิงคโปร์ได้พัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับอย่างต่อเนื่อง ในค.ศ. 2015 สิงคโปร์ประกาศว่าเริ่มต้นการจัดการศึกษาด้วยความแข็งแกร่งสำหรับเด็กทุกคน ในส่วนของการศึกษาปฐมวัยนั้น สิงคโปร์ถือว่าสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กเป็นองค์รวม การศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพจะเอื้อให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง เรียนรู้ทักษะสังคม และพัฒนาความถนัดในการเรียนรู้ของตนเอง สิ่งเหล่านี้เป็นการสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งให้กับการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาของผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดทางที่จะยกระดับการศึกษาปฐมวัยโดย (1) พัฒนาทรัพยากรหลักสูตรเพื่อสนับสนุนนักการศึกษาในการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพสำหรับผู้เรียนอายุ 4-6 ปี (2) จัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพและราคาไม่แพง และ (3) แบ่งปันทรัพยากรหลักสูตรและแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศต่างๆ กับภาคส่วนของการศึกษาปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการได้พัฒนาหลักสูตรการดูแลเด็กปฐมวัยเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับบุคลากรในการศึกษาปฐมวัยโดยหลักสูตรประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนแรก เป็นกรอบการทำงาน ส่วนที่สองเป็นส่วนแนะนำนักการศึกษา และส่วนที่สาม เป็นคู่มือการใช้ทรัพยากรการจัดการเรียนการสอนด้วยภาษาแม่ คู่มือที่พัฒนาขึ้นจะช่วยให้ครูปฐมวัยสามารถไตร่ตรองถึงการปฏิบัติงานของตนซึ่งนำไปสู่พัฒนาการทางวิชาชีพ สร้างความรู้และความมั่นใจในการดูแลเด็กปฐมวัย

ในปี ค.ศ. 2015 ได้มีการสำรวจความเห็นของผู้ปกครองที่ส่งลูกมาyangสถานศึกษาปฐมวัย ผลการสำรวจพบว่า ร้อยละ 50 ของผู้ปกครองต้องการให้ลูกได้มีชั่วโมงเรียนเพื่อเตรียมตัวสู่ประถมศึกษาและเพื่อที่จะเรียนได้ทันเพื่อน โดยวิชาที่ต้องการให้เรียน ได้แก่ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และภาษาจีน อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองที่เหลือนำไม่เห็นด้วยกับการจัดให้เด็กปฐมวัยเรียนทางวิชาการโดยคิดว่ายังเด็กไปและยังไม่จำเป็น เสียงของผู้ปกครองฝ่ายที่ต้องการจัดให้มีการเรียนในศูนย์ปฐมวัยได้รับการท้วงจากผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัยว่าเป็นภาระที่หนักเกินไปสำหรับเด็กเล็กที่จะนั่งเรียนวิชาการในปีต้นๆ ของการเข้าโรงเรียน แม้จะเป็นการเขียนและท่องจำ เป็นอันตรายมากกว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับเด็กเล็ก การจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยควรเน้นไปยังทักษะทางอารมณ์และสังคมเพื่อจะช่วยให้เด็กปรับตัวเข้ากับคนอื่นๆ ได้เมื่อเลื่อนไปเรียนในระดับประถมศึกษา

ในปีเดียวกันกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศโครงการใหม่สำหรับผู้ปกครองได้รับบริการจากศูนย์ปฐมวัย สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการได้ดีขึ้น

ดังนี้ (1) เพิ่มศูนย์ปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการเป็น 16 แห่ง ในปีค.ศ. 2016 (2) ส่งเสริมให้พ่อแม่รับบทบาทหลักในการเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยเข้าร่วมฝึกอบรมปฏิบัติการกับนักการศึกษาปฐมวัยและผู้อำนวยการของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อช่วยให้พ่อแม่เข้าใจแนวคิดของการพัฒนาเด็กแบบองค์รวม และ (3) เปิดช่องทางให้พ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายการศึกษาที่สำคัญ (<http://www.moe.gov.sg/>) โดยจะจัดการเรียนการสอนนำร่องด้วยการใช้ทรัพยากรการเรียนรู้ที่จัดและพัฒนาขึ้น ต่อจากนั้นจะนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในระหว่างภาคส่วนปฐมวัย (<http://www.moe.gov.sg/education/preschool/>)

เมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัย รัฐได้กำหนดไว้ว่าผู้เรียนจะต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ (1) รู้จักแยกแยะผิดและถูก (2) เต็มใจแบ่งปันและผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนบทบาทหน้าที่ในระหว่างสมาชิกกลุ่ม (3) เต็มใจให้และรับ (4) สัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้ (5) ฟังและพูดด้วยความเข้าใจ (6) อยู่ได้อย่างสบายใจและมีความสุข (7) พัฒนาการประสานกันระหว่างกาย มีนิสัยสุขภาวะ ร่วมมือในกิจกรรมศิลปะที่หลากหลาย และ (8) รักครอบครัว ครู และโรงเรียน (<http://www.moe.gov.sg/>)

สำหรับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยกรอบความคิดในการทำงานจะยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยมีความเชื่อว่า เด็กนั้นเป็นผู้เรียนที่อยากรู้อยากเห็น กระตือรือร้น และมีสมรรถนะ จากฐานความเชื่อนี้ผู้เรียนจะได้รับการดูแลแบบองค์รวมผ่านการเรียนรู้ที่หลากหลายด้านโดยจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และการส่งเสริมทำที่ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ กรอบความคิดข้างต้นนี้ได้จำกัดว่าผู้เรียนจะต้องเรียนอะไร เป็นแต่เพียงการชี้แนะให้นักการศึกษาปฐมวัยออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของผู้เรียน สำหรับสาระสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยเป็นดังนี้

ประการแรก ในส่วนของการเรียนรู้ที่หลากหลายด้านนั้น ประกอบด้วย สุนทรียศาสตร์และการแสดงออกแบบสร้างสรรค์ การค้นพบโลก ภาษาและการอ่านเขียน พัฒนาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ เลขา พัฒนาการทางสังคมและอารมณ์

ประการที่สอง ทำที่ต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม อันหมายถึง พฤติกรรมและเจตคติเชิงบวกที่มีต่อการเรียนรู้ ทำที่เช่นนี้จัดว่าสำคัญสำหรับเด็กในเส้นทางของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจะสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กในหลายด้าน ทำที่เหล่านั้นได้แก่ (1) ความมุ่งมั่นในการทำงานจนสำเร็จ (2) การคิดแบบไตร่ตรอง เป็นความสามารถในการคิดถึงสิ่งที่ทำ เห็น ได้ยินหรือรู้สึกในประสบการณ์ประจำวัน กลั่นกรองทางเลือกต่างๆ เพื่อได้ความรู้ใหม่ (3) ความซาบซึ้ง เป็นการตระหนักถึงคุณลักษณะของแต่ละคนที่แตกต่างกัน และมีความเป็นเอกลักษณ์ รับฟังความเห็นของผู้อื่นและแสดงการยอมรับนับถือผู้อื่น (4) ความช่างประดิดประดอย เป็นความยืดหยุ่นในการคิดและสามารถสร้างสิ่งของขึ้นจากหลากหลายวิธีสำรวจแนวคิดต่างๆ และมีความเป็นไปได้ที่จะนำแนวคิดนั้นมาเพื่อแก้ปัญหาที่ท้าทาย (5) ความช่างสงสัยและกระตือรือร้น เป็นการแสดงความสนใจและตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่พบเห็น ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และวิธีการที่สิ่งต่างๆ ทำงานหรือเป็นไป มีแนวโน้มที่จะสำรวจและค้นหาสิ่งใหม่ (6) การกล้าเผชิญ เป็นการกล้าที่จะพบกับการเรียนรู้ใหม่และสนุกกับสิ่งที่ทำ ค้นหาเชิงรุกในการพบกับโอกาสใหม่ในการเรียนรู้

ประการที่สาม การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัย การจัดอีกรูปแบบที่เรียกว่า iTeach ซึ่งมีความเชื่อว่า (1) ครูเป็นผู้สนับสนุน (2) หลักสูตรบูรณาการและเป็นองค์รวม และ (3) ผ่านการปฏิสัมพันธ์และการเล่นที่มีคุณภาพ สำหรับหลักการของ iTeach มีอยู่ 6 ประการที่ครูใช้ในการวางแผน ออกแบบ และปฏิบัติการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความหมายให้ผู้เรียน หลักการดังกล่าว ประกอบด้วย (1) ใช้กลวิธีบูรณาการเพื่อการเรียนรู้ (2) ครูรับหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (3) นำให้เด็กเข้าไปสู่การเรียนรู้ผ่านการเล่น (4) เรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริงผ่านการปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ (5) ผู้เรียนเป็นผู้สร้างสรรค์ความรู้ และ (6) พัฒนาการเป็นแบบองค์รวม

กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้พ่อแม่/ผู้ปกครองเข้ามาเป็นเครือข่ายร่วมกับครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยพ่อแม่จะต้องทำความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก หาเวลาพาเด็กออกไปเล่น และกระตุ้นให้เด็กพูดคุย/บอกเล่าถึงประสบการณ์ที่ตนได้พบเห็น ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจได้ว่าเด็กจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและสามารถพัฒนาศักยภาพของเด็กให้ถึงขีดสูงสุด

2.2 การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของสิงคโปร์มีเป้าหมายหลักว่า เตรียมเด็กสำหรับฟุ้งนี้ ลักษณะสำคัญของการประถมศึกษา ได้แก่ จำนวนเวลาเรียนในชั้นประถมศึกษา 6 ปี (เกรด 1- เกรด 6) อายุปกติของผู้เรียนแรกเข้า คือ 7 ปี และใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น (Programme Active Learning : PAL) เป็นหลัก สำหรับในเรื่องของประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์ได้วางนโยบายเพื่อการปฏิบัติไว้ ดังนี้ (moe.gov.sg.)

2.2.1 จัดการศึกษาเพื่อเด็กทุกคนให้มีคุณลักษณะตามกรอบความคิดสำคัญของศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ เด็กสิงคโปร์ทุกคนจะต้องได้รับการศึกษา 6 ปี หรือจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น ระหว่างนั้นเด็กต้องได้รับการดูแลให้พร้อมสำหรับชีวิตอนาคตที่ถูกขับเคลื่อนด้วยโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งเด็กที่จบประถมศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะดังที่เสนอไว้ข้างต้น ได้แก่ มั่นใจในตนเอง กำกับตนเองในการเรียน มีส่วนร่วมแบบกระตือรือร้น

และมีจิตสำนึก โดยกรอบความคิดของการสร้างคุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับกรอบความคิดของศตวรรษที่ 21 คือ (1) ค่านิยมหลัก (ความยอมรับนับถือ ความรับผิดชอบ การบูรณาการ ความใส่ใจและความกลมกลืน) (2) สมรรถนะด้านอารมณ์และสังคม (ความตระหนักรู้ในตน การจัดการตนเอง ความตระหนักรู้เรื่องสังคม การจัดการความสัมพันธ์ และการตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ) และ (3) สมรรถนะที่แสดงปรากฏให้เห็น (การคิดสร้างสรรค์และการคิดวิจารณญาณ การสื่อสาร ทักษะสารสนเทศและทักษะการทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ ความเป็นพลเมือง ทักษะในการตระหนักรู้ข้ามวัฒนธรรมและความตระหนักรู้เรื่องโลก)

ครูจะต้องพัฒนาคุณลักษณะ ค่านิยม และสมรรถนะให้เกิดขึ้นในตัวเด็กโดยผ่านวิชาต่างๆ ในหลักสูตร การศึกษาเพื่อสร้างคุณลักษณะของความเป็นพลเมือง โครงการเพิ่มพูนสมรรถนะและผ่านช่วงเวลาการสอน ยิ่งไปกว่านั้นกระทรวงศึกษาธิการยังได้เปิดโอกาสให้แต่ละโรงเรียนเสนอช่องทางธรรมชาติสำหรับผู้เรียนเพื่อที่จะได้นำค่านิยมและสมรรถนะเหล่านั้นไปปรับใช้ พร้อมกับสร้างความแกร่งให้กับคุณภาพของการศึกษา พลละ ศิลปะ และดนตรี โดยทั้ง 3 วิชานี้ได้นำมาจัดเป็นการศึกษาของครุรวม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาขีดความทนทานของร่างกาย เสริมสมรรถนะการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ และมีเอกลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม

2.2.2 สร้างความเก่งด้านภาษา ผู้เรียนสิงคโปร์จะต้องมีความเก่งภาษาอังกฤษและใช้ภาษาแม่ (จีน มาเลย์ และทมิฬ) ของตนเองได้คล่องในฐานะภาษาที่สอง ดังนั้น ผู้เรียนของสิงคโปร์จึงสามารถใช้ 2 ภาษาในระดับใช้การได้ดี และถือเป็นทรัพย์สินที่เด็กและเยาวชนใช้เป็นทุนในการแสวงหาโอกาสต่างๆ ในชีวิตและในระดับโลก ส่วนใหญ่แล้วเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะมาจากครอบครัวที่ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารกันเป็นหลัก แต่ในโรงเรียนประถมเด็กจะถูกสอนให้ใช้ภาษาแม่ของตนเองได้ในระดับดีเช่นกัน โดยโรงเรียนจะออกแบบกลวิธีการสอนแบบหลากหลายเพื่อจัดโอกาสให้กับเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีภาษาแม่แตกต่างกัน ซึ่งมีลักษณะการสอนให้ใช้ภาษาแม่ตามตาราง 4.2

ตาราง 4.2 ลักษณะสำคัญของหลักสูตรปรับปรุงการใช้ภาษาแม่

หลักสูตรภาษาจีน	หลักสูตรภาษามาเลย์	หลักสูตรภาษาทมิฬ
เน้นการฟัง พูดและอ่าน		
เน้นการสนทนาและทักษะการเขียนโต้ตอบ		
ออกแบบการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการในการเรียนที่แตกต่างกันของผู้เรียน		
ใช้วัสดุและกลยุทธ์การสอนที่ทำให้ผู้เรียนสนใจเรียน		
เด็กทุกคนต้องเรียนโมดูลหลัก	เด็กจะถูกสอนตามระดับ	เปิดโอกาสให้เด็กฝึกพูดภาษาทมิฬเพิ่มขึ้น
ผู้เรียนที่ไม่มีพื้นฐานภาษาจีนหรือมีพื้นฐานจำกัดจะต้องลงเรียนโมดูลพื้นฐาน	ของผลสัมฤทธิ์ที่แตกต่างกัน	
ผู้เรียนที่สนใจภาษาจีนหรือมีความสามารถที่จะเรียนต่อได้จะต้องเรียนโมดูลระดับสูง		

2.2.3 เพิ่มสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ให้ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน ประกอบด้วย (1) โปรแกรมสนับสนุนการเรียนรู้โดยจัดสำหรับเด็กที่เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีทักษะด้านการอ่านหรือคิดคำนวณในระดับอ่อน ทั้งนี้ เพื่อให้มั่นใจว่าเด็กสามารถเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ทันทีกับมาตรฐานวิชาที่ต้องเรียน ปกติแล้วโปรแกรมจะจัดให้สำหรับผู้เรียนกลุ่มขนาดเล็ก และสอนโดยครูชำนาญการที่ถูกฝึกมาโดยเฉพาะ ใช้กลวิธีการสอนที่มีโครงสร้างสามารถตอบสนองความต้องการการเรียนรู้

ที่แตกต่างกันไปของผู้เรียนได้ (2) โปรแกรมสำหรับเด็กปัญญาเลิศ การคัดกรองเด็กปัญญาเลิศจะทำเมื่อผู้เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบทดสอบคัดกรอง และหากผ่านการคัดกรองจะย้ายผู้เรียนไปเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนที่จัดไว้โดยเฉพาะ หลักสูตรที่จัดให้จะเป็นหลักสูตรก้าวหน้าที่เหมาะสมกับความสามารถในวิชาต่างๆ ของผู้เรียน โดยจัดเรียนเป็นห้องพิเศษในแต่ละวิชาไป เช่นเดียวกันครูที่สอนเด็กปัญญาเลิศในแต่ละวิชาจะถูกฝึกมาโดยเฉพาะ หลังจากนั้นเด็กจะเรียนผสมกันในวิชาอื่นๆ และร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อนๆ สำหรับเด็กที่มีความสามารถโดดเด่นเหนือกว่าการเข้าโปรแกรมสำหรับเด็กปัญญาเลิศก็จะได้รับการสนับสนุนเพื่อเพิ่มพูนความสามารถนั้นโดยผ่านฐานโรงเรียนและกิจกรรมพิเศษที่จัดโดยกระทรวงศึกษาธิการในระหว่างหรือหลังชั่วโมงเรียน (3) กิจกรรมพิเศษเป็นกิจกรรมส่วนเติมเต็มการศึกษาแบบรัฐอบและมิบบทบาทสำคัญต่อการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเตรียมตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ กิจกรรมพิเศษนี้มีหลากหลายและกว้างขวางตั้งแต่กีฬา กลุ่มชมรม ศิลปะการแสดง สโมสรและชุมนุมต่างๆ และ (4) Subject-based banding ซึ่งเป็นการจัดตัวเลือกในการเรียนวิชาต่างๆ ให้กับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อเนื่องไปจนถึงประถมศึกษาปีที่ 6 โดยวิชาที่จัดจะเป็นการผสมผสานมาตรฐานการเรียนรู้ต่างๆ เข้าด้วยกันหรือวิชาพื้นฐานต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างยืดหยุ่น ขึ้นอยู่กับจุดแข็งของผู้เรียนคนนั้น ซึ่งการจัดแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนพุ่งจุดสนใจและขยายศักยภาพของตนเองในวิชาที่ตนเองเก่งและถนัด เพื่อสร้างพื้นฐานสำหรับวิชาที่ต้องการการสนับสนุนเพื่อการศึกษาต่อ

ตาราง 4.3 วิธีการของการจัด Subject-based banding

ประถมศึกษาปีที่ 4		
ผู้เรียนเข้ารับการทดสอบของโรงเรียน		
โรงเรียนจะแนะนำให้ผสมผสานวิชาตามผลการสอบของผู้เรียน โดยพ่อแม่ต้องลงนามยินยอม		
การเริ่มเรียนประถมศึกษาปีที่ 5		
ผู้เรียนลงเรียนวิชาที่ผสมผสานกันตามความเห็นชอบของพ่อแม่ วิชาที่อยู่ในมาตรฐานและเป็นพื้นฐานเหมือนกัน ได้แก่ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาแม่ สำหรับภาษาแม่นั้นผู้เรียนสามารถเลือกเรียนต่อได้ในระดับชั้นสูงขึ้น		
ภาคปลายชั้นประถมศึกษาปีที่ 5		
ลงเรียน 1 วิชาพื้นฐานหรือมากกว่า และวิชาที่เก่งเรียนได้ดี	ลงเรียนวิชามาตรฐาน 1 วิชาหรือมากกว่าซึ่งเป็นพื้นฐานของการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	ผู้เรียนอื่นๆ ทั้งหมด อนุญาตให้เรียนต่อในวิชาเดียวกันในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ประถมศึกษาปีที่ 6		
เลือกวิชาเรียนที่โรงเรียนจัดผสมผสานให้		
ปลายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6		
ผู้เรียนต้องสอบเพื่อจบการศึกษา (Primary School Leaving Examination : PSLE)		

2.2.4 จัดการศึกษาแบบองค์รวมโดยเล่นและเรียน นับตั้งแต่ ค.ศ. 2009 เป็นต้นมา กระทรวงศึกษาธิการสิงคโปร์ ได้หนุนเสริมให้การเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาทั้งความเพลิดเพลิน และมีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นยังได้แสวงหาช่องทางที่จะพัฒนาความสมดุล ระหว่างทักษะต่างๆ และค่านิยมต่างๆ ให้ดีกว่าเดิม โดยมีวิธีการดังนี้ (1) เพิ่มการเรียนการสอน ที่เกี่ยวข้องกับความหมายในชีวิตให้มากขึ้น (2) จัดโปรแกรมให้การเรียนรู้เป็นแบบกระฉับ กระเฉงและเป็นเชิงรุก (3) พัฒนาการประเมินแบบองค์รวมทุกด้านเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ (4) จัดคาบการแนะแนวสัปดาห์ละ 1 คาบ เพื่อให้ครูกับผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีคุณภาพ (5) ริเริ่มกิจกรรมพิเศษที่ไม่ใช่กิจกรรมวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (single-session) โดยจะเริ่มในปี ค.ศ. 2016 และ (6) เป็นหุ้นส่วนการศึกษากันระหว่างบ้านกับโรงเรียน เพื่อร่วมกันดูแลเด็กให้พัฒนาไปตามที่วางนโยบายไว้

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะ สำหรับผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนที่เหมาะสมกับเด็ก โดยประการแรก ควรคำนึงถึงเวลาและระยะทาง ในการเดินทางรับ-ส่งให้สั้นที่สุดเพื่อลดภาระ และทำให้ มีเวลาเพิ่มเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียนในการ ช่วยกันดูแลเด็ก ประการที่สอง พิจารณาโรงเรียน ที่ใช้ภาษาแม่ ในกรณีที่ภาษาที่ใช้ในครอบครัว

มิใช่ภาษาอังกฤษ จะมีโรงเรียนที่เป็นทางเลือกเนื่องจากจัดการเรียนการสอนระยะเริ่มต้น ด้วยภาษาแม่เป็นหลัก โดยมีการสอนด้วยภาษาจีนทุกโรงเรียน ภาษามาเลย์จัดในโรงเรียนที่ได้

รับการสนับสนุนพิเศษ และภาษาทมิฬจะจัด ไว้ในโรงเรียนส่วนใหญ่ แต่ต้องขอคำยืนยัน จากโรงเรียนว่ามีการจัดสอนด้วยภาษานี้ ประการที่สาม เลือกโรงเรียนที่สอดคล้องกับ ความสนใจของผู้เรียน โดยดูจากกิจกรรมพิเศษ และโครงการที่จัดไว้เฉพาะโรงเรียนเท่านั้น และประการสุดท้าย ศึกษาเอกลักษณ์โรงเรียน โดยพิจารณาจากวิสัยทัศน์และพันธกิจ ค่านิยม

และวัฒนธรรม และการสนับสนุนจากกลุ่มผู้ปกครอง สำหรับผู้เรียนที่เป็นเด็กพิเศษจะมีบริการ ให้โดยโครงการของโรงเรียนที่จัดให้หรือเป็นโรงเรียนเฉพาะสำหรับเด็กพิเศษ ซึ่งสามารถดูข้อมูล และคำแนะนำได้จากเว็บไซต์ของกระทรวงศึกษาธิการหรือเมื่อมีงาน Open House ของโรงเรียน

2.3 การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปณิธานของการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ของสิงคโปร์ คือ การปรับปรุงขั้นตอนของการเรียนรู้ของผู้เรียน สาระสำคัญของการจัดการศึกษาระดับนี้ ประกอบด้วย

2.3.1 ออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถที่แตกต่างกัน

เมื่อผู้เรียนสอบจบการศึกษาระดับประถมศึกษา (PSLE) ผลการสอบจะถูกจำแนกออกเป็นระดับ และผู้เรียนจะถูกจัดวางลงใน การเรียนระดับมัธยมประเภทใดประเภทหนึ่ง ได้แก่ (1) สายด่วน (Express ซึ่งหมายรวมถึงโปรแกรมบูรณาการในบางโรงเรียน) (2) สายวิชาการปกติ ซึ่งเป็นการเรียนในวิชาสามัญทั่วไป และ (3) สายเทคนิคปกติ ซึ่งเป็นการเรียนที่มุ่งไปยังสายวิชาชีพ ทั้งนี้ การวางตัวดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษา แต่ไม่ได้หมายความว่า จะเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ในทุกแบบผู้เรียนสามารถโอนย้ายจากแบบหนึ่งมาสู่แบบหนึ่ง หากได้รับการพิจารณาว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่สุดสำหรับความสามารถของผู้เรียน โดยผู้เรียนอาจจะเลือกเรียนวิชาในระดับที่สูงกว่าชั้นเรียนของตนได้หากมีความสามารถพอ

2.3.2 ขยายพัฒนาการของผู้เรียน โดยผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาจะถูกปลูกฝังโดยยึดค่านิยมหลักของประเทศ 3 ประการ ได้แก่ อุทิศตนให้กับชาติและชุมชน พยายามและมุ่งมั่น คิดและทำด้วยความเป็นเลิศ (<https://www.moe.gov.sg>) จากค่านิยมหลักดังกล่าว ผู้เรียนจะถูกกล่อมเกลาให้มีคุณลักษณะของการพัฒนาตน ตระหนักถึงสังคม บริหารจัดการความสัมพันธ์ ตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ และตระหนักรู้ในตนเอง โดยผ่านการจัดการเรียนรู้ 3 ทักษะ ประกอบด้วย (1) ทักษะข้ามวัฒนธรรม การตระหนักรู้เรื่องโลกและการเป็นพลโลก (2) ทักษะด้านการคิดเชิงประดิษฐ์และสร้างสรรค์ และ (3) ทักษะด้านสารสนเทศ การร่วมมือ และการสื่อสาร ซึ่งนำไปสู่คุณลักษณะ 4 ประการ ประกอบด้วย มั่นใจในตนเอง กำกับตนเองในการเรียน มีส่วนร่วมแบบกระตือรือร้น และมีจิตสำนึกที่เข้มข้นของความเป็นพลเมือง

2.3.3 เพิ่มพูนศักยภาพผู้เรียน มีกิจกรรมสำคัญ ได้แก่

(1) จัดโปรแกรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะโดดเด่น

โรงเรียนมัธยมศึกษาจะมีโปรแกรมหลากหลายเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนที่แตกต่างกัน โดยการสร้างทางเลือกที่กว้างจะช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนมีโอกาสตระหนักถึงศักยภาพตนเอง และพัฒนาทักษะหลักและทักษะอื่นๆ จนถึงขีดสูงสุด ในทุกโรงเรียนจะมีโปรแกรมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และโปรแกรมท้าทายสำหรับผู้มีความสามารถในการเรียนระดับที่ก้าวหน้า

ในปี ค.ศ. 2017 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ทุกโรงเรียนจัดโปรแกรมการศึกษาที่มีลักษณะเป็นเลิศ ดังต่อไปนี้ (1.1) โรงเรียนทุกแห่งต้องมีโปรแกรมการเรียน 2 โปรแกรม อย่างแรกได้แก่ โปรแกรมการเรียนรู้ประยุกต์ (Applied Learning Programme : PLP) และอย่างที่สอง โปรแกรมการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning for Life Programme : LLP) (1.2) ทั้ง 2 โปรแกรมจะต้องมีลักษณะโดดเด่นเฉพาะโรงเรียน มุ่งพัฒนาทักษะและคุณลักษณะเพื่อที่ผู้เรียนสามารถประยุกต์ได้กับบริบทของการดำรงชีวิตจริง ผู้เรียนจะต้องมีจุดแข็งและความสนใจพิเศษในสาขาต่างๆ เพื่อที่จะเป็นฐานในการเรียนรู้ระดับลึกได้ต่อไป และ (1.3) โรงเรียนมัธยมศึกษาจะต้องเปิดให้มีการสอบแบบปรับตรงจากโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อที่จะได้ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมาเข้าเรียนในโปรแกรม ALP หรือ LLP ของโรงเรียน

(2) จัดประเภทของโรงเรียนที่หลากหลาย

เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน โรงเรียนมัธยมศึกษาในสิงคโปร์จึงแบ่งเป็น 6 ประเภท ได้แก่ (2.1) Autonomous Schools เป็นโรงเรียนที่จัดวิชาเชิงนวัตกรรมและโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียน (2.2) Independent Schools เป็นโรงเรียนที่สามารถพัฒนาหลักสูตรใหม่ๆ ได้อย่างคล่องตัว และมีทุนสนับสนุนสำหรับผู้เรียนทั้งจากกระทรวงศึกษาธิการและจากโรงเรียนเอง (2.3) Special Assistance Plan (SAP) Schools เป็นโรงเรียนที่เสนอโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะและสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษา 2 ภาษา และอยู่ใน 2 วัฒนธรรม คือ อังกฤษและจีน (2.4) Specialised Independent Schools เป็นโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความถนัดทางด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จัดการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างสรรคและการประยุกต์ ส่งเสริมให้เก่งทางกีฬาหรือศิลปะ ปัจจุบันมี 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของมหาวิทยาลัยแห่งชาติที่เน้นทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โรงเรียนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โรงเรียนศิลปะ และโรงเรียนกีฬา (2.5) Specialised Schools เป็นโรงเรียนที่ออกแบบโปรแกรมสำหรับผู้เรียนที่มีแนวโน้มการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ และ (2.6) Specialised Schools for N(T) – Eligible Students เป็นโรงเรียนที่ออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นไปยังการอ่านออกเขียนได้และการมีพื้นฐานที่แข็งแกร่งในการคิดคำนวณ มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนที่ทำให้ผู้เรียนประยุกต์ความรู้สู่ชีวิตจริง โรงเรียนจะทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับสถาบันการศึกษาเทคนิคและเป็นเครือข่ายกับโปรแกรมอาชีวศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ไปฝึกงาน

2.3.4 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนแบบรู้อรอบ นอกจากความเก่งด้านวิชาการแล้วทุกโรงเรียนยังเปิดโอกาสให้เรียนรู้ตามความสนใจและเรียนรู้ภาษา ดนตรี และศิลปะ ซึ่งเป็นวิชาเลือก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทดลองหรือพัฒนาความสามารถพิเศษของตนเอง ด้านแรก คือด้านภาษา จำแนกเป็นโปรแกรมการเรียนภาษาแม่ในระดับสูงซึ่งคัดเลือกเด็กที่ผลการเรียนสูงร้อยละ 10 แรก หรืออยู่ในช่วงร้อยละ 11-30 แรก ที่มีผลสัมฤทธิ์การเรียนทางภาษาสูง โปรแกรมภาษามาเลย์สำหรับเด็กที่ได้คะแนนภาษามาเลย์สูง โปรแกรมการเรียนภาษาที่ 3 ซึ่งมี 9 ภาษา โปรแกรมการเรียนภาษาจีน ภาษาท้องถิ่น และภาษาแม่ ด้านที่สอง โปรแกรมด้านดนตรีและศิลปะ ซึ่งเป็นโปรแกรมเลือกทางดนตรีและศิลปะสำหรับผู้เรียน ด้านที่สาม โปรแกรมเสริมสมรรถนะด้านดนตรีและศิลปะ เป็นโปรแกรมส่งเสริมคุณภาพทางดนตรีและศิลปะสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและผู้มีประกาศนียบัตรด้านศิลปะหรือดนตรีที่โรงเรียนมอบให้

3. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในส่วนของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจะได้นำเสนอผลลัพธ์การเรียนที่ต้องการจากหลักสูตรขั้นพื้นฐาน หลักสูตรประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ตามลำดับ (www.vnseameo.org)

3.1.1 ผลลัพธ์การเรียนที่ต้องการจากหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ผลลัพธ์การเรียนที่ต้องการจากหลักสูตรขั้นพื้นฐานของสิงคโปร์กำหนดให้ผู้เรียนต้องเป็นบุคคลที่รู้อรอบ โดยมีทักษะและค่านิยมหลัก

8 ประการ ประกอบด้วย (1) พัฒนาการของคุณลักษณะ (2) ทักษะในการพัฒนาตน (3) ทักษะทางสังคมและความร่วมมือ (4) การอ่านเขียนและคิดคำนวณ (5) ทักษะการสื่อสาร (6) ทักษะด้านสารสนเทศ (7) ทักษะการคิดและการสร้างสรรค์ และ (8) ทักษะในการประยุกต์ความรู้เพื่อใช้งาน โดยจำแนกตามระดับ ดังตาราง

ตาราง 4.4 ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา
1. สามารถแยกแยะถูกผิดออกจากกันได้	1. มีบุรณภาพของจริยธรรม
2. เรียนรู้การแบ่งกันและการให้คนอื่นก่อน	2. ใส่ใจและห่วงใยผู้อื่น
3. สามารถสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น	3. สามารถทำงานเป็นทีม และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม
4. มีความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องต่างๆ	4. กล้าได้กล้าเสียและคิดแปลกใหม่
5. สามารถคิดและแสดงความคิดเห็นออกมา	5. มีฐานความรู้กว้างขวางสำหรับการศึกษาต่อ
6. ภูมิใจในงานของตนเอง	6. เชื่อในความสามารถของตน
7. มีนิสัยแห่งสุขภาวะ	7. มีสุนทรีย์ะ
8. รักสิ่งโคปร	8. มีความรู้และความเชื่อในความเป็นสิ่งโคปร

ที่มา : www.vnseameo.org

เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ข้างต้นหลักสูตรจึงมุ่งไปยังการปลูกฝังและเลี้ยงดูเด็กให้พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ค้นหาความถนัด และพัฒนาให้ใส่ใจการเรียนรู้ตลอดชีวิต หลักสูตรที่จัดจึงเป็นหลักสูตรแบบฐานกว้าง ประกอบด้วย การอ่านเขียน การคิดคำนวณ ภาษาวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ พลศึกษา การศึกษาด้านจริยธรรมและพลเมือง และการศึกษาเรื่องความเป็นชาติ ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีสิ่งโคปรได้ทบทวนค่านิยมหลัก ความรู้ และสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผล ที่สำคัญ ได้แก่ กลยุทธ์การสอน การประเมิน และเนื้อหา โดยมีการทบทวนเพื่อปรับแก้เป็นระยะ

3.1.2 หลักสูตรระดับประถมศึกษา เด็กทุกคนในสิ่งโคปรมีโอกาสรับการศึกษาขั้นพื้นฐานขั้นต่ำ 10 ปี โดยเรียนในระดับประถม 6 ปี โครงร่างหลักสูตรประถมศึกษาของสิ่งโคปรเป็น ดังภาพ 4.4

ภาพ 4.4 หลักสูตรประถมศึกษาของสิงคโปร์

ที่มา : <http://www.glorysingapore.com/curriculum/>

จากภาพหลักสูตรประถมศึกษาเป็นการจัดการเรียนรู้แบบรื้อรอบ ต้องการให้เด็กมีพื้นฐานที่แข็งแกร่งใน 3 ด้าน คือ ค่านิยมที่แข็งแกร่งมั่นคง รักประเทศ และมีทักษะทางภาษาและการคิดคำนวณ หลักสูตรระดับประถมศึกษาได้พัฒนาขึ้นโดยมีจุดเน้น ดังนี้ (1) ศูนย์กลางของหลักสูตรเป็นทักษะชีวิต ประกอบด้วย กิจกรรมร่วมหลักสูตร การศึกษาจริยธรรมและความเป็นพลเมือง การแนะแนวอาชีพและการอภิบาล การศึกษาความเป็นชาติ พลศึกษา และโครงการ ซึ่งเรียนรู้ผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน และหลักสูตรที่เป็นกิจกรรมพิเศษ เน้นไปยังการบ่มเพาะค่านิยมที่มั่นคงแข็งแรงให้กับเด็กเพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ (2) ทักษะความรู้ เน้นไปยังการคิด กระบวนการ และทักษะการสื่อสารของผู้เรียน โดยสอนผ่านสาระวิชาต่างๆ และส่วนใหญ่มีอยู่ในรูปของโครงการ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะความรู้กว้างขวาง ทำงานเป็นทีมและแสดงสิ่งที่เรียนรู้ออกมาให้เห็นชัดเจน (3) กลุ่มสาระวิชา กลุ่มสาระวิชาที่จัดในหลักสูตรประกอบด้วย ภาษา มนุษยศาสตร์และศิลปะ

คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนมีฐานที่ตีพอสำหรับการศึกษาศาสตร์สาขาต่างๆ และ (4) การทดสอบเพื่อจบการศึกษา ได้แก่ ส่วนแรก การทดสอบเนื้อหาวิชามาตรฐาน คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาแม่ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ส่วนที่สอง วิชาเลือก คือ ภาษาแม่ระดับสูง และส่วนที่ 3 วิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ภาษาแม่ และคณิตศาสตร์พื้นฐาน

ทั้งนี้ ประการแรก วิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ภาษาแม่ และคณิตศาสตร์ จะจัดให้เรียนรู้เมื่ออยู่ในระดับที่เหมาะสมโดยดูจากความสามารถของผู้เรียน ประการที่สอง วิทยาศาสตร์ จะสอนเมื่อชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไป ประการที่สาม สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 สุขศึกษาจะไม่ถูกสอนแยกเป็นรายวิชา แต่จะอยู่ในหัวข้อของวิชาที่สอดคล้องกันรวมไปถึงสอนเป็นภาษาอังกฤษ และประการสุดท้าย โครงการจะเป็นสิ่งที่ต้องทำขณะเรียนรู้ตามหลักสูตรแต่มิใช่วิชาสำหรับใช้สอบ

3.1.3 หลักสูตรระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาของประเทศเป็นแบบฐานกว้าง จึงจัดหลักสูตรให้ผู้เรียนแบบผสมผสานทั้งวิชาหลัก และวิชาเลือก วิชาหลักประกอบด้วย ภาษาอังกฤษ ภาษาแม่ คณิตศาสตร์ มนุษยศาสตร์และวิทยาศาสตร์ การจัดวิชาหลักเช่นนี้เพื่อประกันว่าประสบการณ์ของผู้เรียนจะกว้างและสมดุล ขณะที่วิชาเลือกจะเป็นการตอบสนองความสนใจและความสามารถของผู้เรียนที่แตกต่างกัน

โครงสร้างหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาของสิงคโปร์แบ่งเป็น 4 แบบหลัก แบบแรกเป็นแบบพิเศษ/ด่วน ใช้เวลาเรียน 4 ปี ซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียนภาษาอังกฤษ ภาษาแม่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ นอกจากนั้นทางโรงเรียนอาจจัดวิชาใหม่ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกมากขึ้น เมื่อสิ้นสุดการศึกษาผู้เรียนจะต้องเข้ารับการประเมินผลที่เรียกว่า O level Examination แบบที่สองแบบวิชาการปกติ ใช้เวลาเรียน 4 ปี ผู้เรียนจะต้องเรียนวิชาแกนและวิชาเลือกทั่วไปเช่นเดียวกับแบบแรก แต่จะเข้ารับการทดสอบ N level Examination ผู้เรียนที่ผลสัมฤทธิ์ทางการสอบ N level ในระดับสูงจะได้เวลาเรียนอีก 1 ปีเพื่อเตรียมเข้าสอบ O level แต่จะมีผู้เรียนบางกลุ่มที่จะถูกเลือกให้เข้าสอบ O level ได้ 2 วิชาเมื่ออยู่ปีที่ 4 โดยไม่ต้องผ่านการทดสอบ N level และพัฒนาไปสู่การสอบ O level ในวิชาที่เหลือเมื่ออยู่ปีถัดไป แบบที่สาม แบบวิชาการด้านเทคนิค ใช้เวลาเรียน 4 ปี ผู้เรียนจะต้องเรียนภาษาอังกฤษ ภาษาแม่ คณิตศาสตร์ และวิชาต่างๆ ที่เน้นไปในทางเทคนิคและการฝึกปฏิบัติ นอกจากนั้นยังมีวิชาเลือกจำนวนมากที่จัดเป็นโมดูลผสมผสานเนื้อหาวิชาหลากหลายเข้าด้วยกัน การจัดการเรียนรู้ในระดับนี้เน้นไปยังการทำงานกลุ่ม การนำเสนองานด้วยวาจา และกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ และก่อนจบการศึกษาจะต้องเข้ารับการทดสอบ N level Examination เช่นเดียวกับแบบที่สอง และแบบที่สี่ แบบบูรณาการ เป็นการออกแบบหลักสูตรสำหรับผู้เรียนที่ไม่ได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัย และเรียนรู้ได้ดีในสิ่งแวดล้อมที่มีโครงสร้างแบบไม่เป็นทางการ หลักสูตรนี้เป็นการขยายการศึกษาของผู้เรียนโดยการออกแบบผสมผสานการศึกษาต่างระดับเข้าด้วยกัน โดยไม่ต้องเข้าสอบเพื่อรับการประเมินระดับชาติทันทีเมื่อจบการศึกษา ถือเป็นการจัดหลักสูตรทางเลือกให้กับผู้เรียน

สำหรับหลักสูตรแบบสุดท้ายซึ่งเป็นแบบบูรณาการนั้นถือได้ว่าเป็นความพยายามของประเทศที่มุ่งตอบสนองความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของโลกทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเปลี่ยนจุดเน้นของหลักสูตรจากที่ยึดโรงเรียนเป็นสำคัญมาเป็นยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกลยุทธ์

ริเริ่มอยู่ 2 กลยุทธ์เพื่อสนับสนุนการจัดหลักสูตรดังกล่าว ประการแรก ได้แก่ เป็นโรงเรียนแห่งการคิด และชาติแห่งการเรียนรู้ เมื่อ ค.ศ. 1997 และประการที่สอง สอนน้อยลง เรียนรู้มากขึ้น (Teach Less Learn More : TLLM) เมื่อ ค.ศ. 2004 Chi Chang Lam et al (2013) ได้ศึกษามุมมองและวิธีปฏิบัติของครูในหลักสูตรแบบบูรณาการ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาจากครู 11 คนโดยแต่ละคนมีภูมิหลังด้านวิชาการที่ต่างกันแต่ต้องมาสอนตามหลักสูตรบูรณาการของโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า ประการแรก วิธีปฏิบัติของครูส่วนใหญ่ยังไม่เป็นไปตามรูปแบบเชิงทฤษฎีของหลักสูตรบูรณาการ เนื่องจากครูมีความรู้จากการเข้าฝึกอบรมระยะสั้นและการอ่านเอกสาร ประกอบกับมีโอกาสจำกัดในการศึกษารูปแบบต่างๆ เพื่อนำมาใช้งาน ประการที่สอง ลักษณะของการบูรณาการ การบูรณาการวิชาของครูจำแนกเป็นบูรณาการ 2 วิชาเลือกหัวข้อหลัก และบูรณาการแบบสหวิทยาการเพื่อใช้เรียนรู้หัวข้อนั้น และใช้การสำรวจความสนใจของผู้เรียนก่อน ต่อมาจึงพัฒนาหลักสูตรโดยยึดคำถามและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก ประการที่สาม อุปสรรคของการบูรณาการ ข้อค้นพบนี้ปรากฏว่า อุปสรรคของการจัดและใช้หลักสูตรแบบบูรณาการอยู่ที่ (1) ขาดความรู้ของเนื้อหาวิชาที่จะนำมาบูรณาการ (2) ครูได้รับอิทธิพลของการมีเอกลักษณ์ตามวิชาเอกที่ศึกษามา (3) มีเวลาและทรัพยากรไม่พอที่จะบูรณาการหลักสูตร และ (4) การจัดเรียงเนื้อหาและการประเมินยังไม่เป็นไปในทางเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ในอนาคตสิ่งค้ำประกันที่มุ่งหน้าที่จะพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเน้นด้านการอ่านเขียน คิดคำนวณ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์เพื่อการเรียนต่อในระดับสูงขึ้น ขณะเดียวกันก็ให้ความสนใจกับวิชาสังคมศาสตร์เพื่อพัฒนาความสามารถในการที่จะทำความเข้าใจสังคมและโลกจากมุมมองต่างๆ พร้อมกันนั้นก็ออกแบบหลักสูตรแบบบูรณาการเพื่อตอบสนองความแตกต่างกันของผู้เรียน ทั้งหมดนี้ตั้งอยู่บนปณิธานที่ว่า สร้างความแกร่งพื้นฐานให้กับผู้เรียนที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 การจัดการเรียนรู้ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการเรียนรู้ในการศึกษาขั้นพื้นฐานของสิงคโปร์ยึดหลักการตอบสนองความสามารถที่หลากหลายและแตกต่างกันของผู้เรียน มีประเด็นสำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนของสิงคโปร์โดดเด่นและประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย กลยุทธ์ TLLM การใช้ ICT ในการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้

3.2.1 Teach Less Learn More : TLLM ซึ่งกลยุทธ์ TLLM นี้เริ่มมาจากสุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรี Lee Hsien Loong เมื่อ ค.ศ. 2004 โดยเรียกร้องให้โรงเรียนหาทางให้ครูสอนให้น้อยลงเพื่อที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้มากขึ้น (Lee, 2004) จากกลยุทธ์ริเริ่มนี้เองที่ทำให้ต้องคิดกลวิธีแบบองค์รวม พร้อมกับคิดใหม่ทำใหม่โดยให้ความสำคัญอย่างเต็มที่กับตัวผู้เรียน เป็นโอกาสสำคัญของนักการศึกษาที่จะประยุกต์ศาสตร์การสอนและนวัตกรรมการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ให้มากขึ้นและก้าวข้ามข้อท้าทายในการสอนเนื้อหาวิชาต่างๆ ด้วยครูให้ลดลง

TLLM เริ่มจากการปฏิรูปหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ กลวิธีสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการตามแนวคิด TLLM คือ มุ่งให้แต่ละโรงเรียนมีกลวิธีและนวัตกรรมในการนำ TLLM ลงไป

ใช้แตกต่างกัน โดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นฝ่ายสนับสนุนให้เกิดการริเริ่มทำขึ้นมาเท่านั้น ลักษณะสำคัญของ TLLM คือ ครูสอนได้ดีขึ้น เปิดให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมตนเองเพื่อการดำรงชีวิตมากกว่าการสอนเพื่อการทดสอบ และการสอบแบบต่างๆ ในชั้นเรียนเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ หมายถึง การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน โอกาสในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างคุณลักษณะสำคัญของผู้เรียน จะต้องเกิดขึ้นผ่านวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพและเชิงนวัตกรรมมากขึ้น สำหรับการลดลงเชิงปริมาณนั้น หมายถึง ลดการเรียนรู้ด้วยการท่องจำ การทดสอบซ้ำๆ การถามตอบตามคำสั่งโดยมีคำตอบสำเร็จรูป ตามหลักของ TLLM จะเปิดช่องว่างให้โรงเรียนมีความยืดหยุ่นในการพัฒนาหลักสูตร โดยลดเนื้อหาจากวิชาต่างๆ ลงอย่างเหมาะสมประมาณร้อยละ 20-30 โดยส่วนนี้ให้อิสระสำหรับโรงเรียนได้จัดการ เรียกว่า พื้นที่สีขาว ครูมีอิสระที่จะใช้พื้นที่สีขาวนี้เพื่อปรับแก้หลักสูตร ใช้กลวิธีสอนและวัด/ประเมินที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดีขึ้น TLLM ได้ถูกนำลงไปปฏิบัติในโครงการนำร่อง 29 โรงเรียน เมื่อ ค.ศ. 2006 เพื่อหวังให้เป็นโรงเรียนต้นแบบก่อนที่จะขยายผล ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จของ TLLM คือครู เป็นคำกล่าวของ Tharman Shanmugaratam รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในขณะนั้น อย่างไรก็ตาม TLLM มิได้หมายความว่าครูทำงานน้อยลง แต่หมายถึงการเพิ่มปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างครูกับผู้เรียนให้มากขึ้น ในขณะที่ดำเนินการโรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนโดยการให้ค่าปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และครูจะได้รับการฝึกก่อนลงมือปฏิบัติ

Kagan (2006) นักการศึกษาอเมริกันในฐานะที่เป็นผู้จัดฝึกอบรมปฏิบัติการให้กับสหภาพครูของสิงคโปร์ ได้ศึกษา TLLM ของสิงคโปร์ตั้งแต่เริ่มโครงการ โดยตั้งคำถามว่า ใน TLLM นั้นครูลดอะไรและเพิ่มอะไร ดังตาราง

ตาราง 4.5 การเพิ่มและลดตามแนวคิด TLLM

ประเด็น	เพิ่ม	ลด
1. เหตุผลในการสอน	1. ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ	1. สอนให้ทันหลักสูตร
	2. กระตุ้นความใส่ใจอย่างจริงจัง	2. กลัวความล้มเหลว
	3. ความเข้าใจ	3. ให้ข้อมูล
	4. ทดสอบเพื่อชีวิต	4. ใช้ชีวิตเพื่อการทดสอบ
2. สิ่งที่สอน	1. เด็กเป็นองค์รวม	1. เนื้อหาวิชา
	2. เน้นค่านิยม	2. เน้นเกรด
	3. กระบวนการ	3. ผลผลิต
	4. หาคำถาม	4. มีคำตอบ

ประเด็น	เพิ่ม	ลด
3. วิธีสอน	1. ผู้เรียนร่วมเรียนรู้	1. ฝึกซ้ำๆ และทำแบบฝึก
	2. สอนตามความแตกต่าง	2. สอนแบบเดียวกันทุกคน
	3. เน้นอำนวยความสะดวก และ ต้นแบบ	3. บอกร
	4. ประเมินแบบก้าวหน้าและประเมิน เชิงคุณภาพ	4. ทดสอบแบบสรุปรวมและเชิง ปริมาณ

ที่มา : Kagan, 2006

จากการประเมิน TLLM ในปี ค.ศ. 2010 หลังจากทดลองใช้มา 5 ปี พบว่า ประการแรก ครูสามารถออกแบบหลักสูตร ใช้ยุทธศาสตร์การสอนที่หลากหลาย และใช้วิธีการวัด/ประเมินผลหลากหลายรูปแบบ ประการที่สอง ประมาณร้อยละ 74 ของโรงเรียน (266 โรงเรียน) สามารถยกระดับทรัพยากรและความชำนาญการเพื่อดำเนินการตาม TLLM ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สาม การนำ TLLM ลงไปปฏิบัติยังก่อให้เกิดนวัตกรรมหลายประเภท ได้แก่ (1) ริเริ่มจากข้างล่าง สนับสนุนโดยข้างบน (2) ยึดหยุ่นทั้งโรงเรียนและผู้เรียนรายบุคคลที่จะเดินไปตามเส้นทางของตนเอง (3) ให้เกียรติและพัฒนาความถนัด/เก่งที่หลากหลาย (4) เลื่อนจุดเน้นจากเนื้อหาไปยังคุณลักษณะ จากหลักสูตรสู่การริเริ่ม (5) จัดเวลาให้ครูได้พัฒนาวิชาชีพเพิ่มขึ้น (6) ให้เวลาอิสระแก่ครูสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมงเพื่อที่ครูจะได้สร้างสรรค์บทเรียนที่สร้างสรรค์และแปลกใหม่ (7) หาเวลาให้ครูเพิ่มขึ้นเพื่อการวางแผนร่วมคิดไตร่ตรอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสนับสนุนกันและกัน (8) เรียกร้องให้มีแบบปฏิบัติการการสอนแบบใหม่และหลักสูตรใหม่ และ (9) สร้างสรรค์พื้นที่สีขาว เพื่อลดจำนวนเนื้อหาในหลักสูตรลง และทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และประการที่สี่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู พบว่า ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างเห็นได้ชัดเจน (www.moe.gov.sg)

ยิ่งไปกว่านั้นยังมีบทเรียนหลายเรื่องจากการนำ TLLM ลงสู่การปฏิบัติ เรื่องแรก พบว่าการสนับสนุนและการเข้ามามีส่วนร่วมแบบจริงจังของผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จ เรื่องที่สอง การจัดเวลาให้ครู สร้างโอกาสให้ครูได้คิด วางแผนและร่วมกันทำงาน ซึ่งทำให้ TLLM เกิดประสิทธิภาพตามที่กำหนดไว้ เรื่องที่สาม มีการจัดเวทียและช่องทางสำหรับโรงเรียนจำนวนมากให้แสดงนวัตกรรมและแบบปฏิบัติที่ดีในการทำงาน โดยมีโรงเรียนประถมศึกษา 92 โรงเรียนและโรงเรียนมัธยมศึกษา 117 โรงเรียน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้นวัตกรรมและผลงานผ่านทางสิ่งพิมพ์และเวทียเสวนา (www.moe.gov.sg)

3.2.2 การใช้ ICT ในการเรียนการสอน ในสิงคโปร์มีการใช้แผนแม่บทสำหรับใช้ ICT ในการเรียนการสอนตั้งแต่ ค.ศ. 1997 ในแผนแม่บทระยะที่ 1 มุ่งไปยังการสร้างพื้นฐาน ระยะที่ 2 แผนแม่บทปี ค.ศ. 2003 มุ่งไปยังการปลูกฝังนวัตกรรม และปัจจุบันอยู่ในแผนแม่บทระยะที่ 3 เริ่ม เมื่อ ค.ศ. 2009 มุ่งไปยังการทำให้แกร่งและแพร่ขยายในแผนแม่บทปัจจุบัน

แผนแม่บท ICT ระยะที่ 3 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า การควบคุม ICT และการเปลี่ยนแปลงผู้เรียน โดยระบุเป้าหมายว่า ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะในการกำกับตนเองและเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้ ICT อย่างมีประสิทธิภาพเท่าๆ กับเป็นผู้ใช้ ICT ที่ฉลาดและรับผิดชอบ ในแผนนี้ได้วางกลยุทธ์ไว้ 4 ข้อสำหรับการทำให้แผนบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ (1) บูรณาการ ICT เข้าไปยังหลักสูตร ยุทธศาสตร์การสอนและการสนับสนุนการเรียนรู้อย่างจริงจัง โดยนำเอา ICT เข้าไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งระบบ (2) จัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพครูเชื่อมต่อครูเข้ากับทรัพยากรการเรียนรู้ online โดยมีโครงการคู่มือการชี้แนะ และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (3) แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบปฏิบัติที่ดีและนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จ และ (4) สนับสนุนการจัดหา ICT อย่างพอเพียงกับการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน สำหรับการสนับสนุนการนำแผนไปสู่การปฏิบัตินั้น ประกอบด้วย (1) การกระตุ้นการคิดเชิงนวัตกรรมทั้งจากนักวิจัยและครู (2) การวิจัยและพัฒนา โรงเรียนอนาคตและห้องปฏิบัติการทางการศึกษา และ (3) กำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการ ประกอบด้วย รูปแบบยุทธศาสตร์การสอน การออกแบบหลัก การกลยุทธ์การนำไปสู่การปฏิบัติ และเครื่องมือ ICT และการประยุกต์ นอกไปจากนั้นยังได้จัดให้มีโครงการ Cyber wellness ซึ่งเป้าหมายหลัก คือ การปลูกฝังให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้ใช้ ICT ที่ฉลาดและรับผิดชอบ โครงการนี้มีหลักการและกระบวนการที่ต้องยึดถือ ดังนี้ (1) หลักการสำคัญ ได้แก่ การเคารพตนเองและผู้อื่น และการใช้อย่างปลอดภัยและรับผิดชอบ ซึ่งถือเป็นกฎกติกาส่วนบุคคลสำหรับการใช้ ICT และ (2) กระบวนการทำ คิด และการมีจิตสำนึก กระบวนการนี้เป็นการเตรียมผู้เรียนให้กำกับและจัดการตนเองระหว่างอยู่ในพื้นที่เสมือน พร้อมกันนั้นโครงการนี้ก็ถูกส่งออกด้วยโครงการ Cyber Wellness Student Ambassador ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ใช้อิทธิพลของความเป็นเพื่อนในการสร้าง Cyber Wellness ในระยะแรกเริ่มต้นจากโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 90 โรงเรียน ปีต่อไปขยายต่อไปอีก 90 โรงเรียนเต็มพื้นที่ (www.moe.gov.sg)

3.2.3 การสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ควบคู่กันไปกับการใช้ ICT ในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนของสิงคโปร์ยังได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องกับการสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนสิงคโปร์ แบบการเรียนรู้ที่สิงคโปร์ใช้เป็นหลักในโรงเรียน จำแนกเป็น 2 แบบหลัก คือ การเรียนรู้แบบกำกับตนเอง และการเรียนรู้แบบร่วมมือ

แบบแรก คือ การเรียนรู้แบบกำกับตนเอง การเรียนรู้แบบนี้มีองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ความเป็นเจ้าของการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย (1.1) หาช่วงห่างระหว่างที่เป็นจริงกับที่ต้องการจะเป็นของตน และ (1.2) กำหนดเป้าหมาย การเรียนรู้ และระบุภาระการเรียนรู้ที่จะทำให้ตนเองบรรลุเป้าหมายนั้น (2) การจัดการและการตรวจติดตามการเรียนรู้ของตน ซึ่งประกอบด้วย (2.1) สำรวจทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (2.2) ตั้งคำถามและค้นหาคำตอบด้วยตนเอง (2.3) วางแผนและจัดการภาระงานและเวลาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ (2.4) สะท้อนไตร่ตรองการเรียนรู้ของตนและนำข้อมูลป้อนกลับมาปรับปรุงการเรียนรู้ และ (3) ขยายการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งประกอบด้วย (3.1) ประยุกต์การเรียนรู้เข้ากับบริบทใหม่ และ (3.2) เรียนรู้นอกเหนือที่หลักสูตรกำหนดไว้ (<http://ictonnection.edumail.sg>)

แบบที่สอง การเรียนรู้แบบร่วมมือ ในการเรียนรู้แบบนี้มีองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบได้แก่ (1) กระบวนการกลุ่มแบบมุ่งประสิทธิภาพ ประกอบด้วย (1.1) กำหนดเป้าหมายร่วม และประนีประนอม (1.2) ร่วมแสดงความคิดของตนเองอย่างชัดเจนและพิจารณาความเห็นของผู้อื่น อย่างเป็นปรนัย (1.3) ตั้งคำถามเพื่อสร้างความกระจ่างและเสนอข้อมูลป้อนกลับที่สร้างสรรค์ (1.4) รับบทบาทที่หลากหลายและทำงานกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม และ (1.5) ไตร่ตรองกระบวนการเรียนรู้ระดับบุคคลและของกลุ่ม และ (2) การเรียนรู้ระดับบุคคลและระดับกลุ่มที่โปร่งใสเชื่อถือได้ ในข้อนี้หมายถึง ทำงานจนกระทั่งแล้วเสร็จตามที่ตนเองได้รับมอบหมาย ขณะเดียวกันก็ช่วยงานสมาชิก กลุ่มจนกระทั่งงานของกลุ่มบรรลุตามเป้าหมาย (<http://ictonnection.edumail.sg>)

3.2.4 การประเมินผลการเรียนรู้ ตามที่ Tan (2013) ได้เสนอภาพของการประเมินผล การเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสิงคโปร์ โดยจำแนกประเด็นสำคัญ ดังนี้

(1) ปรัชญาการประเมิน ปรัชญาการประเมินจำแนกสาระสำคัญออกเป็น 3 ข้อ ได้แก่ (1.1) ต้องบูรณาการกับกระบวนการเรียนรู้ (1.2) เริ่มต้นจากจุดประสงค์ที่ชัดเจน และ (1.3) รวบรวมสารสนเทศเพื่อให้ข้อมูลต่อการปฏิบัติ

(2) การประเมินโครงงาน เนื่องจากการเรียนการสอนจัดโดยใช้โครงงาน ซึ่งในที่นี้ หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งมุ่งเป้าไปยังการหาโอกาสให้ผู้เรียนได้สังเคราะห์ความรู้จาก แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และประยุกต์กับสถานการณ์ในชีวิตจริงอย่างสร้างสรรค์และมีวิจารณญาณ กระบวนการนี้จะช่วยเสริมความรู้ของผู้เรียนและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้รับทักษะการร่วมมือ การสื่อสาร และการเรียนรู้อิสระ อันเป็นการเตรียมผู้เรียนสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและข้อท้าทายที่รออยู่ในอนาคต การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน โรงเรียนทั้ง 2 ระดับสามารถกำหนดโครงงานตนเองได้ อย่างเสรี และใช้กลวิธีสอนแบบแก้ปัญหาแบบต่างๆ หรือยุทธศาสตร์การสอนต่างๆ ตามความเหมาะสม สำหรับในการประเมินโครงงานจะแยกการประเมินออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ (1) การนำความรู้ไปใช้ (2) ความร่วมมือ (3) การสื่อสาร และ (4) การเรียนรู้อิสระ

(3) การประเมินสมรรถนะการทำงาน (Performance Task) การประเมินชนิดนี้ เน้นในระดับมัธยมศึกษา โดยพิจารณาใน 2 ประเด็น ได้แก่ (3.1) ประเมินวิธีการดำเนินการโครงงาน ของผู้เรียน และ (3.2) ใช้ประเมินสมรรถนะในแต่ละรายวิชาเพื่อพัฒนาและตรวจสอบทักษะการคิด แบบสร้างสรรค์และการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

(4) การประเมินแบบองค์รวม (Holistic Assessment : HA) การประเมินแบบนี้ กระทำในระดับประถมศึกษา โดยเริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009 การประเมินแบบนี้จะเป็นการรวบรวม ข้อมูลด้านต่างๆ ของผู้เรียนแต่ละคนอย่างต่อเนื่องจากหลากหลายแหล่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลป้อนกลับ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อสนับสนุนและแนะแนวพัฒนาการของผู้เรียน จัดทำเป็นแฟ้ม สะสมงานของผู้เรียนจาก (4.1) งานที่ทำแล้วเสร็จ (4.2) ร่างชิ้นงานของแต่ละคน (4.3) ผลสะท้อน จากชิ้นงาน (4.4) แบบทดสอบ (4.5) ข้อมูลป้อนกลับจากครู เพื่อนและพ่อแม่ และ (4.6) การประเมิน ตนเองโดยใช้เครื่องมือต่างๆ

(5) การประเมินระดับชาติ เป็นการทดสอบเมื่อจบเกรด 6 เกรด 10 และเกรด 12 โดยมีลักษณะสำคัญ ดังนี้ (5.1) ออกแบบให้สอดคล้องและเป็นในทิศทางเดียวกันกับวัตถุประสงค์ การศึกษาระดับชาติ (5.2) ใช้วางตัวผู้เรียนในการศึกษาระดับถัดไป และ (5.3) ใช้เพื่อรักษามาตรฐานและ เทียบเคียงคุณภาพ ปัจจุบันการประเมินระดับชาติมีจุดเน้น ดังนี้ (1) ทักษะการคิดตามวิชาในหลักสูตร (2) เพิ่มการควบคุมการสอบระดับ O และ A โดยกระทรวงศึกษาธิการ และ (3) ปรับข้อสอบให้เพิ่ม คำถามการคิดมากขึ้น สำหรับรูปแบบในการออกข้อสอบจะมีหลากหลาย ได้แก่ แบบเลือกตอบ คำถาม แบบมีโครงสร้าง คำถามปลายเปิด คำถามแบบต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูล คำถาม unseen การพูดและการฟัง เป็นต้น

3.3 ความสำเร็จของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสิงคโปร์

ผู้เรียนของสิงคโปร์ได้รับการยอมรับว่ามีสมรรถนะสูงในการเรียนรู้และการทำงาน และ มีความเก่งที่โดดเด่นด้านคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหา สิ่งที่ครูทั่วโลกต้องการจะเรียนรู้ คือ สิงคโปร์ มีเคล็ดลับอย่างไร

เรื่องแรก คือ วิธีสอนคณิตศาสตร์ Kaur (2010) ได้ศึกษาการสอนคณิตศาสตร์ของครูในประเทศสิงคโปร์ พบว่า ประการแรก มีการเตรียมการเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบเพื่อให้ครูก้าวทัน เนื้อหาและเทคนิคต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ประการที่สอง รับฟังเสียงจากผู้เรียนในเรื่องที่สำคัญกับการสอน ได้แก่ (1) รูปแบบการวัด/ประเมินที่หลากหลาย และ (2) นำการเรียนรู้คณิตศาสตร์ไปผสมผสาน กับกิจกรรมที่สนุกสนานและเข้ากันได้กับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ประการที่สาม กระบวนการสอนคณิตศาสตร์ในชั้นเรียน ผู้วิจัยได้สังเกตการสอนคณิตศาสตร์ในชั้นเรียนของครูและพบว่า (1) ครูจะเริ่มต้นด้วยการอธิบายแนวคิดและกระบวนการที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน สำหรับประเด็นที่ซับซ้อนจะสาธิต การคิดและนำมาโยงกับตัวอย่างในชีวิตประจำวัน และครูจะแนะนำความรู้ใหม่ที่ต้องเรียน (2) สำหรับ ในการให้งานทำครูจะออกคำสั่งชัดเจน ออกแบบงานเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจให้ทำทั้งตามลำพัง และทำเป็นกลุ่ม และให้แบบฝึกสำหรับการเตรียมตัวสอบ และ (3) ทบทวนและไตร่ตรอง โดยครู ทบทวนความรู้ที่ผ่านมาและใช้การนำเสนองานของผู้เรียนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มเป็นจุดในการ ให้ข้อมูลป้อนกลับ ต่อมา Kaur (inpress) ได้ศึกษาการบ้านคณิตศาสตร์ที่ครูให้ผู้เรียนทำ ในมุมมอง ของครู พบว่า ประการแรก การบ้านที่ให้ไปเพื่อลับทักษะและให้เข้าใจแนวคิดคณิตศาสตร์ที่ตนเองสอน ประการที่สอง การบ้านเป็นการขยายบทเรียนระหว่างที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และประการที่สาม การบ้านเป็นการบ่มเพาะความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ สำหรับในมุมมองของผู้เรียน เห็นว่าการบ้านคณิตศาสตร์มีบทบาท 6 ประการด้วยกัน ได้แก่ (1) ปรับปรุง/เสริมสร้างความเข้าใจแนวคิดคณิตศาสตร์ (2) ทบทวน/ฝึกหัดเรื่องที่สอน (3) ปรับปรุงทักษะการแก้ปัญหา (4) เตรียมตัวสอบ (5) ประเมินความ เข้าใจและเรียนรู้ได้จากข้อผิดพลาด และ (6) ขยายความรู้ทางคณิตศาสตร์ และเมื่อย้อนกลับมาในระดับ ประถมศึกษา Cvencek, Kapur & Meltzoff (2015) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ของ เด็กประถมศึกษาของสิงคโปร์โดยใช้แบบการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า เด็กชายและหญิง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ระดับสูงและไม่แตกต่างกัน ภาพลักษณ์แห่งตนในเรื่อง

คณิตศาสตร์สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ในเชิงบวก แบบตายตัวเรื่องเพศมีความสัมพันธ์กับภาพลักษณ์แห่งตนและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ จากข้อค้นพบได้นำไปสู่การปรับปรุงการสอนของครู ดังนี้ (1) กระตุ้นให้เด็กเชื่อว่าตนเองมีความสามารถในการเรียนคณิตศาสตร์ จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ (2) ครูจะต้องมีให้เกิดแบบตายตัวของเพศที่เรียนคณิตศาสตร์ไม่ได้หรือเรียนไม่ได้ โดยครูต้องสื่อสารและปฏิบัติต่อเด็กหญิงและชายไม่ต่างกันในการเรียนคณิตศาสตร์ และ (3) ความเชื่อของเด็กบางกลุ่มที่เชื่อว่าตนเองเรียนคณิตศาสตร์ได้ไม่ดั้นนั้นแก้ไขได้ด้วยการกระตุ้นหรือจูงใจให้ผู้เรียนทุ่มความพยายามในการเรียนให้มากขึ้น

เรื่องที่สอง การใช้ ICT เพื่อการเรียนรู้ นอกจากการสอนคณิตศาสตร์แล้ว Lim, Chen Der Thanq & Liang (2013) ได้ศึกษาการเข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้ ICT ของผู้เรียนสิงคโปร์ด้วยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการทำ focused group discussion ผู้เรียนอายุ 13-18 ปี ผลการศึกษาพบว่า (1) วัยรุ่นใช้สื่อใหม่ในการสร้างเครือข่ายสังคม เช่น Facebook Twitter หรือมีดัดมีเดีย เช่น Youtube โดยเป็นการสื่อสารสองด้าน และ (2) วัยรุ่นเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่ตนสนใจจากวิกิบล็อก สำหรับวิถีที่วัยรุ่นใช้สื่อเหล่านี้ ประกอบด้วย (1) บริโภคความรู้และสร้างความรู้เพื่อแลกเปลี่ยน (2) พัฒนาเอกลักษณ์เฉพาะตนโดยปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน online (3) ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยถือเป็นช่องทางใหม่และเป็นการเรียนรู้แบบไร้พรมแดน และ (4) ทำการบ้านและงานที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียนใน 3 วิธี (4.1) กิจกรรมที่ต้องร่วมมือกัน เช่น ใช้เฟสบุ๊คกลุ่มในการประชุมหรือส่งงาน (4.2) รวบรวมสารสนเทศและตรวจสอบความตรงของสารสนเทศ และ (4.3) ใช้ในการทำโครงการเพิ่มเติมจากการใช้สื่อแล้ว ผู้เรียนยังถูกจูงใจให้เรียนรู้เพิ่มตามแนวคิดของ TLLM โดยในเรื่องนี้ Choy et al (2015) ได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการเรียนรู้กับแรงจูงใจของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่าทั้ง 2 คุณลักษณะนี้ สัมพันธ์กันในเชิงบวก โดยกลวิธีการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย การเรียนรู้แบบกำกับตนเองและการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทั้งโดยใช้และไม่ใช้ ICT สำหรับตัวแปรสำคัญของแรงจูงใจที่ส่งผลต่อกลวิธีการเรียนรู้ ประกอบด้วย การเห็นคุณค่าของงานที่ได้รับมอบหมาย ความเชื่อในความสามารถของตนว่าจะประสบความสำเร็จ และเป้าหมายจากภายนอก

เรื่องที่สาม ปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จ Hogan (2014) ได้ศึกษาว่าเหตุใดระบบการศึกษาของสิงคโปร์จึงประสบความสำเร็จ จากข้อค้นพบของ Hogan สรุปว่า ประการแรก มาจากระบบการจัดการเรียนการสอนของสิงคโปร์ ที่ (1) วางเนื้อหาและกระบวนการไว้รัดกุม การสอนสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์และปฏิบัติได้ นอกจากนั้นยังสามารถผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมการเรียนการสอนแบบตะวันออกกับตะวันตกให้เข้ากันได้ (2) สอนครอบคลุมทุกอย่างที่ปรากฏในหลักสูตร เป็นการส่งผ่านกันระหว่างความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริงกับกระบวนการ และเตรียมผู้เรียนเข้าสู่การทดสอบระดับชาติ (3) ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับความรู้ ความเข้าใจ และการแก้ปัญหาในวิชาที่เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาคณิตศาสตร์ นอกจากนั้นครูยังใช้ตำรา เอกสาร ตัวอย่างและแบบฝึกเพื่อช่วยให้เด็กได้เรียนรู้มากขึ้น ประการที่สอง ธรรมชาติของการสอนในสิงคโปร์ การจัดการเรียนการสอน

ของสิงคโปร์กล่าวได้ว่าโดดเด่น มีเอกลักษณ์ และมุ่งผลสัมฤทธิ์ระดับสูง โดยอยู่บนฐานของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ในระยะที่ผ่านมาสิงคโปร์มีการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนเป็นระยะ โดยยึดวิสัยทัศน์ ปณิธาน และค่านิยมของประเทศเป็นแกนกลาง และปรับให้เข้ากับสภาพที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างยืดหยุ่นและใช้วิชาการนำ มีการเรียงความสอดคล้องระหว่างหลักสูตร การสอน และการประเมินให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะปรากฏให้เห็นเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์จากผลการทดสอบระดับชาติ นอกจากนี้รัฐบาลยังให้ความสำคัญกับการนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงการศึกษาในทุกระดับ รวมถึงการได้รับความสนใจและความร่วมมือจากผู้ปกครองและประชาชนโดยทั่วไป ประการที่สาม สิงคโปร์ได้นำเอากลยุทธ์เริ่ม TLLM มาใช้ ทำให้การเรียนการสอนให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของผู้เรียนเพิ่มขึ้น กระตุ้นให้ครูสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน และออกแบบการประเมินที่สอดคล้องกัน แต่ข้อท้าทายที่ยังคงต้องพยายามต่อไป คือ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจะสามารถตอบรับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้ดีเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนที่เข้าไปเรียนรู้งานที่ต้องการความรู้ที่ซับซ้อนภายใต้การใช้หลักวิชาข้ามสาขา

4. การฝึกหัดครูของสิงคโปร์

เมื่อสิงคโปร์ได้รับเอกราชจากอังกฤษเมื่อ ค.ศ. 1965 สิงคโปร์ยังเป็นประเทศยากจนและมีทรัพยากรน้อย นอกจากนี้ยังมีสงครามระหว่างเชื้อชาติและมีกลุ่มศาสนิกชนหลากหลาย ประชาชนส่วนใหญ่ด้อยการศึกษา เป็นมาลาเรียเรื้อรังและติดฝิ่น ปัจจุบันสิงคโปร์กลายเป็นประเทศที่เป็นศูนย์กลางของการค้า การเงิน และการคมนาคม ถือเป็นเรื่องราวความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ของอาเซียน การศึกษาของสิงคโปร์ทุกระดับมีคุณภาพสูง และเป็นสิ่งที่นักการศึกษาทั่วโลกตั้งคำถามว่า ทำได้อย่างไร คำตอบก็คือ สิงคโปร์มีหลักสูตรที่สอดคล้องกันทุกระดับ และจัดการเรียนรู้ด้วยครูที่มีคุณภาพสูง

วิชาชีพครูของสิงคโปร์ถือเป็นวิชาชีพที่เป็นตัวเลือกใน 3 ลำดับแรกของผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในแต่ละปีกระทรวงศึกษาธิการจะคำนวณเงินค่าตอบแทนของวิชาชีพครูสำหรับครูแรกเข้ากับวิชาชีพชั้นสูงอื่นๆ และปรับให้อยู่ในช่วงที่แข่งขันได้และดึงดูดใจคนเก่งให้เข้ามาเป็นครู เงินเดือนของครูจะไม่เพิ่มขึ้นตามลำดับเวลา แต่จะได้รับเงินค่าตอบแทนประจำและเงินโบนัสตามบทบาทที่สามารถรับผิดชอบ (<http://asissociety.org/global-cities-education-network>) สถาบันผลิตครูของสิงคโปร์ คือ สถาบันการศึกษาแห่งชาติ (National Institute of Education : NIE) สังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนินยาง ซึ่งเริ่มการฝึกหัดครูตั้งแต่ ค.ศ. 1950 นอกจากผลิตครูแล้ว สถาบันการศึกษาแห่งชาติยังทำวิจัยทางการศึกษา วิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรและการสอน วิจัยทิศทางและนโยบายสำหรับกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียน โดยทำงานเป็นเครือข่ายหุ้นส่วนกับกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนต่างๆ ถือเป็นส่วนเติมเต็มของบริการทางการศึกษาของสิงคโปร์

4.1 การเข้าเป็นนักศึกษาครู ใน NIE ได้เปิดโปรแกรมการศึกษา 5 ประเภท ดังนี้ (1) ประกาศนียบัตรทางการศึกษา สำหรับการเข้าเป็นครูประถมศึกษามัธยมศึกษา ระยะเวลาการศึกษา 2 ปี

(2) ปริญญาตรีด้านศิลปศาสตร์ (ศึกษาศาสตร์) และด้านวิทยาศาสตร์ (ศึกษาศาสตร์) สำหรับการเข้าเป็นครูประถมศึกษา/มัธยมศึกษา ระยะเวลาการศึกษา 4 ปี (3) ปริญญาตรีด้านศึกษาศาสตร์ สำหรับการเข้าเป็นครูประถมศึกษา ระยะเวลาเรียน 3 ปี (4) ประกาศนียบัตรบัณฑิต (ประถมศึกษา) ระยะเวลาเรียน 1 ปี ประกาศนียบัตรบัณฑิต (มัธยมศึกษาตอนต้น) (มัธยมศึกษาตอนปลาย) ระยะเวลาเรียน 2 ปี สำหรับพลศึกษา และ (5) ประกาศนียบัตรบัณฑิตด้านการศึกษาพิเศษ สำหรับการศึกษาศิลปะพิเศษ ระยะเวลาเรียน 1 ปี

สำหรับกระบวนการคัดเลือกนักศึกษาครูค่อนข้างเข้มงวด กระทรวงศึกษาธิการจะให้ผู้ที่มีการเรียน 1 ใน 3 ของระดับบนของกลุ่มที่จบมัธยมศึกษาตอนปลายเท่านั้นที่มีสิทธิสมัคร ความเก่งถือเป็นสาระสำคัญของการคัดเลือกนักศึกษาครู ในกระบวนการคัดเลือกจำแนกเป็น 2 ระดับ ระดับแรก เป็นการคัดเลือกโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกของ NIE เป็นฐาน ในขั้นนี้จะได้รายชื่อผู้เข้ารอบมาจำนวนหนึ่ง ระดับที่สอง ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกในรอบแรกจะต้องเข้ารับการสัมภาษณ์โดยคณะกรรมการจากกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิของ NIE การสัมภาษณ์จะพิจารณาทักษะการสื่อสาร ความสนใจในการสอน เป้าหมายและแรงบันดาลใจ และความเต็มใจในการเรียนรู้ ผู้ที่ผ่านการสัมภาษณ์จะถูกจ้างโดยกระทรวงศึกษาธิการทันทีก่อนหน้าเข้าเรียนใน NIE และต้องเข้าร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามเงื่อนไขการเรียนการสอนของโรงเรียน (teaching stint) ในฐานะครูที่ยังไม่ผ่านการฝึกอบรมจนครบตามที่กำหนดไว้ เป้าหมายของการร่วมประสบการณ์ระยะนี้เป็นไปเพื่อการประเมินความเหมาะสม และเปิดโอกาสให้ผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าใจความเป็นครูได้ดียิ่งขึ้น ในช่วงนี้ผู้ผ่านการคัดเลือกจะได้รับเงินค่าตอบแทนและการผ่อนผันค่าเล่าเรียน โดยปกติแล้วแต่ละปีการศึกษาจะมีการกำหนดการรับนักศึกษาครูปีละประมาณ 2000 คน (Lim,2013)

4.2 รูปแบบการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21

เมื่อ ค.ศ. 2009 NIE ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 ของ NIE (A Model of Teacher Education in the 21st Century หรือชื่อย่อว่า TE21 ซึ่งเป็นรูปแบบสำหรับการเตรียมครูใหม่และการพัฒนาวิชาชีพครู (ITP-TPD Model) เป็นดังภาพ รูปแบบนี้พุ่งเป้าไปยังการพัฒนาปรับปรุง ยกระดับ และสร้างความเข้มแข็งให้กับครูเพื่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับรูปแบบนี้ประกอบด้วยข้อเสนอแนะสำคัญ 6 ประการ ประกอบด้วย ค่านิยม ทักษะ และความรู้

ภาพ 4.5 รูปแบบการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 ของ NIE

ที่มา : <http://www.nie.edu.sg/>

ประการแรก R1 วิวัฒนาการภายใต้ค่านิยม ทักษะ และความรู้ ซึ่งเน้นไปยังกระบวนการแห่งคุณค่า 3 ประการ เรียกว่า New V3SK ถือเป็นปรัชญาหลักของการฝึกหัดครู เป็นกรอบแนวทางการออกแบบ การส่งต่อ และการส่งเสริมโปรแกรมผลิตครูของ NIE โดย V (Values) จำแนกเป็น V1 หมายถึง ค่านิยมที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของงานครู และครูต้องตระหนักถึงพัฒนาการของผู้เรียนที่หลากหลาย เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ ใส่ใจกันและกัน มุ่งมั่นที่จะได้ทุนการศึกษาสำหรับการสอนในวิชาที่ต้องการ รู้วิธีที่คนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด และเรียนรู้ที่จะออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ V2 หมายถึง พัฒนาเอกลักษณ์ครู อันมุ่งไปยังการส่งเสริมมาตรฐานระดับสูงสุดในการสอนและความเป็นครู มีแรงขับที่เข้มแข็งในการเรียนรู้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของการศึกษา และรับผิดชอบต่อการตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และ V3 บริการวิชาชีพและชุมชน โดยมุ่งเน้นไปยังการเติบโตของครูใหม่ที่เพิ่งเริ่มต้นวิชาชีพครูด้วยการร่วมมือแบบเชิงรุก พยายามปฏิบัติงานให้ดีขึ้น และเอื้อประโยชน์ให้กับวงการครูโดยรวม สำหรับส่วนที่เป็นทักษะ (Skills) ประกอบด้วย การคิดแบบไตร่ตรอง ยุทธศาสตร์การสอน การจัดการกับบุคคล การพัฒนาตน การบริหารจัดการ การสื่อสาร การอำนวยความสะดวก เทคโนโลยี นวัตกรรมและการเป็นผู้ประกอบการ ความฉลาดทางอารมณ์ และสังคม สุดท้าย คือ K (Knowledge) ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับตน ผู้เรียน ชุมชน เนื้อหาวิชา ยุทธศาสตร์การสอน นโยบายและพื้นฐานการศึกษา หลักสูตร พหุวัฒนธรรม ภาวะโลกและความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม

ประการที่สอง R2 เป็นสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามวิชาชีพครู ซึ่งจำแนกเป็นมิติและสมรรถนะ ดังนี้ (1) มิติการปฏิบัติงานในวิชาชีพ ประกอบด้วย 3 สมรรถนะหลัก (1.1) ดูแลอบรมผู้เรียน (1.2) จัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูง (1.3) ปลุกฝังความรู้ โดยครูต้องเก่งในด้านเนื้อหาวิชา คิดแบบไตร่ตรอง คิดวิเคราะห์ ริเริ่ม สอนแบบสร้างสรรค์ และมุ่งอนาคต (2) มิติด้านการบริหารจัดการและภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 2 สมรรถนะหลัก ได้แก่ (2.1) มีจิตใจมุ่งมั่นเอาชนะ โดยเข้าใจสิ่งแวดล้อมและพัฒนาคนอื่น และ (2.2) ทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยการเป็นหุ้นส่วนกับพ่อแม่และทำงานเป็นทีม และ (3) มิติด้านความเป็นผู้มีประสิทธิผล ได้แก่ การรู้จักตนเองและผู้อื่น บ่งชี้จากการปรับตนเอง ฝึกตนเองให้มีคุณลักษณะแบบบูรณาการ เข้าใจและยอมรับผู้อื่น ยืดหยุ่นและปรับตัวได้

ประการที่สาม R3 เชื่อมโยงทฤษฎี-ปฏิบัติเข้าด้วยกันอย่างแข็งแกร่ง เนื่องจากระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติจะมีช่องว่างอยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้รูปแบบการฝึกหัดครูของ NIE จึงเริ่มจากสร้างกระบวนการคิดเพื่อนำเอาทฤษฎีและการปฏิบัติมาจัดเป็นโครงสร้างการเตรียมครูโดยผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ การวิจัยฐานโรงเรียนและการสะท้อนไตร่ตรององค์ประกอบหลักของการฝึกหัดครู คือ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งนักศึกษาครูจะได้เรียนรู้โดยตรงจากชั้นเรียน ครูพี่เลี้ยงหรือคณาจารย์ในโรงเรียนจะสนับสนุนให้มีการสนทนากลุ่มจำเพาะ (Focused group) ซึ่งจะให้นักศึกษาครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณาจารย์ และระหว่างเพื่อนกันเองในการเรียนรู้ตามโปรแกรม ประเด็นปัญหาการเรียนการสอนที่พบในขณะที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการเรียนรู้ของตนเองในขณะที่พัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูในโรงเรียน

ประการที่สี่ R4 การกลั่นกรอง การปรับ และการจัดเก็บความรู้เพื่อแพร่ขยาย ในข้อนี้มาจากการที่การฝึกหัดครูต้องการการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อกลั่นกรองส่วนที่เป็นแกนหลักสำคัญที่ต้องรักษาไว้และปรับส่วนเนื้อหาที่ต้องให้ทันสมัย ดังนั้น จึงต้องการกลไกสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทำความเข้าใจให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถเข้าถึงสิ่งที่ยังใช้การได้ ความก้าวหน้าและเงื่อนไขที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ใหม่ ด้วยเหตุนี้งานตามข้อเสนอแนะนี้จึงต้องทบทวนเพื่อเปลี่ยนแปลงโปรแกรมการฝึกหัดครูให้สอดคล้องกัน ยิ่งไปกว่านั้นในขั้นนี้ยังได้มีรวบรวมแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศจากครูจำนวนหนึ่งเพื่อแปลมาสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน

ประการที่ห้า R5 กรอบการประเมินการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 การส่งเสริมการเรียนการสอนของ NIE นั้น เมื่อ ค.ศ. 2010 ได้ใช้เครื่องมือที่เรียกว่า NIE e-portfolio เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์และตามสภาพจริงในการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครู ต่อมาใน ค.ศ. 2014 ได้เปลี่ยนชื่อเครื่องมือประเมินใหม่เป็น Professional Practice and inquiry เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับจุดประสงค์ในการเตรียมครูและความพยายามของนักศึกษาในการสร้างเอกลักษณ์ครู โดยทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องรวมทั้งตัวนักศึกษาครูเอง จะต้องได้รับการฝึกและการเรียนรู้ให้สามารถรวบรวม สะท้อน จัดระบบ ป้อนกลับ ทบทวน ประเมิน และร่วมมือกันในการประเมินผล

ประการสุดท้าย R6 การส่งเสริมพัฒนาการทางวิชาชีพ เพื่อดึงดูดคนที่เก่งที่สุดเข้ามาเลือกวิชาชีพครู จึงต้องมีการปรับปรุงสถานภาพและความเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยให้ครูที่จบปริญญาตรี

ได้ศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตร 2 ปี หรือศึกษาในโปรแกรมปริญญาตรี-ปริญญาโท สำหรับกลุ่มผู้อยู่ในวัยละ 10 แรกของผู้สมัครที่ได้รับคัดเลือก

แม้รูปแบบการฝึกหัดครูในศตวรรษที่ 21 ของ NIE จะได้ผ่านการใช้และรับรองว่าผลิตครูที่มีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม ภาวะของวัฒนธรรมและโลกถือเป็นปัจจัยสำคัญของการฝึกนักศึกษาครูที่ NIE ต้องติดตามและใช้เป็นปัจจัยนำเข้าสู่สำหรับปรับปรุงรูปแบบอย่างต่อเนื่อง ครูจะต้องทำงานอย่างกลมกลืนกับผู้เรียน ผู้ร่วมงาน และพ่อแม่ที่มาจากรุ่นวัฒนธรรมที่หลากหลายและแตกต่างกัน ดังนั้น NIE จึงกระตุ้นให้นักศึกษาครูเข้าไปเรียนรู้ร่วมกับนักศึกษานานาชาติโดยอาจใช้การเดินทางไปศึกษาดูงานหรือเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ในโปรแกรมยังช่วยให้นักศึกษาครูได้เปิดตัวเพื่อรับรู้ประเด็นปัญหาของโลก ยกกระดับความเข้าใจของตนเองที่มีต่อข้อท้าทายร่วมและให้ความสนใจไปยังประเด็นข้ามวัฒนธรรมและข้ามประเทศอีกด้วย (Lim, 2013)

เมื่อ 26 ธันวาคม ค.ศ. 2015 NIE ได้ประกาศเปิดสำนักงานใหม่เป็นศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้ ศูนย์นี้มีหน้าที่สนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอน ริเริ่ม และแนะนำยุทธศาสตร์การสอนแบบใหม่ ร่วมกับเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยี จัดฝึกอบรมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาวิชาชีพทั้งผู้สอนและผู้เรียน จัดสัมมนาและประชุมวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบปฏิบัติที่เป็นเลิศและเสนอแนะแนวคิดใหม่ๆ เพื่อสนับสนุนการสอนและการเรียนรู้ใน NIE (www.nie.ed.sg)

3.3 เส้นทางพัฒนาการของผู้ประกอบวิชาชีพครู

หลังจากจบการศึกษาแล้วนักศึกษาครูจะบรรจุเข้าเป็นครูในโรงเรียน เงินค่าตอบแทนโดยเฉลี่ยของครูระดับประถมศึกษาอยู่ที่ 45,326 เหรียญต่อปี ส่วนครูระดับมัธยมศึกษาค่าตอบแทนเฉลี่ยอยู่ที่ 49,324 เหรียญต่อปี ครูส่วนใหญ่จะเป็นครูผู้สอนประมาณ 20 ปี แล้วจึงเปลี่ยนเส้นทางไปสู่ตำแหน่งอื่นในสายการศึกษา (<http://www.payscale.com/>) ปกติแล้วครูจะต้องเข้ารับการพัฒนาวิชาชีพคนละ 100 ชั่วโมง/ปี ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น อาจเข้ารับการฝึกที่ NIE เพื่อปริญญาระดับสูงขึ้น แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการพัฒนาฐานโรงเรียน นำโดยคณะกรรมการพัฒนาโรงเรียนซึ่งรู้ว่ามีปัญหาใดบ้างเกิดขึ้นในโรงเรียน แต่ละโรงเรียนจะมีกองทุนสนับสนุนการเติบโตของครู รวมไปถึงการพัฒนามุมมองที่สดใหม่โดยการไปศึกษาในต่างประเทศ

ในทุกๆ 3 ปีของการทำงาน จะต้องมีการประเมินครูประจำปีเพื่อดูว่าครูจะมีศักยภาพเด่นด้านใดใน 3 ทาง ทางแรก คือ ครูชำนาญการ ผู้ชำนาญการด้านหลักสูตรหรือวิจัย และผู้บริหาร โดยเงินเดือนจะเพิ่มขึ้นตามเส้นทางที่เลือก สำหรับผู้ที่ได้รับการประเมินว่าสามารถจะเป็นผู้บริหารโรงเรียนได้ จะถูกย้ายไปอยู่ที่ทีมผู้บริหารระดับกลาง และเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับกลาง และกลุ่มผู้บริหารระดับกลางจะถูกประเมินเพื่อเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการและเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนภายหลัง เนื่องจากมีรูปแบบการเตรียมครูและผู้บริหารอย่างเข้มข้น ประกอบกับระบบการสนับสนุนที่แข็งแกร่ง ครูและผู้บริหารโรงเรียนของสิงคโปร์จึงไม่มีปัญหาในการทำงาน

3.4 การประเมินสมรรถนะครู กำหนดขึ้นประจำปีโดยกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่ง มีการใช้วิธีวัดหลายแบบ รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมทางวิชาการ การพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน การมีส่วนร่วม

ในการทำงานกับเพื่อนร่วมงานและงานของโรงเรียนโดยรวม โดยทั่วไปครูจะถูกประเมินและแบ่งเกรด ออกเป็น A,B,C,D หรือ E มีครูเพียงร้อยละ 2 ที่เป็นครูเกรด A ครูที่มีผลงานดีเด่นเหล่านี้จะได้รับโบนัส จากเงินโบนัสกองกลางของโรงเรียน ครูส่วนใหญ่จะมีผลการประเมินเป็น C ซึ่งการเพิ่มเงินค่าตอบแทน จะได้ตามผลการประเมิน หากผลการประเมินอยู่ในระดับ E จะไม่ได้รับการสนับสนุนให้ประเมินแยก สายงานเฉพาะเป็นเวลา 3 ปี และหากถูกประเมินว่าได้เกรด D จะถูกให้ออกจากงาน ซึ่งในกรณีสุดท้าย นี้พบได้ยากหรือเรียกว่าไม่เคยปรากฏขึ้นเลย (Jackson, 2010)

5. ภาพอนาคตของสิงคโปร์ในปี ค.ศ. 2030

ผลรวมจากการดำเนินการของสิงคโปร์นับตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานและการฝึกหัดครูทำให้เกิดรูปแบบโรงเรียนดีขึ้นมาในสิงคโปร์ โดยเมื่อปี ค.ศ. 2016 กระทรวงศึกษาธิการ สิงคโปร์ได้ออกเอกสารที่ชื่อว่าทุกโรงเรียนในสิงคโปร์เป็นโรงเรียนดีโดยกำหนดเป้าหมายว่า มุ่งให้เด็ก ได้มีโอกาสพัฒนาเป็นองค์กรรวมและขยายศักยภาพออกไปให้เต็มที่ โดยมีภาพอนาคตดังนี้

1. องค์กรประกอบของโรงเรียนดี ได้แก่ (1.1) ใส่ใจผู้เรียนในเรื่องของความรู้และความต้องการ ความสนใจและจุดแข็งของผู้เรียน และจงใจให้ผู้เรียนเรียนรู้และเติบโต (1.2) ประกันว่าเด็กทุกคน มีพื้นฐานมั่นคงในการอ่านเขียนและการคิดคำนวณ และพัฒนาตนเองเป็นองค์กรรวมทั้งลักษณะ ความรู้ และทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณ (1.3) สร้างสรรค์ประสบการณ์เชิงบวกให้แก่แก่นักเรียน แต่ละคน ทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและเป็นผู้เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (1.4) มีครูเก่ง ใส่ใจ ผู้เรียน และแน่วแน่ในงานของตน (1.5) สนับสนุนพ่อแม่และชุมชนให้ทำงานร่วมกันเพื่อนำเอา สิ่งที่ดีที่สุดของผู้เรียนออกมา และ (1.6) สนใจและเปิดโอกาสให้กับผู้เรียนทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในสภาพ ครอบครัวยุคใด

2. การพัฒนาโรงเรียนดี ประกอบด้วย (2.1) จัดสรรทรัพยากรเพื่อสามารถเสนอโปรแกรม การศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนที่แตกต่างกัน (2.2) ยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูข้ามระบบ โดยเน้นให้ครูแต่ละโรงเรียนได้เรียนรู้ข้ามโรงเรียน จัดโอกาส ให้ครูได้มีเวทีเสริมหนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูสามารถเรียนรู้จากกันและกันเท่าๆ กับเรียนรู้จากครู ผู้เชี่ยวชาญและครูที่ทำงานร่วมกัน (2.3) กระตุ้นการเรียนรู้และนวัตกรรมการเรียนรู้ข้ามโรงเรียน โรงเรียนของสิงคโปร์ทุกแห่งมีเวทีสำหรับแสดงวิสัยปฏิบัติที่เป็นเลิศ ครูและนักการศึกษาสามารถเข้ามา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันพัฒนาโปรแกรมที่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน นอกจากนั้น ยังมีการพัฒนานวัตกรรมที่ทำให้ผู้ปกครองสามารถเข้ามาค้นหากระบวนการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน ได้ และ (2.4) ส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยที่สิงคโปร์ถือว่าพ่อแม่รับบทบาท สำคัญในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ ขณะเดียวกันชุมชนจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ ด้วยการจัดโอกาสต่างๆ ให้ ความเป็นหุ้นส่วนเช่นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้สึกของการเป็น เจ้าของชุมชน และปรับเส้นทางการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนของประเทศ (<https://www.moe.gov.sg/education/education-system/every-school-a-good-school>)

สำหรับการศึกษาของสิงคโปร์ในปี ค.ศ. 2030 มีแนวโน้มว่าเกรดจะได้รับ ความสนใจน้อยลง แต่จะเพิ่มพูนความสำคัญให้กับการเรียนรู้ที่แท้จริง การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะเป็น วิถีของสิงคโปร์ โดยเป้าหมายหลักมีได้อยู่ที่ผลสัมฤทธิ์สูง แต่จะเน้นการเข้าไปมีส่วนร่วม การส่งผลกระทบ การบริการผู้อื่น และการสร้างความแตกต่างให้กับชีวิตและสิงคโปร์ (<http://www.straitstimes.com/singapore/singapore-of-the-future-where-do-we-see-ourselves-in-2030>)

สิงคโปร์ได้ทำงานวิจัยเพื่อสร้างภาพฉายอนาคตของประเทศในปีค.ศ. 2030 โดยใช้ เทคนิคเดลฟายเพื่อภาพฉายอนาคตของประเทศ ภายใต้ชื่อ The future of Talent in Singapore 2030 ซึ่งในที่นี้ Talent หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ วิวัฒน์และปรับเปลี่ยน สร้างสรรค์ สิ่งแปลกใหม่ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง และมีศักยภาพ สำหรับแกนหลักของ การขับเคลื่อนภาพฉายอนาคต ประกอบด้วย วัฒนธรรม ตลาดแรงงาน พัฒนาการทางเศรษฐกิจ และการแทรกแซงทางการเมือง ภาพฉายอนาคต 4 ภาพย่อย ได้แก่ (1) Steady as she goes สิงคโปร์สามารถจะพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง มีความเติบโตทางเศรษฐกิจและตลาดเป็นตัว ขับเคลื่อนหลัก สัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาตามมาตรฐานที่เป็นเลิศเป็นสัญญาณของ Talent สามารถบริหารจัดการกลุ่มผู้สูงวัยและกลุ่มผู้อพยพได้ดี และมีมาตรฐานการครองชีพสูง (2) No one is Island ใช้เทคโนโลยีเชื่อมการทำงานแบบเก่ากับใหม่ เน้นผู้ประกอบการใหม่และ รูปแบบธุรกิจใหม่ ประชากรมีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อรองรับความต้องการที่ซับซ้อน ต่างไปจากเดิม เน้นการแก้ปัญหาที่มุ่งสังคมมากกว่าการใช้กลไกตลาด และเปลี่ยนขนาดของสังคม เป็นขนาดกระทัดรัด (3) Fortress Singapore เศรษฐกิจของสิงคโปร์ไม่ได้รับการกระทบ กระเทือน เน้นไปที่สมรรถนะในการป้องกัน การทำให้ภูมิปัญญาของสิงคโปร์แข็งแกร่ง ให้ความสำคัญ กับความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยด้านไซเบอร์ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และ ป้องกันการก่อการร้าย และ (4) Bless thy neighbour เป็นประเทศที่ร่ำรวยมาก ปลอดภัยสูง ประชากรมีการศึกษาสูงและมั่งคั่ง ขับเคลื่อนสิงคโปร์ให้เป็นประเทศระดับโลก ผู้นำและประชาชน มีวิสัยทัศน์ กระทำการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามวิสัยทัศน์ของประเทศ และเปลี่ยนอนาคตทาง เศรษฐกิจของหลายประเทศด้วยภาวะผู้นำของประเทศ (<https://www.cipd.co.uk/binaries/the-future-of-talent-in-singapore-2030>)

ตอนที่ 4.3 การศึกษาของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี หรือในเอกสารเล่มนี้เรียกว่า ประเทศเกาหลีใต้ เริ่มต้นตัวในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาหลังจากการพัฒนาเชิงปริมาณเริ่มอ้อมตัว โดยใช้นโยบายปฏิรูปการศึกษาเป็น ปัจจัยสนับสนุนการปฏิรูปด้านสำคัญ ของประเทศทั้งการเมือง การทหาร และเศรษฐกิจ พร้อมกันนี้ ได้จัดตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา (The Presidential Commission on Education Reform) ขึ้นตรงต่อประธานาธิบดี เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบาย และมีฝ่ายที่นำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่าง เป็นรูปธรรมคือ กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี หรือ MEST (the Ministry of Education, Science and Technology) ชื่อ เดิมก่อนปลายศตวรรษที่ 20 คือ กระทรวงศึกษาธิการ

และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากต้องการเน้นการจัดการศึกษาเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเตรียมการสำหรับอนาคต (Human education preparing for the future) แต่เมื่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเปลี่ยนแปลงไปจึงมีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อวางทิศทางสำหรับศตวรรษที่ 21 ประเทศเกาหลีจึงประกาศนโยบายและแผนการศึกษา ค.ศ. 2010 โดยมีวิสัยทัศน์ว่า “การส่งเสริมการศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ในฐานะเป็นฐานสำหรับการสร้างประเทศสู่ความเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว” (Promoting education, science and technology as a building block to grow into an advanced country) ซึ่งแสดงถึงความปรารถนาอย่างชัดเจน ที่จะก้าวสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยอาศัยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เป็นฐาน (Jones, 2013)

โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาของประเทศเกาหลีใต้มีลักษณะรวมอำนาจสู่ส่วนกลาง แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ (Ingersoll, 2013: 56)

ระดับบน คือ กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี หรือมีบทบาทหน้าที่กำหนดนโยบายด้านการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ คือ กำกับติดตาม และควบคุมการจัดการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะ และแนะนำแก่คณะกรรมการการศึกษาระดับกลางและระดับล่าง แต่การมีส่วนร่วมของสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น และโรงเรียนในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับครูยังน้อยมาก

ระดับกลาง คือ สำนักงานการศึกษามหานคร และจังหวัด (the Metropolitan and Provincial Offices of Education) จำนวน 16 แห่ง มีบทบาทหน้าที่กำกับติดตามการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระดับล่าง คือ สำนักงานการศึกษาส่วนท้องถิ่น (the Regional Offices of Education at the Local Level) จำนวน 180 แห่ง มีบทบาทหน้าที่กำกับติดตามการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น

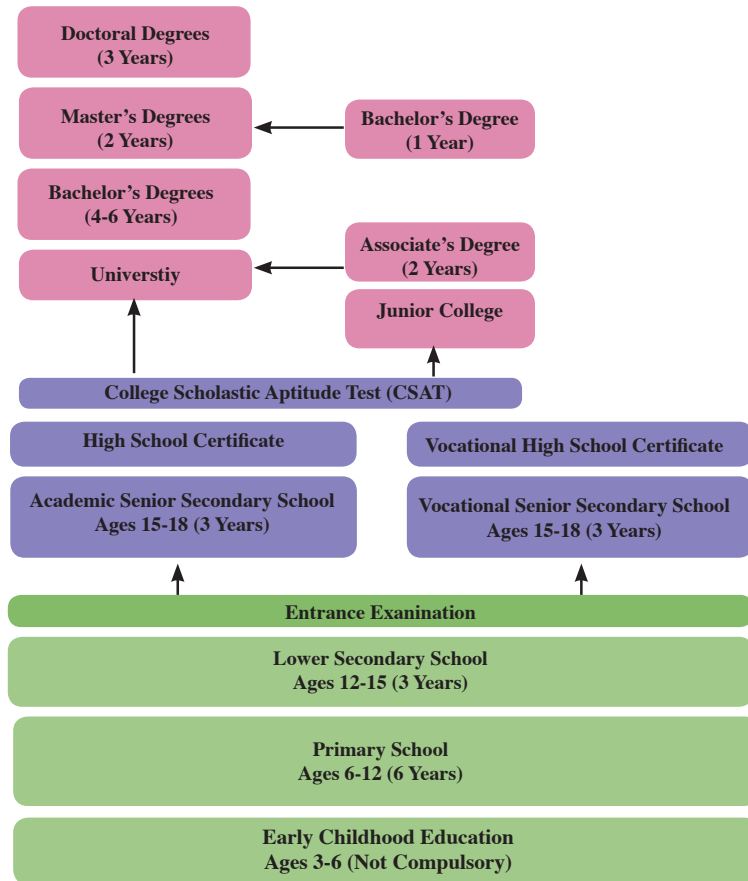
ความสำเร็จซึ่งวัดจากผลการประเมิน PISA ครั้งล่าสุด ค.ศ. 2012 จัดอยู่ใน 5 อันดับแรกของกลุ่มสมาชิก 65 ประเทศ และอยู่ในอันดับสองของอาเซียนรองจากประเทศสิงคโปร์ โดยพบว่ามีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า OECD ทุกด้าน กล่าวคือ ด้านการอ่าน 536 (ค่าเฉลี่ย OECD 496) ด้านคณิตศาสตร์ 554 (ค่าเฉลี่ย OECD 494) ด้านวิทยาศาสตร์ 538 (ค่าเฉลี่ย OECD 501) (<http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-overview.pdf>)

1. ระบบการศึกษาและหลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา

1.1 ระบบการศึกษา

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบในระบบโรงเรียน ประเทศเกาหลีใต้ใช้ระบบ 6-3-3 กล่าวคือ ระดับประถมศึกษา (Primary School หรือ Chodeung-hakgyo) แบ่งเป็นเกรด 1-6 (อายุ 6-12 ปี) มัธยมศึกษาตอนต้น (lower secondary school หรือ Jung hakgyo) มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (อายุ 12-15 ปี) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (High school level) มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 (อายุ 15-18 ปี) การศึกษาภาคบังคับที่จัดแบบให้เปล่า 9 ปี คือ ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น

การศึกษานอกการศึกษาภาคบังคับได้แก่ ระดับปฐมวัยหรือระดับอนุบาล (Early childhood education) (อายุ 3-6 ปี) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษาซึ่งแบ่งเป็นสองสาย คือ มหาวิทยาลัย และวิทยาลัย รายละเอียดตามภาพ

ภาพ 4.6 ระบบการศึกษาของเกาหลีใต้

ที่มา : <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/>

1.1.1 การศึกษาปฐมวัย (early childhood education) สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี จัดเป็นการศึกษาทางเลือกที่ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้ปกครองว่าจะดูแลเด็กด้วยตนเอง หรือ ส่งให้โรงเรียนอนุบาลหรือศูนย์เด็กเล็กที่จัดโดยรัฐบาลหรือโดยเอกชนเป็นผู้ดูแล ซึ่งพบว่า กรณีหลังนี้มีปริมาณเพิ่มขึ้นเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ส่งผลให้มารดาเด็กต้องหางานทำ นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดที่ว่าวิธีนี้ช่วยสร้างความพร้อมในการแข่งขันเรียนต่อที่ดีกว่าอยู่กับครอบครัว โรงเรียนอนุบาลจำนวนมากมักเริ่มพัฒนาทักษะของเด็กวัยนี้ด้วยภาษาอังกฤษเพื่อให้ได้เปรียบกว่าเด็กอื่นเมื่อเข้าเรียนระดับประถมศึกษา

1.1.2 ระดับประถมศึกษา (Elementary School) ประกอบด้วยชั้นเรียนเกรด 1-6 เป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐจัดแบบให้เปล่า สัดส่วนเด็กที่เข้าเรียนระดับนี้สูงถึงร้อยละ 99.9 จำนวนโรงเรียน 5,855 โรงเรียน (สังกัดเอกชน 77 โรงเรียน) (World Education News & Reviews, WNER, 2013)

1.1.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (Middle School) ประกอบด้วยระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1-3 หรือเกรด 7-9 จำนวนโรงเรียน 3,144 โรงเรียน (สังกัดเอกชน 658 โรงเรียน) (World Education News & Reviews, WNER, 2013)

1.1.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (High School) ประกอบด้วยชั้นเรียนมัธยมศึกษา ปีที่ 4-6 หรือเกรด 10-12 จำนวนโรงเรียน 2,313 โรงเรียน (สังกัดเอกชน 959 โรงเรียน) จำนวนผู้เรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีถึงร้อยละ 96.5 (www.spu.ac.th/announcement/articles/study_korea.pdf)

หลักสูตรที่จัดมีสองประเภท คือ มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ในกลุ่มของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญยังมีโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กอัจฉริยะ (genius) เรียกว่า การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (Elite education) เน้นเฉพาะวิชาการบางสาขา ได้แก่ ศิลปะ ดนตรี กีฬา ภาษาต่างประเทศ และวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ เพื่อค้นหาผู้นำในอนาคตแต่ละด้าน และพัฒนาพรสวรรค์อย่างเต็มศักยภาพ ผู้ที่เลือกเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญมีจุดหมายคือ สอบเรียนต่อมหาวิทยาลัยหลักสูตร 4 ปี ส่วนผู้เรียนที่เลือกเรียนสายอาชีพสามารถเข้าทำงานโดยใช้คุณสมบัติตามใบประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ แต่หากต้องการศึกษาต่อถึงระดับปริญญาตรีจะใช้เส้นทางการศึกษา คือ วิทยาลัยอาชีวศึกษา หรือวิทยาลัยชุมชน (junior college) หลักสูตร 2 ปี วุฒิการศึกษาที่ได้รับคือ อนุปริญญา (associate's degree) จากนั้นจึงเรียนต่อมหาวิทยาลัยในสาขาที่สอดคล้องกับประสบการณ์ทางวิชาชีพตามวุฒิการศึกษา ระดับอนุปริญญา เป็นเวลา 1 ปี

อย่างไรก็ตาม ค่านิยมของคนเกาหลีคือการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา แม้ว่าสถิติการว่างงานของผู้ที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะสูงกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสองสาย แต่กระนั้นกลับพบว่าค่านิยมของคนเกาหลีคือการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ดังข้อมูลจากการวิจัยเชิงสำรวจความนิยมของผู้ปกครองนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในการส่งลูกเข้าศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายแต่ละประเภท ระหว่างปี ค.ศ. 2009 กับ ค.ศ. 2010 แสดงให้เห็นความต่างของค่านิยมอย่างชัดเจนระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญที่มีสัดส่วนร้อยละ 66.5 และร้อยละ 64.4 ขณะที่โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 7.7 และร้อยละ 6.4 และที่น่าสนใจคือสัดส่วนที่สูงสำหรับโรงเรียนพิเศษร้อยละ 13.5 และร้อยละ 11.2 และสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นของโรงเรียนเอกชนร้อยละ 4.9 และร้อยละ 7.5 ขณะที่แนวโน้มของโรงเรียนทุกประเภทมีสัดส่วนลดลง (MEST, 2011)

ตาราง 4.6 ร้อยละของผู้ปกครองนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่แสดงความนิยมส่งลูกเข้าศึกษาต่อใน
โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายแต่ละชนิด (เปรียบเทียบระหว่าง ค.ศ. 2009 และ 2010)

ปี	สายสามัญ	พิเศษ	เอกชน	ศิลปะ/กีฬา	สายอาชีพ	สาธิตฯ	ต่างประเทศ
2009	66.5	13.5	4.9	5.9	7.7	0.9	0.7
2010	64.4	11.2	7.5	8.4	6.4	1.4	0.6

ที่มา : MEST, 2011

การเพิ่มจำนวนผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของเอกชน และ
มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ รัฐมีแนวปฏิบัติดังนี้

(1) ทดลองโครงการโรงเรียนอาชีวศึกษานำร่องที่เรียกว่า “Vocational
Meister Schools” ที่จัดหลักสูตรระบบคู่ (dual-track system) ที่มีการเรียนรู้และฝึกฝนบนฐาน
ของการทำงานโดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและนายจ้าง ผลของโครงการอาชีวศึกษานำร่องนี้
ทำให้สัดส่วนของผู้เรียนที่จบการศึกษาจากที่นี่มีงานทำสูงขึ้นจากร้อยละ 23.3 เป็นร้อยละ 30.3
ระหว่างปี ค.ศ. 2011-2013

(2) ให้ใช้ระบบการบริหารจัดการเหมือนกันระหว่างโรงเรียนภาครัฐบาล
กับภาคเอกชนในการกำหนดค่าธรรมเนียมการเรียนที่เท่ากัน และยกเว้นค่าธรรมเนียมให้กับผู้เรียน
ที่ครอบครัวยากจน

(3) เพื่อกระตุ้นจำนวนผู้เรียนในโรงเรียนลักษณะนี้นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2007
จึงเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนมัธยมปลายทางวิชาชีพ (Professional High Schools) และเพิ่มช่องทาง
การเรียนต่อถึงระดับวิทยาลัย (junior colleges) และอุดมศึกษา

1.1.5 ระดับอุดมศึกษา จัดว่าเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนระยะที่สาม (Tertiary
Education) จำแนกเป็นสองระบบ คือ มหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 4 ปี)
ถึงปริญญาเอก มีจำนวน 222 แห่ง (สังกัดเอกชน 180 แห่ง) ในจำนวนนี้เป็นมหาวิทยาลัยด้านการศึกษา
11 แห่ง และระบบวิทยาลัย (junior colleges) จัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร หลักสูตร 2-3 ปี
มีจำนวน 155 แห่ง เป็นของเอกชนร้อยละ 80 จากฐานข้อมูลผลการศึกษาของ UNESCO ค.ศ. 2010
ประเทศเกาหลีใต้มีจำนวนผู้ลงทะเบียนเรียนต่อระดับอุดมศึกษาสูงที่สุดในโลก (ร้อยละ 103) โดยพบว่า
ประชากรที่สำเร็จการศึกษาระดับนี้สัดส่วนสูงสุดอยู่ในช่วงอายุ 25-34 ปี มีจำนวนถึงร้อยละ 65 (สูงที่สุด
ในประเทศสมาชิก OECD ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเพียงร้อยละ 39) และในวัยเดียวกันนี้ยังได้รับการศึกษาขั้นต่ำ
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงร้อยละ 97 (WENR, 2013)

1.2 หลักการพื้นฐานการจัดการศึกษา

แนวโน้มของนโยบายการศึกษา และการนำสู่การปฏิบัติการจัดการศึกษาของเกาหลีใต้
บ่งชี้ถึงหลักการสำคัญของการจัดการศึกษา ดังนี้

1.2.1 ความเป็นเอกภาพ มีวิธีปฏิบัติที่สำคัญ คือ กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จัดทำกรอบหลักสูตรแห่งชาติ (national curriculum framework) ที่กำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้และโครงสร้างเวลาเรียนประจำปีการศึกษา และมีวาระปรับปรุงหลักสูตรทุก 5-10 ปี การจัดการศึกษาต้องยึดเนื้อหาการเรียนรู้ตามกรอบหลักสูตรแห่งชาติอย่างเคร่งครัด แต่สามารถเสริมด้วยเนื้อหาการเรียนรู้และมาตรฐานตามความต้องการที่จำเป็น (needs) ของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

1.2.2 ความเสมอภาคทางการศึกษา รัฐมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ดังนี้

(1) ความเสมอภาคระหว่างผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่ต่างฐานะเศรษฐกิจ โดยจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาแบบให้เปล่าจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

(2) ความเสมอภาคระหว่างโรงเรียนในเมืองกับในชนบท โดยทุกโรงเรียนได้จัดให้มีคอมพิวเตอร์พร้อมระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง อาหาร และเปิดโรงเรียนในชนบทเพิ่มขึ้น

(3) ความเสมอภาคในการรับเข้าเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่นอกการศึกษาแบบให้เปล่าโดยใช้วิธีสุ่ม (lottery) ตามระบบที่โรงเรียนกำหนดขึ้นตามนโยบาย

1.2.3 การให้ความสำคัญกับการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ ด้วยวิวัฒนาการความรู้ทางดิจิทัล (digital literacy) ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงความรู้ของผู้เรียนทุกคน แม้ต่างฐานะ และต่างพื้นที่ โดยวิธีสนับสนุนโรงเรียนด้านอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงทุกโรงเรียน มีการจัดทำตำราเรียนอิเล็กทรอนิกส์ กระทั่งปี ค.ศ. 2009 เกาหลีใต้ผ่านการประเมินของ PISA ด้านความสามารถทางการเรียนรู้ และกำหนดให้ภายในปี ค.ศ. 2015 ระบบการพัฒนาความรู้ทางดิจิทัลเสร็จสมบูรณ์ ซึ่งจะทำให้นักเรียนสามารถค้นคว้าความรู้จากตำราเรียนอิเล็กทรอนิกส์ และอินเทอร์เน็ตได้จากทุกที่ รวมทั้งมีระบบเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่บ้าน (cyber home learning system)

นอกจากนี้ ยังได้กำหนดนโยบายชั้นนำการปฏิบัติเรื่องนี้คือ แผนแห่งชาติเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ฉบับที่ 2 กล่าวถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเป็นระบบ เช่น การเป็นสังคมของผู้สูงอายุ และความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อรองรับสังคมที่พัฒนาบนฐานของอุตสาหกรรมแบบสร้างสรรค์ (creative industries) ประกอบด้วยงานหลัก เช่น การวิจัยและพัฒนา การพิมพ์ การผลิตซอฟต์แวร์ การโทรทัศน์และวิทยุ การออกแบบ การดนตรี การโฆษณา สถาปัตยกรรม และการแฟชั่น โดยกำหนดในหลักสูตรตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ในทิศทางเดียวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (วรินทร์ บุญยั้ง, 2556)

1.2.4 ใช้การทดสอบขับเคลื่อนการศึกษา (test-driven) มีการรายงานว่า ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้วิธีสอบตั้งแต่อายุ 3-4 ปี เพื่อแข่งขันเข้าเรียนต่อในสถานศึกษาแต่ละระดับอย่างเข้มข้น และกดดันสูงมาก แม้ว่าสิ่งเหล่านี้อาจสวนทางกับหลักการที่ถูกต้อง แต่กระนั้นการที่ผู้เรียนของเกาหลีใต้สามารถมีผลการทดสอบ PISA อยู่ในระดับต้นของโลกก็เป็นจุดเด่นที่นานาประเทศให้ความสนใจศึกษาเรื่องนี้ การทดสอบและการประเมินของประเทศนี้ที่พบว่ามีการปฏิบัติอย่างชัดเจน ได้แก่ (<http://www.weareteachers.com/blogs/post/2015/04/01/south-korea-s-school-success>)

(1) การประเมินผลสัมฤทธิ์แห่งชาติ (the National Assessment of Educational Achievement (NAEA) เป็นการประเมินวินิจฉัย (diagnostic assessments) ความสามารถในการเรียนรู้สองวิชาแต่ละปีสำหรับนักเรียนเกรด 6 เกรด 9 และเกรด 10 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้สารสนเทศในภาพรวมสำหรับการพัฒนา นอกจากนี้ นักเรียนแต่ละคนยังได้รับการประเมินโดยครูผู้สอน และบันทึกเป็นข้อมูลประจำตัวผู้เรียน (Student School Records หรือ Student Activity Records) ที่ประกอบด้วยผลการเรียนรายวิชา เวลาเรียน วิชาพิเศษและการมีส่วนร่วมในการบริการ ความสามารถพิเศษ ความประพฤติและจริยธรรม การพัฒนาร่างกาย คำบรรยายเกี่ยวกับรางวัลและบันทึกผลการปฏิบัติงาน ซึ่งบันทึกข้อมูลประจำตัวผู้เรียนนี้จะถูกใช้ประกอบการพิจารณาเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา เพื่อลดความตึงเครียดของการสอบ อย่างไรก็ตาม ประเทศนี้ไม่มีการสอบวัดความรู้ระดับชาติ หรือ National Examination ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แต่มีการติดตามประเมินผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทุกวิชาเป็นระยะๆ จัดสอบโดยกระทรวงศึกษาธิการ เรียกว่า “National Periodical Assessment”

(2) การจัดสอบประจำภาคเรียนของชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีสองครั้ง จัดสอบโดยสถานศึกษา แต่นำผลการสอบไปใช้ประกอบการคัดเลือกเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา ทำให้นักเรียนเกาหลีมีชีวิตที่จำเจอยู่กับการสอบจนหาโอกาสผ่อนคลายได้น้อยมาก เช่นเดียวกับชีวิตสังคมครอบครัวส่วนมากก็กังวลกับการสอบของบุตรหลาน แม้ว่าจะมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาเพื่อลดความตึงเครียด

ของการสอบ โดยให้ความสำคัญกับการพิจารณาความสำเร็จของผู้สมัครเข้าเรียนต่อโดยการเขียนเรียงความ คำแนะนำ และการยกย่องความสำเร็จของกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยอาจารย์ในโรงเรียน แต่ก็ยังไม่สามารถเอาชนะความเชื่อดั้งเดิมของผู้ปกครองที่มีต่อการเตรียมตัวสอบอย่างเคร่งเครียดของบุตรหลานเพื่อโอกาสที่ดีในอนาคต (http://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_South_Korea#Kindergarten)

(3) การสอบวัดความถนัดทางวิชาการระดับวิทยาลัย (CSAT) (college scholastic achievement test) ผู้จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสองสาย หากต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาต้องทุ่มเทความพยายามกับการทดสอบเข้าเรียนที่มีมาตรฐานสูงนี้ มีเนื้อหาการสอบสองส่วน คือ วิชาพื้นฐาน 3 วิชา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาเกาหลี และคณิตศาสตร์ และวิชาเลือกตามสาขาอีก 2 วิชา ซึ่งจะเน้นที่ทักษะในการแก้ปัญหา และความสามารถในเชิงวิเคราะห์ ได้แก่ สังคมศึกษา สุขศึกษา มนุษยศาสตร์ การวิจัยทางอาชีพ (job research) และภาษาต่างประเทศ ภาษาที่สอง ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขของหลักสูตรที่ต้องการศึกษาต่อ เช่น การวิจัยทางอาชีพ

สำหรับผู้ต้องการศึกษาต่อสายอาชีพ และภาษาต่างประเทศภาษาที่สองสำหรับหลักสูตรทางศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งกำหนดคะแนนขั้นต่ำแตกต่างกันไป (เดิมกำหนดว่าคะแนนต่ำสุดที่จะใช้ในการสมัครได้คือร้อยละ 40 แต่ตั้งแต่ปี ค.ศ.1998 เป็นต้นมา ได้ยกเลิกและเปลี่ยนมาเป็นให้แต่ละมหาวิทยาลัยกำหนดคะแนนต่ำสุดได้เอง) ดังนั้น เพื่อให้ผ่านการสอบ ผู้เรียนจำนวนมากจึงต้องเรียนกวดวิชา ทำให้ประเทศนี้มีอัตราผู้เรียนกวดวิชาในสถาบัน และการเรียนส่วนตัวจัดอยู่ในอันดับต้นของโลก (www.spu.ac.th/announcement/articles/study_korea.pdf) การสอบดังกล่าวยังทำให้ครูต้องใส่ใจการสอน การวัดและประเมินโดยเป้าหมายหลักเป็นไปเพื่อให้ผู้เรียนผ่านการสอบข้างต้นได้

(4) การทดสอบวินิจฉัยผู้เรียนด้านทักษะพื้นฐานทางการเรียนรู้ (the Diagnostic Test for Basic Skills, DTBS) ของนักเรียนเกรด 3 จัดสอบโดยสถาบันแห่งชาติเกาหลีเพื่อหลักสูตรและการประเมิน (the Korea Institute for Curriculum and Evaluation, KICE) เริ่มดำเนินการตั้งแต่ ค.ศ. 2002 ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้มีการประเมินทักษะพื้นฐานเพื่อติดตามและควบคุมคุณภาพของโรงเรียนเป็นระยะ ซึ่งทักษะพื้นฐานทางการเรียนรู้ที่กำหนดคือ 3Rs ได้แก่ การอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์ รวมทั้งการวินิจฉัยสารสนเทศในการจัดกลุ่มย่อยตามความสามารถ และเนื้อหา (Park, 2008)

ความสำคัญอีกประการคือ การใช้ประโยชน์จากผลการประเมินเป็นสารสนเทศในการพัฒนา ซึ่งข้อมูลแสดงให้เห็นว่าประเทศเกาหลีได้มีการใช้ผลการประเมินใน 3 ประเด็นหลัก (ดังตาราง)

ตาราง 4.7 จุดประสงค์ของการใช้ผลการวัด/ประเมินผู้เรียนของเกาหลีใต้

การใช้ประโยชน์จากข้อมูลผลการประเมินผู้เรียน	ร้อยละ
เทียบรอยคุณภาพและให้สารสนเทศ	
1.แจ้งพ่อแม่เกี่ยวกับความก้าวหน้าของผู้เรียน	95
2.เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนกับผลในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น	78
3.เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนกับผลในระดับพื้นที่	75
4.เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนกับผลของโรงเรียนอื่นๆ	62
5.เทียบรอยคุณภาพผู้เรียนกับประชากรระดับชาติ และระดับท้องถิ่น	79
6. ประกาศให้สาธารณะรับทราบ	4
ตัดสินใจในสิ่งที่ส่งผลต่อโรงเรียน	
7.ระบุประเด็นของการสอนหรือหลักสูตรที่ต้องปรับปรุง	88
8.ตัดสินใจเกี่ยวกับการซ่อม/เสริมผู้เรียน	37

การใช้ประโยชน์จากข้อมูลผลการประเมินผู้เรียน	ร้อยละ
9. จัดกลุ่มผู้เรียนเพื่อการจัดการเรียนการสอน	78
10. จัดสรรทรัพยากรการเรียนการสอนไปสู่วิทยาลัย	4
ติดตามคุณภาพครู ผู้บริหารและโรงเรียน	
11. ติดตามความก้าวหน้าของโรงเรียน	83
12. พิจารณาประสิทธิผลของครู	66
13. ประเมินสมรรถนะครู	24
14. ประเมินสมรรถนะผู้บริหาร	9

ที่มา : HO, 2012, 35-36

นอกจากนี้ ช่วงเวลาการสอบเข้ามหาวิทยาลัยก็มีความสำคัญมากจนภาคธุรกิจเปลี่ยนแปลงเวลาประกอบการเพื่ออำนวยความสะดวกให้พนักงานที่เป็นผู้ปกครองในการเตรียมความพร้อมให้บุตรหลานและการจัดสอบ การทดสอบนั้นนอกจากจะแสดงถึงควมมีมาตรฐานการสอบระดับสากลและความภาคภูมิใจของผู้เรียนและครอบครัวที่ผ่านการสอบแล้ว ยังสะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนเกาหลีที่คุ้นเคยกับการสอบ และพลังของเศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge-based economy)

(5) การประเมินของ ICCS (The International Conference on Cognitive Science) ในปี ค.ศ. 2009 เกาหลีใต้ได้เข้าร่วมประเมินระดับสากลที่มีเป้าหมายการประเมินที่ผู้เรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียนใน 3 มิติ ได้แก่ (1) มิติด้านเนื้อหา ที่ประเมินความเป็นพลเมืองทั้งในด้านระบบสังคม หลักการ การเข้าไปมีส่วนร่วมและเอกลักษณ์ (2) มิติด้านความรู้สึก-พฤติกรรม ประเมินความเชื่อที่เป็นค่านิยม เจตคติ ความตั้งใจ และพฤติกรรม และ (3) มิติด้านปัญญา ที่เกี่ยวข้องกับการรู้และการวิเคราะห์ จากผลการประเมิน พบว่า ผู้เรียนเกาหลีใต้ทำได้ดีในเรื่องความเป็นพลเมือง โดยได้คะแนนสูงติดกลุ่ม 1 ใน 4 ของ 38 ประเทศที่เข้าร่วมการประเมิน ซึ่ง Kim (2014) ชี้ประเด็นว่า เกาหลีใต้ไม่เพียงแต่จะสนใจมิติทางปัญญาเท่านั้น แต่ยังให้ความสนใจมิติด้านเจตคติ และแรงจูงใจของความเป็นพลเมืองด้วย

1.2.5 การเตรียมผู้เรียนสู่นาคต มีการปฏิบัติที่สำคัญ ได้แก่

(1) การปรับปรุงหลักสูตรครั้งล่าสุดมีจุดประสงค์เพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีฐานความรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 หลักสูตรที่ปรับใหม่นี้เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนพัฒนาการ ความคล่องตัว และการสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกบุคคลพร้อมกับความตระหนักถึงวัฒนธรรมของเกาหลีใต้เท่ากับวัฒนธรรมอื่น มุ่งเน้นกิจกรรมการสื่อสารเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการสื่อสาร สมรรถนะทางภาษาเพื่อการใช้งานและเป็นเครื่องมือเรียนรู้ กระตุ้นการคิดเชิงตรรกะ และความคิดสร้างสรรค์ มีลักษณะเป็นหลักสูตรแบบอิงกระบวนการ เน้นกิจกรรมและภาระงานที่หลากหลาย โดยลดเนื้อหาที่ต้องเรียนรู้ลงร้อยละ 30 และให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน (Chang & Lee, 2004)

(2) การจัดหลักสูตรอบรมระยะสั้นที่หลากหลายตามความต้องการของภาคธุรกิจที่เรียกว่า การศึกษาระดับก่อนอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพ (Pre-VET : Pre-Vocational Educational Training) จัดโดยสถานศึกษาสองประเภท ได้แก่ (Chae & Chung, 2009)

(2.1) การศึกษาในระบบซึ่งควบคุมโดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ และวิทยาลัยอาชีวศึกษา การจัดหลักสูตรแบ่งเป็น 5 สาขาวิชา (ดังกล่าวไว้ในการศึกษามัธยมศึกษาสายอาชีพ) และแบบผสมระหว่างสายสามัญและสายอาชีพ (comprehensive study) จำนวนโรงเรียน 702 โรงเรียน (ค.ศ. 2007) สัดส่วนร้อยละ 32.4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมด (แนวโน้มลดลงจาก ค.ศ. 1998 ที่มี 772 โรงเรียน) สาขาที่สัดส่วนผู้เรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ได้แก่ เทคโนโลยี การค้า และผสมระหว่างสายสามัญและสายอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 30.2 28.3 และ 26.9 ตามลำดับ (OECD, 2009)

(2.2) สถาบันฝึกหัดทางอาชีพ ได้แก่ วิทยาลัยโพลีเทคนิค (KoPos : the Korea Polytechnic Colleges) และสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของหอการค้าและอุตสาหกรรมแห่งเกาหลี (KCCI : the Korea Chamber of Commerce and Industry)

1.2.6 การสร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจในระบบการศึกษา

(1) การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาในระดับสูง นับตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 20 ประเทศเกาหลีได้จัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสูงมาก ล่าสุด (ค.ศ. 2010) พบว่า รัฐจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาสูงถึงร้อยละ 7.6 ของ GDP (ค่าเฉลี่ยประเทศสมาชิก OECE คือร้อยละ 6.3) ในปีเดียวกันนี้การจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาร้อยละ 2.6 (ค่าเฉลี่ยประเทศสมาชิก OECD คือ ร้อยละ 1.6) (Education at a glance, 2014)

(2) ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมหาวิทยาลัยต้องประเมินตนเองเป็นประจำทุกปี ส่วนการประเมินจากองค์กรภายนอกจะดูที่คุณภาพของงานวิจัยและจำนวนผู้จบการศึกษา และการประเมินโดยองค์กรที่เกี่ยวข้องนั้น ปัจจุบันมีองค์กรอิสระที่ไม่ขึ้นต่อรัฐทำหน้าที่ประเมินเพื่อการรับรองคุณภาพของมหาวิทยาลัย องค์กรนี้เรียกว่า สภาการศึกษา ระดับมหาวิทยาลัยเกาหลี (Korea Council for University Education-KCUE) เป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับจากกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยโดยทั่วไป ประเด็นที่จัดว่าเป็นเกณฑ์ในการประเมินมี 7 ด้าน ได้แก่ การศึกษา วิจัย อาจารย์ บริการสังคม เครื่องมือ/สิ่งอำนวยความสะดวกการเงิน/การจัดการ และบัณฑิตวิทยาลัย (www.spu.ac.th/announcement/articles/study_korea.pdf)

(3) กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีการทดสอบมาตรฐานทางวิชาชีพ และระบบใบประกาศนียบัตรทางวิชาชีพให้กับอาชีพที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาชีพครู

2. การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

2.1.1 ลักษณะทั่วไป การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี ของประเทศเกาหลีใต้ จัดอยู่ในส่วนงานการจัดการศึกษาและการดูแลเด็กเล็ก (ECEC) (Early Childhood Education and Care) รับผิดชอบโดยหน่วยงานภาครัฐสองแห่ง ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม (MHW : the Ministry of Health and Welfare) รับผิดชอบระบบศูนย์ดูแลเด็กเล็ก (system of childcare) ที่อายุต่ำกว่า 6 ปี และกระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบจัดการศึกษาโรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) ภาระรับผิดชอบที่หน่วยงานทั้งสองจัดให้กับเด็กมีลักษณะแยกกันอย่างชัดเจน ได้แก่ สถานที่จัดหลักสูตร และวัตถุประสงค์ ที่มีความแตกต่างตามความต้องการของประชาชนที่รับบริการ ดังตาราง (Yun, 2009 อ้างถึงใน Jones, 2013)

ตาราง 4.8 ลักษณะสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยในเกาหลีใต้

ลักษณะสำคัญ	ศูนย์ดูแลเด็กเล็ก	โรงเรียนอนุบาล
อายุ	แรกเกิด-ก่อนเข้าประถมศึกษา	3 ปี -ก่อนเข้าประถมศึกษา
คุณสมบัติผู้สมัคร	เปิดรับเด็กทุกคน	เปิดรับเด็กทุกคน
จำนวนชั่วโมงต่อวัน	9-12 ชม.	แบ่งเป็น 3 ประเภท : - ครึ่งวัน (3-5 ชม.) ขยายเวลา (5-8 ชม.) - เต็มวัน (มากกว่า 8 ชม.)
ภาคการศึกษา	ตลอดทั้งปี	อย่างต่ำ 180 วัน/ปี
สถานที่ให้บริการภาครัฐ	1,917 แห่ง (ร้อยละ 5.4)	4,490 แห่ง (ร้อยละ 53.6)
สถานที่ให้บริการภาคเอกชน	33,636 แห่ง (ร้อยละ 94.6)	3,880 แห่ง (ร้อยละ 46.3)
จำนวนเด็กที่รับบริการภาครัฐ	129,656 คน (ร้อยละ 11.0)	125,305 คน (ร้อยละ 23.3)
จำนวนเด็กที่เข้ารับบริการสถานศึกษาของเอกชน	1,045,343 คน (ร้อยละ 89.0)	411,825 คน (ร้อยละ 76.6)
งบประมาณสนับสนุนต่อ GDP	ร้อยละ 0.4	ร้อยละ 0.2
งบประมาณรายหัว (เงินวอน)	3.2 ล้าน	2.8 ล้าน

ที่มา : MEST อ้างถึงใน Jones, 2013: 8

2.1.2 การจัดสรรปัจจัยสนับสนุนโดยภาครัฐในลักษณะของการจัดสรรค่าธรรมเนียมการบริการมีความแตกต่างกันตามพื้นที่ ที่ถูกที่สุดคือ โรงเรียนอนุบาลของรัฐ ที่แพงขึ้นคือ ศูนย์ดูแลเด็กเล็กของรัฐ และของเอกชน อย่างไรก็ตาม รัฐมีการสนับสนุนด้านนโยบายลดค่าเล่าเรียนของสถานศึกษาภาครัฐ และจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือบางส่วน ดังนี้ (Suh & Kim, 2013)

(1) จัดระบบประกันค่าเล่าเรียน (voucher system) ให้ศูนย์ดูแลเด็กเล็กของภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ในอัตราที่เท่ากัน และยกเว้นค่าเล่าเรียนในโรงเรียนอนุบาล

(2) สนับสนุน ECEC ด้วยโครงการลดค่าเล่าเรียนตามเงื่อนไข ดังนี้

(2.1) ลดค่าเล่าเรียนตามฐานรายได้ (income-base subsidy) สำหรับครอบครัวที่มีรายได้ต่ำหรือใกล้เคียงกับรายได้ขั้นต่ำของการดำเนินชีวิต และครอบครัวที่รายได้ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน ค่าธรรมเนียมที่ลดคือร้อยละ 100 สำหรับการศึกษาของภาครัฐทั้งสองประเภท (Suh & Kim, 2010)

(2.2) ยกเว้นค่าธรรมเนียม ECEC สำหรับเด็กวัย 5 ปี (Free ECEC for five-year-olds) สำหรับเด็กทุกคนในโรงเรียนอนุบาลภาครัฐ แต่เก็บค่าเล่าเรียนต่ำกว่าปกติในโรงเรียนเอกชน

(2.3) ลดค่าเล่าเรียนสำหรับครอบครัวใหญ่ (subsidy for large family) หรือครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน และมีลูกคนที่สอง มีการยกเว้นค่าเล่าเรียนสำหรับลูกทุกคน ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนการเพิ่มอัตราการเกิดตั้งแต่ ค.ศ. 2011

(2.4) ลดค่าเล่าเรียนสำหรับครอบครัวที่ผู้ปกครองทำงานทั้งคู่ ซึ่งครอบครัวลักษณะนี้จะมีรายได้สูงกว่าร้อยละ 70 ของค่าการกระจายรายได้ จึงกำหนดให้พิจารณาคุณสมบัติการลดค่าเล่าเรียนหลังหักรายได้่อกร้อยละ 25 แล้ว

เป็นที่สังเกตว่าการให้การศึกษาดูแลเด็กเล็กโดยโรงเรียนอนุบาลทั้งสองประเภท ผู้ปกครองยังนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนสถานกวดวิชา (hugwons) ตั้งแต่เล็ก ทั้งนี้ เพราะหลักสูตรที่มุ่งเน้นวิชาการ ทักษะที่สำคัญสำหรับเด็ก ได้แก่ ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ ดนตรี และศิลปะ

2.1.3 การจัดครูเข้าสอน ครูที่สอนระดับนี้มีคุณภาพที่แตกต่างกันมากระหว่างสถานศึกษาของรัฐกับเอกชน เนื่องจากนโยบายการจำกัดค่าเล่าเรียนทำให้สถานศึกษาของเอกชนต้องเพิ่มจำนวนรับ และบรรจุครูมีวุฒิกศศึกษาไม่ตรง หรือครูที่ผ่านการอบรมระยะสั้นเพื่อให้คุ้มทุน ขณะที่สถานศึกษาของรัฐสามารถจัดครูที่มีคุณภาพได้ตามเกณฑ์แต่ไม่สามารถรองรับผู้เรียนได้จำนวนมาก

2.2 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานครอบคลุมการศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเกรด 1-12 อายุเฉลี่ยของผู้เรียน 6-18 ปี

2.2.1 ลักษณะทั่วไป แบ่งตามระดับการศึกษา ดังนี้

(1) โรงเรียนประถมศึกษา

การจัดชั้นเรียนมักขึ้นอยู่กับกลุ่มอายุ แต่เร็วๆ นี้ครูได้รับการสนับสนุนให้จัดกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ ตามความสามารถ (ability-based grouping) และเรียนรู้ร่วมกันโดยวิธีปัญหาเป็นฐาน ต่างจากวิธีดั้งเดิมที่เน้นการสอนเป็นชั้นเรียน (whole-class teaching) โรงเรียนบางแห่งได้ทดลองใช้วิธีสอนชั้นเรียนแบบเปิด (open-classroom) หลายปีเพื่อลดวิธีที่ครูสอนโดยตรง และเพิ่มการสอนแบบบูรณาการระหว่างสาระการเรียนรู้แบบโครงการเดี่ยวหรือกลุ่ม (group or individual projects) หลังการติดตามผลโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ปัจจุบันรัฐบาลเริ่มส่งเสริมให้จัดในโรงเรียนรัฐบาล

(2) โรงเรียนมัธยมศึกษา

นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาและเข้าเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนต้นโดยเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 99.1 ทั้งนี้ เป็นผลมาจากนโยบายส่งเสริมการศึกษา ตลอดจนการยกเลิกระบบการสอบเข้าตั้งแต่ ค.ศ.1969 โรงเรียนที่เปิดสอนระดับนี้จึงกระจายอยู่ในเมืองต่างๆ ถึง 30 เมือง และในพื้นที่ชนบท 40 แห่ง (www.spu.ac.th/announcement/articles/study_korea.pdf) ขนาดชั้นเรียนค่อนข้างใหญ่เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD กล่าวคือ ชั้นประถมศึกษา ประมาณ 28.6 มัธยมศึกษาตอนต้น ประมาณ 35.3 (ค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD คือ 21.4 และ 23.5 ตามลำดับ (<http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/>))

เนื่องจากนโยบายเพิ่มความเท่าเทียมกันทางการศึกษา และลดการแข่งขันเข้าเรียนต่อ ซึ่งดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ ค.ศ. 1969 กระทั่ง ค.ศ. 2008 เกาหลีใต้ได้เริ่มโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความหลากหลาย 300 แห่ง (the 300 high school diversification project) ช่วยกระตุ้นการแข่งขันทางคุณภาพ และความหลากหลายของโรงเรียน เป็นที่มาของโรงเรียนมัธยมศึกษา 3 แบบ ได้แก่

(2.1) โรงเรียนเอกชนที่มีอำนาจของตนเองแบบเบ็ดเสร็จ (autonomous private schools) ทั้งด้านหลักสูตรและการบริหารจัดการ ต่างจากโรงเรียนเอกชนปกติ (regular private schools) (1/5 ของโรงเรียนเอกชน คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น) ซึ่งใช้หลักสูตรเดียวกับมัธยมศึกษาของรัฐ รับเงินสนับสนุนจากรัฐ และเก็บค่าเล่าเรียนเท่ากับโรงเรียนของรัฐ แต่โรงเรียนเอกชนที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จนี้จะไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐ เก็บค่าเล่าเรียนสูงกว่าของโรงเรียนเอกชนทั่วไป 2-3 เท่า มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้นนับจาก ค.ศ. 2010 ซึ่งมีเพียง 51 แห่ง

(2.2) โรงเรียนมัธยมศึกษาสายอาชีพ หรือ Meister schools เน้นการฝึกงานในสถานประกอบการเพื่อความเข้มแข็งของการศึกษาอาชีพ (ยึดรูปแบบเยอรมันใช้ในการฝึกความเชี่ยวชาญของลูกเรือ) ปัจจุบันมีจำนวน 28 แห่ง และกำลังเพิ่มจำนวนขึ้น อย่างไรก็ตาม ค่าเล่าเรียนยังสูงมาก รัฐจึงต้องลดค่าเล่าเรียนมาก อีกทั้งต้องมีการตกลงร่วมกันระหว่างคณะกรรมการของท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษา และโรงงาน/สถานประกอบการ เช่น รัฐลงนามข้อตกลงกับธุรกิจขนาดใหญ่

5 แห่ง เพื่อเพิ่มตำแหน่งงานให้กับผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาสายอาชีพใน ค.ศ. 2011

(2.3) โรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญที่มุ่งเน้นวิชาการเฉพาะทาง (special purpose high schools) สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านนั้นๆ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ และวิทยาศาสตร์ (MEST, 2011) มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 99 แห่ง ใน ค.ศ. 2011 แต่ค่าเล่าเรียนสูงเป็น 3 เท่าของโรงเรียนปกติ

ลักษณะการจัดการเรียนการสอนยังคงยึดตามแบบดั้งเดิม เนื่องจากความกังวลในการเตรียมสอบเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา เด็กจึงจะถูกจัดกลุ่มตามอายุมากกว่าความสามารถ แม้ว่าจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลให้จัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ การทดลอง วิทยาศาสตร์ การอภิปรายกลุ่ม และการสำรวจ และเน้นมากเรื่องการใช้เทคโนโลยีในชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐพยายามในการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบ (inquiry-based learning) และปัญหาเป็นฐาน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ แต่กระนั้นยังพบว่ามีการให้ความสำคัญกับการเตรียมตัวสอบ จึงเกิดวิกฤตการณ์เรียนกวดวิชาในเวลาในสถานกวดวิชาโดยส่วนตัวและทางออนไลน์ สนับสนุนได้จากผลการศึกษาของ OECD (2014) ที่แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนเกรด 9 (อายุประมาณ 15 ปี) เป็นช่วงเวลาที่ทุ่มเทให้กับการเรียนจนใช้เวลาเรียนประมาณ 1,020 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา (ค่าเฉลี่ยของ OECD คือ 902 ชั่วโมง) หรือเวลาเฉลี่ย 14 ชั่วโมงต่อวัน ตลอด 5 วันในสัปดาห์ เมื่อเทียบกับประเทศอื่นในกลุ่ม OECD ที่ระดับคุณภาพทางการศึกษาอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน เช่น ฟินแลนด์ สวีเดน เยอรมัน รวมทั้งสหราชอาณาจักร และอเมริกา ผู้เรียนของเกาหลีใต้ใช้เวลาแต่ละวันในการเรียนมากกว่าโดยประมาณ 3 ชั่วโมง จึงมีเวลานอนน้อยกว่าประมาณหนึ่งชั่วโมง และออกกำลังกายน้อยกว่า 22 นาทีต่อวัน

2.2.2 การรับเข้าโรงเรียน แต่ละระดับการศึกษามีการปฏิบัติที่สำคัญ ดังนี้

(1) โรงเรียนประถมศึกษา

นโยบายการศึกษาภาคบังคับกำหนดให้ครอบครัวที่มีลูกถึงเกณฑ์ ผู้ปกครองจะได้รับแจ้งให้นำเด็กเข้าเรียนที่โรงเรียนใกล้บ้าน บางพื้นที่อาจเริ่มรับตั้งแต่ 5 ปี ผู้เรียนจะได้เลื่อนชั้นสูงขึ้นโดยอัตโนมัติ นอกจากนี้ ผู้เรียนบางรายที่มีความสามารถมากจะได้รับการเลื่อนชั้นเรียนแบบข้ามชั้นได้มากที่สุดไม่เกินสองครั้ง

(2) โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

การเข้าเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาใช้ระบบแบ่งเขต นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาจะได้รับการคัดเลือกให้เข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ด้วยวิธีสุ่ม ซึ่งวิธีการนี้ใช้ในการรับนักเรียนทั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐและเอกชน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาเท่าเทียมกัน และคลายความกดดันของเด็กอันเนื่องมาจากการสอบเข้าโรงเรียน (<http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/>)

(3) โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระบบการรับเข้าศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับท้องถิ่นที่ตั้ง ซึ่งวิธีที่ใช้ ได้แก่ ยึดหลักความเสมอภาคของพื้นที่ (equalization areas) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตมหานคร เช่น กรุงโซล บูซาน แทกู และควังจู ใช้ระบบการสุ่มด้วยคอมพิวเตอร์ (computer lottery system) แต่ในพื้นที่อื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ จะใช้การจัดสอบตรงโดยโรงเรียน พร้อมกับพิจารณาบันทึกความสามารถทางวิชาการของผู้เรียน (academic records) (<http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/>)

2.2.3 การจัดครูเข้าสอน แต่ละระดับการศึกษามีแนวปฏิบัติโดยรวม ดังนี้

(1) โรงเรียนประถมศึกษา การจัดการเรียนรู้อยู่ใช้ครูผู้สอนประจำชั้น (class teacher) เพียงคนเดียว แต่อาจมีครูประจำวิชา เช่น พลศึกษา และภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ ยังปลูกฝังความสามารถในการแก้ปัญหาเบื้องต้น ความซาบซึ้งในศิลปะและวัฒนธรรมประจำชาติ ความรักเพื่อนบ้านและชาติ และนิสัยเบื้องต้นที่จำเป็นต่อชีวิต (http://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_south_Korea#Kindergarten)

(2) โรงเรียนมัธยมศึกษา การจัดหลักสูตรมีความเข้มงวดขึ้นโดยเริ่มจัดกลุ่มตามความสามารถ (ability-based grouping) การจัดครูผู้สอนประจำวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาเกาหลี คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และวิทยาศาสตร์

3. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ฉบับปัจจุบัน ค.ศ. 2012 (หรือหลักสูตร NURI ภาษาเกาหลี หมายถึง โลก) ซึ่งกำหนดให้ศูนย์ดูแลเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล ได้ใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมพัฒนาที่มีจุดมุ่งหมายให้เด็กมีพัฒนาการทางทักษะชีวิต และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้วยสาระการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ สุขอนามัย การสื่อสาร การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ศิลปะ และการสร้างประสบการณ์ให้รู้จักค้นคว้าสำรวจ (www.siamedunews.com/articles/42233503/) ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อโรงเรียนอนุบาลส่วนมากคือ เริ่มการเรียนรู้เนื้อหาคณิตศาสตร์พื้นฐาน การอ่านและเขียนภาษาเกาหลี ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน ลักษณะการจัดกิจกรรมโดยใช้เกมที่สอดเนื้อหาการเรียนรู้และการประสานไปพร้อมกัน เช่น การเล่นเป็นแพทย์ เพื่อให้ได้เรียนรู้เนื้อหาส่วนประกอบของร่างกาย อาหารและสารอาหาร และตำแหน่งงานของผู้ใหญ่ แต่เนื้อหาส่วนใหญ่เน้นที่เพลงเต้นรำ และฝึกการจำ จำนวนชั่วโมงเรียนต่อวันตามมาตรฐานคือ 3 ชั่วโมง (http://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_south_Korea#Kindergarten)

จะเห็นว่าแนวโน้มของการศึกษาระดับปฐมวัยเริ่มมีแนวโน้มเปลี่ยนไปจากจุดเน้นเดิมที่รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการเคยกล่าวไว้ตั้งนี้ (Ministry of Education, 2001) (1) ให้ผู้เรียนได้ติดตามสิ่งที่มีความสนใจร่วมที่หลากหลายตั้งแต่ระดับชาติ ระดับชุมชน ระดับปฐมวัย และระดับบุคคล (2)

นำคุณภาพมาตรฐานการศึกษาในระดับปฐมวัยไปสู่การปฏิบัติ และ (3) มีพัฒนาการแบบองค์รวมแต่ไม่เน้นการเรียนรู้ทักษะวิชาการจนกว่าจะถึงระดับประถมศึกษา

3.2 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (The national common basic curriculum)

โครงสร้างหลักสูตรเดิมใช้หลักสูตรแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ต่อมากระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ได้ประกาศฉบับที่ 2009/41 ลงวันที่ 23 ธันวาคม 2009 ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มาตรา 23 วรรค 2 (Ministry of Education Science and Technology, 2009) โดยมีการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลาง และเริ่มใช้เป็นช่วง ดังนี้

วันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 2011 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4

วันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 2012 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 และมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 5

วันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 2013 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

3.2.1 วิสัยทัศน์ของหลักสูตร

“การส่งเสริมการศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเป็นฐานสำหรับการสร้างประเทศสู่ความเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว”

3.2.2 มาตรฐานการเรียนรู้ ตามแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาของประเทศที่ยึดหลักการเชิงมนุษยธรรม กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาพลเมืองทุกคนของประเทศให้เป็นผู้ที่ได้รับความรู้ การเสริมสร้างบุคลิกภาพ มีทักษะการใช้ชีวิต และคุณสมบัติที่จำเป็นในฐานะพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย และนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาและก้าวหน้าท่ามกลางมนุษยชาติ และได้กำหนดลักษณะมนุษย์ที่พึงประสงค์ ดังนี้

(1) ผู้ที่พัฒนาบุคลิกภาพและดำเนินชีวิตอยู่บนพื้นฐานการเติบโตที่มีแบบแผน

(2) ผู้ที่แสดงความคิดสร้างสรรค์ด้วยแนวคิดใหม่ๆ และทำทนายบนพื้นฐานของทักษะพื้นฐาน

(3) ผู้ที่ใช้ชีวิตอย่างมีเกียรติบนความเข้าใจในความรู้ทางวัฒนธรรมและคุณค่าที่หลากหลาย

(4) ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาคมด้วยจิตสำนึกเอาใจใส่ และแบ่งปันในฐานะพลเมืองที่สื่อสารกับทั่วโลก

3.2.3 จุดเน้น และโครงสร้างรายวิชาแต่ละระดับ ดังนี้

(1) ระดับประถมศึกษา

จุดเน้น เพื่อพัฒนาผู้เรียน ปลูกฝังทักษะ และฝึกฝนเบื้องต้นที่จำเป็นในการใช้ชีวิตประจำวัน และการเสริมสร้างลักษณะนิสัยในการใช้ชีวิตขั้นพื้นฐานของนักเรียน โดยเน้นการใช้ชีวิตที่ถูกต้อง ซาถุฉลาด และมีความสุข (วรินทร์ บุญยั้ง, 2556)

โครงสร้างรายวิชา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

(1.1) รายวิชาหลัก มีความแตกต่างกันระหว่างเกรด 1-2 กับเกรด 3-6 กล่าวคือ เกรด 1-2 เรียนรู้เรื่องการเตรียมพร้อมในการเรียน (เฉพาะเกรด 1 เรียนวิชาเราเป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1) ภาษาเกาหลี (4 ทักษะ) คณิตศาสตร์ และพื้นฐานการดำเนินชีวิต ได้แก่ ชีวิตที่มีระเบียบวินัย (discipline life) ชีวิตที่มีเหตุผล (sensible life) ชีวิตที่มีความสุข (enjoyable life) และพลศึกษา สำหรับเกรด 3-6 เรียนรู้วิชาการทั่วไป ได้แก่ ภาษาเกาหลี ภาษาอังกฤษ จริยศึกษา สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิจิตรศิลป์ ดนตรี ศิลปะปฏิบัติ และพลศึกษา (http://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_south_Korea#Kindergarten)

(1.2) กิจกรรมเลือก ประกอบด้วย กิจกรรมเลือกรายวิชา (Subject matter optional activities) และกิจกรรมเลือกเชิงสร้างสรรค์ (Creative optional activities)

(1.3) กิจกรรมเสริมหลักสูตร ประกอบด้วย กิจกรรมสภานักเรียน (Student government activities) กิจกรรมการปรับตัว (Adaptive activities) กิจกรรมการพัฒนาตนเอง (Self-development activities) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ (Social service activities) และกิจกรรมงานวันสำคัญ (Event activities)

(2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จุดเน้น เพื่อการเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียน ปลูกฝังความเป็นตัวตนของตนเองในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เน้นสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย (เคารพศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของมนุษย์ เคารพกฎหมายบ้านเมือง การตัดสินใจที่ชอบด้วยเหตุและผล เป็นต้น) (วรินทร์ บุญยั้ง, 2556)

โครงสร้างรายวิชา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

(2.1) รายวิชาหลักและเลือก การจัดหลักสูตรมีความเข้มงวดขึ้นโดยเริ่มจัดกลุ่มตามความสามารถ (ability-based grouping) ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาเกาหลี คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา (ประวัติศาสตร์/จริยธรรม) และวิทยาศาสตร์เน้นการทดลอง วิชาพื้นฐานที่กำหนดให้เรียนเหมือนกัน ได้แก่ จริยธรรม พลศึกษา ดนตรี วิจิตรศิลป์ และศิลปะปฏิบัติ และเนื้อหาที่โรงเรียนสามารถจัดเป็นหลักสูตรพิเศษหรือวิชาเลือกที่ขึ้นอยู่กับเพศของกลุ่มผู้เรียน ได้แก่ คหกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี นอกจากนี้ ยังมีวิชาเลือกอื่นๆ ได้แก่ ภาษาต่างประเทศ คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ สิ่งแวดล้อมศึกษา ภาษาจีนโบราณ (Hanja Chinese character) และวิชาแนวทางการเรียนและอาชีพ (Career education) เป็นต้น

(2.2) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมชุมนุม หรือ CA (Club Activity) พบว่าตั้งแต่ ค.ศ. 2008 จะใช้เวลาในการจัดทุกๆ ครึ่งวันเสาร์ที่ 1 3 หรือ 5 ตามปฏิทิน แต่หลัง ค.ศ. 2012 ถึงปัจจุบันกิจกรรมนี้ได้ถูกยกเลิกเพราะผู้ปกครองต้องการเน้นทางวิชาการเท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมฝึกความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย กิจกรรมเสรี กิจกรรมชมรม กิจกรรมสาธารณประโยชน์ กิจกรรมแนวทางการดำเนินชีวิต

(3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จุดเน้น เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ไปสู่อนาคตที่เหมาะสมกับความถนัด และพรสวรรค์ของนักเรียน ตลอดจนเสริมสร้างความเป็นตัวตนของตนเองในฐานะประชาคมโลก (ความเข้าใจอันดีต่อวัฒนธรรมอื่นๆ สันติภาพศึกษา มารยาทสากล เป็นต้น)

โครงสร้างรายวิชา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

(3.1) รายวิชาหลักและเลือก หลักสูตรมีสองประเภท ได้แก่ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญที่เน้นวิชาการ (Academic/General Senior Secondary School) รัฐบาลเป็นผู้กำหนดหลักสูตรที่ประกอบด้วยกลุ่มวิชาสามัญ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับมัธยมศึกษาตอนต้น และวิชาเลือกที่เข้มข้น รายวิชาที่กำหนดให้เรียน ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ วิชาสังคมศึกษา (รวมวิชาประวัติศาสตร์/จริยธรรม) วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาภาษาเกาหลี วิชาพลศึกษา วิชาศิลปะ (ดนตรี/จิตรกรรม) วิชาเทคโนโลยี วิชาภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่ 2 วิชาอักษรจีนโบราณ/วัฒนธรรม อีกหนึ่งหลักสูตรคือ มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (Vocational Senior Secondary School) เป็นโรงเรียนที่มีผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เลือกเรียนประมาณร้อยละ 20-25 หลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติ หรือการศึกษาด้านความรู้ทางอาชีพและการฝึกหัด (job-oriented education and training) มากกว่าการเรียนรู้ทางวิชาการและฝึกหัด แบ่งเป็น 5 สาขาอาชีพ ได้แก่ เกษตร การค้า/ธุรกิจ การเดินเรือ/ประมง เทคโนโลยี/วิศวกรรม และคหกรรมศาสตร์ แต่หนึ่งในสามของเนื้อหาที่เรียนยังเน้นวิชาสามัญ (general subjects) (<http://www.oecd.org/dataoecd/53/49/42689417.pdf>) หลักสูตรการเรียนรู้ ประกอบด้วย ปีแรก (เกรด 10) เรียนวิชาสามัญของระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีที่สองและสาม (เกรด 11-12) เริ่มเรียนรายวิชาเลือกตามสาขาอาชีพที่เลือก ดังนั้น ความรู้ในวิชาสามัญจึงไม่เพียงพอที่จะใช้เตรียมตัวสอบแข่งขันเข้าเรียนต่อในวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยที่ใช้หลักสูตร 4 ปี รายวิชาที่กำหนดให้เรียน ได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาพลศึกษา วิชาศิลปะ วิชาภาษาต่างประเทศ และวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

(3.2) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เน้นกิจกรรมฝึกความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย กิจกรรมอิสระ กิจกรรมชมรม กิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และกิจกรรมเพื่อเส้นทางในอนาคต

3.2.4 โครงสร้างเวลาเรียน

- (1) ระดับประถมศึกษา ระยะเวลาเรียน 6 ปี จำนวน 5,824 คาบๆ เรียนละ 40 นาที
- (2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระยะเวลาเรียน 3 ปี จำนวน 3,386 คาบๆ เรียนละ 45 นาที
- (3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระยะเวลาเรียน 3 ปี จำนวน 3,468 คาบๆ เรียนละ 50 นาที

3.2.5 การประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลในโรงเรียนพิจารณาประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ (วรินทร์ บุญยั้ง, 2556)

- (1) การวัดผลถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนทุกคนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้
- (2) โรงเรียนจัดการวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนด้วยเครื่องมือและวิธีที่หลากหลาย ใช้ปริมาณการบรรลุผลของนักเรียนเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
- (3) การวัดผลรายวิชาควรเป็นแบบอัตนัย หรือเขียนบรรยายหรือวิเคราะห์มากกว่าแบบปรนัย
- (4) การวัดผลของการทดลองและการฝึกทักษะต้องเป็นการวัดเชิงตรรกะพิจารณาจากลักษณะของรายวิชา
- (5) การวัดผลรายวิชาที่เน้นการตัดสินใจ การนำไปใช้ และความคิดสร้างสรรค์ ต้องอยู่บนมาตรฐานและความมีตรรกะ
- (6) โรงเรียนและครูควรวัดผลเนื้อหาและการนำไปใช้ของสิ่งที่เรียนในโรงเรียน ควรระวังการวัดผลสิ่งที่นักเรียนไม่ได้เรียนรู้ในโรงเรียนโดยตรง
- (7) การวัดผลกิจกรรมฝึกความคิดสร้างสรรค์ โรงเรียนเป็นผู้กำหนดสิ่งที่ต้องการวัดตามลักษณะเนื้อหาของกิจกรรม

3.3 สถานการณ์การเรียนรู้กวตวิชา

โครงสร้างเวลาเรียนปกติในชั้นเรียนต่อปีการศึกษาใช้เวลาเฉลี่ย 220 วัน คาบเรียนละ 45 นาที มีมัธยมศึกษาตอนต้นเรียนวันละ 7 วิชา อาจมีเรียนเสริมก่อนและหลังเวลาเรียนปกติของวันได้ ดังนั้นการศึกษาของประเทศอื่นได้ตั้งข้อสังเกตว่า นอกจากเวลาเรียนในชั้นเรียนตามปกติแล้วผู้เรียนยังมีจำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการศึกษานอกโรงเรียนจนถึงเที่ยงคืน หรือกว่านั้นโดยในแต่ละวันผู้เรียนจะเรียนในสถานกวตวิชาที่เรียกว่า “hagwons” เพื่อเรียนพิเศษแบบเรียนรวม หรือเรียนส่วนตัว ดังนั้นผู้เรียนจึงใช้เวลาประมาณวันละ 13 ชั่วโมงเพื่ออ่านหนังสือ จากการวิเคราะห์ของ PISA ที่ใช้ผลสอบของประเทศต่างๆ ในการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ พบว่า ประเทศเกาหลีได้อยู่ในอันดับที่ 24 จาก 30 ประเทศที่พัฒนาแล้ว (<http://wenr.wes.org/2013/06/wenr-june-2013-an-overview-of-education-in-south-korea/>) เทียบกับประเทศฟินแลนด์ที่สามารถจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพในลำดับที่ 1 โดยหลักสูตรของประเทศฟินแลนด์กำหนดให้มีเวลาในเรียนต่อปีการศึกษา 190 วัน และใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมงต่อวันในการทำการบ้าน (<http://www.greatschools.org/students/academic-skills/2427-South-Korean-schools.gs>)

3.4 รายงานการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของ Park, Choi & Lim (2013) กลุ่มตัวอย่างการวิจัยคือ นักเรียนจากโรงเรียนชายล้วนและหญิงล้วนสองแห่งที่ตั้งอยู่ในกรุงโซลและปริมณฑล ที่ใช้หลักการสุ่มตัวอย่างตามหลักความน่าจะเป็น และความแกร่งของสถิติการวิเคราะห์ห้ดถอย จำนวน 340 คน รวบรวมข้อมูลโดยแบบสำรวจการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่างที่แปลจากเครื่องมือวัดพฤติกรรมก้าวร้าวของ Buss & Perry ประกอบด้วยคำถามชนิด

มาตรฐานค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท จำนวน 24 ข้อ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมก้าวร้าวระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.49) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความตึงเครียดทางวิชาการ ($r=.21$, $p<.001$) ความสะเทือนใจ ($r=.43$, $p<.001$) ขณะเดียวกันมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเชื่อมั่นในตนเอง ($r=-.25$, $p<.001$) สมรรถนะในการตัดสินใจ ($r=-.25$, $p<.001$) และความสุข ($r=-.21$, $p<.001$) และปัจจัยที่ส่งผลต่อความก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าอำนาจการทำนายของตัวแปรร้อยละ 26.9 ได้แก่ ระดับชั้นที่เรียน ความตึงเครียดทางวิชาการ และความสะเทือนใจ

ผลการวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางวิชาการของผู้เรียนหลักสูตรมัธยมศึกษาอาชีวศึกษาโดย Seo & Kim (2014) กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เรียนชั้นปีที่ 4 (เกรด 12) โรงเรียนมัธยมศึกษาจากโครงการสำรวจการศึกษาและการจ้างงาน (KEEP : the Korean Education and Employment Panel Survey) ของสถาบันวิจัยเพื่อการอบรมและจัดการศึกษาอาชีวศึกษาแห่งเกาหลีที่ได้รับการสุ่มโดยวิธีแบ่งชั้นสองระดับ จำนวน 1,393 คน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรด้านครอบครัวหรือผู้ปกครองไม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์เชิงวิชาการของผู้เรียน และปัจจัยสนับสนุนของโรงเรียนไม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์วิชาสามัญของผู้เรียน แต่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของวิชาชีพ นอกจากนี้ ตัวแปรด้านความสามารถของครูและความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์มีผลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

4. การฝึกหัดครูของเกาหลีใต้

ประชาชนเกาหลีใต้คาดหวังต่อการศึกษาสูงมาก ครูจึงต้องทำงานหนักและใช้ความพยายามอย่างมหาศาล ผู้ประกอบอาชีพครูจึงต้องมีแรงจูงใจที่สูงมาก ด้วยเหตุนี้ค่าตอบแทนและสวัสดิการครูจึงดีมาก การประกอบอาชีพครูจึงเป็นที่ต้องการระดับต้นๆ ของเยาวชน แต่กระนั้นก็มีเพียงร้อยละ 5 ที่สามารถเข้าศึกษาหลักสูตรครูประถมศึกษได้ และมีครูเพียงร้อยละ 1 ที่ลาออกจากอาชีพนี้ (<http://www.weareteachers.com/blogs/post/2015/04/01/south-korea-s-school-success>)

4.1 การเตรียมครู (pre-service teacher)

ผู้ประสงค์จะประกอบอาชีพครูต้องตัดสินใจเลือกระดับที่จะสอนตั้งแต่เริ่มเรียนฝึกหัดครู เพราะรัฐกำหนดให้มีสถาบันฝึกหัดครูแยกกันระหว่างครูระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา เช่น ครูประถมศึกษาต้องจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น เพื่อให้มีการฝึกฝนการจัดการศึกษาระดับนี้ได้อย่างสมบูรณ์ เหตุผลประการหนึ่งคือโรงเรียนมีกฎระเบียบที่เคร่งครัด เช่น ระเบียบว่าด้วยการลงโทษทางร่างกาย (เริ่มใน ค.ศ. 2011) ครูและผู้ปกครองจะลงโทษได้เมื่อเห็นว่าเป็นความผิดที่ร้ายแรง (Wikipedia)

การสอบเข้าเรียนหลักสูตรฝึกหัดครู ต้องจบการศึกษาอย่างต่ำมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และผ่านการทดสอบด้านความถนัดทางการสอน (aptitude for teaching) และบุคลิกลักษณะ นอกจากนี้ ยังมีระบบคัดกรองคนเก่งให้มาเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เรียนหลักสูตรครูระดับประถมศึกษาจะรับจากผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่จัดอยู่ในอันดับร้อยละ 5 ของผู้มีระดับผลการเรียนรู้สูงสุด จึงมีผลต่อการขาดแคลนครูในระดับประถมศึกษา ต่างจากครูระดับ

มัธยมศึกษาที่มีปริมาณเกินความต้องการสูงเกือบร้อยละ 80 ของปริมาณที่ผลิตได้ (Park, 2010)

4.2 หลักสูตรฝึกหัดครู โครงสร้างเวลาเรียน เนื้อหา และคุณสมบัติของครู เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรพัฒนาครูก่อนประจำการที่พร้อมรับมือการพัฒนาผู้เรียนตามความต้องการของโลกาภิวัตน์ หลักสูตรฝึกหัดครูจึงครอบคลุมเรื่องศาสตร์ การเรียนการสอน จริยธรรม ความสามารถในการจัดการสารสนเทศ การจัดการชั้นเรียน และทักษะ การให้คำปรึกษา (<http://education.stateuniversity.com/pages/1406/South-Korea-TEACHING-PROFESSION.html>) รายละเอียดของแต่ละหลักสูตรมีดังนี้

4.2.1 หลักสูตรฝึกหัดครูระดับประถมศึกษา จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยทางการศึกษา 11 แห่ง และภาควิชาการศึกษาประถมศึกษาของมหาวิทยาลัยการศึกษาแห่งชาติเกาหลี (the Korea National University of Education) และมหาวิทยาลัยเอกชน Ewha Womans University รวมสถาบัน การศึกษาที่จัดหลักสูตรฝึกหัดครู 13 แห่งทั่วประเทศ สัดส่วนของผู้จบการศึกษาต่อปีประมาณ 6,225 คน ซึ่งตำแหน่งงานรองรับเพียงพอกระทั่ง ค.ศ. 2011 ที่มีตำแหน่งงานรองรับน้อยลงเป็นผล จากอัตราการเกิดของประชากรลดลง (Kim et al., 2013; Ingersoll et al., 2005)

หลักสูตรการเรียนรู้ที่จัดประกอบด้วยเนื้อหาด้านศาสตร์การเรียนการสอน และ สาขาวิชาได้แก่วิธีการสอนและทฤษฎีการประเมินและจิตวิทยาทางการศึกษาเฉพาะศาสตร์ เช่น จิตวิทยา การศึกษาทางคณิตศาสตร์ (psychology of mathematics education) หน่วยกิตเฉลี่ย 140-145 แบ่งการเรียนรู้เนื้อหาสาระและฝึกฝนประสบการณ์ ดังนี้ ชั้น practicum 6-9 สัปดาห์ 3-5 หน่วยกิต/ ชั่วโมง (credit hours) ชั้น intensive 15-30 หน่วยกิต/ชั่วโมง และชั้นเรียนรู้ภาระงานประจำวิชา (subjects matters) 43-63 หน่วยกิต/ชั่วโมง ไม่มีการสอบจบการศึกษาระดับประเทศ

กระบวนการเตรียมตัวเป็นครู (teacher-preparation process) หรือการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู นักศึกษาสามารถร่วมฝึกประสบการณ์ได้ตลอดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม เช่น การสังเกต การมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ การสอนในชั้นเรียน และการฝึกหัดงานบริหารจัดการ ฯลฯ

4.2.2 หลักสูตรฝึกหัดครูมัธยมศึกษา มีการจัด 4 แนวทาง ได้แก่ (1) วิทยาลัยครูของ รัฐและเอกชน 40 แห่ง (2) ภาควิชาการศึกษาในมหาวิทยาลัย 57 แห่ง (3) โปรแกรมฝึกหัดครูของ มหาวิทยาลัย 136 โปรแกรม และ (4) บัณฑิตวิทยาลัยทางการศึกษา 135 แห่ง รวมทั้งสิ้น 368 แห่ง ปริมาณนักศึกษาครูที่ผลิตโดยเฉลี่ยต่อปีคือ 25,000 คน ซึ่งมีตำแหน่งงานรองรับเพียงร้อยละ 30 หรือเพียง 1 ใน 5 ที่ได้บรรจุ (Ingersoll et al., 2013)

หลักสูตรการเรียนรู้ของครูมัธยมศึกษาเป็นหลักสูตร 4 ปี ภาระงานประจำวิชา และวิชาศาสตร์การเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับข้อบังคับที่ 12 ของกฎหมายว่าด้วยการมอบ ประกาศนียบัตรครู (the Teacher Certification Authorization Act) หน่วยการเรียนรู้เฉลี่ย คือ 130-150 หน่วยกิต แบ่งเป็นภาระงานวิชาเอกอย่างน้อย 40-42 หน่วยกิต/ชั่วโมง และวิชา ศาสตร์การเรียนการสอนอย่างน้อย 20 หน่วยกิต/ชั่วโมง การฝึกประสบการณ์วิชาชีพก่อนข้างยุ่งยาก พอสมควรสำหรับหลักสูตรนี้ เนื่องจากจำนวนผู้เรียนจบมีมากเกินความต้องการ และไม่มีการสอบ จบการศึกษาระดับประเทศ และผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรนี้จะได้รับใบประกาศนียบัตรครูเกรด 2

(a Grade 2 teacher certificate) หลังจากเป็นครูและเข้ารับการอบรมหลักสูตรอบรมระหว่างประจำการเป็นเวลา 3 ปี จึงได้รับใบประกาศนียบัตรครูเกรด 1 (a Grade 1 teacher certificate) ซึ่งมีผลต่อการเลื่อนขึ้นเงินเดือน

4.2.3 ระบบประกาศนียบัตรครู (Teacher Certification System) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพครู และการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงกำหนดให้ผู้ประสงค์จะเป็นครูทั้งสองระดับ นอกจากต้องจบการศึกษาตามหลักสูตรที่จัดขึ้นโดยเฉพาะแล้ว ยังต้องได้รับใบประกาศนียบัตรการสอนตามสภาพจริง (Actual Teaching Certificate) นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งกลุ่มครูตามหน้าที่เฉพาะเป็นครูที่ปรึกษาทางวิชาชีพ (professional counselors) ครูบรรณารักษ์ ครูฝึกหัด (training teachers) และครูพยาบาล โดยครูแต่ละกลุ่มต้องมีคุณสมบัติเฉพาะตามกลุ่ม และทุกกลุ่มต้องได้รับใบประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งยังต้องมีการไต่ระดับเริ่มจากระดับประกาศนียบัตรครูเกรด 2 (2nd Grade Teacher Certificate) ระดับประกาศนียบัตรครูเกรด 1 (1st Grade Teacher Certificate) ระหว่างระดับครูต้องผ่านเกณฑ์คือ มีประสบการณ์การสอนอย่างน้อย 3 ปี มีชั่วโมงการเข้ารับการฝึกอบรมระหว่างประจำการอย่างน้อย 15 ชั่วโมง และหากต้องการทำงานฝ่ายบริหาร ก็จะต้องมีใบประกาศนียบัตรสาย ผู้บริหาร ซึ่งมีสองระดับคือ ประกาศนียบัตรรองผู้อำนวยการ (Vice Principal Certificate) และประกาศนียบัตรผู้อำนวยการ (Principal Certificate) ตามลำดับ (Park, 2010)

4.3 การบรรจุแต่งตั้ง และการกำกับมาตรฐานระหว่างทดลองงาน

กรณีโรงเรียนรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบว่าจ้าง และดำเนินการเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดสอบให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยมีสำนักงานการศึกษามหานครและจังหวัด 16 แห่งเป็นผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติภายใต้กฎหมาย ลักษณะการสอบเน้นการเขียนตอบเกี่ยวกับความรู้และศาสตร์การเรียนการสอน การสาธิตการสอน และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Park, 2010) อย่างไรก็ตามพบว่า การสอบโดยวิธีเขียนตอบมีข้อจำกัดในการวัดด้านความถนัดทางการสอน ส่วนโรงเรียนเอกชนเป็นไปตามการบริหารจัดการของโรงเรียน (Kim et al., 2013) แม้ว่าไม่มีกระบวนการทดสอบครูที่บรรจุใหม่แต่มีการอบรมระหว่างประจำการเป็นเวลาสองสัปดาห์ โดยมีเนื้อหาการอบรมคือ การศึกษาศรีศึกษา การปฏิบัติภาระงาน การเรียนรู้ทฤษฎีการสอน การแนะแนว และการจัดการชั้นเรียน (NCEE, 2015)

การจัดสอบบรรจุแต่งตั้ง

ผู้จบหลักสูตรฝึกหัดครูและรับใบประกาศนียบัตรครูจะประกอบอาชีพครูได้จำเป็นต้องผ่านการทดสอบระดับประเทศซึ่งเนื้อหาการสอบโดยรวมคือ แบบทดสอบชนิดเขียนตอบคำถามเกี่ยวกับการศึกษา 30 คะแนน และคำถามเกี่ยวกับวิชาเอก 70 คะแนน การทดสอบส่วนนี้ช่วยคัดกรองผู้สมัครจนเหลือร้อยละ 120 ของจำนวนที่ต้องการ จากนั้นจึงทำการทดสอบโดยการเขียนเรียงความ (essay writing) และการสัมภาษณ์อย่างสั้นๆ (short interview) จำนวนผู้สมัครเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่ผ่านการทดสอบ เช่น จากรายงานการศึกษาของ IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement) (2009) ผู้สมัครสอบบรรจุเป็นครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา มีเพียงร้อยละ 16 ของผู้สมัครที่สามารถสอบผ่านการบรรจุ ทั้งนี้ จำนวนการบรรจุแต่งตั้งครู

อยู่ในอำนาจตัดสินใจของการศึกษาส่วนท้องถิ่น (district education authorities) (NCEE, 2015)

4.4 การพัฒนาครูระหว่างประจำการ (in-service teacher training)

รัฐบาลเป็นผู้พัฒนาหลักสูตรและจัดการพัฒนาความเป็นมืออาชีพ (professional development) ให้กับครู โดยกำหนดเงื่อนไขบังคับการอบรมระหว่างประจำการ โดยที่ครูแต่ละคน ต้องได้รับการฝึกอบรมอย่างน้อย 180 ชม. (หรือ 30 วัน) ผลการประเมินผู้ผ่านการอบรมคือ 100 แต้ม และได้รับใบประกาศนียบัตรซึ่งมีผลต่อการเลื่อนขั้นเงินเดือน โรงเรียนมีทางเลือกคือ จัดอบรมให้กับครูโดยใช้ทุนดำเนินการของโรงเรียนเอง (NCEE, 2015)

ผู้รับหน้าที่ปฏิบัติการฝึกอบรมตามนโยบายรัฐบาล ได้แก่ สถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครูและมหาวิทยาลัยทางการศึกษาแห่งชาติเกาหลี (the Korea National University of Education) ซึ่งเป็นสถาบันที่ก่อตั้งมาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาชีพทางการศึกษาแห่งแรก (ค.ศ. 1985) ภารกิจหลักคือ วิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา รวมทั้งการผลิตครู และพัฒนาครูก่อนประจำการและระหว่างประจำการที่มีความโดดเด่นตามความต้องการเฉพาะกรณี

เป้าหมายของการพัฒนาระหว่างประจำการ ได้แก่ (1) ครูที่บรรจุใหม่ (2) ครูที่ต้องการเลื่อนระดับประกาศนียบัตรครู หรือชนิดตามหน้าที่เฉพาะ และ (3) ครูที่ต้องการพัฒนาความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะ (Park, 2010) ประเด็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะ ได้แก่ การจัดการศึกษาตลอดชีวิต (life-long education) และการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ (PCER อ้างถึงใน <http://education.stateuniversity.com/pages/1406/South-Korea-TEACHING-ROFESSION.html>) นอกจากนี้ ยังรวมถึงการพัฒนาครูระหว่างประจำการที่ต้องทำการสอนไม่ตรงสาขาวิชาเอกที่เรียน (out-of-field teaching)

4.5 ภาระงานครู และนโยบายการสร้างแรงจูงใจ

การสร้างแรงจูงใจในการทำงานครูส่วนหนึ่งคือเงินเดือนครูสูงเมื่อเทียบกับสมาชิกประเทศ OECD จัดอยู่อันดับที่ 13 และเงินเดือนครูที่มีอายุงาน 15 ปี จะมีอัตราเงินเดือนสูงเป็นอันดับที่ 3 (Park, 2010) นอกจากนี้ ยังมีค่าตอบแทนอื่นๆ เช่น หน้าที่บริหารจัดการ จัดการศึกษาพิเศษ สอนเกินข้อตกลงของจำนวนชั้นเรียน/จำนวนชั่วโมง และสอนในพื้นที่พิเศษหรือกันดาร อีกทั้งยังได้รับเงินสนับสนุนการศึกษาบุตรหลานจนจบระดับปริญญาตรี และเริ่มรับเงินบำนาญได้ตั้งแต่อายุงานครบ 20 ปี สามารถลาศึกษาต่อต่างประเทศ และลาคลอดโดยได้รับเงินเดือนและเงินเพิ่มพิเศษอย่างน้อย 1 ปี การเกษียณราชการเมื่ออายุ 62 ปี จำนวนชั่วโมงสอนเฉลี่ยต่อปีนี้น้อยกว่ากลุ่มประเทศ OECD และมีวันหยุดประจำปีอย่างน้อย 100 วัน รวมทั้งได้กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาด้านครูที่ชัดเจน ได้แก่ (Park, 2010)

1. ครูที่เป็นข้าราชการ หรือครูที่สอนในโรงเรียนรัฐบาล ต้องหมุนเวียนไปสอนโรงเรียนในสังกัดเดียวกันที่อื่นทุกๆ 5 ปี
2. มีระบบการจ้างครูสอนนอกเวลา
3. ระบบความร่วมมือการสอนของครูประจำโรงงาน (industry school co-teaching system)
4. ระบบการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูกะทันหันในปี ค.ศ.1998 เนื่องจากการประกาศ

เปลี่ยนนโยบายลดอายุการเกษียณอายุจาก 65 ปีเป็น 62 ปี ใช้วิธีพัฒนาความสามารถของครูรุ่นใหม่ โดยครูอาวุโสซึ่งเป็นครูที่เกษียณอายุแล้วมาทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงให้กับครูใหม่ (Ingersoll, 2013)

5. ระบบการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนครูและผู้บริหาร มีการแยกประเภทกัน โดยระบบเลื่อนขั้นเงินเดือนครูค่อนข้างเข้มงวดมาก เพราะผลตอบแทนคือการเลื่อนขั้นเงินเดือน และฐานะทางสังคม แบ่งสัดส่วนการประเมินเป็น (1) ระยะเวลาปฏิบัติงานร้อยละ 45 (2) การประเมินโดยผู้อำนวยการ และรองฯ ร้อยละ 40 (3) การพัฒนาระหว่างประจำการร้อยละ 15 และ (4) คะแนนพิเศษ เช่น มีประสบการณ์ในโรงเรียนพิเศษและโรงเรียนห่างไกล (remote school) และการทำวิจัยในโรงเรียน เป็นต้น

6. ระบบการประเมินคุณภาพครูมีเป้าหมายคือ ครูและผู้บริหารต้องได้รับการประเมิน โดยมีการให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อการพัฒนาความเป็นมืออาชีพอย่างต่อเนื่อง และในทางตรงกันข้ามยังใช้เพื่อกำหนดบทลงโทษ

อีกหนึ่งนโยบายที่ช่วยสร้างแรงจูงใจ พร้อมกับสร้างทรัพยากรบุคคลไว้รองรับ ปัญหาการขาดแคลน คือ ระบบแต่งตั้งครูเชี่ยวชาญ (Master teachers) เริ่มมาตั้งแต่ ค.ศ. 2008 คัดเลือกจากครูที่มีทักษะสูงทั้งด้านการสอนและการเป็นผู้นำ บทบาทของครูเชี่ยวชาญนอกจากการสอนตามปกติแล้วยังรับผิดชอบงานพัฒนาความเป็นมืออาชีพให้กับโรงเรียนและอำเภอที่สังกัด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญคนอื่นๆ ผู้ที่จะได้รับการพิจารณาเป็นครูเชี่ยวชาญต้องมีคุณสมบัติคือ มีใบประกาศนียบัตรครู เกรด 1 มีประสบการณ์การสอน 10-15 ปี และผ่านการคัดเลือก โดยคณะกรรมการระดับจังหวัดที่พิจารณา 3 ขั้นตอน คือ เอกสารประกอบ การสังเกตการสอน และสัมภาษณ์เพื่อน และการสัมภาษณ์เชิงลึกครูที่สมัคร ผลตอบแทนความเป็นครูเชี่ยวชาญคือเงินสนับสนุนการวิจัยต่อเดือน (research grants) (NCEE, 2015)

4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการสังเคราะห์รายงานวิจัยในประเด็นทิศทางที่คาดหวังของนักศึกษาครู การฝึกหัดครูในอนาคต การติดตามศึกษาผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาหลักสูตรผลิตครูโดย OECD พบปัญหาสำคัญดังนี้ (<http://education.stateuniversity.com/pages/1406/South-Korea-Teaching-Profession.html>)

(1) นักศึกษาครูที่จบหลักสูตรของวิทยาลัยมักให้ความสนใจต่อเนื้อหาที่ใช้สอบบรรจุ มากกว่าเนื้อหาที่ต้องสอน และทักษะการจัดการชั้นเรียน สอดคล้องกับ Ingersoll et al. (2013) ที่พบว่า สถาบันฝึกหัดครูไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรในการเปลี่ยนผู้เรียนที่ผ่านการสอบเรียนต่อหลักสูตรนี้ซึ่งมีความสามารถดีเยี่ยมให้เป็นครูยอดเยี่ยม

(2) เนื้อหาการเรียนรู้ตามสาขาวิชาเอกของหลักสูตรการฝึกหัดครูของวิทยาลัยครูและมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งไม่สอดคล้องกัน ทำให้ยากต่อการควบคุมความแตกต่างและหาทางปรับปรุง (Ingersoll et al., 2013)

(3) เนื้อหาในสาขาวิชาเอกไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาหลักที่สอนในระดับมัธยมศึกษา

(4) ประสบการณ์ของครูไม่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน

(5) การพัฒนาทางวิชาชีพไม่เพียงพอ และไม่สามารถบรรจุผู้มีความสามารถเข้าสู่วิชาชีพ เพราะค่านิยมของคนรุ่นใหม่เริ่มเปลี่ยนแปลง

การศึกษาของสถาบัน IEA (2009) พบปัญหาเพิ่มเติม ดังนี้

(1) การเลื่อนตำแหน่ง และการแข่งขันสู่ตำแหน่งบริหารสถานศึกษาที่ค่อนข้างเข้มงวด มากจึงเกิดปัญหาความขาดแคลนผู้บริหาร

(2) แม้ว่าจำนวนชั่วโมงสอนน้อย แต่ภาระงานด้านการบริหารจัดการค่อนข้างหนัก

(3) ขนาดชั้นเรียนที่ค่อนข้างใหญ่กว่าขนาดเฉลี่ยของ OECD

การศึกษาของ Ingersoll et al. (2013) ยืนยันว่ามีความขาดแคลนครูระดับประถมศึกษา ขณะที่ครูระดับมัธยมศึกษาไม่เกิดความต้องการจนเกิดการว่างงาน อันเป็นผลจากการขาดประสิทธิภาพ ในการกำหนดจำนวนการผลิตนักศึกษาครูของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องให้พอดีกับความต้องการ ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ ความด้อยคุณภาพที่เกิดการหาสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่เหมาะสม และเพียงพอ และค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการว่างงาน

Kim, Sihm & Mitchell (2014) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อเกี่ยวกับประสิทธิภาพของ ครูสอนคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาล กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ระดับ ประถมศึกษาในกรุงโซล จำนวน 283 คน หรือร้อยละ 56.6 ของกลุ่มตัวอย่าง 500 คน ข้อมูลจากการ สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 82 เป็นเพศหญิง ได้รับใบประกาศนียบัตรครูประถมศึกษา ระดับ 1 (Grade 1st Certificate) ซึ่งพบว่ามีประสบการณ์การสอนระหว่าง 3-5 ปี และมีวุฒิ การศึกษาระดับปริญญาตรีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 79 แต่เกือบครึ่งของกลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ 48) ไม่มีวุฒิการศึกษาด้านการสอนคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา ผลการวิเคราะห์ถดถอย แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษาทางคณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรครูและประสบการณ์ การสอน มีอิทธิพลต่อความเชื่อในประสิทธิภาพการสอนคณิตศาสตร์ เช่นพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ มากมักมีความเชื่อในประสิทธิภาพการสอนสูง โดยเฉพาะประสบการณ์ระหว่าง 11-15 ปี แต่ค่าเฉลี่ย ของความเชื่อนี้เริ่มลดลงหลังปีที่ 15 อาจเนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่พ้นระยะการเข้ารับการพัฒนา ระหว่าง ประจําการตามเงื่อนไขการรับรองมาตรฐานวิชาชีพ จึงอาจสรุปได้ว่าการพัฒนาทางวิชาชีพระหว่าง ประจําการด้านการสอนคณิตศาสตร์มีผลต่อความเชื่อด้านประสิทธิภาพการสอนของครู

Kim & Kang (2012) ศึกษาเชิงสำรวจความรู้ความเข้าใจด้านการวิจัยปฏิบัติการของ ครูผู้สอนระดับปฐมวัยและการใช้ประโยชน์ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพที่รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เจาะลึก การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานการวิจัย แผนการเรียนรู้ และการเขียนสะท้อนความคิด (journal) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสามฝ่าย ไม่คุ้นเคยกับคำว่า “teacher research” เนื่องจากมีคำเรียกงานวิจัยชนิดนี้หลายคำ อีกทั้งยังไม่มี การเผยแพร่รายงานการวิจัยชนิดนี้อย่างกว้างขวาง ครูมักทำการวิจัยเพื่อให้ผู้อื่นใช้ หรือกำหนดปัญหาวิจัย และกรอบความคิดที่ไม่ใช่เรื่องเฉพาะของตนเอง ประเด็นการวิจัยส่วนใหญ่เน้นการศึกษาขั้นพื้นฐาน (K-12) ของโรงเรียนสังกัดรัฐบาล ด้วยเหตุนี้แม้ว่าการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการจะเป็นนโยบายบังคับของ

ครูในโรงเรียนของรัฐบาล แต่ครูยังพบความยากลำบากทั้งการสอนและการวิจัยไปพร้อมกัน ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัยนี้คือ ช่วยสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนให้กับครูและผู้บริหารด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

Lee (2014) ศึกษากระบวนการประเมินระหว่างเรียน (formative assessment) ของครูสอนคณิตศาสตร์ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย 12 คน โดยการสัมภาษณ์ กิ่งโครงสร้างและการบันทึกข้อสังเกต ใช้กรอบความคิดการวิจัยที่ว่า การประเมินระหว่างเรียนคือ เครื่องชี้นำกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถทำการประเมินได้ตลอดเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตั้งแต่ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนและความสามารถในการปฏิบัติงานตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่า ครูมีการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคือ เตรียมคำถามก่อนสอน ระหว่างเรียนครูใช้การสังเกต ซักถาม และกลยุทธ์การอภิปราย และแจ้งข้อมูลป้อนกลับ (feedback) แก่ผู้เรียน หลังกิจกรรมการเรียนรู้ ครูทบทวนและปรับปรุงกิจกรรมในครั้งต่อไป ผลการวิจัยเผยให้เห็นนิยามของการประเมินตามความคิดของครู ดังนั้น การประเมินระหว่างเรียน (formative assessment) คือ การประเมินที่ต้องอ้างอิงไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาที่สอน ใช้เพื่อตรวจสอบความเข้าใจระหว่างเรียน และให้ข้อมูลป้อนกลับสำหรับครูและผู้เรียน โดยวิธีการประเมินจะเน้นการบรรยาย และการอภิปราย (discourse-based formative assessment practice, DAP) ส่วนการประเมินสรุป (summative assessment) คือ การประเมินผลสัมฤทธิ์เชิงวิชาการ ประเมินเมื่อสิ้นสุดการสอนระยะสำคัญ เช่น จบบทเรียน และภาคเรียน และใช้เพื่อบันทึกรายละเอียดความก้าวหน้าทางวิชาการของผู้เรียน

ตอนที่ 4.4 การศึกษาของประเทศไทย

ประเทศไทยกำหนดนโยบายการศึกษาของประเทศที่สื่อถึงเป้าหมายคือ คนไทยทุกกลุ่มทุกวัย ให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานระดับสากล ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนตลอดชีวิต เพื่อศักยภาพในการดำรงชีวิต ประกอบอาชีพ และเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศในการเป็นศูนย์กลางการศึกษา ฝึกอบรม การวิจัยและพัฒนาในระดับภูมิภาค และสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการปฏิบัติตามนโยบายลดหลั่นกันตามลำดับ เริ่มจากระดับสูงสุดคือ กระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจและหน้าที่กำหนดนโยบายทางการศึกษาทุกระดับตั้งแต่การศึกษาปฐมวัยถึงระดับอุดมศึกษา สำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ครอบคลุมประชากรทุกคนของประเทศยังเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม กระทรวงศึกษาธิการจึงใช้นโยบายกระจายอำนาจทางการศึกษาสู่ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำแนกเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) มีจำนวน 183 แห่ง และสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) จำนวน 42 แห่ง (ข้อมูล 10 มิ.ย. พ.ศ. 2555) อำนาจหน้าที่ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ ข้อ 6 โดยสรุปประเด็นสำคัญ ได้แก่ จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่และความต้องการของท้องถิ่น การจัดการงบประมาณอุดหนุนทั่วไป ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษา กำกับติดตามและประเมินผลสถานศึกษา วิเคราะห์ วิจัย

และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ประสาน สนับสนุน และส่งเสริมการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาเอกชน และองค์กรอื่นๆ นอกจากกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการ ประสาน และส่งเสริม การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา และประสาน ส่งเสริม การดำเนินงานของคณะกรรมการ และ คณะทำงานด้านการศึกษา และระดับล่างสุด คือ โรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็นขนาดเล็ก-ใหญ่พิเศษ ตามจำนวน นักเรียนที่มี รวมสถานศึกษา 31,116 แห่ง จำแนกเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา (สพป.) 28,660 แห่ง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) 2,362 แห่ง (ข้อมูล 10 มิ.ย. พ.ศ. 2555) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

กฎหมายแม่บททางการศึกษาที่กำหนดขึ้นโดยกระทรวงศึกษาธิการ ตามบทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อเป็นนโยบายสูงสุดของการจัดการศึกษา โดยมีกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินการให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมคือ นโยบายปฏิรูปการศึกษา ซึ่งผ่านมาแล้วหนึ่งวาระ (พ.ศ.2542-2551) แต่ต้องขยายเวลาเป็นวาระที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ทั้งนี้ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 เนื่องจาก คุณภาพของผู้เรียนยังไม่บรรลุผลตามที่คาดหวัง (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558) หากนับเวลาเริ่มต้นที่ประเทศไทยเริ่มประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและนโยบาย ปฏิรูปทางการศึกษาเป็นเวลาเกือบสองทศวรรษ กระนั้นคุณภาพของการศึกษาก็ยังไม่บรรลุ ระดับที่พึงประสงค์ เมื่อพิจารณาจากคะแนนของโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Program for International Student Assessment) หรือ PISA ขององค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนา ทางเศรษฐกิจ (OECD) ที่มีจุดหมายหลักคือ ประเมินสมรรถนะของนักเรียนอายุ 15 ปี ด้านการอ่าน (reading Literacy) ด้านคณิตศาสตร์ (mathematical Literacy) และด้านวิทยาศาสตร์ (scientific Literacy) ซึ่งจัดว่าเป็นศักยภาพสำคัญของพลเมืองที่มีผลสำคัญต่อการพัฒนาทาง เศรษฐกิจของประเทศ ผลประเมิน PISA ครั้งล่าสุด ค.ศ. 2012 ประเทศไทยได้คะแนนเฉลี่ยรวม จัดอยู่ในอันดับที่ 50 จาก 65 ประเทศ (ตามหลังกลุ่มประเทศอาเซียน เช่น ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งอยู่ใน อันดับที่ 2 และเวียดนาม อยู่ในอันดับที่ 17) เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยรายด้าน พบว่า ด้านการอ่าน ได้คะแนนเฉลี่ย 441 (ค่าเฉลี่ยของสมาชิก OECD 496 คะแนน) ด้านคณิตศาสตร์ ได้ คะแนนเฉลี่ย 427 (ค่าเฉลี่ยของสมาชิก OECD 494) และด้านวิทยาศาสตร์ 444 (ค่าเฉลี่ยของ OECD 501) ภาพรวมคะแนนแต่ละด้านมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มทั้งสิ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิทยาศาสตร์ (<http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-overview.pdf>)

การจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาต้องงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด ร้อยละ 29.5 มากที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน รองลงมาคือ สิงคโปร์ ร้อยละ 22.7 สำหรับงบประมาณทางการศึกษาต่อ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ หรือ GDP เมื่อเทียบกับประเทศสมาชิก OECD ในกลุ่มอาเซียน พบว่า ประเทศไทยจัดสรรงบประมาณร้อยละ 5.8 (ค.ศ. 2011) ประเทศเกาหลีใต้ ร้อยละ 5.0 (ค.ศ.

2009) และประเทศสิงคโปร์ ร้อยละ 3.2 (ค.ศ. 2012) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

อนึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 15 ได้กล่าวถึงรูปแบบการศึกษา 3 รูปแบบ ที่สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบได้ โดยถือว่าทั้งสามรูปแบบอยู่ในระบบการศึกษาเดียวกัน เพื่อให้สามารถเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ภายในรูปแบบเดียวกัน หรือระหว่างรูปแบบที่ต่างกัน และผลการเรียนจากต่างสถานศึกษา รวมทั้งการฝึกอาชีพ หรือประสบการณ์การทำงาน ที่สถานศึกษาหนึ่งๆ อาจจัดเพียงรูปแบบเดียวหรือจัดได้ทั้ง 3 รูปแบบ ทั้งนี้ แต่ละรูปแบบมีจุดมุ่งหมายต่างกันดังนี้ (<http://www.moe.go.th/hp-vichai/ex-prb05-3.htm>)

(1) การศึกษาในระบบ (formal education) เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา ที่แน่นอน

(2) การศึกษานอกระบบ (nonformal Education) เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล เงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

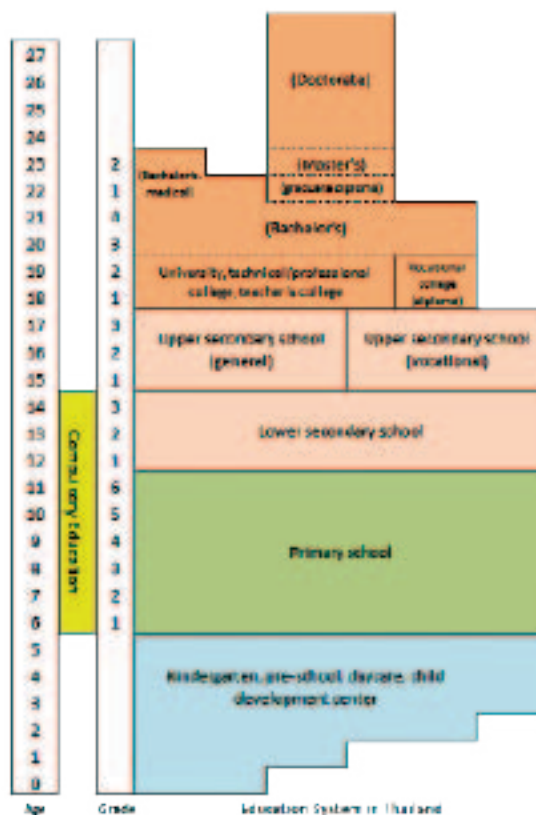
(3) การศึกษาตามอัธยาศัย (informal education) เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม หรือแหล่งความรู้อื่นๆ

สำหรับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง (continuing education) ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต

การนำเสนอข้อมูล/สารสนเทศทางการจัดการศึกษาของประเทศไทยต่อไปนี้จะแบ่งเป็น 6 ประเด็น ตามลำดับดังนี้ (<http://www.moe.go.th/hp-vichai/ex-prb05-3.htm>)

1. ระบบการศึกษา และหลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 16 กำหนดว่าการศึกษาในระบบของประเทศไทยแบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี และการศึกษาระดับอุดมศึกษา 4 ปี รูปแบบการศึกษาในระบบ จึงเป็น 6-3-3-4 กล่าวคือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 (อายุผู้เรียน 6-12 ปี) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ปีที่ 1-3) (อายุผู้เรียน 13-15 ปี) มัธยมศึกษาตอนปลาย (ปีที่ 4-6) (อายุผู้เรียน 16-18 ปี) และอุดมศึกษา 4 ปี และมาตรา 17 ระบุให้การศึกษาภาคบังคับมี 9 ปี เริ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายละเอียด ดังภาพ

ภาพ 4.7 ระบบการศึกษาของประเทศไทย

ที่มา : ECEC around the World, 2015

จากภาพแสดงระบบการศึกษาไทยทั้ง 4 ระดับ แต่ละระดับมีสาระสังเขป ดังนี้

1.1 การศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยจัดขึ้นสำหรับเด็กเล็กวัย 0-5 ปี แต่ได้แบ่งช่วงอายุในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางร่างกายเป็น 0-2 ปี และ 3-5 ปี การศึกษาระดับนี้อยู่นอกการศึกษาภาคบังคับ จึงเป็นการศึกษาทางเลือกที่ผู้ปกครองสามารถตัดสินใจว่าจะส่งลูกเข้าสู่ระบบโรงเรียนหรือไม่ ซึ่งที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการสามารถจัดการศึกษาระดับนี้ในระบบโรงเรียน ปีการศึกษา 2552 มีสัดส่วนร้อยละ 74.33 ของประชากรอายุ 3-5 ปี (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2558) และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 119.4 จำแนกตามสถานที่เรียนเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร้อยละ 42.7 และในโรงเรียนอนุบาลเด็กเล็ก/ปฐมวัยร้อยละ 76.7 (ปีการศึกษา 2556) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

1.2 การศึกษาระดับประถมศึกษา

ผู้เรียนอายุ 6-12 ปี สัดส่วนนักเรียนของประชากรวัยเดียวกันในปีการศึกษา 2556 คือ ร้อยละ 98.8 ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับเมื่อเทียบกับปีการศึกษา 2553 ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 96.9 ของประชากรวัยเดียวกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

1.3 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้เรียนอายุ 12-17 ปี สัดส่วนของนักเรียนระดับชั้นนี้เมื่อเทียบจากจำนวนประชากรวัยเดียวกันในปีการศึกษา 2556 คือ ร้อยละ 89.8 พบว่ามีแนวโน้มลดลงตามลำดับเมื่อเทียบกับจำนวนในปีการศึกษา 2553 ซึ่งมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 104 ของประชากรวัยเดียวกัน (พ.ศ. 2552-2553 จำนวนผู้เรียนมากกว่าจำนวนประชากรกลุ่มอายุที่มีอยู่เนื่องจากรัฐบาลได้เปิดโอกาสให้กับประชาชนทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยสามารถรับการศึกษาในระดับประถมศึกษาได้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

1.4 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้เรียนอายุ 15-17 ปี สัดส่วนของนักเรียนเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรวัยเดียวกันในปีการศึกษา 2556 คือ ร้อยละ 78.6 (จำแนกเป็นสายสามัญร้อยละ 52.8 และสายอาชีพร้อยละ 25.8) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับจำนวนในปีการศึกษา 2553 ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 74.2 ของประชากรวัยเดียวกัน (จำแนกเป็นสายสามัญร้อยละ 47.1 และสายอาชีพร้อยละ 27.1) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557: 11)

ตาราง 4.9 สัดส่วนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพ ระหว่างปีการศึกษา 2553 และปีการศึกษา 2556

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	ปีการศึกษา 2553	ปีการศึกษา 2556
หลักสูตรสายสามัญ	ร้อยละ 47.1	ร้อยละ 52.8
หลักสูตรสายอาชีพ	ร้อยละ 27.1	ร้อยละ 25.8
รวมทั้งสองหลักสูตร	ร้อยละ 74.2	ร้อยละ 78.6

ข้อมูลแสดงแนวโน้มผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญจะเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากเด็กไม่นิยมเรียนสายอาชีพ รวมทั้งค่านิยมของผู้ปกครองที่ปรารถนาให้ลูกเรียนต่อในสายสามัญจนจบปริญญาเพื่อให้ทำงานในสายอื่น และการที่ผู้ปกครองไม่ทราบความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพของผู้เรียนอาชีวศึกษาเท่าที่ควร (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2558) ดังนั้น พลเอกดาวพงษ์รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้แถลงนโยบายเปลี่ยนค่านิยมต่อการศึกษาอาชีวะของผู้ปกครองและนักเรียนเมื่อ 27 สิงหาคม 2558 (<http://www.moe.go.th/websm/2015/aug/284.html>) และกล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาแบบทวิศึกษาที่มีการประสานความร่วมมือในการจัด 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) ระหว่าง 3 สำนัก ประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับวุฒิมัธยมศึกษา 2 ใบที่สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ นอกจากนี้ ยังมีแนวทางการจัดที่เป็นความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษา มุ่งเน้นให้มีการฝึกปฏิบัติจริง และเมื่อจบการศึกษาแล้ว สามารถประกอบอาชีพ

ได้ทันที ซึ่งเป็นแนวทางที่เชื่อว่าจะช่วยลดปัญหาการทะเลาะวิวาทระหว่างนักศึกษาต่างสถาบัน สร้างความสนใจต่อการศึกษาชนิดนี้ นอกจากนี้ การฝึกงานในสถานประกอบการยังเป็นการฝึกฝนนิสัยรักการประกอบอาชีพ ตรงต่อเวลา อดทน มั่นใจในตนเอง และมองอนาคต และได้แรงงานที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

1.5 การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การใช้คำว่า “อุดมศึกษา” แทนคำว่า “การศึกษาระดับมหาวิทยาลัย” เพื่อให้ครอบคลุมการศึกษาในระดับประกาศนียบัตร หรืออนุปริญญา และการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี

1.5.1 การศึกษาระดับปริญญาตรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีจำนวน 169 แห่ง จำแนกเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 14 แห่ง มหาวิทยาลัยในสังกัดของรัฐ 65 แห่ง แบ่งเป็นมหาวิทยาลัยในสังกัดของรัฐเดิม 16 แห่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏ 40 แห่ง และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่ง มหาวิทยาลัย/วิทยาลัย และสถาบันของเอกชน จำนวน 71 แห่ง และวิทยาลัยชุมชน (community college) 19 แห่ง สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในปีการศึกษา 2553 มีสัดส่วนร้อยละ 32.1 ของประชากรวัย 18-21 ปี ขณะที่ปีการศึกษา 2556 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 39.5 ของประชากรวัยเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2554)

1.5.2 การศึกษาระดับอนุปริญญา เป็นการศึกษาที่จัดให้กับเยาวชนที่ประสงค์จะศึกษาในเส้นทางวิชาชีพหลังจบการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นต้นไป วุฒิการศึกษาที่ได้รับคือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) นอกจากนี้ ยังสามารถศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ มีจุดหมายเพื่อผลิตกำลังคนระดับกลางและพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ สัดส่วนนักศึกษาในปีการศึกษา 2553 มีจำนวนร้อยละ 21.3 ของประชากรวัย 18-19 ปี และมีแนวโน้มลดลงในปีการศึกษา 2556 ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 17.6 ของประชากรวัยเดียวกัน

การศึกษาระดับนี้มีแนวโน้มที่จำเป็นต่อประเทศมากขึ้น ทั้งนี้ วิเคราะห์จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2557 ที่สะท้อนความจำเป็นของการปฏิรูปการศึกษา รอบสองเพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพของเยาวชน (อายุ 15-19 ปี) ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ประชากรวัยแรงงานในประเทศอายุระหว่าง 15-60 ปี เป็นผู้ที่จบการศึกษาประถมศึกษา หรือต่ำกว่า มีสัดส่วนร้อยละ 48.6 มัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 15.9 มัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 14.9 และอุดมศึกษาร้อยละ 19.9 อีกทั้งข้อมูลจำนวนเยาวชนวัยเรียน อายุ 15-19 ปี (หลังการศึกษาภาคบังคับ) ที่อยู่ในระบบโรงเรียนมีสัดส่วนร้อยละ 70.37 เลิกเรียนแล้วร้อยละ 29.63 และเยาวชนวัย 20-24 ปี (ระดับอุดมศึกษา) ที่กำลังเรียนมีสัดส่วนร้อยละ 21.06 และไม่ได้เรียนร้อยละ 79.0 แสดงนัยว่า เยาวชนวัยเรียน อายุ 15-18 ปี เลิกเรียนก่อนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานและเข้าสู่ตลาดแรงงานด้วยวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือต่ำกว่า ประมาณ 1 ใน 4 คน สนับสนุนด้วยข้อมูลจากสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ที่เผยแพร่ข้อมูลจำนวนเยาวชนวัย 20 ปี (เกิด พ.ศ. 2538) และวัย 17 ปี (เกิด พ.ศ. 2541) ซึ่งหายไปจากระบบการศึกษามีสัดส่วนร้อยละ 40 ของประชากรวัยเดียวกัน ที่เหลือมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 40 ที่ศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสายสามัญ

และสายอาชีพ ส่วนที่เหลือสัดส่วนร้อยละ 20 เข้าสู่ตลาดแรงงานด้วยวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2558)

1.2 หลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา

นโยบายการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา 9 แสดงถึงหลักการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาที่ยึดหลักความเป็นเอกภาพเชิงนโยบายแต่หลากหลายการปฏิบัติ การกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกำหนดมาตรฐานการศึกษาและระบบประกันคุณภาพ การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ ความในมาตรา 8 กล่าวถึงการศึกษาตลอดชีวิต การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งแต่ละประเด็นมีสาระโดยสังเขป และจากการให้ข้อสรุปผลการปฏิบัติที่ผ่านมาของกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2558) พบว่า มีทั้งความสำเร็จและที่อยู่ระหว่างการพัฒนา ดังนี้

1.2.1 ความเป็นเอกภาพ การจัดการศึกษาก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ซึ่งครอบคลุมการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ผู้จัดทุกกลุ่มต้องยึดตามหลักสูตรแกนกลาง ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยสามารถบูรณาการสาระท้องถิ่น และจุดเน้นตามความต้องการที่จำเป็นของท้องถิ่นและสถานศึกษาภายในโครงสร้างเวลาที่กำหนดให้ ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

1.2.2 กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ระบุให้กระทรวงฯ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2554) แต่ถึงแม้จะมีกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาแล้วก็ตาม หน่วยปฏิบัติยังไม่มีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารงานและจัดการศึกษาเท่าที่ควร ทั้งนี้ จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง พ.ศ. 2549-2552 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ได้รับการรับรองถึงกว่าร้อยละ 80 แต่การกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการยังทำได้น้อย สถานศึกษาที่มีศักยภาพและความพร้อมสูงในการจัดการศึกษามีเพียงร้อยละ 17 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) ล่าสุดสภาพัฒนาการศึกษาระดับชาติ (สพช.) กล่าวถึง การปฏิรูปการศึกษาในลักษณะผ่าระบบการจัดการศึกษากล่าวคือ ไม่เน้นการผ่าโครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการ แต่จะให้ความสำคัญกับการศึกษาว่า

เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีหลายฝ่ายเกี่ยวข้อง จึงควรมีคณะกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพดูแลการพัฒนาทรัพยากรบุคคลโดยองค์รวมพร้อมกับ สปช. ด้านการศึกษาต้องส่งเสริมการกระจายอำนาจเพื่อลดปัญหาที่มีการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์ไว้ที่ส่วนกลาง จึงควรมีการกระจายอำนาจให้พื้นที่ และโรงเรียน รวมถึงภาคส่วนเอกชน (ประกาศนียบัตร นียม, 2558 อ้างถึงใน สุพินดา ณ มหาไชย และ ชุติพร อร่ามเนตร, 2558)

1.2.3 การกำหนดมาตรฐานและระบบประกันคุณภาพการจัดการศึกษา ที่ขึ้นำการปฏิบัติด้วย “มาตรฐานการศึกษา” เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแลการตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษาช่วยสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาที่ประชาชนจะได้รับไม่ว่าศึกษาจากสถานศึกษาใดก็ตาม และรูปแบบใด กล่าวคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยที่ยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีมาตรฐาน/ตัวชี้วัดเดียวกันเป็นเข็มทิศกำกับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ เพื่อให้สามารถเทียบโอนผลการเรียนระหว่างผู้สำเร็จการศึกษาจากต่างระบบ และต่างสถานศึกษา

1.2.4 การศึกษาตลอดชีวิต มีเจตนาเพื่อจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มประชากรของประเทศได้ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ ยังต้องมีการจัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชากรกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัย ได้แก่ หอสมุดชุมชน/ประจำหมู่บ้าน แต่การใช้ความก้าวหน้าทางสื่อดิจิทัลในการเพิ่มโอกาสเข้าถึงองค์ความรู้แก่ประชากรของประเทศแต่ยังอยู่ระหว่างดำเนินการ ได้แก่ กองทุนเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการผลิต วิจัย และพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา โดยกองทุนมีหน้าที่ 3 เรื่อง ได้แก่ 1) การส่งเสริมพัฒนาเครือข่ายการศึกษาแห่งชาติ (National Education Network) เพื่อพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศ และนานาชาติ 2) ศูนย์สารสนเทศเพื่อการศึกษา (National Education Information system) เป็นศูนย์กลางจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา และ 3) ส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้แห่งชาติ (National Learning center) เพื่อเป็นศูนย์กลางจัดเก็บเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา นอกจากนี้ ยังเร่งพัฒนาสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา หรือ ETV พัฒนาเครือข่ายสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา (Inter University Network: Uni-Net) เพื่อรองรับการศึกษาทั้งระบบ โดยสร้างโครงข่ายเคเบิลใยแก้วนำแสงพร้อมติดตั้งอุปกรณ์ทั่วประเทศเพื่อเชื่อมโยงทั้ง 4 ภูมิภาค และขยายโครงสร้างพื้นฐานเครือข่ายสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบ ได้แก่ มีความสนใจในการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์มากกว่าการนำเนื้อหาสาระในสื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศไปใช้ในการเรียนการสอน และการพัฒนาผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและจัดกระบวนการเรียนรู้ ครูและนักเรียนนำความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ด้วยตนเองน้อย ประกอบกับสถานศึกษามีจำนวนคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สำหรับสื่อไม่เพียงพอ ล้าสมัย รวมทั้งครูยังไม่สามารถใช้สื่อเทคโนโลยี

สารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง และผู้เรียนไม่ได้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบกับสถานศึกษาบางแห่งยังขาดสื่อที่ทันสมัยและมีคุณภาพ ทำให้ไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้เพื่อศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองของครูและผู้เรียน

1.2.5 การระดมทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน พบว่าที่ผ่านมามีการถ่ายโอนสถานศึกษาไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 381 แห่ง การจัดการศึกษาของเอกชนยังไม่มี การขยายตัวเท่าที่ควร เนื่องจากนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาของรัฐมีผลกระทบต่อการรับนักเรียน/นักศึกษาของสถานศึกษาเอกชน ส่วนสถานประกอบการและสถาบันต่างๆ มีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพิ่มขึ้นแต่ยังมีสัดส่วนที่น้อยมาก อีกทั้งขาดแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา และระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) จึงได้ระบุถึงเรื่องการระดมทรัพยากรและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน โดยกำหนดค่าเป้าหมายเชิงปริมาณเมื่อสิ้นสุดแผนคือ สัดส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่างรัฐ : เอกชน เป็น 65 : 35 ปัจจุบันพบว่ามีนักเรียนจากสถานศึกษาภาครัฐ : เอกชน คือ 80 : 20 และระหว่างสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ 84 : 16 (วิทยากร เชียงกูล, 2558)

1.2.6 ใช้การทดสอบเพื่อขับเคลื่อนการศึกษา พบว่า การวัดและประเมินผลที่ถูกลำเอามาใช้ในระบบโรงเรียนโดยจุดหมายเพื่อขับเคลื่อนการศึกษาที่ต่างกัน ดังนี้

(1) การทดสอบตามข้อกำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ (1.1) การประเมินระดับชั้นเรียน โดยครูผู้สอนยึดหลักการของการประเมินแบบก้ำวหน้า (formative assessment) และตามสภาพจริง (authentic assessment) (1.2) การประเมินระดับสถานศึกษา ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อตัดสินผลการเรียนเป็นรายภาคและรายปี ใช้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ และเขตพื้นที่การศึกษา และใช้เป็นข้อมูล/สารสนเทศรายงานผลต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การตัดสินใจ ด้านนโยบายการบริหารงานและการประกันคุณภาพการศึกษา (1.3) การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยเครื่องมือวัดผลที่มีมาตรฐานจัดทำโดยเขตพื้นที่ หรือความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูล/สารสนเทศ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับเขตพื้นที่ และ (1.4) การประเมินระดับประเทศ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ดำเนินการทดสอบแห่งชาติ (National Test, NT) เพื่อประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เนื้อหาที่สอบคือ ภาษาไทย คำนวณ และความสามารถด้านเหตุผล และการสอบประเมินผู้เรียนและโรงเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษา (Local Assessment System) จัดสอบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 5 และมีมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 5 เนื้อหาที่สอบคือ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

(2) การทดสอบเพื่อคัดกรองและพัฒนา ทั้งนี้ จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการ และแผนยุทธศาสตร์เร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ พ.ศ. 2557-2560 โดยประกาศนโยบาย “นักเรียนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ต้องไม่มี” เพื่อให้ทุกหน่วยงานนำไปปฏิบัติ โดยได้จัดทำเครื่องมือตรวจสอบและคัดกรอง (scan) และดำเนินการตรวจสอบและคัดกรองการอ่านของ

นักเรียน ป.3 และ ป.6 ทุกคน ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการให้ครบทุกชั้นเพื่อให้เด็กไทยทุกคนอ่านออกเขียนได้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

(3) การทดสอบระดับประเทศโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ สทศ. ทำหน้าที่ทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ โดยสรุปรูปแบบการทดสอบสำหรับการศึกษาระดับนี้ ได้แก่ (3.1) การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นสามัญ (Ordinary National Educational Test, O-NET) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 เนื้อหาการสอบตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (3.2) การทดสอบความถนัดทั่วไป (General Aptitude Test, GAT) เนื้อหาการสอบ ได้แก่ การอ่าน เขียน คิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา และการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ (3.3) การทดสอบความถนัดทางวิชาการและวิชาชีพ (Professional and Academic Aptitude Test, PAT) เนื้อหาที่สอบคือ ความถนัดทางวิชาการและวิชาชีพ 7 ประเภท (หนึ่งในนั้นคือ วิชาชีพครู) (3.4) การทดสอบสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-Formal National Education Test, N-NET) สำหรับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายของการศึกษานอกระบบ (3.5) การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา (Vocational National Educational Test, V-NET) สำหรับนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 3 (สทศ., 2558)

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ได้ติดตามศึกษาสภาพปัญหาการศึกษาของประเทศไทย โดยดำเนินการตั้งแต่ปี 2557-2558 ภาพรวมพบว่า ระบบการศึกษาของไทยยังพัฒนาไม่ถึงขีดที่จะสร้างคนไทยให้มีความสามารถและทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 พบประเด็นสำคัญ 3 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านหลักสูตรไม่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ทางการศึกษา เสนอแนะว่าหลักสูตรในอนาคตต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าต้องการสร้างคนเป็นแบบใด และวางหลักสูตรให้เป็นแบบนั้นต้องสอดคล้องกับมาตรฐานสากล และมีข้อเสนอแนะให้แก่ครูเพื่อให้ครูนำไปปฏิบัติได้จริง (2) ด้านการประเมินผลระดับชั้นเรียน พบว่า ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการประเมินผล ออกข้อสอบตามใจครู (3) ด้านระบบการทดสอบระดับชาติ พบว่า มีข้อสังเกตจาก UNESCO และ OECD ต่อข้อสอบมาตรฐานระดับชาติของไทยว่ายังไม่ได้รับการพัฒนาให้สมบูรณ์แบบ ทำให้เกิดผลเชิงลบต่อการศึกษาในภาพกว้าง จึงเสนอให้ศึกษาการทดสอบมาตรฐานระดับสากล เช่น PISA เพื่อนำมาพัฒนาการประเมินผลมาตรฐานระดับชาติให้เป็นสากล และสะท้อนผลสัมฤทธิ์ที่แท้จริงของนักเรียน (<http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/672071>)

พินดา วราสุนันท์ และคณะ (2558) โดยทุนสนับสนุนจากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์กลยุทธ์การนำผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (case study research) ทำการศึกษาแบบพหุกรณีศึกษาที่เจาะจงกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือ โรงเรียน 3 สังกัดที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับ

จำนวน 10 แห่ง ได้แก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 โรง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 3 โรง และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัย) 3 โรง ผลการวิจัยพบสาระสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

ประการแรก การเตรียมตัวก่อนสอบ O-NET บางโรงเรียนมีการจัดสอนเสริม ทบทวนเนื้อหาเพื่อเตรียมความพร้อมในการสอบ โดยอาจมีการเชิญวิทยากรหรือครูสอนกวดวิชาที่มีชื่อเสียง หรือครูในโรงเรียนหรือโรงเรียนเครือข่าย โดยใช้เวลาสัปดาห์ละ 1 วัน หรือใช้เวลาหลังเลิกเรียน

ประการที่สอง การใช้ประโยชน์จากผลการสอบ ได้แก่ (1) เป็นข้อมูล/สารสนเทศ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยกระบวนการทำงานของโรงเรียนหลังทราบผลการทดสอบ คือ ประชุมแจ้งผลแก่ครูที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อสอบ O-NET ที่สอบไปเพื่อให้ได้ข้อมูล/สารสนเทศเกี่ยวกับลักษณะข้อสอบ แนวโน้ม และทิศทาง เพื่อใช้ประโยชน์ในการเตรียมตัวผู้เรียนในปีถัดไป บางโรงเรียนได้เพิ่มกระบวนการกำกับติดตามการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ เช่น ปรับการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกัน ปรับปรุง/พัฒนาเทคนิคการสอน ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และเพิ่มรายวิชาและเรียนเสริมเพื่อความเข้มแข็งทางวิชาการ (2) เป็นข้อมูล/สารสนเทศในการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของครู โดยบางโรงเรียนใช้วิธีประเมินการสอนของครูเป็นระยะเพื่อกำกับให้เป็นไปตามทิศทางและมาตรฐานของโรงเรียน บางโรงเรียนส่งเสริมให้ครูทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และบางโรงเรียนมีการสร้างแรงจูงใจให้กับครูผู้สอนในการมอบรางวัล หรือยกย่องเชิดชูเกียรติในกรณีที่นักเรียนได้ผลการทดสอบที่ดีหรือได้คะแนนเต็ม เป็นต้น เพื่อให้ครูเกิดความภาคภูมิใจและมีกำลังใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่ต่อไป (3) เป็นข้อมูล/สารสนเทศเพื่อแนะแนวการเรียน โดยทุกโรงเรียนเมื่อทราบผลการทดสอบทางการศึกษาแล้ว โรงเรียนชี้แจงให้ข้อมูลสารสนเทศ และรายงานผลการทดสอบแก่นักเรียน รวมถึงจัดแนะแนวการเรียนหรือการศึกษาต่อเพื่อให้นักเรียนได้เห็นและค้นพบศักยภาพของตน และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนในการเตรียมตัวและเตรียมความพร้อมในการเรียนและการศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้น และ (4) ใช้เป็นเงื่อนไขในการรับเข้าเรียนต่อในโรงเรียนเดิมของบางโรงเรียน คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รับเข้าเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รับเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ประการสุดท้าย ผลลัพธ์หรือผลกระทบเชิงบวกด้านประโยชน์ของการทดสอบ O-NET ว่าช่วยสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน เป็นการสานต่อชื่อเสียงของโรงเรียนตามรอยรุ่นพี่ที่เคยทำไว้ ทั้งนี้ เกิดจากโรงเรียนส่วนใหญ่เน้นให้นักเรียนทำข้อสอบอย่างเต็มที่ตามศักยภาพที่มีเพื่อเป็นชื่อเสียงและหน้าตาของโรงเรียน

2. การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 การจัดการศึกษาปฐมวัย

2.1.1 ลักษณะทั่วไป การจัดการศึกษาระดับนี้มีจุดเน้นคือ เตรียมความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจอารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้กับเด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา

ตาราง 4.10 ลักษณะสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย

ด้าน	รายละเอียด
การบริหารจัดการส่วนกลาง	กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
สถานศึกษา หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545)	โรงเรียนอนุบาล ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ และสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น
กลุ่มอายุเด็กที่มารับบริการ	1-5 ปี
การสนับสนุนจากรัฐ	จัดอยู่ในนโยบายเรียนฟรี 15 ปี (ราชกิจจานุเบกษา, 2559)
เป้าหมาย	มุ่งให้เป็นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้เด็กเจริญเติบโต พัฒนาการ และการเรียนรู้ที่สมดุล ทั้งร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (แนวโน้มอาจเพิ่มเข้าในการศึกษาภาคบังคับ 11 ปี : อนุบาล 2 ปี ประถมศึกษา 6 ปี และมีมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี)
หลักสูตร	แบ่งเนื้อหาการเรียนรู้เป็นสองช่วงวัย ตามพัฒนาการทางร่างกาย ดังนี้ ช่วงวัย 0-2 ปี : จัดการศึกษาแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และชั้นเด็กเล็ก เวลาเรียน 1 ปี ช่วงวัย 3-5 ปี : จัดการศึกษาแบบอนุบาล มี 2 หลักสูตร คือ อนุบาลหลักสูตร 2 ปี และหลักสูตร 3 ปี
การนำเด็กมารับบริการ	ขึ้นอยู่กับทางเลือก และการตัดสินใจของผู้ปกครอง
การให้บริการ และค่าบริการ	สถานศึกษาสังกัดภาครัฐจัดบริการแบบให้เปล่า หรืออาจเสียค่าใช้จ่ายหากเข้าศึกษาในสถานศึกษาเอกชน
คุณสมบัติผู้ให้บริการ	ครูจะต้องได้รับวุฒิปริญญาตรีทางครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาปฐมวัย

2.1.2 การจัดสรรปัจจัยสนับสนุนโดยภาครัฐ มีนโยบายการเรียนรู้แบบให้เปล่าที่ครอบคลุมการศึกษาก่อนระดับประถมศึกษาหรืออนุบาล เป็นเวลา 3 ปี รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่ขึ้นอยู่กับความเห็นชอบของรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2559) ได้แก่ หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตามความเห็นชอบ

2.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2555 ได้ทำการวิจัยเชิงสำรวจกับประชากรเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 0-5 ปี จำนวน 4,585,759 คน แบ่งตามการดูแลและการจัดการศึกษาสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ อายุ 0-1 ปี จำนวน 1,509,017 คน และอายุ 2-5 ปี จำนวน 3,076,742 คน พบข้อมูลสำคัญ 4 ประเด็น ดังนี้ (พัฒนาการเด็กปฐมวัยรากแก้วแห่งชีวิต, 2557)

(1) การดูแลเด็กปฐมวัยอายุ 0-1 ปี ที่ได้รับการดูแลเบื้องต้นจากครอบครัว ยังขาดการส่งเสริมและดูแลอย่างเป็นระบบ เนื่องจากครอบครัวส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการดูแลเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสมตามพัฒนาการ

(2) การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาโดยมีเด็กอายุ 2-5 ปี จำนวน 365,506 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ของเด็กวัยนี้ยังไม่ได้เรียนหนังสือ

(3) ขาดการดูแลที่ดีและมีคุณภาพ โดยมีเด็กอายุ 2-5 ปี จำนวน 911,111 คน หรือร้อยละ 30 ของเด็กวัยนี้ อยู่ใน การดูแลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ไม่ได้มาตรฐานหรือมีมาตรฐานในระดับต่ำ

(4) ความหลากหลายในการพัฒนาคุณภาพศูนย์เด็กเล็ก เนื่องจากในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานที่เข้ามาดูแลศูนย์เด็กเล็ก เช่น กรมอนามัย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานต่างดำเนินงานตามแผนงานของแต่ละหน่วยงาน ทำให้ไม่มีมาตรฐานกลางในการดูแลและการให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย

2.2 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.1 ลักษณะทั่วไป เป็นการจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 49 ที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ และความสามารถขั้นพื้นฐานโดยเน้นการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น มีทักษะชีวิต และสามารถแก้ปัญหาได้

2.2.2 การจัดสรรปัจจัยสนับสนุนโดยรัฐ ซึ่งตามนโยบายที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 10 ได้บัญญัติถึงสิทธิของบุคคลในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับ

การสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่นด้วย การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครอง และส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ

ล่าสุดมีการประกาศนโยบายในราชกิจจานุเบกษา เรื่อง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ครอบคลุมการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หรืออนุบาลระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช. 3) หรือเทียบเท่า และครอบคลุมการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ นอกจากค่าเล่าเรียนแบบให้เปล่าแล้วยังจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนเรื่องหนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ทั้งนี้ ตามมติของคณะรัฐมนตรี (ราชกิจจานุเบกษา, 2559)

อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติที่ผ่านมาอาจสะท้อนถึงสภาพการปฏิบัติจริงตามบริบทของประเทศ เช่น พ.ศ. 2552-2554 กระทรวงศึกษาธิการได้ใช้นโยบายเรียนฟรี 15 ปี ครอบคลุมการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียนของการศึกษาระดับปฐมวัย 3 ปี และการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี มีรายการที่จัดให้ฟรี 5 รายการ ได้แก่ ค่าเล่าเรียน หนังสือเรียน (ยิ้มเรียนระหว่าง พ.ศ. 2552-2553 และแจกฟรี พ.ศ. 2554) อุปกรณ์การเรียน (มอบเงินให้ผู้ปกครองจัดซื้อ โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบ) เครื่องแบบนักเรียน (2 ชุด) และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพนักเรียน (มี 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมวิชาการ กิจกรรมคุณธรรม-จริยธรรม กิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่ และกิจกรรมบริการสารสนเทศ/ICT) นอกจากนี้ การนำนโยบายนี้สู่การปฏิบัติได้ใช้กลยุทธ์ดำเนินงานอย่างรัดกุมตามแนวทางที่ประสบผลสำเร็จในอดีต และจากการติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า เกิดประโยชน์โดยตรงต่อผู้เรียนคือ สามารถลดรายจ่ายให้กับผู้ปกครองระดับหนึ่ง และช่วยสร้างโอกาสทางการศึกษา แต่ไม่เพียงพอที่จะสร้างคุณภาพ มีความยุ่งยากเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณและงานธุรการการเงิน (สกนธ์ ชุมทัพ, 2554)

แม้ว่าลักษณะการให้เปล่าจะยึดตามเกณฑ์ความเพียงพอ ความเสมอภาค และความยุติธรรม ควบคู่ไปกับการดำเนินการที่เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการโรงเรียน โดยเฉพาะการร่วมวางแผน ตัดสินใจ และตรวจสอบการบริหารจัดการงบประมาณอย่างจริงจัง ลักษณะการให้เปล่าครอบคลุม ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2558; มัณฑนา คังชะกฤษณ์, 2554)

(1) ระดับประถมศึกษา

(1.1) เงินบำรุงการศึกษา

(1.2) จัดสรรได้เพียงบางรายการ ได้แก่ ค่าแบบเรียน ค่าสมุด-ดินสอ

ค่าเครื่องแบบนักเรียน ค่าอาหารเสริม (นม) ค่าอาหารกลางวัน ค่าพาหนะให้นักเรียนที่เดินทางลำบาก ทุนการศึกษานักเรียนที่อยู่ห่างไกลและชายแดน การให้บริการสุขภาพ ค่าเวชภัณฑ์และผงฟูออกไรต์ และค่าเครื่องช่วยฟังสำหรับนักเรียนพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติ

(2) ระดับมัธยมศึกษา

(2.1) เงินบำรุงการศึกษา

(2.2) จัดสรรได้บางส่วนสำหรับนักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ ค่าแบบเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน และการให้บริการสุขภาพ

สำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ชุมชน องค์กรต่างๆ สถาบันต่างๆ และสถานประกอบการ ทั้งนี้ ตามมาตรา 13 และ 14 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จะได้รับการสนับสนุนตามควรแก่กรณี ดังนี้

(1) การพัฒนาความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูผู้ที่อยู่ในความดูแล

(2) เงินอุดหนุนสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด

(3) การลดหย่อน หรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

2.2.3 การจัดครูเข้าสอน พบว่า อัตราส่วนนักเรียนต่อครูหนึ่งคน จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2556 ระดับประถมศึกษา คือ 16 : 1 (ใกล้เคียงกับกลุ่มประเทศอาเซียนอื่น ประเทศสิงคโปร์ 17 : 1 และเกาหลีใต้ 19 : 1) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ 21 : 1 (สิงคโปร์ 15 : 1 และเกาหลีใต้ 18 : 1) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ 18 : 1 (ประเทศสิงคโปร์ 15 : 1 และเกาหลีใต้ 15 : 1) ส่วนเกณฑ์มาตรฐานของ ก.ค.ศ. ที่กำหนดไว้คือ 25 : 1) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) อย่างไรก็ตาม สถานการณ์เกี่ยวกับการขาดแคลนครูอันเนื่องมาจากนโยบายการจำกัดอัตรากำลังคนภาครัฐ รวมทั้งการใช้มาตรการจูงใจให้ข้าราชการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ทำให้สูญเสียอัตราครูไปจำนวนหนึ่ง อีกทั้งบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์บางส่วนที่จบการศึกษาแล้วไม่become ครู ครูสอนไม่ตรงตามวุฒิ และการขาดแคลนครูในบางพื้นที่ทำให้เกิดความขาดแคลนครูในภาพรวม นอกจากนี้ ยังมีผลกระทบจากภาระงานธุรการการศึกษาที่เบียดบังเวลาจัดการเรียนรู้อตามหลักสูตร (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

3. หลักสูตรการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ได้ยึดตามกรอบของหลักสูตรสองฉบับ คือ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีสาระสำคัญตามโครงสร้างของแต่ละหลักสูตร ดังนี้

3.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

3.1.1 ปรัชญาหลักสูตร กำหนดว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรม เลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

3.1.2 มาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งกำหนดเป็นคุณภาพของผู้เรียนตามหลักสูตรระดับนี้ กำหนดไว้ 4 ด้าน ได้แก่

- (1) พัฒนาการด้านร่างกายที่มีการเจริญเติบโตสมวัย
- (2) ด้านอารมณ์และจิตใจ ที่ร่าเริงแจ่มใส ชื่นชมศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักธรรมชาติ
- (3) ด้านสังคม ที่เน้นความมีวินัย รับผิดชอบ เชื่อฟังคำสั่งของพ่อแม่ ครูอาจารย์ ความซื่อสัตย์สุจริต การช่วยเหลือแบ่งปัน
- (4) ด้านสติปัญญา สนใจการเรียนรู้สิ่งรอบตัว การซักถามและรักเรียนรู้ มีทักษะทางภาษาแม่ตามวัย มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และมีจินตนาการ/ความคิดสร้างสรรค์

3.1.3 หลักการจัดการเรียนรู้ นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559 ได้ให้ความหมายของเด็กปฐมวัยว่า “เด็กปฐมวัย” คือ เด็กตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน หรือต่ำกว่า 6 ปี การจัดการศึกษาแบ่งเป็น 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การจัดการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เนื่องจากช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่มีพัฒนาการด้านสมอง และการเรียนรู้อย่างรวดเร็วที่สุด และเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานของหลักสูตรสถานศึกษาต้องจัดประสบการณ์ตามหลักต่อไปนี้ (การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย, 2556)

- (1) สร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และประสบการณ์เดิมของเด็ก
- (2) สร้างสภาพแวดล้อมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สะอาด ปลอดภัย สดชื่น ผ่อนคลาย ได้ออกกำลังกาย และพักผ่อน มีสื่ออุปกรณ์พัฒนาประสบการณ์พร้อม
- (3) จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรม
- (4) การบูรณาการการเรียนรู้ ตามหลักหนึ่งแนวคิดสามารถเกิดได้จากหลายกิจกรรม
- (5) การประเมินจากพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
- (6) ความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

3.1.4 โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียน แบ่งตามช่วงวัยของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงวัยแรกเกิดถึง 3 ปี เน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถสมวัย โดยมีผู้จัดกิจกรรมได้แก่ ผู้ปกครอง และผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู เนื้อหาการเรียนรู้ ประกอบด้วยการเรียนรู้การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของร่างกาย การสร้างประสบการณ์ทางอารมณ์ ประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม และประสบการณ์ส่งเสริมปัญญาจากการสังเกต ฟัง คิด แก้ปัญหา และภาษา

ช่วงวัย 3-5 ปี เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง อวัยวะร่างกาย บุคคล และสถานที่รอบตัว ความรู้-ความคิดเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และการนับจำนวนจากธรรมชาติแวดล้อมรอบตัว

ลักษณะร่วมของการจัด คือ มุ่งเน้นการจัดประสบการณ์แบบไม่แยกเป็นรายวิชา แต่จัดเป็นกิจกรรมบูรณาการ ผ่านการเล่นและประสบการณ์ตรง การจัดเวลาเรียนจึงยืดหยุ่นโดยกิจกรรมที่ใช้ความคิดต่อเนื่องไม่เกิน 20 นาที และกิจกรรมอิสระ เล่นเสรี และเล่นตามมุม เล่นกลางแจ้ง ต่อเนื่องประมาณ 40-60 นาที

3.2 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โครงสร้างหลักสูตรประกอบด้วย สารการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ สมรรถนะ 5 ด้าน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยมีมาตรฐานและตัวชี้วัดตามชั้นปีซึ่งนำการจัดการกิจกรรมและการประเมิน และโครงสร้างเวลาเรียนที่ยืดหยุ่นให้สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมสารการเรียนรู้ตามความต้องการที่จะช่วยบ่งชี้คุณภาพของผู้เรียน

3.2.1 วิสัยทัศน์ของหลักสูตร มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ เป็นกำลังของชาติ เป็นผู้มีความพร้อม ทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนฐานความเชื่อที่ว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

3.2.2 ลักษณะสำคัญโดยสังเขป ดังนี้

จุดเน้นการพัฒนา

(1) ระดับประถมศึกษา มุ่งพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิด คำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์ และสมดุลทั้งร่างกาย ปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยวิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ

(2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นพัฒนาให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัด และความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน มีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต ทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม ความภูมิใจ ในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อ

(3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน วิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง นำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตนเอง สามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการชุมชนด้านต่างๆ

โครงสร้างรายวิชา

ทุกระดับชั้นมีโครงสร้างรายวิชาที่เหมือนกัน ได้แก่ สารการเรียนรู้พื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติมและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แต่มีความแตกต่างกันที่สารการเรียนรู้พื้นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน และสาระท้องถิ่นตามความต้องการของแต่ละสถานศึกษา ดังนี้

สารการเรียนรู้พื้นฐาน แบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ประกอบด้วย สาระศาสนา ศิลปะ จริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์) สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ (ประกอบด้วย สาระทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์) การงานอาชีพและเทคโนโลยี (ประกอบด้วย สารการดำรงชีวิตและครอบครัว การออกแบบและเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการอาชีพ) และภาษาต่างประเทศ

รายวิชาเพิ่มเติม มีการจัดโดยพิจารณาที่ความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษา และความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เช่น ระดับประถมศึกษาสถานศึกษามักจัดการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ซึ่งกรณีหลังนี้ต้องมีเวลาเฉลี่ยแตกต่างกันตามระดับการศึกษา

3.2.3 โครงสร้างเวลาเรียน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนของสารการเรียนรู้พื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติมไว้อย่างชัดเจน แต่เปิดโอกาสให้โรงเรียนได้เพิ่มเติมตามความพร้อมและจุดเน้น โดยเงื่อนไขและระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร อย่างไรก็ตาม มีแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเวลาที่ใช้จัดกิจกรรมของโรงเรียนเป็นผลมาจากโครงการทดลองตามแนวปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ (Moderate Class More Knowledge)” กับโรงเรียนนำร่อง มีลักษณะสำคัญเกี่ยวกับเวลาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้ (สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

(1) ด้านหลักสูตร ให้ใช้หลักสูตรเดิม แต่ตัดเนื้อหาที่ซ้ำซ้อนออก และปรับปรุงโครงสร้างเวลาเรียนใหม่

(2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom's คือ การพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) หรือสมอง (Head) ด้านเจตพิสัย (Affective domain) หรือจิตใจ (Heart) และด้านทักษะพิสัย (psychomotor domain) หรือมือ (Hand)

(3) เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน แบ่งเป็น 3 หมวด ได้แก่ การสร้างเสริมสมรรถนะและการเรียน การสร้างเสริมคุณลักษณะและค่านิยม และการสร้างเสริมทักษะการทำงาน การดำรงชีพ และทักษะชีวิต

สืบเนื่องกับกิจกรรมนี้จึงเปิดโอกาสให้มีโครงการทดลองความร่วมมือจัดการเรียนรู้ ระหว่างวิทยาลัยอาชีวศึกษาจับคู่กับโรงเรียนในพื้นที่ เน้นกลุ่มเป้าหมายนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ได้มีโอกาสฝึกกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทั้ง 4H หรือกิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติ/เรียนรู้ หรือกิจกรรมแนะแนวการศึกษาต่อ เพื่อให้เด็กได้รู้จักตัวเอง และเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยเพิ่ม

ผู้เรียนสายอาชีพจะมากขึ้น และเน้นย้ำว่าผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความร่วมมือ (นวรรตน์ งามสุด และ บัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2558)

3.2.5 การประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า มีหลักการพื้นฐานของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดในหลักสูตร คือ การประเมินเพื่อพัฒนา และการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน แบ่งเป็น 4 ระดับลดหลั่นกัน ได้แก่

(1) การประเมินระดับชั้นเรียน โดยครูผู้สอน เพื่อพัฒนาและตัดสินผลการเรียนตามมาตรฐาน/ตัวชี้วัด โดยยึดหลักการประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment)

(2) การประเมินระดับสถานศึกษา ดำเนินการโดยสถานศึกษาเป็นรายปี/ภาคเรียน เพื่อวัดผลจากการพัฒนาผู้เรียนด้านความสามารถทางการอ่าน คิดวิเคราะห์ และการเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้ เพื่อนำผลเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับประเทศ และวางแผนพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน

(3) การประเมินเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ตั้งของโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาโรงเรียนในภาวะรับผิดชอบ โดยใช้เครื่องมือประเมินที่มีมาตรฐานจากเขตพื้นที่การศึกษาพัฒนาเอง จากหน่วยงานต้นสังกัดหรือที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลการทดสอบจากสถานศึกษา

(4) การประเมินระดับชาติที่จัดสอบโดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การทดสอบ NT และ LAST

3.2.6 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Hallinger & Bryant (2013) ทำการวิจัยด้วยวิธีสังเคราะห์เอกสารและรายงานการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย นับตั้งแต่การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ค.ศ.1999) ประเด็นที่นำมาสู่การวิจัยคือ การถ่ายโอนนโยบายการศึกษาของไทยมีลักษณะจากบนลงล่างหรือจากผู้มีอำนาจสูงสู่ระดับปฏิบัติการ (เช่น ครู) และไม่เฉพาะทางการศึกษาเท่านั้น แต่รวมทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมทั่วไป ซึ่งตามวัฒนธรรมตะวันตกมักเกิดการต่อต้านความเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ สนับสนุนด้วยข้อมูลจากการติดตามผลการปฏิรูปของไทยที่พบว่า การกระจายคุณภาพทางการศึกษาไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึง และผลของการศึกษาที่สังเกตได้ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ กลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้คือ งานวิจัยที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทำไว้ก่อนหน้านั้น ได้แก่

(1) Hallinger & Lee (2011) ทำการศึกษาติดตามผลการปฏิรูประยะ 10 ปี (ค.ศ.1999-2008) โดยวิธีอภิปรายกลุ่มเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับการสุ่มแบบกรณีเฉพาะ (focal case) จำนวน 167 คน จากประชากรผู้บริหารทั่วประเทศ 1,819 คน ที่อยู่ระหว่างการฝึกปฏิบัติการกรณีศึกษาความเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาที่สังกัดเป็นเวลา 17 วัน

(2) Kantamara, et al. (2006) ทำการวิจัยกรณีศึกษาโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการใช้หลักสูตร 1 แห่ง การวิจัยสรุปลักษณะเด่นของหลักสูตรปัจจุบันที่ยึดมาตรฐานการเรียนรู้ ใช้วิธีจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยรูปแบบบูรณาการ และรูปแบบการพัฒนา

หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาจากปัญหาของท้องถิ่น ผู้วิจัยให้ข้อสังเกตว่านี่เป็นการปฏิบัติที่ต่างจากโครงสร้างเริ่มต้นของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดนโยบายจากบนลงล่าง แต่กลับเป็นการเปลี่ยนแปลงจากระดับล่างเพื่อช่วยเติมเต็มความสมบูรณ์ให้กับแนวปฏิบัติตามนโยบายของส่วนกลาง

(3) Hallinger & Lee (2013) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการ และบริบทของความเปลี่ยนแปลงในการยอมรับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ชนิดมาตราประมาณค่า และวิเคราะห์ตามมิติด้านภาวะผู้นำทางการศึกษา ได้แก่ การกำหนดพันธกิจ การจัดการหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนาบรรยากาศทางการเรียนรู้ ร่วมกับวิจัยเอกสาร รายงานการวิจัยระดับปริญญาเอกที่มีประเด็นเกี่ยวข้อง ผลการวิจัยได้เผยให้เห็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของผู้บริหาร และเป็นการประเมินศักยภาพของผู้บริหาร

ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ สรุปในภาพรวม ได้ดังนี้

(1) นโยบายการศึกษาส่วนกลางมีผลต่อความเปลี่ยนแปลงการศึกษาของชาติตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา แต่หากต้องการจัดการปฏิรูปที่ดำเนินไปแบบช้าๆ อย่างน้อยถ้า ‘reform fatigue’ เพราะต้องขับเคลื่อนโครงสร้างบุคลากรครูและผู้บริหารจำนวนกว่าห้าแสนคน ควรเปลี่ยนทิศทางของระบบการศึกษาแบบรวมศูนย์จากส่วนกลาง

(2) ความสำเร็จของผู้นำทางวิชาการที่มีทักษะ สามารถบ่งชี้ได้จากการมีบุคลากรอย่างน้อยร้อยละ 30 ที่มีความเชี่ยวชาญ และพร้อมเป็นผู้นำของความเปลี่ยนแปลง

(3) ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนความเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ผู้นำระดับโรงเรียน (school-level leadership) และการสนับสนุนด้านนโยบายและการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ ความซับซ้อนของการปฏิรูป งบประมาณสนับสนุน ทักษะของผู้ร่วมงาน และประสบการณ์ด้านความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทักษะของผู้ร่วมงานนั้น พบว่าเป็นความต้องการที่จำเป็น (needs) ที่ต้องมีการพัฒนาและฝึกฝนทักษะใหม่และเจตคติต่อการสอนและการเรียนรู้ สอดคล้องกับการวิจัย Barron-Gutty & Chupradit (2009) ที่ศึกษากรณีของประเทศไทย และได้ค้นพบปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของความสำเร็จในการใช้ภูมิปัญญา (local wisdom) ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร คือ งบประมาณที่เพียงพอ การฝึกฝนอย่างเหมาะสม การขาดแคลนเวลาและแรงจูงใจ/แรงกระตุ้นจากภายใน อย่างไรก็ตาม ด้านการฝึกฝนที่เหมาะสมกับด้านแรงจูงใจนั้น Hallinger & Bryant พบว่า เป็นบางพื้นที่เท่านั้น

(4) แม้ว่าแนวโน้มของประเทศไทยจะมีการขยายตัวของชุมชนเมือง และเขตอุตสาหกรรม แต่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศกว่าร้อยละ 60 อาศัยในเขตชนบท และประกอบอาชีพเกษตรกรรม โรงเรียนในแถบชนบทยังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาและเผยแพร่ความรู้ ดังนั้น นโยบายปฏิรูปปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับการบูรณาการสาระเรียนรู้ตามหลักสูตร กับภูมิปัญญาท้องถิ่น (Barron-Gutty & Chupradit, 2009) และแนวทางการนำนโยบายสู่การปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างของความสำเร็จ คือ การปฏิบัติตามปรัชญาที่เรียกว่า ‘คิดใหญ่ เริ่มเล็ก’ ซึ่งอ้างถึงในงานวิจัยของ Knatamara et al. (2006) กล่าวคือ เริ่มจากครูหนึ่งคน

ที่ทำงานร่วมกับองค์กรเล็กๆ ในท้องถิ่นและไม่สังกัดภาครัฐ เช่น องค์กรทางการศึกษาของไทย (Thailand Education Foundation, TEF) และการบริหารจัดการหลักสูตรแบบบูรณาการ (the Integrated Pest Management (IPM) Curriculum) ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือ การบูรณาการหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการศึกษาด้านชุมชน (community-based education) ผลสำเร็จของการจัดการหลักสูตรแบบบูรณาการนี้ได้ยืนยันให้เห็นว่าสามารถเกิดขึ้นได้จริงในประเทศกำลังพัฒนา และหากต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงถึงขั้นเปลี่ยนกระบวนทัศน์ รูปแบบการสอน และวิธีจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญนั้น จำเป็นต้องเปลี่ยนความเชื่อ (mindset) ของครู ผู้บริหาร สมาชิกชุมชน และผู้นำระบบ (system leaders) และพัฒนาความรู้และทักษะให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ ทั้งนี้ ปัจจัยที่สำคัญด้านครูผู้สอนคือ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความสำนึกรับผิดชอบ (commitment) และแรงจูงใจของครูจากหนึ่งคนที่กระจายสู่ครูหลายคนเป็นวงกว้างแทนการสั่งการของผู้บริหารจากส่วนกลาง ส่วนปัจจัยด้านองค์กรทางการศึกษาของประเทศไทยที่สำคัญ คือ การสนับสนุนความเปลี่ยนแปลงจากภายนอกสู่ภายใน (outside-in) ได้แก่ การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับเทคนิคการศึกษาและปรับใช้หลักสูตร พร้อมกับการเสริมแรงจูงใจด้วยวิธีจัดการฝึกอบรมและการติดตาม (follow-up) สนับสนุนการจัดให้มีเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนระดับภูมิภาคเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

(5) นโยบายการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school-based management) ที่มีจุดเน้นสำคัญคือ การกระจายอำนาจการบริหารสู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ การกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และการสนับสนุนบรรยากาศที่ดีในการจัดการเรียนรู้ แต่ผลการติดตามโรงเรียนทุกระดับและทุกภูมิภาคของประเทศพบว่า ผู้บริหารไม่มีความกระตือรือร้นในการสนับสนุนให้มีการพัฒนาการสอน การติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน และการมีส่วนร่วมในหลักสูตร (Hallinger & Lee, 2013)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยที่มุ่งศึกษาความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างโดยรวม (profile) ของผู้บริหารระหว่างการศึกษา 1990s-2008 จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาชายขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการ ทั้งที่ผู้บริหารต้องมีบทบาทในการสนับสนุนให้ครูปรับเปลี่ยนการปฏิบัติมูลฐานสู่การปฏิรูป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารต้องสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่การที่ผู้บริหารไม่สามารถแสดงความเป็นผู้นำเชิงวิชาการได้ จึงอาจตั้งข้อสันนิษฐานได้ถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ ผู้บริหารขาดศักยภาพและความเชื่อมั่นในการเป็นผู้นำปฏิรูป ข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังกล่าวนี้ คือ การปรับเปลี่ยนเกณฑ์พิจารณาผู้บริหาร และการพัฒนาหลักสูตรฝึกฝนทักษะการเป็นผู้นำเชิงวิชาการอย่างเข้มข้น และควรมีเนื้อหาสำคัญ ได้แก่ การจัดการความเปลี่ยนแปลง การตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูล การสอนแนะเพื่อพัฒนา วิธีจัดการสอนและการเรียนรู้ที่ส่งผลกระทบต่อสำคัญ และการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนความเป็นผู้นำทางวิชาการและสนับสนุนการสอน นอกจากนี้ ยังต้องสามารถประสานสัมพันธ์การทำงานร่วมกับชุมชนได้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2555) ได้สังเคราะห์การจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานของไทย พบสภาพปัญหาโดยรวม ดังนี้

(1) ขาดแคลนครูทั้งเชิงปริมาณตามความต้องการของโรงเรียน และคุณภาพ
ด้านการสอนตามศาสตร์การสอนของกลุ่มสาระต่างๆ ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ

(2) ขาดแคลนสื่อ อุปกรณ์ และเครื่องมือการสอน ได้แก่ ภาษาอังกฤษ

(3) ขาดนโยบายสนับสนุนการปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน
ที่ชัดเจน ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และหน้าที่พลเมือง

(4) การให้ความสำคัญกับการนำสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองไปสู่การปฏิบัติ
อย่างเป็นทางการของโรงเรียน ประกอบกับการให้ความสำคัญกับครูผู้สอนสังคมศึกษาซึ่งรับผิดชอบ
สอนเนื้อหาที่ยังจัดว่าน้อย

(5) การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนานิสัยรักการอ่านของโรงเรียน ประกอบกับสื่อ
ส่งเสริมการอ่าน เช่น หนังสือที่มีเนื้อหาตามวัย

4. การฝึกหัดครูของประเทศไทย

สังคมไทยยังคงยกย่องว่า “ครู” เป็นผู้นำความเปลี่ยนแปลงของชีวิต ขณะที่ผลการวิจัย
ในประเทศและนักวิชาการต่างสนับสนุนว่า ครูเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและ
การเรียนรู้ตั้งแต่ระดับห้องเรียนถึงระดับประเทศ บ่งชี้ได้จากผลการทดสอบมาตรฐานระดับโรงเรียน
และระดับประเทศ (วรากรณ์ สามโกเศศ และคณะ, 2553; ดิเรก พรสีมา, 2554; สำนักงาน
คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2554)

4.1 การเตรียมครู (pre-service teacher)

การผลิตครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรับผิดชอบโดยคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสังกัดภาครัฐ เอกชน และคณะสงฆ์ จำนวน 77 แห่ง โดยยึดเกณฑ์มาตรฐานด้านหลักสูตร
ด้านการผลิต และด้านคุณภาพบัณฑิตจากสองหน่วยงาน คือ ศุภสภา และสำนักงานคณะกรรมการ
การอุดมศึกษา กล่าวคือ ศุภสภาออกข้อบังคับและประกาศเกี่ยวกับการดำเนินงานรับรองปริญญา
และประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อประกอบวิชาชีพทางการศึกษาในฐานะวิชาชีพชั้นสูง
เพื่อเป็นหลักประกันให้กับสังคม โดยมีมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาที่กำหนด 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ คือ ความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับ
ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา เป็นคุณสมบัติของผู้ขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ครอบคลุมสาระ
ความรู้และสมรรถนะด้านความเป็นครู ปรัชญาการศึกษา ภาษาและวัฒนธรรม จิตวิทยาสำหรับครู
หลักสูตร การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ นวัตกรรมและ
เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การประกันคุณภาพการศึกษา
คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งแบ่งเป็นสอง
ส่วนคือ ฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน และฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ
เป็นเวลา 1 ปี (สำนักงานเลขาธิการศุภสภา, 2556) สอดคล้องกับคุณภาพมาตรฐานบัณฑิตของ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งกำหนดกรอบแนวคิดการผลิตครูยุคใหม่ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (learning outcomes) หรือความสามารถหลักของผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วยคุณสมบัติ 6 ด้านคือ (1) คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ (2) ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู วิชาที่สอน กระบวนการคิด และบูรณาการระหว่างศาสตร์และทักษะของโลกในศตวรรษที่ 21 (3) ทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ การคิดประเมินข้อมูล/สารสนเทศเพื่อใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเป็นผู้นำทางปัญญา (4) ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบต่อการมีส่วนร่วมช่วยเหลือและเื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มและระหว่างกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี (5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารด้วยรูปแบบที่เหมาะสมกับบุคคลและกลุ่มที่แตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และ (6) ทักษะการจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหลากหลาย อย่างเป็นทางการจนถึงไม่เป็นทางการได้อย่างเชี่ยวชาญ มีนวัตกรรม และสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (ความก้าวหน้าอุดมศึกษาไทย, 2554, 6-7; พิณสุดา สิริธรังศรี, 2557)

2. ด้านการปฏิบัติงาน คือ คุณลักษณะหรือการแสดงผลการปฏิบัติ/พัฒนางาน เพื่อให้บรรลุผลงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ตลอดทั้งการพัฒนาให้เกิดทักษะและความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ

3. ด้านการปฏิบัติตน หรือจรรยาบรรณของวิชาชีพ คือ แบบแผนในการประพฤติตน รักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพให้เป็นที่เชื่อถือ ศรัทธา แก่ผู้รับบริการและสังคม

4.2 หลักสูตรการฝึกหัดครู

หลักสูตรการฝึกหัดครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน คือ หลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษา (หลักสูตร 5 ปี) เริ่มใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2547

4.2.1 หลักการพื้นฐาน และลักษณะของหลักสูตร ยึดนโยบายที่กำกับ และจุดหมาย ดังนี้

(1) แนวคิดการจัดทำหลักสูตร เน้นผลที่จะเกิดขึ้นในตัวนักศึกษาให้มีความสามารถทางวิชาชีพครู เชี่ยวชาญในวิชาชีพ รู้วิชาการ และมีอุดมการณ์วิชาชีพครู ได้รับการฝึกงานหน้าที่ครูในโรงเรียนตามสถานการณ์จริง ฝึกใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีแก้ปัญหา และการวิจัย

(2) ยึดนโยบายตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 เพื่อให้ นักศึกษาครูที่สำเร็จการศึกษา สามารถขอรับใบประกอบวิชาชีพครู ตามมาตรา 44

(3) กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องผ่านปฏิบัติการในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด

ลักษณะการจัดการศึกษาสาขาวิชาเอกเป็นสองรูปแบบ ดังนี้

(1) หลักสูตรเอกเดี่ยว กำหนดให้เรียนเพียงสาขาวิชาเอกเดียว ผู้จบการศึกษาสามารถสอนได้ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-ปลายตามสาขาที่จบ สำหรับผู้ที่จะสอนระดับประถมศึกษาและระดับปฐมวัย จะต้องจบการศึกษาสาขาวิชาเอกประถมศึกษาและการศึกษาปฐมวัย

(2) หลักสูตรเอกคู่ คือ หลักสูตรที่กำหนดให้เรียนได้สองวิชาเอก และสามารถสอนได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ตามสาขาวิชาเอกที่เลือกเรียน

4.2.2 โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียน ปัจจุบันจัดหลักสูตรแบบ 5 ปี ที่แบ่งเนื้อหาในการเรียนรู้เป็นภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครู (Internship) และฝึกปฏิบัติการสอน (Practicum) ในสถานศึกษาที่สภาคครูและบุคลากรทางการศึกษาให้การรับรองเป็นเวลา 1 ปีการศึกษาโดยสัดส่วนของหน่วยกิตที่เรียนตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 160 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็น 3 หมวด ดังนี้

(1) หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป เรียนไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

(2) หมวดวิชาเฉพาะ เรียนไม่น้อยกว่า 124 หน่วยกิต แบ่งเป็น (ก) วิชาชีพครู ไม่น้อยกว่า 50 หน่วยกิต (ข) วิชาเอกเฉพาะด้าน ไม่น้อยกว่า 70 หน่วยกิต และ (ค) หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

(3) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ใช้ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยมีการนิเทศร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิต และโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยเน้นการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู ได้แก่ ปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน งานบริการของโรงเรียน การศึกษา และบริการชุมชน และงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

4.2.3 การจบหลักสูตร ผู้สำเร็จการศึกษาต้องได้รับผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์จึงจะมีคุณสมบัติได้รับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีและใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

4.3 การบรรจุแต่งตั้ง และการกำกับมาตรฐานระหว่างปฏิบัติงาน

4.3.1 การบรรจุแต่งตั้ง บุคคลเข้าสู่วิชาชีพครูด้วยการสอบบรรจุ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรับผิดชอบในการออกข้อสอบ ส่วนการจัดสอบจะแยกจัดทำในเขตพื้นที่การศึกษา และอัตราการบรรจุครูจะเป็นไปตามความต้องการของแต่ละพื้นที่ เมื่อแรกเข้า จะได้รับการบรรจุเป็นครูผู้ช่วย เงินเดือนแรกเข้าจัดอยู่ในระดับปานกลางเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอาเซียน แต่เงินเดือนขั้นสูงสุดมีอัตราเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555, 42) เส้นทางอาชีพของครูจะจำแนกเป็น 5 ระดับ คือ ครู วิทยฐานะชำนาญการ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ วิทยฐานะเชี่ยวชาญ และวิทยฐานะเชี่ยวชาญพิเศษ หากต้องการจะเปลี่ยนจากสายผู้สอนไปเป็นสายบริหารจะต้องผ่านการสอบเป็นผู้บริหาร และเข้ารับการฝึกอบรมเป็นผู้บริหาร และเลื่อนเป็นวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ วิทยฐานะเชี่ยวชาญ และเชี่ยวชาญพิเศษตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม พบว่าระบบการคัดเลือกและบรรจุแต่งตั้งยังไม่มีมาตรฐาน ดังที่ สมพงษ์ จิตระดับ (2558) กล่าวในที่ประชุมสภาการศึกษาเสนา (Office of the Education Council Forum, OEC) เมื่อเดือนธันวาคม 2558 สรุปสาระสำคัญได้ว่า การสอบบรรจุครูยังไม่สามารถคัดเลือก คนที่มีความมุ่งมั่นและมีคุณลักษณะที่เหมาะสมเข้าสู่ระบบ การจัดสอบยังไม่มีความเหมาะสมเพราะเกิด การทุจริต อัตราที่รับบรรจุน้อยกว่าจำนวนผู้จบการศึกษาแสดงถึงความไม่สัมพันธ์ระหว่างอัตรา การผลิตกับอัตราที่ต้องการ แต่กลับมีความผิดปกติที่ยังขาดแคลนครูในถิ่นทุรกันดารทั้งที่ยังมีครูว่างงาน อีกมาก ในส่วนของคุณภาพครูระดับอุดมศึกษานั้น พบว่า การคิดนอกกรอบเพื่อส่งคนน้อยลง มีการสอนแบบยัดตัวชีวิตมากขึ้น และความคิดเห็นที่เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การให้ความสำคัญกับการปฏิรูปครูแทนการปฏิรูปโครงสร้าง เช่นเดียวกับแนวปฏิบัติของต่างประเทศ ที่ให้น้ำหนักความสำคัญเป็น 70 : 30 และควรเตรียมครูในอนาคตที่พร้อมรับมือกับบริบทสังคม ที่เปลี่ยนแปลง ได้แก่ ปัญหาความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities, LD) สอนแบบ สะเต็ม STEM (Science Technology Engineering and Mathematics) สอนทักษะสำคัญ แห่งศตวรรษที่ 21 หรือที่เรียกว่า แบบ 7 C เป็นต้น รวมทั้งต้องสอนให้สามารถผลิตแรงงาน ระดับกลาง ครูต้องสามารถทำหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการ ฝึกให้ผู้เรียนวิจัยชุมชนเป็น ควรฟื้นฟู ครูหายาและทำต่อเนื่อง ควรมีครูต้นแบบไว้ให้เรียนรู้ สถาบันผลิตครูต้องรับผิดชอบบัณฑิตที่ผลิต และการสอบบรรจุควรใช้ข้อสอบแบบอัตนัย สอดคล้องกับ สมหมาย ปาโรจฉัตร (2558) ที่เห็นว่า การสอบบรรจุควรใช้แบบทดสอบอัตนัย และควรกำหนดจำนวนการผลิตให้สัมพันธ์กับอัตราการบรรจุ

4.3.2 การประเมินครู โดยองค์กรบริหารจัดการครู โดยคณะกรรมการข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) องค์กรวิชาชีพครู โดยคุรุสภา ทำหน้าที่ควบคุมและส่งเสริม มาตรฐานวิชาชีพครู โดยการประเมินครูผู้สอนตามแนวคุรุสภาจะประเมินสมรรถนะครูจำแนกเป็น 6 ด้านหลัก คือ (1) จัดการเรียนรู้ในรายวิชา (2) ประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสม กับผู้เรียน (3) วิจัยชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน (4) จัดทำรายงานผลการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน (5) ประพฤติตนเหมาะสมกับความเป็นครู และ (6) พัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู ในการประเมินจะใช้ คณะกรรมการประเมินจำนวน 3 คนและไม่เกิน 5 คน

นอกจากแนวทางนี้สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้จัดทำข้อเสนอ ที่เป็นรูปธรรมเพื่อการปฏิรูปให้เกิดพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเสนอให้มีการปฏิรูประบบการ ทดสอบมาตรฐาน เป็นการทดสอบความสามารถทางการศึกษา “Literacy-based test” ให้เป็นการสอบ ระดับประเทศ ใช้แทนการสอบแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) โดยผลการสอบ ดังกล่าวจะถูกนำไปใช้ในการประเมินผลงานครู ผู้บริหาร และสถานศึกษาเป็นหลัก และเสนอให้ปรับ ระบบการประเมินรายได้และวิทยฐานะครู โดยการปรับขึ้นเงินเดือนให้ขึ้นกับพัฒนาการของผลการสอบ มาตรฐานของนักเรียน จากเดิมที่การพัฒนาการสอบของเด็กมีผลต่อการขึ้นเงินเดือนครู คิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 3 ซึ่งน้อยเกินไป ทีมวิจัยเสนอว่าสัดส่วนดังกล่าวควรมีน้ำหนักอย่างน้อยเป็น ครึ่งหนึ่งขององค์ประกอบในการขึ้นเงินเดือน พร้อมกันนี้ได้เสนอเพิ่มการประเมินเพื่อคงวิทยฐานะ โดยอาจเกิดขึ้นเป็นช่วงๆ ทุก 5 ปี และให้ครูมีความรับผิดชอบในการพัฒนาเพื่อนครู พัฒนาการสอน

และพัฒนาการของผลการสอบนักเรียน (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ให้สัมภาษณ์ 20 มีนาคม 2556) (http://graduate.hu.ac.th/about%20GDCI/download/evaluate_new.pdf)

4.4 การพัฒนาครูระหว่างประจำการ (in-service training)

การพัฒนาครูเป็นหน้าที่ของต้นสังกัด และเมืองศักรกลางด้านนโยบายและส่งเสริมการพัฒนาครู (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา, สคบศ.) แต่แนวโน้มที่ต้องการคือ การกระจายการพัฒนาไปที่สถานศึกษาโดยตรงเพื่อให้ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของครูและความเสมอภาคในโอกาสระหว่างครูในเมืองและครูในชนบท ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่และครูในโรงเรียนขนาดกลาง หรือขนาดเล็ก โดยเฉพาะนวัตกรรมการพัฒนาที่หลากหลายที่ให้ความสำคัญว่า ครูคือผู้เรียน (Teachers as Learners) (พิณสุตา สิริธรรังศรี, 2557) ที่ผ่านมาลักษณะการพัฒนาครูประจำการโดยทั่วไปจะใช้การฝึกอบรมแบบประชุมปฏิบัติการ ซึ่งมีข้ออ้างว่าเป็นการนำครูออกจากชั้นเรียน ต่อมาภายหลังได้มีการคิดนวัตกรรมในการพัฒนาครูประจำการ เช่น การฝึกอบรมด้วยเว็บไซต์ การใช้แนวคิดการจัดการความรู้ภายในโรงเรียน การจัดการประชุมร่วมเพื่อเสนองานวิจัยปฏิบัติการระหว่างครูไทยกับครูมาเลเซีย การใช้เครือข่ายการเรียนรู้ และการให้ครูต้นแบบและครูแห่งชาติทำหน้าที่เป็นคู่คิด/ที่ปรึกษาในการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น สำหรับครูต้นแบบและครูแห่งชาตินั้นเป็นยุทธศาสตร์ของสำนักงานเลขาธิการการศึกษา (สกศ.) ในการยกย่องครูที่มีผลงานดีเด่นมาเป็นกลไกในการพัฒนาครูและวิชาชีพครู โดยการเป็นครูต้นแบบมีเงื่อนไขสำคัญคือ มีผลงานดีเด่นด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนครูแห่งชาตินั้นเงื่อนไขสำคัญคือ มีผลงานการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจนและเอื้อต่อการปฏิรูปการเรียนรู้สามารถทำหน้าที่ชี้แนะและผลักดันกิจกรรมของครูอื่นๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างกว้างขวางรวมไปถึงการชี้แนะชุมชนด้วย การคงสภาพครูจะต้องพัฒนาครูเครือข่ายด้านการจัดการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญระหว่าง 20-30 คน โดยเป็นต้นแบบที่ดีของเพื่อนครู ขณะที่ครูแห่งชาติต้องวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนต่อเนื่องเป็นเวลา 3 ปี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556, 172-175) ลักษณะการพัฒนาครูแบบอื่นๆ ได้แก่ สนับสนุนให้ครูศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนศึกษาดูงานจากต่างประเทศ

4.5 ภาระงานครู และการสร้างแรงจูงใจ

ภาระงานครูตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ถึง มาตรา 30 พบว่ามีภาระงานที่ครูรับผิดชอบโดยตรง ได้แก่ (1) จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (2) ปลูกฝังคุณธรรม (3) พัฒนาทักษะสำคัญสำหรับชีวิต (4) จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (5) วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (6) สร้างมนุษยสัมพันธ์และประสานความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (7) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น (8) วัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียน และสรุปรวบยอดหลังเรียน (9) งานธุรการชั้นเรียนและโรงเรียน และ (10) อื่นๆ เช่น งานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร

4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา และบทวิเคราะห์ของนักการศึกษาไทยและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับอนาคตครุศึกษาไทย โดยเปรียบเทียบกับ การปฏิบัติของประเทศชั้นนำด้านการจัดการศึกษา ได้ข้อสรุปว่า

(1) การผลิตและพัฒนาครู มักใช้แนวคิด/แนวทางการปฏิบัติของต่างประเทศ จึงขาดความสอดคล้องกับสภาพพื้นฐานทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของสังคมไทย จิตวิทยาการเรียนรู้ของไทย หลักการสอนตามหลักศาสนาประจำชาติ และหลักการสอนตามพื้นเพชุมชนไทย ไม่ได้รับการพัฒนามากเท่าที่ควร อีกทั้งความคุ้นเคยกับพฤติกรรมการบริโภคนิยมที่ปิดกั้นความใส่ใจที่จะศึกษาค้นคว้าศาสตร์เฉพาะตนของคณะวิชาของสถาบันผลิตและพัฒนาครู ส่วนครูผู้สอนในโรงเรียนมักเลือกรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามแบบแผนที่มีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้อย่างขาดความตระหนักรู้ในหลักการปฏิบัติที่แท้จริง มักใช้ประสบการณ์และความเคยชินเป็นแนวทางการปฏิบัติในปัจจุบัน (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์, 2551, 24-25)

(2) แนวโน้มของสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่ผลิตครูโดยตรงได้ขยายขอบเขตการผลิตไปสู่กลุ่มวิชาชีพอื่นๆ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานบัณฑิต และการพัฒนาศาสตร์ทางวิชาชีพครูที่เข้มแข็ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554, 2)

(3) ผลการติดตามประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาทศวรรษแรกของระยะปฏิรูปการศึกษา แสดงให้เห็นผลกระทบที่เกิดจากนโยบายปฏิบัติที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาที่สำคัญคือ นโยบายการจำกัดอัตรากำลังคนภาครัฐ ด้วยมาตรการจูงใจครูออกก่อนเกษียณอายุ (พ.ศ.2543-2549) และการเกษียณอายุตามวาระมีผลต่อการขาดอัตรากำลังครูจำนวน 74,748 คน ขณะที่ได้อัตรารับครูใหม่ 20,836 คน จึงมีอัตราคืนเพียง 53,948 คน นอกจากนี้บัณฑิตที่จบการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตและศึกษาศาสตร์ บางส่วนไม่ประสงค์จะประกอบอาชีพครู ครูประจำการบางส่วนสอนไม่ตรงตามวุฒิ และการขาดแคลนครูในพื้นที่ทุรกันดารและพื้นที่เสี่ยง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, 8) ตรงกันข้ามกับในเมืองใหญ่และปริมณฑลที่มีอัตราครูเกินเกณฑ์

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ได้ติดตามศึกษาสภาพปัญหาการศึกษาของประเทศไทย โดยดำเนินการระหว่าง พ.ศ. 2557-2558 ผลการศึกษาด้านครูและผู้บริหารโรงเรียนพบว่า การบริหารบุคลากรครูยังขาดประสิทธิภาพ การบรรจุครูเข้ายังมีปัญหา การเตรียมความพร้อมครูก่อนเข้าสู่วิชาชีพและการพัฒนาศักยภาพครูยังไม่ต่อเนื่อง ให้ข้อเสนอแนะว่าประเทศไทยควรจัดทำยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมครูก่อนเข้าสู่วิชาชีพ และส่งเสริมให้ครูปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2558) รายงานผลการศึกษาการปฏิบัติงานของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อประกอบการตัดสินใจวางแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 2555-2559 สะท้อนผลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของครูที่ผ่านมา ดังนี้

1. นโยบายการจำกัดอัตรากำลังคนภาครัฐ รวมทั้งการใช้มาตรการจูงใจให้ข้าราชการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนดตั้งแต่ พ.ศ. 2543 ทำให้สูญเสียอัตราครูไปจำนวนหนึ่ง อีกทั้งบัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ บางส่วนที่จบการศึกษาแล้วไม่เป็นครู ทำให้เกิดความขาดแคลนครูในภาพรวม
2. ครูสอนไม่ตรงตามวุฒิ และการขาดแคลนครูในบางพื้นที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษา
3. ครูสายวิชาชีพส่วนมากขาดประสบการณ์ในสถานประกอบการ
4. ครูยังมีภาระงานอื่นนอกเหนือจากภาระงานสอน
5. การคัดเลือกบุคคลเข้าสู่วิชาชีพครู พบว่า ผู้เลือกเรียนคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เป็นอันดับท้ายๆ ส่วนการพัฒนาครูก็ยังขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิชิต ฤทธิ์จรูญ และคณะ (2555) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยวิธีวิจัยเอกสาร และสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างครู ผู้บริหาร สถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครองและนักเรียน รวมทั้งสิ้น 314 คน ผลการสนทนากลุ่มได้ข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และการสำรวจความคิดเห็นของครูในโอกาสวันครูแห่งชาติโดย รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์ (2556) ดังนี้

ด้านครูผู้สอน ส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาระดับปริญญาเอกในกลุ่มสาระที่สอน มีภาระงานเพิ่มขึ้นจากการเรียนการสอน ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ขาดการนิเทศ ขาดอัตรากำลังของศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญ และมีวิกฤติการขาดแคลนครูผู้สอนในทุกช่วงชั้น และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ สาเหตุเกิดจากมาตรการควบคุมอัตรากำลังของภาครัฐส่วนหนึ่ง และไม่สามารถจูงใจให้คนที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นครู

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แม้มีการอบรมผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ด้านการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งมีการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน แต่พบอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอน คือ ครูผู้สอนบางส่วนยังไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้มีเนื้อหาสาระที่ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้

ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ครูได้รับการพัฒนาค่อนข้างมาก แต่ยังขาดการติดตามประเมินผล หลักสูตรการพัฒนาครูมีความซ้ำซ้อน มีค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาค่อนข้างสูง ขาดการวางแผนระยะยาว จึงควรจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของครูและบุคลากรทางการศึกษา อย่างมีการวิจัยและพัฒนานโยบายพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ปรับหลักเกณฑ์และวิธีการ มีวิทยฐานะ และเลื่อนวิทยฐานะโดยพิจารณาจากพฤติกรรมและผลงานการปฏิบัติงาน

ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนของผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีปัญหาการดำเนินการกระจายอำนาจการบริหาร การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของเอกชนและครอบครัว ขาดกลไกที่จะจูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายในการจัดการศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการศึกษายังทำได้น้อย

ผลการสังเคราะห์ประเด็นปัญหาการพัฒนาครู พบสาเหตุของปัญหาการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ขาดระบบและกลไกการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน 2) ขาดระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน 3) ขาดระบบสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน 4) ขาดระบบการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ 5) ครูขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน 6) ขาดระบบส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน และ 7) ขาดระบบและกลไกในการบริหารจัดการที่ดี

ผลการพัฒนาทางเลือกข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นผลการร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย และผลการประเมินเชิงวิพากษ์ ทำให้ได้ร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย 4 ประเด็น คือ (1) จัดระบบและกลไกในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ สามารถจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2) พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา (3) จัดระบบการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา และ (4) จัดระบบการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2558) ได้มอบหมายให้กลุ่มงานวิชาการ 3 สำนักวิชาการ ทำการศึกษาเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสำรวจสภาพข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางการศึกษาและข้อเสนอแนะนโยบายปฏิรูปการศึกษากับสภาพปฏิรูปแห่งชาติ มีข้อสรุปของปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู คือ ปริมาณการผลิตครูยังไม่เหมาะสมทุกระดับการศึกษาและสาขาวิชา ทำให้เกิดการขาดแคลนครู และด้านคุณภาพครู ได้แก่ ด้านความรู้ในการถ่ายทอด/พัฒนา ด้านความตระหนัก/รับผิดชอบในหน้าที่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านภาวะหนี้สินที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการทำงาน และได้เสนอแนวทางการปฏิรูปที่เกี่ยวข้องกับครู ดังนี้

- (1) ปฏิรูปครูทั้งระบบ โดยปรับระบบการบริหารงานบุคคลตั้งแต่กระบวนการผลิต การสรรหาและคัดเลือกให้ได้คนดี คนเก่ง และมีความเหมาะสมที่จะบรรจุเป็นครู
- (2) สร้างขวัญกำลังใจโดยจัดระบบเงินเดือน ค่าตอบแทน ที่เหมาะสมโดยปรับฐานเงินเดือนและสวัสดิการ/ผลประโยชน์ที่เกื้อกูลเพียงพอ
- (3) กำหนดมาตรการในการบริหารจัดการ และการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอน
- (4) กำหนดให้มีแผนเพิ่ม-ลดกระจายครู และแผนสมรรถนะและความก้าวหน้าทางวิชาชีพ
- (5) ปรับระบบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูให้มีการสอบเพื่อต่อใบอนุญาต
- (6) เร่งแก้ปัญหาขาดแคลนครู ได้แก่ ครูระดับอาชีวศึกษา และครูสาขาวิชาหลัก ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษา
- (7) กำหนดมาตรการครูอยู่ประจำห้องเรียน หรือคืนครูสู่ห้องเรียน

วทัญญู ขลิบเงิน (2555) ศึกษาคุณลักษณะและทักษะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายใต้กรอบแนวคิดความเป็นครูมืออาชีพในยุคศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การปรับเปลี่ยนกระบวนการ ระบบ รูปแบบ และวิธีการ การเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้ก้าวทันยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง นอกจากจะต้องพิจารณาบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไปแล้วยังจะต้องพิจารณาถึงคุณลักษณะ และทักษะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาในการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ต้องมีความเข้มแข็งทางวิชาการ มีความแข็งแกร่ง มีความอดทนต่ออุปสรรคและปัญหาต่างๆ ที่ต้องเผชิญในระหว่างการฝึกประสบการณ์ตลอดระยะเวลา 2 ภาคการศึกษา อีกทั้งจะต้องรู้จักที่จะพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ในวิธีการสอนและสื่อการสอน เพื่อช่วยให้นักเรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงในสาขาวิชาเอกของตนเอง เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน รู้จักพูด แสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจนสมเหตุสมผล มีวิจรรย์ญาณ เป็นผู้รู้จริง แสวงหาความรู้โดยการนำวิจัยมาใช้เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีสอน เทคนิคการสอน และแก้ปัญหาการเรียนการสอน ได้อย่างเหมาะสม กล้าที่จะแสดงความรู้และความคิด เป็นผู้เสียสละเพื่อส่วนรวม มีน้ำใจ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ชนัดดา ภูหงส์ทอง (2556) ทำการวิจัยเชิงทดลองเปรียบเทียบพฤติกรรมการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 เจตคติต่อวิชาชีพครู และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนิสิตนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 โดยมีสิ่งทดลอง คือ วิธีฝึกอบรม เรื่องการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 และการสอนแบบบรรยาย จัดเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) การฝึกอบรมเรื่องการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 (2) การสอนแบบบรรยายเรื่องการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 และ (3) ไม่มีการจัดกระทำใดๆ ทั้งสิ้น ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่ใช้ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 เจตคติต่อวิชาชีพครู และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนิสิตนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 แตกต่างกัน ดังนี้ (1) นิสิต/นักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 มีคะแนนพฤติกรรมการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 เจตคติต่อวิชาชีพครู และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านิสิตนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบบรรยาย และที่ไม่ได้รับสิ่งทดลองใดๆ เลย

เป็รื่อง กิจรัตน์ภร (2554) ได้สังเคราะห์ระบบการผลิตครูของประเทศ และให้ข้อเสนอแนะในที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2554 มีประเด็นสำคัญของข้อเสนอแนะสรุปได้ว่า หลักสูตรการผลิตครูควรใช้รูปแบบที่หลากหลาย แต่ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจะผลิตครูไปสอนระดับชั้นใด วิชาใด เพราะผู้เรียนแต่ละระดับมีความแตกต่างกันตามช่วงวัย รวมทั้งบริบททางการศึกษาที่ต้องการก็ต่างกัน เช่น ครูประถมศึกษาต้องสามารถสอนได้หลากหลายกลุ่มสาระ แต่ครูมัธยมศึกษาตอนปลายมีจุดมุ่งหมายการเรียนรู้และการพัฒนาสองสาย คือ สายสามัญ และสายอาชีพ ย่อมต้องการครูที่มีคุณสมบัติต่างกัน

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างประเทศ และภาพอนาคตในปี พ.ศ. 2573

การนำเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างประเทศที่มีแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศในการวิจัยนี้ได้แก่ ประเทศฟินแลนด์ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเกาหลีใต้ กับประเทศไทย โดยมีจุดเน้นของการเปรียบเทียบตามวัตถุประสงค์การวิจัยด้านความสำเร็จของการศึกษาและการเรียนรู้กับประเทศไทย พร้อมทั้งประมวลผลเป็นภาพอนาคตการศึกษาของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2573 ให้กับประเทศไทย การนำเสนอข้อค้นพบจัดลำดับตามรายการต่อไปนี้

ผลการเปรียบเทียบความสำเร็จของประเทศที่มีแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศ

1. ด้านระบบบริหารการศึกษา
2. ด้านหลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา
3. ด้านการศึกษาปฐมวัย
4. ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ด้านการฝึกหัดครู

ผลการเปรียบเทียบเพื่อการเรียนรู้ระหว่างประเทศไทยกับประเทศที่มีแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศ

1. ด้านระบบบริหารการศึกษา
2. ด้านหลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา
3. ด้านการศึกษาปฐมวัย
4. ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ด้านการฝึกหัดครู

ภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2573

ผลการเปรียบเทียบความสำเร็จของประเทศที่มีแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศ

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของประเทศที่มีแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศทั้งสามประเทศ มีข้อสรุปผลการศึกษาเปรียบเทียบดังนี้

1. ระบบบริหารการศึกษา

ระบบบริหารการศึกษาของประเทศคู่เทียบ สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 แบบ ได้แก่ แบบกระจายอำนาจ และแบบรวมอำนาจ

1.1 แบบกระจายอำนาจ พบที่ฟินแลนด์ โดยที่รัฐสภาของฟินแลนด์เป็นฝ่ายออกพระราชบัญญัติทางการศึกษาและกำหนดนโยบายการจัดการศึกษา ต่อจากนั้นกระทรวงศึกษาธิการ

และวัฒนธรรมร่วมกับคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจะกำหนดมาตรฐานชาติ และรับผิดชอบขับเคลื่อนนโยบาย ขณะที่องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงเรียนในพื้นที่นั้นรับผิดชอบดำเนินการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานชาติ โดยมีได้จำกัดรูปแบบหรือวิธีการ แต่ให้องค์กรท้องถิ่นนั้นๆ สร้างสรรค์รูปแบบขึ้นมาเอง โดยยึดคุณภาพตามมาตรฐานชาติเป็นหลัก

1.2 แบบรวมอำนาจ เห็นได้จากระบบบริหารการศึกษาของสิงคโปร์ และเกาหลีใต้

(1) สิงคโปร์ ในส่วนของสิงคโปร์นั้น การจัดการศึกษาของสิงคโปร์อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงจะควบคุมดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาทุกระดับอย่างเข้มงวด โดยไม่มีการแบ่งระดับการควบคุม แต่เน้นการประสานงานกันระหว่างกระทรวง หน่วยงานผลิตครู และโรงเรียน ที่ทำได้เช่นนี้เพราะขนาดและบริบทของประเทศมีขนาดเล็ก และต้องการนำนโยบายกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติได้เร็ว สะดวก และสื่อสารกันได้ง่าย และ (2) เกาหลีใต้ ลักษณะการบริหารจัดการมีลักษณะรวมอำนาจสู่ส่วนกลาง แต่ต่างออกไปจากสิงคโปร์ตรงที่แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ระดับบน คือ กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ทำหน้าที่กำหนดนโยบายหลักสูตร กำกับติดตามดูแล และให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ ยกเว้นการจัดการศึกษาปฐมวัยซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงสาธารณสุขกับสวัสดิการสังคมที่รับผิดชอบระบบศูนย์ดูแลเด็กเล็ก ระดับกลาง คือ สำนักงานศึกษามหานคร และจังหวัด 16 แห่ง ทำหน้าที่กำกับติดตามการจัดการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับล่าง คือ สำนักงานศึกษาส่วนท้องถิ่น จำนวน 180 แห่ง ทำหน้าที่กำกับติดตามการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น

2. หลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา

หลักการพื้นฐานที่รัฐใช้บริหารจัดการการศึกษาปรากฏในหลายรูปแบบ และหลายจุดประสงค์ แต่ที่มีจุดเน้นตรงกันทั้ง 3 ประเทศ ได้แก่

2.1 คุณภาพการศึกษา ทั้งฟินแลนด์ สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ ต่างให้ความสำคัญกับคุณภาพการจัดการศึกษา เห็นได้ชัดจากการให้ความสำคัญกับการคัดสรรครูที่มีคุณภาพของทั้ง 3 ประเทศ นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นชัดเจนจากนโยบายพัฒนาคุณภาพการศึกษาของฟินแลนด์ สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และความไว้วางใจในคุณภาพการศึกษาระดับสากล อย่างไรก็ตาม คุณภาพการศึกษามีได้หมายถึง ผู้เรียนทุกคนต้องมีหรือจะต้องบรรลุถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับเดียวกัน แต่หมายความว่า ผู้เรียนไม่ว่าจะอยู่ที่ใด มีพื้นฐานภูมิหลัง และประสบการณ์ทางสังคมแบบใด ไม่ว่าจะเข้าเรียนที่ไหนก็สามารถเข้าถึงคุณภาพการศึกษาระดับสูงได้ทั่วถึงกัน

2.2 ความทั่วถึง และความเท่าเทียม ในที่นี้หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนไม่ว่าจะมีภูมิหลังและประสบการณ์สังคมแบบใดสามารถได้รับโอกาสในการเรียนรู้จากโรงเรียนเท่าเทียมกัน โดยที่ระบบการศึกษา โรงเรียน และครูต้องยอมรับนับถือต่อค่านิยมของวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทำความเข้าใจความแตกต่างเหล่านั้น มองหาวิธีการจัดการศึกษา และจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความหลากหลายของผู้เรียน และขจัดอุปสรรคที่ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเข้าถึง

การศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน สภาวะดังกล่าวนี้เห็นได้ชัดเจนจากหลักการของฟินแลนด์ที่เน้นว่าสร้างความทั่วถึงและความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกระดับโดยจัดการศึกษาแบบให้เปล่า หลักการของการจัดการศึกษาแบบกว้างและเป็นองค์รวมของสิงคโปร์ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนมีฐานที่แข็งแกร่งต่อการเรียนรู้ตามที่ตนเองสนใจ และหลักการเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษาของเกาหลีใต้ โดยเน้นความเสมอภาคของผู้เรียนที่มาจากภูมิหลังต่างกัน ความเสมอภาคระหว่างโรงเรียนในเมืองกับชนบท และความเสมอภาคในการรับเข้าเรียน

2.3 การเรียนรู้ตลอดชีวิต เห็นได้จากหลักการให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเตรียมผู้เรียนสำหรับอนาคตของฟินแลนด์และเกาหลีใต้ การจัดการศึกษาฐานกว้าง และเป็นองค์รวมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องของสิงคโปร์

2.4 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบและสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งสามประเทศได้กระตุ้นให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้อย่างจริงจังทุกระดับ โดยเน้นบทบาทของผู้เรียนให้เป็นทั้งผู้ใช้และผู้ผลิตเผยแพร่ความรู้

สำหรับนโยบายที่มีลักษณะร่วมเฉพาะประเทศ ได้แก่ (1) การใช้ภาษามากกว่า 1 ภาษาในการเรียนการสอน พบจาก ฟินแลนด์ กับสิงคโปร์ โดยทั้ง 2 ประเทศ ให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาหลากหลายในการจัดการเรียนการสอน โดยฟินแลนด์จัดการเรียนการสอนด้วยภาษาฟินิช สวีดิช และภาษาแม่เป็นการจัดให้กับผู้เรียนที่มาจากกลุ่มผู้อพยพ ส่วนสิงคโปร์เน้นการใช้ประโยชน์จาก 2 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ และภาษาแม่ และ (2) การให้ความสำคัญกับการสอบ พบในสิงคโปร์และเกาหลีใต้ โดยที่สิงคโปร์และเกาหลีใต้ใช้การทดสอบเพื่อ (1) ขับเคลื่อนการศึกษา (2) จัดวางตัวผู้เรียนสำหรับการเข้าสู่การศึกษาประเภทต่างๆ ในระดับที่สูงขึ้น และ (3) ลดช่องว่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนขณะที่ฟินแลนด์ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการทดสอบประเภทนี้ แต่เน้นการประเมินแบบก้าวหน้าเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาพัฒนาการของตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. การศึกษาระดับปฐมวัย

การศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการจัดประสบการณ์เรียนรู้เบื้องต้นให้กับเด็กเล็กอายุถึง 6 ปี โดยมีวิธีปฏิบัติร่วมกันที่น่าสนใจ ดังนี้

3.1 สร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับนี้ ด้วยสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว เนื่องจากคุณภาพของการดูแลเด็กเล็กต้องอาศัยความร่วมมือจากครอบครัวอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้การจัดบริการการศึกษาสำหรับเด็กเล็กจึงต้องยึดหลักการ (1) จัดบริการที่ยืดหยุ่นตามความต้องการและความสนใจของพ่อแม่ในด้านของเวลาให้บริการ (2) เปิดช่องทางให้พ่อแม่เข้ามามีบทบาท โดยรับฟังและสำรวจความต้องการของผู้ปกครอง (3) ให้ความรู้แก่พ่อแม่ในกรณีที่มีความต้องการ

ของพ่อแม่อาจเป็นอันตรายต่อพัฒนาการของเด็ก และ (4) จัดสรรงบประมาณช่วยเหลือครอบครัว สำหรับลักษณะเด่นของแต่ละประเทศในด้านนี้ พบว่า ฟินแลนด์ให้สิทธิกับพ่อแม่เลือกได้ใน 3 รูปแบบที่น่าสนใจ คือ แบบแรกนั้นเป็นการดูแลเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 3 ปีโดยพ่อแม่เอง สำหรับสิงคโปร์ ได้ประกาศโครงการใหม่สำหรับช่วยให้ผู้ปกครองได้รับบริการที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาปฐมวัย ของกระทรวงศึกษาธิการ และเกาหลีใต้จัดระบบประกันค่าเล่าเรียนและจัดโครงการลดค่าเล่าเรียนตามเงื่อนไข

3.2 จัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก พัฒนาการ และความเจริญเติบโตของเด็กสัมพันธ์กับการได้รับประสบการณ์ และการเป็นผู้สร้างประสบการณ์ด้วยตนเอง ในประเด็นนี้ลักษณะเด่นร่วมกันของสามประเทศ ได้แก่ (1) จัดประสบการณ์ให้เป็นฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้แนวคิดของสหวิทยาการ (2) เน้นกลยุทธ์ที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ และ (3) สรรหาครูที่มีคุณภาพสูงในการทำงานและการบริหาร ซึ่งกำหนดไว้ชัดเจนในประเทศฟินแลนด์ และสิงคโปร์ สำหรับลักษณะที่ต่างออกไป ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กเล็กของเกาหลีใต้ยังจัดให้เด็กได้ไปเรียนยังสถานกวดวิชาโดยเน้นภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ ดนตรีและศิลปะ แม้ผู้ปกครองเด็กบางส่วนของสิงคโปร์มีความต้องการเช่นเดียวกัน แต่ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาของสิงคโปร์ให้ข้อทักท้วงว่าไม่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กเล็ก

3.3 วางแผนหลักสูตรให้บรรลุผลลัพธ์ที่กำหนด หลักสูตรของเด็กเล็กทั่วไปประกอบด้วยเนื้อหา ทักษะ และคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็น ซึ่งพบว่า (1) ผลลัพธ์หลักสูตร ฟินแลนด์ได้กำหนดไว้แบบกว้าง เน้นพัฒนาการที่สมดุลของเด็ก ส่วนสิงคโปร์กำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนไว้ 8 ข้อ ขณะที่เกาหลีได้กำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนไว้ชัดเจน 4 ข้อ ส่วนที่เหมือนกันของสามประเทศคือ

การมีสุขภาพและพัฒนาการที่สมดุล แต่ที่ต่างกันคือ สิงคโปร์กำหนดให้เด็กแยกแยะผิดและถูกออกจากกันได้ และเน้นการทำงานเป็นทีม ส่วนเกาหลีระบุเรื่องของการสร้างสรรค์งานทางศิลปะ และสิงคโปร์กับเกาหลีกำหนดคุณลักษณะไว้ตรงกัน คือ การรักชาติ ครอบครัว โรงเรียน เพื่อนและเพื่อนบ้าน (2) วิธีการที่ทำให้หลักสูตรบรรลุถึงผลลัพธ์ ฟินแลนด์ได้กำหนดให้ใช้การวิจัยเป็น

ฐานในการทำงานเพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่าเด็กจะได้รับบริการอย่างมีคุณภาพ ส่วนสิงคโปร์ได้พัฒนาวิธีปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัย และ (3) โครงการพิเศษเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย สิงคโปร์ได้พัฒนาคู่มือการปฏิบัติสำหรับผู้เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการให้ความรู้สำหรับพ่อแม่ ส่วนเกาหลีได้ตั้งสถาบันการศึกษาและการดูแลเด็กเพื่อพัฒนาการดูแลเด็กและการจัดการศึกษาสำหรับเด็กภายใต้ความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ร่วมกับกระทรวง ครอบครัวและความเท่าเทียมทางเพศ

4. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกการเปรียบเทียบเป็น 4 ด้านได้แก่ เป้าหมายการจัดการศึกษา หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดการประเมินผล การเรียน รายละเอียดผลการเปรียบเทียบต่อไปนี้

4.1 เป้าหมายการจัดการศึกษา

เป้าหมายการศึกษาของทุกประเทศได้มีวิธีเขียนเป็น 2 ประเภท ประเภทแรก คือ การเขียนเป็นเป้าหมายรวมเป็นแนวคิดโดยไม่จำแนกย่อย พบในฟินแลนด์ และประเภทที่สอง การเขียนเป็นเป้าหมายจำแนกลงไปในแต่ละด้านซึ่งพบในสิงคโปร์และเกาหลีใต้ อย่างไรก็ตาม เป้าหมายการจัดการศึกษาของทั้งสามประเทศ มุ่งไปที่การเตรียมผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ ต่อสังคม มีความรู้และทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นต่อชีวิต โดยที่สิงคโปร์และเกาหลีใต้ให้ความสำคัญกับการระบุทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ลงไปในเป้าหมายด้วย ขณะที่ฟินแลนด์ไม่ระบุโดยตรง แต่ข้อความที่เขียนก็ได้ครอบคลุมทักษะดังกล่าว หากจำแนกเป้าหมายการศึกษาของทุกประเทศ พบว่า (1) มุ่งการเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบต่อสังคม (2) พัฒนาศักยภาพของปัจเจกบุคคลให้เต็มที่ (3) ดำรงชีวิตได้ด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็น และ (4) เป็นฐานของการศึกษาต่อระดับสูง ตามความถนัดเพื่อให้พึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้

4.2 หลักสูตร

ทุกประเทศมีมาตรฐานหลักสูตร และเป็นหลักสูตรแห่งชาติ แต่ที่ต่างกัน คือ ระบบกำกับดูแล ที่มีลักษณะเด่นคือ มีกรอบกว้าง ยืดหยุ่นให้นำไปปฏิบัติได้ตามบริบท โดยมอบหน้าที่การตัดสินใจให้ ในระดับท้องถิ่น มีกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และมีการ ป้อนข้อมูลกลับไปหากันและกัน ซึ่งพบในหลักสูตรใหม่ของฟินแลนด์ และอย่างที่สอง มีแนวปฏิบัติ ชัดเจนและมีการกำกับดูแลรัดกุม พบในหลักสูตรของเกาหลีใต้ ส่วนสิงคโปร์นั้นอยู่ กึ่งกลางระหว่าง ทั้งสองประเทศ

หลักสูตรของทุกประเทศจะเหมือนกันใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความลึก นับว่าเป็น ลักษณะร่วมของทั้ง 3 ประเทศ ฟินแลนด์จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้แบบเชิงรุก ค้นหา ประเด็นที่ตนเองสนใจอย่างลึกซึ้งและสร้างขึ้นมาเป็นงาน ขณะที่สิงคโปร์พัฒนาหลักสูตรที่สร้าง ความโดดเด่นให้กับผู้เรียน พร้อมกับมีความเก่งในด้านภาษา ขณะเดียวกันเกาหลีใต้เน้นความแกร่ง ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์เพื่อสร้างประเทศสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว (2) ด้านความหลากหลาย และการเน้นกระบวนการ ฟินแลนด์ได้ลดความสำคัญของรายวิชา ในหลักสูตรลงโดยแต่ละวิชาจะถูกปรับให้กว้างและครอบคลุม ซึ่งทำให้เกิดการจัดการเรียนรู้ แบบโมดูล เช่นเดียวกับสิงคโปร์ที่พัฒนาหลักสูตรโดยยึดทักษะชีวิตของผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ของหลักสูตร และเกาหลีใต้ปรับหลักสูตรใหม่โดยให้ความสนใจต่อความต้องการของผู้เรียนที่เป็น ปัจเจกเพิ่มขึ้น ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3) ด้านการเปลี่ยนแปลงอย่าง ต่อเนื่อง พบว่า ทั้งสามประเทศได้พยายามเชื่อมโยงหลักสูตรให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครู

กับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนทั้งในระดับเดียวกันและต่างระดับ ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการเชื่อมโยงกันระหว่างการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนกับชุมชนภายนอก และ (4) ด้านการบูรณาการของหลักสูตร เห็นได้ชัดเจนที่ทุกประเทศ เริ่มจากฟินแลนด์ออกแบบหลักสูตรให้เป็นสหวิทยาการ นำวิชาที่มีขอบเขตแยกกันแต่ได้เข้ามามีความสัมพันธ์กัน เน้นให้มีการปฏิบัติงานมากขึ้น ส่วนหลักสูตรของสิงคโปร์เป็นแบบฐานกว้าง ลักษณะหลักสูตรจึงเป็นแบบผสมผสานทั้งวิชาหลักและวิชาเลือก แต่ก็ยังจำแนกประเภทออกเป็น 4 แบบหลัก เพื่อตอบสนองความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนโดยเอื้อให้แต่ละแบบสามารถถ่ายโยงกันได้ตามความเหมาะสมสำหรับเกาหลีใต้ลักษณะที่โดดเด่นของหลักสูตร คือ ออกแบบโดยอิงความสามารถของผู้เรียน โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาเกาหลี และสังคมศาสตร์ ขณะเดียวกันก็สนับสนุนพัฒนาการ ความคล่องตัว และการสร้างสรรค์ของผู้เรียน

4.3 การจัดการเรียนรู้

จากหลักสูตรที่ออกแบบการจัดการเรียนรู้จึงมีลักษณะที่ต่างออกไปจากการจัดการสอนแบบดั้งเดิมดังนี้ (1) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เอื้อต่อศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งสิงคโปร์และเกาหลีใต้ได้ออกแบบหลักสูตรและจัดการเรียนรู้โดยอิงความสามารถเป็นฐาน ขณะที่ฟินแลนด์ไม่ได้แยกประเภทผู้เรียน แต่พยายามส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้เรียนเต็มตามศักยภาพ (2) กระตุ้นการคิด ทุกประเทศได้ออกแบบการเรียนรู้ฐานโครงงานที่ต้องใช้การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์และคิดแบบมีวิจารณญาณซึ่งเป็นหนึ่งของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แต่ฟินแลนด์ได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้สู่เป้าหมายการเรียนรู้ฐานโครงงาน โดยเรียกว่าการเรียนรู้ฐานปรากฏการณ์ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน โดยเน้นไปยังปรากฏการณ์ที่ผู้เรียนแต่ละคนสนใจเป็นพิเศษ (3) สานต่อความสนใจและจุดแข็งของผู้เรียน ในเชิงระบบลักษณะนี้จะเห็นได้ชัดจากสิงคโปร์และเกาหลีใต้ เพราะได้มีการออกแบบหลักสูตรแบบอิงความสามารถของผู้เรียนเป็นฐาน และสอนตามระดับศักยภาพของผู้เรียน ขณะที่ฟินแลนด์ไม่มีการจำแนกกลุ่มผู้เรียน แต่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาปรากฏการณ์ที่ตนเองสนใจและต้องการศึกษาให้ลึกซึ้ง และ (4) เปลี่ยนบรรยากาศการเรียนรู้ ที่มีลักษณะร่วมกัน ได้แก่ (4.1) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศร่วมกันในการเรียนรู้ ที่โดดเด่นจะเห็นได้ชัดจากการจัดการเรียนรู้แบบดิจิทัลของเกาหลีใต้ (4.2) ลดเวลาสอนเพิ่มเวลาเรียนรู้ที่เป็นกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ระดับชาติของสิงคโปร์ และ (4.3) เปิดมิติทางสังคม เป็นการร่วมกันเรียนรู้ระหว่างครูกับผู้เรียนที่เห็นอย่างชัดเจนในฟินแลนด์

4.4 การประเมินผลการเรียนรู้

มาตรฐานระดับต่างๆ ที่ผู้เรียนต้องสอบผ่านกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ประเทศเหล่านี้ต้องพัฒนาเรื่องการประเมินผลการเรียน แต่เป็นที่น่าสนใจว่า การประเมินผลการเรียนของทั้งสามประเทศมีแนวคิดที่ต่างกัน ประการแรก การไม่ประเมินผล ฟินแลนด์จัดการศึกษาโดยไม่ยึดติดกับการประเมินผลการเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานใดๆ แต่เน้นไปที่การประเมินแบบก้าวหน้า เน้นไปที่การกระตุ้นการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับ

การประเมินเพียงครั้งเดียวจากการทดสอบระดับชาติเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประการที่สอง จุดมุ่งเน้นของการประเมินผล ประเทศที่มีการประเมินที่เข้มงวดมุ่งไปที่การแข่งขัน และการติดอันดับมาตรฐานโลกขององค์การนานาชาติ เช่น OECD ที่มีการปฏิบัติอย่างเข้มงวดมากที่สุด คือ เกาหลีใต้ ที่ใช้การทดสอบเป็นตัวขับเคลื่อนการศึกษา โดยจัดให้มีการทดสอบเพื่อการแข่งขันตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนสิงคโปร์ได้ออกแบบการประเมินโดยกำหนดปรัชญาการประเมิน และประเมินหลายระดับจนนำไปสู่การประเมินระดับชาติเพื่อวางตัวผู้เรียนไปศึกษาต่อในระดับถัดไป พร้อมกับใช้รักษามาตรฐานและเทียบเคียงคุณภาพโลก เป็นที่น่าสนใจว่าทั้งสามประเทศมีแนวคิดการประเมินแบบสุดขั้ว คือ ไม่เข้มงวด เรื่องการประเมินที่ใช้เกณฑ์ และวิธีประเมินจากภายนอกทุกระยะแบบฟินแลนด์ และเข้มงวด เรื่องการประเมินแบบเกาหลีใต้ และสิงคโปร์ แต่ทั้ง 3 ประเทศสามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนจนอยู่ในระดับโลก กลายเป็นตัวเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาที่นักการศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสนใจ เป็นผลให้รัฐบาลของประเทศต่างๆ หันมาสนใจผลักดันหลักสูตรแกนกลางและการประเมินผลระดับชาติเพื่อสร้างมาตรฐานการศึกษาให้อยู่ในระดับโลก

5. การฝึกหัดครู

ในที่สุดท้ายซึ่งเป็นการเปรียบเทียบการจัดการฝึกหัดครูของประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศฟินแลนด์ สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ พบประเด็นสำคัญดังนี้

5.1 ลักษณะเฉพาะของวิชาชีพครู

ทั้งสามประเทศมีลักษณะเฉพาะของวิชาชีพครูที่ตรงกัน ได้แก่ (1) วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ได้รับการยอมรับอย่างสูง ถือเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ถูกขับเคลื่อนด้วยจิตสำนึกและจรรยาบรรณทางวิชาชีพ (2) ครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คุณภาพการศึกษาของประเทศสูงในระดับโลก (3) ความนิยมในการเลือกเรียนครู วิชาชีพครูถือเป็นวิชาชีพที่เป็นตัวเลือกในลำดับแรกๆ ของผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และการประกอบอาชีพครูจึงเป็นที่ต้องการระดับต้นๆ ของเยาวชน (4) ค่าตอบแทนในวิชาชีพครูของทุกประเทศอยู่ในระดับสูง อยู่ในช่วงที่แข่งขันได้กับวิชาชีพชั้นสูงอื่นๆ เป็นปัจจัยหนึ่งที่สร้างแรงจูงใจคนเก่งให้เข้ามาเป็นครู และ (5) สังคมคาดหวังต่อคุณภาพการศึกษาสูงมาก วิชาชีพครูจึงเป็นวิชาชีพที่ต้องรับภาระหนัก และใช้ความพยายามอย่างมากเพื่อให้อยู่ในวิชาชีพได้อย่างมีคุณภาพตั้งแต่เริ่มต้นจนเกษียณ

5.2 การผลิตครูก่อนประจำการ

ในการผลิตครูก่อนประจำการ ประกอบด้วย การคัดเลือกนักศึกษาครู และการจัดหลักสูตรและกิจกรรมเพื่อสร้างครูแห่งศตวรรษที่ 21

5.2.1 การคัดเลือกนักศึกษาครูพบว่า ทุกประเทศมีหลักการสำคัญร่วมกัน คือ เลือกผู้เรียนที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ที่สำคัญทุกประเทศผู้สมัครต้องตัดสินใจแต่แรกว่าจะจะเป็นครูระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา ในสิงคโปร์กระทรวงศึกษาธิการจะให้ผู้ที่มีการเรียนอยู่ใน 3 อันดับแรกของกลุ่มที่จบมัธยมศึกษาตอนปลายเท่านั้นที่มีสิทธิสมัคร ส่วนเกาหลีใต้ผู้ที่ต้องการจะเป็นครูประถมศึกษาจะต้องอยู่ในร้อยละ 5 แรก ร่วมกับผลการทดสอบวัดความถนัดทางวิชาการระดับวิทยาลัย (College Scholastic Ability Test : CSAT) นอกจากนี้ กระบวนการคัดเลือกนักศึกษาครู แต่ละประเทศมีกระบวนการค่อนข้างเข้มงวด นอกจากจะรับเข้าโดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว ยังใส่ใจ

ในคุณลักษณะอื่นๆ ด้วย โดยฟินแลนด์ให้ความสำคัญกับทักษะด้านปฏิสัมพันธ์เป็นเลิศ และความพร้อมที่จะอุทิศตนให้กับวิชาชีพครู ส่วนสิงคโปร์เป็นการคัดเลือกโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกของสถาบันการศึกษาแห่งชาติ (NIE) เป็นฐาน เมื่อผ่านกระบวนการเบื้องต้นแล้ว จะมาถึงกระบวนการคัดเลือกโดย (1) การสอบข้อเขียน สำหรับฟินแลนด์ผู้ผ่านการคัดเลือกจะสอบข้อเขียนจากตำราที่กำหนด

ให้ในเรื่องการคิดและการสอน เกาหลีใต้ใช้วิธีทดสอบความถนัดทางการสอน (2) การสังเกตพฤติกรรม ในฟินแลนด์จะมีการส่งผู้สมัครเข้าร่วมสถานการณ์จำลองในโรงเรียนและสังเกตพฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารแบบต่างๆ และเกาหลีใต้จะสังเกตบุคลิกลักษณะ (3) การสัมภาษณ์ ในฟินแลนด์ผู้สมัครที่มีคะแนนสูงสุดจะเข้ารับการสัมภาษณ์และอธิบายเหตุผลของการเลือกมาเป็นครู แต่สำหรับสิงคโปร์คณะกรรมการจากกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิของ NIE จะสัมภาษณ์โดยพิจารณาทักษะการสื่อสาร ความสนใจในการสอน เป้าหมายและแรงบันดาลใจ และความเต็มใจในการเรียนรู้ สำหรับในฟินแลนด์ ผู้ที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกจะได้เข้าศึกษาต่อในคณะครุศาสตร์ โดยรัฐบาลออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด ส่วนในสิงคโปร์กระทรวงศึกษาธิการจะจ้างผู้ผ่านการสัมภาษณ์ทันทีก่อนหน้าเข้าเรียนใน NIE และต้องเข้าร่วมประสบการณ์วิชาชีพครูตามเงื่อนไขของการเรียนการสอนของโรงเรียน (teaching stint) ในฐานะครูที่ยังไม่ผ่านการฝึกอบรมจนครบตามที่กำหนดไว้

5.2.2 การจัดหลักสูตรและกิจกรรมเพื่อสร้างครูแห่งศตวรรษที่ 21 โดยมีองค์ประกอบที่เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของระบบการผลิต ได้แก่ สถาบันผลิตครู รูปแบบการผลิตครู หลักสูตร การฝึกหัดครู การจัดการเรียนรู้ และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

5.2.3 เงื่อนไขเบื้องต้นของผู้ที่จะประกอบอาชีพครู ได้แก่ การมีวุฒิการศึกษาขั้นต้นและใบประกอบวิชาชีพ (1) ปริญญาตรี ในฟินแลนด์ครูเด็กเล็กและระดับก่อนประถมศึกษาจะจบการศึกษาวุฒิปริญญาตรีครุศาสตร์ สำหรับในสิงคโปร์และเกาหลีใต้ วุฒิการศึกษาขั้นต้นของผู้เป็นครูคือ ระดับปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปี (2) ปริญญาโท ในฟินแลนด์ครูที่สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องจบปริญญาโทครุศาสตร์ (ปริญญาตรี 3 ปีและต่อดัวยปริญญาโท 2 ปี) สำหรับ

สิงคโปร์และเกาหลีใต้ การศึกษาต่อระดับปริญญาโทหรือสูงกว่าจัดเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาครู (3) ใบประกอบวิชาชีพครู ผู้ที่จบการศึกษาสายครุศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเท่านั้น จึงจะได้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

5.2.4 สถาบันผลิตครู ในฟินแลนด์ มีมหาวิทยาลัย 8 แห่งที่มีคณะครุศาสตร์ แต่ละแห่งจะมีหลักสูตรและแนวทางการผลิตครูของตนเอง แต่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความต้องการครูของประเทศ สิงคโปร์มี 6 แห่ง ดำเนินการบริหารตามนโยบายของ NIC และเกาหลีใต้ จัดโดยมหาวิทยาลัยทางการศึกษาแห่งชาติ 11 แห่ง ในจำนวนนี้มีฐานะเป็นเพียงภาควิชาประถมศึกษาในมหาวิทยาลัยทางการศึกษาของรัฐและของเอกชนอย่างละแห่ง

5.2.5 รูปแบบการผลิตครู ทั้งสามประเทศมีทั้งลักษณะที่ร่วมกันและที่แตกต่างกัน (1) ลักษณะร่วมของประเทศเหล่านี้ให้ความสำคัญอย่างสูงกับการผลิตครูที่มีคุณภาพและได้รับการยอมรับจากสังคม (2) ลักษณะเฉพาะฟินแลนด์ มีรูปแบบการผลิตที่เสรี สถาบันแต่ละแห่งเลือกวิธีการของตนเองโดยเน้นไปที่การพัฒนานักศึกษาครูให้มีความคล่องตัว มีอิสระที่จะทำงานได้อย่างเต็มที่ตามต้องการ ส่วนสิงคโปร์นั้นมีรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมาโดย NIE เรียกว่ารูปแบบ TE21 ซึ่งเป็นรูปแบบสำหรับการเตรียมครูใหม่และการพัฒนาวิชาชีพครู (ITP-TPD Model) พุ่งเป้าไปยังการพัฒนาปรับปรุง ยกระดับ และสร้างความเข้มแข็งให้กับครูเพื่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับเกาหลีใต้ไม่ระบุรูปแบบชัดเจนแต่ดำเนินการภายใต้นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

5.2.6 หลักสูตรการฝึกหัดครู มีลักษณะร่วมกัน ดังนี้ (1) หลักการของหลักสูตรการฝึกหัดครูของทุกประเทศจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกันระหว่างพัฒนาการส่วนตัวกับสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียน (2) องค์ประกอบของหลักสูตรสำหรับครู ผู้สมัครเป็นครูในระดับประถมศึกษาจะต้องเรียนรู้ใน 3 ด้าน ได้แก่ (1) เนื้อหาความรู้ที่ต้องสอน (2) ยุทธศาสตร์การสอน และสมรรถนะในการประกอบวิชาชีพครู (3) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ (4) ในกรณีของฟินแลนด์วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทด้านการศึกษา สำหรับครูระดับมัธยมศึกษาจะมีองค์ประกอบของหลักสูตรคล้ายคลึงกัน แต่จะมีวิชาเอกและวิชาโทสำหรับฟินแลนด์ และวิชาเอกสำหรับสิงคโปร์และเกาหลี ในส่วนที่ต่างกันคือ หลักสูตรครุมัธยมศึกษาที่เมื่อจบแล้วจะมีตำแหน่งงานรองรับเพียงร้อยละ 30 ของผู้ที่จบการศึกษาในแต่ละปี ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรนี้จะได้รับใบประกาศนียบัตรครูเกรด 2 หลังจากเข้าเป็นครูได้ ต้องเข้ารับการอบรมหลักสูตรอบรมระหว่างประจำการเป็นเวลา 3 ปี จึงได้รับใบประกาศนียบัตรครูเกรด 1 ซึ่งมีผลต่อการเลื่อนขั้นเงินเดือน นอกจากนี้ในเกาหลีใต้ได้กำหนดให้ผู้ประสงค์จะเป็นครูทั้งสองระดับเมื่อจบการศึกษาตามหลักสูตรแล้วยังต้องได้รับใบประกาศนียบัตรการสอนตามสภาพจริง นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งกลุ่มครูตามหน้าที่เฉพาะ

โดยครูแต่ละกลุ่มต้องมีคุณสมบัติเฉพาะตามกลุ่ม และทุกกลุ่มต้องได้รับใบประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการซึ่งยังต้องมีการไต่ระดับ เริ่มจากระดับประกาศนียบัตรครูเกรด 2 ระดับประกาศนียบัตรครูเกรด 1

5.2.7 การจัดการเรียนรู้ ลักษณะเด่นของการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการฝึกหัดครู ได้แก่ (1) การจัดการเรียนรู้แบบมุ่งวิจัย ซึ่งเข้าไปบูรณาการกับการเรียนการสอนทุกวิชา ในกรณีของฟินแลนด์นักศึกษาครูจะต้องทำวิทยานิพนธ์เพื่อจบการศึกษา (2) ให้ความสำคัญกับความรู้ลึกในเนื้อหาวิชาที่ต้องสอน โดยเฉพาะการสอนในระดับมัธยมศึกษาซึ่งครูจะสอนตามวิชาเอกหรือวิชาโท (3) เชื่อมโยงทฤษฎี-ปฏิบัติเข้าด้วยกันอย่างแข็งแกร่ง ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ การวิจัยฐานโรงเรียน และการไตร่ตรองสะท้อนคิด (4) ให้ความสำคัญกับการประเมินเพื่อสามารถรวบรวม สะท้อน จัดระบบ ป้อนกลับ และทบทวนเพื่อการพัฒนา

ลักษณะเฉพาะที่พบในสิงคโปร์ ประการแรก นักศึกษาครูต้องสอบแบบทดสอบมาตรฐานภาษาอังกฤษ เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการที่ใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนทุกระดับ และประการที่สอง ใช้หลักของการจัดการความรู้โดยการกลั่นกรองส่วนที่เป็นแกนหลักสำคัญที่ต้องรักษาไว้ ปรับและจัดเก็บความรู้ส่วนเนื้อหาที่ต้องให้ทันสมัย รวบรวมแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศจากครูจำนวนหนึ่งเพื่อแปลมาสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนเพื่อแพร่ขยาย

5.2.8 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งของการฝึกหัดครู ลักษณะร่วมที่สำคัญ ได้แก่ (1) แบ่งการฝึกเป็นระยะ (2) กระบวนการฝึกเป็นการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ โดยมีครูชำนาญการในโรงเรียนและอาจารย์นิเทศก์เป็นคู่คิดและชี้แนะ (3) การประเมินผลจะประเมินด้วยกลุ่มผู้ประเมิน ประกอบด้วยอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และอาจารย์ผู้สอน (4) หน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพต้องผ่านเกณฑ์การคัดเลือกว่ามีคุณภาพสอดคล้องกับเกณฑ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งนี้ หน่วยฝึกกับคณะครุศาสตร์ต้องทำงานร่วมกันตลอดระยะเวลาของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

สำหรับลักษณะเฉพาะของสิงคโปร์ หน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะเป็นโรงเรียนที่อยู่ในการดูแลของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีหลักสูตรและการปฏิบัติงานต่างๆ เหมือนโรงเรียนรัฐบาล แต่ถูกคาดหวังให้ร่วมวิจัยและพัฒนาบทบาทในความร่วมมือระหว่างโรงเรียน โดยสามารถให้ข้อเสนอแนะเรื่องบทเรียนและการออกแบบหลักสูตรทางเลือกอื่นๆ ให้กับนักศึกษา ยิ่งไปกว่านั้นโรงเรียนเหล่านี้ยังมีครูที่เตรียมมาอย่างดีในการทำหน้าที่นิเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและยุทธศาสตร์การประเมินผล นักศึกษาครูจะได้เรียนรู้โดยตรงจากชั้นเรียน ครูพี่เลี้ยงหรือคู่คิดในโรงเรียนทำให้นักศึกษาครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคู่คิด และระหว่างเพื่อนกันเองในการเรียนรู้ตามโปรแกรมตามประเด็นที่เกิดขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นยังได้รับการกระตุ้นให้เข้าไปเรียนรู้ร่วมกับนักศึกษาต่างชาติ โดยอาจใช้การเดินทางไปศึกษาดูงานหรือเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย เพื่อช่วยให้เปิดรับประเด็นปัญหาของโลก ยกกระดับความเข้าใจของตนเองที่มีต่อข้อท้าทายร่วม และให้ความสนใจไปยังประเด็นข้ามวัฒนธรรมและข้ามประเทศอีกด้วย

ในส่วนของเกาหลีใต้ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของครูระดับประถมศึกษาจะแตกต่างออกไปจากครูมัธยมศึกษา ในระดับประถมศึกษาจะมีโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ที่หลากหลายและเป็นระบบกว่าการฝึกของครูระดับมัธยมศึกษา ครูประถมศึกษาจะต้องเข้าร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูซ้ำๆ ในช่วงเวลาที่ศึกษาอยู่ โดยใช้เวลาครั้งละ 6-9 สัปดาห์ นักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมหลายประเภท เช่น สังเกตการสอนในชั้นเรียน และงานบริหารจัดการต่างๆ สำหรับในระดับมัธยมศึกษาโปรแกรมการฝึกมีความแตกต่างกันตามนโยบายของแต่ละมหาวิทยาลัย แต่ต้องเป็นไปตามข้อบังคับที่ 12 ของกฎหมายว่าด้วยการมอบประกาศนียบัตรครู อย่างไรก็ตาม มีข้อวิพากษ์ว่าแม้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะถือว่าสำคัญ แต่การที่ความต้องการครูมัศึกษามีจำนวนต่ำกว่าปริมาณที่ผลิตมาในแต่ละปี ส่งผลให้ไม่มีแรงจูงใจในการปรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้เข้มข้นขึ้นเนื่องจากมองว่าเป็นการเสียเวลา เนื่องจากจบไปแล้วส่วนใหญ่หางานทำไม่ได้

5.3 การเข้าสู่วิชาชีพครู

การศึกษาลักษณะร่วมที่โดดเด่นของการเข้าสู่วิชาชีพครูของทั้งสามประเทศ จำแนกตามประเด็นดังนี้ การเข้าเป็นครู ภาระงานครู การประเมินครู และเส้นทางวิชาชีพครู

5.3.1 การเข้าเป็นครู สำหรับการบรรจุ

เข้าเป็นครูนั้นแต่ละประเทศมีวิธีการแตกต่างกัน ดังนี้ (1) บรรจุเป็นครูทันทีเมื่อจบการศึกษาตามเงื่อนไขที่กำหนดซึ่งเป็นแนวปฏิบัติของสิงคโปร์ (2) การพิจารณาจ้างครูในท้องถิ่น พบในฟินแลนด์

เนื่องจากการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ ตำแหน่งการสอนจะถูกบรรจุและแต่งตั้งด้วยผู้บริหารโรงเรียนหรือคณะกรรมการทางการศึกษา ขึ้นอยู่กับข้อบังคับของเทศบาลที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ ดังนั้น ผู้บริหาร คณะผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาในแต่ละท้องถิ่นจะเป็นกลุ่มที่ตัดสินใจในเรื่องการจ้างครู และ (3) การจัดสอบบรรจุแต่งตั้ง ครูเกาหลีใต้จำเป็นต้องผ่านการทดสอบระดับประเทศ ซึ่งเนื้อหาการสอบโดยรวมคือ แบบทดสอบชนิดเขียนตอบ คำถามเกี่ยวกับการศึกษา 30 คะแนน และคำถามเกี่ยวกับวิชาเอก 70 คะแนน การทดสอบส่วนนี้ช่วยคัดกรองผู้สมัครจนเหลือร้อยละ 120 ของจำนวนที่ต้องการ จากนั้นจึงทำการทดสอบโดยการเขียนเรียงความ และการสัมภาษณ์อย่างสั้นๆ เมื่อผ่านการทดสอบดังกล่าวแล้วจึงถือว่ามีความพร้อมที่จะถูกบรรจุแต่งตั้งเป็นครู

5.3.2 ภาระงานครู ทั้งสามประเทศมีภาระงานหลักที่ครูพึงทำคล้ายกัน ประกอบด้วย

(1) การจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการสอน การสอน และการจัดการชั้นเรียน (2) การทำงานที่เกี่ยวข้องกับระเบียบและเอกสารชั้นเรียน (3) การดูแลความประพฤติผู้เรียน และ (4) การประเมินผู้เรียน ซึ่งถือเป็นภาระงานหลักปกติ อย่างไรก็ตาม ครูยังอาจต้องทำงานตามโครงการของโรงเรียนและการทำงานร่วมกับชุมชน

ลักษณะเด่นเฉพาะประเทศ สำหรับครูฟินแลนด์จะต้องวางแผนการทำงานร่วมกับเพื่อนครูสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง และใช้เวลาสอนผู้เรียนน้อยกว่าครูชาติอื่นๆ เวลาที่เหลือจะใช้ไปในการปรับปรุงการเรียนการสอนและการปฏิบัติการต่างๆ ในชั้นเรียน รวมถึงการทำงานร่วมกับชุมชนซึ่งมักเป็นการทำแบบอาสาและสมัครใจ มีจำนวนชั่วโมงภาระงานใกล้เคียงกัน และไม่มีค่าตอบแทนพิเศษ สำหรับสิงคโปร์ นอกจากงานประจำแล้วครูของสิงคโปร์ต้องรับภาระเป็นคู่คิดสำหรับครูใหม่อีกด้วย ส่วนเกาหลีใต้ได้ภาพรวมว่าภาระครูนั้นหนักมาก เพราะจะต้องปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของผู้ปกครองซึ่งให้ความสนใจกับความสำเร็จของการศึกษาของเด็กในระดับสูง

5.3.3 การประเมินครูและเส้นทางวิชาชีพครู ฟินแลนด์ไม่มีการประเมินครูในด้านนี้ อย่างเป็นทางการ ครูจะได้รับผลป้อนกลับจากครูใหญ่หรือคณะทำงานของโรงเรียน โดยพิจารณาจากการช่วยเหลือเด็กทุกคนในความรับผิดชอบของตนให้ก้าวหน้าและเติบโตโดยองค์รวม เป็นที่น่าสังเกตว่าด้วยระบบการเตรียมครูที่แข็งแกร่งมาก จึงทำให้ครูมีสมรรถนะสูงในทุกด้าน แม้กับด้านที่ประเมินยากเช่นจริยธรรม ในสิงคโปร์และเกาหลีใต้จะมีระบบการประเมินครูที่ชัดเจนและตามมาด้วยการจัดเกรด การให้รางวัล และการลงโทษตามสมรรถนะที่ได้จากการประเมิน

สำหรับเส้นทางวิชาชีพครูของครูทั้งสามประเทศ ที่เหมือนกัน ได้แก่ การเป็นผู้สอนและเป็นผู้บริหาร แต่สิงคโปร์จัดแยกไว้ 3 สาย อย่างชัดเจน คือ (1) สายผู้สอน (2) สายผู้บริหาร และ (3) สายผู้อำนวยการ โดยทั้ง 3 สายมีความยืดหยุ่นสามารถข้ามกลับไปมาได้ อย่างไรก็ตามฟินแลนด์จะโดดเด่นที่สุดในด้านของสายการสอน เนื่องจากครูเป็นวิชาชีพที่มีอิสระในการทำงานได้เต็มตามศักยภาพสูงสุดของตนเอง ขณะที่เกาหลีใต้ให้ความสำคัญกับตำแหน่งผู้บริหารเพราะสังคมให้การยอมรับสูง

5.4 การพัฒนาวิชาชีพครู

ทั้งสามประเทศมีการพัฒนาวิชาชีพครูที่เหมือนกัน คือ ได้จัดสรรเวลาและงบประมาณให้กับการพัฒนาวิชาชีพครูแต่ด้วยวิธีการที่ต่างกัน วิธีแรก เป็นรูปแบบของฟินแลนด์ การพัฒนาค่อนข้างเป็นอิสระ เน้นการพัฒนาผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของตน และการเข้าร่วมโครงการระดับใหญ่ในท้องถิ่น ไม่เน้นการศึกษาต่อเพราะครูทุกคนจบการศึกษาระดับปริญญาโท เดิมการบริหารจัดการหลักอยู่ในระดับท้องถิ่น และรัฐเริ่มสนับสนุนงบประมาณส่วนหนึ่งมาตั้งแต่ ค.ศ. 2010 และวิธีที่สอง รูปแบบของสิงคโปร์และเกาหลีใต้ การพัฒนาเป็นระบบที่ขึ้นอยู่กับรัฐบาลส่วนกลาง ซึ่งจัดการพัฒนาระหว่างประจำการ การเรียน/สัมมนาผ่าน online และการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาโดยรัฐจัดทุนสนับสนุน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศกับประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศที่นำเสนอก่อนหน้านี้ เปรียบเทียบกับข้อเท็จจริงของประเทศไทย ทำให้เห็นความสอดคล้องและช่องว่างหรือความแตกต่างระหว่างประเทศเหล่านั้นกับประเทศไทย มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (แสดงตารางเปรียบเทียบในภาคผนวก)

1. ระบบบริหารการศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุว่าการจัดการศึกษาของประเทศไทยยึดหลักความเป็นเอกภาพเชิงนโยบาย ซึ่งถูกกำหนดขึ้นโดยส่วนกลาง คือกระทรวงศึกษาธิการ แต่กระจายอำนาจตัดสินใจในการเลือกวิธีปฏิบัติที่หลากหลายตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษาที่มีความลดหล่นจากระดับเขตพื้นที่การศึกษาสู่สถานศึกษา นอกจากนั้นยังเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับกระทรวงมหาดไทย โดยลดหล่นจากระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่สถานศึกษาในสังกัด และทุกสังกัดใช้ระบบประกันคุณภาพเป็นกลไกกำกับความเป็นเอกภาพเชิงนโยบายและคุณภาพมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งหากเปรียบเทียบนโยบายที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรดังกล่าว จะมีความใกล้เคียงกับการปฏิบัติของประเทศฟินแลนด์ แต่หากเปรียบเทียบความหลากหลายของวิธีปฏิบัติ กลับพบว่ายังไม่สามารถทำตามนโยบายที่กำหนดได้เนื่องจากหน่วยงานปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาขาดศักยภาพและความพร้อม (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) และมีแนวโน้มของการปฏิบัติแบบรวมศูนย์ไว้ที่ส่วนกลาง (ประภาภรณ์ นิยม, 2558 อ้างถึงใน สุพินดา ณ มหาไชย และ ชุติพร อร่ามเนตร, 2558)

2. หลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา

หากเปรียบเทียบหลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศในมิติด้านคุณภาพการศึกษา ความทั่วถึงและความเท่าเทียม การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการใช้เทคโนโลยีประกอบและสนับสนุนการเรียนรู้ พบว่าประเทศไทยมีความเหมือนและช่องว่างจากประเทศเหล่านั้น ดังนี้

2.1 คุณภาพการศึกษา ประเทศไทยมองคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดการศึกษา ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และด้านมาตรการส่งเสริม แต่ละด้านถูกกำหนดเป็นมาตรฐานและตัวชี้วัดสำหรับการติดตามประเมินโดย สมศ. มีสาระโดยสังเขปคือ (1) ด้านคุณภาพผู้เรียน ระบุคุณภาพ

5 ด้านที่ผู้เรียนพึงมี คือ สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีคุณธรรม-จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองใฝ่เรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ความสามารถทางการคิดอย่างเป็นระบบ สร้างสรรค์-ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างมีสติและใช้เหตุผล และมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

(2) ด้านการจัดการศึกษาที่ทั้งครู ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมมือปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตร การจัดสภาพแวดล้อม และการบริการที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีระบบการประกันคุณภาพภายใน (3) ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา และส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา (4) ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ที่ระบุเป็นวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา และ (5) ด้านมาตรการส่งเสริมการจัดการศึกษาให้บรรลุนโยบายจุดเน้น แนวทางการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้สามารถยกระดับคุณภาพที่สูงขึ้น โดยการจัดโครงการ/กิจกรรมพิเศษต่างๆ (สมศ. 2554) หากเปรียบเทียบคุณภาพการศึกษาของไทยกับของประเทศที่เป็นเลิศพบความคล้ายคือ คุณภาพของผู้เรียนที่ต้องได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพของตนด้วยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ จัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย สร้างบรรยากาศแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีระบบประกันคุณภาพมาตรฐานที่ทั่วถึง

2.2 ความทั่วถึง และความเท่าเทียม ประเทศไทยกำหนดนโยบายที่สร้างความทั่วถึงและเท่าเทียมทางการศึกษาไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ (1) การจัดการศึกษา 3 รูปแบบที่สามารถเทียบโอนผลการเรียนระหว่างกันได้ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองความแตกต่างด้านความพร้อมในการศึกษาของผู้เรียน 3 กลุ่ม (2) การจัดการศึกษาแบบให้เปล่าสำหรับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี (3) ระบบประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศที่เป็นเลิศ พบข้อสังเกตบางประการกล่าวคือ (1) ความชัดเจนของการจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ เช่น สิงคโปร์และฟินแลนด์สามารถจัดการศึกษาให้เด็กแต่ละคนมีฐานที่แข็งแกร่งต่อการเรียนรู้ตามที่ตนเองสนใจ และ (2) ความไม่เสมอภาคอย่างแท้จริงของโรงเรียนในประเทศไทยที่มีทำเลที่ตั้งต่างกัน เช่น ในเมือง ปริมณฑล และชนบท

2.3 การเรียนรู้ตลอดชีวิต ปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย คือ การจัดระบบการศึกษา 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย อย่างไรก็ตามยังต้องมีปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งสามรูปแบบให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ คือ แหล่งเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่และทุกเวลา และมีองค์ความรู้ที่ทันสมัยรองรับการใช้ประโยชน์ ซึ่งประเด็นนี้

ประเทศไทยยังห่างไกลมากเมื่อเทียบกับประเทศที่เป็นเลิศทั้งสามประเทศที่สามารถใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนี้ของประเทศได้เป็นอย่างดี มีแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ฝึกประชากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ฟินแลนด์ อีกทั้งมีความสามารถด้านการใช้เครื่องมือในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ และมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษากลางในการสื่อสาร เช่นเดียวกับเกาหลีใต้และสิงคโปร์

2.4 การใช้เทคโนโลยีประกอบและสนับสนุนการเรียนรู้ การปฏิบัติของประเทศไทยอยู่ในขั้นการศึกษาแนวทาง และทดลองปฏิบัติในระดับสถานศึกษา แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงระดับครัวเรือน ซึ่งต่างจากประเทศเกาหลีใต้ที่มีวิธีปฏิบัติด้านนี้อย่างชัดเจน ตั้งแต่การกำหนดนโยบายระดับชาติ ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีการปฏิบัติอย่างครบวงจร ตั้งแต่การพัฒนาความสามารถทางการเรียนรู้ด้านดิจิทัล (digital literacy) การพัฒนาระบบการใช้งานเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงทุกโรงเรียน และสามารถเข้าถึงได้จากที่พักอาศัย และที่สำคัญคือ มีการพัฒนาองค์ความรู้ป้อนเข้าสู่ระบบการค้นคว้า เช่น ตำราเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

3. การศึกษาปฐมวัย

ประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศทั้งสามประเทศ และประเทศไทยต่างกำหนดให้การศึกษาก่อนวัย คือการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียนก่อนอายุ 6 ปี โดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง แต่พบว่า ยังมีช่องว่างที่เป็นประเด็นในการเรียนรู้ของไทย ดังนี้

3.1 การสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา
ระดับนี้ มีการปฏิบัติที่สอดคล้องและแตกต่างจากประเทศที่ปฏิบัติเป็นเลิศทั้งสามประเทศ ดังนี้ (1) สร้างทางเลือกให้กับผู้มีความพร้อมต่างกันโดยมีระบบการจัดเป็นสามรูปแบบ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเด็กเล็ก-ปฐมวัย สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (2) เป็นการศึกษาภาคบังคับที่มีสถานศึกษาจัดแบบให้เปล่า และแบบเสียค่าธรรมเนียมการเล่าเรียนเอง ทั้งนี้ ตามความพร้อมของผู้ปกครอง อย่างไรก็ตาม พบว่าการศึกษาระดับนี้ยังมีจุดต่างที่ควรเรียนรู้จากประเทศที่ปฏิบัติเป็นเลิศ ได้แก่ (1) การสร้างทางเลือกของการจัดการศึกษาที่หลากหลาย และสามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้ปกครองที่มีพื้นฐานภูมิหลังต่างกันค่อนข้างมาก (2) ยังไม่มีการตอบสนองความต้องการด้านความรู้ในการจัดการศึกษาระดับนี้ให้กับผู้ปกครอง จึงทำให้ขาดความร่วมมือจากผู้ปกครอง ดังนั้น ภาระรับผิดชอบจึงเป็นของสถานศึกษาค่อนข้างเต็มร้อย

3.2 การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการตามหลักสูตร ประเทศไทยกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ที่มีจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนตามวัยทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีความใกล้เคียงกับหลักสูตรของฟินแลนด์ แต่ขาดจุดเน้นการพัฒนาเพื่อสร้างประชากรที่มีจิตใจพร้อมเป็นพลเมืองของประเทศและพลโลก เช่น เกาหลีใต้ และสิงคโปร์

3.3 การวางแผนหลักสูตรให้บรรลุผลลัพธ์ที่กำหนด สำหรับประเทศไทยกำหนดคุณภาพผู้เรียนระดับนี้ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ แต่พบว่ายังมีจุดต่างจากประเทศที่ปฏิบัติเป็นเลิศ ได้แก่ (1) ขาดผลลัพธ์ที่แสดงลักษณะของผู้เรียนด้านกระบวนการคิดเชิงเหตุผล การทำงานเป็นทีม ความรักต่อชาติ บุคคลอื่น และเพื่อนบ้าน (2) ความจริงจังต่อการใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัย (3) การพัฒนาคู่มือสำหรับผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย

4. การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเทศที่ปฏิบัติเป็นเลิศทั้งสามประเทศกับประเทศไทยจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยระบบเดียวกันคือ ชั้นประถมศึกษา 6 ปี (อายุ 7-12 ปี) มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี (อายุ 13-15 ปี) และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี (อายุ 16-18 ปี) หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบจัดการศึกษาคือ กระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายทางการศึกษาและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1 เป้าหมายการจัดการศึกษาของประเทศไทย มีความสอดคล้องกับกลุ่มประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ ทั้งนี้ ตามข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งสอดคล้องกับจุดเน้นของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ระบุคุณภาพของผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีเป้าหมายที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ และความสามารถขั้นพื้นฐาน โดยเน้นการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น มีทักษะชีวิต และสามารถแก้ปัญหาได้ ขณะที่ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีจุดเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดของตนเอง เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อ และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเน้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะด้านวิชาการและวิชาชีพ วิทยาการ เทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ความเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนด้านต่างๆ สามารถพัฒนาตนเองและประเทศได้ตามบทบาทของตน

4.2 หลักสูตรของประเทศไทยกับกลุ่มประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ พบความสอดคล้องกันด้านสาระการเรียนรู้วิชาหลัก 8 กลุ่มสาระ ทักษะหรือสมรรถนะที่สำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ให้ความสำคัญกับการใฝ่เรียนรู้ ความซื่อสัตย์ ประชาธิปไตย ความเป็นพลเมืองที่รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ อย่างไรก็ตาม พบว่ามีช่องว่างของการปฏิบัติคือ (1) โครงสร้างเวลาเรียนของไทยที่มีการจัดชั่วโมงเรียนตามตารางการเรียนรู้แต่ละวันค่อนข้างมาก ขณะที่วิธีจัดการเรียนรู้ให้ยืดรูปแบบบูรณาการ เรียนรู้จากการปฏิบัติ และการค้นคว้าความรู้เชิงลึกด้วยตนเอง ซึ่งต้องการเวลาเพื่อจัดการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่นเดียวกับประเทศฟินแลนด์ (2) การมีหลักสูตรเฉพาะทางสำหรับพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถทางการเรียนรู้ (literacy) เฉพาะทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทักษะทางภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการเรียนรู้ระดับสากล เช่นเดียวกับจุดเน้นของประเทศสิงคโปร์และเกาหลีใต้ และ (3) การ

กำหนดให้มีหลักสูตรสำหรับพัฒนาผู้เรียนที่มีความเก่งเฉพาะด้านตามจุดเน้นการพัฒนาระดับประเทศ เช่น ประเทศเกาหลีใต้ ขณะที่ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะพื้นที่

4.3 การจัดการเรียนรู้ ประเทศไทย ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ไว้ในหลักสูตร

แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างชัดเจนให้จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และยึดหลักการจัดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม ซึ่งพบว่า มีแนวทางไม่ต่างจากประเทศทั้งสาม แต่พบความต่างที่ความสามารถปฏิบัติจริง ซึ่งพบว่ายังมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรค เช่น เวลาเรียนต่อวันที่แน่น เป็นที่มาของนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิดสร้างสรรค์ และเรียนรู้จากการลงมือทำ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหา การเรียนรู้มากกว่าบูรณาการเนื้อหา ทักษะแห่งศตวรรษ และสาระท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อีกทั้งยังไม่สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบและสนับสนุนการเรียนรู้ได้ เช่นเดียวกับประเทศทั้งสาม

การประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานระบุให้มีการประเมินระดับสถานศึกษา มีวิธีปฏิบัติสองแนวทาง คือ การประเมินแบบก้าวหน้าตามหลักการประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) เพื่อใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลป้อนกลับสู่กระบวนการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และการประเมินแบบสรุปรวม (summative assessment) ให้ครอบคลุมมาตรฐาน/ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรเพื่อตัดสินผลการเรียน และเป็นข้อมูลสารสนเทศป้อนเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพภายใน อย่างไรก็ตาม มีระบบการประเมินการศึกษาที่จัดทำเหนือระดับสถานศึกษา ได้แก่ การทดสอบความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อกำกับติดตามคุณภาพของผู้เรียนตามหลักสูตร และการประเมินระดับประเทศ เช่น การประเมินความสามารถพื้นฐานของผู้เรียน หรือ O-NET เพื่อกำกับติดตามคุณภาพมาตรฐานของผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น และใช้เป็นสารสนเทศประกอบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ อย่างไรก็ตาม พบว่ายังมีช่องว่างของการปฏิบัติเมื่อเทียบกับประเทศสิงคโปร์ซึ่งมีความโดดเด่นด้านนี้ กล่าวคือ (1) ยังไม่มีการกำหนดปรัชญาการประเมิน และการใช้ผลการประเมินเพื่อวางตัวผู้เรียนในการศึกษาต่อในระดับถัดไป (2) ยังไม่สามารถใช้ผลการประเมินให้เป็นประโยชน์ในการกำกับ และป้อนกลับเพื่อการพัฒนาคุณภาพ ฐานมาตรฐานการศึกษาที่เทียบเคียงได้กับคุณภาพระดับโลก เช่น ผลการประเมิน PISA และ (3) การปรับคุณภาพมาตรฐานการทดสอบระดับชาติให้สามารถประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และหรือเป็นแบบทดสอบที่เทียบเคียงได้กับแบบทดสอบ PISA

5. การฝึกหัดครู

การวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านการฝึกหัดครูระหว่างประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศกับประเทศไทย พบความสอดคล้องและช่องว่างของการปฏิบัติ ตามประเด็นสำคัญต่อไปนี้

5.1 ลักษณะเฉพาะของวิชาชีพครู

ลักษณะเฉพาะของวิชาชีพครูไทยมีความสอดคล้องกับประเทศทั้งสาม คือ (1) การยกย่องเกียรติ ศักดิ์ศรีความเป็นครู (2) เชื่อมั่นว่าคุณภาพการศึกษาทุกระดับขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู สังคมไทยมอบภาระที่หนักให้กับครูในการพัฒนาบุตรหลานทางปัญญา และนำพาความเปลี่ยนแปลงที่ดีของชีวิต แต่พบความต่างคือ (1) อาชีพครูไม่เป็นที่นิยมของเยาวชนที่จะเลือกเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ส่วนหนึ่งเป็นผลจาก (2) อัตราเงินเดือนของครูไม่ต่างจากวิชาชีพอื่นๆ เมื่อเทียบกับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยกัน และ (3) หลักสูตรปริญญาบัณฑิต หรือหลักสูตรการฝึกหัดครูต้องใช้เวลาศึกษา 5 ปี ซึ่งนานกว่าหลักสูตรวิชาชีพชั้นสูงหลายวิชาชีพ

5.2 การผลิตครูก่อนประจำการ

5.2.1 การคัดเลือกนักศึกษาครู ดังที่กล่าวไว้ตอนต้นว่าอาชีพครูไม่เป็นที่นิยมของเยาวชนไทย ดังนั้น ผู้สมัครเข้าศึกษาจึงไม่ใช่นักเรียนที่มีผลการเรียนชั้นนำของกลุ่ม (cohort) ระบบการคัดเลือกจึงไม่เข้มงวด และมักขึ้นอยู่กับสถาบันที่จัดการศึกษา แต่วิธีคัดเลือกที่นิยม คือ การทดสอบด้านความสามารถทางพื้นฐานการศึกษา ความรู้เฉพาะสาขาวิชาเอก การสัมภาษณ์พร้อมกับการสังเกตบุคลิกภาพความเป็นครู

5.2.2 การจัดหลักสูตรและกิจกรรมเพื่อสร้างครูแห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับประเทศไทยได้กำหนดให้เป็นหนึ่งในคุณสมบัติ 6 ประการของครูยุคใหม่ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กล่าวคือ ครูต้องมีความรู้และสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ นอกจากนี้ นักศึกษาครูต้องมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในตนเอง (ความก้าวหน้าอุดมศึกษาไทย, 2554; พิณสุดา สิริรังษี, 2557) ดังนั้น เนื้อหาของหลักสูตรผลิตครูแต่ละสถาบันต้องแสดงถึงการพัฒนานักศึกษาครูในเรื่องนี้ อย่างไรก็ตาม ยังขาดกลไกการขับเคลื่อนการปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมชัดเจน และอย่างมีประสิทธิภาพเช่นแบบปฏิบัติของประเทศสิงคโปร์

5.2.3 เงื่อนไขเบื้องต้นของการประกอบวิชาชีพครูในประเทศไทย ผู้ที่จะสามารถสมัครรับการคัดเลือกเป็นครู มีเงื่อนไขที่ต้องผ่าน ได้แก่ (1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาเอกที่สอดคล้องกับสาระวิชาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง (2) ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ซึ่งหากเปรียบเทียบกับประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศแล้วเงื่อนไขคล้ายคลึงกัน แต่ช่องว่างคือ วุฒิการศึกษาขั้นต่ำของครูในฟินแลนด์คือปริญญาโท ขณะที่ประเทศไทย สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ เป็นทางเลือกการพัฒนาตนเองของครู

5.2.4 สถาบันผลิตครู หากนับจำนวนสถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตครู ประเทศไทยมีถึง 77 แห่ง ซึ่งมากกว่าประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศทั้งสามแห่ง อีกทั้งยังมีมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งมีพันธกิจการก่อตั้งเพื่อทำหน้าที่ผลิตครู จำนวน 40 แห่ง ที่เหลือมีฐานะเป็นคณะวิชา ภาควิชา ที่สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ แต่ปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยของรัฐทั่วไปก็จัดการศึกษาหลักสูตรวิชาชีพอื่นๆ ที่นอกเหนือจากหลักสูตรฝึกหัดครู ต่างจากบางประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ เช่น เกาหลีใต้ที่มีมหาวิทยาลัยแห่งชาติที่ทำหน้าที่ผลิต ศึกษาวิจัย และพัฒนาวิชาชีพครูโดยเฉพาะ

5.2.5 รูปแบบการผลิตครู ประเทศไทยการผลิตครูสอนระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ไม่แยกชนิดของสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนเฉพาะ เช่น ประเทศเกาหลีใต้ แต่ใช้วิธีแยกเป็นสาขาวิชาเอกในคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษารูปแบบที่จัดก็ถูกกำกับโดยคุรุสภาและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ตามเงื่อนไขการรับรองใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครู และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (มคอ.) ตามลำดับ ต่างจากฟินแลนด์ที่เปิดเสรีให้กับสถาบันการศึกษาที่ผลิต และสิงคโปร์ที่มีเป้าหมายการผลิตครูแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างชัดเจน

5.2.6 หลักสูตรการฝึกหัดครู เน้นผลที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาครูที่มีความสามารถทางวิชาการการศึกษาทั่วไป วิชาเฉพาะทางวิชาชีพครู และวิชาเฉพาะทางสาขาวิชาเอก รวมทั้งการปลูกฝังอุดมการณ์ความเป็นครู และพัฒนาความเชี่ยวชาญในวิชาชีพจากการฝึกงานครูในโรงเรียนตามสถานการณ์จริง ด้วยวิธีการแก้ปัญหาและการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ความต่างระหว่างหลักสูตรการฝึกหัดครูระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา แตกต่างกันไปเนื้อหาในหมวดวิชาเอกเฉพาะด้าน และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ตรงกับสาขาวิชาเอกที่เรียน ซึ่งต่างจากหลักสูตรการฝึกหัดครูของเกาหลีใต้ที่แยกสถาบันจัดหลักสูตรการฝึกหัดครูแต่ละระดับการศึกษา

5.2.7 การจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้รายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรการฝึกหัดครู เปิดกว้างสำหรับคณาจารย์ผู้ทำหน้าที่สอน อย่างไรก็ตาม ภาพรวมของการจัดหน่วยกิตเวลาเรียนที่แบ่งโครงสร้างเวลาเรียนเป็นการเรียนรู้ภาคทฤษฎี-การฝึกปฏิบัติ-การค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่ชี้แนะรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละวิชาที่ไม่ต่างกันนัก นอกจากนี้ นักศึกษาชั้นปีที่ 5 ต้องแสดงศักยภาพของการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ทั้งนี้ เป็นไปตามเงื่อนไขของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งหากพิจารณาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้แล้วแทบไม่แตกต่างกัน แต่พบว่ามิใช่ช่องทางที่เทคนิควิธีของการพัฒนาความเป็นมืออาชีพ ได้แก่ ฝึกการเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติอย่างแข็งแกร่ง การให้ความสำคัญกับการประเมินเพื่อสามารถรวบรวม สะท้อน จัดระบบ ป้อนกลับ

ทบทวน และไตร่ตรองสะท้อนคิดเพื่อการพัฒนา รวมทั้งการให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการความรู้ และความสามารถทางการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ เช่นเดียวกับประเทศฟินแลนด์และสิงคโปร์ จึงเท่ากับว่านักศึกษาฝึกหัดครูของไทยยังฝึกฝนเครื่องมือพัฒนาตนและพัฒนางานไม่เพียงพอ

5.2.8 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ประเทศไทยกำหนดให้รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามเงื่อนไขของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำหนดโดยคุรุสภา และผูกโยงกับเงื่อนไขการรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ขณะฝึกประสบการณ์ต้องมีระบบการนิเทศ โดยคณาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาผู้ผลิต และบุคลากรครูของโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์ ความต่างอย่างชัดเจนคือกระบวนการปฏิบัติงานแบบร่วมมือรวมพลัง แบบเพื่อนคู่คิด ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่มีการให้ข้อมูลป้อนกลับกับสถาบันผลิตครู และร่วมทำวิจัยเพื่อพัฒนา เช่นเดียวกับประเทศสิงคโปร์

5.3 การเข้าสู่วิชาชีพ

5.3.1 การเข้าเป็นครู ผู้ที่จะเป็นครูในสถานศึกษาของรัฐ จะต้องผ่านการสอบบรรจุเป็นข้าราชการครูซึ่งมีอัตราการแข่งขันสูงมาก เนื่องจากอัตราบัณฑิตครูมีมากกว่าจำนวนตำแหน่งที่ต้องการบรรจุหลายเท่า ผู้ที่สอบผ่านแล้วจะได้รับตำแหน่งครูผู้ช่วย จนกว่าจะทำงานครบเป็นเวลา 2 ปี และต้องผ่านการประเมินภาคปฏิบัติการโดยคณะกรรมการประเมินในสถานศึกษา ผู้ผ่านการประเมินจะได้เลื่อนฐานะเป็นครู ค.ศ.1 และหากต้องการก้าวหน้าในอาชีพทั้งตำแหน่งและรายได้ที่

เรียกว่า “เงินประจำตำแหน่ง” อย่างก้าวหน้ากระโดดก็สามารถทำได้โดยรับการประเมินวิทยฐานะเป็นครูชำนาญการ (ครู ค.ศ.2) ครูชำนาญการพิเศษ (ครู ค.ศ. 3) ครูเชี่ยวชาญ (ครู ค.ศ.4) และครูเชี่ยวชาญพิเศษ (ครู ค.ศ.5) เช่นเดียวกันกับผู้บริหาร สำหรับรูปแบบของการคัดเลือกเข้าเป็นครูใช้วิธีทดสอบด้วยแบบทดสอบปรนัยและการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นช่องทางให้มีความผิดพลาดที่เกิดจากการทุจริตในการสอบ และไม่สามารถคัดเลือกผู้ที่มี

ความเหมาะสมเป็นครู (สมพงษ์ จิตระดับ, 2558) ประเด็นควรเรียนรู้จากประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ คือ การควบคุมปริมาณการผลิตกับปริมาณตำแหน่งบรรจุให้พอดี หรือใกล้เคียงกันเพื่อที่จะสามารถผลิตและบรรจุครูคุณภาพ นอกจากนี้ ควรพัฒนาวิธีสอบคัดเลือกเพื่อคัดกรองคนคุณภาพ และลดปัญหาการทุจริต

5.3.2 ภาระงานครู ตามที่ระบุเป็นข้อปฏิบัติตามนโยบายในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 คือ ปฏิบัติการสอน การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การประเมินในระดับสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน งานบริการของโรงเรียน และงานสัมพันธ์ชุมชน ซึ่งในสภาพจริงครูยังต้องทำหน้าที่งานธุรการและงานบริหารตามที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้น หากคำนวณเวลาที่ครู

ต้องใช้เพื่อทำภาระงานจนครบถ้วน จึงไม่มีเวลาราชการเหลือพอจัดสรรเพื่อการทำกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นทางการเหมือนประเทศฟินแลนด์ และเข้ารับการพัฒนาตนเอง เช่นที่สิงคโปร์และเกาหลีใต้

5.3.3 การประเมินครู และเส้นทางวิชาชีพครู ในประเทศไทยเส้นทางความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษานั้นชัดเจนมาก ไม่ต่างจากประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ แต่พบว่าระบบการประเมินเพื่อเลื่อนวิทยฐานะของประเทศไทยที่ยังไม่คงที่ และมักถูกวิพากษ์ถึงความเชื่อมโยงกับคุณภาพของผู้เรียน (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2556) ต่างจากระบบการประเมินครูของประเทศฟินแลนด์ ที่ให้ความสำคัญกับการประเมินตามสภาพจริงของการปฏิบัติงานครู จึงสามารถผูกโยงได้กับคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง

5.4 การพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับประเทศไทยหน้าที่การพัฒนาครูเป็นของหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ในลักษณะของการจัดฝึกอบรมนอกสถานศึกษา แม้ว่าต่อมาจะมีนโยบายพัฒนาครูแบบไม่ดึงครูออกจากห้องเรียน นอกจากนี้ ครูบางส่วนใช้วิธีเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท อย่างไรก็ตามพบว่า แนวโน้มที่เป็นที่ต้องการมีความสอดคล้องกับแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศ คือ การพัฒนาผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของตนเอง การเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางสื่อออนไลน์ และการเข้าร่วมโครงการขนาดใหญ่ในท้องถิ่น ซึ่งแน่นอนว่าต้องมีการจัดสรรเวลาเพื่อการเรียนรู้และงบประมาณเพื่อการนี้

ภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เป็นการนำเสนอภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573 ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ประมวลผลจากปัจจัยหลักดังต่อไปนี้ (1) คุณภาพโดดเด่นที่ปรากฏร่วมของประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ และที่ปรากฏเฉพาะของบางประเทศซึ่งถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ (2) ปิดช่องว่างคุณภาพของประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศกับประเทศไทยตามประเด็นที่เป็นลักษณะโดดเด่นดังกล่าว (3) แนวทางการปฏิบัติตามนโยบายการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 วาระการศึกษาของยูเนสโก และปฏิญญาอินซอน (4) ประเด็นโอกาสทางการศึกษาของประเทศไทย (5) ภาพฉายอนาคตของประเทศไทย โดยเน้นในภาพของ (5.1) คนไทยมีศักยภาพและสามารถปรับตัวรองรับบริบทการพัฒนาในอนาคต (5.2) ระบบบริหารภาครัฐมีประสิทธิภาพ ทันสมัย รับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และประชาชนมีส่วนร่วม และ (6) ประเด็นยุทธศาสตร์ประเทศไทยอีก 20 ปีข้างหน้า โดยตอบสนองประเด็น (6.1)

ยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง และ (6.2) พัฒนาศักยภาพคนในทุกช่วงวัย การนำเสนอภาพอนาคตการศึกษาของประเทศไทยจัดเรียงลำดับประเด็นตามผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสำเร็จของประเทศที่มีแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศ ดังมีภาพอนาคตที่สำคัญ ดังนี้

ภาพอนาคตที่ 1 กระจาย

ระบบบริหารการศึกษาไทยกระจายอำนาจการปฏิบัติสู่ท้องถิ่น แบบประสานพลังด้วยความร่วมมือร่วมใจ ร่วมรับผิดชอบ โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล มีการกำหนดนโยบายที่มีมาตรฐาน/ตัวชี้วัดกำกับชัดเจน และมีความยืดหยุ่นตามบริบทท้องถิ่น

ลักษณะเด่นของระบบบริหารการศึกษาไทย คือ ยึดหลักความเป็นเอกภาพเชิงนโยบายและมาตรฐาน แต่มีความหลากหลายในวิธีปฏิบัติ กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรกำหนดนโยบายและมาตรฐานชาติของระบบบริหารการศึกษา โดยมีทิศทางและตัวบ่งชี้ผลลัพธ์ความสำเร็จที่ชัดเจน กระจายอำนาจลงสู่หน่วยปฏิบัติในท้องถิ่น ในรูปของคณะกรรมการการศึกษาที่มีตัวแทนมาจากหลายภาคส่วนทั้งในส่วนของการศึกษา และภาคส่วนอื่นๆ เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อน มีการ

ปรับปรุงระบบงบประมาณให้สมดุลกันระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับกับงบประมาณสนับสนุนจากส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น และจากภาคเอกชน หน่วยงานส่วนกลางรับหน้าที่อำนวยความสะดวกกำกับดูแล และประสานงานตามระดับเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานชาติอย่างจริงจัง ระบบบริหารการศึกษาไทยจะมีประสิทธิภาพ ทันสมัย

รับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และประชาชนมีส่วนร่วม เกิดประสิทธิผลตามระดับที่ต้องการ โดยเป็นที่ยอมรับและไว้วางใจของชุมชน ประเทศ ภูมิภาคอาเซียน และนานาชาติ ภาพแรกนี้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาชาติ พร้อมด้วยตัวบ่งชี้คุณภาพสำคัญเพื่อกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาโดยหน่วยงานส่วนกลางระดับชาติ

1.2 ขับเคลื่อนนโยบายและมาตรฐานการศึกษาลงสู่ท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมระหว่างคณะกรรมการการศึกษาระดับท้องถิ่นที่มาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานการบริหารจัดการการศึกษาในท้องถิ่นจากทุกสังกัด ตัวแทนจากทุกภาคส่วนในชุมชนของท้องถิ่นนั้นๆ

1.3 รับผิดชอบการดำเนินการการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานชาติ โดยสถานศึกษาใช้หลักของความยืดหยุ่นในการปฏิบัติตามบริบท แต่ตอบสนองตามนโยบายและมีคุณภาพตามมาตรฐานชาติ

1.4 ควบคุมดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างจริงจัง โดยไม่มีการแบ่งระดับการควบคุม ใช้ประสานงานกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการการศึกษาระดับท้องถิ่น หน่วยงานผลิตครู และโรงเรียน

1.5 พัฒนาศักยภาพของสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการให้สามารถทำงานตามนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1.5.1 พัฒนาระบบการรับฟังเสียงของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มผู้ปกครองอย่างเป็นระบบ และนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้มาเป็นปัจจัยนำเข้ากระบวนการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

1.5.2 มีทางเลือกที่หลากหลายในการจัดการศึกษาที่สามารถตอบสนองความจำเป็นของครอบครัวผู้เรียนทั้งด้านค่าใช้จ่าย สถานที่ และหลักสูตร

1.5.3 ขยายขอบเขตหน้าที่ของสถานศึกษาที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านความรู้และทักษะ ในการมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ให้กับบุตรหลานของตนเอง

ภาพอนาคตที่ 2 แกร่ง

หลักการพื้นฐานการจัดการศึกษาแข็งแกร่งด้วยการตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง ยึดคุณภาพมาตรฐานระดับสากล ตามแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ใช้นวัตกรรมทางการศึกษาเป็นคานาจัดคุณภาพ มีระบบและกลไกเพื่อพัฒนาการวัดและการประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาแบบก้าวกระโดด

ภาพอนาคตที่ 2.1 เคียงป่าเคียงไหล่

จุดเริ่มต้นมาจากฐานความรู้ด้านการศึกษาร่วมกับการรับฟังเสียงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก เน้นความมีอิสระ และความคล่องตัวของหน่วยปฏิบัติระดับต่างๆ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม เป็นผู้มีความรู้ลึกและรู้กว้าง ทรัพยากรได้รับการจัดสรรอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมเพื่อลดช่องว่างที่เป็นอยู่ และทุกฝ่ายจะเห็นตรงกันว่า คุณภาพครู เครื่องมือจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นเสาหลักสำคัญของคุณภาพการศึกษา ที่สามารถแข่งขันและร่วมมือได้อย่างเท่าเทียมกันทั้งในระดับภูมิภาคและระดับสากล

ในภาพอนาคตที่ 2.1 มีข้อเสนอ ดังนี้

ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพที่สามารถแข่งขันและร่วมมือกันได้ทั้งในระดับภูมิภาค และระดับสากล มีรายละเอียดของการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความแข็งแกร่ง ดังนี้

2.1.1 สร้างความเชื่อถือและความไว้วางใจในระบบการศึกษา ในเรื่องของปัจจัยการบริหาร การขับเคลื่อนนโยบายและมาตรฐาน จัดการศึกษาอย่างอิสระแต่รักษาคุณภาพการศึกษาไว้ได้ตามมาตรฐานชาติและการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีร่วมมือรวมพลังมากกว่าการควบคุม

2.1.2 พัฒนาผู้เรียนเป็นองค์รวมทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และปัญญา สร้างจุดแข็งให้โดดเด่นเพื่อดำรงเป็นอัตลักษณ์ของชาติ และแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ

2.1.3 จัดสรรทรัพยากรการศึกษาเพื่อให้มั่นใจได้ว่าเด็กทุกคนต้องได้โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพสูงในระดับมาตรฐานเดียวกัน

2.1.4 จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งลึกและกว้าง เพื่อเตรียมตัวสำหรับศึกษาต่อได้ตรงตามความต้องการ และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.1.5 พัฒนารูปแบบการสนับสนุนคุณภาพการศึกษาด้วยการจัดสามเสาหลัก ได้แก่ ครูคุณภาพ เครื่องมือจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

2.1.6 ยกระดับการจัดการเรียนรู้ให้เป็นแบบบูรณาการ ฐานปฏิบัติ ฐานวิจัยบนสาระท้องถิ่น/ประเทศ เรียนรู้ด้วยตนเอง และพัฒนาทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ให้เข้มข้น

ภาพอนาคตที่ 2.2 โดดเด่น

ผู้เรียนทุกระดับและทุกระดับต้องมีโอกาสเข้าถึงคุณภาพสูงอย่างสะดวก ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยไม่มีอุปสรรคด้านภูมิหลังและประสบการณ์สังคม มีคุณภาพพื้นฐานโดดเด่นที่สำคัญ คือ สามารถใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน ตามบริบทพื้นที่ได้อย่างน้อย 1 ภาษา และภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียนบวกอีก 1 ภาษา ในระดับใช้งานได้ดี ภาพอนาคตที่ 2.2 มีข้อเสนอ ดังนี้

2.2.1 จัดการศึกษาที่มีคุณภาพสูงแบบให้เปล่าในระดับปฐมวัยจนถึงการศึกษาภาคบังคับสำหรับประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสอันเนื่องมาจากพื้นฐาน ภูมิหลัง และประสบการณ์สังคมที่ต่างกัน

2.2.2 สร้างความมั่นใจว่าโรงเรียนทุกระดับ ทุกสังกัด และทุกระดับมีคุณภาพการจัดการศึกษามีคุณภาพสูงเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นตัวเลือกให้ประชาชนกล้าตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนใกล้บ้าน

2.2.3 ยกระดับการจัดกระบวนการเรียนรู้ และปรับปรุงผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับให้มีคุณภาพดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจนได้มาตรฐานสากล

2.2.4 เชื่อมโยงการศึกษาพิเศษเข้ากับการศึกษากระแสหลัก หากผู้เรียนไม่สามารถเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติได้ก็ต้องสามารถเข้าชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ

2.2.5 ชูประเด็นคุณภาพการใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียนตามบริบทพื้นที่ได้อย่างน้อย 1 ภาษา และภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียนบวกอีก 1 ภาษาในระดับใช้งานได้ดี สำหรับศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและพร้อมเป็นพลเมืองของกลุ่มประเทศอาเซียนที่มีสมรรถนะสูงพอที่จะแข่งขัน และร่วมมือกับประเทศต่างๆ ได้อย่างเท่าเทียม

ภาพอนาคตที่ 2.3 มั่นคง

การศึกษาที่เป็นบันไดสู่อนาคตที่มั่นคงของตนเองและประเทศชาติ เมื่ออยู่ในการศึกษาขั้นพื้นฐานผู้เรียนมีช่องทางเลือกศึกษาได้ตามความถนัดและตามความสามารถของตนเอง ทั้งด้านสามัญศึกษาหรือด้านอาชีวศึกษา และเมื่อผู้เรียนจบการศึกษาภาคบังคับแล้วหากไม่พร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น ผู้เรียนสามารถเป็นแรงงานที่มีสมรรถนะพอในการทำงานเพื่อพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ในระดับหนึ่ง หลังจากนั้นสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องในแต่ละช่วงวัยหรือช่วงชีวิต โดยยกระดับคุณภาพแหล่งเรียนรู้ทุกช่องทาง และมีความรู้ทันสมัยที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้สะดวก รวดเร็ว และประชาชนมีความฉลาดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเรียนรู้ตลอดชีวิต ในภาพอนาคตที่ 2.3 นี้ มีข้อเสนอ ดังนี้

- 2.3.1 พัฒนาสมรรถนะผู้เรียนที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แข็งแกร่งพอที่จะเป็นฐานการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 2.3.2 พัฒนาทักษะให้ผู้เรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับสามารถเป็นแรงงานที่ตลาดแรงงานต้องการ โดยไม่ต้องศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นหากยังไม่พร้อมทั้งด้านความรู้หรือฐานะทางเศรษฐกิจ
- 2.3.3 สร้างทางเลือกทางการศึกษาสายอาชีวะที่มีคุณภาพสูงสำหรับผู้เรียนที่ไม่มีพื้นฐานทางวิชาการเข้มข้นพอที่จะเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.3.4 ยกกระดับคุณภาพแหล่งเรียนรู้ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา มีองค์ความรู้ที่ทันสมัยรองรับการใช้ประโยชน์ตามความต้องการของประชาชน
- 2.3.5 สนับสนุนให้ทุกคนมีความสามารถทางการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ ที่สามารถใช้ในการสืบค้น ค้นกรองเพื่อใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม ถูกกฎหมาย และมีจรรยาบรรณ
- 2.3.6 เปิดโอกาสให้แรงงานทุกวัยกลับมาศึกษาต่อหรือฝึกอบรมตามความต้องการ โดยจัดแบบให้เปล่าหรือคิดค่าใช้จ่ายในระดับที่เหมาะสม

ภาพอนาคตที่ 2.4 คานงัด

นำนวัตกรรมมาใช้เป็นคานงัดคุณภาพการศึกษาให้ก้าวกระโดด โดยครอบคลุมถึงนวัตกรรมด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมสังคม และนวัตกรรมยุทธศาสตร์การสอน เน้นสร้างมูลค่าเพื่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ แปลกใหม่ และมีคุณภาพ เข้าถึงได้จากที่โรงเรียน จากครอบครัว

และจากแหล่งต่างๆ ในชุมชนตามความต้องการ ประชาชนมีความรู้เท่าทันดิจิทัล เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และองค์ความรู้ที่มีได้อย่างสะดวก และมีวิจรรย์ญาณในการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในภาพอนาคตที่ 2.4 มีข้อเสนอ ดังนี้

2.4.1 ใช้วัตกรรมการออกแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่แปลกใหม่และสร้างสรรค์ และเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่ต้องการ

2.4.2 กำหนดนโยบายระดับชาติด้านการใช้นวัตกรรมเป็นเครื่องมือส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.4.3 สร้างความรู้เท่าทันด้านดิจิทัลให้กับประชาชนของประเทศ

2.4.4 ยกระดับระบบการใช้งานเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงทุกโรงเรียน และสามารถเข้าถึงได้จากที่พักอาศัย

2.4.5 พัฒนาคณะความรู้ที่ทันสมัยป้อนเข้าสู่ระบบการค้นคว้าอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งสะดวกในการสืบค้น ทวนสอบ และปรับแต่งเพื่อให้เชื่อมั่นได้ในความถูกต้อง

ภาพอนาคตที่ 2.5 ล้าหน้า

การใช้ประโยชน์จากระบบการประเมินเพื่อป้อนผลสู่การพัฒนาคุณภาพให้พุ่งไปข้างหน้า (feed forward) อย่างต่อเนื่องจนอยู่ในอันดับนำ ดังแบบปฏิบัติของสามประเทศที่สะท้อนภาพอนาคต ดังนี้

2.5.1 พัฒนาระบบการประเมินระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่ให้มีมาตรฐาน และประเมินได้ครอบคลุมคุณภาพผู้เรียนทุกมาตรฐาน/ตัวชี้วัด และพัฒนาระบบการประเมินระดับประเทศให้มีมาตรฐานเทียบได้กับการประเมินระดับสากลโดยเฉพาะ PISA และ TIMSS เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขัน และความร่วมมือบนเวทีโลกอย่างภาคภูมิใจ

2.5.2 พัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่ยอมรับให้การประเมินเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการมองไปข้างหน้าเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามีใช้การตัดสินใจ ดำเนินการประเมินแบบร่วมมือร่วมใจ นิเทศติดตาม สะท้อนคิด และใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นแบบก้าวกระโดด

ภาพอนาคตที่ 3 หยั่งลึก

กำหนดนโยบายที่ชูการศึกษาปฐมวัยให้เป็นปัจจัยการสร้างพื้นฐานของชีวิตที่แข็งแกร่ง และเป็นรากหลักสำหรับการเติบโตของประเทศอย่างมั่นคง โดยเริ่มบริการตั้งแต่แรกเกิด บริการในหลากหลายช่องทางตามความพร้อมและความต้องการของครอบครัว กำหนดคุณลักษณะที่ชัดเจนของเด็กที่จบการศึกษาปฐมวัย บุคลากรทุกฝ่ายมีคุณภาพสูงตามเงื่อนไขของการดูแลเด็กปฐมวัย พัฒนาความรู้และวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องให้กับผู้เลี้ยงดูที่บ้าน และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ในภาพอนาคตที่ 3 มีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1 เริ่มบริการการศึกษาปฐมวัย ตั้งแต่แรกเกิดเพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่เกิดจากการเลี้ยงดูของครอบครัว

3.2 กำหนดคุณลักษณะเด็กที่เป็นผลลัพธ์เมื่อจบการศึกษาปฐมวัยให้ชัดเจนเพื่อเป็นทิศทางสำหรับการดูแลเด็กทั้งที่บ้านและที่หน่วยบริการ ทั้งที่เป็นคุณลักษณะร่วมของการจัดการศึกษาปฐมวัยสากล และจุดเน้นในการพัฒนาเด็กไทยเพื่อสร้างประชากรที่พร้อมเป็นพลเมืองของประเทศ และพลโลก

3.3 สร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาปฐมวัยที่หลากหลายช่องทางตามความพร้อมของผู้ปกครอง ได้แก่ การดูแลเด็กที่บ้าน บริการแบบศูนย์เด็กเล็กที่จัดเต็มเวลาและบางเวลา และโรงเรียนที่จัดการศึกษาปฐมวัยก่อนเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษา

3.4 พัฒนาความรู้และวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องให้กับกลุ่มผู้มีส่วนรับผิดชอบการจัดการศึกษาปฐมวัยทั้งกลุ่มผู้ปกครองโดยเฉพาะมารดา ผู้ดูแลเด็ก ครู บุคลากร และผู้บริหาร

3.5 จัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมและเจตคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะความช่างสงสัย ความกระตือรือร้น และความกล้าที่จะลองกิจกรรมใหม่

3.6 เปิดช่องทางให้พ่อแม่/ผู้ปกครองเข้ามาเป็นเครือข่ายการศึกษาปฐมวัยร่วมกับครู ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก เพื่อมุ่งสู่จุดหมายของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกัน

ภาพอนาคตที่ 4 ยกระดับ

ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง เท่าเทียม สามารถร่วมมือและแข่งขันได้ในระดับสากล ขณะเดียวกันก็ยืดหยุ่นพอในการคำนึงถึงความต้องการ และความเป็นไปได้ในระดับประเทศ ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีความเก่งด้านวิชาการ เป็นนักคิด และมีสมรรถนะในการลงมือปฏิบัติ หลักสูตรกว้างและยืดหยุ่นพอเพื่อตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนได้เป็นรายบุคคล และเป็นหลักสูตรที่เป็นฐานเว็บซึ่งสามารถเรียนรู้ได้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทรงพลัง การจัดการเรียนรู้มีฐานบนความสนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์ เวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนในชั้นเรียนลดลง ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เสมือน และเรียนรู้ด้วยการกำกับตนเองเพิ่มขึ้น โรงเรียนเป็นเครือข่ายการสื่อสารการเรียนรู้ระหว่างครู ผู้เรียน และชุมชน การปฏิรูปการประเมินผล การเรียนให้ประเมินแบบองค์รวม และเน้นสมรรถนะจริงบนหลักฐานเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงและตรวจสอบได้ ผลการประเมินไม่ใช่เพื่อการตัดสินแต่ใช้เพื่อแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา และจัดวางตัว ภาพอนาคตที่ 4 มีข้อเสนอ ดังนี้

4.1 กำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ชัดเจน ครอบคลุมพัฒนาการของผู้เรียนแบบองค์รวม และสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการดูแลสุขภาพทุกด้านให้สมบูรณ์แข็งแรง รับผิดชอบ และพึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ เข้าใจ และซาบซึ้งในวัฒนธรรม

ของตนเอง และยอมรับวัฒนธรรมอื่นๆ เป็นพลเมืองที่พร้อมมีส่วนร่วมในการสร้างความเจริญเติบโตให้กับสังคมระดับต่างๆ รวมถึงการเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม

4.2 ออกแบบหลักสูตรที่มุ่งสู่เป้าหมายสำคัญของการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะและสมรรถนะที่เป็นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากกว่าเนื้อหา ทั้งนี้ หลักสูตรต้องมีฐานกว้าง ยืดหยุ่น มีการกำกับดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางอย่างจริงจัง และกำจัดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งสู่เป้าหมาย เช่น โครงสร้างเวลา การจัดการเรียนรู้ที่ไม่เน้นการบูรณาการเนื้อหา ทักษะแห่งศตวรรษ และสาระท้องถิ่น และเพิ่มการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบและสนับสนุนการเรียนรู้ได้เช่นเดียวกับประเทศทั้งสาม

4.3 พัฒนาวิธินำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริง โดยมุ่งเน้นที่ (1) ความกว้าง เปิดทางเลือกที่หลากหลายโดยปรับหลักสูตรให้กว้างและครอบคลุม ยืดทักษะชีวิตของผู้เรียนเป็นสำคัญ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะมีทางเลือกในการเรียนสายอาชีพศึกษา ตั้งแต่การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (2) ความลึก เปิดหลักสูตรเฉพาะทางที่สร้างความโดดเด่นเฉพาะด้าน (3) ใช้ STEMA (Science, Technology, Engineering, Mathematics and Arts) ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนโดยออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกและเน้นความคิดเชิงนวัตกรรม (3) เชื่อมโยงหลักสูตรให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครูกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน ทั้งในระดับเดียวกัน ต่างระดับกัน และกับชุมชนภายนอก และ (4) บูรณาการหลักสูตร ลดการแยกสาระวิชา โดยออกแบบหลักสูตรให้เป็นสหวิทยาการผสมผสานกันทั้งวิชาหลักและวิชาเลือก โดยจัดประเภทหลักสูตรที่สามารถตอบสนองความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม แต่ก็เอื้อให้ถ้อยกันได้

4.4 ส่งเสริม/สนับสนุนให้โรงเรียนได้ค้นพบและสร้างภาพอนาคตของตนเองตามศักยภาพที่เป็นจุดเด่น และตามวิสัยทัศน์ของแต่ละแห่ง อีกทั้งสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของสังคมในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ทุกระดับในสังคมแบบร่วมมือรวมพลัง ผสมผสานนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใน

โรงเรียน ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนและสังคมทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ ภูมิภาคอาเซียนและระดับโลก โดยเน้นให้โรงเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง

4.5 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามจุดเน้นของการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งจุดเน้นของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ การกระตุ้นการคิด การหนุนเสริมความสนใจ และจุดแข็งของผู้เรียน

การเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนรู้ และขยายช่องทางการเรียนรู้ให้หลากหลาย โดยมีวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ โดยจัดวางตัวผู้เรียนเข้าสู่หลักสูตรประเภทต่างๆ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้ดีที่สุด และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนทั้งในปัจจุบัน และเตรียมผู้เรียนสู่อนาคต (2) เรียนรู้การคิดที่ส่งผลต่อความสนใจใฝ่รู้ การคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา และการคิดแบบมีวิจารณญาณ (3) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หนุนเสริมความสนใจ และจุดแข็งของผู้เรียน เช่น การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการบนฐานของโครงการ ฐานการวิจัย และฐานปรากฏการณ์ เป็นต้น และ (4) ผสมผสานนวัตกรรมดิจิทัลเข้ากับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อขยายช่องทางการเรียนรู้ให้หลากหลาย และเป็นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4.6 ยกระดับการประเมินผลการเรียนรู้

4.6.1 กำหนดนโยบาย และแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับ (1) ปรัชญาการประเมิน และการใช้ผลการประเมินเพื่อวางตัวผู้เรียนในการศึกษาต่อในระดับถัดไป (2) ใช้ผลการประเมินให้เป็นประโยชน์ในการกำกับ และยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาที่เทียบเคียงได้กับคุณภาพระดับโลก เช่น ผลการประเมิน PISA

4.6.2 ปฏิรูปการประเมินผลการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และสามารถใช้ในการประเมินเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ (1) ประเมินผลแบบก้าวหน้าเป็นระยะระหว่างเรียน (2) การประเมินแบบองค์รวมคุณภาพของผู้เรียนระดับประถมศึกษา และประเมินสมรรถนะการทำงานของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา (3) ออกแบบการประเมินผลที่หลากหลาย ทั้งให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ครูประเมิน และประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานต่างๆ ตามความจำเป็น และ (4) ใช้ผลการประเมินเพื่อสนับสนุน แก้ไขปัญหา และวางแผนการเรียนรู้

4.6.3 ปรับระบบการประเมินคุณภาพผู้เรียนที่จัดทำเหนือระดับสถานศึกษาให้มีมาตรฐาน และเทียบได้กับระดับสากล ได้แก่ การทดสอบความสามารถทางการเรียนรู้ (literacy) การอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อกำกับติดตามคุณภาพของผู้เรียนตามหลักสูตร และการประเมินระดับประเทศ เช่น การประเมินความสามารถพื้นฐานของผู้เรียน หรือ O-NET เพื่อกำกับติดตามคุณภาพมาตรฐานของผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น และใช้เป็นสารสนเทศประกอบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ

ภาพอนาคตที่ 5 พลิกพลัง

พลิกพลังของวิชาชีพครู ด้วยการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพให้เป็นวิชาชีพชั้นยอด มีความมั่นคง และยั่งยืน เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่สังคมให้การยอมรับและเชื่อถือ โดยในภาพนี้ได้ฉายภาพย่อยอีก 3 ภาพย่อย ที่เป็นองค์ประกอบของการพลิกพลัง ได้แก่

ภาพอนาคตที่ 5.1 ศรัทธา

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ประชาชนยอมรับและเชื่อถือ ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนเพื่อพัฒนาประเทศ พลิกพลังให้ครูมีความศรัทธาต่ออาชีพของตนเอง มีการพัฒนาตนสู่ความเป็นมืออาชีพ พร้อมที่จะคงอยู่ในวิชาชีพอย่างน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ของสังคม

ภาพอนาคตที่ 5.1 มีข้อเสนอ ดังนี้

5.1.1 สร้างความเข้าใจและการยอมรับจากประชาชนในวิชาชีพครูว่าเป็นกุญแจสำคัญกับคุณภาพการศึกษาที่ส่งผลต่อความมั่นคงของชีวิตคนในระยะยาว และความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนของประเทศ

5.1.2 วิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อแสดงค่าทางสถิติให้ประชาชนยอมรับ และเชื่อมั่นว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างระดับสูงระหว่างคุณภาพครูและคุณภาพผู้เรียน

5.1.3 ขับเคลื่อนกลไกพัฒนาวิชาชีพครูด้วยการวิจัย และการพัฒนาทางวิชาชีพ

5.1.4 กำหนดให้ครูระดับมัธยมศึกษาจบการศึกษาในระดับปริญญาโท 6 ปี โดยแบ่งเป็นปริญญาตรี 4 ปี และปริญญาโท 2 ปี ที่มีแผนการศึกษาชนิดทำวิทยานิพนธ์

ภาพอนาคตที่ 5.2 ข้นยอด

ระบบการฝึกหัดครูจะได้รับการปฏิรูปให้เทียบเคียงกับประเทศที่มีครูชั้นยอดได้ โดยเริ่มจากการวางแผนจำนวนการผลิต มีระบบการคัดเลือกคนเก่งเข้ามาเป็นครูผ่านคณะกรรมการ 3 ฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา ออกแบบการเรียนรู้บนฐานวิจัยที่กระตุ้นความสนใจใฝ่รู้ การคิด และการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการพัฒนางานและตัดสินใจ ครูมีสมรรถนะด้านภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียนอย่างน้อย 2 ภาษาในระดับดี มีระบบการฝึกวิชาชีพครู อย่างเข้มข้นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ให้หลักประกัน แก่ผู้ที่เข้าศึกษาวิชาชีพครูโดยระบบประกันเงิน ประกันผลสัมฤทธิ์ และประกันงาน ภาพอนาคตที่ 5.2 มีข้อเสนอ ดังนี้

5.2.1 วางแผนการผลิตครูโดย กำหนดจำนวนรับแต่ละปีให้ใกล้เคียงกับจำนวนครู ที่ต้องการ กระจายให้หน่วยผลิตครูที่ผ่านมาตรฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น โดยผลิตตาม โควต้าตามที่สอดคล้องกับสมรรถนะของหน่วยผลิต

5.2.2 คัดเลือกคนเก่งเข้ามาเป็นครูอย่างเข้มงวด โดย (1) แต่งตั้งคณะกรรมการ คัดเลือกจากคณาจารย์คณะครุศาสตร์ คณะกรรมการการศึกษาของท้องถิ่น และบุคลากรจาก สถานศึกษา (2) เลือกผู้สมัครที่มาจากผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ประเมินด้วยแบบทดสอบระดับชาติร้อยละ 10 แรกของรุ่น (3) ทดสอบความสนใจและความถนัด ในวิชาชีพครูด้วยแบบทดสอบมาตรฐาน และ (4) ประเมินเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ด้วยการสัมภาษณ์ จากคณะกรรมการร่วมกับการประเมินในสถานการณ์จำลอง

5.2.3 ออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยฐานวิจัยในการเรียนรู้ทุกหมวดวิชา เชื่อมโยง ทฤษฎีกับการปฏิบัติอย่างแข็งแกร่ง ให้ความสำคัญกับการประเมินเพื่อรวบรวม สะท้อน จัดระบบ ป้อนกลับ ทบทวน และไตร่ตรองสะท้อนคิดเพื่อการพัฒนา รวมทั้งการให้ความสำคัญกับกระบวนการ จัดการความรู้

5.2.4 พัฒนาความสามารถทางการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ และภาษาอาเซียน อย่างน้อย 2 ภาษา โดยก่อนจบการศึกษาต้องผ่านการประเมินความสามารถทางภาษาอังกฤษ ด้วยแบบทดสอบสากล เช่น TOEFL หรือ IELTS และกำหนดเกณฑ์ผ่านสำหรับครูวิชาเอกอื่นในระดับ พอใช้ และครูวิชาเอกภาษาอังกฤษไว้ในระดับดี และผ่านการประเมินความสามารถทางการสื่อสาร ด้วยภาษาอาเซียนอย่างน้อย 2 ภาษา ในระดับผ่าน

5.2.5 ปรับความเข้มข้นของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยเน้นการปฏิบัติงาน วิชาชีพภายใต้การให้คำปรึกษาของมืออาชีพ ด้วยระบบชี้แนะ คู่คิด จัดตั้งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อการพัฒนาความพร้อมของนักศึกษาครู พร้อมให้ข้อมูลป้อนกลับกับสถาบันผลิตครูเพื่อวางแผน ผลิตครูให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

ภาพอนาคตที่ 5.3 มั่นคงและยั่งยืน

ครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ผู้ประกอบวิชาชีพสามารถอยู่ในระบบได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยบริหารจัดการการเข้าสู่วิชาชีพและการรักษาครูดีไว้ในวิชาชีพอย่างจริงจัง ด้วยการคัดเลือกครูที่เชื่อถือได้ กำหนดภาระงานครูให้อยู่ในขอบเขตของการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถเลือกเส้นทางวิชาชีพครูตามความถนัด ความถนัดแต่ยึดหยุ่น ครูได้รับการประเมินสมรรถนะตามสภาพจริงอิงฐานความรู้ วิจัย โดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อนำผลมาพัฒนา และปรับปรุงสมรรถนะที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และครูได้รับการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คงอยู่ในวิชาชีพอย่างน่าเชื่อถือและไว้วางใจ ภาพอนาคตที่ 5.3 มีข้อเสนอ ดังนี้

5.3.1 คัดเลือกครูเข้าสู่วิชาชีพตามระบบที่วางไว้อย่างโปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้

5.3.2 วางเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพตามความถนัดและความสนใจ จำแนกเป็นด้านการบริหาร การสอน และความชำนาญการเฉพาะทาง โดยมีรายได้ สวัสดิการ ความมั่นคงในอาชีพ การได้รับการยอมรับ และภาระรับผิดชอบที่เทียบเคียงกันได้ทุกเส้นทางเลือก

5.3.3 ยกระดับค่าตอบแทน ผลประโยชน์และสวัสดิการให้เทียบเคียงกับวิชาชีพชั้นสูงที่ดึงดูดใจคนเก่งระดับยอดของประเทศ โดยอยู่ใน 1 ของ 5 วิชาชีพแรก

5.3.4 กำหนดภาระงานครู ตามที่ระบุเป็นนโยบายในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยลดภาระงานอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องเพื่อให้ครูมีเวลาพอในการสร้างความแกร่งในวิชาชีพ

5.3.5 ประเมินครูตามสภาพจริงสำหรับพัฒนา และปรับปรุงสมรรถนะที่เชื่อมโยงกับคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยไม่เกี่ยวข้องกับการประเมินเพื่อเลื่อนวิทยฐานะหรือตำแหน่ง

5.3.6 พัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องในบริบทของสถานศึกษาโดยผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของตนเอง การเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางสื่อออนไลน์ และการเข้าร่วมโครงการขนาดใหญ่ในท้องถิ่น โดยนำครูออกจากชั้นเรียนและโรงเรียนน้อยที่สุด ยกเว้นการศึกษาต่อ

5.3.7 จัดสถานศึกษาให้มีบรรยากาศเชิงบวกต่อการปรับตัวในการทำงาน และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่มีระบบสนับสนุนให้ครูเกิดความตระหนักในการอุทิศตน มีภาวะผู้นำ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และความร่วมมือแบบเครือข่ายทางวิชาชีพ

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) นี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความสำเร็จของการศึกษาและการเรียนรู้ของประเทศไทยและกลุ่มประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ เพื่อเปรียบเทียบความสำเร็จของการศึกษาและการเรียนรู้ระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ และเพื่อเสนอภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573 แหล่งข้อมูลการศึกษา คือ สภาพการศึกษาของประเทศที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ ได้แก่ ฟินแลนด์ สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ เนื้อหาที่ศึกษาแบ่งเป็นด้านระบบบริหาร การศึกษา หลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกหัดครู ซึ่งสกัดมาจากลักษณะโดดเด่นของกลุ่มประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ และภาพอนาคตความสำเร็จของประเทศไทยที่ต้องการให้เป็นในปี พ.ศ. 2573 การดำเนินการวิจัยใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การเปรียบเทียบประเด็นสำคัญของการปฏิบัติแต่ละประเทศ และการสังเคราะห์สรุปภาพอนาคต การสรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย มีดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยโดยสรุปตามวัตถุประสงค์ทั้งสามประการ มีดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความสำเร็จของการศึกษาและการเรียนรู้ของกลุ่มประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศที่มีคุณภาพการศึกษาอยู่ใน 20 ลำดับแรกของโลก 3 ประเทศ ได้แก่ ฟินแลนด์ สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ ให้บทเรียนเกี่ยวกับนโยบายและวิธีการทำงาน โดยจุดหมายของการปฏิบัติอยู่ที่การตอบสนองกระแสโลกในเรื่องของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 วาระการศึกษาหลัง ค.ศ. 2030 ร่วมกับปฏิญญาอินซอน

2. ผลการเปรียบเทียบความสำเร็จของการศึกษาและการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศกับประเทศไทย พบว่า แม้คุณภาพของผลลัพธ์และผลผลิตของระบบการศึกษา ทั้งสามประเทศจัดอยู่ในระดับเดียวกันของโลก สามารถเทียบเคียงกันได้ แต่นโยบายและวิธีปฏิบัติแตกต่างกัน โดยจำแนกได้เป็น 2 ชั่ว ชั่วแรก มีลักษณะยืดหยุ่น ให้อิสระในการทำงานและการตัดสินใจ ไม่มีการประเมินเชิงตัดสินและไม่มุ่งการแข่งขัน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของฟินแลนด์ ส่วนอีกชั่วหนึ่ง มีลักษณะรวมอำนาจ ควบคุมและกำกับดูแลอย่างจริงจัง ขับเคลื่อนเป้าหมายด้วยการประเมิน และเน้นการแข่งขัน ซึ่งพบในสิงคโปร์และเกาหลีใต้ บทเรียนสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์การทำงานของทั้งสามประเทศ พบว่า ลักษณะร่วมได้แก่ การให้ความสำคัญกับคุณภาพการศึกษาที่เป็นเลิศ การสร้างความทั่วถึง และความเท่าเทียม เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้

และใช้ภาษามากกว่าหนึ่งภาษาในการเรียนการสอน กระจายลักษณะร่วมนี้ลงสู่การปฏิบัติในการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพร้อมร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ที่เป็นภาคีเครือข่ายเพื่อการขับเคลื่อนและปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา โดยยึดคุณภาพและความโปร่งใสเป็นสำคัญ ยิ่งกว่านั้นทุกประเทศให้ความสำคัญกับคุณภาพครูในระดับสูง เห็นได้ชัดจากการคัดเลือกนักศึกษาครู กระบวนการผลิต การรับเข้าทำงาน การพัฒนา การวางเส้นทางวิชาชีพ และการประเมิน เป็นที่น่าสังเกตว่าในเรื่องการวางเส้นทางวิชาชีพครูและการประเมินครูมีใช้จุดเน้นของฟินแลนด์ เนื่องจากมีความเชื่อเบื้องต้นว่าครูฟินแลนด์มีสมรรถนะสูง รับผิดชอบสูง และสามารถกำกับตนเองได้

3. ภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573 จากการวิเคราะห์แบบปฏิบัติที่เป็นเลิศของ 3 ประเทศร่วมกับแนวคิดทางการศึกษาของโลกและของประเทศไทย คณะผู้วิจัยได้ฉายภาพอนาคตของประเทศไทยไว้ 5 ภาพ คือ ภาพอนาคตที่ 1 ระบบบริหารการศึกษาชัดเจนและคล่องตัว ภาพอนาคตที่ 2 หลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษาแข็งแกร่ง มีคุณภาพ และมีพลวัต โดยคุณภาพแข่งขันได้ในระดับสากล เน้นความเท่าเทียมและความทั่วถึง เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และใช้นวัตกรรมขับเคลื่อนการศึกษา ภาพอนาคตที่ 3 ปฐมวัยเป็นพื้นฐานที่แข็งแกร่งของการพัฒนาประเทศ ภาพอนาคตที่ 4 การศึกษาขั้นพื้นฐานมีคุณภาพในระดับโลก และภาพอนาคตที่ 5 วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ดึงดูดใจคนเก่งชั้นนำของประเทศ โดยสังคมยอมรับและเชื่อถือครูผลิตครูชั้นนำ และครูเป็นวิชาชีพที่มั่นคงและยั่งยืน

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย ได้ใช้ฐานการคิดด้านการสร้างภาพอนาคต (scenario) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 วาระการศึกษาของยูเนสโกหลังปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) และปฏิญญาอินซอน ที่ประกาศวิสัยทัศน์ยกระดับคุณภาพการศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึง และการมีโอกาสนับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภายในปี ค.ศ. 2030 (พ.ศ. 2573) แบ่งการอภิปรายผลการวิจัยเป็นสองตอน คือ ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการจัดการศึกษาของประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศกับของประเทศไทย และตอนที่ 2 ภาพอนาคตการศึกษาของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2573 ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการจัดการศึกษาของประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ และการเปรียบเทียบกับประเทศไทย

สภาพการจัดการศึกษาของประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศและประเทศไทย พบประเด็นสำคัญที่สอดคล้องและแตกต่างกันบนฐานคิดของวาระนวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ระบบบริหารการศึกษา

1.1 นโยบายการบริหารที่พบ มีทั้งการกระจายอำนาจสู่ระดับท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมกับองค์กรหลายภาคส่วนและชุมชนของฟินแลนด์ การกระจายอำนาจแบบเป็นระดับชั้นจากบนลงล่างสุดคือ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัด และสถานศึกษา และการรวมศูนย์ที่ส่วนกลางเช่นสิงคโปร์ สำหรับ

ประเทศไทยนโยบายกำหนดให้ใช้หลักการกระจายอำนาจ แต่แนวปฏิบัติมีความใกล้เคียงกับการปฏิบัติของเกาหลีใต้ที่ยึดนโยบายรวมศูนย์สู่ส่วนกลาง อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะยึดนโยบายการบริหารแบบรวมศูนย์สู่ส่วนกลาง หรือการกระจายอำนาจ ทุกประเทศมีแนวปฏิบัติร่วมคือการเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย องค์กรภาครัฐ และเอกชน ซึ่งเป็นไปตามข้อเสนอการดำเนินการของวาระการศึกษาหลัง ค.ศ. 2015 ของยูเนสโก (unesdoc.unesco.org)

1.2 การสร้างเอกลักษณ์ของสถานศึกษา ที่ระบุเป็นวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา และใช้มาตรการส่งเสริมการจัดการศึกษาให้บรรลุนโยบายจุดเน้นแนวทางการปฏิรูปการศึกษา พบว่า มีการปฏิบัติที่เหมือนกันทุกประเทศ ต่างกันที่อัตลักษณ์ผู้เรียนซึ่งจุดเน้นของการพัฒนาของแต่ละประเทศต่างกัน เช่น ฟินแลนด์ เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ มีสมรรถนะระดับสูงในการทำงาน สิงคโปร์ ประกาศจุดเน้นที่ชัดเจนเรื่องคุณลักษณะ 4 ประการของผู้สำเร็จการศึกษา คือ มั่นใจตนเอง กำกับตนเองได้ มีส่วนร่วมแบบกระตือรือร้น และมีจิตสำนึกความเป็นพลเมืองของประเทศ และเกาหลีใต้ ใช้การพัฒนาการศึกษา พร้อมกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นจุดเน้นการพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามที่ Rosefsky & Opfer (2012) เสนอว่าประกอบด้วย วิธีคิด วิธีการทำงาน เครื่องมือการทำงาน และการดำรงชีวิตในโลก สำหรับประเทศไทยนั้นมีการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนไว้อย่างกว้างๆ ตามทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนั้น การกำหนดวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา จึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้เรียนที่เป็นจุดเน้นของหลักสูตร และความต้องการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ เป็นไปตามการดำเนินการตามวาระการศึกษาหลัง ค.ศ. 2015 ที่องค์การยูเนสโกระบุว่า ทุกประเทศสามารถจัดการศึกษาได้ตามบริบทของประเทศ (unesdoc.unesco.org) อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษายังขาดความเป็นเอกภาพที่มีพลังระดับประเทศ ซึ่งหากยึดแบบอย่างของประเทศที่มีแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศจะสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการของวาระการศึกษาหลัง ค.ศ. 2015 ของยูเนสโก ที่ว่าด้วยเรื่องความตระหนักถึงความทะเยอทะยานในการจัดการศึกษาตามวาระและสถานการณ์ในประเทศ และการกำหนดตัวชี้วัดระดับประเทศที่เชื่อมโยงสู่เป้าหมายระดับโลก (unesdoc.unesco.org) และพาดพิงถึงยุทธศาสตร์ประเทศไทย 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทางสังคม ในประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยให้สามารถสนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ (<http://www.ppb.moi.go.th/>)

2. หลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา

2.1 คุณภาพของผู้เรียนที่เป็นเป้าหมายการจัดการศึกษา ประเทศไทยกำหนดไว้ 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี (2) มีคุณธรรม-จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ (3) มีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (4) มีความสามารถทางการคิดอย่างเป็นระบบ สร้างสรรค์-ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างมีสติและใช้เหตุผล และ (5) มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร สอดคล้องกับประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ และสอดคล้องกับคุณภาพของผู้เรียนตามทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ระบุคุณสมบัติของ

ผู้เรียนที่ต้องพัฒนา คือ ความซื่อสัตย์ต่อทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น ความฉลาดทางสารสนเทศ (information literacy) ความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้แบบบูรณาการสหวิทยาการ เช่น STEM การสร้างแนวคิด (concept) จากการเรียนรู้ การเรียนรู้ความเป็นพลเมืองของประเทศที่มีจิตให้บริการ และการเป็นผู้มีสุขภาวะและสติสัมปชัญญะ (www.ecolint.ch/s) และวิสัยทัศน์และหลักการชั้นนำของยูเนสโก (unesdoc.unesco.org)

2.2 การใช้นโยบายและวิธีปฏิบัติเพื่อจัดการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเดียวกันอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ทุกประเทศมีวิธีปฏิบัติที่สนับสนุนนโยบายนี้ คือ (1) จัดการศึกษาแบบให้เปล่าสำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สอดคล้องกับขอบเขตทางเลือกของยูเนสโก (unesdoc.unesco.org) (2) จัดการศึกษาหลายรูปแบบเพื่อให้ประชากรทุกกลุ่มได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษา โดยประเทศไทยมีสามรูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของประเทศเกาหลีใต้ และหลักการสนับสนุนการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 (www.ecolint.ch/s) และการสร้างโอกาสในการศึกษาตลอดชีวิตตามวิสัยทัศน์ใหม่ของการศึกษาของปฏิญญาอินซอน (<https://en.unesco.org/world-education-forum-2015/incheon-declaration>) อย่างไรก็ตามสภาพจริง พบความต่างด้านคุณภาพมาตรฐานเดียวกันของทุกสถานศึกษา โดยพบว่า ในประเทศไทยคุณภาพการจัดการศึกษามักได้รับผลกระทบจากปัจจัยด้านพื้นฐานภูมิหลังของสถานศึกษา เช่น ทำเลที่ตั้งและขนาด และของนักเรียนที่มีพื้นฐานภูมิหลังต่างกัน ซึ่งหากสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์และหลักการชั้นนำของยูเนสโก (unesdoc.unesco.org)

2.3 การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีแนวทางการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ (1) หลักสูตรที่มุ่งเน้นการเตรียมผู้เรียนสำหรับอนาคตของฟินแลนด์และเกาหลีใต้ (2) การจัดการศึกษาฐานกว้างและเป็นองค์รวม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องของสิงคโปร์ (3) การจัดรูปแบบการศึกษาเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยของประเทศไทยที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะงานและทักษะชีวิตให้ครอบคลุมคนทุกกลุ่ม สอดคล้องกับขอบเขตทางเลือกสำคัญของการจัดการศึกษาของยูเนสโก (unesdoc.unesco.org) นอกจากนี้ ที่พบร่วมกันของประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ คือ (4) การจัดสรรปัจจัยสนับสนุนการสืบค้นความรู้ด้านเทคโนโลยี เครือข่ายอินเทอร์เน็ตของเกาหลีใต้ และ (5) ทักษะทางภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เป็นลักษณะร่วมของประเทศฟินแลนด์กับประเทศสิงคโปร์ สอดคล้องกับหลักการสนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (www.ecolint.ch/s) และหลักการสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะเรียน (Asia Society, 2012)

2.4 การประยุกต์ใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับทุกคนที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา มีองค์ความรู้ที่ทันสมัยรองรับการใช้ประโยชน์ เป็นวิธีปฏิบัติที่กลุ่มประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศสามารถปฏิบัติได้ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกาหลีใต้ นอกจากนี้ ฟินแลนด์ยังใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ฝึกผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (www.ecolint.ch/s; Asia Society, 2012) และแนวทางการสนับสนุน

การศึกษาตลอดชีวิตตามปฏิญญาอินซอน (<https://en.unesco.org/world-education-forum-2015/incheon-declaration>) อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับประชาชนทุกที่ทุกเวลายังไม่สามารถจัดแบบให้เปล่าได้ จึงขึ้นอยู่กับความพร้อมส่วนบุคคลด้านการเงิน และทักษะทางภาษาอังกฤษ

2.5 การจัดปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ที่ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (unesdoc.unesco.org) การสร้างบริบทของโรงเรียนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยวิธีสนับสนุนด้วยแหล่งเรียนรู้ นโยบายปฏิบัติภายในสถานศึกษา และการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ตามหลักการสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบเน้นสถานการณ์ หรือแบบโมดูลของฟินแลนด์ สอดคล้องกับหลักการขึ้นของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ว่าด้วยการสนับสนุนการเรียนรู้ ที่ให้ออมรับแบบการเรียนรู้และสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน จึงต้องจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ท้าทาย ปลอดภัย และเป็นที่ยอมรับ เรียนรู้ได้อย่างคล่องแคล่ว อิสระ และสามารถกำกับด้วยตนเอง (www.ecolint.ch/s) และหลักการจัดการเรียนรู้แบบสหศาสตร์ (Box-Mansilla & Jackson, 2011) ขณะที่ประเทศไทยแม้มีนโยบายกำหนดไว้ แต่การปฏิบัติยังต้องการการพัฒนาทั้งกระบวนการปฏิบัติที่ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ

2.6 การให้ความสำคัญกับการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ พบว่า ประเทศที่ใช้การสอบเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษา จัดวางตัวผู้เรียนสำหรับการเข้าสู่การศึกษา และลดช่วงห่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน คือ ประเทศสิงคโปร์ และเกาหลีใต้ เช่นเดียวกับประเทศไทยที่มีระบบการประเมินระดับเขตพื้นที่และระดับประเทศ แต่มีเป้าหมายเพื่อกำกับคุณภาพของสถานศึกษาและใช้ในการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ และแม้ว่าประเทศฟินแลนด์จะไม่เน้นการสอบระดับประเทศ แต่เน้นการประเมินแบบก้าวหน้าระหว่างเรียน ซึ่งเป็นการประเมินที่มีเป้าหมายเพื่อข้อมูลป้อนกลับสำหรับการพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ (<http://sa.ipst.ac.th>) กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการประเมินตามสภาพจริงที่กำหนดไว้เป็นแนวทางการประเมินตามหลักสูตรแกนกลางของประเทศไทยเช่นกัน ต่างกันที่ประเทศไทยยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการประเมินการเรียนรู้แบบ P21 (<http://www.p21.org/a>) คือ สมดุลทั้งแบบก้าวหน้าและสรุปรวม เน้นให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการประเมิน และใช้ระบบแฟ้มสะสมผลงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การศึกษาระดับปฐมวัย

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาระดับปฐมวัยระหว่างประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศกับประเทศไทย พบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

3.1 การสนับสนุนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษาระดับปฐมวัยที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียมกัน ประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศมีแนวปฏิบัติที่สรุปได้ว่า (1) จัดให้มีหลักสูตรที่ใช้เวลาเรียนหลากหลาย มีระบบประกันค่าเล่าเรียน และสถานที่เรียนที่หลากหลาย โดยอิงตามความต้องการของผู้ปกครอง และจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือครอบครัวที่มีลูกกับการศึกษาปฐมวัย เช่น เกาหลีใต้ และฟินแลนด์ (2) ให้ความรู้กับผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยให้กับ

ลูกของตนเอง เช่น ฟินแลนด์ และสิงคโปร์ แนวปฏิบัติดังกล่าวนี้แม้พบได้ในประเทศไทย แต่ยังไม่เป็นแนวเดียวกันทั้งประเทศ ซึ่งหากมีการปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพจะสามารถตอบสนองวิสัยทัศน์และหลักการชั้นนำของยูเนสโก (unesdoc.unesco.org)

3.2 จุดเน้นของหลักสูตรเพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคมแห่งศตวรรษที่ 21 การปฏิบัติที่ชัดเจนของประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ ได้แก่ (1) กำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนด้านกระบวนการคิดเชิงเหตุผล การทำงานเป็นทีม ความรักต่อชาติ บุคคลอื่น และเพื่อนบ้าน (2) ความจริงจังต่อการใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัย (3) การพัฒนาคู่มือสำหรับผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย การปฏิบัติดังกล่าวนี้สอดคล้องกับวิถีจัดการเรียนการสอนทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 (Asia Society, 2012) ที่กำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความสามารถทางการคิดขั้นสูงและต่ำไปพร้อมๆ กัน ถ้าย่อยการเรียนรู้ เรียนรู้วิธีเรียน และทำงานเป็นทีมได้ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวปฏิบัติว่าด้วยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของยูเนสโก (unesdoc.unesco.org)

4. การศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1 เป้าหมายการศึกษามุ่งเน้นการเตรียมผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบต่อสังคม มีความรู้และทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นต่อชีวิต โดยที่สิงคโปร์และเกาหลีใต้ให้ความสำคัญกับการระบุคำว่าทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้อย่างชัดเจน ขณะที่ฟินแลนด์ไม่ระบุคำว่าทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่นเดียวกับประเทศไทย แต่คำอธิบายคุณภาพของผู้เรียนครอบคลุมทักษะดังกล่าว โดยภาพรวมทุกประเทศมีเป้าหมายที่มุ่งสู่ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนี้ (1) มุ่งการเป็นพลเมืองของประเทศและของโลกที่รับผิดชอบต่อสังคม (2) พัฒนาศักยภาพของปัจเจกบุคคลให้เต็มที่ (3) ดำรงชีวิตได้ด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็น และ (4) เป็นฐานของการศึกษาต่อระดับสูงตามความถนัด เพื่อให้พึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ สอดคล้องกับ Rosefky & Opfer (2012) Wagner (2008) และยูเนสโก (unesdoc.unesco.org) รวมทั้งการเรียนรู้วิธีอยู่อย่างมีความสุข สามารถร่วมมือและแก้ปัญหาพร้อมกันระหว่างประชากรทั่วโลก (Opfer, 2012) และปฏิญญาอินซอน ที่ว่าด้วยความสมดุลระหว่างความร่วมมือกับการแข่งขันในฐานะพลเมืองของโลก (http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=41669&Key=news_boontee)

4.2 ลักษณะของหลักสูตร ประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศเหมือนกันใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความลึก โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้แบบเชิงรุก ค้นหาประเด็นที่ตนเองสนใจอย่างลึกซึ้ง และสร้างขึ้นมาเป็นงาน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาจนเต็มศักยภาพเฉพาะด้านของตนเอง พร้อมกับทิศทางการพัฒนาของประเทศ (2) ด้านความหลากหลาย ความกว้าง และครอบคลุม ในลักษณะโมดูลของฟินแลนด์ เน้นพัฒนาทักษะชีวิต และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น ในสิงคโปร์ และเกาหลีใต้ ตามลำดับ (3) เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครูกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนทั้งในระดับเดียวกันและต่างระดับ และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนกับชุมชนภายนอก และ (4) ด้านการบูรณาการของหลักสูตร เช่น สหวิทยาการในฟินแลนด์ นำวิชาที่มีขอบเขตแยกกันแต่ติดเข้า

ผสมผสานกัน เน้นให้มีการปฏิบัติงานมากขึ้น มีการผสมผสานทั้งวิชาหลักและวิชาเลือกของสิงคโปร์ และออกแบบโดยอิงความสามารถของผู้เรียน โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาเกาหลี และสังคมศาสตร์ ทุกหลักสูตรมีหลักการร่วม คือ เน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน เต็มตามศักยภาพ และความสามารถเฉพาะด้าน เน้นสาระการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ และเอื้อให้แต่ละแบบสามารถถ่ายโยงกันได้ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับขอบเขตทางเลือกสำคัญของการจัดการศึกษา ที่ว่าด้วยการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและสอดคล้องกันของยูเนสโก (unesdoc.unesco.org)

4.3 การจัดการเรียนรู้ ประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศและประเทศไทยมีลักษณะร่วมของการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ (1) พัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ และความสามารถเฉพาะด้านของประเทศ สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ ขณะที่ฟินแลนด์ไม่ได้พัฒนาความสามารถเฉพาะทางตามความถนัดของผู้เรียน แต่พยายามพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ (2) มุ่งเน้นพัฒนาการคิด ทุกประเทศได้ออกแบบการเรียนรู้ ฐานโครงการที่ต้องใช้การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ และคิดแบบมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นหนึ่งของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3) การจัดการเรียนรู้บนฐานปรากฏการณ์ตามความสนใจของผู้เรียน และที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียนของฟินแลนด์ ส่วนที่มีลักษณะร่วมกัน ได้แก่ (1) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ (2) ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ที่เป็นกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ระดับชาติของสิงคโปร์ และ (3) เปิดมิติทางสังคม เป็นการร่วมกันเรียนรู้ระหว่างครูกับผู้เรียน ที่เห็นอย่างชัดเจนในฟินแลนด์ กรณีของประเทศไทยกำหนดให้จัดการเรียนรู้ที่มีจุดเน้นทุกกรณีดังกล่าวมา แต่ไม่เน้นหลักสูตรสำหรับผู้เรียนที่มีความถนัดเฉพาะทางเช่นเดียวกับฟินแลนด์ แต่ต่างจากประเทศที่เป็นเลิศ คือ วิธีปฏิบัติที่นำไปสู่ความสำเร็จสูงสุด ซึ่งหากสามารถปฏิบัติได้จะตอบสนองตามขอบเขตทางเลือกของการปฏิบัติ ว่าด้วยการจัดเนื้อหาสาระที่สัมพันธ์กับผู้เรียนและบริบทที่ผู้เรียนอาศัย ผู้เรียนบรรลุสมรรถนะที่แข็งแกร่งทั้งด้านความคิดสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม และรับการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดช่วงชีวิต (unesdoc.unesco.org)

4.4 การประเมินผลการเรียนรู้ ฟินแลนด์จัดการศึกษาโดยไม่ยึดติดกับการประเมินผลการเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานใดๆ แต่เน้นไปที่การประเมินแบบก้าวหน้า เพื่อกระตุ้นและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนจนเต็มตามศักยภาพ ขณะที่เกาหลีใต้และสิงคโปร์เน้นการประเมินที่เข้มงวด มุ่งสู่ความสามารถในการแข่งขันระดับสากล และวางตัวผู้เรียนในการศึกษาต่อของสิงคโปร์ ซึ่งประเทศนี้ใช้วิธีกำหนดปรัชญาการประเมิน และการประเมินหลายระดับ แม้ทั้งสามประเทศมีแนวคิดการประเมินที่ต่างกันสุดขั้ว แต่ก็สามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนจนอยู่ในระดับโลก สำหรับประเทศไทยได้ยึดหลักการประเมินทั้งแบบก้าวหน้าระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินสรุปรวมหลังเรียน และการประเมินมาตรฐานระดับชาติ แต่ยังคงต้องการการพัฒนาให้สามารถใช้ระบบการประเมินเป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักการชี้ว่าการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 (www.ecolint.ch/s) และหลักการประเมินแบบ P21 (<http://www.p21.org/a>)

5. การฝึกหัดครู

5.1 ลักษณะเฉพาะของวิชาชีพครู ทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยยกย่องให้ (1) ครูเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และมีอุดมการณ์ ถูกขับเคลื่อนด้วยจริยธรรมมากกว่าเงินและวัตถุ (2) ครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คุณภาพการศึกษาของประเทศสูงในระดับโลก (3) สังคมคาดหวังต่อคุณภาพการศึกษาสูงมาก กดดันให้ครูต้องใช้ความพยายามอย่างมากเพื่อให้อยู่ในวิชาชีพได้อย่างมีคุณภาพตั้งแต่เริ่มต้นจนเกษียณ แต่ที่แตกต่างคือประเทศไทยเด็กเก่งไม่เลือกเรียนครูด้วยปัจจัยหลายประการหนึ่งในนั้นคือ รายได้ครูต่ำกว่าวิชาชีพชั้นสูงอื่นๆ

5.2 การผลิตครูก่อนประจำการ การปฏิบัติของประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศมีระบบการผลิตครูที่ชัดเจน ตั้งแต่การคัดเลือกนักศึกษาครูที่เข้มงวดมากด้านวิศทดสอบที่จะสามารถคัดกรองผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมจะเป็นครู มีการกำหนดความสามารถเบื้องต้นของผู้สมัครเข้าศึกษาได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะปฏิสัมพันธ์ ความสนใจในการสอน เป้าหมายและแรงบันดาลใจ ความเต็มใจในการเรียนรู้ และความพร้อมที่จะอุทิศตนให้กับวิชาชีพครู การประเมินจึงต้องใช้แบบทดสอบชนิดความเรียง และการสัมภาษณ์ เป้าหมายการผลิต คือ สร้างครูแห่งศตวรรษที่ 21 โดยมีองค์ประกอบสำคัญของระบบการผลิตที่มีคุณภาพ คือ สถาบันผลิตครู รูปแบบการผลิตครู หลักสูตร การฝึกหัดครู การจัดการเรียนรู้ และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สอดคล้องกับทิศทางการปฏิบัติของประเทศไทย แต่ต่างกันที่กระบวนการปฏิบัติ ตั้งแต่กระบวนการคัดเลือก การกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้สมัครเข้าศึกษาหลักสูตรฝึกหัดครู ยังต้องมีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวเป็นไปตามขอบเขตทางเลือกสำคัญของการจัดการศึกษา ด้านการเรียนการสอนที่สอดคล้องกันและมีคุณภาพ (unesdoc.unesco.org)

5.3 หลักสูตรฝึกหัดครู มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

5.3.1 การจัดการเรียนรู้หลักสูตรฝึกหัดครูมีลักษณะเด่นร่วม ได้แก่ (1) การจัดการเรียนรู้แบบมุ่งวิจัย ซึ่งเข้าไปบูรณาการกับการเรียนการสอนทุกวิชา ในกรณีของฟินแลนด์นักศึกษาครูจะต้องทำวิทยานิพนธ์เพื่อจบการศึกษา (2) ให้ความสำคัญกับความรู้ลึกในเนื้อหาวิชาที่ต้องสอน โดยเฉพาะการสอนในระดับมัธยมศึกษาซึ่งครูจะสอนตามวิชาเอก หรือวิชาโท (3) เชื่อมโยงทฤษฎีกับปฏิบัติเข้าด้วยกันอย่างแข็งแกร่ง ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ การวิจัยฐานโรงเรียนและการไตร่ตรองสะท้อนคิด (4) ให้ความสำคัญกับการประเมินเพื่อสามารถรวบรวม สะท้อน จัดระบบ ป้อนกลับ และทบทวนเพื่อการพัฒนา นอกจากนี้ จุดเด่นเฉพาะของประเทศสิงคโปร์ นักศึกษาครูต้องสอบแบบทดสอบมาตรฐานภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาทางการที่ใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนทุกระดับ ใช้การจัดการความรู้เพื่อกลั่นกรองส่วนที่เป็นแกนหลักสำคัญที่ต้องรักษาไว้ ปรับ และจัดเก็บความรู้ส่วนเนื้อหาที่ต้องให้ทันสมัย รวบรวมแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศจากครูจำนวนหนึ่งเพื่อแปลมาสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนเพื่อแพร่ขยาย และจัดการเรียนรู้บนฐานการวิจัย ดังนั้น หากประเทศใดสามารถพัฒนาครูที่มีคุณสมบัติดังกล่าวนี้ได้ จะทำให้ได้ครูที่มีคุณภาพทางวิชาชีพ เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและปรับปรุงผลลัพธ์การเรียนรู้ตามวิสัยทัศน์ใหม่ของการศึกษาตามปฏิญญาอินซอน

(<https://en.unesco.org/world-education-forum-2015/incheon-declaration>) และมีแนวโน้มของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดของ MacGilcrist et al. (2004)

5.3.2 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีลักษณะร่วมที่สำคัญ ได้แก่ (1) แบ่งการฝึกเป็นระยะ (2) กระบวนการฝึกเป็นการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ โดยมีครูชำนาญการในโรงเรียนและอาจารย์นิเทศก์เป็นคู่คิดและชี้แนะ (3) การประเมินผลจะประเมินด้วยกลุ่มผู้ประเมินประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และอาจารย์ผู้สอน (4) หน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (หรือประเทศไทยเรียกว่า โรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ) ต้องผ่านเกณฑ์การคัดเลือกว่ามีคุณภาพสอดคล้องกับเกณฑ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งนี้ หน่วยฝึกกับคณะครุศาสตร์ต้องทำงานร่วมกันตลอดระยะเวลาของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ นอกจากนี้ ลักษณะเฉพาะของประเทศสิงคโปร์ คือ ร่วมวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการผลิตนักศึกษาครู เช่น การศึกษาบทบาทความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครูกับโรงเรียน หลักสูตรทางเลือกของนักศึกษาครู

นอกจากนี้ ยังสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนร่วมวิชาชีพ เช่น ระหว่างครูพี่เลี้ยงกับนักศึกษา ระหว่างกลุ่มนักศึกษาภายในและต่างสถาบัน และระหว่างกลุ่มนักศึกษากับนักศึกษาต่างชาติ สอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา การรักษาและสร้างความแข็งแกร่งให้กับพันธมิตรเครือข่ายการศึกษาระดับภูมิภาคของยูเนสโก (unesdoc.unesco.org)

5.5 การเข้าสู่วิชาชีพครู มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

5.5.1 การบรรจุเข้าเป็นครูในแต่ละประเทศมีวิธีการแตกต่างกัน ดังนี้ (1) บรรจุเป็นครูทันทีเมื่อจบการศึกษาตามเงื่อนไขที่ผูกโยงกับการให้ทุนการศึกษาของฟินแลนด์ และการว่าจ้างผู้ผ่านการคัดเลือกเป็นนักศึกษาครูของสิงคโปร์ (2) การกำหนดจำนวนอัตรา การจัดจ้าง และการคัดเลือกโดยคณะกรรมการประจำท้องถิ่นของฟินแลนด์ ตามนโยบายกระจายอำนาจการบริหารสู่ท้องถิ่น และ (3) การจัดสอบบรรจุระดับประเทศ ซึ่งเนื้อหาการสอบโดยรวมคือ แบบทดสอบชนิดเขียนตอบ และการสัมภาษณ์อย่างสั้นๆ เช่น ในเกาหลีใต้ และประเทศไทยที่แตกต่างกันคือ กระบวนการปฏิบัติที่มีคุณภาพต่างกัน ซึ่งความสำคัญของประเด็นนี้ระบุให้เป็นหนึ่งในวิสัยทัศน์ใหม่ของการจัดการศึกษาตามปฏิญญาอินซอน (<https://en.unesco.org/world-education-forum-2015/incheon-declaration>)

การปฏิบัติที่เป็นจุดเน้นของแต่ละประเทศที่ต่างกัน คือ การเข้าสู่วิชาชีพครูในประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ มักเชื่อมโยงกันระหว่างอัตราการผลิตบัณฑิตครูให้สัมพันธ์กับอัตราการบรรจุ โดยประเทศฟินแลนด์ยังมีการจัดสรรทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาครู และสิงคโปร์ นักศึกษาครูจะได้รับการว่าจ้างตั้งแต่ผ่านการคัดเลือก จึงต้องเข้าสู่กระบวนการฝึกฝนตามหลักสูตรอย่างเข้มงวด สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกันและมีคุณภาพ ว่าด้วยการสรรหาและรักษาครูที่มีคุณภาพที่ระบุโดยยูเนสโก (unesdoc.unesco.org)

สำหรับประเทศเกาหลีใต้และประเทศไทย การบรรจุครูไม่ผูกโยงกับการให้ทุนการศึกษา แต่ใช้วิธีสอบคัดเลือก จึงมีปัจจัยที่ส่งผลคือ อัตราบัณฑิตครูกับอัตราตำแหน่งที่รอบรรจุไม่พอดีกัน ดังนั้น จึงต้องมีการวางแผนด้านอัตราการผลิตให้รัดกุม เช่นที่เกาหลีใต้ ทำกับการผลิตครูระดับประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดสอบคัดเลือกที่มีคุณภาพ ไม่มีการทุจริตและสามารถคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติตามต้องการได้อย่างแท้จริง คุณวุฒิของผู้เป็นครูที่สอดคล้องกัน คือ (1) มีการศึกษาขั้นต้นระดับปริญญาตรี (ยกเว้นฟินแลนด์ที่กำหนดให้เป็นระดับปริญญาโท) และ (2) มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เป็นวิธีพัฒนาครูให้มีคุณภาพ โดยสร้างโอกาสให้ได้รับการคัดสรรและฝึกฝนอย่างเท่าเทียมกัน เป็นหนึ่งในวิสัยทัศน์ใหม่ของการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปฏิญญาอินซอน (<https://en.unesco.org/world-education-forum-2015/incheon-declaration>)

5.5.2 ภาระงานครู ทั้งสามประเทศและประเทศไทยมีภาระงานหลักที่ครูพึงทำคล้ายกัน ประกอบด้วย (1) การจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการสอน การสอน และการจัดการชั้นเรียน (2) การทำงานที่เกี่ยวข้องกับระเบียบ และเอกสารชั้นเรียน (3) การดูแลความประพฤติผู้เรียน (4) การประเมินผู้เรียน (5) โครงการ/กิจกรรมพัฒนาของโรงเรียน และ (6) การทำงานร่วมกับชุมชน ลักษณะเด่นเฉพาะประเทศฟินแลนด์ ครูต้องมีการวางแผนการทำงานร่วมกับเพื่อนครูสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง แต่ใช้เวลาสอนผู้เรียนน้อยกว่าประเทศอื่นๆ และเวลาที่เหลือใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และปฏิบัติการต่างๆ ในชั้นเรียน การทำงานร่วมกับชุมชน ซึ่งมักเป็นการทำแบบอาสาไม่มีค่าตอบแทน พิเศษ สำหรับสิงคโปร์ ครูประจำการต้องรับภาระเป็นคู่คิดสำหรับครูใหม่ ส่วนเกาหลีใต้ครูต้องปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของผู้ปกครองที่คาดหวังกับความสำเร็จทางการเรียนของเด็กสูงมาก ขณะที่ประเทศไทยมีการปฏิบัติใกล้เคียงกับฟินแลนด์และสิงคโปร์ แต่อยู่ระหว่างการพัฒนาวิธีปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การมีนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ตามแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ MacGilcrist et al (2004) และเป็นแนวทางของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกันและมีคุณภาพของยูเนสโก (unesdoc.unesco.org)

5.5.3 เส้นทางการก้าวหน้าในอาชีพที่ผูกโยงกับการประเมินการปฏิบัติงานตามสภาพจริงที่ส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริงของฟินแลนด์ เช่นเดียวกับประเทศไทยที่กำหนดเส้นทางการก้าวหน้าทางวิชาชีพสายผู้สอน ผู้ชำนาญการ และผู้บริหาร แต่ต่างกันที่กระบวนการพิจารณาคุณสมบัติที่รัดกุม สะท้อนผลลัพธ์ถึงคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง เป็นวิสัยทัศน์ใหม่ของการศึกษาตามปฏิญญาอินซอน ที่ว่าด้วยการจัดการศึกษาที่เน้นคุณภาพและปรับปรุงผลลัพธ์การเรียน การส่งเสริมให้ครูมีคุณภาพทางวิชาชีพ ได้รับแรงจูงใจและการสนับสนุนภายใต้ทรัพยากรที่เพียงพอ (<https://en.unesco.org/world-education-forum-2015/incheon-declaration>)

5.4 การพัฒนาวิชาชีพครูระหว่างปฏิบัติการ นอกจากจะขึ้นอยู่กับความตระหนักส่วนบุคคลถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองตลอดเวลาแล้ว ทุกประเทศยังกำหนดนโยบายบังคับ

เช่น เกาหลีใต้ครูต้องเข้ารับการพัฒนาตามสายงานอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาที่กำหนดจึงจะสามารถเลื่อนตำแหน่งและขึ้นเงินเดือน ขณะที่ฟินแลนด์เปิดอิสระได้เนื่องจากวัฒนธรรมองค์กรมีการเรียนรู้แบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพ และมีการเข้าร่วมโครงการขนาดใหญ่ของท้องถิ่นสำหรับเกาหลีใต้และสิงคโปร์ ส่วนกลางจัดหลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ครูเข้าร่วมโครงการตามวาระการพัฒนาตามเส้นทาง สำหรับประเทศไทยหน้าที่การพัฒนาครูเป็นของหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ในลักษณะของการจัดฝึกอบรมนอกสถานศึกษา ครูบางส่วนใช้วิธีเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท แต่แนวโน้มนโยบายและความต้องการคือ การพัฒนาผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของตนเอง การเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางสื่อออนไลน์ และการเข้าร่วมโครงการขนาดใหญ่ในท้องถิ่น ซึ่งแน่นอนว่าต้องมีการจัดสรรเวลาเพื่อการเรียนรู้ และงบประมาณเพื่อการนี้โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จุดเน้นที่สำคัญของการพัฒนาวิชาชีพครูระหว่างประจำการคือ โรงเรียนมีบรรยากาศเชิงบวกต่อการเรียนรู้การปฏิบัติงานของครู และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Pedder, 2006; MacGilcrist et al, 2004)

ตอนที่ 2 ภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2573

ภาพอนาคตศึกษาที่เป็นข้อค้นพบในส่วนสุดท้าย ประกอบด้วย เรื่องเล่าอนาคตในอีก 15 ปี ข้างหน้า และข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันหรือขับเคลื่อนภาพอนาคตนั้น ภาพอนาคตที่เสนอนั้น จำแนกได้เป็น 5 ภาพ ซึ่งต่างจากข้อเสนอของ Ogilvy & Schwartz (2006) ที่กำหนดไว้กว้างๆ ว่าน่าจะมีจำนวน 4 ภาพ แต่ก็สามารถสร้างภาพอนาคตได้ตามกรอบการตัดสินใจที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

ภาพอนาคตที่ 1 กระจาย

ลักษณะสำคัญของภาพนี้ ได้แก่ ระบบบริหารการศึกษาไทยจะถูกกำหนดนโยบายและมาตรฐานชาติจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีทิศทางและตัวบ่งชี้ผลลัพธ์ความสำเร็จชัดเจนเพื่อเป็นกรอบกว้าง ซึ่งในการปฏิบัติจะถูกกระจายอำนาจลงสู่หน่วยปฏิบัติในท้องถิ่นในรูปของคณะกรรมการการศึกษาที่มีตัวแทนมาจากหลายภาคส่วน ทั้งในส่วนของการศึกษาและภาคส่วนอื่นๆ เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อน ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับระบบบริการการศึกษาของฟินแลนด์ ซึ่งมีความชัดเจนในเรื่องการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ (www.edufinn.net) หน่วยงานส่วนกลางรับหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก กำกับดูแล และประสานงานตามระดับ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานชาติอย่างจริงจัง การบริหารการศึกษาของฟินแลนด์จะเป็นการร่วมมือกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการการศึกษา องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาทุกระดับ โดยการทำงานของทุกภาคส่วนมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน แต่เน้นความคล่องตัวและความยืดหยุ่น (Matilainen, 2014) ในส่วนนี้สอดคล้องกับระบบการดูแลกำกับและติดตามของสิงคโปร์ซึ่งระบุว่า การบริหารจัดการเป็นไปแบบรวมอำนาจที่ส่วนกลางและจัดให้มีการกำกับติดตามอย่างเข้มงวด ทั้งนี้ เพราะขึ้นอยู่กับขนาดและบริบทของประเทศที่เป็นลักษณะเฉพาะ (www.moe.gov.sg) และสอดคล้องกับระบบบริหารการศึกษาของเกาหลีใต้ที่มี

ลักษณะรวมอำนาจสู่ส่วนกลางเช่นกัน โดยแบ่งระดับการบริหารเป็น 3 ระดับ คือ ระดับบนที่เป็นระดับกระทรวง ระดับกลาง คือ สำนักงานการศึกษามหนครและท้องถิ่น และระดับล่างคือ สำนักงานการศึกษาส่วนท้องถิ่น (www.oecd.org/pisa/keyfindings) มีการปรับปรุงระบบงบประมาณให้สมดุลกันระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับกับงบประมาณสนับสนุนจากส่วนกลางส่วนท้องถิ่น และจากภาคเอกชน ซึ่งเป็นตามแนวทางการบริหารจัดการของฟินแลนด์ (www.edufinn.net) ลักษณะร่วมที่สำคัญของระบบบริหารการศึกษาของทุกประเทศ คือ ความน่าเชื่อถือและคุณภาพระดับสูง ซึ่งในอีก 15 ปี ระบบบริหารการศึกษาไทยจะมีประสิทธิภาพ ทันสมัย รับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และประชาชนมีส่วนร่วม เกิดประสิทธิผลตามระดับที่ต้องการ โดยเป็นที่ยอมรับและไว้วางใจของชุมชน ประเทศ ภูมิภาคอาเซียน และนานาชาติ เป็นดังลักษณะของประเทศคู่แข่งและเป็นไปตามภาพความสำเร็จในอนาคตของประเทศไทย พ.ศ. 2579 ข้อ (6) ระบบการบริหารภาครัฐมีประสิทธิภาพ ทันสมัย รับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และประชาชนมีส่วนร่วม (<http://www.dla.go.th/>)

ภาพอนาคตที่ 2 แกร่ง

หลักการพื้นฐานการจัดการศึกษาแข็งแกร่งด้วยการตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างเท่าเทียม และทั่วถึง ยึดคุณภาพมาตรฐานระดับสากล ตามแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ใช้นวัตกรรมทางการศึกษาเป็นคานงัดคุณภาพ มีระบบและกลไกเพื่อพัฒนาการวัดและการประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาแบบก้าวกระโดด จำแนกเป็น 2 ภาพย่อย

ภาพอนาคตที่ 2.1 เคียงบ่าเคียงไหล่

ในภาพนี้จุดเริ่มต้นของคุณภาพมาจากฐานความรู้ด้านการศึกษาร่วมกับการรับฟังเสียงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของสิงคโปร์และฟินแลนด์ (www.moe.gov.sg) เน้นความมีอิสระและความคล่องตัวของหน่วยปฏิบัติระดับต่างๆ เป็นไปตามวิธีปฏิบัติของฟินแลนด์ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม เป็นผู้มีความรู้ลึกและกว้าง คุณลักษณะของผู้เรียนเช่นนี้จะสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนของสิงคโปร์ที่วางหลักการพื้นฐานไว้ว่าผู้เรียนแต่ละคนของสิงคโปร์ได้รับโอกาสที่จะพัฒนาตนในทั้งด้านกว้างและลึก (www.moe.gov.sg) เป็นไปตามจุดแข็งของฟินแลนด์ คือ ส่งออกความรู้ที่มีมาจากคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบของประเทศ (www.15uta.fi/wesfin) และเช่นเดียวกับเกาหลีใต้ที่พัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนได้ในระดับสากล (www.oecd.org/pisa/keyfindings) ททรัพยากรจะได้รับการจัดสรรอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมเพื่อลดช่องว่างที่เป็นอยู่ ซึ่งเป็นหลักการพัฒนาคุณภาพตามแนวทางความเท่าเทียมและทั่วถึงของฟินแลนด์ที่ระบุว่า ความเท่าเทียมกันทางการศึกษาถือเป็นฐานค้ำจุนระบบของประเทศ และสถานศึกษาทุกระดับมีสิทธิที่จะให้บริการการศึกษาตามบริบทของตนเองด้วยคุณภาพสูงสุดตามเป้าหมายของประเทศ การศึกษาส่วนใหญ่จะมาจากงบประมาณสาธารณะโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ จากรัฐบาลกลาง และองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะที่เกาหลีใต้งบประมาณบริการส่วนใหญ่จะมาจากรัฐบาล โดยลงทุน

ด้านการศึกษาถึงร้อยละ 7.6 ของ GDP ขณะที่ประเทศไทยลงทุนด้านการศึกษาร้อยละ 7.6 เช่นกัน เมื่อพ.ศ. 2554 แต่ถูกประเมินว่าคุณภาพการศึกษาไทยล้าหลัง (ประมวล สุธีจรรย์วัฒนา, 2559) ในการสร้างความเชื่อถือและความไว้วางใจในระบบการศึกษา ฟินแลนด์จะใช้ระบบกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่ท้องถิ่นทั่วประเทศ ส่วนเกาหลีกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของประเทศว่า ส่งเสริมการศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อเป็นฐานที่แข็งแกร่งของการพัฒนาประเทศ และใช้การทดสอบเป็นเครื่องมือขับเคลื่อน (Jones, 2013) สำหรับสิงคโปร์นั้นจะดูแลคุณภาพอย่างจริงจังโดยกระทรวงศึกษาธิการ และประสานกับหน่วยงานผลิตครูและโรงเรียนเพื่อดึงเอาส่วนที่ดีที่สุดของทุกคนออกมา (www.moe.gov.sg) เพื่อให้คุณภาพการศึกษาแข่งขันได้และอยู่ในระดับบนสุดของโลก ทุกฝ่ายจะเห็นตรงกันว่า คุณภาพครู เครื่องมือจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นเสาหลักสำคัญ โดยฟินแลนด์วางหลักการข้อหนึ่งว่า ครูมีคุณภาพและบุคลากรการศึกษาต้องมีคุณภาพสูง โดยกำหนดให้ครูจบการศึกษาระดับปริญญาโท และผู้บริหารโรงเรียนต้องมีประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (www.edufinn.net) ส่วนสิงคโปร์กำหนดว่า ครูดีและผู้บริหารโรงเรียนดี จะนำไปสู่โรงเรียนดีและผู้เรียนมีสมรรถนะสูง (www.moe.gov.sg) ขณะที่เกาหลีใต้ให้ความสำคัญกับนวัตกรรมดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบและขยายไปสู่ครอบครัว ในปี พ.ศ. 2573 การศึกษาของประเทศไทยจะตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานที่แข็งแกร่ง ตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยยึดหลักความทั่วถึงและเท่าเทียม บนฐานความรู้และนวัตกรรม สามารถแข่งขันได้ในระดับภูมิภาคและระดับสากล

ภาพอนาคตที่ 2.2 โดดเด่น

ผู้เรียนทุกประเภทและทุกระดับต้องมีโอกาสเข้าถึงคุณภาพสูง อย่างสะดวก ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยไม่มีอุปสรรคด้านภูมิหลังและประสบการณ์สังคม มีคุณภาพพื้นฐานโดดเด่นที่สำคัญ ภาพนี้เป็นไปตามวาระการศึกษาหลัง ค.ศ. 2015 ที่ยูเนสโกเสนอว่า การศึกษาต้องเข้าใจและยอมรับนับถือสิทธิมนุษยชน อันได้แก่ ความเท่าเทียมและความทั่วถึง และความหลากหลายทางวัฒนธรรม และกำหนดวัตถุประสงค์หลักว่า มั่นใจในการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียม และมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อปวงชนภายในปี พ.ศ. 2030 ซึ่งนำมาสู่ปฏิญญาอินซอน พร้อมระบุหลักการชี้ว่าไว้ข้อหนึ่งว่า การศึกษาเป็นส่วนช่วยสำคัญของการลดความไม่เท่าเทียมและความยากจน โดยกลายเป็นมรดกที่เป็นเงื่อนไขและโอกาสที่ดีขึ้นสำหรับมนุษย์และสังคมที่ยั่งยืน ยิ่งไปกว่านั้นในปฏิญญาอินซอนยังมีคำอธิบายว่า ความเท่าเทียมและทั่วถึงถือเป็นหมุดหลักของวาระการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลง ประชาชนทุกกลุ่มต้องสามารถเข้าถึงการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้ ทั้งนี้ ต้องไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง (unesdoc.unesco.org) ความเท่าเทียมและความทั่วถึงเป็นหลักการสำคัญข้อหนึ่งของหลักการขั้นพื้นฐานของฟินแลนด์ โดยเน้นให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาตามศักยภาพสูงสุดแบบให้เปล่า จัดการศึกษาพิเศษให้กับคนกลุ่มพิเศษ และสนับสนุนให้ใช้ภาษาของชนกลุ่มน้อยและกลุ่มคนอพยพในการจัดการเรียนการสอนร่วมกับภาษาแม่ (minedu.fi/export/sites/./Finnish_education, OECD) เช่นเดียวกับหลักการของสิงคโปร์ที่ให้ทุกคนได้รับการศึกษา

เพื่อพัฒนาศักยภาพถึงขีดสูงสุดและใช้ประโยชน์จาก 2 ภาษา (www.moe.gov.sg) และเกาหลีใต้ได้ให้ความสำคัญกับหลักการข้อนี้ ในหลักการของความเสมอภาคทางการศึกษาที่คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนในเมืองกับชนบท และการรับเข้าเรียนแบบสุ่มในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (www.educationinsouthkorea) จากที่กล่าวมาสนับสนุนให้ประเทศไทยจัดให้ผู้เรียนทุกประเภทและทุกระดับต้องมีโอกาสเข้าถึงคุณภาพสูง อย่างสะดวก ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยไม่มีอุปสรรคด้านภูมิหลังและประสบการณ์สังคม โดยมิคุณลักษณะสำคัญ คือ ความสามารถในการใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาแม่ ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลในการสื่อสารของโลกและภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียนในบริบทอย่างน้อย 1 ภาษา และภาษาของกลุ่มประเทศอาเซียน + อีก 1 ภาษา เพื่อการเป็นพลเมืองของกลุ่มอาเซียนในระดับใช้งานได้ดี การศึกษาของประเทศจะตั้งอยู่บนหลักการของคุณภาพที่ทุกคนสามารถเข้าถึงบริการได้โดยเท่าเทียมและทั่วถึง โดยปราศจากอุปสรรคที่มาจากภูมิหลังและประสบการณ์สังคมอันแตกต่างกัน

ภาพอนาคตที่ 2.3 มั่นคง

ภาพนี้เป็นการกระจายวิสัยทัศน์ทางการศึกษาของยูเนสโกหลังปีค.ศ. 2015 ลงสู่ประเทศ โดยที่วิสัยทัศน์นั้นระบุไว้ส่วนหนึ่งว่า การศึกษาต้องทำให้เกิดสมรรถนะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหลักการศูนย์กลาง โอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องจัดไว้ในทุกระบบ และเป็นวาระสำคัญของปฏิญญาอินซอนที่ระบุไว้ข้อหนึ่งว่า สนับสนุนโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตของปวงชนในทุกสถานการณ์และในการศึกษาทุกระดับ โดยเพิ่มช่องทางการเข้าถึงการศึกษาด้านอาชีพ และเทคนิค และสร้างเส้นทางการศึกษาที่ยืดหยุ่นและมีคุณภาพ (unesdoc.unesco.org) ฟินแลนด์ได้กล่าวถึงหลักการข้อนี้ไว้ว่า ประเทศให้ความสำคัญต่อการศึกษาตลอดชีวิตโดยออกแบบระบบให้เรียนรู้แบบต่อเนื่องตั้งแต่การศึกษาปฐมวัยไปจนถึงอุดมศึกษา และเปิดโอกาสให้แรงงานทุกระดับเข้ามาศึกษาหรือฝึกอบรมตามความต้องการอย่างต่อเนื่อง (minedu.fi/export/sites/./Finnish_education, OECD) ส่วนสิงคโปร์จัดการศึกษาฐานกว้างและเป็นองค์รวมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ต่อไปได้ท่ามกลางความแตกต่างที่หลากหลาย และทำให้เชื่อมั่นได้ว่ามีฐานที่แกร่งพอสำหรับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (www.moe.gov.sg) สำหรับเกาหลีใต้กำหนดไว้ในหลักการข้อเตรียมผู้เรียนเข้าสู่อนาคตทั้งในระบบและนอกระบบ ซึ่งเป็นการจัดหลักสูตรระยะสั้นหลากหลายตามความต้องการ ทั้งการศึกษาในระบบที่ควบคุมโดยกระทรวงศึกษาธิการและสถาบันฝึกหัดอาชีพ (Chae & Chung, 2007) เมื่ออยู่ในการศึกษาขั้นพื้นฐานผู้เรียนมีช่องทางที่จะเลือกศึกษาได้ตามความถนัดและตามความสามารถของตนเอง ทั้งด้านสามัญศึกษาหรือด้านอาชีวศึกษา ฟินแลนด์มีหลักการสำคัญเรื่องนี้โดยพัฒนาทักษะและกำลังคนที่ตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทักษะเฉลี่ยของคนวัยทำงานวัยหนุ่มสาว (16-24ปี) มีระดับทักษะและความชำนาญการในการทำงานระดับสูงสุด อัตราการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่ามัธยมศึกษาของผู้เรียนประมาณร้อยละ 90 ทั้งในรูปของการศึกษาสายอาชีพและการฝึกอบรม และแรงงานของฟินแลนด์ (16-64 ปี) ได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งของประเทศที่มีสมรรถนะสูงสุดในบรรดาประเทศที่ร่วมเข้ารับการประเมินทักษะและการศึกษาของผู้ใหญ่

(minedu.fi/export/sites/./Finninish_education, OECD) ในสิงคโปร์จะจัดโปรแกรม Value-in และจัดการแนะแนวอาชีพและแนะแนวการศึกษาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามจุดแข็งและความสนใจเฉพาะตน (www.moe.gov.sg) และเกาหลีใต้พัฒนาคนให้มีความรู้เท่าทันทางดิจิทัลเพื่อให้มีเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และออกแบบหลักสูตรตามเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในทิศทางเดียวกับการพัฒนาประเทศ (วรินทร์ บุญยั้ง, 2556) ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2573 เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาภาคบังคับแล้วหากไม่พร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น ผู้เรียนสามารถเป็นแรงงานที่มีสมรรถนะพอในการทำงานเพื่อพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ในระดับหนึ่ง หลังจากนั้นสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องในแต่ละช่วงวัยหรือช่วงชีวิต โดยยกระดับคุณภาพแหล่งเรียนรู้ทุกช่องทางและมีองค์ความรู้ทันสมัยที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้สะดวก รวดเร็ว และประชาชนมีความฉลาดทางดิจิทัลเพื่อเรียนรู้ตลอดชีวิต

ภาพอนาคตที่ 2.4 คานงัด

หลักคิดของภาพนี้ คือ นำนวัตกรรมมาใช้เป็นคานงัดคุณภาพการศึกษาให้ก้าวกระโดด โดยครอบคลุมถึงนวัตกรรมด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมสังคม และนวัตกรรมยุทธศาสตร์การสอน จุดเด่นของภาพนี้เห็นชัดที่เกาหลีใต้ที่มีระบบดิจิทัลสำหรับการเรียนรู้โดยพัฒนาการรู้เท่าทันดิจิทัลให้กับผู้เรียนและประชาชน เพื่อที่สามารถค้นคว้าและเข้าถึงความรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์และอินเทอร์เน็ตได้จากทุกที่ รวมทั้งมีระบบเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่บ้าน (south-korea/ecucation) ข้อนี้เห็นชัดเจนที่สิงคโปร์เช่นกัน โดยสิงคโปร์พัฒนาหลักสูตรที่ผสมผสานกับเทคโนโลยีเพื่อช่วยในการเพิ่มพูนและเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีการพัฒนาการเรียนการสอนเชิงนวัตกรรมร่วมกับบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศ จัดหาทรัพยากรการเรียนรู้ online เพื่อส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนและเตรียมผู้เรียนสำหรับอนาคต (www.moe.gov.sg) สำหรับในฟินแลนด์นั้นให้ความสำคัญกับการใช้นวัตกรรมเพื่อการศึกษา มาก สนับสนุนด้วยผลการศึกษาของ Jarvinian, Karsika, & Hintikka (2007) ที่พบว่า การศึกษาของฟินแลนด์มุ่งให้ผู้เรียนเป็นนวัตกร เรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าไปในกระบวนการของการเกิดเทคโนโลยีและนวัตกรรม ในปี พ.ศ. 2573 ประเทศไทยเน้นนวัตกรรมแบบครอบคลุมเพื่อสร้างมูลค่าให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ แปลกใหม่ และมีคุณภาพ เข้าถึงได้จากที่โรงเรียน จากครอบครัว และจากแหล่งต่างๆ ในชุมชน ประชาชนต้องมีความรู้เท่าทันดิจิทัลเพื่อเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ที่มีได้อย่างสะดวก และมีวิจาร์ณญาณเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ภาพอนาคตที่ 2.5 ลำหน้า

ระบบการประเมินผลเป็นกลไกสำคัญสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หลักคิดของภาพ คือ ใช้ประโยชน์จากระบบการประเมินเพื่อป้อนผลสู่ข้างหน้า (feed forward) สำหรับพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้เชิงลึกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นไปตามหลักคิดในการประเมินของสิงคโปร์และเกาหลีใต้ที่ประเมินเพื่อพัฒนาในทุกระดับของระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานชาติ และเป็นที่ยอมรับของสากล (Tan, 2013) และยังสอดคล้องกับแนวคิดในการประเมินแบบก้าวหน้าของฟินแลนด์ที่ชื่นชมในการศึกษาและการเรียนรู้อย่างจริงจัง และไม่ทิ้งผู้ใดไว้เบื้องหลังไม่ว่าจะมีปัญหา

ซับซ้อนขนาดไหนจะต้องช่วยกันสนับสนุนให้ไปถึงเป้าหมายที่ต้องการ (Stenback,2015) ด้วยเหตุนี้ในภาพฉายจึงเน้นพัฒนาระบบการประเมินทั้งระบบ ร่วมกับพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่ยอมรับให้การประเมินเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการมองไปข้างหน้าเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามีใช้การตัดสินใจ

ภาพอนาคตที่ 3 หยั่งลึก

ประเทศไทยชูประเด็นให้การศึกษายุ่งยากเป็นปัจจัยสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งของชีวิต และเป็นฐานรากของการเติบโตของประเทศ ในเรื่องนี้สอดคล้องกับที่ฟินแลนด์ระบุว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยนั้นเป็นไปเพื่อเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เด็กเติบโต มีพัฒนาการและการเรียนรู้ที่สมดุล (minedu.fi/export/sites/./Finninsh_education, OECD) สอดคล้องกับที่สิงคโปร์ประกาศว่า เริ่มต้นจัดการศึกษาด้วยความแข็งแกร่งของเด็กทุกคน ได้มีการยกระดับการศึกษาปฐมวัยโดยพัฒนาหลักสูตรเพื่อออกแบบการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ จัดการศึกษาปฐมวัยที่คุณภาพสูงและราคาไม่แพง และแบ่งปันหลักสูตรและวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างกันในส่วนต่างๆ ที่รับผิดชอบการศึกษาปฐมวัย (www.moe.gov.sg) สำหรับการบริการนั้นมีหลากหลายช่องทาง ฟินแลนด์แบ่งการบริการเป็น 3 แบบ คือ ดูแลเด็กเองที่บ้านจนถึง 3 ปี ศูนย์เด็กปฐมวัยของเอกชนและเทศบาลให้บริการเด็กอายุ 1-5 ปี และโรงเรียนอนุบาลรับเด็กอายุ 4-6 ปี เพื่อเตรียมตัวเข้าประถมศึกษา (minedu.fi/export/sites/./Finninsh_education, OECD) ต่างออกไปจากสิงคโปร์ซึ่งมีบริการรูปแบบเดียว แต่ใน ค.ศ. 2016 สิงคโปร์ได้ประกาศเพิ่มศูนย์ปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการเป็น 16 แห่ง ส่งเสริมบทบาทของพ่อแม่ให้เข้าใจแนวคิดของการศึกษายุ่งยากและเปิดช่องทางให้พ่อแม่เข้ามาเป็นเครือข่ายที่สำคัญ (www.moe.gov.sg) เช่นเดียวกับกับเกาหลีใต้ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษายุ่งยาก โดยตอบสนองความแตกต่างกันของประชาชนที่มารับบริการ (Yon, 2009 อ้างถึงใน Jones, 2013, 8) แต่ละประเทศกำหนดคุณลักษณะของเด็กที่จบการศึกษาปฐมวัย ที่ชัดเจนที่สุดได้แก่ สิงคโปร์ได้กำหนดคุณลักษณะของเด็กที่จบการศึกษาปฐมวัยไว้ 8 คุณลักษณะ ได้แก่ แยกแยะผิดถูก แบ่งปันและแลกเปลี่ยนกันในกลุ่ม เต็มใจให้และรับ สัมพันธ์กับคนอื่นๆ ได้ ฟังและพูดอย่างเข้าใจ อยู่ได้อย่างสบายใจและมีความสุข พัฒนาประสานกันแบบองค์รวมและร่วมมือในกิจกรรมศิลปะ และรักครอบครัว ครูและโรงเรียน (www.moe.gov.sg) สำหรับเกาหลีใต้มุ่งไปที่การสร้างความพร้อมเพื่อการแข่งขันเรียนต่อ ดังนั้น ปฐมวัยจึงเริ่มต้นด้วยการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อให้ได้เปรียบเมื่อเข้าเรียนต่อระดับประถมศึกษา นอกจากนี้ยังส่งลูกไปสถานกวดวิชาตรงกันข้ามกับฟินแลนด์ที่มุ่งให้การศึกษายุ่งยากเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เด็กจึงเจริญเติบโตมีพัฒนาการที่สมดุล

ที่น่าสนใจ คือ ความแข็งแกร่งขึ้นอยู่กับการที่บุคลากรของการศึกษายุ่งยากทุกฝ่ายมีคุณภาพสูงตามเงื่อนไขของการดูแลเด็กปฐมวัย ฟินแลนด์ระบุว่า สำหรับผู้ให้บริการนั้น ครูจะต้องได้รับปริญญาบัตรครูปฐมวัยจากมหาวิทยาลัย ผู้ดูแลเด็กอย่างน้อยจะต้องมีประกาศนียบัตรชั้นสูงด้านสังคมสงเคราะห์และสาธารณสุข และผู้ให้บริการครอบครัวจะต้องได้รับประกาศนียบัตรสายอาชีพใน

การให้บริการครอบครัว หรือผ่านการฝึกอบรมที่เหมาะสมอย่างน้อย 2-3 สัปดาห์ (minedu.fi/export/sites/./Finnish_education, OECD) สิงคโปร์มีจุดเด่นด้านพัฒนาความรู้และวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องให้กับผู้เลี้ยงดูที่บ้าน และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก โดยสำหรับครูกระทรวงศึกษาธิการได้พัฒนาหลักสูตรการดูแลเด็กปฐมวัย โดยหลักสูตรประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนแรกเป็นกรอบการทำงาน ส่วนที่สองเป็นส่วนแนะแนวนักการศึกษา และส่วนที่สาม เป็นคู่มือการใช้ทรัพยากรการจัดการเรียนการสอนด้วยภาษาแม่ คู่มือที่พัฒนาขึ้นจะช่วยให้ครูปฐมวัยสามารถไตร่ตรองถึงการปฏิบัติงานของตนซึ่งนำไปสู่พัฒนาการทางวิชาชีพ สร้างความรู้และความมั่นใจในการดูแลเด็กปฐมวัย และสำหรับพ่อแม่ได้ส่งเสริมให้พ่อแม่รับบทบาทหลักในการเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยเข้าร่วมฝึกอบรมปฏิบัติการกับนักการศึกษาปฐมวัยและผู้ชำนาญการของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อช่วยให้พ่อแม่เข้าใจแนวคิดของการพัฒนาเด็กแบบองค์รวม (<http://www.moe.gov.sg/education/preschool/>) สำหรับการจัดการศึกษาในหน่วยดูแลเด็กนั้น ฟินแลนด์ใช้กลยุทธ์การจัดการประสบการณ์ฐานความรู้ที่เป็นสหวิทยาการ ใช้งานวิจัยเป็นฐานซึ่งเป็นการทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าเด็กในกลุ่มปฐมวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงอย่างทั่วถึง (minedu.fi/export/sites/./Finnish_education, OECD) ขณะที่สิงคโปร์มีกรอบความคิดในการทำงานจะยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยมีความเชื่อว่า เด็กนั้นเป็นผู้เรียนที่อยากรู้อยากเห็น กระตือรือร้น และมีสมรรถนะ จากฐานความเชื่อนี้ผู้เรียนจะได้รับการดูแลแบบองค์รวมผ่านการเรียนรู้ที่หลากหลายด้านโดยจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและการส่งเสริมทำที่ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ กรอบความคิดข้างต้นมิได้จำกัดว่าผู้เรียนจะต้องเรียนอะไร เป็นแต่เพียงการชี้แนะให้นักการศึกษาปฐมวัยออกแบบการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของผู้เรียน (www.moe.gov.sg)

ภาพอนาคตที่ 4 ยกระดับ

ยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยให้มีคุณภาพระดับสากล สามารถร่วมมือและแข่งขันได้อย่างเท่าเทียม เป็นภาพที่สังเคราะห์จากภาพความสำเร็จร่วมของประเทศคู่เทียบดังผลการสำรวจในปี ค.ศ. 2015 (The World Top 20 Education Poll” usent.org/World_Top_20; <https://blog.eduzones.com/>) และตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศที่กำหนดว่า ภายในปี พ.ศ. 2579 “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (<http://www.dla.go.th/>) อย่างไรก็ตาม ยังคงต้องยึดหยุ่นพอในการคำนึงถึงความต้องการและความเป็นไปได้ในระดับประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการที่ยูเนสโกได้เสนอวิธีดำเนินการของวาระการศึกษาหลัง ค.ศ. 2015 ว่า ทุกประเทศจะต้องตระหนักถึงความทะเยอทะยานของตนในการจัดการศึกษา โดยแตกต่างกันตามบริบทของประเทศ แต่ละประเทศจัดการศึกษาตามความแตกต่างและความหลากหลายโดยคำนึงถึงวิวัฒนาการของสถานการณ์ในประเทศนั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องทำให้เนียนไปกับแผนและเป้าหมายระดับชาติ และสร้างความสมดุลระหว่างเป้าหมายโลกและการปรับเป้าหมายเพื่อใช้ในระดับประเทศ โดยมีตัวบ่งชี้มาเปรียบเทียบข้ามชาติ ขณะเดียวกันก็ต้องเปิดให้มี

การกำหนดตัวบ่งชี้เพื่อการพัฒนาในระดับประเทศเพื่อนำเอาทางเลือกและบริบทของประเทศมาเข้าร่วมกำหนดด้วย (unesdoc.unesco.org)

สำหรับคุณลักษณะผู้เรียนทุกประเทศได้ออกแบบให้สอดคล้องกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ร่วมกัน คือ มีความเก่งด้านวิชาการ เป็นนักคิดและมีสมรรถนะในการลงมือปฏิบัติ และใช้ภาษาหลายภาษาอย่างคล่องแคล่ว ในแต่ละประเทศ ฟินแลนด์กำหนดเป้าหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่า เป้าหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การสนับสนุนให้ผู้เรียนเติบโตเป็นมนุษย์และเป็นพลเมืองที่มีจริยธรรมพร้อมรับผิดชอบต่อสังคม พร้อมกับมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับชีวิต (minedu.fi/export/sites/./Finninisheducation, OECD) ต่างออกไปจากสิงคโปร์ที่ระบุไว้เจาะจงแตกต่างกันระหว่างประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในระดับประถมศึกษากำหนดว่า สามารถแยกแยะถูกผิดออกจากกันได้ เรียนรู้การแบ่งกันและการให้คนอื่นก่อน สามารถสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น มีความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องต่างๆ สามารถคิดและแสดงความคิดเห็นออกมา ภูมิใจในงานของตนเอง มีนิสัยแห่งสุขภาพ และรักสิงคโปร์ สำหรับระดับมัธยมศึกษากำหนดว่า มีบุรณภาพของจริยธรรม ใส่ใจและห่วงใยผู้อื่น สามารถทำงานเป็นทีมและให้คุณค่ากับการมีส่วนร่วม ถ้าได้กล้าเสียและคิดแปลกใหม่ มีฐานความรู้กว้างขวางสำหรับการศึกษาต่อ เชื่อในความสามารถของตน มีสุนทรีย์ ความรู้และความเชื่อในความเป็นสิงคโปร์ (www.vnseameo.org) ส่วนเกาหลีได้นั้นมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา ซาบซึ้งในศิลปะและวัฒนธรรมประจำชาติ รักเพื่อนบ้านและชาติ รวมไปถึงมีความเก่งด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาเกาหลี (www.educationinsouthkorea)

ในเรื่องของการออกแบบหลักสูตร ฟินแลนด์ได้กำหนดเป้าหมายสูงสุดของหลักสูตรแกนกลางเป็นอุดมคติของหลักสูตรไว้ว่า มีการร่วมมือกันระหว่างพ่อแม่เพื่อสนับสนุนเงื่อนไขที่จำเป็นของการศึกษา สุขภาพ ความปลอดภัยและสุขภาพ มุ่งไปที่การแสวงหาความจริง ความเป็นมนุษย์ และความยุติธรรม การรู้จักสิทธิ รับผิดชอบต่อการเลือกและการกระทำของตนเอง บริการผู้เรียน มุ่งเน้นไปยังสุขภาพภายใต้สิ่งแวดล้อมทางการศึกษา โดยระบุปัญหาและวิธีการช่วยเหลือปัญหาในการเรียนรู้และปัญหาอื่นๆ ของผู้เรียนตั้งแต่ต้น ผู้เรียนต้องเข้าไปมีส่วนในการสนับสนุนสุขภาพของชุมชนที่ตนเองทำงานและใช้ชีวิตอยู่ และสร้างความนับถือตนเองให้ผู้เรียนในระดับเข้มข้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงเอกลักษณ์เฉพาะตน หลักสูตรแกนกลางมีฐานอยู่บนแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้ต้องเป็นประสบการณ์ทางอารมณ์เชิงบวก การทำงานร่วมกันและการปฏิสัมพันธ์กันเท่าๆ กับการมีกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ เนื้อหาของแต่ละวิชาจะถูกกลดลง แต่ละวิชาจะถูกปรับให้กว้างและครอบคลุมซึ่งทำให้การจัดการเรียนรู้ต้องสอนเป็นแบบโมดูลสหวิชา แทนที่จะแยกเรียนเป็นรายวิชา (Sahlberg, 2015) ในส่วนของสิงคโปร์หลักสูตรประถมศึกษาเป็นการจัดการเรียนรู้แบบรู้รอบต้องการให้เด็กมีพื้นฐานที่แข็งแกร่งใน 3 ด้าน คือ ค่านิยมที่แข็งแกร่งมั่นคง รักประเทศ และมีทักษะทางภาษาและการคิดคำนวณ กลุ่มสาระวิชาที่จัดในหลักสูตร ประกอบด้วย ภาษา มนุษยศาสตร์และศิลปะ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนมีฐานที่ดีพอสำหรับการศึกษาในศาสตร์สาขาต่างๆ (http://www.glorysingapore.com/ curriculum/) สำหรับเกาหลีใต้ได้ระบุวิสัยทัศน์หลักสูตร

ไว้ว่า “ส่งเสริมการศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเป็นฐานสำหรับการสร้างประเทศสู่ความเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว” ระดับประถมศึกษาที่มีจุดเน้นเพื่อพัฒนาผู้เรียน ปลุกฝังทักษะ และฝึกฝนเบื้องต้นที่จำเป็นในการใช้ชีวิตประจำวัน และการเสริมสร้างลักษณะนิสัยในการใช้ชีวิตขั้นพื้นฐานของนักเรียน โดยเน้นการใช้ชีวิตที่ถูกต้อง ชาญฉลาด และมีความสุข ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มจุดเน้น ปลุกฝังความเป็นตัวตนของตนเองในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เน้นสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จุดเน้น คือ เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ไปสู่อนาคตที่เหมาะสมกับความถนัดและพรสวรรค์ของนักเรียน ตลอดจนเสริมสร้างความเป็นตัวตนของตนเองในฐานะประชาคมโลก (วรินทร์ บุญยั้ง, 2556) โดยโครงสร้างของหลักสูตรจะคล้ายคลึงกัน ประกอบด้วยส่วนเนื้อหาวิชาที่จัดแบบบูรณาการ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หลักสูตรจะกว้างและยืดหยุ่นพอเพื่อตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนได้เป็นรายบุคคล

ลักษณะที่โดดเด่นของทั้ง 3 ประเทศ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ จุดเน้นของฟินแลนด์มุ่งไปที่พัฒนาสมรรถนะ 7 ด้าน ประกอบด้วย (1) การคิดและการเรียนรู้ที่จะเรียน (2) การดูแลตนเอง (3) การรู้ทันวัฒนธรรม (4) การรู้ทันสื่อ (5) สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (6) สมรรถนะที่ต้องการในโลกของงานและการเป็นผู้ประกอบการ และ (7) การเข้าไปมีส่วนร่วมและมีอิทธิพลในการสร้างสรรค์อนาคตที่ยั่งยืน การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนยังคงเน้นไปที่การร่วมมือแบบสหวิทยาการและใช้กลยุทธ์การเรียนรู้แบบฐานปรากฏการณ์ และสร้างเป็นโครงงานซึ่งครูหลายคนจะร่วมทำงานกับเด็กจำนวนหนึ่งไปพร้อมๆ กัน (Schaffhauser, 2015) สำหรับจุดเด่นของการจัดการเรียนรู้ในฟินแลนด์ที่ Brobowski (2515) ประมวลมา ประกอบด้วย (1) มีการบ้านน้อยหรือทดสอบน้อยจนกว่าเด็กจะอยู่ในวัย 10 ปีขึ้นไป (2) ในช่วงการเรียน 6 ปีแรกจะยังไม่มีการวัดใดๆ (3) มีแบบทดสอบมาตรฐานระดับชาติ 1 ฉบับซึ่งผู้เรียนต้องเข้ารับการทดสอบเมื่ออายุ 16 ปี (4) ผู้เรียนทุกคนไม่ว่าจะเก่งหรืออ่อนเรียนอยู่ในชั้นเดียวกัน (5) ความแตกต่างระหว่างผู้เรียนที่เก่งที่สุดกับอ่อนที่สุดถือว่าเป็นเรื่องเล็ก และ (6) ไม่มีโรงเรียนใดดีกว่าโรงเรียนใด ยิ่งไปกว่านั้นฟินแลนด์ยังยึดหลักความเป็นสุขในการเรียน เปิดพื้นที่ในการเล่นเพื่อเพิ่มมิติทางสังคม สำหรับสิงคโปร์ โดดเด่นในกลยุทธ์ TLLM การใช้ ICT ในการเรียนการสอน และการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ลักษณะสำคัญของ TLLM คือ ครูสอนได้ดีขึ้น เปิดให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมตนเองเพื่อการดำรงชีวิต มากกว่าการสอนเพื่อการทดสอบและการสอบแบบต่างๆ ในชั้นเรียนเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ เปิดช่องว่างให้โรงเรียนมีความยืดหยุ่นในการพัฒนาหลักสูตร โดยลดเนื้อหาจากวิชาต่างๆ ลงอย่างเหมาะสมประมาณร้อยละ 20-30 โดยส่วนนี้ให้อิสระสำหรับโรงเรียนได้จัดการ เรียกกันว่า พื้นที่สีขาว ครูมีอิสระที่จะใช้พื้นที่สีขาวนี้เพื่อปรับแก้หลักสูตร ใช้กลวิธีสอนและวัด/ประเมินที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดีขึ้น (Kagan, 2006) สำหรับการใช้ ICT เป็นไปเพื่อผู้เรียนได้พัฒนาสมรรถนะในการกำกับตนเองและเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้ ICT อย่างมีประสิทธิภาพเท่าๆ กับเป็นผู้ใช้ ICT ที่ฉลาดและรับผิดชอบ นอกไปจากนั้นยังได้จัดให้มีโครงการ Cyber wellness ซึ่งเป้าหมายหลักคือ การปลุกฝังให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้ใช้ ICT ที่ฉลาดและรับผิดชอบต่อควบคู่กันไปกับการใช้ ICT

สิงคโปร์ยังได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนสิงคโปร์ แบบการเรียนรู้ที่สิงคโปร์ใช้เป็นหลักในโรงเรียน จำแนกเป็น 2 แบบหลัก คือ การเรียนรู้แบบกำกับตนเอง และการเรียนรู้แบบร่วมมือ (www.moe.gov.sg) อย่างไรก็ตาม เกาหลีใต้นอกจากจะจัดการเรียนรู้แบบเข้มข้น และออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Moderate class more knowledge แล้ว ผู้เรียนจะเรียนในสถานกวดวิชาที่เรียกว่า “hagwons” เพื่อเรียนพิเศษแบบเรียนรวม หรือเรียนส่วนตัว ซึ่งเท่ากับว่าผู้เรียนใช้เวลาเรียนประมาณประมาณวันละ 13 ชั่วโมง (<http://wenr.wes.org/2013/06/wenr-june-2013-an-overview-of-education-in-south-korea/>)

ในฟินแลนด์โรงเรียนมีมาตรฐานระดับสูงรูปแบบเดียวกันทั่วทั้งประเทศ โรงเรียนเป็นเครือข่ายการสื่อสารการเรียนรู้ระหว่างครู ผู้เรียน และชุมชน ส่วนสิงคโปร์จัดประเภทของโรงเรียนออกเป็น 6 ประเภท เพื่อตอบสนองความสามารถและความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน ได้แก่ โรงเรียนที่จัดวิชาเชิงนวัตกรรมและโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียน โรงเรียนที่สามารถพัฒนาหลักสูตรใหม่ๆ ได้อย่างคล่องตัว และมีทุนสนับสนุนสำหรับผู้เรียนทั้งจากกระทรวงศึกษาธิการและจากโรงเรียนเอง โรงเรียนที่เสนอโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะและสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษา 2 ภาษาและอยู่ใน 2 วัฒนธรรม คือ อังกฤษและจีน โรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความถนัดทางด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โรงเรียนที่ออกแบบโปรแกรมสำหรับผู้เรียนที่มีแนวโน้มการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ และโรงเรียนที่ออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นไปยั้งการอ่านออกเขียนได้และการมีพื้นฐานที่แข็งแกร่งในการคิดคำนวณ สำหรับเกาหลีใต้ลักษณะการจัดการเรียนการสอนยังคงยึดตามแบบดั้งเดิม เนื่องจากความกังวลในการเตรียมสอบเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา แม้ว่าจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลให้จัดการเรียนรู้ที่เน้นความสนใจใฝ่รู้และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ แต่กระนั้นยังพบว่ามี การให้ความสำคัญกับการเตรียมตัวสอบ จึงเกิดวิกฤติการเรียนกวดวิชานอกเวลาในสถานกวดวิชา โดยส่วนตัวและทางออนไลน์

ในที่สุดท้าย การประเมินผล ฟินแลนด์เน้นการประเมินผลแบบก้าวหน้าโดยประเมินเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ โดยช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและวิเคราะห์ความก้าวหน้าของตนเองไปที่ละน้อย และรับผิดชอบตนเองเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และไม่ใช้แบบทดสอบมาตรฐาน ปัจจุบันผู้เรียนได้รับการกระตุ้นให้ประเมินตนเองเพื่อการไตร่ตรองสะท้อนคิด และถือเป็นส่วนสำคัญของการประเมิน (Salberg, 2011) สิงคโปร์ออกแบบการประเมินเป็นระบบเพื่อใช้ร่วมกัน โดย (1) มีปรัชญาการประเมิน ได้แก่ (1.1) ต้องบูรณาการกับกระบวนการเรียนรู้ (1.2) เริ่มต้นจากจุดประสงค์ที่ชัดเจน และ (1.3) รวบรวมสารสนเทศเพื่อให้ข้อมูลต่อการปฏิบัติ (2) การประเมินโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ใน 4 มิติ ได้แก่ (2.1) การนำความรู้ไปใช้ (2.2) ความร่วมมือ (2.3) การสื่อสาร และ (2.4) การเรียนรู้อิสระ (3) การประเมินสมรรถนะการทำงาน เน้นในระดับมัธยมศึกษา โดยพิจารณาใน 2 ประเด็น ได้แก่ (3.1) ประเมินวิธีการดำเนินการโครงการ และ (3.2) ใช้ประเมิน

สมรรถนะในแต่ละรายวิชา เพื่อพัฒนาและตรวจสอบทักษะการคิดแบบสร้างสรรค์และการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน (4) การประเมินแบบองค์รวม เป็นการรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ ของผู้เรียนแต่ละคนอย่างต่อเนื่องจากหลากหลายแหล่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลป้อนกลับทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อสนับสนุนและแนะแนวพัฒนาการของผู้เรียน จัดทำเป็นแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนจากหลักฐานเชิงประจักษ์และเครื่องมือประเมินหลากหลาย และ (5) การประเมินระดับชาติ เป็นการทดสอบเมื่อจบเกรด 6 เกรด 10 และเกรด 12 โดยออกแบบให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับวัตถุประสงค์การศึกษาระดับชาติ ใช้วางตัวผู้เรียนในการศึกษาระดับถัดไป และใช้เพื่อรักษามาตรฐานและเทียบเคียงคุณภาพ (Tan, 2013) เกาหลีใต้ใช้การประเมินเป็นกลไกขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ยืนยันด้วยรายงานว่าผู้เรียนเริ่มเรียนรู้วิธีสอบตั้งแต่อายุ 3-4 ปี เพื่อแข่งขันเข้าเรียนต่อในสถานศึกษาแต่ละระดับอย่างเข้มข้นและกดดันสูงมาก การทดสอบและการประเมินของประเทศนี้พบว่ามีการปฏิบัติอย่างชัดเจนได้แก่ (<http://www.weareteachers.com/blogs/post/2015/04/01/south-korea-s-school-success>) (1) การประเมินผลสัมฤทธิ์แห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้สารสนเทศในภาพรวมสำหรับการพัฒนา นอกจากนี้ นักเรียนแต่ละคนยังได้รับการประเมินโดยครูผู้สอน และบันทึกเป็นข้อมูลประจำตัวผู้เรียน และถูกใช้ประกอบการพิจารณาเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เกาหลีไม่มีการสอบวัดความรู้ระดับชาติระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แต่มีการติดตามประเมินผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทุกวิชาเป็นระยะๆ จัดสอบโดยกระทรวงศึกษาธิการ (2) การจัดสอบประจำภาคเรียนของชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีสองครั้ง จัดสอบโดยสถานศึกษา แต่นำผลการสอบไปใช้ประกอบการคัดเลือกสู่ระดับอุดมศึกษา (http://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_South_Korea#Kindergarten) (3) การสอบวัดความถนัดทางวิชาการระดับวิทยาลัย เพื่อให้ผ่านการสอบผู้เรียนจำนวนมากจึงต้องเรียนกวดวิชา ทำให้ประเทศนี้มีอัตราผู้เรียนกวดวิชาในสถาบัน และการเรียนส่วนตัวจัดอยู่ในอันดับต้นของโลก (www.spu.ac.th/announcement/articles/study_korea.pdf) การสอบดังกล่าวยังทำให้ครูต้องใส่ใจการสอน วัด ประเมินโดยเป้าหมายหลักเป็นไปเพื่อทำให้ผู้เรียนผ่านการสอบข้างต้นได้ สำหรับจุดประสงค์ในการใช้ผลการวัดการประเมินผู้เรียนใน 3 ประเด็นหลักคือ เทียบรอยคุณภาพและให้สารสนเทศ ตัดสินใจในสิ่งที่ส่งผลต่อโรงเรียน และติดตามคุณภาพครูผู้บริหาร และโรงเรียน สำหรับประเทศไทยในอนาคต การประเมินผลการเรียนให้ประเมินแบบองค์รวมและเน้นสมรรถนะจริงบนหลักฐานเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงและตรวจสอบได้ ผลการประเมินไม่ใช่เพื่อการตัดสินแต่ใช้เพื่อแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา และจัดวางตัวผู้เรียน

ภาพอนาคตที่ 5 พลิกพลัง

จุดเด่นของภาพคือสร้างศรัทธาต่อวิชาชีพครูด้วยการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพที่มั่นคงและยั่งยืน เป็นวิชาชีพขั้นสูงที่สังคมให้การยอมรับและเชื่อถือ วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ดึงดูดใจคนเก่งชั้นยอดของประเทศเพื่อวางรากฐานที่มั่นคงของการพัฒนาคนด้วยการศึกษา ภาพของการฝึกหัดครูแบ่งเป็น 3 ภาพย่อย

ภาพอนาคตที่ 5.1 ครีธา

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ประชาชนยอมรับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนเพื่อพัฒนาประเทศ ในฟินแลนด์ วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ดึงดูดใจและถือเป็นหัวใจสำคัญของคุณภาพการศึกษา วิชาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ถูกขับเคลื่อนด้วยจริยธรรมมากกว่าเงินและวัตถุ ครูยังเป็นเหตุผลหลักประการหนึ่งที่ทำให้ฟินแลนด์เข้าสู่ประเทศที่มีอันดับความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ วิทยาศาสตร์ และการคิดคำนวณสูงสุดเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในโลก ลักษณะเด่นของหลักการข้อนี้ได้แก่ กำหนดเงื่อนไขให้ครูจบการศึกษาระดับปริญญาโท ยกเว้นครูที่ทำงานในศูนย์เด็กปฐมวัยเท่านั้นที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สำหรับครูแนะแนวและครูที่สอนเด็กพิเศษก็เช่นกันต้องจบปริญญาโท เฉพาะด้านที่สอดคล้องกับงานของตน พร้อมทั้งจะช่วยเหลือและเป็นพี่เลี้ยงของครูทั่วไป เมื่อครูใหม่ถูกจ้างเข้ามาในโรงเรียนปกติแล้วจะประกอบวิชาชีพครูไปจนตลอดชีวิตการทำงาน มีประมาณร้อยละ 10-15 เท่านั้นที่ออกจากวิชาชีพครูระหว่างการทำงาน (<http://www.oecd-ilibrary.org/>) ซึ่งสิงคโปร์ก็มีลักษณะใกล้เคียงกัน การศึกษาของสิงคโปร์ทุกระดับมีคุณภาพสูง ซึ่งมาจากการที่สิงคโปร์มีหลักสูตรที่สอดคล้องกันทุกระดับ และจัดการเรียนรู้ด้วยครูที่มีคุณภาพสูง วิชาชีพครูของสิงคโปร์ถือเป็นวิชาชีพที่เป็นตัวเลือกใน 3 ลำดับแรกของผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในแต่ละปีกระทรวงศึกษาธิการจะคำนวณเงินค่าตอบแทนของวิชาชีพครูสำหรับครูแรกเข้ากับวิชาชีพชั้นสูงอื่นๆ และปรับให้อยู่ในช่วงที่แข่งขันได้และดึงดูดใจคนเก่งให้เข้ามาเป็นครู เงินเดือนของครูจะไม่เพิ่มขึ้นตามลำดับเวลา แต่จะได้รับเงินค่าตอบแทนประจำและเงินโบนัสตามบทบาทที่สามารถรับผิดชอบ (<http://asissociety.org/global-cities-education-network>) สอดคล้องกับวิชาชีพครูของเกาหลีใต้ที่คาดหวังต่อการศึกษาสูงมาก ครูจึงต้องทำงานหนัก และใช้ความพยายามอย่างยิ่งมหาศาล ผู้ประกอบอาชีพครูจึงต้องมีแรงจูงใจที่สูงมาก ด้วยเหตุนี้ค่าตอบแทนและสวัสดิการครูจึงดีมาก การประกอบอาชีพครูจึงเป็นที่ต้องการระดับต้นๆ ของเยาวชน แต่กระนั้นก็มีเพียงร้อยละ 5 ที่สามารถเข้าศึกษาหลักสูตรครูประถมศึกษาได้ และมีครูเพียงร้อยละ 1 ที่ลาออกจากอาชีพนี้ (www.weareteachers.com/blogs/post/2015/04/01/south-korea-s-school-success) วิชาชีพครูของทั้ง 3 ประเทศจึงให้หลักประกันแก่ผู้ที่เข้าศึกษาวิชาชีพครูโดยระบบประกันเงิน ประกันผลสัมฤทธิ์ และประกันงาน

ภาพอนาคตที่ 5.2 ข้นยอด

ทุกประเทศคู่เทียบให้ความสำคัญกับการผลิตครูอย่างยิ่ง โดยเริ่มต้นจากการวางแผนการผลิตให้มีจำนวนใกล้เคียงกับที่ต้องการในแต่ละปี ยกเว้นเกาหลีใต้ที่มีปัญหาขาดแคลนครูประถมศึกษาและครูมัธยมศึกษาไม่มีงานทำเพราะผลิตเกินจำนวน ในการสมัครเปิดให้สมัครได้เฉพาะคนเก่ง โดยเบื้องต้นดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง เช่น ฟินแลนด์ หลักการสำคัญของการรับนักศึกษาครู คือ เลือกคนที่ดีที่สุด (Helsingin Sanomat, 2004) ในช่วงฤดูใบไม้ผลิ ผู้จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายยื่นสมัครศึกษาต่อในคณะครุศาสตร์ โดยผู้สมัครจะต้องมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีทักษะด้านปฏิสัมพันธ์เป็นเลิศ และแสดงให้เห็นถึงความพร้อมที่จะอุทิศตนให้กับวิชาชีพครูอย่างลึกซึ้ง แม้จะมีเกณฑ์สูงเช่นนี้อัตราการแข่งขันก็ยังสูงมาก (Ministry of Education and Culture, 2014) โดยทั่วไปอัตราการแข่งขันจะอยู่ที่ 1 : 9-10 โดยประมาณ (Sahlberg, 2010) ในสิงคโปร์กระบวนการ

คัดเลือกนักศึกษาครูค่อนข้างเข้มงวด กระทรวงศึกษาธิการจะให้ผู้ที่มีผลการเรียน 1 ใน 3 ของระดับบนของกลุ่มที่จบมัธยมศึกษาตอนปลายเท่านั้นที่มีสิทธิสมัคร ความเก่งถือเป็นสาระสำคัญของการคัดเลือกนักศึกษาครู โดยปกติแล้วแต่ละปีการศึกษาจะมีการกำหนดการรับนักศึกษาครูปีละประมาณ 2,000 คน (Lim, 2013) สำหรับเกาหลีใต้ กระบวนการรับครูประถมศึกษามีระบบคัดกรองคนเก่งให้มาเรียนรู้ โดยรับจากผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่จัดอยู่ในอันดับร้อยละ 5 ของผู้มีระดับผลการเรียนรู้สูงสุด

เมื่อได้ผู้สมัครแล้วจะมีระบบคัดกรองนักศึกษาครูที่มีคุณภาพสูง ในฟินแลนด์ผู้สมัครต้องสอบข้อเขียนจากตำราที่กำหนดให้ในเรื่องการคิดและสอน เข้ารับการสังเกตพฤติกรรมในคลินิกจำลองสถานการณ์ในโรงเรียน ผู้สมัครที่มีคะแนนสูงสุดจะเข้ารับการสัมภาษณ์และอธิบายเหตุผลของการเลือกมาเป็นครู Lanas & Kelchtermans (2015) ศึกษาพบว่า เหตุผลสำคัญของนักศึกษาประกอบด้วย ปัจจัยหลัก 3 ปัจจัย ได้แก่ (1) แรงจูงใจส่วนตัวของนักศึกษาที่แสดงออกให้เห็นชัดเจน (2) คุณลักษณะส่วนตัว อันได้แก่ ความเห็นใจ การคิดแบบไตร่ตรอง ทักษะทางสังคม การเชื่อมั่นในตนเอง อารมณ์เชิงบวก ความมุ่งมั่นแน่นอน และการทำกิจกรรม และ (3) ความพยายามส่วนตัว ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกจะได้เข้าศึกษาต่อในคณะครุศาสตร์โดยรัฐบาลออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด สำหรับสิงคโปร์ระบบการคัดกรองก็เข้มงวดเช่นกัน โดยเริ่มจากการคัดเลือกโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกของ NIE เป็นฐาน ต่อจากนั้นผู้ที่ผ่านการคัดเลือกในรอบแรกจะต้องเข้ารับการสัมภาษณ์โดยคณะกรรมการจากกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิของ NIE โดยพิจารณาทักษะการสื่อสาร ความสนใจในการสอน เป้าหมายและแรงบันดาลใจ และความเต็มใจในการเรียนรู้ ผู้ที่ผ่านการสัมภาษณ์จะถูกจ้างโดยกระทรวงศึกษาธิการทันทีก่อนหน้าเข้าเรียนใน NIE และต้องเข้าร่วมประสบการณ์วิชาชีพครูตามเงื่อนไขของการเรียนการสอนของโรงเรียนในฐานะที่ยังไม่ผ่านการฝึกอบรมจนครบตามที่กำหนดไว้ เป้าหมายของการร่วมประสบการณ์ระยะนี้เป็นไปเพื่อการประเมินความเหมาะสม และเปิดโอกาสให้ผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าใจความเป็นครูได้ดียิ่งขึ้น ในช่วงนี้ผู้ผ่านการคัดเลือกจะได้รับเงินค่าตอบแทนและการผ่อนผันค่าเล่าเรียน (Lim, 2013) สำหรับเกาหลีใต้การสอบเข้าเรียนหลักสูตรฝึกหัดครู ต้องจบการศึกษาอย่างต่ำมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และผ่านการทดสอบด้านความถนัดทางการสอนและบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับการเป็นครู

สำหรับหลักสูตรฝึกหัดครูไม่แตกต่างกันมากนักในแต่ละประเทศ คือ มีส่วนที่เป็นเนื้อหาส่วนที่เป็นวิชาชีพครู และส่วนที่เป็นยุทธศาสตร์การสอนที่โดดเด่น คือ การออกแบบการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจใฝ่รู้ การคิด และการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการพัฒนางานและตัดสินใจ การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้เป็นแบบสหวิทยาการและเน้นการทำวิจัย ฟินแลนด์จัดการศึกษาศาสตร์แบบมุ่งวิจัย ปัจจุบันเข้าไปบูรณาการกับการเรียนการสอน และการสอนและการสอบของคณะครุศาสตร์ในทุกมหาวิทยาลัยอย่างเต็มรูปแบบ ด้วยเหตุผลที่สร้างพื้นฐานให้ครูสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดการประกอบวิชาชีพครู และทำให้ครูปฏิบัติงานประจำวันด้วยพื้นฐานของการศึกษาอย่างเป็นระบบ สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนางานด้วยกระบวนการวิจัย (Jakku-Shivoneb & Niemi, 2006) การจัดการเรียนการสอนดังกล่าว ทำให้ (1) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้

(2) ร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงาน (3) ปฏิบัติการตามนโยบายโดยมีฐานบนหลักฐานเชิงประจักษ์ (4) อุตุนิยมอย่างมีจริยธรรมให้กับวิชาชีพ (5) พัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายให้มีความก้าวหน้า สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในศตวรรษที่ 21 และ (6) เตรียมครูให้เป็นผู้เรียนแบบกระตือรือร้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ (Niemi & Nevgi, 2014) ในสิงคโปร์ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 มีชื่อย่อว่า TE21 รูปแบบนี้พุ่งเป้าไปยังการพัฒนาปรับปรุง ยกระดับ และสร้างความเข้มแข็งให้กับครูเพื่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับรูปแบบนี้ประกอบด้วยข้อเสนอแนะสำคัญ 6 ประการ ประกอบด้วย ค่านิยม ทักษะและความรู้ เป็นปรัชญาหลักของการฝึกหัดครู สมรรถนะในการปฏิบัติงานตามวิชาชีพครู เชื่อมโยงทฤษฎี-ปฏิบัติเข้าด้วยกันอย่างแข็งแกร่ง กลั่นกรอง การปรับและการจัดเก็บความรู้เพื่อแพร่ขยาย ใช้กรอบการประเมินการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 และส่งเสริมพัฒนาการทางวิชาชีพ เพื่อดึงดูดคนที่เก่งที่สุดเข้ามาเลือกวิชาชีพครู สำหรับเกาหลีใต้ หลักสูตรฝึกหัดครูครอบคลุมเรื่องศาสตร์การเรียนการสอน จริยธรรม ความสามารถในการจัดการสารสนเทศ การจัดการชั้นเรียน และทักษะการให้คำปรึกษา (<http://education.stateuniversity.com/pages/1406/South-Korea-TEACHING-PROFESSION.html>) เหนือไปกว่านั้นครูของทุกประเทศต้องมีสมรรถนะด้านภาษาแม่ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารของโลก และภาษาในกลุ่มประเทศตามภูมิภาคของตนในระดับดี

ส่วนสุดท้ายของการผลิตครู คือ มีระบบการฝึกวิชาชีพครูอย่างเข้มข้นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในฟินแลนด์ ผู้เรียนต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3 ระยะเวลา คือ ระยะเวลาต้น ระยะเวลากลาง และระยะสุดท้าย โดยผู้เรียนสังเกตการสอนของครูชำนาญการ และปฏิบัติการในชั้นเรียนภายใต้การนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ ทั้งหมดนี้จะมีกลุ่มผู้ประเมินประกอบด้วยอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และอาจารย์ผู้สอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะใช้เวลาระหว่างร้อยละ 15-25 ของเวลาเรียนทั้งหมด และหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะเป็นโรงเรียนที่อยู่ในการดูแลของมหาวิทยาลัย หรืออาจเลือกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้จากโรงเรียนที่คณะและฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพเลือกแล้วว่ามีคุณภาพสอดคล้องกับเกณฑ์ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จะมีครูที่เตรียมมาอย่างดีในการทำหน้าที่นิเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและยุทธศาสตร์การประเมินผล ยิ่งไปกว่านั้นโรงเรียนที่เป็นแหล่งฝึกยังถูกคาดหวังให้ร่วมวิจัย และพัฒนาบทบาทในความร่วมมือระหว่างโรงเรียน หน่วยฝึกประสบการณ์และคณะครุศาสตร์สามารถให้ข้อเสนอแนะเรื่องบทเรียนและการออกแบบหลักสูตรทางเลือกอื่นๆ ให้กับนักศึกษา สำหรับสิงคโปร์มีการเชื่อมโยงทฤษฎี-ปฏิบัติเข้าด้วยกันอย่างแข็งแกร่ง มาจัดเป็นโครงสร้างการเตรียมครูโดยผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ นักศึกษาครูจะได้เรียนรู้โดยตรงจากชั้นเรียน ครูที่เลี้ยงหรือคูกัดในโรงเรียนทำให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคูกัดและระหว่างเพื่อนกันเองในการเรียนรู้ตามโปรแกรม และเกิดการเรียนรู้ของตนเองในขณะที่พัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูในโรงเรียน

ภาพอนาคตที่ 5.3 มั่นคงและยั่งยืน

ในฟินแลนด์ตำแหน่งการสอนจะถูกบรรจุและแต่งตั้งด้วยผู้บริหารโรงเรียนหรือคณะกรรมการทางการศึกษา ขึ้นอยู่กับข้อบังคับของเทศบาลที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ ตรงกันข้ามกับสิงคโปร์

หลังจากจบการศึกษาแล้วนักศึกษาครูจะบรรจุเข้าเป็นครูในโรงเรียน ส่วนเกาหลีใต้กรณีโรงเรียนรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบว่าจ้าง และดำเนินการเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดสอบให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยมีสำนักงานการศึกษามณฑลและจังหวัด 16 แห่งเป็นผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติภายใต้กฎหมาย ลักษณะการสอบเน้นการเขียนตอบเกี่ยวกับความรู้และศาสตร์การเรียนการสอน การสาธิต การสอน และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Park, 2010) อย่างไรก็ตาม พบว่าการสอบโดยวิธีเขียนตอบ มีข้อจำกัดในการวัดด้านความถนัดทางการสอน ส่วนโรงเรียนเอกชนเป็นไปตามการบริหารจัดการของโรงเรียน (Kim et al., 2013)

ภาระงานครูของทั้ง 3 ประเทศนั้นหนักมาก แต่เป็นไปในลักษณะที่ต่างกัน ภาระงานหลักของครูในฟินแลนด์ คือ การรับผิดชอบงานชั้นเรียน โดยจัดการเรียนการสอน เตรียมการสอน และวางแผนการทำงานร่วมกับเพื่อนครูสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง ครูฟินแลนด์จะใช้เวลาสอนผู้เรียนน้อยกว่าครูชาติอื่นๆ เวลาที่ครูมีจะใช้ไปในการปรับปรุงการเรียนการสอนและการปฏิบัติการต่างๆ ในชั้นเรียน รวมถึงการทำงานร่วมกับชุมชนซึ่งมักเป็นการทำแบบอาสาและสมัครใจ ครูทุกคนถูกคาดหวังให้มีภาระงานเท่ากันและทำงานประเภทที่คล้ายคลึงกัน น้อยครั้งมากที่จะพบว่าครูจะได้รับมอบหมายให้ทำงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอนอย่างถาวร แต่หากดูแฟ้มสะสมงานของครูจะพบว่า แม้ครูจะทำงานต่างกัน เช่น ทำงานร่วมกับกลุ่มพัฒนาหลักสูตร พบปะผู้ปกครอง หรือกิจกรรมอื่นๆ แต่ที่ตรงกันคือครูทุกคนสอนด้วยจำนวนเวลาที่ใกล้เคียงกัน และถึงแม้ครูจะได้รับมอบหมายงานพิเศษแต่จะไม่มีค่าตอบแทนพิเศษ ครูใหญ่อาจจะจัดสรรค่าใช้จ่ายเงินจำนวนไม่มากนักสำหรับงานพิเศษให้ครูใหม่ เพราะอัตราค่าจ้างระหว่างครูใหม่กับครูที่ทำงานมานานแล้วแตกต่างกันมาก (http://www.opf.fi/Teacher_education) ในสิงคโปร์ครูจะต้องทำงานอย่างกลมกลืนกับผู้เรียน ผู้ร่วมงาน และพ่อแม่ที่มาจากวัฒนธรรมที่หลากหลายและแตกต่างกัน ดังนั้น NIE ครูจึงถูกกระตุ้นให้เข้าไปเรียนรู้ร่วมกับนานาชาติ เปิดตัวเพื่อรับรู้ประเด็นปัญหาของโลกยกระดับความเข้าใจของตนเองที่มีต่อข้อท้าทายร่วม และให้ความสนใจไปยังประเด็นข้ามวัฒนธรรมและข้ามประเทศอีกด้วย (Lim, 2013) สำหรับเกาหลีใต้ นอกจากจะมีภาระงานสอนและงานของครูเช่นเดียวกันแล้ว หากครูต้องรับภาระพิเศษ เช่น หน้าที่บริหารจัดการ จัดการศึกษาพิเศษ สอนเกินข้อตกลงของจำนวนชั้นเรียน/จำนวนชั่วโมง และสอนในพื้นที่พิเศษหรือก้นดาร์ จะได้รับค่าตอบแทนอื่นเพิ่มและได้รับเงินสนับสนุนการศึกษาบุตรหลานจนจบระดับปริญญาตรี และที่ไม่เหมือนฟินแลนด์และสิงคโปร์ คือ ครูที่เป็นข้าราชการ หรือครูที่สอนในโรงเรียนรัฐบาล ต้องหมุนเวียนไปสอนโรงเรียนในสังกัดเดียวกันที่อื่นทุกๆ 5 ปี (Park, 2010)

สำหรับการพัฒนาวิชาชีพครูในฟินแลนด์ ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของครูใหญ่ที่ดูจากความต้องการจำเป็นว่าสมรรถนะวิชาชีพในแต่ละด้านควรจะได้รับ การสนับสนุนเรื่องใดและด้วยวิธีการใด (<http://www.opf.fi/Teachereducation>) โดยปกติแล้วเท่าที่ผ่านมา ในแต่ละปีครูจะมีเวลาเตรียมแผนการสอน 3 วัน และพัฒนาวิชาชีพ 3 วัน แต่ในปี 2016 คาดว่าจะมีการเพิ่มงบประมาณส่วนนี้ให้กับโรงเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า ส่วนสิงคโปร์ ปกติแล้วครูจะต้องเข้ารับการพัฒนาวิชาชีพคนละ 100

ชั่วโมง/ปี ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น อาจเข้ารับการศึกษาคือที่ NIE เพื่อปริญญาในระดับสูงขึ้น แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการพัฒนาฐานโรงเรียน นำโดยคณะกรรมการพัฒนาโรงเรียนซึ่งรู้ว่ามีปัญหาใดบ้างเกิดขึ้นในโรงเรียน แต่ละโรงเรียนจะมีกองทุนสนับสนุนการเติบโตของครู รวมไปถึงการพัฒนามุมมองที่สดใหม่โดยการไปศึกษาในต่างประเทศ (www.nie.ed.sg) และสำหรับเกาหลีใต้ ผู้ทำหน้าที่พัฒนาครูระหว่างประจำการ ได้แก่ สถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครู และมหาวิทยาลัยทางการศึกษาแห่งชาติเกาหลี เป้าหมายของการพัฒนาระหว่างประจำการ ได้แก่ (1) ครูที่บรรจุใหม่ (2) ครูที่ต้องการเลื่อนระดับประกาศนียบัตรครู หรือชนิดตามหน้าที่เฉพาะ และ (3) ครูที่ต้องการพัฒนาความเชี่ยวชาญตามจุดเน้นเฉพาะกรณี (Park, 2010) ประเด็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะกรณี ได้แก่ การจัดการศึกษาตลอดชีวิต และการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ (PCER อ้างถึงใน <http://education.stateuniversity.com/pages/1406/South-Korea-TEACHING-ROFESSION.html>) นอกจากนี้ยังรวมถึงการพัฒนาครูระหว่างประจำการที่ต้องทำการสอนไม่ตรงสาขาวิชาเอกที่เรียน

ในด้านของเส้นทางวิชาชีพ ที่ชัดเจนที่สุด คือ สิงคโปร์ ในทุกๆ 3 ปีของการทำงานมีการประเมินครูประจำปีเพื่อดูว่าครูจะมีศักยภาพเด่นด้านใดใน 3 ทาง ทางแรก คือ ครูชำนาญการ ผู้ชำนาญการด้านหลักสูตรหรือวิจัย และผู้บริหาร โดยเงินเดือนจะเพิ่มขึ้นตามเส้นทางที่เลือก สำหรับผู้ที่ได้รับการประเมินว่าสามารถจะเป็นผู้บริหารโรงเรียนได้ จะถูกย้ายไปอยู่ที่ผู้บริหารระดับกลาง และเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับกลาง และกลุ่มผู้บริหารระดับกลางจะถูกประเมินเพื่อเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการและเป็นผู้ช่วยการโรงเรียนภายหลัง เนื่องจากมีรูปแบบการเตรียมครูและผู้บริหารอย่างเข้มข้นประกอบกับระบบการสนับสนุนที่แข็งแกร่ง ครูและผู้บริหารโรงเรียนของสิงคโปร์จึงไม่มีปัญหาในการทำงาน สำหรับฟินแลนด์และเกาหลีใต้ เส้นทางวิชาชีพของครูแบ่งเป็น 2 สาย คือ สายบริหารและสายการสอน ผู้บริหารโรงเรียนของฟินแลนด์จะไม่ใช้อำนาจสั่งการหรือบังคับบัญชา แต่เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับครู เนื่องจากฟินแลนด์ปรารถนาที่จะให้ครูทำงานอย่างสันติ มีอิสระปกป้องครูให้มีสิทธิในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (<http://www.demoshelsinki.fi/>)

สำหรับการประเมินครู ที่ฟินแลนด์ไม่มีการประเมินอย่างเป็นทางการ ครูจะได้รับผลป้อนกลับจากครูใหญ่หรือคณะทำงานของโรงเรียน ครูที่ดี คือ ครูที่ต้องช่วยเหลือเด็กทุกคนในความรับผิดชอบของตนให้ก้าวหน้าและเติบโตโดยองคร่วม นอกไปจากนั้นยังไม่มีช่วงของการทดลองปฏิบัติงาน และไม่มีวิธีการใดที่จะมาสิ้นสุดสัญญาจ้างของครู ทั้งนี้ เพราะฟินแลนด์มีระบบการเตรียมครูที่แข็งแกร่งมาก จึงทำให้ครูมีสมรรถนะสูงในทุกด้านแม้กับด้านที่ประเมินยากเช่นจริยธรรม ต่างออกไปจากสิงคโปร์ครูจะถูกประเมินสมรรถนะประจำปีโดยกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่ง โดยใช้การวัดหลายแบบ รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมทางวิชาการ การพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน การมีส่วนร่วมในการทำงานกับเพื่อนร่วมงานและงานของโรงเรียนโดยรวม โดยทั่วไปครูจะถูกประเมินและแบ่งเกรดออกเป็น A,B,C,D หรือ E ครูที่มีผลงานดีเด่นจะได้รับโบนัสจากเงินโบนัสกลางของโรงเรียน ครูส่วนใหญ่จะมีผลการประเมินเป็น C ซึ่งการเพิ่มเงินค่าตอบแทนจะได้ตามผลการประเมิน หากผลการประเมินอยู่ในระดับ E จะไม่ได้รับการสนับสนุนให้ประเมินแยกสายงานเฉพาะเป็นเวลา 3 ปี และหากถูกประเมินว่าได้เกรด D จะถูกให้ออกจากงาน (Jackson, 2010) สำหรับเกาหลีใต้มีระบบประเมินครูที่เข้มงวดเช่นกัน

ระบบการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนครูและผู้บริหารมีการแยกประเภทกัน โดยระบบเลื่อนขั้นเงินเดือนครูค่อนข้างเข้มงวดมากเพราะผลคือการเลื่อนขั้นเงินเดือนและฐานะทางสังคม มีการแบ่งสัดส่วนคะแนนเป็น (1) ระยะเวลาปฏิบัติงานร้อยละ 45 (2) การประเมินโดยผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการร้อยละ 40 (3) การพัฒนาระหว่างประจำการร้อยละ 15 และ (4) คะแนนพิเศษ เช่น มีประสบการณ์ในโรงเรียนพิเศษและโรงเรียนห่างไกล (remote school) และการทำวิจัยในโรงเรียน เป้าหมายของการประเมิน คือ ครูและผู้บริหารต้องได้รับข้อมูลป้อนกลับเพื่อการพัฒนาความเป็นมืออาชีพอย่างต่อเนื่อง และในทางตรงกันข้ามยังใช้เพื่อกำหนดบทลงโทษ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยคณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านนโยบายและการปฏิบัติ

1.1 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.1.1 สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของประเทศในเรื่องคุณภาพการศึกษา คุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ยึดถือเป็นแนวทาง และกระตุ้นสำนึกรับผิดชอบของหน่วยงานการศึกษา และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่หน่วยผลิตครู/นักการศึกษา หน่วยปฏิบัติงาน กลุ่มภาคีเครือข่าย และกลุ่มผู้รับบริการจากการจัดการศึกษา

1.1.2 สนับสนุนภาคีเครือข่ายการศึกษาให้เข้มแข็ง ในข้อนี้พบในทุกประเทศ คู่เทียบซึ่งสร้างความสัมพันธ์แบบร่วมมือร่วมใจระหว่างองค์กรรัฐและเอกชนในระดับต่างๆ โดยเฉพาะในชุมชน เพื่อให้ทุกฝ่ายมองเห็นว่าคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ มิใช่เฉพาะของหน่วยจัดการศึกษาเท่านั้น และที่สำคัญ คือ การสร้างความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงวิถีปฏิบัติที่ถูกต้องทางการศึกษาให้กับกลุ่มภาคีเครือข่ายด้วย

1.1.3 ปลูกฝังความเป็นนวัตกรรมการศึกษาให้กับผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยข้อนี้มาจากทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ร่วมกับคุณลักษณะหลักของนักการศึกษาของฟินแลนด์ ฝึกตนเองให้มีคุณภาพสูง สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ยินหยัดในสิ่งที่ตนเองคิด รับผิดชอบต่อการกระทำ และกำกับตนเอง

1.1.4 ขับเคลื่อนบูรณาการระดับพื้นที่ เนื่องจากการศึกษาของไทยมีหน่วยงานปฏิบัติมาจากหลากหลายสังกัด แม้จะมีนโยบายและมาตรฐานเดียวกัน แต่ความร่วมมือในระดับผสมผสานกันอย่างใกล้ชิดยังไม่ปรากฏ หากสามารถบูรณาการระดับพื้นที่ได้ในรูปของคณะกรรมการการศึกษาท้องถิ่นจะสามารถขับเคลื่อนการศึกษาให้มีพลัง และไปถึงคุณภาพแท้จริงที่ต้องการ

1.1.5 ปิดช่องว่างของสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานด้านการศึกษา ในข้อเสนอสุดท้ายนี้มาจากหลักการของความเท่าเทียมและความทั่วถึง หากต้องการให้การศึกษารวมทั้งในประเทศไทยมีคุณภาพระดับเดียวกัน ปัจจัยพื้นฐานการทำงานต้องใกล้เคียงกัน ทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากรต่างๆ มิเช่นนั้นจะทำให้ภาระงานครูถูกเกลี่ยไปทำงานอื่นๆ ที่ไม่สัมพันธ์กับคุณภาพ

ผู้เรียนโดยตรง นอกจากนี้การทำงานให้มีคุณภาพสูงท่ามกลางความขาดแคลนจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณภาพสูงได้ยาก

1.2 ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาตามข้อกำหนดของผู้ว่าจ้าง (Term of Reference, TOR) ให้ทำการวิจัยเชิงเอกสาร จึงไม่สามารถทำการวิจัยเพื่อการฉายภาพอนาคตทางการศึกษาของประเทศในระดับมหภาค ซึ่งจำเป็นต้องใช้การสแกนปัจจัยภายนอกเพื่อหาปัจจัยผลักดันด้วยการสำรวจ และระดมความคิดในการเขียนภาพฉายจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการศึกษาหลายกลุ่ม อีกทั้งภาพฉายอนาคตในงานวิจัยครั้งนี้มีลักษณะร่วมกับภาพฉายอนาคตสากล คือ เป็นเรื่องเล่าถึงความสามารถที่เกิดขึ้นและเป็นไปในด้านต่างๆ (could happen) สั้นๆ ตามกรอบที่กำหนดไว้ ตามหลักการของการสร้างภาพฉายอนาคต คือ สมเหตุสมผล สร้างสรรค์ และมีจินตนาการถึงภาพที่ดีกว่าเดิมมิใช่ภาพบังคับว่าจะต้องเป็น หรือจะต้องทำ

อย่างไรก็ตาม ผลของการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เพื่อต่อยอดการวิจัยระดับมหภาคได้ ซึ่งมีแนวทางของการศึกษา ดังนี้

1. การที่จะทำให้ภาพฉายอนาคตนี้สำเร็จได้ในปี พ.ศ. 2573 จำเป็นต้องดำเนินการในช่วงต่อไป ด้วยการทดสอบความเห็นจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญของการศึกษาหลายกลุ่ม และหลายระดับปฏิบัติการ เพื่อกำหนดแนวปฏิบัติที่เหมาะสมร่วมกัน
2. เพื่อให้เกิดภาพฉายที่ชัดเจนถึงขั้นกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติแบบตลอดสายจากระดับนโยบายสู่แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง จึงควรมีการดำเนินการที่ต่อเนื่องจากการวิจัยนี้คือ มอบให้กลุ่มเจ้าภาพการศึกษา กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการปฏิบัติการ

2. ด้านการวิจัย

2.1 การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบการศึกษาเชิงเอกสาร (documentary research) ที่ใช้แหล่งข้อมูลในการศึกษาจากประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศสามแห่ง และสร้างเป็นภาพอนาคตสำหรับประเทศไทย ซึ่งหากได้มีการทวนสอบข้อค้นพบจากการศึกษาเชิงอนาคต เช่น เดลฟาย (Delphi Future Research) ซึ่งจะทำให้ได้ผลการวิจัยจากมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์ และหรือใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (mixed method research) เพื่อให้ได้ความรู้ทั้งเชิงลึกและเชิงกว้าง

2.2 วิจัยและพัฒนาารูปแบบการผลิตครู โดยใช้รูปแบบของประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศด้วยวิธีวิจัยปฏิบัติการที่มีประเด็นวิจัยเกี่ยวกับแบบการสอนที่เน้นความสนใจใฝ่รู้ในรูปแบบต่างๆ กระจายลงสู่ชั้นเรียนในโรงเรียนทุกระดับ

2.3 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร หลักการจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลายประเด็นที่สามารถค้นคว้า และทวนสอบความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงตามบริบทของประเทศไทย โดยวิธีศึกษา สํารวจ และการวิจัยเชิงทดลอง

2.4 การวิจัยและพัฒนาเพื่อให้ได้นวัตกรรมทางการศึกษาที่ตอบสนองนโยบายการปฏิรูปศึกษาที่เน้นคุณภาพมาตรฐานระดับสากลอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ข่าวสำนักนายกรัฐมนตรี 100/2558. **กรอบยุทธศาสตร์ชาติ**. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://www.ppb.moi.go.th/>
- จักกฤษณ์ พุ่มไพศาลชัย, แปล (2003) **Scenario thinking**. กรุงเทพฯ: บริษัทเอส พี เอ็น การพิมพ์ จำกัด
ชนิดดา ภูหงส์ทอง. (2556). การเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการเป็นครูในศตวรรษที่ 21
เจตคติต่อวิชาชีพครู และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนิสิตนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 โดยใช้
การฝึกอบรม เรื่อง การเป็นครูในศตวรรษที่ 21 กับการสอนแบบบรรยาย. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบัน
วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ. (27 สิงหาคม 2558). **ค่านิยมต่อการศึกษาอาชีพของผู้ปกครองและนักเรียน**.
สืบค้น 22 มีนาคม 2558 จาก <http://www.moe.go.th/websm/2015/aug/284.html>
- ดำรง ฐานดี. (2555). **ไทย-เกาหลีใต้-อาเซียนบวกสาม**. กรุงเทพฯ: ศูนย์เกาหลีศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
พัฒนาการเด็กปฐมวัยรากแก้วแห่งชีวิต. (2557). เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ
“อภิวินัยการเรียนรู้... สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย, 6-8 พฤษภาคม 2557. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
ส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน (สสค.)
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา และคณะ, (2555). การวิจัยและพัฒนานโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา.
วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา, 6(1), ตุลาคม 2554-มีนาคม 2555: 117-128.
- พิณสุดา สิริธรงค์ศรี. (2557). การยกระดับครูไทยในศตวรรษที่ 21. **รายงานการศึกษา
ประกอบการประชุมวิชาการ “อภิวินัยการเรียนรู้... สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย”**,
(6-8 พฤษภาคม 2557) จัดโดย สำนักงานสร้างเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน
(สสค.) ณ อิมแพค เมืองทองธานี.
- พินดา วราสุนันท์ อัจศรา ประเสริฐสิน และสร้อยญา จันทร์ชูสกุล. (2558). **การพัฒนากลยุทธ์การ
นำผลการทดสอบทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (รายงานการวิจัย)**.
กรุงเทพฯ : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- นวรรตน์ รามสูต และบัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2558). **นโยบายการอาชีวศึกษาภาครัฐ-เอกชน, ที่ประชุม
ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐและเอกชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 ครั้งที่
1/2559 (2 ธันวาคม 2558) เมื่อ 22 มีนาคม 2559** จาก [http://www.thaigov.go.th/
index.php/en/news-ministry/2012-08-15-09-39-20/item/](http://www.thaigov.go.th/index.php/en/news-ministry/2012-08-15-09-39-20/item/)
- ประมวล สุธีจาร์วัฒนา. (2559). **“เมื่อระบบการศึกษาของไทยล้มเหลว”** สืบค้นเมื่อ 3 มี.ค. 59
จาก <http://www.matichon.co.th/news/15/05/2559>

- เป็รื่อง กิจรัตน์ภร. (2554). พัฒนาการเด็กปฐมวัย รากแก้วแห่งชีวิต สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2558 จาก <http://www.resource.thaihealth.or.th/library/academic/144475>
- ภัทนิดา พันธุมเสน. (2554). ปฏิญญาการศึกษาเพื่อปวงชน (EFA) เกิดที่จอมเทียนศึกอีกครั้ง ที่จอมเทียน. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ จาก <http://www.moe.go.th/>
- มัณฑนา ศังฆะภุชณ. (2554). จะจัดการศึกษาภาคบังคับให้มีคุณภาพได้จริงหรือ. สืบค้น 23 กุมภาพันธ์ 2558 จาก http://www.moe.go.th/moe/th/cms_group/detail.php?NewsID=131&Key=aca_article
- ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 133 ตอนพิเศษ 136 ง. คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 28/2559 เรื่อง ให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย.
- รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์. (2556). เปิด 6 อุปสรรคการทำงานครูไทย สอนหนัก ขาดจิตวิญญาณ ไร้ทักษะ ICT. สืบค้น 18 กันยายน 2556 จาก <http://www.enn.co.th/5942>
- วรินทร์ บุญยั้ง (2553). รายงานการวิจัย เรื่อง การสังเคราะห์รูปแบบ กระบวนการ และเทคนิควิธีในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของสาธารณรัฐเกาหลี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา สกสค.
- _____ (2556). การวิเคราะห์จุดเน้นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสาธารณรัฐเกาหลี. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 15(2), เมษายน-มิถุนายน 2556: 97-107
- วิทยากร เชียงกุล. (2558). ปัญหาพัฒนาครู อาจารย์. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2557 จาก <https://witayakornclub.wordpress.com/2009/03/01/chapter5/>
- _____ ศึกษาธิการ. (2556). ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์ชีวิตของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2556.
- _____ (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- สกนธ์ ชุมทัต. (2554). นโยบายเรียนดี เรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ. สืบค้น 17 มีนาคม 2559 จาก www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=22874&key=news20
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2558). “วิกฤติครู: การสอบบรรจุไว้คุณภาพจริงหรือ”, วารสารการศึกษาไทย, 13(129), มกราคม 2559: 7-8.
- สมหมาย ปาริจฉัตต์. (2558). “วิกฤติครู: การสอบบรรจุไว้คุณภาพจริงหรือ”, วารสารการศึกษาไทย 13(129), มกราคม 2559: 7-8.
- สรูป (ร่าง) กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://www.dla.go.th/>
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2558). ทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2558 จาก <http://www.niets.ro.th>

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2554). **ผลการประเมิน PISA 2009 การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2558). **การจัดการอาชีวศึกษาในสถานศึกษา**. สืบค้น 5 มีนาคม 2558 จาก <http://voce.vec.go.th/th/-/เกี่ยวกับสอศ/การจัดการอาชีวศึกษาในสถานศึกษา.aspx>
- _____. (2558). **ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ในระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2555 - 2569)** สืบค้น 4 มีนาคม 2559 จาก [www.kiec.ac.th/.../นโยบายยุทธศาสตร์%20สอศ.%20พศ.%202555%](http://www.kiec.ac.th/.../นโยบายยุทธศาสตร์%20สอศ.%20พศ.%202555%20)
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2554). **กรอบแนวคิดการผลิตครูยุคใหม่.อนุสารอุดมศึกษา, กุมภาพันธ์, 37(392): 6-14**
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2558). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559**. สืบค้น 16 มีนาคม 2559 จาก http://www.tu.ac.th/org/ofrector/planning /m1_m1/m1_m11/05_plan.pdf
- สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2554). **คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558), ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา**. สืบค้น 15 มิถุนายน 2559 จาก <http://school.esanpt1.go.th/nites/3-2/3thass-primary/3-priass.pdf>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). **รายงานการวิจัย เรื่อง นโยบายและยุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศสมาชิกองค์การระดับนานาชาติ**. กรุงเทพฯ : สกศ.
- _____. (2557). **สภาวะการณ์ศึกษาไทยในเวทีโลก ปี 2557**. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2558). **สสค. เสนอหลักสูตรมัธยมผสมสายอาชีพช่วยลดปัญหาเด็กออกกลางคัน, บทสรุปจากเวทีเสวนา “ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน”** สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2559 จาก <http://www/qlf.or.th/Home/Contents/992>.
- สุพินดา ณ มหาไชย และ ชุติพร อร่ามเนตร. (2558). **ปฏิรูปการศึกษามาจริงรวมงานการศึกษา เข้ากับงานพัฒนาคน**. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2558 จาก <http://www.komchadluek.net/detail/20150105/198804.html>
- เอนก รัตน์ปิยะภากรณ์. (2554). **ปฏิญญาจอมเทียน**. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <https://anekrati.wordpress.com>

ภาษาอังกฤษ

- Asia Society. (2012). **Teaching and Learning 21st Century Skills: Lessons from the Learning Sciences**. Retrieved on March 12, 2016 from <http://asiasociety.org/files/rand-1012report.pdf>
- A comparative Study of Teacher Preparation and Qualifications in Six Nations**. Consortium for Policy Research in Education.
- Barron-Gutty, A., Chupradit, S. (2009). **The Implementation of the Local Content Provision in Thai Basic Education**. CELS Centre for Education and Labour Studies, Faculty of Education, Chiang Mai University, Chiang Mai.
- Bellanca, James A. | Brandt, Ronald S. (2010). **21st century skills : rethinking how Students learn Bloomington, IN** : Solution Tree Press.
- Box-Mansilla, V & Jackson, T (2011) **Educating for Global Competence: Preparing Our Youth to Engage the World**, Retrieved on September 15, 2015 from <http://www.ccsso.org/on>
- Brinkerhoff, R.O. (2003). **Using the Success Case Impact Evaluation Method to Enhance Training Value & Impact American Society for Training and Development**. International Conference and Exhibition 2003 San Diego, CA
- Chae, C. & Chung, J. (2009). **Pre-Employment Vocational Education and Training in Korea**. Retrieved on March 23, 2016 form <http://siteresources.worldbank.org/SOCIALPROTECTION/Resources/SP-Discussion-papers/Labor-Market-P/0921.pdf>
- Chang-Hwan, K., Lee, J. (2004). **National Assessment of Educational Achievement**. Retrieved on January 22, 2016 from <https://ries.revues.org/3897>
- Chi Chang Lam, Alvir-Martin, T, Adler, S.A., and Sim, J.S-Y (2013) Curriculum integration in Singapore: Teachers' perspectives and practice. **Teaching and Teacher Education** 31: 23-34
- Choy, D., Deng, F., Chai, C.S., Koh, H. L. J., Tsai, Pei-San. (2015). Singapore primary and secondary students' motivated approaches for learning: A validation study Learning and Individual Differences. Retrieved August 14, 2016 from <http://the Conversation.com>
- Cvencek, D., Kaur, B. & Meltzoff, A.N. (2015). Math achievement, stereotypes, and math self-concepts among elementary-school students in Singapore Learning Instruction, 39, 1-10 www.elsevier.com

- Darling-Hammond, L. & Adamson, F (2010) **Student Performance Assessment Publications SCALE**. retrieved from <https://scale.stanford.edu/resources/student-publications> on 15/09/2515
- Darling-Hammond, L. (2011). **What we can learn from Finland’s successful school reform**. Retrieved on January 15, 2016 from [http://www.nea.org/Education at a Glance](http://www.nea.org/Education%20at%20a%20Glance). (2014). **OECD indicators**. Retrieved on March 21, 2016 from <https://www.oecd.org/edu/Education-at-a-Glance-2014.pdf>
- Every School A Good School** - Ministry of Education. Retrieved on October 1, 2016 from <https://www.moe.gov.sg/education/education-system/every-school-a-good-school>
- Framework for 21st Century Learning**. Retrieved on January 17, 2016 from <http://www.p21.org/a>
- Hallinger, P. & Bryant, D. A. (2013). Synthesis of findings from 15 years of educational reform in Thailand: lessons on leading educational change in East Asia, **International Journal of Leadership in Education: Theory and Practice**, (16)4, 399-418, DOI:10.1080/13603124.2013.770076
- Hogan, D.(2014). **Why is Singapore’s school system so successful, and is it a Model for the West?** Retrieved on August 14, 2016 from [http://the Conversation.com](http://theconversation.com/incheon-declaration)
- Incheon-declaration**. Retrieved on February 17, 2016 from <https://en.unesco.org/world-education-forum-2015/incheon-declaration>
- Ingersoll, R. M. (eds). (2013). **A comparative study of teacher preparation and qualifications in six nations**. USA: Consortium for Policy Research in education, CPRE
- International Association for the International Achievement. (2009). **Teacher pay and student mathematics achievement**. Retrieved on March 22, 2016 from <http://www.iea.nl> Ingersoll, R. M. et al. (2013).
- Jackson, B.(2010). **The Professional Lives of Teachers** available at retrieved on december 1, 2015 from <http://www.thedailyriff.com/articles/>
- James, M. and Pedder, D. (2006) ‘Professional learning as a condition for assessment for learning’. In: J. Gardner (ed.) **Assessment for learning: theory, policy and practice**, London: Sage, 27-43.
- Jones, R. S. (2013). ‘**Education Reform in Korea**’, **OECD Economics Department Working Papers. No.1067**, OECD Publishing. Retrieved on March 12, 2016 from <http://dz.doi.org/10.1787/5k43nxs1t9vh-en>

- Kagan, S. (2006) *Teach Less Learn More* San Clemente, CA: Kagan Publishing
- Kaur, B. (inpress) **Mathematics homework: A study of three grade eight classroom in Singapore** *International Journal for Science and Mathematics Education* : Springer
- _____. (2010). Towards excellence in mathematics Education-Singapore experience *Procedia Social and Behavioral Science*, 8,28-34
- Kantamara, P., Hallinger, P., and Jatiket, M. (2006). Scaling-up education reform in Thailand: context, collaboration, networks and change', **Planning and Changing**, 37(1/2): 5-23
- Kim, R., Sihm, H. G., & Mitchell. R. (2014). South Korea Elementary Teachers' Mathematics Teaching Efficacy Beliefs: Implications for Educational Policy and Research. **Mathematics Education Trends and Research**, 2014: 1-17
- Kim, R., & Kang, B. (2012). Teacher Research in South Korean Early Childhood Education: New Initiative as Professional Development. **Us-china Education Review A** 10(2012): 903-916
- Korean Institute for Curriculum and Evaluation. (2014).
- Kuczera, M., Kis, V., & Wurzburg, G. (2009). **Learning for Jobs: OECD Reviews of Vocational Education and Training-Korea**. Retrieved on March 10, 2016 from <http://www.oecd.org/korea/42689417.pdf>
- Lee, H. W. (2014). **Korean middle-and high-school math teachers' understanding of formative assessment: an interview study**. Dissertation, University of Illinois.
- Lim, C., Chen Der Thanq, V., and Liang, R. (2013). Singapore youth's new media participation: Consuming, being, learning and schooling *Social and Behavioral Sciences* 93,727-731.
- MacGilchrist, B., Myers, K. and Reed, J. (2004) *Improving Schools | Reflective Teaching* retrieved on September 15, 2015 from reflectiveteaching.co.uk
- MEST. (2011). *Education in Korea*. Seoul: Ministry of Education Science and Technology.
- _____. (2009). **Major Policies and Plans for 2010**. Seoul: MEST.
- MOE **Kindergartens Launch New Programme to Help Parents Better Support Their Preschool Children's Holistic Development**. Retrieved on February 12, 2016 from <http://www.moe.gov.sg/education/preschool/>

- NCEE. (2015). Center on international education benchmarking: Learning from the worlds' high performing education systems: Teacher and Principal quality. Retrieved on February 12, 2016 from <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/south-korea-overview/southkorea-teacher...>
- OECD. (2014). **Education at a glance : 2014**. Retrieved on February 21, 2016 from <http://www.oecd.org/edu/Korea-EAG2014-Country-Note.pdf>
- Ogilvy, J. & Schwartz, P. (2006) **Plotting your scenarios**. GBN Global Business Network
- Park, S. (2010). Teacher Policies in Korea. Retrieved on March 21, 2016 from http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/Teacher_Policies_in_Korea1.pdf
- Park, M., Choi, J., & Lim, S.J. (2014). Factors Affecting Aggression in South Korean Middle School Students. **Asian Nursing Research**, 8(2014): 247-253.
- Park, H.J. (2008). Korean Perspectives on Assessment of Student Achievement. **Educational Studies in Japan: International Yearbook**, 3(December, 2008): 17-25.
- Position Paper on Education Post-2015**. Retrieved on February 17, 2016 from <http://www.unesdoc.unesco.org>
- Rosefsky Saavedra, A & Opfer, V. D. (2012). **TEACHING AND LEARNING 21ST CENTURY SKILLS: Lessons from the Learning Sciences**, Retrieved on February 17, 2016 from <http://asiasociety.org/>
- Saeki, N., Fan, X, and Van Dusen, L. (2001). **A Comparative Study of Creative Thinking of American and Japanese College Students**. Retrieved on September 15, 2015 from <http://onlinelibrary.wiley.com/>
- Schwartz, P. (1996). **The Art of the Long View: Planning for the Future in an Uncertain World**. New York: Currency.
- Scenario planning**. (2015). Jisc Retrieved on December 15, 2015 from <https://www.jisc.ac.uk/full-guide/scenario-planning>
- Seo, I. S. & Kim, K. (2014). Effects of Family and School on Academic Achievement of Korean High School Students. **Journal of Interdisciplinary Studies in Education**, 2(2): 5-21.
- Seo, I. S. & Kim, K. (2014). Effects of Family and School on Academic Achievement of Korean High School Students. **Journal of Interdisciplinary Studies in Education**, 2(2): 5-21

Singapore Budget 2015: **New initiatives to lower fees and improve quality of pre-Schools.**

Retrieved on October 1, 2016 from <http://www.straitstimes.com/singapore/education>

Starting from pre-school, parents sending kids for classes in race to keep up with Peers. Retrieved on October 1, 2016 from <http://www.straitstimes.com/singapore/education>

Sterling, S. (2014). **The importance of education for sustainable development.** Retrieved on January 15, 2016 from www.universityworldnews.com November 2014 Issue No:345

Suh, M. & Kim, E. (2010). **Early childhood education and care policy in Korea,** Seoul.: Korea institute of child care and education.

Tan, E. (2013) Assessment in Singapore available at www.oecd.org 01/12/2015

Teaching and Leadership in the 21st Century. (2012). International Summit on the Teaching Profession. Retrieved on February 17, 2016 from <http://asiasociety.org/>

The future of talent in Singapore 2030 - Research Reports - CIPD. Retrieved on October 1, 2016 from <https://www.cipd.co.uk/hr-resources/research/future-talent-singapore-2030.aspx>

The future of Talent in Singapore 2030. Retrieved on October 1, 2016 from <https://www.cipd.co.uk/binaries/the-future-of-talent-in-singapore-2030>

The Incheon Declaration - Education 2030: Towards inclusive and equitable quality education and lifelong learning for all. Retrieved on January 17, 2016 from <http://www.unesdoc.unesco.org>

Jackson, B. (2010). **The Professional Lives of Teachers.** Retrieved on December 1, 2015 from <http://www.thedailyriff.com/articles/>

Wagner, T. (2008). **The Global Achievement Gap.** Retrieved on February 17, 2016 from <http://www.tonywagner.com/>

WENR. (2013). **Education in South Korea.** Retrieved on March 22, 2016 from <http://wenr.wes.org/2013/06/wenr-june-2013-an-overview-of-education-in-south-korea/>

World Top20. Retrieved on January 15, 2016 from usent.org/World_Top_20

เว็บไซต์

<http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/672071>

<http://www.classbase.com/countries/South-Korea/Education-System>

<http://education.stateuniversity.com/pages/1406/South-Korea-TEACHING-PROFESSION.html>

<http://www.greatschools.org/students/academic-skills/2427-South-Korean-schools.gs>

<http://www.oecd.org/edu/Korea-EAG2014-Country-Note.pdf>

<http://monitor.icef.com/2014/01/high-performance-high-pressure-in-south-koreas-education- system>

<http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/south-korea-overview/south-korea-teacher...>

<http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-overview.pdf>

<http://www.weareteachers.com/blogs/post/2015/04/01/south-korea-s-school-success>

http://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_South_Korea#Kindergarten

<http://www.siamedunews.com/articles/42233503/>

http://www.spu.ac.th/announcement/articles/study_korea.pdf

<http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-overview.pdf>

http://www.ecolint.ch/sites/default/files/document_files/guiding_principles_brochure

http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=41669&Key=news_boontee

<http://www.ecolint.ch/s>

<http://sa.ipst.ac.th/>

www.bain.com/.../management-tools-and-trends

www.ncvo.org.uk/index.php?option=com

<http://www.econ.tu.ac.th/>

<http://seminar.qlf.or.th/Seminar>

<http://www.seameo.org>

ภาคผนวก ก
บริบททั่วไปของประเทศที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ

สาธารณรัฐฟินแลนด์

สาธารณรัฐฟินแลนด์เป็นประเทศในกลุ่มนอร์ดิก ตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของทวีปยุโรป เขตแดนด้านตะวันตกเฉียงใต้จรดทะเลบอลติก ด้านใต้จรดอ่าวฟินแลนด์ ด้านตะวันตกจรดอ่าวบอทเนีย ประเทศฟินแลนด์มีชายแดนติดกับประเทศสวีเดน นอร์เวย์ และรัสเซีย สำหรับหมู่เกาะโอลันด์ที่อยู่ห่างจากชายฝั่งตะวันตกเฉียงใต้นั้น อยู่ภายใต้การปกครองของฟินแลนด์ แต่เป็นเขตปกครองตนเอง ฟินแลนด์มีภาษาราชการ 2 ภาษาคือ ภาษาฟินแลนด์ ใช้พูดกันประมาณร้อยละ 91.5 ของประชากรทั้งหมด และภาษาสวีเดน ซึ่งเป็นภาษาแม่ของประชากรอีกร้อยละ 5.5 นอกจากนี้บริเวณตอนเหนือที่มีชาวซามีกว่า 8,700 คนอาศัยอยู่ และในจำนวนนั้นมีชาวซามีประมาณ 1,700 คนที่พูดภาษาซามี ชนพื้นเมืองเหล่านี้มีสิทธิที่จะใช้ภาษาแม่ของตนเพื่อดำเนินการทางธุรกิจทุกอย่าง ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างชาติที่แพร่หลายที่สุดในฟินแลนด์ในปัจจุบัน และชาวฟินแลนด์ทุกคนพูดภาษาอังกฤษได้ ร้อยละ 2 ของประชากรอพยพมาจากต่างชาติ แต่สถานการณ์นี้กำลังค่อยๆ เปลี่ยนไป เนื่องจากในแต่ละปีมีชาวต่างชาติเข้ามาในฟินแลนด์กว่า 20,000 คน ผู้อพยพกลุ่มใหญ่ที่สุดมาจากประเทศเอสโตเนีย สวีเดน และรัสเซีย (<http://www.finland.or.th/public/>)

อำนาจบริหารของฟินแลนด์อยู่ที่ประธานาธิบดี ซึ่งเป็นประมุขของประเทศ ประธานาธิบดีได้รับเลือกโดยตรง ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 6 ปี มีหน้าที่รับผิดชอบนโยบายต่างประเทศ รับรองกฎหมาย แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอื่นๆอย่างเป็นทางการ และดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกองกำลังของฟินแลนด์ด้วย อย่างไรก็ตาม กิจกรรมภายในสหภาพยุโรปไม่รวมอยู่ในอำนาจหน้าที่ของประธานาธิบดี แต่เป็นของคณะรัฐมนตรี ผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีจะต้องเป็นชาวฟินแลนด์โดยกำเนิด ในขณะที่รัฐมนตรีจะมีตำแหน่งผู้ตรวจการ ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ เช่น ประธานาธิบดี

คณะรัฐมนตรี รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐการทั่วไป ผู้ตรวจการจะเข้าร่วมการประชุมคณะรัฐมนตรี ในฐานะสมาชิกที่ไม่มีสิทธิออกเสียง ตำแหน่งนี้ และผู้ช่วยแต่งตั้งโดยประธานาธิบดี (<https://th.wikipedia.org/wiki>)

จากข้อมูลของสหประชาชาติ สํารวจเมื่อสิงหาคม 2016 ฟินแลนด์มีประชากร 5,527,333 คน คิดเป็นร้อยละ 0.07 ของประชากรโลก อยู่ในอันดับประเทศที่ 115 ของโลก เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากร ค่าเฉลี่ยอายุของชาวฟินแลนด์อยู่ที่ 42.6 ปี และอัตราเจริญพันธุ์อยู่ที่ร้อยละ 1.75 (<http://www.worldometers.info/world-population/finland-population/>)

ฟินแลนด์ได้รับประโยชน์อย่างยิ่งจากนโยบายเปิดตลาดซึ่งสนับสนุนการค้าและการลงทุนที่มีลักษณะเป็นพลวัต มีกฎระเบียบที่กระตุ้นกิจกรรมการประกอบการและการคงไว้ซึ่งการแข่งขันระดับสูง ยิ่งไปกว่านั้นยังให้ความสำคัญกับการปลอดคอร์รัปชันเช่นเดียวกับสิงคโปร์ ปัจจุบันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของฟินแลนด์ค่อนข้างชะลอตัว คะแนนเสรีภาพทางเศรษฐกิจอยู่ที่ 72.6 ตกลงมาประมาณ 0.8 คะแนน รายได้ประชากรต่อหัว/ปี ประมาณ 40,347 เหรียญสหรัฐ อัตราการว่างงานร้อยละ 8.6 และอัตราเงินเฟ้อร้อยละ 1.2 (<http://www.heritage.org/index/country/finland>)

สาธารณรัฐสิงคโปร์

สาธารณรัฐสิงคโปร์ เป็นนครรัฐสมัยใหม่และประเทศเกาะที่มีขนาดเล็กที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งอยู่นอกปลายทิศใต้ของคาบสมุทรมาเลย์และอยู่เหนือเส้นศูนย์สูตร 137 กิโลเมตร ดินแดนของประเทศประกอบด้วยเกาะหลักรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซึ่งมักเรียกว่า เกาะสิงคโปร์ในภาษาอังกฤษ และเกาะอูจง (Pulau Ujong) ในภาษามลายู และเกาะที่เล็กกว่ามากอีกกว่า 60 เกาะ ประเทศสิงคโปร์แยกจากคาบสมุทรมาเลย์โดยช่องแคบยะฮอร์ทางทิศเหนือ และแยกจากหมู่เกาะรีเยาของประเทศอินโดนีเซียโดยช่องแคบสิงคโปร์ทางทิศใต้ มีภาษาราชการสี่ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษามลายู ภาษาจีนกลาง และภาษาทมิฬ และประเทศสนับสนุนพหุวัฒนธรรม นิยมผ่านนโยบายทางการต่างๆ อีกด้วย (<https://th.wikipedia.org/wiki>)

สิงคโปร์ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด (The Constitution) แบ่งอำนาจการปกครองเป็น 3 ส่วน ดังนี้ (1) สภการบริหาร (The Executive) ประกอบด้วย ประธานาธิบดี และคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีหน้าที่บริหารประเทศผ่านกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานในสังกัดราชการอื่นๆ ประธานาธิบดีสิงคโปร์มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน มีวาระดำรงตำแหน่ง 6 ปี คณะรัฐมนตรีสิงคโปร์มาจากการเลือกตั้งทั่วไปทุก 5 ปี (2) รัฐสภา (Parliament) มาจากการเลือกตั้งทั่วไป และ (3) สภาตุลาการ (The Judiciary) แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ศาลชั้นต้น (Subordinate Courts) และศาลฎีกา (Supreme Court) (http://www.boi.go.th/thai/asean/Singapore/capt1_p2n.htm)

จากการประมาณของสหประชาชาติ ณ เดือนสิงหาคม 2016 ประชากรสิงคโปร์มีประมาณ 5,711,377 คน คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของประชากรโลก จัดเป็นประเทศอันดับที่ 113 ของโลก เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากร ค่าเฉลี่ยอายุของชาวสิงคโปร์อยู่ที่ 40.5 ปี อัตราเจริญพันธุ์อยู่ที่ร้อยละ 1.24 (<http://www.worldometers.info/world-population/singapore-population/>)

ในช่วงปัจจุบันการเติบโตทางเศรษฐกิจของสิงคโปร์ค่อนข้างชะลอตัว คือ มีคะแนนเสรีภาพทางเศรษฐกิจ 87.8 ตกลงมาประมาณ 1.6 คะแนน รายได้ประชากรต่อหัว/ปี ประมาณ 50,714 เหรียญสหรัฐ อัตราการว่างงานร้อยละ 1.9 และอัตราเงินเฟ้อร้อยละ -1 (<http://www.exim.go.th/>) แต่เปิดประเทศมากขึ้นสำหรับการค้าและการลงทุนระดับโลก โดยพยายามสร้างพื้นฐานการลงทุนที่มั่นคงและปรับตัวได้เร็ว มีกฎเกณฑ์ที่โปร่งใส เข้มงวดเรื่องสิทธิด้านทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับนวัตกรรมของภาคเอกชน นโยบายสำคัญของสิงคโปร์คือปลอดคอร์รัปชั่น ดังนั้น หากมีดีคอร์ดอร์รัปชั่นจึงถูกลงโทษรุนแรง อย่างไรก็ตาม การลงทุนหลักๆ ยังคงเป็นการลงทุนจากภาครัฐ (<http://www.heritage.org/index/country/singapore>)

สาธารณรัฐเกาหลี

สาธารณรัฐเกาหลี (Republic of Korea) หรือเกาหลีใต้ (South Korea) เป็นประเทศในเอเชียตะวันออก มีพื้นที่ครอบคลุมส่วนใต้ของคาบสมุทรเกาหลี พรมแดนทางเหนือติดกับประเทศเกาหลีเหนือ มีประเทศญี่ปุ่นตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้โดยมีทะเลญี่ปุ่นและช่องแคบเกาหลีกั้นไว้ ประเทศเกาหลีใต้ตั้งอยู่ละติจูดที่ 33 – 39 องศาเหนือ และลองจิจูดที่ 125 - 131 องศาตะวันออก มีพื้นที่ทั้งหมด 99,208 ตารางกิโลเมตร รวมพื้นที่ของน้ำ (ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ แม่น้ำ) ที่อยู่ในดินแดนนั้นด้วย ร้อยละ 70 ของประเทศเป็นภูเขา ขนาดเนื้อที่ของประเทศใหญ่เป็นอันดับที่ 108 ของโลก เมืองหลวงของประเทศเกาหลีใต้ คือ กรุงโซล จัดเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดและมีจำนวนประชากรอาศัยอยู่มากที่สุดของประเทศ เกาหลีใต้ปกครองแบบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา (สภาเดียว) มีระบอบการปกครองแบบสาธารณรัฐ มีประธานาธิบดีเป็นผู้นำสูงสุด ดำรงตำแหน่งประมุขของรัฐ หัวหน้ารัฐบาล และผู้บัญชาการทหารสูงสุด ใช้ภาษาเกาหลีเป็นภาษาราชการ แบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 9 จังหวัด (ได้แก่ คยองกี คังวอน ชุงชองเหนือ ชุงชองใต้ ชอลลาเหนือ ชอลลาใต้ คยองชังเหนือ คยองชังใต้ และ 1 เขตการปกครองพิเศษคือ เกาเซจู) และ 6 เมืองมหานคร (ได้แก่ ปูซาน แดกู อินชอน แดจอน กวางจู และ อุลซาน) 1 นครพิเศษคือกรุงโซล

และ 1 นครปกครองตนเองพิเศษ คือ เซจง ชาวเกาหลีใต้นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 52 (โปรเตสแตนต์ ร้อยละ 46 โรมันคาทอลิก ร้อยละ 39) ศาสนาพุทธ ร้อยละ 46 ขงจื้อ ร้อยละ 1 และอื่นๆ ร้อยละ 1 สกุลเงินของเกาหลีใต้ คือ “วอน” ใช้ตัวย่อเป็นอักษรภาษาอังกฤษว่า KRW (<http://www.thaiembassy.org/seoul/th/business/>)

จากการประมาณการของสหประชาชาติ ณ เดือนสิงหาคม 2016 ประชากรเกาหลีใต้มีจำนวน 50,539,176 คน เท่ากับร้อยละ 0.68 ของประชากรโลก จัดอยู่ในลำดับที่ 27 ของโลก ร้อยละ 81.6 ของประชากรเป็นชาวเกาหลีอายุเฉลี่ยของคนเกาหลีในขณะนี้ คือ 41.1 ปี อัตราเจริญพันธุ์อยู่ที่ร้อยละ 1.27 (<http://www.worldometers.info/world-population/south-korea-population/>)

ช่วง 5 ปีที่ผ่านมาเศรษฐกิจเกาหลีใต้เติบโตอย่างต่อเนื่องและมั่นคง การปฏิรูปเศรษฐกิจการเมืองปัจจุบันให้ความสำคัญกับการต่อต้านการคอร์รัปชันและเสถียรภาพของแรงงาน การเติบโตของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ธุรกิจภาคเอกชนของเกาหลีดำเนินการโดยผู้ประกอบการที่มีการศึกษาสูง ทำงานหนัก ทำการค้าและลงทุนทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ คะแนนเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 2016 อยู่ที่ 71.7 เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา 0.2 คะแนน รายได้ประชากรต่อหัว/ปี ประมาณ 35,277 เหรียญสหรัฐ อัตราการว่างงานร้อยละ 3.5 และอัตราเงินเฟ้อร้อยละ 1.3 (<http://www.heritage.org/index/country/southkorea>)

ภาคผนวก ข
ตารางเปรียบเทียบการศึกษาระหว่างประเทศ

ตาราง 1 วิสัยทัศน์ และระบบการศึกษาทั้ง 4 ประเทศ

ฟินแลนด์	สิงคโปร์	เกาหลีใต้	ไทย
<p>วิสัยทัศน์ : เป็นประเทศที่แก้ปัญหาของโลก และกระจายพัฒนาจิตใจออกไปสู่การบริหารจัดการศึกษาด้านต่างๆ ของประเทศ</p>	<p>วิสัยทัศน์ : The Future of Talent in Singapore 2030</p>	<p>วิสัยทัศน์ : การส่งเสริมการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นฐานสำหรับการสร้างประเทศสู่ความเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว</p>	<p>วิสัยทัศน์ : การสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพื่อเป็นกลไกหลักของการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของทุนมนุษย์ และรองรับการศึกษาการเรียนรู้ และความรู้ที่ทางที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21</p>
<p>1) การศึกษา ภาคบังคับ 9 ปี และเรียนฟรี (7-16 ปี) 2) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นจัดตามบริบท โดยยึดมาตรฐานชาติ 3) จัดสรรให้เรียนใกล้บ้านที่สุด 4) ฟรีค่าเล่าเรียน สื่อการเรียนรู้ การดูแลสุขภาพ 5) งบประมาณส่วนกลาง และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น</p>	<p>1) การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และเรียนฟรี (6-15 ปี) 2) รวมอำนาจสู่ส่วนกลาง การบริหารโดยกระทรวงศึกษาธิการ 3) มีการทำงานที่ประสานกัน ระหว่างกระทรวงศึกษาฯ สถาบันผลิตครู และโรงเรียน</p>	<p>1) การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และเรียนฟรี (6-15 ปี) 2) รวมอำนาจสู่ส่วนกลาง แบ่งเป็นระดับเขตพื้นที่ กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (MEST) สำนักงานการศึกษามหานคร/จังหวัด กำกับการศึกษา ม.ปลาย และสำนักงานการศึกษาส่วนท้องถิ่น กำกับการศึกษา ม.ต้น และประถมศึกษา</p>	<p>1) การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และเรียนฟรี 15 (พระราชกฤษฎีกาแบบกษาฉบับที่ 28/2559) 2) รับผิดชอบโดยกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) และเอกชน 3) กระจายอำนาจจากกระทรวงศึกษาธิการเป็นระดับเขตพื้นที่ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน</p>
<p>หมายเหตุ : นักเรียนที่จบการศึกษาชั้นภาคบังคับ อาจใช้เวลา 1 ปีเพื่อเตรียมตัวศึกษาต่อ ม.ปลาย</p>		<p>3) โรงเรียน ม.ปลาย แบ่งสายเป็น สายสามัญ และสายอาชีพที่ต่อได้ ถึงปริญญา และมีโรงเรียนสำหรับเด็กอัจฉริยะแต่ละด้านเพื่อพัฒนาเป็นผู้มีด้านนั้นๆ</p>	<p>4) ม.ปลายแบ่งเป็นสายสามัญ และสายอาชีพที่ต่อได้ถึงอนุปริญญา และปริญญา 5) แบ่งรูปแบบการจัดเป็นในระบบ นอกกรอบ และตามอัธยาศัย</p>

ตาราง 2 หลักการพื้นฐานการจัดการศึกษา

ฟินแลนด์	สิงคโปร์	เกาหลีใต้	ไทย
<p>1) การเล่นเป็นการเรียนรู้ และฐานปรากฏการณ์ (Phenomenon-based learning, PHenoBL)</p> <p>2) สอบไม่เน้นคะแนน และไม่ตัดเกรดจนถึงเกรด 4</p> <p>3) ใช้วิธีการกับคุณภาพด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกัน</p> <p>4) ยึดมาตรฐานเดียวทั้งประเทศ ไม่จัดลำดับโรงเรียน</p> <p>5) เน้นชั่วโมงเรียนน้อยแต่คุณภาพดี (เรียน 4-5 ชม./วัน) พักทุก 15 นาที</p> <p>6) ใช้ระบบครูที่ปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา</p> <p>7) สร้างค่านิยมการยอมรับงานสาขาอาชีพ และมีภารกิจทุกงาน</p> <p>8) มีการทดสอบระดับชาติเมื่อจบ ม.ปลาย เพื่อวัดความรู้และสมรรถนะ</p>	<p>1) เน้นการพัฒนาแบบองค์รวม และสอนน้อยแต่เรียนรู้มาก เพื่อตั้งศักยภาพที่ดีของเด็ก และขยายให้เต็มศักยภาพ</p> <p>2) เน้นคุณภาพผู้เรียน การมีส่วนร่วม การบริการผู้เรียน การสร้างความต่างให้กับชีวิตและพลเมืองสิงคโปร์</p> <p>3) ประกันว่าผู้เรียนมีพื้นฐานมั่นคง ด้านการอ่าน เขียน คิดคำนวณ วิจารณ์ญาณ และพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบ</p> <p>4) จัดโปรแกรม หลักสูตร และชนิดโรงเรียนตามศักยภาพผู้เรียน และเพิ่มความสามารถทางภาษาต่างๆ ให้เด็กเก่ง</p> <p>5) กลยุทธ์ความสำเร็จ: Teach Less Learn More และ ICT</p> <p>6) ระบบการประเมิน: แบบก้าวหน้า โครงการ สมรรถนะการทำงาน และแบบองค์รวม</p>	<p>1) เน้นความเสมอภาค และทั่วถึง:</p> <p>1.1) มีปัจจัยสนับสนุน ร.ร. และเพิ่มจำนวน ร.ร. ในชนบท</p> <p>1.2) ใช้ระบบการสุ่มเข้าเรียน</p> <p>1.3) พัฒนาตำราเรียนดิจิทัล</p> <p>1.4) มีระบบเรียนรู้ออนไลน์ จากที่บ้าน (cyberhome learning system)</p> <p>1.5) ความหลากหลายของโรงเรียน</p> <p>1.6) ครูหมุนเวียนทุก 5 ปี</p> <p>2) ใช้การทดสอบขับเคลื่อน การศึกษา: การทดสอบระดับชาติ เมื่อจบเกรด 6, 9 และ 10</p> <p>3) การสอบวัดความถนัดทางวิชาการระดับวิทยาลัยเมื่อจบ ม.ปลาย การทดสอบวินิจฉัยทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ เพื่อกำกับมาตรฐาน ร.ร. และการประเมินระดับสากล (ICCS) ประเมิน</p>	<p>1) เน้นความเสมอภาคทางคุณภาพการศึกษาทุกระบบ และทั่วประเทศ โดยใช้จุดหมายและมาตรฐานของหลักสูตรเป็นหลัก ในการเทียบเคียงเพื่อสนับสนุน กำกับดูแล/ตรวจสอบ และการประกันคุณภาพ</p> <p>2) กิจกรรมการเรียนรู้เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ และระบบการประเมินระดับชั้นเรียนยึดแนวทางการประเมินตามสภาพจริง</p> <p>3) การประเมินระดับชาติ มีการสอบ GAT, PAT, สอบตรง admission, O-Net, LAS, สำนักงานเขตพื้นที่ และโรงเรียน</p>

ตาราง 2 หลักการพื้นฐานการจัดการศึกษา (ต่อ)

พินแลนต์	ลิงคโพร	เกาหลี่ไต้	ไทย
<p>9) จัดให้ผู้เรียนได้รับการฝึกเชิงปฏิบัติ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การไกล่เกลี่ยความขัดแย้งที่เกิดในโรงเรียน</p>	<p>7) ประเมินระดับชาติเมื่อจบเกรด 6 และ 10 เพื่อวินิจฉัยวางตัวผู้เรียน และรักษามาตรฐานชาติ</p> <p>8) ดูแลร่วมกัน (หุ้นส่วนการศึกษา) ระหว่างบ้านกับโรงเรียน)</p>	<p>ผู้เรียน ครู และผู้บริหาร ด้านเนื้อหา ความรู้สึก/พฤติกรรม และปัญญา</p> <p>4) ข้อสอบระดับชาติ เป็นชนิดข้อเขียน (เรียงความ) และวัดความถนัด</p>	

ตาราง 3 การศึกษาปฐมวัยของทั้ง 4 ประเทศ

ฟินแลนด์	สิงคโปร์	เกาหลีใต้	ไทย
<p>1) รับผิดชอบ: กระทรวงการศึกษาและวัฒนธรรม และมีคณะกรรมการอำนาจไปยังองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น</p> <p>2) ยึดหลักยึดหยุ่นตามผู้ปกครอง:</p> <p>2.1) ผู้ปกครองดูแล (0-3ปี)</p> <p>2.2) ศูนย์ปฐมวัย (1-5ปี)</p> <p>2.3) อนุบาล (4-6ปี)</p> <p>3) เรียนรู้สองภาษา/พัฒนาการสมดุ</p> <p>4) เล่นเป็นเรียน</p> <p>5) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมจัดหลักสูตรพัฒนาภาษาของเด็ก</p>	<p>1) รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาฯ</p> <p>2) จำแนกตามจุดเน้นการพัฒนาทักษะสังคมและปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนเป็น</p> <p>2.1) กลุ่มเล่น</p> <p>2.2) ศูนย์เด็ก (16 เดือน-6 ปี)</p> <p>2.3) อนุบาล (4-6 ปี)</p> <p>3) เน้นพัฒนาการสมดุ, ทักษะต่อการเรียนรู้ (มุ่งมัน ไตรรอง รับฟังความคิด)</p> <p>4) เล่นเป็นเรียน</p>	<p>1) รับผิดชอบโดยกระทรวงสาธารณสุข (ดูแลระบบศูนย์ดูแลเด็กเล็ก) และกระทรวงศึกษาธิการ (ดูแลโรงเรียนอนุบาล)</p> <p>2) รูปแบบการจัดยืดหยุ่นตามความพร้อมของผู้ปกครอง</p> <p>3) มีระบบสนับสนุนค่าเล่าเรียนชัดเจน</p> <p>4) เน้นการพัฒนาทักษะชีวิต</p> <p>สาระการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ สุขอนามัย การสื่อสาร การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ศิลปะ และการสร้างประสบการณ์ให้รู้จักค้นคว้าสำรวจ</p>	<p>1) รับผิดชอบโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย</p> <p>2) รูปแบบที่จัด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาล (ขาดระบบการดูแลโดยผู้ปกครองที่ชัดเจน)</p> <p>3) คุณสมบัติของผู้เรียนมุ่งพัฒนาการสมวัยตามหลักสูตรด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา</p>

ตาราง 4 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

พินแลนด์	สิงคโปร์	เกาหลีใต้	ไทย
<p>1) ปรับหลักสูตร 2014 เรียนเป็นบทเรียน (4 บทเรียน/วัน) เวลาที่เหลือฝึกทักษะอาชีพในสถานที่จริง และทำกิจกรรมเรียนรู้นอกสถานที่/ครอบครัว</p> <p>2) การจัดชั้นเรียน</p> <p>3) ประถมศึกษาการบ้านน้อย มัธยมศึกษาเพิ่มขึ้น</p> <p>4) ไม่เสียเวลากับการแต่งกาย กิจกรรมของโรงเรียน</p> <p>5) ท้องถิ่นร่วมพัฒนาหลักสูตร/ตารางเรียนยืดหยุ่นตามท้องถิ่น</p> <p>6) เน้นประเมินก้าวหน้าเพื่อพัฒนา</p>	<p>1) ประถม 6 ปี (เกรด 1-6) มัธยม 4 ปี</p> <p>2) สอนตามศักยภาพของผู้เรียน</p> <p>2.1) โปรแกรมระดับประถม</p> <p>3) แบบ : เรียนรู้แบบกระตือรือร้น (PAL) เรียนรู้เพื่อชีวิต (LLP) และการสร้างคุณค่าและเติมเต็มชีวิตที่โรงเรียน (VIA)</p> <p>2.2) หลักสูตรระดับมัธยม แบ่งเป็น 3 เส้นทาง : สายด่วนสายวิชาการปกติ และสายเทคนิค</p> <p>2.3) โปรแกรมการเรียนรู้พื้นฐานของมัธยมคือ โปรแกรมการเรียนรู้ประยุกต์ (PLP) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (LLP)</p>	<p>1) ประถมเน้นเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน โครงการเดี่ยว/กลุ่ม</p> <p>2) เพิ่มปริมาณเข้าเรียนมัธยม: ยกเลิกการสอบเข้า เพิ่มโรงเรียนในเมืองและชนบท และลดการแข่งขันเลือกโรงเรียนที่ดีด้วยระบบสุ่มด้วยคอมพิวเตอร์</p> <p>3) กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ และจุดเน้นการพัฒนาเป็นช่วง : ประถม : ชีวิตประจำวันที่ถูกต้อง ขาดฉลาด มีความสุข</p> <p>ม.ต้น : พลเมืองชาติ/ประชาธิปไตย</p> <p>ม.ปลาย : ทักษะสู่อุตสาหกรรม</p>	<p>1) กำหนดหลักสูตรแกนกลางเป็นกรอบที่โรงเรียนสามารถปรับให้เหมาะสมกับบริบท โดยมีการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน แต่รายงานการวิจัยบ่งชี้ว่าต้องมีการพัฒนาวิธีปฏิบัติ</p> <p>2) สารการเรียนรู้ และโครงสร้างเวลาเรียน มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนระดับประถมด้านความรู้หนังสือ (literacy) มัธยมต้นด้านการเรียนรู้แบบองค์รวมเพื่อสำรวจตนเอง พื้นฐานอาชีพ และมัธยมปลาย เน้นทักษะที่สูงขึ้นทางวิชาการและวิชาชีพ</p>

ตาราง 4 การศึกษาขั้นพื้นฐาน (ต่อ)

ฟินแลนด์	สิงคโปร์	เกาหลีใต้	ไทย
	<p>3) ประเมินระดับชาติเกรด 6,10 และ12 (กำกับทิศทางระดับชาติ วางตัวเรียนต่อ และรักษามาตรฐาน)</p>		<p>3) ทุกระดับขั้นเน้นการพัฒนาที่สอดคล้องกับความรู้และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 แต่กิจกรรมที่จัดยังเน้นครูและเนื้อหาเป็นศูนย์กลาง มากกว่าเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง</p> <p>4) รัฐสนับสนุนปัจจัยและสื่อในภาพรวมทั้งโรงเรียนซึ่งยังไม่เพียงพอ และไม่สม่ำเสมอในการปฏิบัติ</p> <p>5) การสอบเป็นกลไกกำกับคุณภาพและคัดเลือกนักเรียนต่อ แต่การใช้เพื่อวินิจฉัยและพัฒนาตามศักยภาพยังมีน้อย</p> <p>6) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษายังไม่บรรลุตามแนวทางที่ควรจะเป็น เพราะขาดปัจจัยสนับสนุนหลายด้าน รวมทั้งขาดผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำเชิงวิชาการ</p> <p>7) นักเรียนที่ศึกษาต่อมัธยมศึกษาสายอาชีพมีน้อยกว่าที่ควรจะเป็น</p>

ตาราง 5 การฝึกหัดครู

พินแดนใต้	สิงคโปร์	เกาหลีใต้	ไทย
<p>1) วุฒิการศึกษาขั้นต้นของครู ปฐมวัย คือ ปริญญาตรี และการศึกษาพื้นฐาน คือ ปริญญาโท</p> <p>2) หลักสูตรฝึกหัดครูเน้นการเรียน วิทยาลัยการวิจัย</p> <p>3) คัดเลือกด้วยข้อเขียน บุคลิกครู (สอบภาคปฏิบัติ) และมีทักษะ ปฏิสัมพันธ์</p> <p>4) เงินเดือนสูง/สังคมยกย่อง/ แรงจูงใจสูง/คุณภาพชีวิตที่ดี</p> <p>5) คัดเลือกเข้าทำงานอย่างเข้มข้น โดยท้องถิ่นมีส่วนร่วม</p> <p>6) สอนน้อยเตรียมสอนมาก ชั่วโมง สอน 600 ชม./ปีเตรียมสอน 2 ชม./สัปดาห์</p> <p>7) ไม่มีศึกษานิเทศก์ แต่มีระบบ ชุมชนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหาร ครู และชุมชน มีการใช้ ICT และวิจัย สืบสวน</p>	<p>1) คัดคนเก่งของรุ่นที่เรียนครู (อันดับ 1-3) (จบแล้วบรรจุทันที)</p> <p>2) คัดเลือกด้วยข้อเขียน และ บุคลิกครู-สัมภาษณ์และสังเกต โดยสถาบันการศึกษาแห่งชาติ (National Institute of Education : NIE)</p> <p>3) มีโมเดลพัฒนาครูเพื่อผู้เรียน แห่งศตวรรษ 21 เรียกว่า ITP-TPD Model)</p> <p>4) กลไกที่ใช้พัฒนาวิชาชีพ คือ ภาษาอังกฤษ การจัดการความรู้ และการวิจัยฐานโรงเรียน และการสะท้อนคิดของครู</p> <p>5) ครูมากประสบการณ์มีภาระ สอนงานครูใหม่</p> <p>6) NIE ทำหน้าที่พัฒนาและ ส่งเสริมวิชาชีพครู</p> <p>7) มีการประเมินสมรรถนะครู</p>	<p>1) คัดคนเก่งร้อยละ 5 แรกของ รุ่นเรียนครู</p> <p>2) คัดเลือกผู้จะเรียนครูด้วยข้อเขียน และบุคลิกครู สังเกต และสัมภาษณ์</p> <p>3) แยกสถาบันผลิตครูเป็นระดับ ประถม และระดับมัธยม</p> <p>4) กำกับคุณภาพครูด้วยระบบ ประกาศนียบัตรครู และการอบรม ระหว่างปฏิบัติการ ซึ่งจัดโดย ภาครัฐ และมีผลต่อเงินเดือน</p> <p>5) ระบบคัดเลือกโดย : เมื่อผ่าน ข้อเขียนระดับชาติ จึงทดสอบ เรียงความ สาธิตการสอน และ สัมภาษณ์เชิงลึก โดยท้องถิ่นมี อำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับจำนวนที่ จะบรรจุ</p> <p>6) มีมหาวิทยาลัยทางการศึกษา แห่งชาติเกาหลี ทำหน้าที่ผลิตครู วิจัย และพัฒนาความจำเป็น เฉพาะกรณี</p>	<p>1) เลือกว่าอันดับท้ายๆ</p> <p>2) แบ่งหลักสูตรตามสาขาวิชาเอก เวลาเรียน 5 ปี ไม่มีตำแหน่งรองรับ</p> <p>3) คุณภาพครู: ความรู้ สมรรถนะ และประสบการณ์วิชาชีพครู กำกับคุณภาพโดย สกอ. และ คุรุสภา</p> <p>4) การสอบบรรจุจัดสอบโดย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยใช้ข้อสอบปรนัยจากสวนกลาง</p> <p>5) เส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ ใช้การประเมินเลื่อนวิทยฐานะ 5 ระดับ</p> <p>6) ประเมินระหว่างปฏิบัติงาน ด้านการจัดการเรียนรู้ การวัด และประเมินผล การวิจัย รายงาน การพัฒนาตนเอง ความประพฤติ และคุณลักษณะ</p>

ตารางที่ 5 การฝึกหัดครู (ต่อ)

พินแลนด์	สิงคโปร์	เกาหลีใต้	ไทย
<p>8) จัดเวทีสัมมนาทางวิชาชีพครูระดับนานาชาติ ปีละครั้ง</p> <p>9) ให้ความสำคัญที่สุดแก่โลกด้านการผลิตครู และศาสตร์การเรียนการสอน</p> <p>10) พัฒนาผู้อধ্যให้เป็นผู้</p>	<p>8) ยกมาตรฐานวิชาชีพครูข้ามระบบ โดยเน้นให้ครูเรียนรู้ข้ามโรงเรียน</p> <p>*ฐานเงินเดือนปรับตามกลุ่มอาชีพชั้นสูง</p>	<p>7) ควบคุมคุณภาพที่เท่าเทียมโดยระบบหมุนเวียนสถานที่สอนทุก 5 ปี</p>	<p>7) การพัฒนามักจัดและเกิดขึ้นภายนอกโรงเรียนมากกว่าการเรียนรู้ในโรงเรียน</p>

คณะผู้ดำเนินการ

คณะที่ปรึกษา

ดร.กมล รอดคล้าย

ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์

ดร.วัฒนาพร ระงับทุกข์

นายวีระ พลอยครบุรี

นายกวิน เสือสกุล

เลขาธิการสภาการศึกษา

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา
(ถึง 30 กันยายน 2559)

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

คณะผู้พิจารณารายงาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลขา ปิยะอัจฉริยะ นักวิชาการทางการศึกษาจากองค์การยูนิเซฟ

รองศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ ภัคดีวงศ์ ประธานสาขาวิชาพัฒนศึกษา

ภาควิชาบริหารและพัฒนการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนนคร

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

นางสาววิจิตรา เจือจันทร์

คณะผู้จัดทำรายงาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชีรา มะหิเมือง

รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณี คำชาย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บรรณาธิการ

นางสาวอุษา ชูชาติ

นางสาวจิรศรี อนุวัชกุล

นายอรรถพล ไชยบุรีรักษ์

นางสาวลัดดา อินทร์พิมพ์

นักวิชาการศึกษานำนาฏการพิเศษ

นักวิชาการศึกษานำนาฏการพิเศษ

นักวิชาการศึกษานำนาฏการ

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

แนวโน้มภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573

คำชี้แจง : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถาม เพื่อติดตามการใช้ประโยชน์จากเอกสารของสำนักงานฯ พร้อมทั้งเป็นข้อมูลในการจัดส่งเอกสารให้ท่าน ในคราวต่อไป

ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว)..... นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....สถานที่ทำงาน.....

ที่อยู่ติดต่อได้.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....e-mail.....

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป (โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน)

สถานภาพผู้ตอบ	
☐ ผู้ทรงคุณวุฒิ	☐ ครู คณาจารย์ในสถานศึกษา
☐ ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ	☐ ศึกษานิเทศก์
☐ ผู้บริหารหน่วยงานภาคเอกชน	☐ นักวิชาการศึกษา
☐ ผู้บริหารสถานศึกษา	☐ บรรณารักษ์ห้องสมุด
☐ นักเรียน/นักศึกษา	☐ อื่น ๆ

ตอนที่ 2 การนำไปใช้ประโยชน์

- ท่านได้รับเอกสารจากช่องทางใด
 - การประชุม/สัมมนา
 - สกศ.จัดส่งทางไปรษณีย์
 - website สำนักงานฯ
- ท่านได้นำผลงานวิจัย/องค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์หรือไม่
 - ใช่
 - ไม่ใช่
- ท่านนำผลงานวิจัย/องค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในด้านใดบ้าง (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษา (โปรดระบุ).....
 - การพัฒนาคุณภาพการศึกษา (โปรดระบุ).....
 - การบริหารจัดการ (โปรดระบุ).....
 - การพัฒนาครู/อาจารย์ (โปรดระบุ).....
 - การพัฒนาผู้เรียน (โปรดระบุ).....
 - การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (โปรดระบุ).....
 - การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน (โปรดระบุ).....
 - การวิจัย (โปรดระบุ).....
 - อื่น ๆ (โปรดระบุ)
- ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลงานที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรดำเนินการต่อไป

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

กรุณาส่ง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา
99/20 ถนนสุขุวิท แขวงดุสิต
เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

ติดแสตมป์

รายงานวิจัย

แนวโน้มภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573

สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

